

БЕЛВА ПЛЕЙН

Платно
на живота

БЕЛВА ПЛЕЙН ПЛАТНО НА ЖИВОТА

Превод: Благовеста Дончева

chitanka.info

За преуспелия потомствен банкер Пол Уърнър дългът към семейството стои над всичко. Загърбил любовта на прелестната Анна, той се оженва за Мериан, избраницата на родителите му. За да избяга от мисълта за бездетния си брак, Пол се отдава изцяло на работата си. Ненадейно обаче открива, че от връзката му с Анна се е родила дъщеря и това внася смут в душата му. След дълги лутания в лабиринт от забранена страст и смъртна угроза, Пол се отказва да търси щастието в миналото си и отваря очите си за настоящето...

На внуците ми.

1.

През пролетта на 1920 г. Пол Уърнър седеше в частната болница в Апър Ийст Сайд в Ню Йорк и очакваше раждането на първото си дете. Трийсет и две годишен, той се бе върнал вкъщи в добро здраве след най-суровата част от войната в окопите на Франция. Привлекателен мъж със силно, стройно тяло и орлов профил, Пол изглеждаше по-млад, когато бе в добро настроение. Но лицето му обикновено бе замислено, приветливо и съсредоточено. Когато живите му сини очи — в необичайна комбинация с матова кожа — се насочеха изцяло към нещо или някого, ефектът бе стряскащ.

Бъдещето му се простираше, ясно очертано пред него. Втори по власт в инвестиционната банка, основана от починалия му дядо, той знаеше, че е само на стъпка от първия пост. Баща му скоро щеше да се оттегли и Пол трябваше да се премести в леко занемарената просторна предна стая с прозорци към Уолстрийт. Семейството предназначено бе поддържало атмосфера на спокойно, непретенциозно благоденствие. Възрастният Уърнър обичаше да сравнява тяхната тясна малка сграда с кантора от роман на Дикенс. Тази скромна атмосфера подходеше чудесно на Пол. Кантората бе място за работа и да се парадирва с лукс в нея би било проява на лош вкус.

На пръв поглед изглеждаше, че Пол има всичко. Съпругата му, четири години по-млада от него, бе деликатно момиче от аристократично семейство. Познаваха се от детинство. Мериан или Мими, както я наричаха близките ѝ, принадлежеше към едно от онези семейства, които — без да бъдат задължително кръвно свързани — бяха част от затворения, запазен немско-еврейски кръг, който просперираше в града от Гражданската война насам. Те ходеха в едни и същи училища, принадлежаха към едни и същи клубове и прекарваха летните си почивки на едни и същи места. А и семействата им бяха много близки. Двамата седяха един срещу друг на всички общи празненства от деня, в който получиха разрешение да се хранят с възрастните. Той я бе отвел на първите ѝ танци.

Сега, след седем години стерилен брак, години на многобройни медицински изследвания и ежемесечни разочарования, най-сетне тя лежеше в родилното на горния етаж. Всичките му надежди бяха свързани с нея. Питаше се — той много, може би прекалено се отдаваше на самоанализа — защо нуждата му от деца бе така всеобхващаща. Дали тя не бе толкова настойчива заради онова ужасяващо опустошение и кръвопролитие, с което той бе белязан през войната? Но каквато и да бе причината, едно бе ясно и просто: страстното му желание да има деца не го изоставяше нито за миг.

Пол седеше сега, опитвайки се да се съсредоточи в някакво списание, и понеже не успяваше, гледаше втренчено в центъра на помещението. Беше кръстосал дългите си, силни в глезените крака, на канапето до себе си бе поставил балтона си с кадифена яка, както и черното кожено куфарче и чадъра със сребърна топка на края на дръжката. Вътрешното му вълнение бе добре прикрито. Спокойствието беше част от природата и възпитанието му. Само очите му можеха понякога да подадат някаква информация на онези, които го познаваха много добре. Но те не бяха много...

Погледна през прозореца и се изненада от светлината на уличните лампи. Денят се бе изнизал. Бе тук от часове — от момента, когато му бяха съобщили, че Мими е в болницата. Проливният дъжд бе преминал във фина мъгла и тихите улици бяха опустели. И вътре бе тихо, не се чуваха почти никакви звуци. В малки частни болници като тази обикновено нямаше суматоха. Но сега тишината му се стори зловеща и Пол потръпна.

Напълно вероятно бе първото раждане да стане ужасно бавно. Всеки го знаеше. Бе подготвен и си бе повтарял многократно, че вътрешно е готов да види жена си да страда. Естествено бе жените да страдат, това си бе в реда на нещата. И все пак лицето ѝ бе така разкривено и неузнаваемо! Мокрият кичур коса на челото ѝ и писъците ѝ, които издаваше, докато се гърчеше и мятеше по леглото, го уплашиха. Изведоха го от стаята.

„Тя понася добре болката“ — помисли си той, спомняйки си, че Мими бе изтърпяла лошо счупване на ръката. Но раждането едва ли можеше да се сравни със счупена ръка, нали? Трябва ли да приеме, че болката, на която бе станал свидетел, не бе необикновена, извън границите на нормалното? Не знаеше отговора на този въпрос. Разбира

се, за разлика от него, докторът го знаеше. Той бе един от най-добрите гинеколози в града.

Мислите му бяха нарушени от млад мъж, който влезе да вземе палтото и шапката си, метнати небрежно върху стола срещу Пол.

— Момиче — съобщи той, изпреварвайки въпроса на Пол. — Над три килограма. Красива блондинка.

Радостта като че ли бълбукаше, шумеше и пееше в гърлото му. Сега ще си отиде вкъщи, ще седне пред телефона и ще сподели с приятели и роднини щастливата новина. Пол го поздрави.

Стана и закрачи напред-назад из стаята. Краката го бяха заболели от седене. Стаята бе потискаща, изпълнена с фабрични имитации на Чипъндейл^[1], подбрани с достатъчно вкус, но някак стерилни. Най-обикновени пейзажи по стените, стил „Хъдзън Ривър“. Също имитации, разбира се. Но какво, за бога, можеше да очаква от болнична чакалня? Художествена изложба?

Опита се да мисли за изкуството. Винаги открит към нови идеи, той бе закупил картини на експресионистите много преди да се повиши търсенето им, но вече не можете да гледа някои от най-налудничавите неща, които се рисуваха днес. Новото изкуство отразяваше само ужасните поражения на войната върху света: то разбиваше нещата на части. Този факт го изпълваше с неясно безпокойство. Светът преди 1914 година изглеждаше отдалечен с цял век, а не само с шест години. Всичко в следвоенния свят придобиваше необичайно големи размери. „И дълговете дори“ — помисли си той трезво. Дългът бе яма, в която един разумен човек не би трябвало да попада. По този въпрос мнението му съвпаднаше напълно с това на баща му, за разлика от някои други негови разбирания.

„Мили боже! Какво правят там горе?“

С усилие на волята върна мислите си обратно. За какво разсъждаваше преди малко? А, да, за дълговете. Нямахше предвид клиентите или себе си. За семейството — тройни А бонове и неипотекирани имоти. Подготовка за библейските седем гладни години, които предстоеше да дойдат.

„Защо никой не слезе да ми каже нещо?“

Хората зад бюрата в канцеларията от другата страна на коридора не знаеха нищо или твърдяха, че не знаят. По дяволите! Канеше се да попита пак, да настоява да му кажат нещо, каквото и да било. Да

настоява! Пресичаше коридора, когато асансьорът забръмча, вратата се отвори и от него излезе лекарят.

— Господин Уърнър! Господин Уърнър! Всичко е наред. Жена ви е добре. — Хвана го за ръката. — Тази вечер сме големи, големи късметлии.

„Късметлии? Защо? Раждането на дете въпрос на късмет ли е? Да не се е случило нещо лошо? Или почти лошо?“ Пол стоеше объркан пред лекаря.

— Кабинетът ми е малко по-долу. Влезте. Седнете.

„Да, случило се е нещо лошо. Сега ще го съобщи.“

— Голям късмет — повтори лекарят. — Наложил се да прибегнем до цезарово сечение, господин Уърнър. Направихме опит да го избегнем, уверявам ви. — Лекарят въздъхна, размахвайки ръка като махало наляво, надясно и назад. — Но всичко мина добре.

— Цезарово сечение — повтори замаяно Пол. Стори му се, че се вледенява.

— Проблемът бе в напречното разположение на плода. — И лекарят пак размаха ръка; на белия ръкав проблесна малко петно кръв. — Невъзможно е да се изроди бебе по този начин, както разбирате и вие...

„Иска ми се да престане с това «разбирате» и да продължи по-нататък...“

Пол неволно се наведе напред, сякаш се опитваше да изтегли думите от устата на мъжа пред себе си.

— ... и тъй като жената продължава да дава напъни, матката се скъсва и започва вътрешен кръвоизлив. Голямо изпитание, господин Уърнър, ако пожелаете да го наречете така. Истинско изпитание.

— Да — кимна Пол.

— Но, слава богу, тя се справи. Зашихме я и сега си отдъхва. Току-що излезе от упойката — точно това изчаквах горе.

— Да — повтори отчаяно Пол.

— Много смела жена е съпругата ви.

На тясната стена зад главата на лекаря висяха удостоверения и дипломи: свидетелства за знанията му, доказателства за авторитета му. „Не е по-възрастен от мен“ — помисли си Пол несвързано, докато, който знае защо, разчиташе написаното. „Аишър Бенет Лайънс“ — прочете

той. Една от дипломите беше на латински — и тази подробност изграждаше авторитет.

— Волята... — не спираше лекарят. — Няма истинско доказателство, но аз съм убеден, че един пациент със силна воля може да наклони нещата в правилната посока. Вашата съпруга се държи, господин Уърнър.

„Говори само за да не мълчи — помисли си Пол. — Но има още нещо, до което не му се иска да стигне — и никой от нас двамата не го желае. Той трябва да знае, че ми е ясно защо се държи така.“ И Пол разтвори с усилие сухи устни:

— Бебето?

— Мъртво е. При такова положение винаги е така. Неминуемо.

— Нормално бебе ли бе?

— Да. Момче с нормални размери... Съжалявам.

Стар образ блесна като светкавица в ума му: сякаш светна електрическа крушка или пламна клечка кибрит сред наситена тъмнина — проблесна и загасна.

„Моят син — моите синове — и аз отиваме към Консървътъри Понд в парка, носим лодките, красивите лодки играчки с махагонови корпуси. Вятър набръчква водната повърхност, тегли лодките с надути платна, опъва връвчиците, дърпа ги от ръцете ни. Гледам момчето — момчетата, — а те се смеят високо, радостно, щастливо, с широко разтворени усти. Зъбките им са като бели семенца, същински огладени бели камъчета... Вървим към къщи и се държим за ръце, за да пресечем улицата. Когато пораснат, ще плуваме в истински платноходки. Моят син. Синове...“

Дойде на себе си. Лекарят рисуваше безцелно кръгове по листа пред него.

— Искате ли да ви обясня по-ясно, да начертая диаграма?

— Не, сигурен съм, че сте направили всичко, което всеки друг на ваше място би направил. Вече мога ли да я видя?

Очите на лекаря бяха изпълнени със съчувствие. Той изглеждаше възрастен и уморен.

— Разбира се, но само за минута или две.

Пол тръгна към горния етаж. Чувстваше се като натрапник, докато минаваше между двете редици затворени врати: те сякаш се смръщваха укорително, когато стъпките и скърцането на обувките му разлюляваха тишината. Усети миризмата на дезинфекционно средство — и на страх.

Вратата към стаята на жена му бе леко откряната. В неясната светлина видя бялото легло в центъра на стаята и опънатото тяло на Мими върху него. Стори му се, че гледа катафалка и каменна статуя в нея...

От ъгъла на стаята стана медицинска сестра и прошумоля край него.

— Влезте. Тя ви очаква. — Излезе и затвори вратата след себе си.

Той целуна Мими по челото леко и нежно, като че ли се страхуваше, че докосването му може да ѝ причини болка. Тя се бе върнала от царството на мъртвите!

— Ужасно ли тъгуваш за момчето?... Сърцето ти е разбито, нали? — прошепна тя.

— Не. Е, да, разбира се... Но важното е, че ти си тук.

— Те не ми разрешиха да го видя.

Пол замълча.

— Сигурна съм, че щях да го видя, ако бях настоявала. Но си помислих — така няма да си спомням лицето му. Така...

Тя зарови глава във възглавницата. Преряза го жал, докато я гледаше безпомощно как се мъчи да се владее.

— Така — продължи тя — ще бъде почти като че ли никога не сме го имали, права ли съм?

— Да, да, разбира се.

И двамата замълчаха. Някъде в сградата, в някаква стая, облицована с плочки, студена и гола, както той си я представяше, лежеше детето им. Нормално дете, беше казал докторът. Момче с нормални размери. Ако бе останало живо, след осем дни щеше да бъде обрязано, щеше да получи име и благословията на равина. Тържеството щеше да се проведе във всекидневната: през големите ѝ прозорци щедро струеше слънчева светлина... А после — вино и сладкиши в салона за хранене. Сред всички роднини, изпълнени с

възхита. Момче с нормални размери. „Не мога да разбера — мислеше Пол. — Няма смисъл. Защо трябваше да се случи на нас, когато всичко друго вървеше така добре?“

Чу гласа на Мими:

— Пол, ще си родим друго...

— Ще преминеш пак през всичко това?

— Няма да е така. Светкавицата не удря два пъти на едно и също място.

„Не е вярно“ — помисли си той. И все пак изблик на надежда, почти на въодушевление спря дъха му. Да, веднага след като тя се съвземе напълно, ще имат друг шанс. Много хора са минали през подобна трагедия, а после са имали толкова деца, колкото са искали. Защо и при тях да не е така? Една жена може да ражда няколко пъти с цезарово сечение. Гледай напред, не назад!

Тя докосна ръката му със студени пръсти.

— Студено ти е. Ще извикам сестрата да ти донесе още едно одеяло — забърза той.

— Не. Почакай.

Той разтърка ръката ѝ между своите. Усмихнаха се един на друг. Тя изглеждаше сравнително добре. Кой можеше да повярва, че ще изглежда така само преди няколко часа?! В бялата ѝ, покрита с лунички кожа бе пропъзляла розовина, дългата ѝ жълтеникавочервена коса бе сресана и сестрата я бе вързала отзад с бяла панделка.

— Подлуди ме от страх — призна ѝ той.

— Бедният Пол! Съжалявам... Обещавам да не го правя отново. Какво ще кажеш на родителите ни?

— Истината, без да се впускам в подробности колко ужасно беше. Ще телефонирам на всички във Флорида.

— Трябва да се прибиращ вкъщи. Сигурно си изтощен. Имаш ли нещо за ядене?

— Не съм гладен.

— Но трябва да ядеш! Колко е часът?

— Не знам. — Погледна часовника си. — Наближава десет.

— Знам, че няма да събудиш прислужничките, въпреки че би трябвало. В хладилника има цяло печено пиле и пудинг. Тази сутрин накарах готвачката да приготви лимонов пудинг. Яж нещо, преди да си

легнеш. Сигурна съм, че ще се занемариш, докато съм тук. Много си небрежен към себе си.

Той се засмя и пак я целуна по челото.

— Как ли успях да преживея войната без твоите грижи?

— О, ти!

Той стана.

— Лекарят разреши свиждане само за няколко минути. Трябва да почиваш. Ще дойда утре рано сутринта. — Бе вече на вратата, когато се досети: — Да ти донеса ли нещо?

— Само себе си.

Излезе на пръсти. Беше преполовил коридора, когато пак го стресна мисълта за мъртвото му бебе. То лежеше в някоя от стаите на тази сграда... Имаше право да попита. Да го види. Искаше го. Но не искаше да...

Внезапна тежест притисна гърдите му. Непоносимо напрежение се надигаше и го удряше в тила, избухваше и ревеше в главата му. И той знаеше, че това негово състояние е породено от страхотния натиск на нещо, което искаше да забрави. През тези няколко напрегнати часа днес следобед и тук горе с Мими този натиск като че ли се бе уталожил, но сега се върна с нова сила, разширяваше се, разтягаше гърдите му, отнемаше дъха му. Наложил се да се опре на стената, за да не падне...

След няколко минути пак дишаше нормално. Но той трябваше да говори с някого! Трябваше!

Никой, случайно забелязал младия мъж във фин тъмен костюм и горда осанка, не би могъл да си представи силата на болката, с която той влезе в телефонната будка.

„Ще извикам Хени — реши Пол. — Кой друг в света, освен Хени?...“

Хени Рот не бе вкъщи. Когато разбра от прислугата в дома на Уърнърови, че Мими е в болницата, тя въртя телефона през целия ден. Хени бе леля на Пол и нещо много по-важно: по някакъв рядко срещан и много специален начин тя му бе и най-довереният приятел. Такава бе още от дните, когато той седеше в скута ѝ, а тя му четеше приказките

на Братя Грим. Сега Хени бе във всекидневната на Пол със снаха си Леа и го чакаше да се върне.

Около четиридесетгодишна, тя младееше не поради някаква особена красота — бе кокалеста, висока и прекалено семпло облечена (сега беше в строгия си жълто-кафяв костюм), — а благодарение на вътрешната енергия и ентузиазъм, които придаваха известен чар на продълговатото ѝ лице със старомоден венец сплетена кестенява коса.

Хени притежаваше „духовна красота“, както твърдяха роднините ѝ. Тя бе борец за социална справедливост, както и съпругът ѝ Дан, преподавател и учен, идеалист, който отказа цяло състояние за едно от своите електронни изобретения, защото бе закупено от Военното министерство. И двамата бяха държали речи и бяха марширували сред демонстранти в името на много каузи. Хени бе участвала в демонстрации в защита на правото на вот на жените и в подкрепа на стачкуващите работнички от шивашката промишленост — дори веднъж бе арестувана, докато бе на стачен пост пред фабрика за блузи и рокли. През целия си съзнателен живот Хени и Дан се бяха борили за мир, а след края на войната продължаваха да пишат и държат речи за ОН^[2], за Националния съвет за предотвратяване на войната и за всеки, който изявяваше желание да ги слуша.

Казано накратко, те бяха двама души, които не зачитаха обществените норми и живееха според собствения си морален кодекс.

И те имаха своя мъка. Синът им, единственото им дете, се бе върнал от войната без крака и бе починал, оставяйки след себе си бебе, Хенри — малкия Ханк, сега четиригодишен, и вдовицата си — Леа. Дете на крайните квартали, осиротяла на осем години, Леа бе осиновена от Хени и Дан. От тях тя бе научила всичко, което можеха да ѝ дадат, омъжи се за сина им. Леа бе амбициозна и това определи до голяма степен житейския ѝ път. Надарена с усет за модата, тя откри свой собствен луксозен бутик на Медисън авеню. Омъжена повторно за амбициозен като нея млад адвокат, тя живееше с него и Ханк близо до Метрополитън Мюзийм в красива частна къща с мраморни камини и извиващи се стълби, закупена от Дан за осакатения му син. Това, което отказваше да докосне за себе си, Дан бе приел за сина си...

Външният вид на Леа не подсказваше с нищо за преживяната трагедия. Лъскавата ѝ кестенява коса бе подстригана късо според най-новата мода. Тънките ѝ златни и диамантени гривни проблясваха върху

набраните маншети на бледосинята вълнена блуза. Докато чакаше, бдителните ѝ, прекалено любопитни кръгли очи оглеждаха приятната всекидневна на Пол с одобрението на експерт.

Едва ли бе възможно да се намерят други две жени толкова различни, колкото бяха Хени и Леа. И въпреки това те се обичаха така, както се обичат майка и дъщеря.

Обзета от безпокойство, Хени стана, отиде до прозореца, дръпна настрана копринените завеси и се вторачи в непрогледната мъгла, като че ли по този начин можеше да ускори завръщането на Пол.

— Дали не се е случило нещо лошо? — запита тя. — Изтече вече цял ден. Не знам защо, но имам чувството, че нещо не е в ред. — Хени бе от вечно тревожещия се вид хора.

Леа, която не спадаше към тях, отговори жизнерадостно:

— Не, това е първо раждане. Не всички раждат лесно като мен. Спомняш ли си, Ханк просто се изръси навън — завърши тя с известно самодоволство.

— Чакаха толкова дълго — терзаеше се Хени. — За Пол ще бъде ужасно, ако стане нещо с бебето. Ужасно ще е и за Мериан, разбира се.

Когато чуха прещракването на ключа в ключалката, двете жени скочиха и Хени тръгна към Пол с протегнати ръце.

— Свърши се. Мериан е добре. Имаше критичен момент, но сега е добре.

— О, слава богу!

— Бебето е мъртво. Момче...

Пол се насили да си спомни сина на Хени — Фреди. Тогава бе шестгодишен и те го бяха завели в болницата да види новото бебе. Спомни си размахани ръчички и крачета... Едно мъртво бебе сигурно изглежда като онези големи кукли в магазините за скъпи играчки. Восъчно... Дали очите му са отворени?

Хени се обърна настрана. Пръстите ѝ разтреперано въртяха брачната халка на безименния ѝ пръст.

Леа се обади тихо:

— Това е ужасно, Пол. Ужасно. Но ти ще имаш друго. Мисли за него. И Мими трябва да мисли за него. Не веднага. Но скоро. Ще имате дете.

Искаха да му помогнат.

— Да — подзе Хени. — Преди да се преместим, наша съседка загуби две деца едно след друго. А после роди още три!

Странно, точно това бе помислил и той в стаята на Мими тази вечер и се бе почувствал така окуражен... докато онази друга мисъл не бе отнела дъха му. А сега Леа бе тук и няма възможност да говори с Хени...

— Предполагам, може да се каже, че поне никога не го опознахме...

— Да, така е — въздъхна Хени.

Бедната Хени! Човек не отглежда син да воюва във война, в борбата, срещу която е отдал години от живота си — и да го загуби точно заради нея...

После си помисли: „Няма база за сравнение между нейния беден Фреди и случилото се днес. Но сравненията не са най-същественото в момента, нали?“

— Имаш ли какво да ядеш? Помолих готвачката да ти приготви нещо.

— Благодаря, не съм гладен.

Хени не настоя и той ѝ бе благодарен. Мими винаги ходеше след него с настояване да яде, да носи галоши, да облече пуловер, да легне и си почине...

Хени попита дали е успял да види Мими.

— Да. Тя се държи много храбро.

— Трябва да я прибереш от болницата при първа възможност! — възкликна Леа. — Едно пътуване в чужбина ще направи чудеса с нея. Поразходете се из магазините в Париж, а после отскачете до Ривиерата — или Биариц — малко по-късно през лятото.

Пол неволно се усмихна вътрешно. Колко добре бе разучила тази млада Леа приятните играчки и награди на живота!

— И започнете с другото бебе — довърши тя смело.

Отиде в коридора и се върна с пакет, обвит с турскосиня скъпа хартия, вързан красиво с яркочервена панделка и с името „ЛЕА“, разположено върху цялата му горна част.

— Подарък за Мими. Не забравяй да ѝ го поднесеш утре сутринта. Лек халат за спалнята с монограм.

— Изключително красив е — увери го Хени. — Видях го. Истинско разточителство.

Пол измърмори нещо в знак на благодарност.

— Има ли нещо, което да е по силите ни да направим за тебе, Пол? Искаш ли да си тръгнем и да те оставим сам? — запита Хени.

Още не искаше да остава сам.

— Не, останете. Освен ако сте уморени.

— Тогава ще останем още малко. Така и така Дан няма да се върне преди полунощ.

Отново се отпуснаха на местата си от двете страни на камината. На ниската мраморна масичка между тях имаше плитка кръгла ваза с гардении. Пол не обичаше силната им сладникава миризма — кой знае защо, тя му напомняше за погребения. Ако зависеше от него, щеше да премести вазата в килера, но Мими ги обичаше и не бе уместно да се възползва от отсъствието ѝ, за да се освободи от тях.

— Дан е на събрание, говори за Съюза на нациите — събщи Хени. — Бъди сигурен, че и той щеше да бъде тук, ако бе свободен.

— Как е той?

— О, знаеш как е при ангина пекторис — пристъпите идват и си отиват. Взема си своя нитроглицерин, когато стори някоя беля — излиза в лошо време или прави нещо друго, вредно за неговото състояние.

— Не е ли редно да се оттегли? Работата на преподавател в гимназия е много изтощаваща — не е лесно да се работи с деца на тази възраст.

— Но тя е животът му. Тя и лабораторията му. Особено сега, когато осигури онова ново местенце на Канъл стрийт. В момента работи върху три нови изобретения, нещо, свързано с парна турбина без перки. Просто няма начин изведнъж да се откаже от всичко.

— Хени... нямате проблем с парите, нали?

— Знаеш, че досега никога не сме имали подобен проблем. Познаваш ни добре. Нямаме нужда от много.

— Искам да кажа... Ако ти... Е, добре, днес е денят на истината — ще говоря направо. Ако се случи нещо с Дан, искам да знаеш, че аз ще се грижа за теб. Никога няма да останеш без подкрепа, разбираш ли?

— Предполагам, не искаш да кажеш, че двамата с Бен ще я оставим без средства? — намеси се Леа.

— Мога да мина почти без всичко, с изключение на Дан. — Очите на Хени се изпълниха със сълзи. Тя неволно повиши тон: — Безпокоя се много. Той говори прекалено директно за тези времена! На всяко събрание за мир арестуват „болшевики“, завличат свестни хора по затворите само защото са казали истината! Човек ще си помисли, че сме се върнали в седемнайсетия век и се занимаваме с лов на вещици! Признавам си пред вас: страх ме е!... Дан говори прекалено много.

Пол поклати глава.

— Той не трябва да поема рискове с това слабо сърце. Ще говоря с него.

— Няма да постигнеш нищо. Знаеш колко е упорит... О, не трябваше да ти досаждам с тревогите си след този мъчителен за тебе ден!...

— Ти никога не ме отегчаваш — поклати глава той. Така много му се искаше да ѝ каже за напрежението, което го разкъсваше само преди час... Искаше му се да ѝ разкаже всичко. Не беше говорил с нея „истински“ от онзи следобед преди сватбата си, когато в болката си бе отишъл при нея.

— Алфи телефонира — говореше Леа — веднага щом разбра, че Мими е в болницата.

Чичо Алфи бе още една щедра душа. Сега, когато бе забогатял от покупко-продажби на недвижими имоти, върховното удоволствие на живота му бе да раздава, независимо какво: пари, съвети или приятен престой в разкошната си вила в провинцията. Силно емоционален и с меко сърце, той сигурно щеше да пролее сълзи над мъртвото бебе на Пол.

— И мама се обади — добави Хени. — Ужасно е обезпокоена.

Почти осемдесетгодишната баба Ангелик бе живяла последните месеци в очакване да стане още веднъж прабаба. И тя щеше да страда искрено.

„Поне съм благословен със семейство, което не е безразлично“ — каза си Пол.

— А сега вече трябва да тръгвам — заяви Хени. — Лека нощ, мили Пол. Опитай се да поспиш малко.

— Ще помоля портиера да ти извика такси.

— Не, ще повървя. Имам чадър и съм само на няколко пресечки оттук.

Само на няколко пресечки — да, но иначе на какво огромно разстояние от този апартамент или от къщата на Леа до Ийст Ривъри е апартаментът на Дан без асансьор. И все пак простичките, непретенциозни жилища на Хени и Дан, в които живееха, откакто се помнеше, бяха имали винаги очарованието на втори дом за него. Той, който ценеше високо красотата, заслепяваща очите, едва ли би могъл да открие такава в спартански мебелираните им стаи. В тях Пол обаче намираше нещо друго... Той изпрати двете жени до асансьора и целуна Хени по бузата.

Когато се върна в апартамента, телефонът звънеше.

Отново бе в чакалнята на болницата. Седеше със стажант-лекаря, който вероятно бе изпратен при него, за да му прави компания.

— Кръвоизливът започна около час след като вие напуснахте болницата. Телефонирахме на д-р Лайънс, но не успяхме да го открием веднага. Изглежда, беше се отбил някъде на път за вкъщи. Безуспешно телефонирахме на няколко места, но накрая...

— Да, да — прекъсна го Пол побеснял. „Защо се гърчи, защо ме задушава с празни приказки, защо не говори направо?“ — Добре, намерихте го. И какво после? Какво сега?

Смутен и почервенял, младият мъж заговори по-бързо:

— Вътрешният кръвоизлив се усили и...

— Говорите за кръвоизлив?

— Да. Спрях го, доколкото можах, като използвах...

— Как е тя сега?

— Д-р Лайънс я оперира. Той е все още горе. Надявам се, че тя е вече в стаята си.

Още едно пътешествие през смълчаните коридори. Обувките му пак скърцаха. Но сега той за пръв път чуваше този шум. Когато стигна до стаята, едва не се сблъска с д-р Лайънс.

— О, господин Уърнър! Елате в солариума за минутка. Съпругата ви още не се е събудила от упойката.

В края на коридора примигваше слаба крушка. Седнаха на някакви плетени столове. Пол бе разтърсен от усещане за нереалност — тук, на това място, след полунощ...

— Оперирали сте я? Какво се случи?

— Не беше лесно. Оказа се, че е имало прекалено много разкъсвания. Не можахме да спрем кръвоизлива. Нямахме друг избор, освен да направим хистеректомия^[3].

— Хистеректомия!... Мили боже! Нямахте ли друг избор?

— Нямахте да го направя, ако не се налагаше. — Гласът на лекаря прозвуча леко укорително. Хлътнали в ясно очертани тъмни кръгове, очите му блестяха трескаво като очи на бухал.

Пол извади кърпа и избърса влажните си длани.

— Отвратителна комбинация на събития, господин Уърнър. Отвратителна. Почти всичко, което евентуално можеше да потръгне погрешно, тръгна погрешно...

— Но тя... сега в опасност ли е?

— Бих казал, че вероятно ще се измъкне от черната гора... Ако не се развие инфекция, не дай боже. Ще стискаме палци и ще се молим.

„Краят на пътя. Километри след километри през пустошта и планините; после времето се прояснява, залюлява те синьо-сребърна паяжина, почти си достигнал онова място, където искаш да бъдеш — и изведнъж пред тебе се спуска висока каменна стена... И пътят ти се изгубва, прерязан изневиделица...“

— Как ще ѝ се отрази тази операция? Имам предвид, на живота ѝ отсега нататък.

— Естествено доста тъжно е, че толкова млада трябваше да премине през такава операция, но този печален факт няма да ѝ попречи да води нормален живот.

„Има предвид секса. Няма да има разлика. Но няма да има и деца...“

Думите се изплъзнаха от устата му:

— Имате ли деца, докторе? Момчета?

— Три — момиче и две момчета.

— Извинявайте. Не знам защо зададох този въпрос.

— Всичко е наред, господин Уърнър.

Изправиха се и застанаха един срещу друг в полумрака.

— Имате ли нужда от още някакво обяснение? Ще слезем в кабинета ми — там има книги и диаграми, които ще доизяснят нещата.

— Диаграми?

— Някои хора ги изискват и имат пълно право.

— Но не и аз. — От дланите му се стичаше пот. „Какви въпроси още да задавам? Какъв е смисълът?...“

— Винаги можете да ми телефонирате, ако желаете допълнителна информация. Телефонирайте по всяко време или направо елате тук.

Пол си спомни простите изисквания на учтивостта.

— Имахте тежък ден, докторе. Вървете си вкъщи и си починете.

— Но не и толкова тежък като деня на вашето момиче. И вашия.

„Бедната Мими. Бедната Мими...“

— Сега вече можете да я видите. Вероятно се е събудила от упойката, но сигурно е смъртно изтощена, така че не стойте повече от минута. После се върнете вкъщи и изпийте чаша бренди. Две чаши бренди. — Д-р Лайъи намигна. — Дори и да е против закона.

Тя пак лежеше като каменна статуя в саркофаг и медицинската сестра пак тактично прошумоля край него и напусна стаята. Той се изправи над нея. Бе бледа като чаршафа, придърпан до врата и. Бузите ѝ като че ли бяха хлътнали видимо за няколко часа и гордият ѝ нос с лека гърбица изпъкваше по-ясно. Пол докосна пръснатата ѝ върху възглавницата коса.

— Мими — прошепна той.

До вчера бе така лъчезарно щастлива, просто сияеше от радостно очакване... А днес да премине през огъня на такава адска болка — и да завърши с едно голямо нищо...

Без дете сега — или когато и да било.

Не бе правилно, не беше справедливо, бе така жестоко! Какво бе сторил всеки един от тях, за да заслужи ужасното наказание? У него кипеше гняв.

Тя отвори очи.

— Пол?

— Тук съм, не се плаши.

Устните ѝ едва се разтвориха и той трябваше да се наведе, за да улови думите ѝ.

— Не... само сънлива...

— Знам. Направили са ти малка операция. Лекарят твърди, че сега си добре. Чуваш ли ме?

— Не. Спи ми се...

Той стоеше до леглото и галеше косите ѝ. Чувстваше се, безпомощен. Човек планира нещата грижливо, взема предпазни мерки, разумен е, трудолюбив и внимателен. После го завърта вихърът и той внезапно разбира, че независимо от всичко, не е нищо повече от къс хартия, понесена надолу по улицата от вятъра...

Тя се размърда. Пол се надвеси над нея, стори му се, че каза нещо, че прошепна името му, но дочу само въздишка. Спомни си, че трябваше да остане в стаята ѝ минута, погледна я още веднъж, вслуша се за миг в дишането ѝ и излезе.

Вървя до вкъщи пеша. Бе прекалено късно, по опустелите улици не се виждаха такситата, а и изпитваше нужда да върви, да се опита с физическо натоварване да уталожить бурята в себе си. Бе забравил чадъра си, а заваля проливен дъжд, на който обаче не обърна внимание. Струваше му се, че може да извърви целия Манхатън и обратно.

Нощният оператор на асансьора го изгледа с любопитство.

— Вир-вода сте, господин Уърнър. — Асансьорът потегли нагоре. — Надявам се, че съпругата ви ще се оправи.

— Благодаря, Том.

„Иска му се да знае какво се е случило“ — помисли си Пол. Естествено любопитство. Бе в центъра на положение, което — когато стане известно — ще предизвика еднакви по сила вълнение и съчувствие. Хората реагират така дори и при най-малката вероятност за трагедия. Катастрофи. Смърт. Престъпления. Всички онези простички скърби.

Но какво, ако мъката не е така проста и ясна? Какво, ако зад външната фасада надничат незабележими на пръв поглед скрити фактори? Например вина? И вътрешният натиск пак се появи, кръвта застена в ушите му...

Пол светна лампата и седна в антрето, обхващайки с длани пламналата си глава. Но сега не изпита желание да повика Хени. Бе разбрал, че няма смисъл да се доверява на когото и да било. Освен това вероятно ще изпитва унизителен срам да се изповядва дори на Хени на фона на трагичните събития през този нещастен ден: Хени, чийто ум

бе така открит, Хени, която никога не произнасяше присъди... Да, сега ще го е срам да говори...

Не беше се срамувал онзи път, в навечерието на сватбата си: тогава бе така отчаяно нещастен, така жестоко разкъсан между Мими и Анна...

Тя бе дошла като прислужница в дома на родителите му, просто още една в потока млади чуждестранни момичета, които оставаха за малко, омъжваха се и напускаха. Нямаше нищо по-различно между другите и Анна — с едно-единствено изключение: двамата се влюбиха един в друг със сила, която той не бе си представял за възможна преди и след Анна...

Но се бе оженил за Мими. Беше обещан на Мими...

Изправи се. Винаги, винаги онова лице бе пред очите му! Кога най-сетне ще си отиде и ще го остави на мира?

През радостните месеци от бременността на Мими си бе въобразявал, че най-сетне се учи как да се сбогува веднъж завинаги с Анна. Беше се опитвал — колко абсурдно! — да се убеди, че тя много вероятно — сигурно! — не е била нищо повече от обикновено временно отклонение, една от онези внезапни сексуални страсти, които обхващат и объркват даден мъж или жена, но в края на краищата се стопяват като лански сняг... Единствено Мими бе реална, непоклатима на мястото си, единствено тя щеше да остане вечна...

Истинска нелепица.

А днес в болницата го бе притиснал нов ужас. „Какво, ако на карта бе животът на Анна? — беше помислил той. — Какво, ако на горния етаж изтичаше нейната кръв?“ Тази представа го бе разтърсила до дъно. Дали тогава първата му грижа щеше да бъде мъртвото бебе, децата, които никога нямаше да има? Не — колкото и да копнееше за дете, за син — той щеше да падне на колене и да се моли за живота на Анна. Каква стойност щеше да има едно или десет деца в сравнение с нейния живот?

А за какво скърбеше сега? За съпругата, която едва не бе загубил, а и все още можеше да загуби? Не, не за нея — само за детето, за децата, които никога нямаше да има.

— Господ да ми е на помощ — изрече той на глас, удрайки с юмрук дланта си.

После започна лудо да обикаля апартамента. Тръгваше, връщаше се обратно и пак тръгваше, и отново...

Бяха се преместили в този много по-голям апартамент само преди няколко месеца: за да има достатъчно пространство за едно семейство с деца... Още дори не бяха приключили с обзавеждането — едва не се спъна в навит на руло килим в една от стаите. С радост и удоволствие бе подредил всичко: пейзажа на Моне над камината: слънчевите лъчи танцуваха по него и му придаваха допълнителен блясък и живот, античната английска маса в салона за хранене, кристалния кон върху поставка, сватбен подарък от немския му братовчед, Йоахим, който се бе сетил за любовта му към конете. Дори бе започнал да свиква с експериментите на Мими с модерното декоративно изкуство в малката ѝ всекидневна, с характерните за този начин на обзавеждане неочаквани тгли, инкрустираната маса от слонова кост и шагренова кожа, върху която тя водеше кореспонденцията във връзка с благотворителната си дейност. Но какво значение имаха сега всичките тези вети?

Обикаляше напред-назад по коридора, без да знае какво търси. Но търсеше ли наистина нещо?... В библиотеката се спря за миг, вторачен в изложбата от награди и почетни значки, които Мими бе закачила с детинска гордост на стената зад бюрото му. Името му — Пол Аарон Уърнър — бе изписано с черно мастило върху бяла хартия, изрязано с бронзови букви върху кафяво дърво. Болниците и сиропиталищата, в чиито настоятелства бе взел участие, не пестяха похвалите си. Америкън Джойнт Дистрибушън Комити го удостояваше с почетна грамота за участието му в попълването на Нюйоркската квота от седем милиона долара „... за облекчаване на страданията в опустошените от войната гета на Централна Европа“. „Стабилни граждани“ — помисли той иронично, осъждайки и себе си.

Вдигна поставена в рамка моментална снимка на тригодишния Ханк върху пейка в парка: бе го снимал в един от дните, през които го беше извеждал на разходка. Какво щастливо, весело лице! Смело и напористо като това на дядо си Дан, но напомняше и лицето на баща си с тази мека извивка на устните. Все пак мъртвият Фреди бе оставил частичка от себе си в света на живите... Прекрасно е да имаш момче като Ханк...

„Опитай се да не се ожесточаваш, Пол. Безполезно е — а е и грозно...“

На срещуположната стена застана лице в лице със снимка на жена си, поставена в сребърна рамка. Тя бе дубликат на онази, която държеше на бюрото си. На снимката Мериан имаше вид на деликатна изисканост с характерната си малко превзета, но същевременно изпълнена с копнеж усмивка. Дългата ѝ шия се проточваше от бялата пяна на старовремска яка от колосана дантела: тя носеше дантела, защото той я харесваше. А Мериан винаги се съобразяваше с вкуса му. В гърлото му заседна буца: плачеше му се и за нея, и за себе си — за всичко...

Пресече коридора. Вратата към детската стая бе леко откряната и светлината падаше върху плетената бебешка люлка с балдахин. Оказа се, че предупреждението на старите жени да не се купува нищо за едно бебе, преди то да се е родило безопасно, имаше смисъл — предупреждение, посрещнато с подигравка и от него, и от Мериан... затръшна вратата. Утре ще телефонира на някоя благотворителна организация и ще изкара всичко.

Най-сетне влезе в кухнята. „Изпийте чаша бренди“ — бе го посъветвал лекарят. Беше си осигурил добър запас точно преди влизането в сила на закона за сухия режим. Мислеше да съхрани брендите за някое празненство... Наля си голяма чаша. Кой знае, може би след нея щеше да заспи... И докато отпиваше на малки глътки, отиде във всекидневната и се изправи пред прозореца. В къщите надолу и нагоре по улицата тук-там светеше по някой прозорец: студент, подготвящ се за изпит, внезапно разболял се нещастник или любовник, върнал се вкъщи, след като бе любил?...

Пол стоя така дълго, в очакване на съня, който да го успокои и да уталожить болката... Съмваше се, когато се отпусна в широкото самотно легло и затвори очи.

[1] Томас Чипъндейл (1718–1779), създател на английски стил мебели, прочули се с грациозните си линии и украшения в стил „Рококо“. — Б.пр. ↑

[2] Общество на народите — международна организация, създадена след Първата световна война от победителите САЩ, Англия и Франция. — Б.пр. ↑

[3] Хирургическо отстраняване на матката. — Б.пр. ↑

2.

Беше вече 1923 година, но страхът от комунизма все още се вихреше и вземаше своите жертви. В Съединените щати не е имало толкова жестоко потискане на мислещите другояче дори и през най-тежките периоди на Гражданската война.

Бюрото за военно разузнаване подготви списък, озаглавен „Кой, кой е в пацифисткото движение“, и го предаде на пресата и съдилищата. Джейн Адамс и Лилиън Уолд бяха сред видните личности в този списък на предполагаеми обществени врагове. Преподобният Джон Хейнс Холмс бе арестуван, защото се осмели да изкаже мнението си на уличен ъгъл. Не много отдавна ректорът на Дартмут Колидж обвини министъра на правосъдието Палмър в измисляне на въображаеми опасности само за да осъществи личните си политически амбиции. Много добре осведомени в политиката хора твърдяха, че той се стреми към президентство... По цялата страна циркулираха петиции, държаха се речи, а арестите продължаваха...

Една вечер Дан Рот трябваше да говори в малка зала на Лоуър Ийст Сайд. Той отдавна живееше с чувството, че е стоял прекалено дълго настрана, задържан от праховете на Хени за разклатеното му здраве. Тя не се боеше за себе си — отзоваваше се на всяка покана да говори, атакуваше, цитираше имена. Страхуваше се само за него. Но този път не успя да го задържи. За нещастие сутринта вдигна температура и не можа да го придружи.

В малката зала се събра разнообразна тълпа, обикновената смесица от интелектуален и академичен тип хора, спретнато и въздържано облечени, и обикновени хора, членове на профсъюзите.

„И комунисти тук-там“ — помисли си Пол, докато оглеждаше неприветливата, лошо осветена зала.

Хората тук не бяха от неговата среда, въпреки че и той, разбира се, бе против войната и за свободата на словото! Хрумна му, че вероятно не е достатъчно смел, за да бъде агитатор. От друга страна, вероятно нямаше кой знае какъв смисъл от пламенни речи пред

единомишленици. Не беше сигурен. Беше дошъл заради молбата на Хени.

А и не искаше да остане вкъщи тази вечер на дамски бридж с Мими. Съпрузите от определена група приятелски семейства се събираха един път седмично на карти и същата вечер жените им се срещаха в някоя друга къща със същата цел. Оказа се, че Пол е единственият съпруг, който не играе на карти, а това силно дразнеше Мими. Той не помнеше кой каква карта е раздал, а и не го беше грижа. Обикновено нямаше проблеми със сбирките на жените у дома му: оттегляше се в библиотеката си и четеше. Но напоследък тези сбирки започнаха да танцуват по нервите му. Жените бяха толкова банални с празното си клюкарстване... Същевременно се срамуваше от себе си за суровото осъждане на едно толкова невинно забавление. В края на краищата какво друго оставаше на Мими, освен да се опита да изгради свой собствен живот с приятелки, да участва активно в благотворителни обеда и игри на бридж? Беше объркан.

На другия край на залата неочаквано зърна Леа и Мег, дъщерята на чичо Алфи. „Странно приятелство“ — помисли си той, вгледан в двете наклонени една към друга жени. На главата на Леа се кипреше елегантна барета от чинчила, а лицето на Мег бе обрамчено от широката периферия на филцова шапка. Вярно, шапката беше ученическа, но ѝ отиваше. Мег бе едро момиче със силна челюст и високи скули. Чувстваше се добре в пуловери и поли от шотландски кариран плат и студените периоди бяха нейното време — в такива дни деликатната ѝ кожа сякаш излъчваше розово сияние. Имаше нещо трогателно в доверчивото ѝ, непознато болести лице, което изпълваше Пол с жалост. Напоследък обаче бе настъпила промяна: Леа я учеше как да се облича. Майка ѝ — една жена, издигнала финеса в култ — винаги я бе обличала лошо.

И Пол имаше пръст в спасяването на Мег: благодарение на неговото настояване Алфи и Емили най-сетне ѝ разрешиха да отиде в колеж. Ако зависеше от тях, щяха да я държат вечно вкъщи, напълно зависима и инфантилна. „Няма да ѝ е лесно, когато се зажели“ — помисли той.

Премести се на свободното място до двете млади жени.

— Каква изненада! Истинска семейна среща! — възкликна Леа. Както винаги, в гласа ѝ неволно прозвуча слаба подигравателна нотка.

— А ти защо си тук? — реагира Пол веднага. — Само не ми казвай, че този вид събирания представлява интерес за теб.

Леа се разсмя.

— Прав си. Но не исках да разочаровам Хени.

Мег се намеси със сериозно изражение:

— А аз исках да дойда. В училище много се коментира какво става в провинцията. Дори Радклиф беше атакуван като радикал заради профсъюзен спор! Когато татко спомена на вечеря, че чичо Дан ще говори тук, реших да дойда.

— Но баща ти не дойде — подразни я Пол.

Този път Мег се засмя.

— О, знаеш, че според татко хората не трябва да се месят в работата на правителството! Той смята, че всеки има достатъчно лични проблеми, за да има време и за проблемите на правителството!...

„Има симетричното английско лице на майка си — помисли Пол, — но усмивката ѝ е на Алфи. Трябва да се усмихва по-често.“ Запита се дали вече излиза с мъже и си отговори отрицателно.

В този момент на подиума излязоха Дан и водещият събранието. Разговорите заглъхнаха, столовете очаквателно изскърцаха.

Водещият имаше буйна коса, чужд акцент и произнасяше превзети фрази.

— Този изтъкнат учен и високоморален човек дойде тук тази вечер, за да ни призове да се вслушаме... — И тъй нататък, а междувременно Дан, очевидно смутен, седеше вдървено, с ръце, вкопчени в страничните облегалки на дървения стол.

Изминалите години не го бяха променили много. В гъстата му коса проблясваха тук-там сребърни нишки, изражението му бе живо и одухотворено, костюмът му, забеляза Пол с усмивка, бе характерно небрежно смачкан. Пол се облегна и се приготви да се отдаде на фантазиите си. Така добре знаеше какво ще каже Дан, че сам можеше да произнесе речта му. В края на краищата имаше само една гледна точка, логически задължителна за всеки разумен човек.

— Ние сме тук — започна най-сетне Дан, — за да се опитаме да предотвратим една евентуална следваща война. Заявявам ви отсега, че при нея няма да има фронтова линия, нито безопасни кътчета, където данъчни мошеници, корумпирани политици и милитаристи да живеят в разкош, платен със страданията и физическото унищожение на

младите... Длъжни сме да поставим тези хора на място, иначе те ще ни лишат от право на глас... имам предвид конкретно хората, които забогатяха от войната...

Пол нервно трепна. Не всеки, натрупал пари от войната, бе милитарист. Например бащи му, който просто бе дал заеми на съюзниците, когато имаха нужда от тях: войната изискваше средства. Господ знаеше, че баща му никога не бе искал война, още по-малко бе желал да вкара сина си в нея. И все пак към банката им бяха потекли златни реки... Трябваше ли да се откажат напълно от богатството си, трябваше ли да го раздадат? Но те винаги са раздавали и раздават голяма част от него. Дан винаги успяваше да му внуши чувство на вина и желание да се извини, но причината не бе у Дан, а у него самия.

Дан продължаваше:

— Най-новата им атака сега е срещу бедните квартали! „Разсадници на комунизма в Америка!“ — твърдят те. Обръщам внимание на факта, че „опасните“ жени, които работят сред бедните, идват от най-добрите семейства: самият обвинител няма как да отрече този факт. О, тези страшни жени, покваряващи емигрантите с уроци по готварство, английски и отглеждане на деца...

Част от публиката се разсмя.

— Да, разбира се, смешно е! Очевадна е нелепостта на обвиненията. Сега те атакуват и осъждат Международната конференция на жените за мир. Спомнете си, предполагам, когато жените се събраха в Цюрих и направиха опит да повлияят на създателите на Версайския договор. Искрено съжалявам, че тогава те нямаха по-силно влияние, защото в този договор дремят зародишите на нова война — освен ако ние тук не се противопоставим резултатно.

Дан повиши глас. Залата замря. „Знае как да ги развълнува, има дарба на оратор“ — помисли си Пол и в следващия миг се обезпокои. Дан изразходваше прекалено много енергия, влагаше прекалено много страст. Сигурно ще се наложи да вземе от хапчетата си...

Дан вдигна високо ръце и извика:

— Заявявам тук, че истинската заплаха са псевдопатриотите! Речите им преливат от отблъскващи лъжи! Всяко тяхно предвиждане беше лъжа и което е още по-лошо — те знаят това! През последните две години се опитваха да ни внушават, че на първомайските

демонстрации ще избухнат бомби и ще загиват хора: стана ли нещо подобно?

През залата премина шепот: „Не, не...“

— Те искат да разширят и подновят военната мощ и законите за шпионаж! Те потъпкват конституционните гаранции на свободата на речта и на свободната преса. Невинни хора са арестувани и изпратени зад решетките по фалшиви обвинения, без да им се даде възможност за защита. Това безчинство, тези груби нарушения на закона...

Гласът му пресекна. Той почти викаше, стиснал с две ръце катедрата, и Пол разтревожено си помисли: „Не трябваше да му разрешаваме да идва.“

— Чуйте само изказването на Кларънс Дароу по този повод!

Дан извади лист хартия, сложи очилата си. И тогава трима мъже в тъмни костюми скочиха на подиума. Вратите в дъното на залата се отвориха рязко и трясък оглуши всички. От фойето нахлу поток жълтеникава светлина и дузина полицаи се втурнаха по пътеката между столовете.

— Какво става, по дяволите!... — възкликна Пол.

Публиката сякаш едновременно пое изненадано дъх, последваха слаби писъци и шум от тътрене на столовете по пода: част от хората наскачаха...

— Казаци! — изкрещя някой.

Полицайте бързо се подредиха със скръстени ръце пред подиума, гледайки заплашително към тълпата. Изплака жена и залата замря.

Единият от тримата мъже в тъмни костюми измъкна значка.

— Вие сте Лео... — последва някакво сложно име, вероятно погрешно произнесено.

— Да. — Председателят на събранието, по-нисък с цяла глава от разпитвания го, не се изплаши. — Да — повтори той предизвикателно.

Мег се бе вкопчила в ръката на Пол.

— Какво значи това? Какво става?

— Министерството на правосъдието, съдия-изпълнители — прошепна Пол. Не откъсваше очи от Дан, който седеше, сгърчен на стола си. „Начало на сърдечна атака или е просто стреснат?“ Собственото му сърце бясно биеше.

— Лео... — отново последва неясно произнесеното име, — вие сте арестуван. Вие сте член на Комунистическата работническа партия

и заплаха за установения ред и спокойствие в Съединените щати. Заповядвам ви да посочите между присъстващите всички активни членове на вашата организация!

— Отказвам категорично — заяви Лео.

— Ще облекчите значително нещата — не ни карайте да претърсваме всеки един в тази зала за лична карта.

Прекъснаха го възмутени гласове:

— В Америка сме! Къде мислите, че се намирате? Покажете си заповедите!

Към края на подиума пристъпи вторият съдия-изпълнител.

— Моля да не се вдига шум. — Твърдият му тон и прецизно произношение биха могли да принадлежат на някой оратор пред консервативен форум. Очевидно е бил инструктиран да не допуска насилие. Целта явно беше арестуваните да се измъкнат от залата и да се отведат в полицията без много шум. — Притежаваме разрешителни за претърсване на помещенията и присъстващите. Във ваш интерес ще бъде да се подчините доброволно. Моля всички от лявата страна на централната пътека да се изправят край онази стена, другите от дясната да направят същото.

Пол се огледа. Столовете на Леа и Мег бяха точно до пътеката, близо до изхода. Мъже и жени, някои занемели от уплаха, други гневно ругаещи, се бутаха или бяха подбутвани към стената. Пол дръпна Лий, но тя му се опъна.

— Излизайте. Измъкнете се навън. Бързо. — Подбутна Мег, която бе сгърчила лице, готова да се разплаче. — Измъквайте се и двете! Побързайте, по дяволите! — извика той, като ги насочваше през тълпата и нарастващата ѝ ярост. Изтика ги успешно през вратата точно когато полицаят наблизко забеляза, че е отворена и се втурна да я заключи.

В този момент мъжете на подиума разпитваха Дан.

— Не съм и никога не съм бил член на никаква организация — чу го Пол да заявява.

Те поискаха да извади съдържанието на джобовете си. Заловиха се с портмонето му. Там със сигурност нямаше да намерят нищо подривно. И все пак, какво точно бе говорил само преди няколко минути? Пол безуспешно се напрегна да си спомни. Но каквото и да бе говорил Дан, това си бе негово право. Или поне винаги досега е било

така в тази страна... Дан и Лео сега бяха сами на подиума заедно с един полицай: означаваше ли това, че и Дан бе арестуван?

Мъжете в тъмни костюми се бяха заловили да преглеждат документите на хората, изправени до стените. Внимателно и спокойно те прехвърляха съдържания на джобове, на портмонета, на чанти, на бележници и методично разделяха тълпата. Действията им бяха съпроводени от слаби клетви в невинност и незнание, някои жени се заплакаха, някои мъже ругаеха гневно, но нямаше кой да им обърне внимание.

Повечето от присъстващите бяха пуснати да си отиват. „Най-малко два часа ще им са нужни да прегледат документите на всички тук“ — помисли си Пол и се примири.

После неочаквано дойде и неговият ред и той беше помолен да покаже съдържанието на джобовете си. Запита се дали има възможност да е под подозрение за нещо. Или дали не считаха, че тук не е неговото място? Дрехите му, обичайните дрехи, с които ходеше на работа, го отделяха от останалите. Подчини се на изискването и изпразни джобовете си пред тях: лула „Дънхил“ и кесия за тютюн, табакера с монограм, чифт велурени ръкавици и златен ключ от дома му на златна верижка, подарък от Мериан за рождения му ден миналата година.

— Портмонето ви, сър?

Да, причината е в дрехите; нито един от работниците в редиците преди него не беше назован „сър“. Портмонето от тюленова кожа съдържаше следното: двеста долара в нови банкноти — той харесваше нови, чисти, не смачкани банкноти, визитната му картичка и личната карта с домашния му адрес на Пето авеню.

Човекът пред него върна внимателно всичко обратно.

— И какво правите вие тук, сър, тази вечер? — Думичката „вие“ бе произнесена с леко натъртване, което издаваше изненада.

Гореща вълна на възмущение го заля. Питат американски гражданин какво прави! Но разумът му подсказваше да отговаря благоразумно на опонент с надмощие в момента. Заради Дан, ако не заради себе си.

— Дойдох да чуя чичо си. Даниел Рот. Той е активист на движението за мир, не е комунист, гарантирам за него!

Мъжът се усмихна леко.

— Гарантирате? — повтори той. Беше млад човек, сигурно на не повече от двацет и пет години, и много учтив.

— О, да — потвърди веднага Пол. — Той е преподавател, идеалист... — Потърси нещо от полза за Дан и продължи: — Загуби син във войната и затова е толкова увлечен в движението за мир. Освен това не е добре със сърцето. Няма да го задържите, нали?

— Нямам право да говоря по този въпрос — отговори младият мъж. — Но вие можете да си тръгнете веднага, сър. Моля да излезете през главния вход. — И той се обърна към следващия в редицата.

Да излезе през главния вход. Разбира се! За да не може да мине напред към подиума, където седеше Дан. Едва когато студеният въздух го блъсна в лицето, Пол разбра, че тялото му гори като в треска.

По тротоара нямаше много хора. Освободените бяха побързали да се разпилеят колкото е възможно по-бързо. Забеляза Леа и Мег под уличната лампа на ъгъла.

— Мили боже — възкликна Леа, — нямаше те цяла вечност! Какво става там?

— Знаеш какво става. Търсят комунисти.

— Но защо задържат Дан? Задържат ли го наистина? Къде е той?

— Седи отпред с онзи, който го представи. Вероятно ще го задържат. Не съм сигурен — въздъхна Пол.

— Няма да го вкарат в затвора, нали? — Мег бе ужасена.

— Не знам. Нищо не сме в състояние да направим, докато не разберем. А сега искам вие двете да си отидете вкъщи — отвърна нетърпеливо Пол. — Така може да мине половината нощ. Ще ви намеря такси.

— Няма да си тръгна — заяви Леа. — Нима наистина мислиш, че мога да си отида вкъщи и да заспя, без да знам какво е станало с Дан?

— Хени ще подлудее — промълви Мег.

„Сърцето му“ — помисли си Пол за Дан.

И жените мислеха за същото.

— Надявам се, че си е взел лекарството — обади се Леа.

Още няколко души се измъкнаха от залата, хвърлиха им предпазлив поглед, наведоха очи и забързаха надолу по улицата. „Като изплашени зайци“ — помисли си Пол. Отново го разлюля гореща гневна вълна. Духаше студен вятър. Вървяха до следващия ъгъл и се

върнаха обратно. Нямаше какво да се каже повече, нямаше и какво да се прави, освен да се върви напред и назад и да се чака.

По някое време се появиха три черни камионетки и спряха в уличката до страничния вход, през който Пол беше съумял да изблъска Леа и Мег.

— Какви са тези камионетки? — запита Мег.

— Полиция. И — побърза да добави той, когато забележа израженията им — ако го отведат, както вероятно ще направят, ние ще го освободим под гаранция и ще го отведем право вкъщи. Няма какво друго да стане.

Улицата беше странно пуста. Научили по всяка вероятност за станалото, хората се бяха притаили.

Появиха се полицаите, които направиха коридор до камионетката, по който преминаха неколцина мъже и жени. На Пол му се стори, че вижда Дан между тях, но не бе сигурен. Усети ръката на Леа на гърба си.

— Пусни ме — те нямат право да го вършат! Пусни ме, Пол, по дяволите!

Той успя да я задържи.

— Спри! Това са сериозни неща! Дръж се настрана, не бъди глупачка!

Обърна се към най-близкия полицай:

— Къде е полицейското управление? Възможно ли е да отидем дотам пеша?

— Десет преки надолу по улицата и една на запад.

Наблизо не се виждаше такси.

— Да побързаме — подтикна ги Пол.

Тримата закрачиха бързо по улицата. Зад тях сега вървяха и други, почти тичаха — искаха първи да видят близките си. Никой не говореше: единственият шум, който нарушаваше относителната тишина на студената вечер, беше звукът от бързаци стъпки по тротоара.

Камионетките вече бяха пристигнали пред полицейското управление преди пешеходците и пространството пред високия плот вътре бе изпълнено с полицаи и задържани. Като че ли бяха извършени арести в целия град. Тълпата бе притисната към мръсните стени: протърканите столове край тях бяха преобърнати. Най-отпред се бяха

изправили тримата хладнокръвни млади мъже в тъмни костюми, които разговаряха с дежурния полицаи. Пол отчаяно затърси Дан с очи. Откри го, притиснат в ъгъла до някакъв плювалник.

Той грубо разблъска мъжете настрана и се добра до него.

— Добре ли си, Дан?

— Добре съм, току-що си взех лекарство.

— Трябва да седнеш. Ще ти донеса стол, не можеш да...

— Остави. Безпокоя се само за Хени.

— Хени ще се справи. Ще те освободя под гаранция веднага щом се уточни какво точно искат от теб. Истинска лудост. Какво всъщност имат против теб?

Дан въздъхна уморено.

— Те не ме разграничават от Лео, а той наистина е член на Комунистическата работническа партия. Господ знае, че аз не съм. Но те не ми вярват заради речта ми.

— Копелета! — възкликна Пол.

— Хей, ти ли доведе Леа и Мег тук?

— Не съм ги водил. Срегнах ги там.

Дан се захлади.

— Алфи ще припадне, когато разбере, че Мег е била тук. — Усмивката му се изкриви в гримаса и той неволно вдигна ръка към гърдите си.

— Много ли ти е лошо? — Пол беше бесен. — Ще настоя да приключат по-бързо и ще те отведе веднага на доктор! Те нямат право да те държат прав тук и...

Дан вдигна другата си ръка и го задържа:

— Не, ще ми мине. По-добре върви вкъщи при Хени.

Пол му обърна гръб и си проправи път през блъскащата се тълпа до най-близкия полицаи.

— Офицер, тук има човек с болно сърце. Има ли някакъв начин да бъде извикан пръв, за да платя гаранция за него? За мен това не е проблем.

Полицаят, спокоен човек на средна възраст, го погледна изненадано.

— Гаранция? При тези случаи няма гаранция, господине. Те са федерални, не знаете ли? Директно подчинени на Министерството на правосъдието.

— Не се приемат гаранции? — Пол усети, че повишава неволно глас. — Никога не съм чувал подобно нещо!

— Е, сега го чувате. — И полицаят се обърна настрана.

Пол бе шокиран. Мъжът до него, който бе чул разговора, възкликна:

— О, да, брат ми бе арестуван миналия месец и още е във федералния затвор.

— Не разбирам — повтори Пол безпомощно. Мина му през ума, че не е свикнал да се чувства безпомощен и нямаше намерение да се примири с това ново за него чувство. Казваше се Пол Уърнър: знаеше къде да отиде и как да осъществи исканията си!

Към него се приближаваше един от съдия-изпълнителите. Пол го дръпна за ръкава:

— Истина ли е, че не е възможно освобождаване под гаранция?

— Да.

— Но това е истинско престъпление! Задържали сте напълно невинен човек тук, болен човек. Настоявам за освобождаване под гаранция!

Мъжът огледа Пол от главата до петите, като задържа поглед върху вратовръзката му.

— Ваше право е да настоявате, за каквото искате. Уговорете среща с адвоката си сутринта.

— Сутринта? — извика Пол. — Ще го освободя сега! На момента!

— Няма да успеете. Арестуваните ще бъдат отведени в затвора и нищо не може да бъде направено до утре сутринта. Моля, пуснете ръкава ми. — Пол продължаваше да го стиска.

— Господи! — възкликна той.

Проправи си път обратно към Дан. До него стояха Леа и Мег.

— Истинско насилие, Дан. Ще те задържат цяла нощ. Негодници.

— Очаквах го — въздъхна Дан.

— Кълна се, че ще те освободим при първа възможност рано сутринта! Дан, ще издържиш, нали?

Бузите му имаха синкав оттенък и на Пол му прилоша от страх за него. Двете млади жени, онемели от уплаха, го държаха за ръцете, сякаш се облягаха на него или му помагаха да се облегне на тях.

Мълчаха. Трудно бе да се понася бръцолевенето около тях и зловонният въздух — прекалено много хора бяха струпани в ограниченото пространство на полицейския участък. Извикаха името на Дан половин час по-късно и трябваше да се разделят. Той бе отведен до бюрото, зададоха му няколко въпроса, попълниха някакви документи и го отведоха.

Едва сега двете жени се разплакаха.

— Отивам веднага вкъщи при Бен. Той е много добър адвокат — каза Леа. — Ще намери начин да го измъкне.

— А аз ще отида при Хени — оповести на свой ред Мег. — И — добави тя с нотка на предизвикателство — няма да се връщам в колежа, докато нещата не се оправят.

Пол не успя да сдържи усмивката си, независимо от вътрешното напрежение. Малката Мег се превръщаше в личност.

Бен Маркър седеше в кабинета си, който се издигаше над Гранд Сентръл Стейшън. На стената зад бюрото от махагоново дърво бяха закачени дипломите му по счетоводство и право, поставени в красиви рамки също от махагоново дърво. Седемнайсетият етаж му осигуряваше гледка към реките на изток и на запад; на север лежеше зеленият продълговат килим на Сентръл Парк. „Езерата му изглеждат така, като че ли някой е изтървал диаманти върху килима“ — мислеше си той, докато чакаше семейството да се събере.

Бе третата сутрин след ареста на Дан, а той беше все още в затвора „Тумз“^[1]!

„Много подходящо име“ — помисли си Бен и неволно потръпна. Мрачен и усоеен, той отговаряше на представите за средновековен зандан. По коридорите му пулсираше лепкавият страх на бившите и настоящите обитатели... Крадци и човешки отрепки от всякакъв род и вид — мръсната пяна на големия град — страдаха и ругаеха, виеха и плачеха, удряха с кървящи юмруци по стените... „Господ да им е на помощ!“, мислеше Бен, защото, въпреки че преди всичко бе изключително практичен и амбициозен човек, той имаше състрадателно сърце и не бе лишен от въображение. Когато му се налагаше да влиза в затворническа килия, не можеше да се успокои с дни. Слава богу, сега това му се налагаше много рядко, тъй като

работеше главно с корпоративни баланси или договори, не с улични престъпления. Бен потрепери отново.

Какво, в името божие, обхвана човек като Дан Рот и го натика в тази дупка? Времената бяха много опасни за всеки с тъй наречените „либерални“ виждания. За предпочитане бе човек да си държи устата затворена, докато нещата се променят, което неминуемо щеше да стане.

Но Дан бе странен човек. Обичлив, но странен. Толкова упорит, колкото човек трудно можеше да си представи. Понякога го дразнеше с позите си на светец — особено когато изказваше мнения по възпитанието на сина на Леа. Той например бе направо смахнат по отношение на системата от държавни училища. Ханк беше седемгодишен и Леа искаше да го даде в някое реномирано частно училище, което беше много по-разумно. Имаха достатъчно пари! „Парите на Дан“ уточни Бен и поклати озадачено глава.

В какво необикновено семейство се бе оженил! Никой не приличаше на никого, а се бяха лепнали един за друг като кърлежи! Израснал без роднини, той ценеше високо тази семейна лоялност.

Ако човек се замисли например за Хени и Дан — е, те бяха вид класа сами по себе си. Как бе възможно хората да се чувстват удовлетворени, без да се стремят към подобряване на положението си? Това бе напълно неразбираемо за Бен. Дотолкова, доколкото можеше да си спомни, той лично непрекъснато бе правил планове за придвижване напред още от времето на бедното си детство в Бронкс.

Или Алфи, братът на Хени. Той му изглеждаше много по-реален, въпреки че — независимо от забележителния си успех — като че ли не бе успял да порасне напълно. Звучи смешно наистина: Алфи бе доста пълен мъж на четиридесет и пет години! Вероятно причината бе в експлозивния му момчешки смях и всеобхватната добронамереност. Човек се чудеше и за брака му. Той изглеждаше доволен, както и Емили — а бяха толкова различни... Бяха започнали съвместния си живот с преодоляване на сериозна пречка: и неговите родители — евреи, и нейните родители — християни се бяха противопоставили енергично на женитбата им. Емили бе спокойна и уравновесена, а той — весел и общителен. Тя бе фина жена с културни интереси, а той никога не бе отворил книга в живота си. Разбира се, бе натрупал купища пари, а парите имаха свойството да изглаждат всички

евентуални сблъсъци... Те несъмнено им помогнаха да се изкачат по социалната стълбица — каква тъпотия бе всичко това, — въпреки че поради еврейския произход на Алфи катеренето имаше своите ограничения. „Дори и големите приеми в Лоръл Хил не дадоха особено голям резултат“ — мислеше Бен, като си спомни красивото им имение сред зеленината на Ню Джърси, възстановената и преомоделирана без сметка за парите фермерска къща с двете ѝ крила, басейна и тенискортовете, а в обора — стадото от светлобежови млечни крави от известната порода Джърси!

„Няма да е лошо да си осигури човек толкова едно местенце някой ден — разсъждаваше той, — естествено, ако Леа иска. А тя обича града и е малко вероятно да го поиска... Е, няма значение.“ Всичко, което искаше Леа, го искаше и той. Засмя се тихичко. Бе отнел бисера на семейството, в това нямаше никакво съмнение!

За секунда направи сравнение със съпругата на Пол, благопристойната Мериан. Винаги права като дръжка на метла и почти точно толкова обичлива. Запита се какви ли са истинските чувства на Пол към нея. Нямаше да се изненада, ако той се среща тайно някъде с някое симпатично младо момиче. Нямаше да го осъди. Но човек никога не съумяваше да се сближи достатъчно с Пол, за да научи каквото и да било за него. И все пак не можеше да не го харесва. Да го уважава. Той имаше — коя бе точната дума? — авторитет. Съвсем не поради наследената му позиция, въпреки че и тя помагаше. Не, причината бе във вътрешната му сила. „Интересно — помисли си Бен. — Отстъпвам му често, без това да ме разстройва, а аз иначе не се предавам с лекота...“

„И все пак днес те идват при мен — нито Алфи, нито Пол успяха да стигнат донякъде.“

Изправи се и се приближи до прозореца. Лицето му бе тясно, косата — ръждивокафява като лисича кожа, в бързите му очи присвяткваха весели искрици. Сега, докато се вглеждаше в панорамата пред себе си, определяйки местоположението на музея в парка и установявайки с точност къде е домът му, очите му заискриха от удоволствие. Бе стигнал толкова високо! И продължаваше да се изкачва: не бе просяк, не паразитираше върху богатите роднини на жена си, имаше собствена позиция между тях.

Чу ги да влизат: разпозна гласовете на Пол и Алфи.

Пол изглеждаше измъчен.

— Нищо — заяви той още от вратата. Вдигна безпомощно ръце. — Бях при него вчера следобед. Държи се, но видът му е ужасяващ. Не смея да мисля колко още ще може да издържи...

— Нито е ял, нито е спал — потвърди лошите новини Алфи. — Сърцето ти да се скъса. Хени ходи вчера. Тя едва стои на краката си. Дан настоява да я държим настрана.

Замълчаха, вгълбени в мислите си. Бен драскаше автоматично по бележника си, когато му хрумна нова идея и той неволно се смръщи.

— О — възкликна междувременно Алфи, — забелязвам, че си подновил някои неща! Нови килими. Хубаво. Много хубаво.

Пол го изгледа неодобрително и се обърна към Бен.

— Снощи бях с адвоката си. Разбира се, неговата област са завещанията и даване на имущества и пари под попечителство, но с човек с връзки. Първо с опитал с някои хора тук, в града. После се прехвърли на Вашингтон — цял ден не се е откъсвал от телефона. Това е всичко и то изглежда лошо.

Смирен, Алфи се опита да поправи лошото впечатление от глупавата си забележка:

— Обадох се дори на борсовия си агент. Голям богаташ, семейството му е на върха, продукт на Американската революция и тъй нататък. Предполагах, че — като се вземат предвид парите, които натрупа благодарение на мен, ще прояви съответно по-голямо желание за съдействие... Но той, изглежда, е на мнение, че хора като Дан са заслужено наказани. Не знам... — Алфи изглеждаше озадачен. Гласът му заглъхна.

Бен потропа по бележника си с молива.

— Изглежда, като че ли сме фактически никъде, така ли?

— Страхувам се, че е така — въздъхна Пол. — Знаете ли, от момента, в който онези мъже скочиха на подиума, където говореше Дан, имам чувството, че сънувам. Непрекъснато мисля за Алиса в Страната на чудесата. Все по-любопитно и по-любопитно. Полицейският участък, килията... Дан Рот седи в килия върху мръсно походно легло... За какво? Какво толкова е направил, в името на бога? Дяволите да го вземат! Искане ми се да отида там, да вдигна всичко във въздуха и да измъкна Дан!

Бен го погледна с любопитство: никога не го бе виждал такъв. Връзката му беше изкривена, все още бе с балтона си, а шапката му бе паднала на пода.

Алфи, който вероятно също не бе виждал Пол така разстроен, запита почти боязливо какви са следващите юридически стъпки.

— След няколко дни ще се яви пред мировия съдия — отговори Пол. — Списъкът на определените за разглеждане дела е препълнен, затова се бавят толкова. Следва федерален затвор. Не мога да кажа за какъв срок. Това ще го убие — завърши той. — Ще го убие!

Отново настъпи пауза.

— Каменна стена — наруши тишината Бен.

— Говорих с всички, за които успях да се сетя — въздъхна Пол. — Банковата общност, членовете на адвокатския съюз, конгресмена на моя район, сенатори... Всеки, когото можах да измъкна от паметта си. И баща ми се включи. Трябва да му се признае, че той направи максималното, а сами можете да си представите до каква степен не одобрява кашата, в която се забърка Дан. — Усмихна се обезсърчено.

— Представям си — обади се Бен. Беше се срещал с възрастния господин само два или три пъти, но го бе преценил с лекота: колосана яка, прусашки мустаци, високи чепици с копчета.

— Какво ще правим? — почти проплака Алфи.

— Ще ви кажа какво — започна Бен. — Намислил съм нещо. Но не знам дали ще проработи или не. Просто не знам.

Истината бе, че го бе намислил още вчерашната сутрин, но демонстрираше колебание заради свои лични причини.

— Става дума за един човек, мой клиент от известно време. Не го познавам много добре — все още. Но той е човек с връзки. Човек с изключително добри връзки.

— Защо не му се обади веднага? За какво чакаш, след като е толкова добре поставен?

— Ще ви кажа защо. Вероятно ще струва много пари.

Пол и Арфи извикаха едновременно:

— За бога, Бен, какво значение имат парите?

— От друга страна, възможно е да не коства нито стотинка.

— Каква е цялата тая мистерия? Веднага се свържи с него! — изкомандва Пол. — Признавам, че използвах всичките си ресурси. Не

ме интересува кой е човекът — искам да измъкна Дан оттам, преди да умре от сърдечен удар или Хени да изпадне в криза!

Бен се изправи.

— Сега с девет и половина. Офисът му е съвсем наблизо — ще изтичам до него. Проблемът не е за уреждане по телефон. Къде смятате да ходите вие двамата?

— Тръгнали сме на свиждане с Дан. След него е ред на Хени — отговори Пол, като оправи вратовръзката си.

— Хени е все още вкъщи. Леа не ѝ разрешава да стои сама в онзи апартамент. — Бен бе вече на половината път към вратата. — Ще ви позвъня у дома веднага щом стигнем до някакво споразумение. Ако изобщо стигнем до такова.

Пол бе вече прегледал „Таймс“ и „Уолстрийт Джърнъл“. Главата му пулсираше от напрежението на пасивното изчакване. Останал за момент сам в библиотеката, той долавяше живота в къщата, шумовете от столовата, където жените пиеха кафе цял следобед, и звуците от горния етаж — там Ханк играеше с две момченца, които бе довел от училище. Отгоре се носеха пронизителните им гласове, преливащи от жизнерадост. Пол безцелно огледа стаята — погледът му се плъзна по позлатения часовник над камината и приглушените розови нюанси на ориенталския килим — всичко това бе подарък от Дан за къщата на сина му.

А сега Дан е в затвора. Една от многото странности в този странен свят...

Леа бе обогатила ненабиващия се в очи разкош. Бе започнала да събира произведения на изкуството. Естествено преди всяка покупка се консултираше с Пол. Самата тя печелеше много. Бе разширила бутика си, който често се споменаваше във „Вог“ и „Харпърс Базар“. Бен също печелеше добре — той се издигаше с учудваща за млад адвокат без солидни семейни връзки бързина. Тази просторна кантора сутринта... Леа бе с нови бижута... Пол имаше око за тези неща и разпознаваше качеството: малък фин изумруден пръстен, красиви бисери с диамантена закопчалка... Е, това не беше негова работа.

Изпълнен с нетърпение и безпокойство, той стана и пресече коридора към столовата. Леа, Емили, Мериан, Мег и майката на Пол се въртяха безпомощно около Хени, която седеше мълчаливо на стола си с ръце, вплетени в скута, и с посивяло лице.

— Опитваме се да я накараме да хапне нещо — рече Мериан. — Цял ден ние само чай.

Жените реагираха веднага почти едновременно:

— Все още има температура, по-добре е да не яде. Трябва да лежи. Хени, качи се горе и отдъхни малко. Ще те извикаме веднага щом стане нещо, знаеш, че ще го направим.

Но Хени само поклати глава, отпи още една глътка чай, въздъхна и пак стисна ръце в скута си.

„Не знам какво ще правим с нея“ — помисли си Пол. В главата му упорито се бе загнездило най-лошото, което можеше да се случи. Възможно бе Дан да получи много строга присъда — и как тогава ще се грижат за Хени? И както винаги, обзе го онова познато, силно усещане на кръвната връзка между роднините му. Нещо, което — той знаеше — често бе забелязвано и коментирано от хора извън семейството, тъй като подобно усещане вече, за съжаление, се бе загубило в този век. Запита се защо чувства тази връзка толкова силно: при собствените му родители съвсем не беше така.

Влезе Алфи с унило изражение.

— Пак звъних в кантората на Бен. Още не се е върнал, не се е и обаждал. Възможно ли е да става нещо добро?

Пол не отговори и Алфи го последва обратно по коридора.

— Дан и неговите политически разбирания на социалист!... — мърмореше Алфи. — Единственото му оправдание е, че е напълно искрен и винаги е бил такъв.

— Той не е политик — заспори Пол, който държеше на пълната точност. — Той никога не е бил в политиката.

— Все същото — парира го Алфи навъсено. — Този страх от червените ще отmine. За какво ти е да надигаш глава точно сега, какво ще постигнеш? Виж какво. Маргарета няма работа тук. Трябва да се върне веднага в колежа, но не мога да я помръдна.

— Мег е голям човек със собствени разбирания, Алфи.

— О, знам, знам. Разбирам, че е луда по Хени, от дете е била много привързана към нея. Знаеш ли, понякога си мисля, че Мег прилича повече на леля си Хени, отколкото на майка си.

Следобедът преваляше. Жените се оттеглиха в гостната. Забиха погледи в изоставения от Пол вестник и разговорите утихнаха: те просто нямаше какво повече да си кажат. Някой запали лампите и

светлината им напомни депресиращо, че денят почти се бе изнизал без каквато и да било новина от Бен.

Междувременно Ханк бе изпратил приятелчетата си и без задръжки веднага започна да им показва тетрадките си по писане, по математика, рисунките си, всичките си постижения на второкласник. Правеше го е лекотата на дете, свикнало с възрастни и очакващо внимание. „Той има чара на Дан“ — помисли си Пол, докато Ханк, сгушен на дивана до Хени, разстилаше на скута ѝ рисунките си. Лицето ѝ се отпусна за пръв път. Пол наблюдаваше малката сцена пред себе си и сърцето му бе стоплено от изпълнена с обич благодарност. Нещата биха могли да бъдат толкова различни за това дете: или дом изобщо без баща, или — ако съдбата на Фреди бе друга — скръбен дом с тревожен баща и нещастна майка, опитваща се да прикрие страданието си. Пол знаеше, че Леа щеше да направи всичко възможно да държи болката си дълбоко погребана. Да, трагичният край на Фреди се оказа не без полза за детето му. Сега то имаше жизнерадостен дом, двама родители, а в лицето на Бен — и баща, който бе добър за него, както си личеше по всичко.

Тези разсъждения бяха прекъснати от връщането на Алфи, който пак бе говорил по телефона в библиотеката.

— Току-що позвъних в кантората на Бен. Секретарката му каза, че си е тръгнал за вкъщи преди половин час. Не знае нищо повече.

Обща напрегната въздишка раздвижи въздуха в стаята. Преди още да завърши, звънецът на долния етаж остро иззвъня. Чуха се бързите стъпки на прислужницата някъде от задната част на къщата, понесоха се гласове...

Когато Бен влезе в стаята с широката усмивка на победител, всички стояха на крака. В следващия миг Дан се впусна към Хени. Влезе и трети човек, който остана до вратата, незабелязан в суматохата.

— О, боже! — Хени се разплака за пръв път през тези дни в прегръдката на Дан, а Ханк дърпаше и него, и всички, струпани наоколо.

— Какво се е случило?

— Как си?

— Добре ли си?

— О, Бен, ти си истинско чудо!

— Как го направи?

— Седни, Дан! Гладен ли си? Ще ти донеса нещо за пиене.

Със свободната си ръка Дан им направи знак да го оставят на мира, а с другата обгръщаше здраво кръста на Хени.

— Добре съм. Не съм гладен. Но бих пил малко коняк.

Мег се втурна да изпълни желанието му.

— А сега му разрешете най-сетне да седне — обади се Бен. Той командваше положението със съзнанието на победител. — Дайте му възможност да си отдъхне. Аз ще говоря. Ето човека, на когото всички трябва да благодарим. Казва се Донъл Пауърс и знае какво да прави. — Той посочи мъжа до вратата, който спокойно наблюдаваше щастливото суетене около Дан. Господин Пауърс направи грациозен жест.

— За мен бе удоволствие да направя услуга за семейството на Бен. Повтарям, удоволствието беше мое.

Сега всички се струпаха около господин Пауърс: бяха му представени и всеки трябваше да стисне ръката му и да се чуди как е съумял да постигне нещо, което никой друг не бе успял да направи. Всички повтаряха отново и отново благодарностите си, а Хени го целуна и се разплака.

Унилата атмосфера на следобед се разпръсна само за секунди. Сякаш всичко в стаята заблестя. Беше донесено шампанско, появи се прислужница с чинии, натрупани с разни деликатеси — мезе към шампанското, както и горещи пълнени гъби и омари. Всички бяха поканени на вечеря.

— Нямаме много време, но ще приготвим нещо набързо. Няма да си отидете гладни — извика Леа радостно. Обичаше да пръска гостоприемство, да бъде център на празненството. А и умееше да го върши.

Но Пол се оттегли. Оттегли се от празния радостен брътвеж. Рядко използваше този свой трик, и то само когато бе уморен — както бе сега, след тези дни на изпитание — или когато умът му бе смутен.

Усещаше ясно собствените си смесени чувства. Благодарност — да, наистина беше благодарен! Но имаше нещо друго, нещо не съвсем — хм, не съвсем хубаво... До известна степен се чувстваше унижен. Въпреки младостта си, той винаги досега беше онзи човек в семейството, който знаеше как да се справи с проблемите, как да уреди нещата. Днес бе първият му провал. Уважаваното му име би трябвало

да има достатъчно силно влияние, за да поръчителства за Дан дори във времена на налудничав фанатизъм като тези. Но се оказва, че не бе достатъчно влиятелно, докато името на другия човек, на този непознат, реши нещата. Защо?

Пол озадачено го наблюдаваше. Той не бе повече от трийсетгодишен, мургав, със стройна фигура. Без съмнение — с успех сред жените. Бе безукорно чист — като че ли току-що бе излязъл изпод душа. Сакото му от кашмир прилягаше на раменете му по начин, постижим само за английските шивачи. Обувките му бяха направени по поръчка. Държеше се като директор на погребение: движенията му бяха внимателно премерени, думите — също. Говореше с леко накланяне на глава. И все пак, независимо от демонстрираната изтънченост, Пауърс притежаваше нещо, определено от Пол като неопитомена сила. Пол познаваше отблизо достатъчно силни мъже, за да усети какво се крие зад външната фасада. Пауърс! „Подходящо име“ — помисли си той.

Кой беше този човек? Кого познаваше? Времето ще покаже. Обикновено то разкрива много неща...

Вечерята бе нещо като шведска маса. Пол напълни чинията си и я отнесе в библиотеката, където се отпусна на единствения свободен стол точно срещу Пауърс и Бен, които оживено разговаряха. Не чуваше за какво си говорят, но почтителното поведение на Бен се набиваше в очи. Пауърс имаше заповедническа уста: човек лесно можеше да си представи устните му, гневно стиснати от ярост. Очите му бяха с дълги мигли и женствен чар, но във всичко останало той бе типичен мъж. Жените сигурно лесно се влюбват в такива очи.

Те срещнаха за миг погледа на Пол и веднага отскочиха настрана. „Усети, че се опитвам да разбера що за човек е“ — помисли си Пол. След няколко минути Бен стана и Пауърс се приближи до него.

— Разбрах, че сте в банковото дело, Уърнър.

— Да — отвърна Пол, подразнен от ударението върху името.

— Арестът на чичо ви трябва да е бил доста неприятно преживяване. Необичайно събитие за семейство като вашето. — В очите му проблясваше весело пламъче.

— Самият Дан е необикновен човек — парира го Пол доста високомерно.

— Знаем. Бен ми разказа нещо. Изобретател, нали?

На Пол не му се искаше да говори за Дан. И все пак естествено беше Пауърс да проявява любопитство към човека, когото беше спасил, и той обясни накратко.

— Трябва да е спечелил куп пари — забеляза Пауърс.

— Така е. Но той не задържа нито цент от тях, защото бяха пари, спечелени от войната. Радиосъобщенията се използват по море.

— Бен ми разказа за тази къща. Страхотно място! При това съвсем близо до Пето авеню.

— Да. Дан я даде на внука си. На Ханк.

— А дядото живее в жилищна кооперация с евтини квартири. — Презрението беше очеводно.

— Апартаментът им е удобен и чист — отговори Пол. Успя да запази самообладание. — И те са щастливи в него.

— Е, човек среща всякакви типове хора, нали? — отбеляза Пауърс.

— Да, така е.

И Пауърс, непобеден, но с желание да приключи разговора без напрежение, каза спокойно:

— Приятен стар чудак. Радвам се, че успях да го измъкна.

— И аз се радвам.

— Между другото кое е онова момиче в червената рокля?

— Братовчедка ми Мег. Мег де Ривера.

— Изглежда, изгървал съм я в началото. Ще отида да се представя.

„Какво очаква от Мег? — зачуди се Пол, докато Пауърс се отдалечаваше. — Тя със сигурност не спада към неговия тип жени...“ И Пол насочи вниманието си към Ханк.

Много по-късно — след час или повече, прекаран в стаята на момчето сред играчките му — Пол влезе във всекидневната, откъдето сега се носеха звуци на роял и песен.

Свиреше Мег. Тя нямаше някакъв особено забележим талант, но се справяше достатъчно добре, за да си акомпанира на песента на Фани Брус „Старата роза“. Донъл Пауърс се бе изправил в извивката на рояла и я гледаше втренчено.

Роклята ѝ с цвят на узрели череша и с френска кройка беше несъмнено от модния бутик на Леа. Мег изглеждаше щастлива, бузите

й пламтяха. Но нямаше ли нещо особено, различно, необичайно във възбудата ѝ?

— Ти не ме слушаш, братовчедо Пол — оплака се Ханк до него.

— О — отвърна Пол, — прав си. Много ядох и сега ми се спи. — „Но тя е хубаво момиче!“ — мислеше той. За пръв път виждаше, че Мег може да бъде лъчезарна.

Беше повече от ясно, че през последния час се бе случило нещо. Тя престана да свири, ръцете ѝ само пробягваха по клавишите, които припяваха звънливо под тях, но лицето ѝ бе обърнато към Донъл Пауърс.

Пол стоеше близо до Алфи, когато Пауърс се приближи до тях заедно със сияещата Мег.

— Надявам се — започна той, — че ще ми разрешите утре да заведа тази млада дама на вечеря, господин Де Ривера.

Алфи се обърка и засуети:

— Ако смятате, че вие... — много мило, да — вие сте много внимателен. — Той явно не си даваше сметка колко неловко реагира. — Създадохте си толкова много тревоги заради нас — продължаваше тромаво Алфи.

— Нищо подобно. Безобразие беше да се държи един толкова безобиден господин в затвора.

Пол трепна вътрешно. На Дан, непоколебимия борец, едва ли би му допаднало да бъде квалифициран като „безобиден“. Добре че не чу.

Алфи си спомни нещо:

— Всъщност Мег трябва утре да се връща в колежа.

— Утре е събота — напомни му Донъл Пауърс. — Може да вземе ранен влак в неделя сутринта. Няма да я задържа до късно.

— Да, татко. Този семестър нямам часове в събота.

— Е, добре — отстъпи Алфи, напълно сразен.

Донъл Пауърс погледна Мег. Погледът му бе дяволит, триумфиращ, интимен. И в този миг Пол разбра какво ставаше, какво вече бе станало. Внезапно сексуално привличане, което не можеше да се сбърка с нищо друго. Дори като че ли самият въздух наоколо бе пропит с ясения му аромат. Между двамата сякаш се бе появило нещо почти осезаемо, подобно на неочаквано повишаване на температурата. Почти по същия начин се бе породило и усещането между него и Анна. Признаците бяха ясни: пламналите бузи на момичето,

отклонените настрана очи; неприкритият вторачен поглед на мъжа; внезапното замълчаване.

— Не знам дори кой е той — оплака се по-късно Алфи. — Но при тези обстоятелства нямаше как да откажа, нали?

Бен го успокои, че Мег е в пълна безопасност.

— Той е много свестен човек, няма причина за безпокойство. Историята му наистина е забележителна, истинска американска история. Стигнал е дотук съвсем сам, без ничия подкрепа. Израснал е беден като дявола в кухнята на ада. Сам се превръща в излъскания джентълмен, когото видяхте.

— Но как? — настояваше да разбере загадката Алфи.

— О, по много начини. Той е предприемач, инвеститор. Притежава най-вече ресторанти.

Поради някаква неясна за самия него причина Пол бе изпълнен със съмнения.

Бен продължаваше:

— Той инвестира много и в недвижими имоти. Има контакти навсякъде. Намесен е и в политиката. За него партиите са без значение. Политиката създава странни партньори в леглото. — Също като Алфи, Бен имаше слабост към шаблонните фрази. — Предполагам, въпреки че не съм сигурен, а и нямам никакво намерение да питам, че той измъкна Дан чрез някого в Министерството на правосъдието. Важното е, че Дан е тук, между нас. И както се вижда, без състоянието му да е влошено от неприятното преживяване.

В момента Дан се смееше от сърце, все още близо до Хени.

„Не бих го твърдял с такава сигурност — помисли си Пол. — Престоят в затвора сигурно ще остави отпечатъците си, особено при човек с разклатено здраве като неговото.“ Дан бе измършавял, а бузите му бяха придобили зловещ синкавосив цвят.

— По-добре го заведете вкъщи да си почива — предупреди Пол и се обърна към Дан: — Колата ми е с мен цял ден, готова за теб. Пред къщата е. Дватамата с Мериан ще ви откараме веднага.

— Оптимист, както винаги! — възкликна Хени с благодарност.

По тротоара в мъгливата нощ навън крачеше частният детектив, нает от собствениците на къщи от двете страни на улицата да пази богатствата и удобствата им. Пол сви на изток към скромната уличка, на която живееха Дан и Хени, и отново бе впечатлен от контраста

между двете места. Само много особен човек можеше да обърне гръб на тези богатства и удобства, когато би могъл да ги притежава...

Дан бе изтощен. Седеше на задната седалка, без да говори, вкопчен в ръката на жена си. Пол въздъхна с облекчение веднага щом ги отведе до дома им.

— Всичко е добре, щом завършва добре.

— Щеше да завърши още по-добре, ако не му се налагаше да изкачва толкова стъпала с това негово сърце — отвърна Мериан. — Тази демонстрация на бедност и аскетизъм се превръща в истински абсурд.

— Не можеш да обвиниш нито един от тях в позъорство.

— Във всеки случай цялата тази работа през последните дни беше направо смешна. Просто се премина определена граница.

Някаква необичайна опърничавост у Пол го предизвикваше да спори и да се преструва, че не разбира.

— Кой премина определена граница? Полицията. Така е — направи го.

— Нямам предвид полицията, имам предвид Дан. — Бе успял да я ядоса. — Той си отваря устата, където не трябва и сам си търси неприятности. Направо моли за тях! Знае достатъчно добре, че поема риск! Дори и властите да грешат, всеки разумен човек би държал езика си зад зъбите.

— Точно така казва и Алфи.

— В случая Алфи е прав. Цялата тази агитация! Толкова е руско.

— Не ставай абсурдна. Във всеки случай Дан не е руснак.

— Но се държи като такъв. Знаеш, че го харесвам, но не искам да бягам от истината.

Желанието на Пол да спори угасна почти толкова внезапно, колкото се бе появило. Сега, когато кризата бе отшумяла, той неочаквано усети пълната тежба на напрежението от шокиращия момент на ареста на Дан върху платформата до мига, в който той влезе в къщата на Леа днес следобед.

Бе започнало да вали и тротоарът лъсна, мазно мокър под уличното осветление. Чистачките скърцаха монотонно. Мими продължаваше да се оплаква:

— Питам се защо между нас, евреите, има такива големи различия и крайности. Хората от нашата синагога или от клуба, от една

страна, и хора като Хени и Дан — от друга.

Пак трябваше да спори.

— В момента, без да искаш, попадаш в капана на антисемитизма. Защо да не се различаваме помежду си? Никой не намира нищо странно във факта, че един преподавател в Оксфорд и планински скитник от Апалачите са англосаксонци.

— Е, добре, не е странно. Нека просто да кажем, че някои от нас смущават и объркват останалите. Нека да оставим Дан настрана — прекалено близо е до нас. Да вземем за пример човека, който бе арестуван заедно с него. Вероятно е дошъл в тази страна преди десетина години, живял е от подаянията на семейства като нашите и сега, когато вече е достигнал донякъде, започва да обикаля наоколо и да държи речи, вместо да се съсредоточи върху работата, с която изкарва прехраната си. Най-вероятно в шивашката индустрия — завърши тя с презрение. — Там винаги е било пълно с размирници.

— Защо презираш шивашката индустрия? Имаш добро мнение за Леа, нали?

— Разбира се! Привързана съм към нея, въпреки че я харесвах повече, преди да стане толкова богата и важна. И въпреки всичко, признай: тя би била съвсем не на място в Хармъни или в Сенчъри, нали?

— Да, така е.

В Сенчъри Кънтри Клъб човек трябваше да има германско потекло. Никой не го казваше и със сигурност това изискване не фигурираше в страничните правила за право на членство, но то съществуваше, независимо от всичко и всеки го знаеше. Въпреки че беше член на клуба, той рядко ходеше там и нямаше намерение да критикува техните обичаи. В края на краищата това си беше тяхна работа. Човек имаше възможност да протестира срещу много големи несправедливости в този свят и Пол го вършеше. По принцип оставяше на Мими грижата за социалните връзки. Не го привличаше клубният живот. Нямаше време.

Мими слезе пред жилищния им блок и той вкара колата в гаража. Докато вървеше към входната врата, усети, че се мръщи и отпусна лице. Разбира се, като него самия, и Мими бе отгледана в съответна среда. Тя формира човека и той никога не успява да избяга напълно от нея. Знаеше, че не бе съумял да се откъсне от средата си, а и нямаше

особено голямо желание да го стори. Тя бе прилична, изискана и удобна. Но умът му бе устроен по различен начин от този на жена му. Винаги ли е била такава, каквато е сега? Не успя да си спомни някога да е заемала подобна сурова позиция или да е била така пропита с класово чувство и снобизъм. Опита се да я разбере. Тя страдаше. Все още бе толкова млада, само на трийсет години, а бе загубила онзи витален орган — утробата си. Бе ограбена и сигурно се чувстваше осакатена. Вероятно по същия начин се чувстваше и един скопен мъж?

Реши да бъде много търпелив с нея и да не допуска повече безцелни дребнави спречквания.

И все пак непрекъснато се случваха неща, които го поставяха на изпитание и го дразнеха. Особено начинът, по който тя говореше пред всички за своето „изпитание“, както го наричаше. Да, наистина беше изпитание, самият лекар през онази ужасна нощ бе използвал същата дума. Но защо трябваше непрекъснато да си спомня патетично за мъртвороденото момченце? Понякога, след вечеря, когато жените се оттегляха на противоположния край на дългата гостна, той чуваше гласа ѝ да преповтаря разказа за понесените страдания с някаква нотка на гордост в тона, сякаш очакваше похвала за героизма си. Той се свиваше вътрешно: тя досаждаше на хората с непрекъснатото повторение на едно и също, ставаше глупачка в очите им. Веднъж бе уловил разменени погледи между две от жените, които, родили нормално едно или повече здрави деца, гледаха Мими със съжаление и презрение: перчеха се със собственото си добро здраве и късмет, демонстрирайки равностойна глупост.

Влезе в апартамента и тръгна надолу по коридора към спалнята им. Тя седеше пред тоалетната масичка с четка за коса в ръка, но ръката ѝ бе отпусната на скута, а главата ѝ — наведена. Успя да зърне тъжното ѝ лице в огледалото, преди да се изправи и да започне енергично да разчесва косата си веднага щом го чу да влиза.

Той каза, неочаквано и за самия себе си:

— Мими, пак те питам: защо да не осиновим дете?

Тя срещна погледа му в огледалото.

— А аз пак ще ти отговоря: не. След като не мога да имам свое собствено дете, не желая друго. Предполагам, че съм просто от онези хора, които са родени, за да нямат нищо, за които не се предполага, че трябва да имат нещо в този живот. Нищо. Аз нямам нищо.

Пол разбра, че тя не си даваше сметка нито за безразсъдността на думите си, нито за иронията им. Стаята бе приятно затоплена; ароматът на парфюма, с който се бе напръскала, преди да се преоблече за лягане, все още се носеше из въздуха; завивката в бял сатен бе отметната; върху нощното шкафче лежеше малка купчина книги. Още не бе закачила в гардероба обшития със самурова кожа костюм, който лежеше върху шезлонга.

Но не говореше ли в нейна полза фактът, че всички тези удобства не можеха да облекчат болката ѝ? Както не можеха да облекчат и неговата?

И понеже внезапно почувства нужда да скрие лицето си, той отвори вратата на гардероба и се престори, че търси нещо. Ако само Мими знаеше това, което той знаеше и над което се бе гърчил през цялата изминала година от онзи незабравим, ветровит пролетен следобед, когато най-сетне отново бе срещнал Анна и бе научил...

Той имаше дете! Той имаше момиченце!

Бе нереално и все пак бе истина. Тя бе рожба на тяхната единствена и неповторима връзка и се казваше Айрис. Имаше огромни очи, вторачени в него от неясна снимка. И това бе всичко, което тя някога ще бъде или някога би могла да бъде за него... Негова дъщеря. Негова. Отгледана от друг мъж, от невинния съпруг... защото така трябваше да бъде... защото вече беше обещал никога да не се опитва да се среща с Анна или с детето.

Немислимо бе да унищожи женитбата ѝ след всичко, което бе изстрадала. И все пак... понякога копнежът му бе непоносим.

Овладея се и запита:

— Лягаш ли си, Мими?

— Да, уморена съм. — После добави бързо: — Пол, не трябваше да казвам, че нямам нищо. Знаем как прозвуча, но не съм го имала предвид... — Познатият израз на тревога засенчи лицето ѝ, тя сякаш едва контролираше сълзите си.

Пол усети, че страданието ѝ бе искрено и каза ласкаво:

— Знаем, че не си искала. Знаех го още докато говореше.

— Имам толкова много, за което трябва да бъда благодарна. Имам теб, тази къща и — и всичко...

— Тъжна си, затова.

— Да, прав си. И огорчена, а това не е нещо, с което човек може да се гордее. Но понякога просто не мога да преодолея себе си...

Той потупа успокоително рамото ѝ:

— Забрави го. Имаш право да бъдеш в тъжно настроение. Поспи и ще ти мине, до сутринта.

— И ти ли си лягаш?

— Не веднага. Смятам да си поиграя малко с радиото.

Радиото, „Фрийд-Айсман“, най-новата му придобивка, беше в библиотеката. Пол настрои слушалките и зачака чудото, което не се забави: от далечно разстояние се понесе едва чут слаб звук на джазова музика. Слуша я известно време унесено, опитвайки се да схване чудото на звука, който долиташе в стаята му. Дан се бе опитал веднъж да му го обясни, но напразно: Пол нямаше научно устроен мозък.

После внезапно се умори. Често му се случваше бързо да се изморява и да губи интерес към нещата, които вършеше в момента — това състояние не го спохождаше единствено в кантората му. Тук, вкъщи, той — човекът, способен да чете с часове, изцяло потопен в книгите си — ставаше неспокоен само след половин час занимание с нещо и трябваше да стане, да върви напред-назад или да се изправи пред прозореца, вторачил безсмислен поглед навън. „Заради Мими — мислеше си той. — Мериан и аз.“ После изведнъж се сети, че сега много често я нарича в мислите си Мериан, а не Мими — име, което сякаш идваше от друго време, от времето на юношеството ѝ и изглеждаше свързано със съвсем друга личност. Мериан-Мими-Мериан. Объркващо.

Спомни си за Мими и си помисли: „Тя бе така доверчива. И все още е. Вярва ми, зависима е от мен.“ Мислите му за нея и раздражението му го изпълниха с чувство на вина.

Но нещата се появяваха и се трупаха едно върху друго. В гласа ѝ, когато се оплакваше, а тя се оплакваше често: готвачката така и не успяла да се научи как точно да препича филийки, доставката, обещана за два часа, а забавена с половин час... Да, в гласа ѝ се бе промъкнала постоянна хленчеща нотка.

И той сигурно има навици, които я вбесяват. Знаеше например че тя се дразнеше, когато той ядеше ябълка. Беше забелязал погледа и свиването на устните ѝ, за да се въздържи от забележка.

Но този вид дребни дразнения би трябвало да са нещо нормално за едно семейство. Вероятно при много двойки, може би при всички, с годините се развиват подобни различия във вкусовете и вижданията.

Ех, ако само те бяха единствените различия между него и Мериан! „Престани, Пол, задръж малко топката. Тя е добра жена, добра съпруга. Отстъпчива. Винаги готова да изпълни желанията ти. Дори в леглото — добави той сухо наум. — Послушна, въпреки че самата тя не го харесва. Разбира се, никога няма да признае, че не го харесва. Веднъж я бе попитал. Тя се бе изчервила и бе отговорила: «Но защо, разбира се! Разбира се, че го харесвам, Пол. Какъв въпрос!».“

Глулав въпрос и глупаво от негова страна да пита, когато вече знаеше отговора — когато той бе толкова ясен!

А когато разсъждаваше върху грижите, които тя все още полагаше за него, като се сещаше как тича да го обслужва и да му угажда, докато му се стори, че се задушавя, той си пожелаваше горещо да не го обича чак толкова много — а след това се засрамваше от желанието си. Цялата тази преданост! Тя минаваше за любов, но наистина ли беше любов? Любов без страст? Но вероятно този вид любов бе най-неегоистична? Или тук имаше някакво противоречие? Дали тя усещаше подсъзнателно истинските му чувства? Дали я бе отхвърлял по някакъв начин? Ако го е вършил, било е несъзнателно. Би ли могла да бъде друга с друг мъж, така страстна, както той би бил, ако можеше да има Анна?

Отговаряше си отрицателно.

Измъчвах го въпроси без отговор и той седеше, потиснат и мрачен. Уморен. Беше така уморен...

През последните няколко месеца бе мислил от време на време за Европа. Не бе виждал истинската Европа — времето, прекарано в окопите, не се броеше — от лятото на 1912 г., когато бе ходил там с бедния Фреди и го бе развел по всички стари прекрасни места. Тогава се бяха срещнали с братовчед си Йоахим, четвърти или трети братовчед или нещо подобно, и бяха разговаряли за прадедите си. Какъв германец беше само този Йоахим! И все пак те се бяха харесали. Няма да е лошо да се срещнат пак. Йоахим бе ранен през войната, но сега бе добре и се беше оженил — изпрати му снимка на хубавата си жена и дъщеричката си.

Да, би било интересно, хубаво би било да се срещнат отново.

После за замисли за парахода. „Да бъда пак на параход! Да чуж още веднъж продължителния гърлен рев на сирената, докато се движим надолу по реката — навън през Амброуз Чанъл — край фара и — в откритото пусто море и мощните, търкалящи се, ревящи вълни...“

Внезапно му стана ясно, че трябва да тръгне, трябва да се махне оттук.

Мериан четеше в леглото.

— Ще ти хареса ли една разходка до Европа? — запита той, почти напълно сигурен в отрицателния й отговор.

Тя остави книгата и го погледна.

— Какво? Защо сега?

— Трябва да се срещна с някои хора, които инвестираха много при нас преди войната.

— Не може ли по-късно? Океанът по това време на годината ще бъде непоносимо изпитание за мен.

— Трябва да отида. При тази инфлация в Германия всичко е разстроено и неустановено, а ние имаме някои открити заеми там. Също и в Лондон. Татко смята, че трябва да отида.

Баща му изобщо не бе споменал подобно нещо, но сигурно щеше да одобри идеята с ентузиазъм. Колкото повече мислеше по този въпрос, толкова повече му изглеждаше наистина много важно за бизнеса да осъществи това пътуване.

— Колко време ще бъдеш в чужбина?

— Седмица натам и насам за прекосяване на океана, а и на останалото разстояние, плюс вероятно две, може би три седмици престой там.

— О, скъпи! Ще пътуваме обратно през ноември, а тогава е толкова студено!

Пол зачака.

Мериан сбърчи тъжно чело и каза:

— О, Пол, прекалено ужасно ли ще бъде, ако те оставя да отидеш сам? Наистина ли се налага да го правиш точно сега? — повтори въпроса си тя.

И той повтори отговора:

— Клиенти. Бизнес.

— Тогава... ще уредя да отида в новата къща на леля Флора във Флорида.

— Ти много искаше да я видиш, нали?

— Надявах се да отидем заедно тази зима...

Той не обичаше Флорида, особено Палм Бийч, където не се чувстваше добре приет, независимо от всички уверения в обратното от онази част от семейството на Мериан и приятелите им, които бяха изоставили Маями като „прекалено еврейска“ част от Флорида „Приятно е — призна той — да се събудиш след целonoщно пътуване и да установиш, че влакът е спрял между окъпани в слънчеви лъчи палми.“ Но животът там го отегчаваше: голф, коктейли и вечери и пак голф, коктейли и вечери с по някоя игра на бридж помежду им, ден след ден.

— Ще отидем заедно друг път — обеща той.

— Чувствам се така виновна — въздъхна тя с умоляващ поглед. — Бедният Пол с глупава жена, която не може да пътува по море и не издържа на студ... Сега бедничкият трябва да пътува съвсем сам. О, наистина се чувствам виновна.

— Виновна? О, не! — зауспокоява я той.

— Съжалявам, че казах онова преди — че нямам нищо. Не е вярно, разбира се. Имам толкова много... Имам теб. Но понякога се обезкуражавам... Питам се как ли се чувстваш с жена, която не може да ти даде детето, което искаш така силно...

Умолителният ѝ тон изискваше отговор.

— Не трябва да говориш така. — Той я докосна по бузата. — Ти имаш мен, аз имам теб и ние сме тук, заедно. Хайде да не се отдаваме на самосъжаление. Съгласна ли си?

Тя послушно се усмихна.

— Е, така е по-добре! Сега си наистина ти. Виж какво, погостувай на леля Флора, прекарай добре на юг, под топлото слънце, и аз ще се прибера у дома, преди да разбереш, че ме е нямало! — Той се наведе и я целуна.

По-късно, вече в леглото, когато Мериан бе отдавна заспала, той лежа дълго буден. Мислеше за самотата, която му предстоеше да изпита на парахода... Човек трябва да има приятел там, трябва да има с кого да се разхожда по палубата, да диша чистия въздух, да яде чудесната храна... Дори Хени би била някакъв вид другар. Тя искаше да отиде в Европа на някаква среща на Международната лига на жените за мир и свобода, но здравето на Дан бе прекалено несигурно,

за да си разреши да го остави сам. Така че той щеше да се разхожда по палубата сам...

Все пак, така както са нещата, може би няма да е лошо да бъде известно време сам.

[1] „Tombs“ — гробове. — Б.пр. ↑

3.

— Най-сетне се срещнах с американския братовчед! — възкликна съпругата на Йоахим.

Леко закръглена млада жена с гъста, силно руса коса, вдигната нагоре и прибрана в стегнат кок, тя седеше, подпряла брадичка на дланите си срещу него на масата, и го гледаше с откровено любопитство. Кръглото й, изпълнено с живот лице накара Пол да я назове наум „очарователна“ — сантиментална дума, която той рядко използваше.

Бе пристигнал в Мюнхен следобед и установи, че в нишата в края на тъмната готическа столова го чакат кафе и сладкиши, приготвени с мая. Сега, само няколко часа по-късно, те се бяха върнали в същата стая, този път седнали на единия край на дългата главна маса пред обилна вечеря: зеленчукова супа с кнедли, картофи, червено зеле, говеждо печено, мариновано с оцет, чесън и много подправки, преди да бъде поставено във фурната, компот, ряпа, туршия, домашен хляб, вино и черешов пудинг. Богата, тежка храна. „Германците — спомни си Пол изводите от други срещи — винаги ядат.“

— Жалко, че не доведе съпругата си — забеляза Елизабет.

— Истината е, че с изключение на това гостуване, идвам по работа. Пътуването по море бе тежко, а Лондон беше потънал в мъгла — отвърна той и добави: — Мериан не е добре, има синусит, а аз не можех да отлагам пътуването — повтори.

— Войната прекъсна толкова много връзки... — Усети се, че дава излишни обяснения и замълча.

Йоахим въздъхна.

— Даа, войната прекъсна много нишки...

— Като си помисли човек, че вие двамата сте стреляли един срещу друг! — възкликна Елизабет. — Каква лудост! Знаеш ли за Железния кръст на Йоахим? Пленил десетима французи. Десетима нещастника като него самия.

Йоахим я укори меко:

— Хайде да не говорим на тази тема. Двамата с Пол приключихме с разговорите за войната през първите десет минути на срещата ни, докато пътувахме от гарата дотук. Нека сега да говорим само за хубави неща.

— Чудесно — съгласи се Елизабет.

— Имате красиво жилище — забеляза Пол.

Знаеше какво да очаква от момента, когато минаха край кованите порти и влязоха в двора с много сгради — също като в Рим, Париж и целия континент. От дворното пространство човек влиза в общ хол с мраморен под и по покритата с червен килим централна стълба се изкачва до частните апартаменти. Този имаше четиринайсет стаи.

От мястото си Пол виждаше през отдръпнатите тежки кадифени завеси мебелите на гостната от времето на френската империя. Камината бе облицована с плочки от Делфт^[1]. През отсрещните врати се виждаше зеленият свят на оранжерията, където канапета и малки масички бяха пръснати между палми и буйна папрат. Над главата му висеше каскада от кристалните ледени шушулки на полилея, който осветяваше маса, достатъчно дълга, за да побере спокойно двайсет и четири души, както Пол прецени.

— Апартаментът е на родителите на жена ми — обясни Йоахим. — Те се преместиха в провинцията. На моята възраст едва ли бих могъл да си разреша подобно нещо.

— Баща ми и чичо Коен притежават три универсални магазина, но имат и недвижим имот — обясни Елизабет.

— Извинявай, Елизабет, но излиза, че си еврейка, така ли? — запита Пол.

Йоахим се засмя:

— А ти какво си мислеше? Сигурно, че не изглежда „като еврейка“ — каквото и да означава този израз.

— Каквото и да означава — повтори Пол.

Истина беше. Колко „истински“ германци бяха толкова руси, колкото им се искаше? Ако човек познава до известна степен поне европейската история, ще открие, че е вековно явление на скитането и преселването на големи маси от хора. Римляните в Англия оставят зад себе си тъмни очи и орлови носове; тевтонците в Италия оставят сините си очи; викингите пръсват червената си коса навсякъде от Полша до Франция. А колкото до евреите — след две хиляди години

извън Йерусалим колко ли полови сношения, по желание и най-вече насилствено, са определили разнообразието им в момента?

Изпусна нишката на разговора, докато ядеше пудинга. Пътуването, както и многочасовото усилие да говори немски заради Елизабет, която не знаеше нито дума английски, го бяха изтощили. Внезапно усети, че Йоахим говори нещо важно.

— Ако съумеем да задържим собствеността си, ще преживеем инфлацията. Тя няма да продължава вечно, невъзможно е.

Пол изведнъж дойде на себе си. Тази вечеря — колко ли трябва да им е струвала! Той бе ял с добър апетит, докато те само даваха вид, че се хранят: на чиниите им нямаше повече от лъжица пудинг. Смути се, засрами се от несъобразителността си и побърза да откаже, когато прислужницата му предложи втора порция. Какъв егоист е само! Бе прочел във вестниците по влака, че вечеря в ресторанта сега струва почти два милиона марки. Даа, масата бе постлана с фина ленена покривка, а столовете бяха тапицирани със сатен, щампован със златните пчели на Наполеон, но човек не можеше да яде лен или сатен!

Йоахим го запита дали не му е студено.

— Малко сме зле с въглицата — обясни той. — Опитваме са да повишим температурата в стаите заради теб. Тук се говори, че американците живеят като в оранжерии.

— О, не заради мен, моля ви! — протестира Пол.

— Ще ти предложи шал. Вечер температурите спадат. Ние, мъжете, не се срамуваме да седим с вълнени шалове над жакетите си.

— Добре съм, уверявам те — настоя Пол.

— Ние, германците, сме преживели и по-тежки неща от малко студ — продължаваше Йоахим. — През какво ли не сме преминали! Но винаги сме оцелявали. Винаги!

Пол усети, че от него се очаква да отреагира на този оптимизъм.

— Да, с търпение — каза той. Каква банална забележка! Побърза да добави: — Тази война ще влезе в историята е големи букви — като падането на Римската империя. Какво безумие! Всички войни са такива.

— Не забравяй безумието на мира. — Тонът на Йоахим бе изненадващо остър и съвсем неочаквано той промени приятната атмосфера. Наведе се към Пол: — Вашият президент с неговите четиринайсет точки. Той обеща, че няма да бъдем разкъсани или

наказани. Обеща справедливост. А какво стана, когато отидохме във Версай? Имаше ли справедливост? Загубихме колониите си, загубихме Силезия, бяхме разпокъсани. Примирieto беше измама! — Чукна по чинията с лъжицата си. — Но ще съжалявате — всички вие, съюзниците, когато руската мечка достигне пълната си мощ! Тя ще бъде най-силната на земята. Убийци! Погледни какво сториха със семейството на царя си! И само Чърчил измежду всички ваши лидери има достатъчно разум да разбере какво представляват в действителност. Трябваше тях да унищожите, не нас, немците!

Елизабет срещна погледа на Пол. Беше смутена.

— Понякога е толкова емоционален, бедничкият. Каква е ползата да се измъчва така? Каквото е сторено — сторено е. Приказките са излишни.

— Ние сме велика и цивилизована нация — продължаваше Йоахим, сякаш не бе чул нищо. — И каквото и да се говори, мирният договор, който ни бе наложен, с измама. Напълно различен от обещаното!

„Дори държавният секретар заяви, че Уилсън е предал принципите си“ — размишляваше Пол. И той самият бе изпитвал някои от съмненията на Йоахим. Искането за репарации бе унищожително. Но да се чуят тези неща от този — този германец — бе нещо съвсем различно.

— Икономиката ни е задушена — продължаваше Йоахим. Дишаше тежко, вторачен укорително в празната си чиния.

— Това страдание можеше да се избегне с балансиран бюджет — отговори Пол спокойно. — Но вашите индустриалци с дясно мислене не допуснаха повишаване на данъците от правителството. Те забогатяват от излъчването на марката.

Йоахим вдигна глава и го погледна с наскърбено изражение.

— Извинявай, но това звучи глупаво.

— Забравяш, че разбирам от пари. Аз съм banker.

— Пол е прав — намеси се Елизабет със светнали очи. — Дясното крило не желае републиката да просъществува. Затова убиха Валтер Ратенау — такъв блестящ ум, приятел на баща ми, — защото подкрепяше Ваймарското правителство! И защото беше еврейин.

— Преувеличаваш — избухна Йоахим. — Винаги си живяла с преувеличен страх от антисемитизма. Откриваш го навсякъде. Глупаво

е и се отразява зле на здравето ти, Елизабет. — Облекчен от избухването си, той бутна стола назад. — Хайде да изпием кафето, в гостната. — И за втори път тази вечер добави: — Трябва да говорим за хубави неща. Случаят не е подходящ за сериозни разговори. Хайде, скъпа, кажи на Жана да доведе Регина да каже „лека нощ“.

Сребърният сервиз за кафе бе поставен на маса между прозорците. Елизабет наля кафето в чаши от майсенски порцелан, много стари и много ценни. Към кафето имаше малки сладкиши, посипани с пудра захар. Искаше да ги откаже, но не посмя: повече от очевидно бе, че бяха направени в негова чест. Нямаше друг избор, освен да яде и да възкликва одобрително над чашите и сладкишите.

По-късно се появи детето. Двегодишната Регина бе очарователна в розовата си роба с волани и малки чехлички и с порозовяло от банята личице. Държеше кукла надолу с главата и настоя всички, включително и Пол, да целунат играчката за лека нощ. Тъмните ѝ очи, каквито нямаха нито един от родителите ѝ, излъчваха интелигентност и палавщина. Когато Йоахим и Елизабет извикаха бавачката да я отведе, Пол усети, че двамата са хванати в капана между желанието да му я покажат и да се похвалят с нея — от една страна, и страх, да не би да го отегчат с обожанието си — от друга.

— Регина учи френски. Гувернантката е френцуйка — събщи Елизабет. — Искаме да научи много езици. Тя трябва да израсне достойна гражданка на Европа.

Йоахим се засмя.

— Моята Елизабет е фантазьорка. Регина е гражданка на Германия и това ѝ стига. Но идеята да учи езици не с лоша.

После разказа две смешни случки за дъщеричката си, цитирайки комичните ѝ забележки. Пол се досети, че и той може да предложи нещо смешно за Ханк и им разказа за деня, когато бе извел момчето в Централния парк и то бе запитало плешив мъж какво е станало с косата му.

— Ханк е упорито човече, умно и здраво — приключи той и внезапно осъзна, че бе говорил за него като за свое дете. Почувства се доста глупаво и добави: — Разбирате ли, отношението ми към него е по-особено заради Фреди.

— Каза ми, че носиш снимки — обади се Йоахим.

— Обикновени бързи снимки. Не са много качествени, но ще получите известна представа за роднините ви в Америка.

Извади илик от горния джоб на сакото си и пръсна сноп снимки като ветрило върху масата.

— Ето родителите ми. А тази тук е Хени, сестра на майка ми. Тя е член на всеки комитет за мир, за който можете да се досетите.

— Прекрасно! — възкликна Елизабет. — Искан ми се да се запозная с нея. Да, тя изглежда много сериозна. — Хени, която винаги се чувстваше неловко пред камера, ги гледаше напрегнато в очите.

— А този е чичо Алфред, наричаме го Алфи. Тук се е изправил на верандата на вилата си. С него е Мег, дъщеря му. Снимани са преди няколко години. Сега тя е вече девойка и учи в колеж — университет, както му казват тук. — Някаква мисъл прелетя през главата му, нещо неприятно... За секунда замълча, опитвайки се да я постави на място... О, да, Мег с онзи Пауърс в деня, когато той доведе Дан къщи... Прогони неприятното чувство и продължи: — Ето и Ханк. Сега е седемгодишен. Тук е с дядо си Дан. Приличат си, нали? А тази е Леа — снимах я, преди да открие новия си магазин, и светлината не е много добра, но...

Бе хванал Леа в момент на безгрижен смях, който разкриваше равните ѝ зъби. Яка от копринени венчелистчета подчертаваше изящната ѝ глава.

— О, колко е хубава! — възкликна Елизабет.

— Всъщност не е кой знае каква хубавица. Но винаги е облечена с вкус по последната мода, много е жизнерадостна и общителна и на всеки му е приятно да я гледа и да бъде в нейната компания. Разбира се, всички я харесваме — добави бързо Пол. — Всички.

— Толкова е хубаво! — въздъхна Елизабет. — Започвам да опознавам тези хора. А сега да видим най-важната личност, жена ти.

Пол затърси снимка на Мериан между купа снимки на масата. Погледна отново в плика.

— Не я виждам. — Хвърли поглед на пода. — Възможно ли е да съм я изтървал някъде? — Смути се. Нима не бе взел снимка на жена си? Опита се да си спомни вечерта, когато бе опаковал пътните чанти и бе подбирал фотографиите. Спомни си ясно как ги изваждаше от кутията, в която бяха небрежно захвърлени — искаше да вземе със

себе си най-добрите. Възможно ли бе наистина да изпусне Мериан? Усети, че се изчервява.

— Трябва да си я изпуснал някъде — притича се на помощ Елизабет. — Сигурна съм, че си я показвал из целия Лондон и Берлин.

— Вероятно. Ще ви изпратя една, когато се прибера вкъщи. А сега ми разкажете за вашите семейства — добави той набързо и се обърна към Йоахим: — Сестра ти е омъжена, нали?

— Да. Живее в Берлин със семейството си.

И Йоахим се впусна в дълъг разказ за изтъкнатото семейство, в което сестра му се бе омъжила, родственици не по права линия на Моузис Менделсон. Били са много известни в кръга на Кайзера и Пол трябва да е наясно, че става въпрос за нещо, с което много малко евреи могат да се похвалят. И тъй нататък.

По някое време Елизабет стана и се извини.

— Лека нощ. Още е рано, но ми се приспа. — Тя целуна Йоахим по устните. Целувката продължи по-дълго от формалната целувка за лека нощ, а и ръцете на Йоахим я задържаха поне миг по-дълго от нужното за една обикновена механична прегръдка...

— Елизабет е бременна — обясни той, когато жена му излезе от стаята. — Изморява се в края на деня.

— Тя е очарователна, Йоахим.

— Бяхме сгодени през цялата война. Издържах благодарение на нея. И все още е така. — В очите на Йоахим проблесна влага. — Не мога да си представя живота без нея — добави протичко.

Пол погледна настрана.

— Ти си голям щастливец — промърмори той, преглътна буцата, която бе започнала да се оформя в гърлото му, и се чу да казва: — Жена ми бе оперирана. Никога няма да имаме деца.

Йоахим поклати глава.

— Никога — повтори той неволно.

Нещо във внезапно овлажнелите очи на другия мъж и начинът, по който целуна жена си, събуди у Пол лудо желание да сподели тайната си: „И аз имам жена, без която не искам да живея. През първата си брачна нощ мислех за нея, докато лежах до съпругата си...“

Успя да потисне това желание. Йоахим го гледеше някак странно.

— И ти си уморен — наруши внезапното мълчание той. — Прекарал си дълъг ден във влака. По-добре е да си легнеш. — Изправи

се. — Съжалявам, че избухнах така за тази война и другите неща, свързани с нея. Прости ми. — Обгърна с ръка раменете на Пол. — Имаме нужда от още малко време, за да успеем да се успокоим напълно и да я забравим.

Пол се радваше, че през следващите няколко дни няма да има никакви задължения. Приключи работните си разговори в града и бе свободен. Домакините му го развеждаха с удоволствие: една вечер — в Националния театър, друга — в Хофбраунхаус, огромна, неясно осветена зала, в която стотици хора пееха, люлееха се и пиеха. „Катедрала на бирата“ — хрумна му на Пол, смутен от шумния начин на веселие, който трудно се поддаваше на описание.

Обичаше да се разхожда сам винаги когато се случеше да бъде в чужбина. Така задоволяваше любопитството си, усещаше пулса на града. Когато слезе от парахода в Хамбург, първото нещо, което забеляза, бе тишината на търговските улици и празните им магазини и фабрики. Колите, изложени на витрините, бяха без гуми: пет години след войната в Германия все още нямаше гума. По улиците имаше впечатляващо много хора с ампутирани крайници и много одрипавели мъже в окъсани униформи — очевидно бе, че не можеха да си купят други дрехи. И навсякъде царуваше тишината.

Тук, в Мюнхен, магазините за хранителни стоки бяха почти празни. Преди да тръгне от Америка, беше прочел някъде, че в Германия имало недостиг на сапун и бе донесъл от дефицитната стока за семейството на Йоахим. Когато се завърнеше вкъщи, щеше да им изпрати и консервирана храна.

Изпаднали в безизходица, хората разпродаваха ценностите си. Йоахим му беше разказал за търговец на предмети на изкуството от Швабския квартал, който уреждал много продажби на отчаянието. На втората сутрин от пребиваването си в Мюнхен Пол отиде на посочения адрес и разпозна веднага сградата: през един хубав летен ден преди войната тук той беше купил картини на експресионисти: две на Кирхнер и една на Бекман. За негова голяма изненада, и старият собственик си го спомни.

— Тук не срещаме често — извинявайте — американци, така вещи в изкуството, какъвто сте вие — заяви той.

Пол се направи, че не е забелязал обидния намек — ако казаното действително бе обидно. Сакото на мъжа бе оръфано, очите му — скръбни. Сигурно беше гладен.

— Можем да ви предложим някои хубави неща от най-добрите домове — зауверява той Пол, изпълнен с надежда.

Пол се разходи из малката галерия. Бяха изложени няколко постимпресионисти. Едната картина бе малък Сезан: път, пресичащ жълти поля, позлатен от мека вечерна светлина. Тя му напомни за онази, която двамата с Анна бяха видели в Армъри Шоу, където я бе завел първата зима — тогава за пръв път отиваха някъде заедно...

— Хубава картина — обади се старецът, като забеляза, че се колебае.

— Да, наистина.

Но нещо друго привлече вниманието му. Бременна жена с бакърена коса лежеше гола върху куп червени и виолетови, ярки като скъпоценни камъни персийски килими.

— Сигурен съм, че не желаете това, хер... Уърнър, така ли казахте? Тази картина е само имитация на Густав Климт. Художникът беше ранен и аз го съжалих, но това не е картина за човек с вашия вкус.

— Да, знам, че е копие. — Следа от усмивка трептеше на устните на жената и в ъглите на очите ѝ. Тя придаваше на лицето ѝ израз едновременно тайнствен и изпълнен с надежда.

Колкото по-дълго я гледаше, толкова повече жената като че ли му „проговорваше“. Не изглеждаше съвсем като Анна, като се изключи косата. А Мериан сигурно щеше да я възприеме като отблъскваща в голотата ѝ — с този огромен корем, така отпуснатата, така доволна от себе си. О, чудесно, той просто ще я закачи в своята стая и няма да ѝ се наложи да я гледа.

— Искам точно нея — заяви той и усетил нужда от обяснение, добави: — Купувам това, което ми се нрави, добро или не чак толкова добро.

Уговори се за транспортирането и излезе навън в свежия сутрешен въздух, изпълнен с чувство на доволство, познато на всеки, осигурил си желана вещ. Спря се да купи вестник и продължи разходката извън центъра на града. Денят бе сив и замрял, с изключение на цвъртенето на врабците. В този район всичко беше

добре подредено. Тук Германия, макар и победена, бе останала незасегната и докато гледаше през високите порти от ковано желязо красивите вили и подредени цветни лехи, сега по ноемврийски оголени, обзе го вълна на гняв. Във Франция селата бяха разрушени, а къщите — изгорени... Блъсна го яркият жив спомен: обикновената единствена главна улица в едно обикновено село с къщи от двете страни, нанизани като мъниста. Пред наполовина отнесена от взрив къща стоеше самотно празна бебешка количка, а до нея лежеше мъртво куче с панделка на врата...

И все пак, момент по-късно, когато край него минаха две млади жени с бебешки колички, той си помисли: „Не са виновни те. Всички онези дописки за жестокости, извършени от немците, са пропаганда. Тези млади германки не са по-различни от всички други млади жени във Франция...“

Погледна часовника си, прецени, че има време и седна да се наслади на гледката. По възвишението един над друг се издигаха покриви със зелени керемиди. През лятото те щяха да се скрият в океан от дървета. Спокойната гледка го изпълни с приятно чувство и го отпусна. След няколко минути разтвори вестника, „Фьолкишер Беобахтер“, и се зачете.

„Ние трябва да анулираме Версайския мирен договор“. Йоахим ще се съгласи веднага! „Германия трябва да бъде обединена с немскоговорещите хора от Судетите и с австрийците в силна Велика Германия“. Много е вероятно Йоахим да хареса и това. „Тази република е истинско бедствие. Ние имаме нужда от диктатор, който да възстанови реда“. Пол премина по-нататък. „В градовете няма морал... Чужденците, евреите, ни превърнаха в копелета... те оплюха душата на народа... пази ни само здравата селска мъдрост, която ни изгради“.

Пол отпусна вестника на коленете си. Каква — каква мръсотия! Каква глупост! Прочете пасажа още веднъж. Възможно ли беше тази статия да е някаква чудовищна налудничава шега, сатира, пародия?

Не, тя бе отчаяна и страстна и прекалено сериозна. „по-голямата част от ноемврийските престъпници — четеше той — са евреи, които създадоха републиката...“

Това не бе истина. По-голямата част от тях не бяха евреи, само някои, а и участието им в създаването на републиката им правеше

чест! И той се смръзна на пейката, вгледан с невиждащи очи в приятния пейзаж, докато пулсът му отекваше в ушите. Посъвзе се, стана и тръгна обратно с все още учестен пулс и студено кълбо страх в гърдите.

Подари вестника на Йоахим.

— Не мога да повярвам на очите си.

Йоахим го погледна развеселено.

— Мили боже! Но какво те накара да купиш този парцал?

— Не знам. Откъде да знам? Искях някакъв вестник.

— Глупава дрипа. Клюкарски боклук.

— Така ли го наричаш?

— Разбира се. Куп пропаднали типове, събрани заедно. Озлобени са и гледат да се разтоварят, като изплюят някой друг.

— Всичките не са пропаднали типове — намеси се Елизабет. — Слушам някои жени във фризьорския салон. Много богати жени. Някои от тях са писали до този вестник, други говореха за приятели, които са участвали със статии. Твърдят, че този човек, Хитлер, има много влиятелни приятели, някои от тях — в армията.

— Глупости! Той е социалист — отвърна й Йоахим. — Говори за делене на печалбата, отказ от наемите за земята. Защо богатashi ще поддържат подобни идеи?

— Защото нищо няма да бъде отнето от тях, ако той някога дойде на власт. И те знаят това.

Йоахим намаза филия с масло.

— Ще им мине веднага щом фабриките се отворят и те започнат работа — увери ги той. — Затова е напълно безсмислено да се обръща внимание на тези глупости.

Нито Пол, нито Елизабет отговориха.

Писмата дойдоха чрез Америкън Експрес. Както обикновено, бащата на Пол го обсипа с инструкции в последната минута: упътваше го за някои разговори, които трябваше да проведе в Хамбург. От Хени пристигна бодро писмо: истински проблем било да държат Дан вкъщи, настъпил страхотен студ, за щастие страхът от Червената чума отминал и се наложило истинското американско чувство за мярка и

благоприличие. Беше прибавила и бележчица от Ханк, който му изпращаше обичта си с печатни букви: три думи и името му.

В писмото на Мег се усещаше отчаяние. Тя се срещала с Донъл Пауърс, но родителите ѝ не го харесвали. Баща ѝ мислел, че Пауърс е бил прекалено „бърз“, което Мег не можела да разбере, защото той, Пауърс, бил ходил в Лоръл Хил и се държал като истински джентълмен. Молбата ѝ скочи от страницата срещу него: „Когато се върнеш къщи, ще говориш ли с тях?“

„Увлякла се е по този човек“ — помисли Пол и усети съжаление към жените, които трябваше да чакат пасивно с надеждата да ги изберат: да бъдеш неомъжена на двацет и пет беше унижение, а на трийсет — истинско нещастие. И така Мег, последна година в колежа, бе започнала вече да се безпокои. Бедното момиче! Нищо не идваше лесно при нея. Беше ли възможно Пауърс да е сериозен? Дали самата Мег е достатъчно информирана, за да бъде сериозна? И озадачен от неясни лоши предчувствия, Пол се намръщи. Но когато прочете детинската ѝ молба накрая, не можа да сдържи усмивката си: „Ако не ти представлява голяма трудност, би ли ми донесъл часовник с черна горска кукувица? Ще си го платя“.

— Добри новини от къщи? Прекрасно! — забеляза Йоахим, който го изчакваше търпеливо да си прочете пощата. — Знаеш ли какво, реших утре да не ходя на работа — имаме на разположение само още два дни. Ще се разходим сутринта, а после ще обядваме със стар приятел, който иска да се срещне с теб.

Беше сравнително топъл ден за сезона. Слаб ветрец люлееше голите клони на дърветата, а небето бе като бистър вир синя вода.

— Трябваше да бъдеш тук, когато цъфнат кестените с онези техни големи бели цветове. А липите, а лебедите през лятото? Красив град. — Йоахим говореше замечтано. — Красива страна.

— Всеки мисли така за страната си — отвърна Пол приветливо.

Лицето на братовчед му излъчваше невинност. Чистосърдечен човек, така наивен, независимо от натрупаната култура и университетски степени! Липсваше му малко светски скептицизъм. Младата му съпруга бе много по-умна от него, въпреки че той сигурно не знаеше този факт. Човек можеше спокойно да предрече, че ще

завърши в някое процъфтяващо предприятие, собственост на семейството на жена му, където ще работи честно и добре.

По европейски обичай Йоахим хвана Пол под ръка.

— Представи си само — ако прабаба ти не бе отишла в Америка, и ти щеше да израснеш тук, на някоя от тези улици.

„Ние въздействаме на бъдещето на идващите след нас почти толкова много, колкото на нашето собствено — помисли внезапно Пол. — Но след мене няма да дойде никой...“

— Днес е годишнината от прокламирането на Ваймарската република — каза Йоахим. — В града ще има парад, но не знам кога точно. Както и да е, време е да се връщаме в града за обяд.

Когато пресичаха Хофгартен между строго симетрично оформени затревени площи, Пол бе облъхнат от дворцовата атмосфера на деветнайсетия век. Внезапно дочуха духова, военна музика.

— Нима вече е започнал парадът? — Йоахим бе озадачен. — Ела, те ще минат наблизко. Ще ги видим по-добре, ако се придвижим бързо напред.

Възраждан като малко момче, той забърза, подканяйки Пол да го следва. Завиха зад ъгъл и се оказаха на открита улица. Там попаднаха между тълпа, която, изглежда, се бе събирала от известно време. Двата мъже бяха повлечени напред към нарастващия рев на маршовата музика. От всички пресечки идваха хора на рояци и се сливаха с тълпата.

Мъже и жени, млади и стари, семейства с малки деца — всички тичаха напред с израз на възбуда и празничен възторг. Някои от тях дори пееха.

Музиката се чуваше съвсем наблизко. Поради някаква случайност Йоахим и Пол бяха заели съвършено изгодна позиция на тротоара, откъдето виждаха ясно приближаващите се редици на маршируващите. Гледката бе смайваща.

Колоната от мъже в кафяви ризи се виеше назад, докдето стигаше погледът. Всички бяха с пушки и светлината се отразяваше от байонетите им. Ръцете и краката им се движеха ритмично. Знамената им плющяха над главите: червено, бяло и черно с изпъкваща свастика в горния край. Свастика имаше и на лентите, опънати на ръката на всеки мъж. Разпознал пречупения кръст, древен символ от Египет,

Китай и Индия, Пол можеше само да се чуди какво ли означава. А оръжието? Защо?

Те пееха. „Германия, събуди се“ или „Вдигни се...“ После, докато край тях се изнизваха отделните части на маршируващата колона, приличаща на дълго пълзящо насекомо, от общия рев на гласовете Пол разграничи в припева и още нещо: „Когато еврейската кръв бликне изпод ножа“.

Йоахим стоеше, вторачен в колоната, с отворена от изненада уста. Пол го сграбчи за ръката:

— Хайде да се махаме оттук.

Сега той теглеше братовчед си. Но тълпата зад тях се блъскаше напред към маршируващите. Въодушевена от триумфацията призивен звук на тръби и барабани, радостно възбудена и подвикваща одобрително, тя се втурна да марширува заедно с колоната. Пол се спъна, но успя да възстанови равновесието си. Едно препъване тук би било фатално: падналият веднага щеше да бъде смазан от хората. В полудата си те щяха да бъдат толкова безразлични към отделното човешко същество, колкото стадо говеда, обхванат от паника.

Маршируващите навлязоха в един площад и се вклиниха в масата от хора, вече събрани там, като си пробиха със сила път през тях. Върху платформа, издигната в центъра на площада, говореше друг мъж в кафява риза. Заплашителният тон и жестовете му принудиха тълпата да замълчи и да се вслуша в думите му.

— Щрайхер — прошепна Йоахим в ухото на Пол. — Снимката му беше в онзи вестник, който купи.

Очите на Йоахим блестяха от възбуда и любопитство. Пол не забеляза и следа от страх в тях. Но самият той бе ужасен и не се срамуваше от чувството си.

— Как можем да излезем оттук? За бога, ти познаваш улиците, а аз не! — прошепна той.

Опита се да се обърне и да си пробие път обратно, но бе невъзможно: никой не се помръдваше, за да го пропусне. Бяха принудени да останат и да изслушат речта на оратора до края.

За щастие Пол бе вече наясно какво той вероятно крещи пред зяпналата го тълпа и успя да се абстрахира достатъчно, за да не чуе почти нищо от думите му. Дрезгавият глас, ревящ на чужд език, бе значително отдалечен. Освен това, независимо от напрегнатото

внимание на слушателите, намесваха се странични шумове, характерни за една тълпа — приглушена кашлица, влачене на крака... От време на време ораторът бе прекъсван от викове на одобрение, които Пол се опитваше да пропусне покрай ушите си и да се концентрира само в дебнене на момента, когато разпръскващата се тълпа ще го освободи от менгемето си.

Най-сетне краят дойде: ораторът завърши речта си с победоносно вдигната опъната ръка за поздрав. Тълпата се раздвижи и потегли, вероятно без дори да знае накъде отива. Тя просто се стопи и Йоахим и Пол неочаквано се озоваха сред остатък от въоръжените и униформени мъже, притиснати в стара тясна уличка извън площада.

Пол бе достатъчно висок, за да вижда над главите на по-голяма част от хората пред тях, и успя да разбере преди Йоахим, че влизат в капан. В края на улицата видя фаланга от полицаи с пушки, готови за стрелба.

— Мили боже! — чу той гласа си и се опита да изблъска братовчед си към близката сграда, но хаосът вече бе избухнал.

Когато се ориентираха в обстановката, забелязаха, че някои от униформените мъже се опитваха да избягат, обхванати от паника. Други предизвикателно заудряха барабани и развяха знамена, трети се отправиха директно към насочените пушки на полицията също с готово за стрелба оръжие.

Някъде изпукаха изстрели. Пол се хвърли по корем с безумното желание да пропълзи през каменната стена на къщата, за да намери закрила. За секунда сърцето му замря от ужас: „Нима ще умра тук, на тази улица, в непознат град за едното нищо?“

Видя как един човек падна, последва го друг, после падна и един от полицаите и най-предизвикателните мъже в кафяви ризи, разгромени и истерични в ужаса си, се разбягаха. Пропукаха още изстрели. Още мъже паднаха на паважа. Бягащите стъпваха върху тях. Почти никой не се наведе да вдигне падналите.

Чу се пронизващо изсвирване и — пинг! Рикошет — и Йоахим падна!...

Почувства се някак странно, просто се плъзна и се отпусна срещу стената. Паника притисна с гигантска ръка гърдите на Пол. Случи се само за няколко секунди — за няколко секунди! Смърт в един налудничав миг в приятна утрин...

Той коленичи, вторачен в Йоахим. Зарови по джобовете си за носна кърпа. Елегантната кърпа в горния джоб на Йоахим бе просмукана от кръв, а собствената му не бе достатъчно чиста. Пол съблече сакото и чистата си риза, откъсна единия ѝ ръкав и се опита да направи несръчна превръзка. „Той е мъртъв — мислеше си, — не знам защо го върша...“

Стрелбата престана така внезапно, както бе и започнала. И сега въздухът се разкъса от писъците на ранените на фона на шума от бягащи крака. Нито един не се спря за миг дори само да погледне двамата мъже върху тротоара.

Пол огледа улицата нагоре и надолу. В отдалечения ѝ край забеляза суетня: там отнасяха и бързо се покриваха ранените. Но тук, където лежеше Йоахим, хаосът бе последван от неочаквана, зловеща тишина. Вратите и прозорците бяха плътно затворени. Опита се да мисли логически. „Да го вдигна и да се опитам да го нося? Но накъде? Да го оставя тук и да потърся помощ?“

Йоахим повърна. Клепачите му трепнаха, той отвори очи и повърна отново. После седна. След минута или две погледна Пол с крива усмивка:

— Жив съм! Помисли си, че съм умрял, нали?

Вълна на облекчение заля Пол и той едва не се разплака.

— Повърхностна рана. Нищо повече — прошепна той. Но откъде да знае? Все пак ставаше въпрос за рана в главата.

— Лекарка... приятел... през две улици... Нямам сили — шепнеше Йоахим.

— Ще ти помогна. Никак ли не можеш да вървиш? Облегни се на мен.

— Почакай. Много съм слаб.

— Не можем да чакаме прекалено дълго. Ще те вдигна.

В този момент Пол бе разлюлян от шока на спомена. Една нощ бе пълзял от ничията земя между двете фронтови линии с ранен войник на гърба. Когато най-сетне стигна до окопите след мъчителни усилия, се оказа, че бе влачил труп... Бе преживял този ужас само преди пет години и тук сега бе хванат в капана на същата лудост.

— Облегни се на мен. Ще правим по няколко стъпки и ще си почиваме.

Те пълзяха едва-едва, спираха се, почиваха и пак тръгваха през този призракен град...

Доктор Илзе Хиршфелд, дребна жена в началото на трийсетте си години, ги посрещна така, като че ли нямаше нищо необичайно във внезапната поява на двама раздърпани господи пред вратата на кабинета ѝ: единият с окървавена глава, а другият се мъчеше да го задържи на крака, докато задъхано ѝ разказваше случилото се. Макар и крехка на вид, тя изведнъж пое половината от тежестта на Йоахим от огъващия се вече гръб на Пол и двамата заедно успяха да го проснат върху някаква кушетка.

Освободен от непосилната отговорност, Пол седна в ъгъла, а лекарката се залови за работа. Движенията ѝ бяха бързи и сръчни; тя не говореше и тишината успокои опънатите му нерви. Лекарката огледа и почисти раната. Пол следеше неволно пъргавите ѝ тънки пръсти и кой знае защо, си помисли: „Сигурно са приятно хладни при докосване.“ Равномерното тиктакане на часовника го успокои, пулсът му постепенно се нормализира и в разтрепераните му ръце и крака се върна предишната сила.

Най-сетне тя превърза раната, премери пулса и кръвното налягане на Йоахим и им даде по чаша бренди.

— Е, Йоахим Натансон, днес имаш щастлив ден! — възкликна тя. — Бил си на косъм, приятелю... — Високото ѝ гладко чело се смръщи за миг. — Защо все пак бяхте на улицата сред тези диваци?

— Случайно бяхме подхванати от тълпата — побърза да обясни Пол. — Не знаехме какво става.

— Така. Всички ще бъдем хванати по един или друг начин, ако не внимаваме. Но нека да решаваме проблемите един по един. — Тя наля още малко бренди в чашата на Йоахим. — Имаш нужда от него. Ще се справиш. Сега искам да полежиш малко. Когато преценя, че е време да си отидеш вкъщи, ще ти кажа. Ако иска, приятелят ти може да остане тук с теб.

— Извинявай — обади се Йоахим. — Не ви запознах. Пол Уърнър, мой братовчед от Америка. И доктор Хиршфелд.

— Йоахим, не се намираме на прием. Лягай. Добър ден, господин Уърнър. — Тя затвори вратата и ги остави сами.

Пол отпусна глава на облегалката на стола. Усети, че го завладява желание да избухне в истеричен смях. „Изглежда, като че ли нарочно

попадам точно там, където не трябва. Миналия месец — Дан, а сега, след като прекосих цял океан, за да избягам от неприятности — тази история! Вероятно причината е във факта, че светът все още не се е уталожил след войната... Океанът е неспокоен дълго време след отшумяване на бурята...”

— Забележителна жена — обади се Йоахим след малко. — Как мислиш, хубава ли е?

Въпросът му прозвуча така нелепо, че Пол се разсмя.

— Изглежда, сега се чувстваш много по-добре. Отговорът ми е „да“, независимо че бе само в семпла бяла престилка.

— Според Елизабет тя има класически черти. Аз лично харесвам повече къдрици и повече извивки.

— Семейна ли е? — запита с любопитство Пол.

— Вдовица. Дойде от Руска Полша с малкото си момче. Отказа да живее при комунизма. Тук си създаде добра практика: клиентите ѝ са повече жени, но между тях има и мъже. Всички твърдят, че е чудесен специалист, но аз самият нямам особено голямо доверие на жена лекар. Въпреки че за повърхностна рана като тази човек може да се обърне към нея.

Пол замълча.

Вратата се отвори и лекарката пак се появи. Този път на лицето ѝ имаше усмивка.

— Искате ли да чуete новината? Току-що я съобщиха по радиото. А и няколко приятели ми се обадиха по телефона. Гьоринг, онзи дебелият, бил ранен. Хитлер, смелчагата, се спасил, като легнал по корем, а другите се разбягали. Този е краят на големия бунт^[2] — завърши тя презрително.

— Не разбирам за какво е всичко това — оплака се Йоахим.

— Не разбираш? Те заявяват, че ще спасят страната от комунизма, въпреки че, господ знае, те самите не са по-малко лоши. Съумях да избягам точно навреме от комунизма. Но не желая да живея и с тези манияци. — Междувременно ръцете ѝ прегледаха и затегнаха превръзката. — Сега вече можеш да си отидеш вкъщи. Ще извикам такси по телефона. Между другото на твоето място не бих допуснала малката да те види в този вид — не и преди кръвта да престане да се просмуква през превръзката и да я смениш. Няма защо да я плашиш.

— Не ми се иска да се явя така и пред Елизабет. Тя е такава паника! Особено когато разбере как се е случило...

— Елизабет е реалистка — заяви д-р Хиршфелд строго. — Има разлика.

— Така ме е страх за бъдещето — въздъхна Елизабет. Тя седеше на дивана и плетеше пуловер, облегната на съпруга си.

„Мериан би се смутила от подобна демонстрация на интимност“ — помисли си Пол.

— Либхен, за теб всяка настинка е пневмония, както винаги съм казвал.

— Мили боже, ти излезе за съвсем невинна разходка, а без малко да те донесат мъртъв!

— Забравяш, че същото имаше възможност да стане и всеки божи ден по време на четирите ми години служба в армията. Но оцелях. — Йоахим изостави темата и се обърна към Пол: — Ядосвам се, че изпуснахме добър обяд с Франц. Само за това ме е яд. — Опитваше се да олекоти преживения ужас не само заради жена си, но отчасти и заради самия себе си. Не желаше да допусне нещо да вгорчи сладостта на живота...

Но Елизабет не се огъна пред опитите му да отклони разговора.

— Наясно ли си, че при студентските избори в Берлин кандидатите на нацистите спечелиха половината от гласовете? И че в университетите все още четат онази налудничава лъжа — „протоколите на старейшините от Цион“?

— Ах, кой я чете, кой я купува?

— Йоахим, продали са хиляди и хиляди копия.

— Обезумяваме от страх пред банда гангстери. Имате ги същите и в Америка, нали, Пол? Чел съм за Чикаго и сухия режим.

— Не е същото. — Пол знаеше, че отрицанието му увисва във въздуха, но не бе в настроение за сложни обяснения.

— А ако някой мисли — продължи Елизабет, — че само евреите ще пострадат от идващото насилие, горчиво се лъже. Ние ще бъдем само първите и най-многобройни жертви, но и доста друга кръв ще се пролее.

— Какво предлагаш да направим? — запита я раздразнено Йоахим.

— Да приемем нещата сериозно и да се опитаме да го спрем или да напуснем, преди насилието да ни погълне. Да отидем в Палестина или някъде другаде. Има ли много ционисти в Америка? — запита тя Пол.

— Не вярвам. Аз лично не познавам никого.

Йоахим се изсмя.

— За бога, Елизабет, Пол има ли вид на ционист?

Елизабет се изчерви.

— Как изглежда един ционист? Единственото неразбирателство между нас е по този въпрос. — И тя остави плетивото си настрана.

— Всичките ни приятели се шегуват с нея — не се предаде и Йоахим. — Елизабет, моята хубава блондинка, с пушка в едната ръка и мотика в другата.

— Проблемът е, че и аз не искам да отида там — каза Елизабет, — но разбирам тези, които отиват. Да, разбирам ги. Имам много добри приятели, които са ционисти. Мои приятели, не на Йоахим.

— Поляци естествено! — възкликна презрително Йоахим. — Имигранти! Не германци. О, достатъчно! Ще продължим да си живеем, както винаги, ти с бебетата си — той се наведе и я целуна по челото — и с бедния си ранен герой. — Разсмя се отново. — Съжалявам, че гостуването ти трябваше да завърши по този начин, Пол. Слушай, защо да не си направим малко празненство, за да разведрим атмосферата? Ще си сменя превръзката, ще взема билети за концерт и ще резервирам вечеря в ресторант за утре вечер. Приема ли се?

— Чудесно, но при условие че ще ми разрешиш аз да бъда домакинът. В противен случай — не.

— Добре, след като го искаш — съгласи се Йоахим. — Вече разбрах, че си човек, който умее да наложи своето.

— Прекрасно! — възкликна Елизабет и подхвърли, че няма да е лошо, ако поканят и доктор Илзе Хиршфелд. — Тя винаги е така внимателна... Освен това страхувам се, че не излиза много често. Нали нямаш нищо против, Пол?

— Разбира се, не — отвърна Пол.

Пол често се хващаше, че изследва хората, особено жените, така, като че ли изучава картина: опитваше се да докосне същността, скрита под външната фасада. Тази жена го заинтригуваше все повече и повече с напредването на вечерта, независимо от значителния му опит.

„Класическа хубост“, бе казал Йоахим. Лицето ѝ бе много бяло, а разделената в центъра права блестяща коса бе гарвановочерна. Тъмносинята ѝ рокля бе семпла, единственото ѝ украшение бе тежка перлена огърлица около врата. Носеше перли и на ушите си, но тесните ѝ ръце бяха без пръстени. Общата опростеност на облеклото ѝ бе в унисон с естествения ѝ начин на поведение. Човек виждаше веднага, че в нея няма преструвки и хитрини. Черните ѝ очи с бадемова форма гледаха прямо, пълните ѝ устни се разтваряха широко в искрен смях.

Разговорът по време на вечерята след концерта беше общ, поточно казано — едностранчив, защото водещият естествено бе Йоахим. Затова и Пол успя да разбере само, че момчето ѝ е десетгодишно, че тя играе добре тенис и че учи ендокринология с надеждата за евентуална специализация.

Още не бяха пили кафе, когато Илзе погледна часовника си.

— Късно е и ти изглеждаш уморена, Елизабет. Не е ли време да се прибиращ? — А когато Елизабет се противопостави, тя я смъмри приятелски: — Няма нужда да бъдеш чак толкова учтива. В края на краищата ти си ми пациентка.

Йоахим веднага скочи на крака.

— Да, послушай я, Елизабет. Миналия път абортира — заобяснява той на Пол — и не трябва да се преуморява. Но вие двамата останете за кафето и пастите — тук те са много хубави. Ще вземете такси пред входа.

Когато Йоахим и Елизабет се отдалечиха, Илзе забеляза:

— Тя е очарователна. Мила, интелигентна жена. — Направи пауза и добави: — Но той я обожава.

Пол веднага попълни мълчаливо недоизказаното — „и много поинтелигентна от него“ — и издаде мислите си с неволна усмивка. Илзе се усмихна, очевидно усетила какво бе разкрила, без да иска. Засмяха се заедно.

— Въпреки това много го обичам — каза Пол след минута.

— Също и аз. Този човек няма нерви... Наистина вярвам, че е забравил колко близо бе до смъртта само преди един ден.

— Забравил! Няма да се изненадам, ако сънувам кошмари за вчерашния ден и когато съм на осемдесет.

Лицето на Илзе рязко помръкна.

— Питам се накъде ли води всичко това. Този вид насилие може и да не означава нищо особено сериозно, но с възможно да избие и в терор, така както стана в Русия.

— Баба ми и дядо ми са били в Париж през 1894 година, когато бе осъден Драйфус. Те често разказваха за изстъпленията на антиеврейски настроените тълпи. „Но, разбира се, такива неща са възможни във Франция — казваха те, — но не и в нашата любима Германия“. Питам се какво ли щяха да кажат, ако бяха станали свидетели и на сегашните събития.

Илзе не отговори. Стиснала чашата между дланите си, тя отпиваше известно време замислено от ароматната течност, после внезапно смени темата:

— Какво ще кажеш за чаша ликьор?

— Разбира се. Какъв да бъде?

— Не тук. Имам предвид чаша ликьор вкъщи. Ако искаш, разбира се.

— Искам, и то много.

Пол отдавна не бе предвкушал с такава ярка емоционална наситеност приятния завършек на една празнична вечер: споделено питие с непозната у дома ѝ. Искрено казано, в този момент не желаше нищо друго.

Малката гостна на Илзе бе без каквито и да било претенции — също като собственичката си. Би могла да бъде част от дома на Дан и Хени. Хора, които живееха в стаи като тази, очевидно не се интересуваха от притежанието на вещи.

Книги — не комплекти в кожена подвързия или красиви корици, а просто книги за четене — лежаха наоколо между вестници и списания. До дивана лежеше чанта за плетива, а под масата се мъдреха чифт кънки. В рамката на огледалото бяха подпъхнати моментални снимки. Илзе се върна от кухнята с малка табла с бутилка и чаши.

— Този тук е синът ми — посочи му тя една от фотографиите.

— Има твоите очи, нали?

— Да, но иначе много прилича на баща си. Прелива от идеали. Иска да промени всичко, да го направи по-добро.

— На десет години?

— О, да! Точно сега той чува много да се говори за Палестина и иска да отиде там.

— А ти?

— Аз не. Преживяла съм достатъчно бури в живота си. Съпругът ми бе убит на руския фронт. Сега съм се установила тук. Никакви размествания на пластовете повече — поне доколкото зависи от мен.

Тя седна срещу него, сви крака под себе си и затопли чашата с длани. Златистата течност заискри под светлината на лампата. След миг въздъхна:

— Толкова ми е приятно, Пол... Може ли да те наричам Пол?

— Разбира се. Но ти ме изненадваш. Немците са толкова официални.

— Забравяш, че не съм немкия.

— Съжалявам, наистина забравих... И на мен ми е приятно, Илзе.

— Но по различен начин. Ти си семеен човек. Да споделиш спокойно питие с някого в топла стая през студена нощ не е нещо ново за теб, докато за мен е.

„Мериан не пие и си ляга преди мен“ — помисли си Пол. Но каза само:

— Не смятам, че за теб е трудно да си намериш приятел.

— Напротив, много е трудно. Войната погълна толкова много мъже... Няма достатъчно за всички жени. А аз съм на трийсет и две години, как да се състезавам с деветнайсетгодишните? Не че искам, разбира се — добави бързо.

Тя бе странно кълбо от противоречия. Екзотичните ѝ очи бяха чувствени и обещаващи, а непринудената удобна поза и семпла рокля навяваха мисли за домашен уют.

— Изглеждаш озадачен — стресна го тя.

— Да, малко. Ти си странен човек... Труден за разбиране.

— Защо?

Изпълни се с топло съчувствие към нея, но не и със съжаление — тя бе човек с твърде силен характер, за да бъде съжалявана.

— Не ми отговори.

— Не мога. Защо не ми разкажеш нещо за себе си, за да не съм така озадачен?

— Обикновено този вид разкази са отегчителни.

— Не и когато някой има желание да слуша — отвърна той окуражително.

— Е, добре. Ще се опитам да бъда кратка. Съпругът ми се казваше Дейвид. Обичахме се много. Бяхме чудесна двойка във всяко отношение — и в леглото, и иначе... Бяхме едно цяло. Никой друг извън нас не съществуваше... Когато го загубих, загубих целия свят. Схващаш ли какво искам да ти кажа?

— Разбира се — отговори Пол.

— Не, не „разбира се“. — Илзе поклати глава. — Не всички бракове или любовни афери — дори не по-голямата част от тях — са такива. Аз мога винаги да разпозная — поне си въобразявам, че мога — някоя от онези редки двойки, които са действително съвършено съчетание. Смятам, че човек сам трябва да е изпитал какво значи това, за да съумее да го открие у другите. — Думите ѝ режеха и проникваха навътре, опипваха почвата. Направи пауза и като че ли изчака, но той замълча и тя продължи: — Упорито търсех същото, което вероятно бе глупаво от моя страна. И все пак човек има някои нужди... Не се срамувам да призная, че съм имала няколко мъже тук и там. Сексуалното преживяване може да е достатъчно добро, но липсва чувството към човека. След всяко преспиване с някого съм много тъжна, защото знам колко прекрасно може да бъде...

Въпреки че тя не бе направила и най-малък жест в тази посока, той бе започнал да усеща силната ѝ сексуалност. Или може би неговата собствена се бе събудила?

Тя се намръщи.

— Защо говоря за тези неща на един непознат? Никога не съм го правила преди.

— Не знам. Защо? — повтори въпроса ѝ той.

— О — заяви тя, — може би защото идва един момент, когато човек изпитва непреодолима нужда да излее сърцето си поне веднъж и е по-добре да го направи пред някого, когото повече никога няма да види. Освен това... — Замълча.

— Освен това?

— Защото — надявам се, няма да се разсърдиш — ти изглеждаш добър човек... и някак тъжен.

Пол се обиди. Винаги са му казвали, че създава впечатление на авторитетен и енергичен човек.

— Тъжен! — извика той.

— И Елизабет мисли така. Или може би не точно тъжен, а самотен.

— Аз не съм тъжен и не съм самотен, независимо от Елизабет или когото и да било друг! — Жени! Ключокарстват за него, нахлуват неканени в личния му живот.

— Ето, разсърди се... Искрено съжалявам. Говоря прекалено откровено. Дейвид винаги ме е предупреждавал да внимавам.

Илзе стана да напълни чашата му, но той постави длан над нея и тя пресече стаята, за да постави бутилката на място. Тясната ѝ пола подчертаваше извивката на бедрата ѝ и той забеляза, че краката ѝ бяха много дълги — имаше дългите и силни крака на спортистка. И отново нещо в него се раздвижи, някакво необяснимо противоречие, смесица от неохота, изненада и гняв.

Тя стоеше срещу него, облеганата на библиотечката. Светлината на лампата превръщаше лицето ѝ в художествена снимка, изтъквайки преди всичко очите — останалото потъваше в сянка. Пол виждаше единствено тези изключителни, леко скосени, блестящи черни очи, които го фиксираха.

В продължение на минута — една дълга минута — очите им се задържаха така, вкопчени едни в други. Като че ли веднъж открили се, те бяха заживели някакъв свой собствен живот и обмисляха нещо... Илзе наруши мълчанието.

— Разсърди се — повтори тя.

Той се поизправи, после се отпусна обратно.

— Не.

— Моят проблем е — продължи тя, — че вече не знам как да разговарям с нормален, здрав мъж. По-голяма част от мъжете, които виждам, са или озлобени безработни с психологични проблеми, или сакати. Разликата е голяма. Една жена не флиртува и не може да танцува с мъж без крака.

Тя се раздвижи и светлината отскочи първо на влажните ѝ устни, а после се премести надолу към бялата цепнатина между двата тъмни

хълма, обвити от прикриващия ги плат. Пол внезапно усети пулса си и разбра, че трябва да си тръгва.

— Искаш да си отиваш? Кажи, ако искаш.

— Не — отвърна той.

— Какво да правим тогава? Искаш ли да потанцуваме?

Той бе като хипнотизиран. Хрумна му, че ако тя го запита дали иска да скочи от прозореца, ще отговори: „Да“.

— Да. Да танцуваме — каза той.

Тя пусна плоча и иглата на грамофона застърга по нея. Мъжки глас запя на английски: „Роуз Мари, обичам те и винаги мечтая за теб“.

Пол се изправи и я поведе в такта на музиката. Притиснати един към друг, те се движеха бавно из малката стая. Тялото ѝ излъчваше топлина, сякаш имаше треска. Неговото трепереше.

— Синът ми обича американски плочи. Спестява джобните си пари, за да ги купува.

Той не отговори. Пръстите ѝ се придвижиха към тила му, краката ѝ — към бедрата му.

Чу я да казва:

— Тази ужасна музика... Ще я спра.

Протегна се назад и музиката изписука и спря. Но те останаха така, не се отдръпнаха един от друг. По-късно той не можеше да каже със сигурност дали тя първо вдигна устни към неговите, или той се наведе надолу, за да открие нейните... Нямаше значение. Дългата целувка ги отведе в спалнята.

Спомни си: бе прошепнала, че синът ѝ е на гости на приятели. Спомняше си настойчивия ѝ глас, който го подканваше да бърза, когато той нямаше нужда от подтикване... Спомняше си изгарящия огън на желанието... прекрасната ритмична песен на единението и съвършената кулминация...

Главата ѝ лежеше на рамото му, когато шепотът ѝ го събуди.

— Минава полунощ. Ще се чудят къде си.

— И аз самият се чудя. — Той се засмя. — Повярвай ми, не съм го планирал.

— Нито пък аз. Да обвиним ли съдбата?

— Защо да я обвиняваме? Предпочитам да ѝ благодаря.

— Да. — Целуна го по врата. — Беше много, много хубаво...

Той пак се разтрепери.

— Но не достатъчно.

Този път обаче тя се отдръпна и стана от леглото.

— Не. Трябва да се връщаш. Но имам едно предложение. Утре е събота и аз мога да се освободя напълно. Ще наема кола и ще излезем извън града, без опасност да закъснееш за големия неделен обяд на Елизабет. Ако искаш, разбира се.

— Знаеш, че искам.

— Ще намериш ли някакво извинение?

— Да. Бизнес. Покана от клиент за един ден. Хер фон Медлер например, ако ме попитат за име. Отговорен съм за американските му инвестиции.

— Тогава до утре. Ела, когато поискаш. Целият ден ще бъде наш.

„Какво ми става?“ — запита се той и веднага си отговори: секс — ясно, точно и разбрано. Не беше за вярване, но той бе забравил какво може да предложи сексът. Блудкавите съвкупления с Мериан бяха станали навик. Не бе изпитвал такава възторжена радост след последната си среща с Анна...

Караха колата цял ден, спираха от време на време, за да повървят или да хапнат нещо. Точно преди здрачаване минаха по селска улица между редица средновековни къщи с вертикални елементи в рамките на прозорците, разделящи крилата, и саксии, които през лятото ще бухнат в зеленото злато на здравеца или в разноцветието на мушкатото. Пресякоха дървен мост над поток и тръгнаха нагоре по хълма, където цял полк дакели лаеха стар, търпелив кон.

— Но аз съм бил тук и по-рано! — възкликна Пол. — Това е мястото, за което ти разказвах. Спомням си, че купихме дакелче от тази ферма. А ето го и хана, където прекарах онова лято преди войната с Йоахим.

„Тази дори може да е и същата стая“ — помисли си той по-късно. Прозорците бяха обърнати към тъмния хълм зад сградата. Леглото с четири дървени колони бе закрито под балдахина, а в кахлената печка гореше весел огън.

— Ранна вечеря и легло? — запита Илзе. — Или първо легло и късна вечеря?

— Легло сега, късна вечеря и легло отново — отговори Пол.

Любиха се в голямото топло пухено легло, спаха, събудиха се от трополене на каруца и гласове на връщачи се вкъщи хора. Полежаха още малко, поговориха, за каквото им хрумна: сравняваха Бетховен с Моцарт, импресионизма — с абстракционизма, кучетата — с котките и френската кухня — с италианската.

Оказаха се единствените клиенти в хана. Помещението за хранене бе пусто и те се навечеряха спокойно. Седнал срещу Илзе на малката маса, Пол се учудваше, че чувства такава лекота и е така отпуснат с жена, която бе срещнал само преди три дни. Другите му случайни връзки по време на подобни пътувания задоволяваха само физическа нужда: никога не бе желал и не бе изпитвал удоволствие да бъде с жената и след това.

Гласът ѝ прекъсна мислите му:

— Ти направи нещо много важно за мен, Пол.

— Наистина ли?

— Да. Спомняш ли си какво казах снощи? „Да почувстваш човека“? И че никога не познах това чувство след Дейвид. Сега се случи с теб.

— Радвам се. — Беше искрен. Знаеше какво тя — съвсем естествено — очакваше да чуе от него и добави: — И за мен бе същото.

Тя повдигна въпросително вежди:

— Същото? Тогава и на теб ти е липсвал някой?

„Да, липсва ми топлината, която жена ми няма... Липсва ми и нещо по-голямо, преди и извън нея...“

— В известен смисъл — отговори той предпазливо. Усетил нуждата от обяснение, добави: — Съпругата ми е добра жена. Никога няма да си разреши да я нараня по какъвто и да било начин.

Илзе протегна ръка и я постави върху неговата. Докосването ѝ бе нежно, почти майчинско.

— Ти никога няма да нараниш никого, ако зависи от теб.

Откровената ласка на ръката ѝ стопли сърцето му и нещо в него се разпукна като пролетен цвят. Той веднага позна нуждата да се довери на някого, да говори за себе си. Бе почувствал същото само веднъж по-рано — в нощта, когато Мериан изгуби бебето им и Хени бе дошла в къщата му. Бе задушавал тази нужда оттогава. Сега тук, в тази

чужда стая в чужда страна с една чужденка, той отново изпита подобно усещане.

Започна да говори бързо и много тихо:

— В миналото имах някого, който за мен беше каквото твоят Дейвид е бил за теб. Тя бе най-красивата жена, която бях виждал... Извинявай, не исках да кажа... и ти си красива жена...

Тя се усмихна:

— Не е нужно да се държиш така с мен. Не съм красива и го знам.

Сведе поглед към винената чаша, плъзна пръсти по нея, потънал в спомените си, и разреши на миналото да изплува...

— Беше полякиня, не бе образована жена като теб, но да използвам твоите думи: ние двамата бяхме като две половини на едно тяло и един ум. Не се ожених за нея, както трябваше да направя. — Замълча. Почти бе на границата да каже: „Ние имаме дете, момиченце, което аз никога не съм виждал и не мога да видя“. Но думите, остри като игли, бяха прекалено болезнени за устата му и той не намери сили да ги изговори. Вместо това, завърши набързо краткия си разказ: — Ние сме разделени, завинаги разделени. Но независимо от това, тя ще бъде с мен до края на живота ми.

Вдигна очи от винената чаша и срещна напрегнатия поглед на Илзе.

— В такъв случай трябва да е много тежко за жена ти.

Не бе очаквал такава реакция.

— Не вярвам. Тя не знае. От деня на женитбата ни ти си единственият човек, с когото съм споделил.

— Но не смяташ ли, че тя го чувства, дори и да не знае?

Пол поклати глава.

— Аз съм много добър с нея — настоя той.

— Да, сигурно. Но също толкова сигурно е, че я лишаваш от нещо.

— От нищо, което да ѝ липсва. Мериан е солта на земята. Но е хладна — също като нея. Съвсем различна е от теб.

— И от другата... Сега разбирам тъгата у тебе, Пол. Двете с Елизабет бяхме прави. Усетихме я.

Той се оттегли вътре в себе си. Отново взе връх някаква мъжка нужда да се покаже неуязвим. Вероятно бе казал прекалено много.

И двамата замълчаха. В печката с глух пукот падна въглен; някъде на горния стаж шумно се затвори врата. Никой не наруши мълчанието. В такава тишина настроенията са непостоянни: екстаз, възторг или меланхолия се сменят едно след друго.

Но трябваше ли последните му часове с тази изключителна жена да бъдат обогрени от съмнения или меланхолия? Той се изправи така рязко, че столът му падна с трясък на пода.

— Хайде! Достатъчно! Да си лягаме.

Сутринта бе студена. Надвисналите снежни облаци всеки миг щяха да пръснат пухкавия си товар над земята. Раменете им се докосваха в уютната топлина на малката кола и настроенията им ту се появяваха, ту се стопяваха, за да изскочат пак, но с друг нюанс... Бъбреха, смееха се, замълчаваха. По едно време дори изпяха глупава балада. Колкото повече приближаваха града, толкова по-нереални изглеждаха събитията от последните няколко дни. Пол погледна жената, която бе успяла да го развълнува отново като мъж и да събуди у него почти забравеното удоволствие от секса. Ако бе възможно тази магия да се прехвърли върху добрата и вярна жена, за която се бе оженил! Само как щяха да се променят нощите им, какъв друг човек би се събуждал в утрините! Пак хвърли бърз поглед на Илзе, която замислено гледаше право напред. Трябва да се постарее да я запомни, да запамети завинаги чистотата на челото ѝ, странната бадемова форма на очите, леко издадената напред долна устна...

Тя се обърна към него.

— Преди да се разделим, искам да ти призная нещо, Пол. Ти неволно ми предаде добър урок. Искаш ли да знаеш на какво ме научи?

— Да, скъпа моя. Кажи ми.

— Че мога да продължа да живея нормален живот и без Дейвид. Че и друг мъж може да ми даде онова безценно нещо, което той ми даваше...

Беше така трогнат, че не можа да ѝ отговори.

— Единственото, което трябва да направя, е да го откроя. Бих желала да беше възможно той да си ти...

Правилният отговор беше: „И аз желая същото“. Но това нямаше да бъде истината. Защото единственият човек, който можеше да има постоянно място в живота му, бе Анна. И тъй като не искаше да накърнява с лъжа красотата и откровеността на часовете, прекарани с

Илзе, той само нежно обхвана с топла длан ръцете, отпуснати на скута ѝ, и ги задържа в дланта си.

— Ние няма да се видим повече — продължи Илзе, — така че смятам да ти кажа още нещо, което пак ще те ядоса.

Той се усмихна:

— Казвай.

— Добре. Смятам, че трябва да се опиташ да забравиш онази, другата жена. Ти не ми каза името ѝ... Мисля, че трябва да я забравиш, да приемеш, че е умряла също като моя Дейвид, тъй като никога няма да я имаш. — Обърна лицето си към Пол. — Не си ли се разсърдил още?

— Не искам да се гневя тази сутрин, скъпа Илзе. По принцип винаги съм избягвал гнева.

— В такъв случай ще завърша. Лежах будна тази сутрин, докато ти все още спеше, и те гледах... Бих могла да се влюбя в тебе, Пол. Но няма да си го разреша, защото ти трябва да се връщаш вкъщи... Знам, че не обичаш жена си — не и в този смисъл, в който се обича една жена. Но ти трябва да обичаш някого, някоя реална жена, не блян, не жената на сънищата си... Трябва да намериш някого, Пол. Наистина трябва. И с това приключвам.

Забеляза, че в очите ѝ заблестяха сълзи. „Прекрасна си — мислеше той, — прекрасна! Но не разбираш. Ако си могла да се освободиш от магията на твоя Дейвид благодарение на мен, радвам се за теб. Но независимо от всичко, което ми даде, ти не разбираш как са нещата между мен и Анна...“

Наведе се напред и я целуна по бузата.

— Чудесна си, Илзе, и аз никога няма да те забравя. „Кралица между жените“. Нямаше ли нещо подобно в Библията — или беше Шекспир?

Тя попи влагата в очите си и отговори с привидно весел глас:

— Ще трябва да проверя. А сега внимавай! Следва ляв завой. Спри тук и заобиколи онзи ъгъл, за да стигнеш до къщата на братовчед си. Няма защо да ни вижда заедно и да се скандализира.

И така се разделиха.

— Бих желал да останеш за Коледа — въздъхна Йоахим. — Ще прекараш чудесно. Ще отидем на село и ще се разхождаме в снега. Ще дойдат приятели и всички заедно ще пеем коледни песни пред камината... Но аз забравих, ти не одобряваш този начин на посрещане на Коледа.

— Не — отвърна Пол. — Родителите ми вършеха същото. Не го одобрявах и тогава.

— Немска традиция. Може да изглежда глупаво, но в традицията има нещо успокоително. Година след година, храната, подаръците, музиката, ароматът...

— Коледа е дълбоко религиозен празник. Не смятате ли, че засягате чувствата на вярващите, като го превръщате в лековато забавление?

— Скъпи приятелю, аз съм последният човек, който ще си разреши да се отнесе несериозно към този празник. Точно обратното, почитам го изключително много. Но мисля, че всеки има право да вземе от него каквото му се прииска.

Пол не задълбочи спора — нямаше смисъл.

— Ще дойда пак някое лято — обеща той.

— Спомняш ли си как се разхождахме през Оденвалд?

Да, спомняше си. Селата и къщите с островърхи покриви и червени мушката. Черешовите градини и хълмовете, обрасли с борови дървета. Време, изпълнено е невинност и възторг от живота... Тогава той поглъщаше жадно последните капки нектар на пълната си свобода и същевременно живееше в очакване на женитбата си...

— Да, някое лято — повтори той.

— Чудесно! Следващия път доведи жена си и не чакай да изминат други единайсет години!

Когато влакът тръгна, последното, което видя, бе размаханата за сбогом ръка на Йоахим: с другата бе обгърнал кръста на Елизабет.

Колко се различаваха един от друг! И все пак така добре си пасваха. Такъв трябваше да бъде животът.

Времето рязко се застуди и небето придоби зимен вид, докато влакът напредваше на север. Той равномерно тракаше и пуфтеше през меланхолични, настръхнали от студ тевтонски селца и градове. В

мрачния зимен ден гранитът имаше цвета на кост, а масивните струпвания на тухли в стила на европейската архитектура от XI и XII век^[3] изглеждаха кърваво кафяви. Върху тези места тежеше зловецко усещане за обреченост. То лежеше като тежка длан и върху Пол... Той стисна клепачи, за да се изолира от потискащия пейзаж, и се опита да задреме.

Изпита известно облекчение едва когато купи вестник на една от гарите и прочете, че Адолф Хитлер е бил хванат и арестуван.

В Хамбург проведе няколко телефонни разговора по работа и излезе на разходка. Мина край канцеларията на Америкън Експрес и запита за писма, въпреки че не очакваше да получи такива точно преди да отплува. Но там го чакаше писмо от Мериан. То бе кратко и очите му бързо пробягаха по редовете:

Скъпи Пол, седя тук цял следобед и мисля за нас двамата. Знам как се чувстваш през последните години по въпроса за децата... Наблюдавам те с Ханк... ти би бил чудесен баща... Знам колко много деца се нуждаят от дом и бих желала да съм като теб, бих желала да мога да бъда щастлива и с осиновено дете... Бих искала, но не мога да приема бебе, което не е мое... знам колко е лошо и съжалявам, но трябва да знаеш, че има много хора със същото отношение по въпроса... Не е правилно да приемеш бебе в живота си, след като всъщност не го искаш... Не губя надеждата, че ще свикнеш с идеята да живееш без дете. Моля те, опитай. Нека да не унищожаваме взаимно живота си заради този проблем. Ние сме все още млади и животът ни предлага толкова много интересни неща...

И така нататък. Все в същия тон.

Продължи разходката си. Видя я ясно как пише с равния си почерк върху бледосива хартия, седнала пред малкото бюро в модерно обзаведената си лична всекидневна. Нещо трябва да я е засегнало

много дълбоко и болезнено, за да предизвика такава емоционална — за нея — молба. Може причината да е някоя книга или пиеса — или може би просто тишината на големия дом...

Писмото ѝ будеше у него само жал. Признаваше, че и той самият бе в особено емоционално състояние — бяха се натрупали достатъчно сериозни причини през последните няколко дни. И все пак жалостта му към нея не можеше да се отрече.

Той вървеше бавно по широко авеню, което го отведе до статуя на починалия неоплакан кайзер, пълен и високомерен, отпуснал туловището си върху красив жребец. Конят бе по-благородно създание от своя егоистичен господар, изпратил милиони на смърт и отворил пътя за набиращата мощ чума, която сега разяждаше страната му...

Пол седна на каменна пейка и прочете писмото на жена си още веднъж. Ръцете ѝ се протягаха към него през океана, молеха за мир между тях. Нима и той бе егоистично съсредоточен само в себе си — също като мъжа върху коня? „Аз искам, искам, искам...“

И той не се помръдна, докато не се стъмни и студените пръсти на мъглата не пропълзяха под балтона му. Мислеше за Йоахим и Елизабет с красивото бебе в уютния им дом. Мислеше за топлото тяло на Илзе и в ушите му ласкаво шепнеше нейният глас: „Трябва да намериш някого, трябва да намериш любов...“

Да намериш любов! Колко е лесно да се говори така! Защото тя не разбира неговото положение.

Отново се замисли за Мериан. Писмото, присъдата и молбата ѝ тегнеха като камък в джоба му. „Нека да не унищожаваме взаимно живота си...“ Бедна, молеца, покорна душа...

Седи тук и мисли, сякаш има някакъв избор... Като всеки човек с чувство за отговорност той е длъжен да се върне там, откъдето бе тръгнал. В края на краищата къде другаде трябваше да отиде, освен вкъщи?

Театралната публика в понеделник вечерта се разхождаше нагоре-надолу по пътеките между редовете във вечерно облекло и се трупаше във фойето по време на антракта на „Всички божи чада са с криле“. Разговорите бяха оживени, мненията — необорими:

произведенията на Юджин О'Нийл винаги осигуряваха достатъчно материал за подобни реакции.

Беше годишнината от женитбата на Бен и Леа и Мериан бе предложила да ги заведат на театър.

— Какво друго бихме могли да им дадем? — бе запитала тя и добави, че те имат всичко или са на път да добият всичко.

Пол не разбра напълно дали забележката на Мериан бе просто изразяване на мнение, или съдържаше упрек към него. Тесният кръг приятелки и клиентки на Леа — две групи, които често се преливаха една в друга — сега се бяха скупчили около нея във фойето. Тя с лекота привличаше вниманието на другите към себе си: роклята ѝ бе от гладка черна коприна с деколте, което разкриваше белите ѝ рамене и красивия бюст. Простотата и подчертаваше великолепието на диамантените ѝ обици с рубини — най-новият и най-скъп подарък на Бен. Когато отмяташе главата си назад в смях или я накланяше встрани, бижутата пръскаха снопове искри. Не носеше никакви други украшения. „Колко умно от нейна страна!“ — помисли си Пол.

Хората идваха да говорят с Мериан поради други причини: защото я познаваха или винаги я бяха познавали. Всички вземаха активно участие в едни и същи благотворителни организации. Мериан участваше в многобройни комитети и бе уважавана заради това. Тя обичаше да повтаря — всъщност дори същата тази вечер беше заявила с известно презрение, докато се обличаха, — че хора, сигурни в себе си, нямат нужда да се превръщат в модни реклами, нямат нужда да излагат на показ новите си дрехи.

„Старо семейство — стари дрехи“ — разсъждаваше Пол развеселен. Точно като семейството на Алфи. Не че Мериан не изглежда добре в роклята си, купена преди два сезона.

Той хвана погледа ѝ и тя го изтегли настрана.

— Погледни! Погледни ей там! Онази жена не е ли — дали не си въобразявам? — не е ли прислужницата ви, когато — не, предполагам, точно преди да се оженим...

— Къде? — запита той изтръпнал.

— Ей там! Високата червенокоса жена, която върви надолу по пътеката между редовете. Кълна се, че изглежда като прислужницата на родителите ти.

— Не си спомням — излъга той с пресъхнало гърло.

— Аз си спомням. Тя биеше на очи.

Към изхода на театъра вървеше червенокоса жена. Пол опъна врат, за да я види по-добре, но тя бе прекалено отдалечена и той не успя да зърне лицето ѝ. Как така е тук? Но, от друга страна, защо да не е тук? Тя би харесала тази пиеса.

Завесата се вдигна. По сцената се движеха фигури, произнасяха се думи, но той нито виждаше, нито чуваше. Бе напълно изваден от равновесие. А толкова усилия бе положил да успокои вътрешния си глад и неспокойство... Бе се справял доста добре през последния месец, след като се върна от Европа с поредното твърдо решение да коригира мисленето си, да започне отново, да изтрие плочата — да погребее миналото.

Беше отхвърлил почти с възмущение съвета на Илзе за нуждата от любов. Между него и Илзе лежеше цял океан и бе почти сигурно, че никога повече няма да се срещнат. Кратката идилия — защото какво друго бяха техните часове на споделена взаимност, ако не идилия? — ще избледнее, ако все още не е избледняла, и ще потъне в забвение. Не чувстваше вина за преживяното с Илзе: нямаше пострадали. Беше се върнал вкъщи при жена си и при работата си.

В усилието си да се постави под контрол той съзнателно изправи рамене: сякаш се бе върнал в армията, натоварен с отговорности и непосилни задължения. Никакви звездни сънища повече! Никакво обръщане назад към това, което би могло да бъде... към Анна. Всичко е свършено. Безнадеждно. Приеми го. Беше се вслушал в този съвет и месецът бе преминал много добре — Мериан бе щастлива, че мъжът ѝ си с пак вкъщи, приятелите му се обаждат по телефона, работите в кантората вървяха безпроблемно: твърдото му решение даваше добри плодове.

А ето го сега, скован на мястото си, напрегнал взор към светлините на прожекторите с надеждата, че някой случаен лъч ще попадне и отдели от тълпата червенокосата жена! Какво ще направи — какво ще каже, — ако тя наистина се окаже Анна? Сърцето му бясно биеше, напук на твърдото му решение. И това негово състояние продължи, докато пиесата не завърши и червенокосата жена не изчезна в тълпата.

— Какво мислиш за пиесата? — запита Мериан.

— Добра е. Да, много е хубава.

— Не ми хареса — сви рамене Мериан. — Прекалено социална е. На човек му омръзват всички тези истории за провалили се и потиснати хора.

— Не знам — рече той, тъй като усети, че Мериан очаква отговор.

— Е, за това ставаше въпрос в пиесата, нали? Хайде да ги поканим на едно питие — прошепна тя. — В края на краищата празникът е техен.

С радост би се прибрал вкъщи, но Бен и Леа приеха ентузиазирано поканата им и те отидоха в Сейнт Риджис, където танцуваше тълпа от хубави млади хора. Пол пое задълженията си на домакин. Докато танцуваха, обиците на Леа хвърляха отблясъците си до рамото му.

— Между другото Алфи още ли не те е помолил да говориш с Мег?

— Не. За какво?

— Скоро ще те помоли. За Донъл. Алфи и Емили са се подлудили.

— Но какво ще искат от мен, за бога?

— Очевидно те не го харесват и тъй като Мег те обожава...

— О! — възкликна смутено Пол.

— Да, тя те боготвори и ти го знаеш. Те смятат, че ще те послуша. Ще те помолят да отскочиш уж случайно в Бостън. Всъщност ти доста често ходиш там, нали?

— Да, но не обичам хитруванията. Освен това нямам никакви сведения за този човек — като се изключи фактът, че измъкна Дан от затвора.

Когато музиката спря, те се присъединиха към Мериан и Бен на масата.

— Изглеждате като конспиратори. Каква е тайната? — любобопитства Мериан.

— Нищо особено. О, да, говорихме за Мег и Донъл Пауърс — отвърна Леа.

— Може би не трябваше да... — започна Бен и се спря: ясно бе, че се чувства неловко.

— За бога, Бен, ние сме семейство! — нетърпеливо възкликна Леа. — Можем и трябва да творим. Освен това обзалагам се, че Пол е

подозирал.

— Подозирал какво? — запита Мериан. — Нещо за господин Пауърс?

— О, добре, той е контрабандист на спиртни напитки — призна Бен. — И затова е целият този шум.

— О, не! — възкликна Мериан. — Той изглеждаше такъв джентълмен!

— Той е джентълмен — заяви Бен. — Почтен е: плаща сметките си и държи на дадената дума — нещо, което не може да се каже за голяма част от хората по високите етажи на властта. Така ли е, Пол?

— В известен смисъл, да — отвърна Пол. Разбира се, нещата бяха много по-сложни. И той си спомни патетичното писмо на Мег.

— Ти подозираше нещо, Пол, нали? — настояваше Леа.

— Признавам, че бях озадачен. Питам се на какво ли се дължи силното му влияние сред някои хора на важни постове. Вероятно нямаше да бъде особено трудно да разбере за какво става въпрос, ако си бях поставил за задача да открия, но не го направих — отговори Пол.

Бен неочаквано се развълнува. Наведе се над масата и зашепна, въпреки че оркестърът бе подновил работата си и нямаше възможност някой да дочуе разговора им:

— Помнете, че не съм ви казал нищо! Обещавате ли?

— Разбира се, Бен! Не ставай смешен — смъмри го Леа.

— Не съм отговорен за него — продължаваше Бен. — Държа сметките му в ред и работя върху инвестициите му. Аз съм само негов счетоводител и адвокат.

— Не съм толкова сигурна — смръщи се Леа. — Ти му помагаш да нарушава закона, нали?

— Глупав закон, който няма да трае дълго. Всички го знаят. Току-що казах, че не му помагам. Няма причини за безпокойство. — Потупа леко ръката ѝ. — Само си мълчи, това е всичко. Не трябваше да ти казвам. Тук ми е грешката. — Бен се облегна назад и запали цигара, възстановил самоувереността си. — Донъл не е престъпник, за бога! Мег няма да пострада с него — дори вероятно ще живее много по-добре и по-интересно. — Тъй като всички замълчаха, той добави: — Освен това цялата тази работа е повече от глупава. Донъл не ѝ е

предложил женитба и не смятам, че се е затичал да се жени. Хайде да изтанцуваме и този танц, Мериан.

Двамата тръгнаха към дансинга и Леа придърпа стола си към Пол.

— Пол, нека да поговорим. Безкрайно много съм привързана към малката Мег. Защо ли я наричам „малката“, когато е висока колкото мен?

— А защо за всички нас ти беше „малката Леа“? — Погледът му се спря за миг на великолепия й бюст, който опъваше тънката черна коприна. Лъхна го топъл парфюм с неясен примес на ориенталски аромат.

— Страхувам се, че е влюбена в този мъж.

— Влюбена е — кимна Пол. — Писа ми.

— По дяволите! Любов! Какво знае тя? Донъл е първото й увлечение! Вероятно е изплашена до смърт, че никога няма да има друго! О — добави тя възмутено, почти презрително, — да отгледаш дете по този начин! Във вакуум. Държаха я изолирана в онези гори като жена на някой от първите заселници, плашлива и неуверена като заек или — как се наричаха онези тлъсти животинки, които тя толкова обича и които излизат от горите да пасат трева?

— Woodchucks — разсмя се Пол.

— Да, а онова с дългия нос, което обикновено виси надолу с главата?

— Опусум — смееше се Пол.

— Голяма грешка направиха с нея. Странни хора са Алфи и Емили. Когато са в провинцията, няколко по-либерални християни търпят Алфи заради Емили. В града той работи само с евреи, но страни от еврейската общност. И двамата са сред нищото — същото сториха и на Мег.

Умно наблюдение. Леа виждаше нещата такива, каквито са — прости и неукрасени, и рядко се сдържаше да не каже какво точно вижда.

— Никой от нас не познава в действителност Мег, нали? Ако дръпнем завесата, дали няма да ни стресне белозъбата усмивка на мургава циганка? Въпреки че сигурно не е така — побърза да добави той.

Какви глупаци само бяха мъжете и жените! Защо се свързваха така немислещо, когато всеки друг отстрани веднага разбираше колко погрешни са стъпките им един към друг? Колко сляпо се спъваха в крива посока! Но Пол знаеше, че няма да избяга от разговора с Мег, ако родителите ѝ го помолеха. Нима би желал негова дъщеря или сестра да се омъжи за човек, който стои извън закона — дори и въпросният закон да е пълна нелепица?

От друга страна, хората винаги се стремяха да разделят двама влюбени, когато установят, че връзката им е „неподходяща“. И той пак си спомни отчаяното писмо на бедната Мег. Според родителите ѝ Донъл е неподходящ за нея. Но и Анна бе „неподходяща“ за него... Има ли изобщо някой, който да знае, да преценява безпогрешно и да вижда в бъдещето и в човешкото сърце?

[1] Градче в Западна Холандия. — Б.пр. ↑

[2] Така нареченият „Мюнхенски пуч“ през ноември 1923 г., извършен от Хитлер и ген. Лудендорф в Мюнхен. Хитлер е осъден на 5 години затвор, но е освободен през 1924 г. — Б.пр. ↑

[3] Този стил се базира на архитектурния стил на римляните и се характеризира с кръгли сводове и арки, дебели масивни стени и вътрешни ниши. — Б.пр. ↑

4.

— Толкова е романтично — въздъхна съквартирантката на Мег по стая. — Имам предвид омразата на родителите ти и всичко останало.

Този неделен следобед момичетата от стажа се бяха събрали в стаята на Мег, където тя се обличаше и подготвяше за среща с Донъл Пауърс.

— Всъщност защо не го харесват? — запита някоя.

Съквартирантката ѝ отговори преди нея:

— Защото е католик.

— Признавам, че и моите няма да бъдат въодушевени — призна първото момиче. То бе направило един от най-широко оповестените по медиите дебюти в Копли Плаца. Живееше на Бикън Хил в къща, собственост на дядо ѝ и баба ѝ. Къщата бе със стъкла, оцветени в бледолилав нюанс, и бе пълна със стари вещи — портрети, столове стил „Шератон“^[1] и сребърни купи на Пол Ръвиър^[2]. Човек оставаше с впечатлението, че последните няколко поколения не са имали нужда да купуват каквото и да е. Майката на Мег би била щастлива да живее в такава къща и сигурно би могла да живее в нея, ако не се бе омъжила за баща ѝ.

— Той е страхотен красавец — защити я лоялно съквартирантката ѝ не защото бе по характер лоялна и щедра, а защото току-що се бе сгодила и преливаше от доброжелателство към целия свят.

Веднъж Донъл бе пристигнал посред зима, престоя в Бостън една нощ и се срещна с Мег. Бяха вечеряли в Лок-Обер и я беше откарал обратно до колежа. Разбира се, бе привлякъл вниманието на момичетата, а и Мег бе много доволна: сега и тя имаше сериозен ухажор и следователно имаше право на уважението, което ѝ бе отказвано преди. През трите години в колежа тя бе само някаква сянка, едва видимо петънце от общия фон — позиция, с която самата Мег отдавна бе свикнала. Добра студентка, без да е част от малкия

ослепителен авангард отличници, на които им предстоеше да станат лекари или адвокати; добра плувкиня и играч на тенис, без да е особено забележителна нито в едното, нито в другото, тя не блестеше с нищо до внезапната поява на Донъл.

Една жена без мъж е сянка. Жената свети с отразената светлина на мъжа до нея, а ако се случи той да е по-възрастен, не младеж от колежа, и очевидно богат и със светски маниери, тази отразена светлина става по-ярка.

Момичетата се разотидоха по стайте и Мег остана да чака още час сама. Бе се облякла много внимателно и се бе застояла повече от обикновено пред огледалото. За пръв път бе накъдрила косата си: за нея престоят във фризьорския салон бе истинско изпитание — не бе малка работа да седи там, прикрепена към машина, чиито проводници висяха от тавана. Бе изплашена, но резултатът си заслужаваше изпитанието, както я бе уверила Леа. Вместо да бъде безжалостно опъната назад, меката ѝ коса сега се виеше около челото ѝ, а край сляпото ѝ око се спускаше непослушна къдрица.

Спря се на червена рокля, почти в нюанса на онази, която бе носила вечерта на срещата им, и Мег се надяваше, че това ще ѝ донесе късмет. Винаги щеше да пази другата рокля. Спомняше си ясно деня, в който я бе купила, усещаше все още едноцветния плат, гладък като сатен на чехли. Леа бе протегнала ръце да оправи яката ѝ.

— Изправи се, не се прегърбвай! — скара ѝ се строго тя. — Ти си висока — остани висока!

Емили бе изпълнена със съмнения:

— Червеното не е ли прекалено очебийно?

А Леа веднага я постави на място:

— Какво от това?

Вкъщи баща ѝ за пръв път не отстъпи на Емили, която го обсипа с оплаквания срещу Леа.

— Вкусът ѝ не е най-добрият. Прекалено е модерен. А и как да придобие изтънчен вкус, след като се знае откъде е дошла?

И Мег бе усетила несъзнателния антисемитизъм на майка си, която яростно би отрекла подобно обвинение — Емили наистина не го съзнаваше.

Но Алфи се възхищаваше от Леа, защото — също като него — тя си бе пробила път сама. Не бе губила време с колеж — не би имала

нищо против, ако някой и бе предложил диплома просто така. Бе независима: не допускаше нищо да застане на пътя ѝ. И тъй нататък.

Интересно беше, че отричаше правото на подобна независимост на дъщеря си. И сигурно нямаше да одобрява чак толкова Леа, ако имаше начин да разбере какво говори тя с Мег.

Един късен следобед, още през първата година на Мег в колежа, двете бяха пили чай заедно след затварянето на магазина. Младото момиче правилно бе предположило, че Леа вероятно беше мислила известно време върху купищата неща, които Мег имаше нужда да научи. И те бяха разговаряли — всъщност говореше Леа, а Мег само слушаше. Тя и досега си спомняше атмосферата на малката маса този следобед, топла и приятно интимна.

— Когато се омъжиш — бе започнала Леа, а Мег веднага я бе прекъснала:

— А ако никога не се омъжа?

Този бе тайният страх на всички млади момичета, с изключение на красавиците и истинските „личности“. Никога да не бъдат избрани, никога да не бъдат обичани! Мег бе сънувала, че стои съвсем сама в огромна стая, където всички разговаряха, събираха се по двойки и я отминаваха.

— А ако никога не се омъжа?

— О, ще се омъжиш! — бе я прекъснала самоуверено Леа. — Никога не мисли така. И когато се омъжиш — бе продължила тя, — винаги трябва да помниш, че един мъж иска страстна жена. Дори и да умираш за сън, никога не си разрешавай да казваш „не“. Дори и да не ти харесва, ще се преструваш, че приемаш всичко възторжено. Така стоят нещата при нас, жените. Но кой знае? Може наистина да ти харесва и в такъв случай няма да има нужда от преструвки и игра. — Леа се засмя и Мег разбра, че тя е една от жените, които обичат да се любят.

Неясен страх стегна гърлото ѝ. Леа я погледна пронизително.

— Изплаших те. Не исках. — И ласкаво бе хванала ръката ѝ. — Всичко при теб ще бъде наред, сигурна съм.

Сега пръстите на Мег замряха за миг, докато закопчаваше роклята си на гърба. Как ли ще бъде в действителност? Нямаше представа. Бе така странно... Човек чете разни неща — не много, защото в книгите не може да се разкаже всичко: там само се

намекуваше и читателят сам трябваше да добавя скритото между редовете. Няма ли да бъде някак неудобно? Не, разбира се, че не! Мъжкото и женското тяло бяха създадени едно за друго. От тези мисли внезапно бе обляна от топла вълна и горещ трепет премина през тялото ѝ.

Донъл никога не я бе целувал, само бе държал ръката ѝ, когато бяха на театър и понякога в колата, като държеше кормилото е другата. И начинът, по който дланите им лягаха плътно една срещу друга, я караше да мисли, че така ще прилегнат и телата им... Тялото ѝ отново притрепери със същия горещ трепет и тя се запита дали и той чувства същото.

Той се държеше много почтително с нея. Вероятно харесваше само ума ѝ. Дали нямаше момиче за другото нещо? Бе чувала, че има и такива случаи. Но защо ще идва чак тук само за да говори с нея и да държи ръката ѝ?

Не бе го виждала от цял месец, въпреки че той често ѝ се обаждаше по телефона. Бяха прекарвали прекрасен уикенд в Ню Йорк: бяха ходили на опера в Метрополитен и бяха слушали една вечер Мартинели, а другата — Елеонора Дузе в Ибсеновата драма „Дамата от морето“ на италиански — език, който и двамата не разбираха. Но гласът ѝ бе така завладяващ! И само като я гледаше, човек се вдъхновяваше от желание да бъде красив и неволно изправяше гръбнак и движенията на ръцете му ставаха по-деликатни. Спомни си сега, че докато вървеше надолу по пътеката между столове по време на антракта с ръката на Донъл на лакътя ѝ, за пръв път в живота си не се бе притеснявала от хорски погледи. Напротив, дори искаше да я гледат — тя, която през целия си живот — дотолкова, доколкото можеше да си го спомни — се бе страхувала от тези погледи и ги бе мразила!

— Ела да прочетеш стихотворението си — подканяше я баща ѝ пред гостите, събрани за вечеря. — Мег е съчинила чудесно стихотворение! — хвалеше се той. А майка ѝ я поглеждаше строго и я принуждаваше да забрави колебанията си и да побърза да се подчини. Не го бяха правили, за да я измъчват — особено баща ѝ. Баща ѝ се перчеше така глупаво с нея тогава, както се гордееше и сега с високите ѝ оценки в колежа, в който той не бе съгласен да отива. Те така и не проумяха страха ѝ от хорските погледи, а и тя не можеше да им обясни, тъй като и самата тя не знаеше.

Но това е минало. Животът извън къщи бе различен. С Леа или Пол, а сега с Донъл нещата бяха съвсем други.

О, само да реши да ѝ предложи женитба — нищо няма да я спре!

Нищо, което родителите ѝ щяха да кажат или да направят. Нима те са се вслушали в забраните на своите родители? Никога не говореха за бурното начало на съвместния си живот, но леля Хени ѝ бе разказала за потъналата в сълзи Емил и в деня на тъжната им, набързо претупана сватба в кметството — майка ѝ и баща ѝ бяха отказали да присъстват. Да, за такова нещо бе нужна смелост. О, сега има много повече смесени женитби, дори приемане на друга религия — особено между богатите модерни хора, които познаваше братовчедката Мериан. Еврейският партньор, почти винаги мъжът, сега променяше вярата си, но по времето на Алфи и Емил и това не е било модерно — напротив, било е много шокиращо и рядко събитие.

А сега те не искаха Донъл Пауърс, защото произхождал от бедняшки ирландски квартал. Бяха се надявали на стилна, аристократична женитба — баща ѝ явно забравяше какво е представлявал самият той. Без да ѝ бъде казано с толкова много думи, тя знаеше много добре техните изисквания: съпруг с жълтеникаво кестенява коса и сиви очи, с подходящи връзки, който ще ѝ осигури членство в престижните клубове, отказано на Алфи.

Сигурно щяха да се изненадат, ако някак можеха да схванат колко много неща ѝ бяха ясни, независимо от младостта ѝ.

— Носят се слухове, че клубът в провинцията иска да закупи част от нашата земя — бе съобщила един ден майка ѝ.

А чичо Дан бе отговорил:

— Означава ли това, че ще приемат Алфи за член?

Непроницаемото му лице не бе подвело нито за миг Мег: тя веднага бе усетила сарказма зад думите му. Защото, разбира се, всички знаеха, че независимо от всички услуги на Алфи и безграничното му гостоприемство, те никога нямаше да го приемат в клуба.

Колко смешно, а и колко тъжно беше, че някои хора обръщат толкова голямо внимание на такива неща!

Те не вълнуваха Донъл. Той бе това, което е. Нужно бе само да го погледне човек, за да разпознае хладната му гордост. Вярно, той бе мъж. Мъж, който внушава сила на жената до него.

Мег погледна часовника. Само след половин час щеше да бъде тук. Колата му ще завие край ъгъла и ще спре пред вратата. Времето едва пълзеше. През дългите зимни вечери, с надеждата, че той ще се обади по телефона, тя бе седяла разсеяно над работата си в напрегнато очакване да я повикат. Хартията шумолеше под нервните ѝ пръсти, столът скърцаше влудяващо, а будилникът тиктакаше с вбесяваща монотонност — докато я извикваха да говори по телефона в коридора. От зимната сесия до пролетната ваканция времето пълзеше със скоростта на стрелките, които едва се движеха по невинния, равнодушен бял циферблат на будилника...

— Хубаво е, че не пушиш — заяви одобрително Донъл. — Не харесвам това пристрастяване на младите жени към цигарите след войната. Харесвам предвоенния начин на живот и старите места като това. Радвам се, че ме доведе тук.

— Едва ли е възможно да се намери по-старо място и пак да бъдеш в Америка — отвърна Мег.

Ханът, в който отидоха за неделния обяд, бе фермерска къща от осемнайсети век и предлагаше частица от старите традиции. Под полицата на камината бе закачена старинна пушка, украсена със свещи от восъчна мирта в керамични свещници. Масата им бе срещу камината и огънят топлеше краката им. Менюто предлагаше изобилна храна: гъста рибена супа със сланина и зарзават, печено говеждо, черен хляб и боб, изпечен в слаба фурна със солено свинско, подправки и меласа. Нямахше ни най-малко съмнение, че се намираха в сърцето на Нова Англия!

За Мег, Донъл бе градски човек и тя не бе сигурна как той ще възприеме тази селска простота с аромат на бор и клен. Но Донъл предложи да прекарат деня сред природата, не в Бостън. И тя го бе повела по селските пътища през Лексингтън и Конкорд, а после го бе довела тук: това място бе известно с добрата си храна, а той бе заявил, че е гладен!

— Да, харесва ми — повтори той. — Виждам, че и посетителите тук са от класа.

Другите гости бяха двойки и семейства с кротки, възпитани деца. Всички бяха облечени в добре ушити спортни костюми от вълнен

щрайхгарен плат. И Мег за пръв път забеляза, че и Донъл бе със сако и голф от същия плат — за пръв път го виждаше облечен така. „О, той върши всичко така, както трябва! — помисли си тя. — Запланувал е това излизане извън града, преценил е, че градският костюм ще изглежда тук не на място.“

— Не бях сигурна дали ще го харесаш — призна тя.

— Не ме познаваш добре, Мег — отговори той.

Очите им се срещнаха и тя първа отклони погледа си. Неочаквано я осени внезапно предчувствие за нещо предстоящо и много важно.

— Да, така е.

— В такъв случай време е да ти разкажа повече за себе си.

Замълча за миг. На съседната маса точно срещу тях възрастен господин с пенсне и посивели мустаци измъкна сребърно шише от джоба си, плъзна го под покривката, където изчезна за малко и чашата с газирана вода от масата. Когато смеси съдържанието на шишето и чашата, той върна чашата на масата, а шишето — в джоба си.

— Какво престъпно деяние! — разсмя се Донъл, поклащайки глава.

— И баща ми върши същото — обади се Мег. — Винаги ми е изглеждало глупаво, защото истината е, че не обича да пие уиски. Той дори не го докосваше, докато не влезе в сила законът за сухия режим. Не го разбирам: никога не нарушава ограниченията за скоростта и изключително много държи на спазването на законите.

— Е, едно такова предизвикателство прибавя малко повече сол към живота, известен привкус на дързост и авантюризъм — вдигна рамене Донъл.

— Ти никога ли не го вършиш?

— Какво? Да мъкна шише в джоба си? Не, разбира се. Вкъщи имам всичко, от което се нуждая. Но по принцип не пия много. Също като баща ти. — Пак замълча, побутна парче говеждо в чинията и добави: — Баща ти не ме одобрява. Не, не се смущавай. Неговото отношение към мен няма нищо общо с теб. С нас.

— Той всъщност е много добър човек. Добросърдечен и отзивчив — заизвинява се тя.

— Знам, но факт е, че не ме харесва. — Зачака отговора й.

— Не знам... — запелтечи тя.

— Знаеш — поправи я той нежно. — Трябва да е говорил...
Знаеш ли какво върша?

— Вършиш?

— Да. Как печеля парите си. Търгувам със спиртни напитки.
Нелегален внос.

Мег не бе наясно как точно трябваше да се почувства в момента. Най-вероятно — шокирана. Но баща ѝ многократно бе повтарял, че го подозира точно в това. И все пак новината не отекна в нея като нещо особено важно. Цялото ѝ внимание бе съсредоточено в ръката му върху масата. Той се наведе леко напред и ѝ заговори с напрегнат шепот:

— Хора като мен се наричат от другите „контрабандисти на спиртни питиета“. Отвратена ли си?

— Не — отговори тя. — Наистина не.

— Този закон няма да остане в сила завинаги. Не е възможно да нареждаш на хората да не пият, както не е възможно да им заповядваш да не се любят. Алкохолът е част от всяка известна досега цивилизация.

— Знаем.

— Не е ли по-честно да осигуряваш на хората истински алкохол, който не е отрова и не ги ослепява като разните лошокачествени фалшификати, оцветени с карамел, за да ги подмамат? Аз внасям чист продукт, директно от рафинериите в Канада. Внасям го в Ню Джърси. Става дума само за вносен бизнес и нищо повече.

„Когато татко разбере, че подозренията му са действителен факт...“ — мислеше стреснато Мег.

— Разстроиш ли те, Мег? Не изглеждаш добре.

— Не излъга тя.

Родителите ѝ обаче вероятно ще вдигнат шум, ще се опитат да го прогонят.

— Всички приказки срещу хора като мен са чисто лицемерие. Можеш да бъдеш сигурна, че политиците, които прокараха този закон, първо са заредили мазетата си за години напред. Вашите горни класи — Донъл кимна към масата отсреща — получават всичко, което поискат, в скъпите си клубове. Притежавам два такива клуба. В тях идват съдии, сенатори... Говоря така с тебе, Мег, защото ти имам доверие.

У Мег лудо се заблъскаха противоречиви чувства и мисли. Бе радостно възбудена и изплашена — а същевременно отговорна: чувстваше се жена.

— Възприемам се като морално чист човек. Никога не съм притежавал жилищен блок без обезопасяване в случай на пожар, нито работилница, в която се работи цял ден за ниски надници и при лоши условия.

— Напомняш ми чичо Дан, като говориш така.

— Той е идеалист, нали? — усмихна се Донъл. — Не считам, че съм особено близо до него.

— Ти направи много за него.

— Не бе кой знае каква трудност да реша проблема му. Просто познавах някои подходящи хора. В това е същността на нещата, Мег: да познаваш подходящи хора, които да можеш да използваш в съответния момент. Научих това основно правило съвсем млад. Нямах особено голям избор — трябваше да го науча.

— Бен ни разказа, че не ти е било лесно да стигнеш дотук...

— Вярно е. Но защо ли те отегчавам с този разговор?

— Не ме отегчаваш. Можеш да продължиш.

— Добре. Нека свършим с десерта и да се върнем в колата. Ще се поразходим някъде и ще продължим разговора си.

Запали колата, шофира известно време и зави по черен път, малко повече от алея, достатъчно широк, за да може да се разминат две коли, движещи се в противоположни посоки.

И Мег пак бе обзета от предчувствие за нещо връхлитащо, много важно и неизбежно.

— Хубава кола — промърмори тя, опитвайки се да се освободи от внезапното напрежение.

— Добре изработена. Винаги съм искал такава кола. Обичам да притежавам вещи — заяви той. — Хубави, висококачествени вещи. Играчки за възрастни.

Познато и разбираемо чувство за Мег: откакто се помнеше, тя бе свидетел на радостното удовлетворение на баща си от притежанията му.

— Трябва да се научиш да шофираш. Тази малка кола е подходяща за жена в града. Там имам друга кола с шофьор. Така спестявам време.

Пейзажът бе мъртъв. В голите клони на брястовете край пътя реवेशе леден вятър. Слънцето надничаше и изчезваше зад облаците, които бързаха неизвестно къде по студеното зимно небе. Във фермерските дворове се виждаха скупчени крави, опитващи се да се постопят...

— Студено ли е за разходка? — запита Донъл.

— Не, аз съм свикнала.

Канавката под ели и смърчове от тъмната северна страна на пътя бе покрита с тънка ледена корица, под която бълбукаше вода. Наоколо нямаше и следа от къща.

— Хвани ръката ми — предложи Донъл, издърпа леко ръката ѝ и я пхна в джоба си. — Да започвам ли?

— Моля те.

— Добре. Израснах в тъй наречената „кухня на ада“, на няколко стъпки от Единайсето авеню, в най-горния етаж на жилищна кооперация в апартамент със студена вода. — В напрегнатия му глас се усещаше гневна нотка, като че ли произнасяше обвинителна реч. — Майка ми не роди повече деца, защото умря от рак. Може би ако имахме пари за добър лекар, щеше да бъде жива, не знам. И така аз съм единствено дете — като теб. Голямо изключение в квартала, в който живеех. Искам да имам голямо семейство, къща, пълна с деца... Баща ми — той беше докер — бе убит на пристанището, притиснат под някакъв кош. И аз трябваше да напусна училище след осми клас и да започна работа. Имах втори братовчед, който бе бездетен възрастен човек. Той ме взе на работа в своя бар. Обеща да ми го остави, когато умре, и спази обещанието си. Притежавах го до влизането на закона за сухия режим в сила.

Донъл гледаше право пред себе си все още със строго, обвинително изражение. Мег си помисли, че другите мъже от семейството, с изключение на братовчедата Пол, изглеждаха като момчета в сравнение с него.

— В този вид работа човек среща много хора. Там се запознах с млад свещеник от Ирландия, който се интересува от мен. Той познаваше доста музиката, знаеше много почти за всичко. Заведе ме на концерт. Дотогава не знаех, че съществуват такива места. „Карнеги Хол“ бе на светлинни години отдалечен от Единайсето авеню, но аз бях като замаян. Можеш ли да си го представиш? И досега си спомням

програмата. „Животът на един герой“ от Рихард Щраус. Свещеникът се казваше отец Мууни. Сега е в Ирландия, но ние все още си пишем. Той ме научи да чета. В истинския смисъл на думата. История и английска литература. Кълна се, че научих повече от него, отколкото бих научил, ако бях минал през всички степени на училището. Имаше толкова много неща, които не знаех. Граматика и правопис, правилата за прилично поведение на маса.

Той изтегли преплетените им ръце от джоба си и застана неподвижно.

— Никога на никого не съм го разказвал. От гордост, предполагам. — Разсмая се. — Или просто защото това не засяга никого. Аз съм потаен по природа. Но достатъчно говорихме за мен. Какво следваш?

— История и държавно управление.

— Държавно управление! Нима наистина мислиш, че професор в някакъв хубавичък колеж или в град като този действително е запознат със значението на тези две думи? Или смяташ, че от книгите ще научиш колко са корумпирани хората във властта?

— Прочетох „Срамът на градовете“ от Линкълн Стефънс...

— Прекрасно — и аз съм я чел. Разреши ми да ти кажа, че няма нито един човек чист. Съдии или полицаи — всички са едни и същи. И от двете партии. Давам пари за предизборните кампании и на републиканци, и на демократи — това няма значение. Когато им се свършат парите, всички тичат при мен. Плащам на полицаите да пазят камионите ми, за да не ги отвлече някой по пътя между пристанището и склада. Плащам на съдиите... плаша ли те? Не би трябвало да се плашиш. Чисто и просто така е устроен светът. Винаги е било така.

Тя бе като хипнотизирана.

— А сега ще ти разкажа и останалото. Аз съм добросърдечен човек. Раздавам пари практически, без да ги броя и да държа сметка. В Армията на спасението ме познават добре, ако искаш, попитай ги. Поддържам и клубовете за момчета, за да не висят децата по улиците. Да не говорим за сиропиталищата и Червения кръст по време на войната. Попитай ги за мен и ще разбереш, че не лъжа. Не ме взеха в армията, защото съм дюстабанлия. Смешно! Та аз мога да надбягам всеки... И приютите за бездомни: поддържам кухни за супа на „Бауъри“, където бедните могат да се нахранят безплатно.

Въздържателите, онези, които се мислят по-големи светци и от бога, смятат алкохола виновен за пиянството, а не бедността! Понякога човек намира утеха само в чашката алкохол. Надявам се да не мислиш, че се перча пред тебе, Мег. Искам само да знаеш всичко за мен — и добро, и лошо. Хайде, нека да повървим, така ще замръзнем.

Сега вървяха сред смрадлика, брези и кедър. През пътеката пред нозете им притича заек и спря за миг да ги погледне с вторачени немигащи черни очи, после изчезна в сухата топла покривка от нападали листа. Над главата им се носеше грачене.

Донъл погледна нагоре:

— Какви са тези птици? Гарвани?

— Не. Гарги.

— Не знам почти нищо за природата. Трябва да ми помогнеш да я опозная.

Мег не знаеше какво да каже. Пак бяха спрели.

— И двамата ще имаме много време на разположение, за да ме учиш.

В първия момент смисълът на казаното от него изглеждаше напълно ясен... бе се надявала от сърце и сто, той го каза... и все пак не бе ли твърде глупаво от нейна страна да се надява? Възможно ли е да има предвид каквото тя си мислеше, че има предвид? В края на краищата той бе толкова различен от нея. Какво би могъл да очаква от нея? За него най-подходяща би била жена като Леа, интелигентна и самоуверена.

— Ще го имаме ли? — запита той.

Постави ръце върху раменете ѝ и я обърна към себе си, но очите ѝ — озадачени, объркани, изплашени да не бъдат разбрани накриво и да я направят смешна пред него — упорито гледаха настрана. Той повдигна брадичката ѝ и я принуди да го погледне.

— Знаеш, че съм луд по тебе, Мег. Знаеш го.

— Не... не знаех — успя да прошепне тя.

Той обхвана с ръце главата ѝ. За част от секундата тя видя лицето му да се навежда над нейното със затворени очи, с извити черни мигли към деликатните бледи клепачи. Той я целуна и устните ѝ се разтвориха да посрещнат неговите, ръцете ѝ инстинктивно се вдигнаха нагоре, за да се заключат зад тила му и да го притеглят към нея, докато

неговите ръце я притегляха към него. И те стояха така, притиснати плътно един до друг сред храсталака под рева на вятъра.

През нея потече жарава, изливаща се от таен кратер някъде отвътре... беше разкошно усещане... огънят се разгаряше все повече и повече... искаше ѝ се никога, никога да не се уталожил. Зави ѝ се свят, също както при онзи един или може би два случая, когато бе пила вино... Но този огън сега...

Разделиха се и се вторачиха един в друг.

— Ето, Мег, това е то. Когато си лежала в леглото и си мечтала за мъж, мислила ли си, че е възможно да е така прекрасно?

— Не — отвърна тя и в същото време изненадано си помисли: „Той вижда през мен, а аз не се срамувам...“

По устните му трепна усмивка.

— Колко си мила! Да, мислех за някого като теб. Неясни мисли — а и не бе възможно да бъдат други, нали? Никога не попаднах на жена като теб. А и къде ли бих могъл да я намеря? Не и сред жените, които познавах. И все пак имам усет към момичетата от вашата класа — благовъзпитани дами, невинни, добри, с топло, обично излъчване. Усет, изработен вероятно от онези велики книги на отец Мууни, които четях... — Донъл се засмя. — Влязох в онази стая през деня, когато доведох чичо ти от затвора, видях те да стоиш там, източена и тиха с ведрото си мило лице, и те разпознах, Мег. Познавах те. Познавах те достатъчно, за да знам, че трябва да се приближавам бавно към теб, да не проявявам нетърпение, за да не те изплаша. Не те изплаших, нали, Мег?

Тя вдигна ръце и докосна лицето му, докосна с леки пръсти трите успоредни линии на челото му, едва видимите бръчици в ъглите на красивите му очи и вдлъбнатината на бузите му.

Той обгърна пръстите ѝ с топлата си длан и ги целуна.

— Хайде да се махаме оттук. Това място е прекалено пусто. Не желая да оставам сам с теб в такива места, докато се оженим.

Тръгнаха обратно към колата. „Той не ме попита дали ще се омъжа за него — помисли си тя. — Той ми каза, че ще се оженим: «... докато се оженим». Отива направо там, където иска да отиде.“

Вятърът се усили, заблъска и зашиба свирепо дърветата. Минаваха край самотни къщи и обори с плътно затворени врати и прозорци срещу развилнялата се буря. Колата бръмчеше равномерно и

обгърната от сигурността, Мег се отпусна. Нямаща нищо общо със заплашителния свят навън. Погледна Донъл с радостна възбуда: „Сега вече моето място е тук! Аз му принадлежа! Нима съм същият човек, какъвто бях вчера? Преди час?...“

Той усети погледа ѝ.

— Какво има? Не казваш нищо... но грешката е моя, не ти дадох почти никаква възможност...

— Мисля. Не знам какво да мисля. Не изглежда действително...

— Напълно действително е. Не те е страх, нали, Мег? От това кой съм? Какво върша?

— То е без значение за мен...

Както той беше изтъкнал, истинските престъпления са да се дават стаи на хора в необезопасени срещу пожар къщи или да им се изсмукват жизнените сили срещу нищожно заплащане в мизерни фабрики. Мег не бе израсла напразно край чичо Дан и леля Хени! И като се прибави към наученото от тях и усвоеното в лекциите по държавно управление в колежа, нима бе възможно да се ужасява от простия пренос-превоз на уиски?

— Ти си толкова красива, Мег — говореше той. — Жалко е, че не се възприемаш като красива жена.

— Какво те кара да говориш така?

— Леа ми каза. Ние говорихме за теб. Не ѝ се сърди. Тя ти е истинска приятелка. Извади огледалото си и се погледни.

— Сега?

— Да, сега!

От огледалото я гледаха огромни очи, сиви, с едва забележим бледолилав нюанс. Устата ѝ бе пухкава и влажна. Непознато лице. Нима бе възможно да се измени толкова много само за един следобед?

— Маргарета... Името ти подхожда. Име на дама.

— Превзето е. Така се е казвала бабата на майка ми и аз го мразя.

— Тогава никога няма да те наричам така. Ще върша само неща, които ти създават удоволствие. — Той нежно постави ръката си върху нейната. — Вътрешно съм наистина много раним и мек човек, Мег.

Думите му я изпълниха с внезапна жал — колко тежък е бил животът му, с колко много неща е трябвало да се пребори по пътя си дотук! Жалостта ѝ към него, лекият натиск на ръката му, който отново я обля с вече познатия огън, горещото излъчване на тялото му, което тя

усещаше през разделящия ги вълнен плат, се преплетоха и тя неволно извика леко — викът ѝ прозвуча като ридание.

— Какво има, какво стана? — запита стреснато той.

Тя отговори с първото нещо, което и хрумна:

— Връщащ се в Ню Йорк...

— Но само за няколко дни. Искам да се оженим другата седмица. Или най-късно след две седмици.

Думите му я върнаха рязко на земята.

— Но родителите ми, баща ми...

— Мег, нямам никакво намерение да питам баща ти. Ти, а и аз знаем какъв ще бъде отговорът му. Няма да се унижавам, да обяснявам, да споря или да се моля, когато знам колко е безсмислено. Не, първо ще се оженим и едва тогава ще им кажем. Когато бъдат поставени пред свършен факт, те няма къде да отидат — или ще приемат женитбата ни, или поне ще дадат вид, че я приемат.

Разбира се, той бе прав. Имаше смисъл да се избегне отблъскващ, безцелен спор и съзливото опяване на майка ѝ: „... Почти не го познаваш... ние се надявахме... добро семейство...“ Отчайващо. А другата възможност бе така привлекателна. Да избяга с любимия. Ромео и Жулиета.

Спомни си за нещо друго.

— А колежът? Трябва да завърша. Ще ги съсипя напълно, ако не го направя. Като си помисля как им се молих да ми разрешат да дойда тук! Отстъпиха само благодарение на намесата на братовчедата Пол. Ако сега не завърша...

— Ще завършиш! Ще се оженим, но никой няма да знае до юни, това е всичко. Няма да носиш халката си. Ще ти купя друг малък пръстен, за да имаш междувременно нещо от мен. На момичетата в общежитието можеш да кажеш, че е годежен пръстен. — Усмихна се. — Тази идея ти харесва, нали?

— Толкова бързо, толкова скоро — прошепна тя и поклати глава в невяра.

— Защо не? Няма по-хубаво време от сегашното. Винаги съм работил на базата на тази теория. — Отклони колата в отбивката. — Преди да те върна в общежитието, ще се спрем ли на седмица, считано от събота?

— Къде... къде ще бъде?

— Някъде тук. Граждански брак.

— Но ти не си ли католик?

— Не държа на това чак толкова. А ти не си католичка, така че гражданският брак ще реши проблема. Разбира се, децата трябва да приемат някаква религия. Ти ще решиш каква.

Децата! Думата ги обвърза отново заедно, също както в онази горичка, където стояха, вкопчени един в друг...

— Ще имаш нужда от разрешение за уикенда, покана от роднина.

— Ще говоря с управителката. Ще измисля нещо.

Той се усмихна отново:

— Няма нужда. Аз вече го направих.

Регистрираха се в „Риц-Карлтън“ в Бостън. Тя проследи над рамото му как попълва със сигурна ръка и големи букви имената им: „Господин и госпожа Донъл Пауърс“. Ръкавицата на лявата ѝ ръка се издуваше от сватбения пръстен с широка лента диаманти. На дясната си ръка носеше малък сапфир, заобиколен от по-скромни диаманти. Пръстите ѝ се потъркваха о тях и я уверяваха, че не сънува.

В коридора имаше голямо огледало и когато последваха пиколото, тя се огледа в него: вълненият костюм с цвят на тинтява бе наистина подходящ за булка!

— Мили боже! — беше възкликнала съквартирантката ѝ. — Този костюм изглежда като за булка!

— Обичам синия цвят — спокойно бе отговорила тя. Каква бомба само ще избухне в общежитието, когато научат истината!

Донъл даде бакшиш на пиколото и заключи вратата. Прозорците на стаята бяха обърнати към парка, където хората се разхождаха, като че ли днес бе съвсем обикновен ден! Той вдигна щорите догоре и стаята засия от нахлулата слънчева светлина: тя позлати леглото в средата ѝ като трон!

— Достатъчно високо сме, за да може някой да надзърне през прозорците, а аз искам да те гледам. Искам да видя всичко, каквото има за виждане...

Издърпа покривката от леглото.

— Имаме на разположение само един ден и половина, нека да използваме докрай всеки час!

Тя непрекъснато се изненадваше на самата себе си. В мечтите си бе съвсем различна — колеблива, смутена и несръчна. Но сега не бе нито едното, нито другото, нито третото. Влезе в банята, съблече дрехите си със сигурни и спокойни ръце, облече нощница. Махна шнолите от косата си и я спусна върху раменете, докосна бясно биещото си сърце и се върна в спалнята.

Той я чакаше близо до леглото, облечен в тъмен копринен халат. Очите му изглеждаха уголемени от предвкушаното удоволствие.

— Не те е страх, нали?

— Не. Смяташ ли, че трябва да ме е страх? Досега винаги съм си мислила, че ще изпитвам страх...

— Ти не познаваш себе си. Желала си това от първия момент, в който си разбрала какво е. Ела тук.

Той протегна ръце и издърпа нощницата ѝ през главата. После пусна робата си на пода и двамата се отпуснаха заедно върху леглото.

В Ню Йорк, точно в същия час, Пол върна телефонната слушалка на мястото ѝ.

— Алфи смята, че е много сериозно — събщи той на Мериан. — Според него ако този мъж направи предложение, Мег ще приеме. Вероятно през лятото, след като се дипломира.

— Какво иска от теб?

— Смята, че Мег се вслушва в мен. Настоява да „поставя картите на масата“, тоест да говоря с нея директно и строго. Знаеш какъв е Алфи. Смята, че двамата с тебе познаваме някой млад човек, когото да включим в спасителната операция. — Неочаквано се сети за насмешливия, язвителен поглед на Донъл Пауърс. — Всъщност трябваше да бъда в Бостън следващия месец, но ще се опитам да ускоря нещата. Ще направиш ли резервация за обяд или чай, или каквото и да е с Мег след една седмица? Ще отседнем в „Риц“. Мисля, че и ти трябва да дойдеш. Може би ще успееш да говориш с нея от женска гледна точка... — Пол уморено поклати глава. — Не знам защо точно мен натоварват с неприятното задължение да давам съвети на нещастно влюбени.

— Ти поемаш товара на всички проблеми в семейството си — въздъхна Мериан. Тънки линии набраздиха челото ѝ. — Пол, безпокоя се за тебе. Трябва да мислиш повече за здравето си. Преуморяваш се от работа и семейни задължения. Преди да разбереш какво става, ще завършиш с високо кръвно налягане.

— Не, не, добре съм. Здрав и силен съм като магаре.

Мег седеше с гръб към прозорците и кичурите, избягали от опънатата и вързана отзад коса, изглеждаха руси в светлината, струяща през тях. „Тя винаги е изглеждала по-голяма от възрастта си: като матрона — помисли си Пол, — като че ли потиска всичко спонтанно у нея — както си е в действителност.“ Но сега, в този миг, тя бе лъчезарна. И той си спомни колко бе шокиран от същата лъчезарност, която бе забелязал онази вечер, когато Донъл доведе Дан от затвора.

— Ти не си имала особено голям опит, не си познавала много мъже — започна той, опитвайки се да бъде тактичен.

— Колко много трябва да опознаеш, за да придобиеш сигурност? — запита Мег. Очите ѝ излъчваха трепетно сияние.

Той продължи безрезултатно:

— Още си много млада.

— По-голяма част от хората се влюбват много млади, нали?

— Да, но да приемеш първия, без да изчакаш... — започна Пол, но бе прекъснат.

— Вие и двамата го направихте. Спомням си сватбата — нали бях шаферка.

Сега се намеси Мериан:

— Но ние се познавахме от дълго време. И нещо още по-важно: семействата ни се познаваха. И двамата знаехме много добре какво получаваме.

— Колко ужасяващо и снобско е всичко — заяви Мег и още повече изправи гръбнак. — Съжалявам, но не разбирам какво общо имат семействата с любовта.

Да, тя се бе променила. Начинът, по който седеше... по който движеше ръцете си... На дясната ѝ ръка имаше пръстен, много син сапфир — Пол не го бе виждал преди.

— Не мога да живея без него — продължи Мег.

Пол въздъхна. След повече от час внимателен, логичен спор той не бе достигнал доникъде. Знаеше, че е победен: Алфи бе победен.

— Няма да живея без него — не се спираше Мег без нито капка срам.

Изражението на Мериан бе изпълнено с отврата. Бе стиснала устни и на лицето ѝ имаше израз на едва сдържано търпение.

— Знам, че продава алкохол. Той ми каза всичко. А и защо не? Най-издигнати хора нарушават този закон. Той няма да трае вечно.

— Може ли да запитам дали ти е направил официално предложение?

— Но да, разбира се! — Мег вдигна учудено вежди. — Иначе защо ще говоря така?

Отново упреknата, Мериан се изчерви. Пол съжали, че вместо Мериан не бе довел Хени. Тя се държеше сърдечно и майчински и бе възможно Мег да се вслуша в нейните аргументи — освен това Мег винаги бе обичала Хени. Въпреки че и тя едва ли щеше да постигне нещо. Момичето бе обхванато от лудостта на първата си любов. Тя или правеше страхотна грешка, или тази щеше да бъде трайната ѝ истинска любов, кой знае?

Той поиска да плати сметката. Докато чакаше, двете жени се оттеглиха и той остана сам. Седеше на масата сред тихите звуци на изтънчения ритуал на сервиране на чая, смръзнат вътрешно от самота. Двете двойки на близката маса говореха тихо или по-точно — жените говореха. Мъжете изглеждаха доволни, че са дали възможност на съпругите си да се набъбрят. Глупаво бърборене. Жените бяха на средна възраст, с посивели коси на фиксирани вълни. Безполови жени, не като онова сияещо, вероятно глупаво момиче, което „не може да живее без него“.

Мег и Мериан бяха във фоайето.

— Приятно ни беше да те видим все пак, Мег. Не ни се сърдиш, нали? Ние ти мислим доброто.

Тя го целуна.

— Всичко е наред, братовчеде Пол. Все още те обичам. Винаги ще те обичам!

Проследиха я с поглед, докато се качваше в таксито, и се прибраха в стаята си. Мериан свали шапката си и се отпусна рязко на стола: въздухът с въздишка напусна възглавничката му.

— Глупаво увлечение! Смятам обаче, че трябваше да бъдеш по-настоятелен!

— Не исках да го очерня напълно — отвърна Пол, — особено когато разбрах, че тя вече е взела твърдо решение. Когато се премине определена граница, няма връщане назад. Ако го бях направил, тя щеше да скъса отношенията си с нас.

— Какво всъщност знаеш за този Пауърс?

— Пак ще говоря с Бен. Не смятам, че той самият може да ми каже много — или вероятно няма да иска да ми каже. Но разпитах и на други места. Известен е в политическите кръгове и в бизнеса. Невероятно богат е и ще става още по-богат, но това явно няма никакво значение за Мег. Съмнявам се дори дали го знае.

— Тя беше с хубав пръстен. Забеляза ли го?

— Да. Кой знае? Може и да е много добър за нея, независимо от всичко. След като го иска...

„Говоря глупости — помисли си той. — Но тя така сияеше, изглеждаше така щастлива, така изпълнена с вяра... Пауърс не се спира пред нищо, умее да сграбчва това, което иска... а той иска нашата Мег, защото за него тя е символ на нещо, което той никога не е имал и което не се купува с пари...“

— Възможно е и да потръгне. Той може да е много добър за нея — повтори Пол.

— Изобщо не я виждам с този мъж. Момичето е като хипнотизирано.

Да, така е, той го знаеше.

— Тя ще съжالياва горчиво, ако наистина се омъжи за него — продължаваше Мериан. — Физическо привличане и нищо повече. Отвратително. Като че ли в това е същността на живота.

На Пол му се искаше да каже: „Ти не знаеш нищо за страстта“, но предпочете да си замълчи и да забие нос във вестника.

Вниманието му бе привлечено от кратко съобщение: „Адолф Хитлер е осъден на пет години затвор. Ще излежи присъдата си в затвор Ландсберг“. В никакъв случай няма да остане там целия срок. Така само го превръщат в герой. Предстоят им още проблеми с „това смешно човече“, както го наричаше Йоаким.

Завладя го неясна тъга. Още един безплоден ден от живота му бе потънал в небитието. Студената безлична хотелска стая с разтворени

на пода пътни чанти и Мериан, вгледана втренчено през прозореца, го потискаше.

— Ще изляза да се поразходя. Ще се отбия в галериите на Нюбери стрийт. — Винаги искаше да остане сред картини, когато бе разстроен. — Ще дойдеш ли? — запита я той. Дразнеше се от нея, но не му даваше сърце да я остави сама в тази стая.

— Не, много е ветровито. В Бостън е винаги студено. Иска ми се да си тръгнем веднага за вкъщи.

— Късно е. Ще вземем първия влак утре сутринта.

— Съжалявам, че дойдохме. Само станахме смешни.

— Не си права — отговори той спокойно. — Поне се опитахме.

— Няма да тръгнеш без шапка, нали? Знаеш, че когато главата ти изистине, губиш половината от топлината на тялото си.

Той сложи шапката си и излезе. Магазините бяха пълни с весело оцветени слънчеви неща: пролетни дрехи, цветя, книги и картини. Спря се да погледа рисунка на кон, облегнат на ограда. Главата му бе чудесна: големите му тъжни очи имаха изражение, което само човек, познаваш и обичаш конете, можеше да предаде върху хартия. Хрумна му, че Алфи сигурно ще хареса рисунката — не защото ще я оцени, а защото тя е „хубаво парче“, както би я нарекъл той, тъй като селската сцена ще пасне на библиотеката в Лоръл Хил, където Алфи си играеше на фермер. Добрият стар Алфи! Предстоеше му голямо разочарование и болка, когато Мег доведе Донъл Пауърс у дома му!

Да обичаш... Мег и онзи мъж. И той с Мериан, която се държеше за него с две ръце и смяташе, че обича, без да има представа за любовта...

И все пак нейна ли бе грешката, че бе създадена такава? Някои слушат Бетховен и се трогват до сълзи, други имат сетива само за техническото качество на изпълнението, а трети изобщо не желаят да слушат.

Върна се в хотела. „Дойдох от Европа, решен да направя всичко възможно бракът ми да потръгне — каза си той. — Предполагам, че в определен смисъл той върви — някак... Много вероятно точно това да е всичко, което по-голямата част от хората получават от брака си.“

И все пак, колкото и нелепо да беше, този следобед той завиждаше на Мег, на малката Мег. Да искаш с такава сила и да получиш, каквото искаш! Почти като в приказките.

[1] Томас Шератон (1751–1806), създател на английски мебелен стил от XVIII в., характеризира се с простота на формата, прави линии и класическа резба. — Б.пр. ↑

[2] Пол Ръвиър (1735–1818), американски майстор на сребърни изделия и патриот: на 18 април 1775 г. е яздил от Бостън до Лексингтън да предупреди колонистите за идването на британските войски. — Б.пр. ↑

5.

Ханк лежеше на ръба на басейна, потопил ръка в студената вода. Топлите слънчеви лъчи приятно галеха кожата му, охладена от продължителното плуване. „Хубаво е тук, в къщата на братовчедката Мег“ — мислеше мързеливо той. Идваше да плува в басейна им всяко лято след нейната женитба. Къщата на братовчедката Мег бе в Ню Джърси, на около половината път между имението на чичо Алфи и града. Издигаше се в близост до широка лъкатушеца улица с големи къщи, но беше отдалечена от нея с широки поляни, зелени като билиардната маса, която братовчедът Донъл държеше в специална стая. Къщата бе със сенчеста веранда със сенници на райета. Наоколо имаше цветни лехи и малки маси под чадъри, на които братовчедката Мег сервираше сладкиши и лимонада. Басейнът беше ограден с жив плет и водата в него изглеждаше приятно синя, защото дъното му бе боядисано. В ден като този сякаш всичко излъчваше светлина и Ханк бе щастлив — лятото едва започваше.

Той погледна към другия край на поляната: там бавачката полюляваше бебешката количка, в която спеше Томи. Тими, който бе само годинка по-голям, седеше в кошарката си. Алеята зад тях бе претъпкана с коли, блестящи като черно стъкло. „Скъпи коли“ — помисли си Ханк и му се прииска да научи повече за тях. Тук непрекъснато влизаха и излизаха мъже — поне винаги когато идваше в събота или по време на някоя училищна ваканция с Бен. Бизнесмени, съдружници на братовчедка Донъл. Знаеше това от Бен, който говореше доста свободно с него и не го третираше като дете, на което човек не може да се довери.

Ханк обичаше да бъде с Бен. Преди година или повече бе престанал да го нарича „татко“. Не би могъл да отговори защо: просто му се стори по-мъжествено да го нарича Бен и адвокатът нямаше нищо против, въпреки че майка му се противопостави — не било в реда на нещата. Но Бен бе казал: „Не, той е на десет години, почти мъж, всичко е наред“.

И дядо Дан не се държеше към него като към малко момче, но с него нещата бяха по-различни. Той не му беше толкова приятел, колкото учител. Когато искаше да обясни нещо сериозно например, дядо Дан имаше навика да започва с: „Ти си достатъчно голям да го разбереш“. Ханк обичаше да наблюдава дядо си в лабораторията му, да следи точните му движения между всичките онези тръбички, колби и проводници, които той написваше и мереше. Момчето бе виждало как свързани проводници пръскаха искри, как се въртяха колелета. С любопитство изслушваше обясненията на Дан за електрическите товари във Вселената, как се предава звук под океана или по въздуха. Бе започнал да усеща и разбира магията на науката, ненаситното желание да научиш все повече и повече...

Дан често го бе водил на обеди с приятелите си, които се ръкуваха с него и заявяваха: „Невероятно, Дан! Приличате си като две капки вода!“ Ханк усещаше, че Дан се радва на особена почит сред тези хора. Те бяха бедни хора, не гладуващи, но напълно чужди на обкръжението на Бен.

Интересно — обичаше много и двамата, а те бяха толкова различни...

Веднъж някакво момче му открадна кърките в парка. Бен страхотно се ядоса. „Ще му извия врата, ако го хвана“ — бе заявил той. А Дан бе казал: „Разбира се, лошо е да се краде, но ти трябва да се опиташ да го разбереш. Преподавам на момчета, които не могат да си разрешат лукса да имат дори един чифт ролкови кърки и когато ги забележат, небрежно захвърлени, без някой да ги следи, изкушението за тях е прекалено силно. Надявам се, че разбираш...“

Питаше се кой от тях е прав.

Майка му и баба му се отнасяха към него като към малкото момче отпреди две или три години. Вероятно смятаха, че след като стига само до раменете им, той е все още дете. Но в главата му кръжаха неща, за които те и не допускаха, че вече мисли.

Имаше тайни. Казали му бяха, че баща му е бил ранен във войната и после паднал от стълбите и починал. Винаги бе усещал, въпреки че нямаше видима причина да мисли така, че крият нещо от него, че остава нещо недоизказано.

И толкова много тайни във връзка с парите! Защо парите имаха такава власт над хората, защо непрекъснато почти се говореше за тях?

Дядо Дан смяташе, че точно в това се крие сърцевината на злото в света. На Ханк му бе повече от ясно, че парите не заемат първо място в света на дядо му. Той живееше в апартамент на четвъртия етаж без асансьор, а общите коридори на кооперацията воняха нетърпимо на варено зеле. Когато беше топло, мъжете от този квартал седяха на покритите си малки веранди по потници. Така че Ханк бе оправдано озадачен, когато един ден случайно дочу готвачката да обяснява на приходящата чистачка: „Момчето е много богато. Тази къща е негова, дар от дядо му“.

Веднага бе говорил с майка си.

— Вярно ли е, че дядо ми е дал всичко?

— Да.

— Не е ли искал да задържи нещо за себе си?

— Не.

И тук се бе намесил Бен — разговорът бе проведен пред него:

— Обясни му, Леа, той е вече достатъчно голям.

И Ханк научи за изобретението на дядо си и как Военното министерство го купило, а Дан е отказал да приеме парите за себе си, тъй като изобретението му било използвано за военни цели, а за него войната с най-омразното нещо в света.

В училище всички учители твърдяха, че никога повече няма да има война, защото основната цел на последната била да се сложи край на всички войни. Войната му изглеждала безкрайно отдалечена: тя се сливаше в главата му с Вашингтон и Вали Фордж^[1]. Веднъж бе споделил това с братовчеда Пол, а той се бе разсмял: „Бях участник в тази война, така че не е възможно да е била толкова отдавна“.

Пол не обичаше да говори за войната. Когато Ханк го попита един ден дали е убивал германци, той бе отговорил много тихо: „Не знам. Никога повече не задавай този въпрос“. Странно, Пол иначе с готовност отговаряше на всякакви въпроси.

Обърна се по корем: искаше да вижда къщата. Надяваше се, че братовчедката Мег ще изнесе лимонада и малко кекс.

Дядо му и братовчедът Пол не одобряваха честите му идвания тук. Разбираше го от израженията на лицата им и от факта, че обикновено оставяха без коментар неговите разкази за посещенията му. Беше наясно защо. Те харесваха братовчедката Мег, но не и Донъл. Знаеше и причината: бизнесът му, за който не трябваше да се говори.

Но Ханк знаеше и за него. Бен никога не бе казвал нищо директно, но и не полагаше особено големи усилия да прикрие нещата. Когато се отбиваха тук след риболов по брега, той не държеше преднамерено момчето настрана от стаята, пълна с мъже. Те разговаряха, а Ханк седнаше в ъгъла с някое вестниче с карикатури в ръце и слушаше.

Той знаеше как точно касите с уиски идваха от Канада през Лейк Иъри^[2], как се товареха на камиони в област, толкова пуста, че нямаше начин някой да засече необичайната активност по бреговете на езерото. Знаеше още, че част от тези каси идваха направо от Шотландия и Англия. Корабите създаваха впечатление, че целта на пътуванията им са двата малки френски острова близо до бреговете на Канада, но никога не хвърляха котва там, а в Ню Джърси. Оттам товарът им се поемаше от бързоходни лодки, които пресичаха петкилометровата граница, за да ги разтоварят. Компанията на Донъл владееше трийсет кораба.

Бен забеляза само веднъж, че Ханк следи съсредоточено разговора на мъжете, отпуснал вестничето на скута си, по-късно, когато бяха сами, Бен му бе казал: „Не трябва да говориш нищо за...“, но Ханк го бе прекъснал, за да му заяви, че знае за какво може да се говори и за какво не — нима Бен смята, че не може да му се вярва? И Бен трябваше да се доизясни: „Мисля за майка ти, Ханк. Жените обичат да си въобразяват разни неща, да ги преувеличават. Знаеш какви са те, синко“. Ханк хареса забележката — това приобщаване към мъжете, които са толкова различни от жените.

Но се оказа, че майка му знае доста много за този „мъжки“ бизнес. Един път тя и Бен спореха в колата, без да се съобразят, че Ханк е с тях и вероятно слуша.

— Аз съм само счетоводител в тази работа, Леа, нищо повече от един най-обикновен счетоводител. Нямам нищо общо с каквото и да било.

— Бен, не се опитвай да ме поднасяш с празни приказки — отговори му тя.

— След няколко години този закон ще бъде отменен и Донъл ще има напълно нормален бизнес. Дори десет бизнеса, ако се вземе предвид скоростта, с която върви напред. А аз ще бъда юридическият му съветник и ще живеем в охолство.

— И сега живееш достатъчно охолно.

— Не си права. Какво печеля всъщност? Извън данъците, които съм длъжен да платя?

— Не, цялата тази история определено не ми харесва. Безпокоя се.

— О, хайде сега! Аз се движа изцяло в границите на закона. В края на краищата не съм пазач на Донъл.

Беше наистина много интересно. И същевременно объркващо...

Ханк обичаше да наблюдава роднините си. Всички бяха толкова различни един от друг, но за него бяха като едно цяло. Понякога ги гледаше и се питаше какъв ли ще стане, когато порасне. Знаеше, че няма да стане като Донъл, въпреки че Донъл бе мил към него, шегуваше се, даваше му подаръци. Но поради някаква неясна причина той го плашеше. В никакъв случай не би искал да го разгневи. Може би няма да е лошо да стане като дядо Дан, такъв един благороден. Или весел като чичо Алфи. Или умен като чичо Пол. Ханк беше забелязал, че когато и да се появи някакъв проблем в семейството — например, когато трябваше да се потърси хирург за лакътя на Бен или когато се заговори за нуждата от нов апартамент за Дан с по-малко стълби за изкачване, — всички се обръщаха към Пол и търсеха мнението му. Вероятно най-много от всичко ще му хареса да стане като Пол.

Но понякога искаше да бъде само като себе си, верен на себе си, различен, отделен, необвързан. Съвсем свободен. Като полярен изследовател или авиатор...

— Сигурно ти е доскучало до смърт тук съвсем сам — погали го мекият глас на братовчедката Мег. Тя носеше табла с лимонада и чиния със сладкиши.

Той скочи и тръгна към масата под чадъра, на която тя постави таблата.

— О, този път са с шоколадови пръчици! — възкликна той.

Тя седна срещу него. Изглеждаше много хубава в розовата си лятна рокля.

— Сигурно ще имаш време за още едно преплуване на басейна, преди да си тръгнеш. Защо не доведеш свое приятелче някой ден? Знаеш, че можеш да плуваш в басейна винаги когато поискаш.

— Мама не иска да досаждам на никого.

— Скъпи Ханк, ти никога не си ми досаждал. Приятно ми е да плувам с някого. Но днес бебето е много нервно — растат му зъбки.

Само заради него не съм с теб.

Той погледна към поляната, където бавачката вдигаше едното бебе от кошарката. Другото бе откарано в къщата с количката. „А тя има друго бебе в себе си“ — помисли си неволно момчето. Личеше ясно: коремът ѝ бе започнал пак да се надува.

Някой — не си спомняше точно кой — бе казал веднъж, че хората се размножават като зайци. И той задъвка бавно следващия сладкиш, като внимаваше да държи очите си настрана от оформената издутина под розовата рокля, където растеше друго бебе, третото за четири години. Усети, че се изчервява, защото едва тази пролет бе научил от един приятел как бебето се озовава в корема на жената. Някак странно бе да мисли, че Донъл ѝ прави „това“... Предния път, когато беше тук, се бе качил до детската, бе минал край спалнята им и бе зърнал голямото легло на платформа сред стаята, покрито с покривка с дантела по краищата. И си бе помислил: „Ето къде го вършат...“

Донъл носеше на Мег подарък за всяко бебе. За първото ѝ беше подарил гривна — разкошна гривна според майка му. „Разкошен“ и „щедър“ бяха две от любимите и думи. Донъл бе разточително щедър. Строяха друго крило към къщата, още спални и широка стая за игра. Ще имат нужда от допълнителни стаи с всички тези бебета... Говореше се, че къщата е строена по стар английски тертип. „Лъжа и измама — бе отрязал Пол, — имитация на къща, строена главно от дърво. Нито една самоуважаваща се английска къща не е изглеждала някога така“. „Външна ефектност“ — беше добавил той. „Показност — бе обяснила майка му, когато я попита какво означава тази дума. — Може да се използва за суетен човек, който обича да се самоизтъква. Къде я чу?“ Но той не ѝ каза, защото всъщност бе вършил онова, което възрастните наричат „подслушване“. Не бе съгласен с Пол. Къщата му харесваше.

— Това ли гледаш? — запита Мег. Всъщност той гледаше къщата зад нея, но тя бе решила, че гледа медальона с капаче, който висеше на верижка на врата ѝ. — Донъл ми го подари, когато се роди Том.

— Хубав е — учтиво отговори момчето, без да се интересува ни най-малко от разните ѝ висулки и други украшения.

— Той е много добър към мен — заяви Мег. — Изключително добър.

Тя въздъхна. На Ханк му беше вече направило впечатление, че братовчедката Мег въздиша прекалено често. Последва дълга тишина, която започна да става неловка. Чувстваше, че трябва да каже или направи нещо, не само да седи тук като пън и да се тъпче със сладкишите ѝ. Този му беше петият, а те бяха големи и пухкави, посипани обилно с шоколадови пръчици.

Най-сетне намисли какво да каже.

— Вчера сутринта намерих два малки дългоопашати папагала в нашия двор. Мъртви.

— О, бедничките! Сигурно са избягали от клетката си.

Беше ги забелязал, когато бе тръгнал да извежда кучето. Те бяха бледожълтеникави и наситеножълти. Ярките им опашки бяха разперени като ветрило, а малките им нокти бяха безпомощно свити.

— Светът е пълен със семена, но те не са знаели къде да ги търсят. Не са умеели да се грижат за себе си — поклати глава Мег. — Ето кое е най-важното, Ханк: да знаеш как да се грижиш за себе си.

Зачуди се защо му го казва.

— Мразя да ходя в Зоологическата градина. А всички непрекъснато настояват да ме водят. Големите са убедени, че децата умират от желание да ходят там.

И той видя лъвовете да се разхождат тъжно с наведени глави напред-назад, назад-напред...

— Разбирам — прошепна Мег. — Затворените в клетка животни сигурно се питат непрекъснато защо ли са затворени. Очите им са... — Тя замълча за миг. — Винаги съм мислела, че сигурно биха плакали, ако можеха...

Странен разговор. Преди минута бе смутен, защото мълчаха, а ето че сега разговарят с такава лекота и взаимно разбиране. И кой знае защо, той си каза: „Тя е съвсем различна от всички в тази къща.“ Не успя да си обясни защо помисли така: мисълта просто прелетя през главата му и мигновено изчезна.

В този момент от къщата излязоха Бен с Донъл и приятелите им. До един бяха облечени в тъмни градски костюми и изглеждаха еднакво. Всички влязоха в черните си коли и се стопиха по посока към града.

Но Бен прекоси поляната и дойде при тях.

— Хей! Ще взема банския си от колата и ще скоча в басейна с теб. Ще ти покажа как се прави полувинт — извика той.

— Хайде! — откликна веднага Ханк, скочи с шумен плясък в студения басейн и с облекчение остави водата да отмие всички тежки мисли и тайни. Отново бе щастливо малко момче, което с радост посреща началото на лятото.

[1] Село в Североизточна Пенсилвания, разположено край Shuylkill Ривър, зимен лагер на Вашингтон през 1777–1778 год. — Б.пр. ↑

[2] Езеро на границата между Канада и САЩ, разположено между езерата Хюърън и Онтарио. — Б.пр. ↑

6.

Пол умело се справи с трескавото движение в центъра на финансовата част на града и влезе в своя личен свят. Дискретната ниска сграда с двойни врати и излъскан до блясък месинг сега бе изцяло негова грижа: смъртта на майка му преди година бе принудила баща му да се оттегли напълно от работа.

„Всичко е наред“ — отбеляза той, докато пресичаше главния етаж на банката към частния асансьор в дъното. Но кога не е било в ред? От всяка страна на покритите с килими пътеки седяха неговите интелигентни млади мъже, дошли директно от Айви Лигата^[1], свежи и вдъхващи доверие в белите си ризи и скъпи, добре ушити черни костюми. Някои от тях вече консултираха подранили клиенти. Погледът на Пол попадна на гостната, където специални клиенти и дами извършваха частните си сделки. Под мраморната полица над камината вече танцуваха жълти пламъчета. Над полицата дядото на Пол, с мустаци от времето на Линкълн и официален костюм от гладък вълнен плат, опипваше верижката на часовника си. Пред дълъг, тапициран с кожа честърфийлдски диван имаше малка маса за сервиране на чай. В четири часа следобед кръглата ваза с хризантеми щеше да бъде изместена настрана и заменена с чаши „Уеджууд“^[2] върху сребърна табла.

Този бе правилният начин за осигуряване на банкови услуги. Пол винаги бе разглеждал работата си като услуга, обхващаща широкия диапазон от съвети по индивидуални влогове до управление на акции за много милиони. И в двата случая банкерът смазва индустриалната машина, задържа нацията на работа. Тази дейност бе отговорна и изпълнена с достойнство.

На горния етаж той седна зад огромното бюро в квадратната предна стая и се залови със сутрешната поща. Две писма с чуждестранни марки най-отгоре привлякоха вниманието му. Едното беше адресирано с познатия почерк на Йоахим. Словоохотлив и многословен и в писмата си, Йоахим пишеше на всяка пета или шеста

седмица. Вторият плик, надписан от Елизабет Натансон, вероятно е благодарност за подаръците за децата им за Ханука^[3]. Канеше се да отвори писмото на Йоахим, когато в стаята влезе секретарката му.

— На телефона е някой си господин Донъл Пауърс. Настоява за среща с вас.

— За какво? Кога я иска?

— Не спомена за какво. Каза вие да определите времето. Тази сутрин сте свободен до единайсет часа, имате възможност да говорите с него.

— Добре. Кажете му да дойде. — И добави бързо: — Ако и той няма други ангажименти.

Какво ли ще иска Донъл Пауърс? Едва ли търси финансов съвет — той сигурно си има свои собствени източници. И все пак, ако се съди от няколкото изречения, изтървани от Алфи — много малко и съвсем неясни изречения, тъй като нямаше съмнение, че зет му е далеч от мисълта да му се доверява — Пауърс се справяше сам с по-голяма част от работата си. „Вероятно би могъл да поеме и моята работа и да се справи с нея еднакво добре“ — помисли си Пол. Мозъкът на този човек бе като машина в изрядно работно състояние с превъзходна синхронизация на всички зъбни предавки и бутала.

Донъл и Пол се срещаха много рядко. Пол съжаляваше само за намалените възможности да се вижда с Мег. Нейната женитба бе променила нещата. Донъл я бе отвел в друг свят. Липсваха общи места за срещи. А и нямаше време. Когато не бе вкъщи с бебетата си, тя бе някъде в онзи напълно различен свят на Донъл.

Човек срещаше Донъл и Мег само на семейни сбирки, които бяха неизбежни: на приема по случай рождения ден на Алфи или на посещение при Дан, когато се възстановяваше от сърдечен удар. Донъл никога не пропускаше да се появи на съответните места в съответното време: проявяваше коректност по всички въпроси, свързани със семейството. Дори направи щедро дарение на синагогата в памет на майката на Пол.

И все пак той бе обвит като в плащ с неясно тъмно присъствие... То се изправяше като настъпващи надвиснали сенки и вътре в себе си Пол го определяше само с една ясна дума, написана с главни букви: БАНДАТА.

Човек се напрягаше, полагаше съвместно усилие да събере в едно образа на консервативния джентълмен в английски костюм и връзка на райета с онзи, за когото чете във вестниците — образ на безскрупулен човек, свързан с убийства, отвличания и изнудване. Бен, разбира се, твърдеше, че вестниците преувеличават, че търговията с алкохол в по-голямата си част е почтена, макар и нелегална, че тя се управлява като всеки друг бизнес, че няма никакви причини за тревога...

Пол нито спореше, нито любопитстваше. Единственото нещо, което би желал да знае, беше дали Мег е доволна, дали се чувства добре. „Няма да живея без него...“ Донъл създаваше впечатление на мъж, който знае как да задоволи жените — във всеки случай той без съмнение знаеше как да ги забременява. Мег роди третото и четвъртото си дете миналото лято, близначетата Люси и Лорета. Всичките им деца бяха кръстени с имена на светци, нещо доста странно: Донъл със сигурност бе много далеч от религията.

Мег изглеждаше добре, само очите ѝ бяха уморени: четири бебета за четири години не е малка работа, а е много вероятно и пето да е на път. Но лицето ѝ бе със същото приятно здравословно излъчване и поведението ѝ не се бе променило, независимо от новите бижута и караната от платен шофьор „Изота-Фрачини“. Така че възможно е отношенията им да са такива, каквито тя бе толкова сигурна, че ще бъдат.

Понякога Пол се питаше колко ли знае от нещата около Донъл и ако знае, какво мисли за тях. Нямахше начин да разбере. Пол знаеше, че ако се помрачи небето над частния рай на Мег, нито родителите ѝ — от гордост, нито Бен и Леа — поради друга причина, нямахше да му кажат каквото и да било. И то ако Мег се обърне за помощ първо към тях! Доста се съмняваше, че тя ще постъпи така.

Отново съсредоточи вниманието си към пощата.

Йоахим бе изписал три страници с ъгловатия си европейски почерк.

Миналия месец се преместихме в Берлин и имаме красив апартамент, по-хубав от оня, който видях в Мюнхен. Разработвам импорта на нашия бизнес и съм много зает. Няма да познаеш Германия. За пет години, от 1923 г.

досега, преминахме от пълно отчаяние към процъфтяващ просперитет. Инфлацията, онова ужасно преживяване на времето, се оказа най-доброто лекарство. Тя помете дълговете ни и сега строим отново. Трябва да видиш театрите и стадионите, новите сгради. Почти напълно е решен проблемът с безработицата. Чудо, Пол, немско чудо. Спомняш ли си: когато беше тук, ти казах, че ще стане точно така! „Малко търпение — казах аз тогава — и ще видиш какво ще стане...“

Малко търпение — и щедра американска помощ.
Беше ред на писмото на Елизабет.

Надявахме се, че двамата с Мериан ще ни дойдете на гости досега. Ако дойдеш, ще те посрещнат големи промени. Вече няма да има нужда да се загръщаш с шал в апартамента ни по това време, за да се стоплиш. И, разбира се, щастлива съм, тъй като сега живеем по-леко в материално отношение и сме в състояние да дадем всичко необходимо на децата си. Толкова се тревожех по време на инфлацията, че няма да съумеем да им осигурим достатъчно протеин. Но сега на Регина ѝ растат вторите зъби и те са свършени, слава богу. Тя е много умно и хубаво дете. Но аз съм много неспокойна. Не мога да говоря за тревогите си вкъщи. Йоахим веднага заявява, че съм невротична, когато не се стърпя и се опитам да ги споделя с него. Не мога да забравя онзи ужасен ден, когато той едва не бе застрелян. Надявам се, че ти ще ме разбереш и няма да се подразниш, ако излея тревогите си пред теб. Не ми отговаряй, ако не желаш.

Знаеш ли, че онзи човек, Хитлер, излезе от затвора, приветстван като герой? Изтъкнати хора го даряват с огромни суми. Малко по малко, независимо от всичко друго, онова зло нараства...

— Господин Пауърс е тук — съобщи госпожица Бригс.

Донъл чакаше на прага. Пол стана и те се ръкуваха. Трябваше да се предложат някои удобства на посетителя: място, настрана от ярката светлина, която нахлуваше през прозореца, кафе, което бе отклонено, да се зададат неизбежните въпроси за семейството — нямаше как да не се спазят изискванията на доброто възпитание.

— Надявам се, че Мериан е вече добре?

За секунда Пол бе озадачен:

— Имаш предвид неприятностите със синузита й?

— Сбърках ли? С впечатление съм, че Мег спомена нещо или може би Бен...

Разбира се. Информацията е дошла от Леа, с която Мег бе запазила близките си отношения, а Мериан бе продължила да пазарува от нейния бутик, независимо от критичните си забележки за вкуса й.

— О, това е старо страдание, нищо сериозно. Реакция на влажните нийоркски зими. За щастие тя винаги може да избяга във Флорида.

Едва произнесе думите, когато ехото им отекна обратно в ушите му. Бяха думи на недоволство, разкриваха прекалено много. Разгневен на себе си, той запита на свой ред как са Мег и децата, повишавайки неволно тон.

— О, прекрасно. Прекрасно. Всички са добре. Децата запълват с приятни грижи времето на Мег.

— Трябва да е чудесно да имаш две момчета и две момичета.

Пол се питаше още колко време ще успеят да поддържат диалог в тези рамки, без никой от тях да го е грижа за казаното. Доста дълго вероятно.

— Те са хубави бебета, но аз се надявам на още едно-две момчета.

В главата на Пол неочаквано закръжиха нежелани спомени. Засвяткаха ярки отблясъци, напомнящи безмилостните светкавици на започваща мигрена... отнякъде изплува восьнобялото телце на мъртвото му момче, което той никога не бе видял... в него се възряха огромни черни очи — разтревожени ли бяха или само сериозни? —

почти изпълващи лицето на момиченцето, което познаваше само от една избеляла снимка и което бе негово...

Съзве се и отвърна механично:

— Да, хубаво е да има човек момчета...

Донъл му поднесе табакерата си. Тя бе от масивно злато с монограм, но без други украшения. Добър вкус.

— Не, благодаря. Напоследък пуша с лула.

Донъл се облегна на стола си.

— Тъй като говорим за момчета... оня приятел, Ханк, доста порасна, нали? Висок е за възрастта си. Забравих на колко е години.

— Ще стане на тринайсет през пролетта.

— Той има много високо мнение за теб.

„Тръгваме в някаква посока“ — помисли си Пол.

— Радвам се — отговори той просто.

— От време на време ни идва на гости с Бен. Най-често в съботите. Така че почти го опознах и знам колко е привързан към теб. Както и ти към него, разбира се.

Пол чакаше търпеливо.

— Разбрах, че ти уреждаш финансовите му въпроси.

„Аха! Ето за какво става въпрос! Но защо?“

— Аз съм само съпопечител заедно с банката, която отговаря за парите му, докато навърши двайсет и една години. И това е всичко.

— Искаш да кажеш, че всяка промяна в инвестициите, купуване или продаване на ценни книжа трябва да стане след съгласуване на мнения между отдела за попечителство на банката и теб?

— Така е.

— Това ми и обясниха.

Пол се наклони леко напред:

— Кои?

— Хората в този отдел на банката. Бен спомена случайно името на банката и един ден, когато попаднах на интересно предложение, ни хрумна, че мога да направя голяма услуга на малкия Ханк, като го включа в една сделка.

„Бен не е споменал случайно името на банката. Ти си го попитал.“ Гореща искрица гняв проблесна в гърдите на Пол и веднага бе благоразумно изгасена.

— Нямах възражения, нали?

— Още не си обяснил за какво става дума.

— Да, така е. Ето каква е работата. Аз инвестирам в най-различни начинания — петрол, каучук, недвижими имоти... Разнообразявам дейността си. Владея доста голяма част от „Нашънъл Електроникс“. А те купуват компании като „Ричмънт Динамо“ например и още две други. Едва ли ти казвам нещо ново — сигурно си информиран.

Пол кимна. Наближаваха същността на разговора.

— „Ричмънт“ желае да закупи компания, известна като „Фин Вебер“.

Сега те почти докосваха същността на въпроса.

— „Фин Вебер“ има интересна история. Разбрах, че една от най-сполучливите им инвестиции, донесла им най-много пари, е изобретението на Дан Рот преди години. Осигурило им е първият договор с Министерството на войната. Разбира се, знам, че ти говоря за известни неща.

— Правилно — отговори Пол.

— Те са много енергична и жизнена компания. От войната насам подмладяват кадрите си, много са разширили контактите си. Стигнаха са дори отвъд океана благодарение на някои важни връзки. Истината е, че виждам изключително плодотворно бъдеще там и скоро закупих голяма част от акциите им — това е много поверително — с идеята да ги изкупя от „Ричмънт“.

Най-сетне бяха докоснали същността на въпроса: вота на Ханк.

— Защо? — запита Пол.

— Защото смятам, че „Ричмънт“ само ще забави развитието им. Те са по-добре сами и ще разбереш защо след минута, когато ти изброя връзките им в чужбина. Естествено нямам никакво намерение да се отказвам от „Нашънъл Електроникс“: те притежават достатъчно други неща, които работят за тях. Смятам, че разбираш какво искам да кажа.

Пол разбираше. Игра и от двете страни.

— Идвам до същността на въпроса. Но ти вероятно си вече там преди мен.

— Така е. Събранието на акционерите е следващата седмица и ти искаш акциите на Ханк. Имаш нужда от тях.

— Да. Разбира се, мога да организирам хората си да се разтичат и да изкупят разпилените акции тук-там, но ще е нужно време, а така

ще можем да решим въпроса чрез просто гласуване директно и с много по-малко напрежение и неприятности.

— И така, ти отиде в банката — започна Пол, като преглътна с мъка възмущението си. Какво безочие! Каква наглост! — Защо не дойде при мен, след като знаеш, че и аз съм попечител?

— Миналата седмица беше извън града, нали? А времето, както сам разбираш, в случая е от голямо значение — отговори Донъл невъзмутимо. — И така отидох в банката и говорих с господин Уолкът от отдела за попечителство.

— И какво ти каза той?

— О, те вярват в настоящото ръководство на „Фин Вебер“. Знаят, че са доказали възможностите си. Разделили са акциите, за да ги пуснат с по-ниска цена, показват изненадващо бързо развитие. Ако управата на банката се отнесе благосклонно към предложената промяна, хората от отдела за попечителство нямат причини да протестират. Естествено нужно е и твоето одобрение.

— Не обичам да преобръщам каруци с ябълки — заяви Пол. — Както сам казваш, „Фин Вебер“ трупа пари в момента. Ханк има повече досега, отколкото са нуждите му. Всичките му акции са напълно сигурни. Защо да правя безразсъдни експерименти с тях?

— Безразсъдни експерименти? Не. Аз говоря за купуване на компанията и удвояване — утрояване! — на стойността ѝ. Този е начинът. В Германия има фирма, която търси някои техни разработки, например патентована електроника от определен характер. Уредих двама специалисти да уточнят каква точно, без да се вдига много шум. Оказа се, че тази немска фирма се интересува особено силно от някакъв вид детектор на далечно разстояние, доразработка на стария оригинален патент на Дан Рот. Интересно, нали?

— Много. — Независимо от усилията му, гласът му прозвуча почти враждебно.

— Накратко, искам да притежавам — или, по-точно казано, искам двамата с Ханк да притежаваме „Фин Вебер“, преди германците да започнат да купуват. Сведенията ми са, че те ще купуват в огромни количества. Засега успявам да ги задържа.

Донъл загаси цигарата си, като я смачка свирепо в пепелника, сякаш я убиваше. Пол се вгледа за миг в силните му пръсти с добре поддържан маникюр.

— А откъде тези твои германци ще вземат нужните огромни суми?

— О, те имат пари с купища! Сигурно знаеш какво става в Германия през последните две години? Всичко е в разцвет. Бях удивен от видяното там миналата пролет, когато бяхме в Европа с Мег. Знаеш ли, че те не само са достигнали предвоенното си равнище, но са го и надминали? Производството им е 122 процента в сравнение с 1913 година. Хората са задоволени, добре облечени, добре нахранени. Ресторантите им са много по-добри от тези в Париж например. Двамата с Мег направихме голяма обиколка. Откровено казано, за мен Берлин бе много по-вълнуващ от Париж. Кафенетата, парковете, музиката и театърът...

Гласът на Донъл притежаваше богат тембър, приятно модулиран. „Едно от ценните му качества“ — помисли си Пол и веднага се доуточни: едно от многото му ценни качества. Една жена можеше лесно да бъде хипнотизирана от такъв глас.

— А картините им... — продължаваше Донъл. — Признавам със съжаление, че разбирам много малко от изкуство, но ми казаха, че някои от най-добрите художествени произведения днес се създават в Германия. Галериите им са препълнени. Страна на сбъднатите мечти за колекционер като теб, предполагам.

— Стигаме до съгласие, че Германия просперира. Но знаеш ли защо?

Донъл се изсмя.

— И последният глупак знае. Заеми! Те дължат билиони! И тъй като говорим за глупаци, нека да уточним: кредиторите им са главно американци. Не се изненадвам ни най-малко. Аз лично не бих инвестирал и цент в Германия! Само ще им продавам срещу пари в брой.

— Смяташ, че те ще плащат в брой? — запита Пол, макар че знаеше отлично отговора: немците нямаше да имат друг избор.

— То се знае. — Отговорът беше бърз и сигурен. — Когато властта се поеме от ново правителство, то ще откаже да изплати дълговете и ще се заеме с възраждането на нацията. Много вероятно е някой ден пак да започнат война. Те ще унищожат цяла Европа. — Той сви рамене. — Но това е техен проблем, не е наша работа. Особено сега, когато нещата са така благоприятни за нас.

Отвратителен цинизъм. Ако Йоахим можеше да го чуе...

— Няма да дам разрешение да получиш права над акциите на Ханк — заяви Пол ясно.

Донъл се вторачи в него.

— Как? Отказваш, така ли?

— Не желая да подкрепям подобни идеи. Както казах, съгласен съм, че компанията „Фин Вебер“ се развива добре и че е перспективна. Знам го, но не желая да търгувам с Германия.

— Не разбирам защо.

— Немците искат този прибор за армията си. Те се превъоръжават дори при това републиканско правителство. О, разбира се, те ще твърдят, че го купуват за цивилни цели, но това няма да те заблуди, нали?

— Така е. Но дори и да го искат за превъоръжаване, какво от това? — Донъл хвърли въпроса си в лицето му. — Така или иначе те ще намерят каквото искат.

— В такъв случай нека да търсят и намират на друго място. — Пол погледна купчината писма на бюрото си. Отново се видя изправен в онази тясна уличка, притиснат към сгорещената от слънцето стена на сградата, а на няколко крачки от него — отпуснатото тяло на Йоахим върху тротоара с извърнато нагоре лице, по което се стича кръвта му. — Зло — повтори той. — Ето какво ще продаваш. Не електронни прибори, а зло.

— Преувеличаваш — Донъл вече не се усмихваше. — Намирам позицията ти за повече от смешна, ако нямаш нищо против откровеността ми.

Пол сви рамене.

— Така стоят нещата при мен, независимо от твоята преценка.

— Не смятам, че Бен и Леа ще се зарадват, когато им кажа.

Този път Пол не сдържа гнева си:

— Бен няма нищо общо с парите на момчето. Аз съм попечител на Ханк, не той. А Леа, дори и да не се съгласи с мен, поне ще ме разбере. Дан Рот не взе нито цент от изобретението си, защото го откупи нашето Военно министерство, а този факт едва ли може да се сравни с печелене на пари от превъоръжаването на чуждестранна армия.

— Дан Рот и неговите скрупули! С тях можеш да купиш само място в парка. Или в затвора. — Презрение просветна в красивите очи с женствено дълги мигли.

Като че ли Пол се нуждаеше от напомняне, че Донъл Пауърс, а не Пол Уърнър от известната банкова къща, бе измъкнал дребния преподавател, учен и наивен мечтател от килията!

— Компанията ще продава на немците, не се заблуждавай по въпроса — заяви Донъл. — Така че Ханк пак ще спечели от тази търговия. Но бе възможно да спечели много повече, ако ти не стоеше на пътя му. Ако не беше толкова...

— Твърдоглав? — подсказа Пол.

— Ти го каза. Не аз.

— Никога не съм поддържал подобни придобивки... „Приятелско поемане на контрол върху акции“. То е много рядко приятелско, а в този случай със сигурност не е.

Донъл стана.

— Тази ли е последната ти дума?

— Да. Съжалявам.

— Много добре. Тръгвам си. Усилията ми отидоха напразно и времето ми бе пропиляно.

И Пол стана от стола си.

— Трябва ли да разбирам, че ще се опиташ да закупиш по-голяма част от акциите?

— А какво, по дяволите, мислиш, че ще правя?

— Точно това, което смяташ да направиш. Но акциите на Ханк не са за разпродажба.

— Не съм и помислил, че са — отговори Донъл нетърпеливо, сякаш искаше да каже: „За какъв ме вземаш?“

„Не е глупак — помисли Пол. — Освен това е човек, който явно не обича да бъде спиран по поетия вече път и няма да забрави кой е застанал срещу него.“

— Помни, че Дан е със слабо сърце — продължи той. — Надявам се, че когато започнеш да продаваш на германците, няма да допуснеш нито дума да стигне до него.

В тъмните очи отново просветна презрение:

— Винаги държа бизнеса под шапката си.

— Чудесно. Много хубаво място за твоя бизнес.

Донъл облече балтона и сложи ръкавиците си, без да бърза. После се обърна към Пол и заяви:

— Съжалявам, че избухнах. Ще внимавам да не го превръщам в навик.

Пол разбра намека: изискванията на приличието щяха да бъдат спазени. Така бе по-добре.

— Съвсем правилно. Всъщност ти не избухна. Предай поздравите ми на Мег. Тя никога ли не слиза в града?

— Днес е тук, пазарува. — Донъл се поклони леко. — Поздрави вкъщи.

Вратата се затвори с леко прещракване. „Не бих желал да съм наблизко, когато той реши да изпрати приличието по дяволите“ — помисли си Пол.

Проследи през прозореца Донъл, който крачеше бързо надолу по улицата през проливния дъжд. „Спечелих си един враг в повече“ — помисли си той.

Същият поривист вятър блъскаше стъклата на витрината под името „ЛЕА“, изписано с позлатени месингови букви. От вътрешната страна на стъклата две манекенки в бял лен и сламени шапки, претрупани с маргарити, обявяваха началото на курортния сезон.

Мег се застоя за миг зад витрината, вгледана навън. Вятърът играеше с чадърите на сгушените минувачи, обръщаше ги, подиграваше се с усилията им да се преборят с него. Тя въздъхна и се върна към голямото огледало, което я отразяваше в цял ръст.

Леа я огледа внимателно с леко присвити очи, без да изпуска и най-малката подробност, и накрая заяви:

— Да, тази ще бъде. Тя е за теб. Не е лишена от елегантен блясък, но същевременно е с меки, приятни линии.

От огледалото гледаше жена с дълга до коленете вечерна рокля от черно гладко кадифе с широк колан от розови кристални мъниста, който завършваше отпред с голяма плоска фльонга.

— Ще имаш нужда от черни кадифени обуца — продължи Леа. — И розова чанта с мъниста.

Мег въздъхна отново.

— Кой да тича за тях? Имам четири деца. Знам как говорят хората: „... Отпусни се, имаш бавачка“. Но те са мои деца и не желая просто да... — Усети жалната нотка в гласа си и замълча.

— Ще ти потърся чанта — обеща веднага Леа. — Видях подходяща миналата седмица. Да наредя ли да ти я изпратят?

— Моля те... Привършихме ли вече?

— С изключение на шапка към зеления костюм. Да се върнем в пробната.

По стените, покрити със сребърен бродат, висяха дрехи. Дрехи бяха метнати и на столовете, тапицирани също със сребърен бродат.

— Изглежда, изкупила съм всичко налично — забеляза Мег, но Леа бе изчезнала.

Тя се върна с куп велурени качулки, от които се крояха и нагаждаха шапките.

— Донесох ти и модел, за да пробваш този стил. Ушихме я за клиентка в розово, но същият модел в зеления нюанс на горски мъх ще изглежда много добре към костюма ти. Пробвай я.

Мег послушно я постави на главата си и се огледа. Очите ѝ потънаха в сянката на широката периферия, която слизаше до нивото на веждите ѝ. Бузите ѝ бяха загубили младежката си закръгленост. С всяко бебе хлътваха все повече и повече...

— Не мога да кажа дали ми прилича — промърмори тя. — В тези шапки човек изглежда без чело.

— Много ти отива. Трябва да привикнеш — отговори Леа. Поглади зелената качулка. — Само пипни тъканта — не е ли прекрасна? Копринена като кожа, френска е, разбира се.

Леа действително обичаше всички тези дрехи. Гори от ентузиазъм и енергия! Да се зачуди човек откъде извира всичко това.

— Ще тропосаме шапката и ще я подготвим за проба другата седмица. Докато си търсиш кадифени, защо не си купиш и чифт бронзови обувки с деколте, детски модел? Имам предвид онези с квадратните токи. Ще пасват чудесно на зеления костюм. И кехлибарени мъниста от дългите за пришиване към ръба на полата.

Мег махна шапката и освободи късо подстриганата си коса.

— Като си помисля колко време е нужно за една прическа, колко грижи! А стига само да сложиш шапка и от нея не остава нищо.

— Какво да се прави? *C'est la vie!*^[4]

Мег се усмихна. Леа учеше френски и обичаше да доукрасява забележките си с френски изрази.

— Край, приключихме — заяви тя, съблече кадифената рокля и я подаде на Леа. — Остави ме да се облека и да се прибирам.

Леа надипли няколко рокли върху ръката си.

— Сигурна ли си, че няма да помислиш още за коприната?

— Не, ще взема кадифето, стига ми толкова.

— Излизаш много, ходиш на различни места: театри, нощни клубове. Не е в реда на нещата да се явяваш прекалено често в една и съща рокля. — Леа се поколеба. — Онези хора... жените, сред които се движиш, имат купища дрехи.

„Нощни клубове. Искаш да кажеш — контрабандни питейни заведения. Джаз. Блусове. Харлем. Мъже със студени очи, но с прекалено излъскани маниери. Покорните им жени, декорирани като коледни елхи със скъпи дрехи и бижута. Три часът сутринта. Заспиваш в колата на път за вкъщи...“

„И на мен ми е скучно през по-голямата част от времето — признаваше Донъл. — Но тези излизания и събирания са част от бизнеса. Човек трябва да се появява на хоризонта от време на време. Да покаже, че е от бранша.“

— Аз не съм като тях — заяви Мег сега.

Леа я погледна ласкаво.

— Скъпа Мег, не те натискам да купуваш, знаеш го.

— Мили боже, разбира се! Не исках да кажа...

— Предлагам ти и коприната, защото Донъл ми телефонира вчера и ми издиктува списък на дрехите, които трябва да купиш. Три костюма, две вечерни рокли, пелерина, спортно палто за надбягванията и — ето, погледни, написала съм всичко. Идеята е негова, не моя.

— Не знам за какво ми са всички тия дрехи, след като само след два месеца ще забременея пак.

Леа се направи, че не е чула последната забележка и извика на продавачката:

— Лоти, ще бъдеш ли така добра да опаковаш тези дрехи и да ги отнесеш до колата на госпожа Пауърс? Тъмна червеникавокафява кола, паркирана вляво от входа. И още нещо: не забравяй поправките по поръчката на Леминг, гледай да бъдат направени преди края на работното време. Тя опакова багажа си за Европа и трябва да получи поръчката преди десет сутринта. Кажи на Анета да ушие още една от този модел шапки за госпожа Пауърс — ето зелената качулка — не, не тази, оная с цвета на горски мъх. Благодаря.

Мег се облече.

— Възхищавам се от теб, Леа, и то много. Ти създаде този бутик, създаде си име, правиш каквото поискаш. Сигурно е чудесно да се живее така. Четох във „Вог“ за участието ти в откриването на модния сезон в Париж.

Леа сви рамене, опитвайки се да омаловажи удоволствието от похвалата на Мег.

— Винаги съм обичала хубавите дрехи, дори в годините, когато бях бедно момиченце от крайните квартали. Вярно е, работих, а и все още работя усилено и ми провървя. Парите на Бен бяха добре дошли, разбира се, особено в началото.

— Дори и така да е. Това място... — Мег махна с ръка към салона: през отворената врата на пробната се виждаха облечените с коприна столове, бежовият килим, букетът от прегоряло оранжеви лилии в черна порцеланова ваза. — Ти създаде тази красота само с една диплома от държавна гимназия, а аз учих в скъпи частни училища и колеж, получавах почти по всичко отлични бележки — а не създадох нищо...

— Нищо? Нима наричаш раждането на четири деца нищо?

— Имах нещо друго предвид. Разбира се, децата са чудесни. Момчетата са много мили. И така палави, особено Томи. Знаеш какви са двегодишните. А и бебетата стават все по-хубави, те вече са с къдравата черна коса на Донъл...

— Какво тогава имаш предвид?

Мег се отпусна на близкия стол. Не разбираше на какво се дължи слабостта, която я обземаше понякога. Сякаш жизнените и сили изтичаха от нея — възможно ли бе думата „страх“ да описва най-точно състоянието ѝ? И тя въздъхна тежко в желанието си да освободи

някаква тежест, която я притискаше отвътре и повече не бе възможно да задържи.

— Не мога да си обясня. Не ми се иска да започна някаква работа и да оставям децата по цели дни. В края на краищата аз не съм като теб и едва ли ще мога да разработя някакъв бизнес. Извинявай, не исках да прозвучи като осъждане — извини се тя, стресната, да не би да е казала нещо засягащо. — Ти си друг човек, имаш само едно дете и достатъчно сили и време за бизнес. — Замълча за миг. Искаше да знае нещо и продължи боязливо: — Не можеш да имаш повече деца, така ли е, Леа? Сърдиш ли се, че питам?

— Съвсем не. Отговорът е, че не искам повече.

Като че ли една жена бе в състояние да каже: „Не искам повече“. Мег трябваше да продължи:

— Никога ли не си изпитвала несигурност... никога ли не си се питала дали е редно да не искаш деца?

— Става въпрос за моето тяло и моя живот, нали? — Леа седна и се вторачи замислено в Мег. Между веждите ѝ се появиха две вертикални бръчки. — Този е проблемът ти, така ли? Искаш ли да ми кажеш нещо повече?

Подобен проблем бе прекалено интимен и можеше да бъде решен само между съпруг и съпруга. Когато в неговия тесен кръг се допуснеше трети човек, това разрушаваше съвършенството на един брак. Женитбата ѝ с Донъл бе безупречна: любовта им се противопостави на всичко и всички, нали? Нито един страничен човек не би трябвало да бъде допускан да ровичка в интимния им живот.

— Няма нищо за казване. Забрави го! Каква детинщина от моя страна да се оплаквам, когато притежавам толкова много неща. Предполагам, че съм само уморена. А когато човек е изморен, рядко внимава какво говори.

— Разбирам, изморява те мисълта, че пак ще забременееш.

В откровения поглед на Леа, Мег прочете топло съчувствие. Тя наведе глава и замълча.

— Този е проблемът, така ли? Вдигни главата си и ме погледни.

Мег я погледна в очите и прошепна:

— Да, така е.

— Защо тогава го правиш?

— Донъл иска. — Ето, най-после го каза. Първото ѝ предателство.

— О, по дяволите желанията на Донъл! На него не му се налага да се гъне под тежък, голям корем в продължение на цели девет месеца!

Мег понечи да стане.

— Леа, ще ни чуят...

Леа затвори вратата с ритник.

— В момента няма клиентки, момичетата са в шивачниците, а освен това говориш толкова тихо, че едва те чувам. Слушай, искаш да кажеш, че той не взема никакви предпазни мерки?

— О, не! — Гореща вълна заля гърба на Мег. — И наум не би му дошло да направи подобно нещо!

— Защо? Бих могла да го разбера, ако е въпрос на религия. Но той никога не ходи на църква, нали?

— Не. — Гласът на Мег бе спаднал почти до шепот.

— Защо тогава?

— Просто има някои неща, към които се придържа. Навик, предполагам. Обичаи.

— Обичаи! Навици!

— Вероятно някои убеждения. Контролът над раждаемостта е тема, върху която той дори не желае да разговаря. Обикновено заявява, че баба му е имала девет деца.

— Боже мили! Той не очаква от тебе да родиш девет, нали?

— Не знам. Предполагам, че сигурно бих могла да ги родя. Аз съм много плодовита. — Ъй повтори с тъничък, отчаян глас: — Предполагам, че бих могла да родя и девет...

— Имаш нужда от диафрагма — заяви твърдо Леа.

— О, не, не бих могла да... Дори не знам къде да отида...

— Мег, ти си като израсла в гората. Слушай, познавам много мил човек, гинеколог, който идва от време на време тук с жена си. Всъщност той бе лекарят на Мериан по онова време. Ако искаш, ще ти дам адреса му, ще уредя срещата. Няма защо да се страхуваш, никой нищо няма да научи.

Но Мег трепереше от страх.

— А ако я открие вкъщи в някое чекмедже?

— Искаш да кажеш, че той проверява и ровичка из нещата ти?

— Не, но ако се случи...

— Измисляш затруднения, Мег. Знам, че ще можеш да се справиш.

— Не смея. Честна дума, Леа, не смея.

— Какво има? Страх ли те е от него?

Мег знаеше, че в очите на Леа е глупава жена със слаб характер. Но човек трябва да е роден като Леа, за да действа като нея. Човек е създаден по начин, който определя границите на възможностите му за действие.

Настъпи тишина.

— Върви да си купиш обувки. Пробвай моделите на „Алтман“.
— Леа я целуна по бузата. — Сигурна съм, че ще намериш изход от положението. Ще намериш сили, убедена съм.

Шофьорът подкара колата надолу по Пето авеню. Мег седеше на задната седалка до лъскавите кутии на Леа. Главата и раменете на шофьора отпред се очертаваха ясно на фона на падащия здрач и суграшицата, която последва дъжда. Не искаше кадифените обувки. Какви други препоръча Леа? Бронзови, детски модел, не се интересуваше и от тях.

— Рой, отказвам се от магазините на „Алтман“. Карай вкъщи.

Отпусна глава на задната седалка, преди да се сети, че шофьорът ще я види в огледалото. Изправи се веднага: непристойно е мадам да се изляга така. „Останки от възпитанието на Емили“ — помисли си тя с леко нагарчащ хумор. Емили не ѝ липсваше.

Но понякога ѝ липсваше Алфи. Дори доста често. Точно сега ѝ се искаше да е с него. „Хайде, дете мое — би казал той, ако бе с нея, — съвземи се!“ И колкото и странно да беше, тя щеше да се „съвземе“. Баща ѝ намираще нещо смешно почти във всичко. Искаше ѝ се да я посещава по-често. Той никога не бе го казвал, но тя знаеше, че предпочита тя да ходи у тях. Причината бе, че все още не се чувстваше добре в къщата на Донъл. Разбира се, той бе впечатлен от нея и обичаше да я описва пред други хора.

Колата пристигна до ферибота и с друсане се изкачи на борда.

— Няма да имам нищо против да излезеш и да се поразтъпчеш малко, Рой — предложи Мег.

— Прекалено студено е, мадам, благодаря — обърна се шофьорът към нея. — След две години ще завършат тунела под реката.

Истинско чудо, нали?

— Да, действително. Истинско чудо.

„Колко ли деца ще имам след две години?“

Сипещата се суграшица проблясваше в дългите пътеки светлина, която се изливаше от прозорците на долния етаж. Светеше и един от прозорците на втория етаж: Донъл се беше върнал рано тази вечер. Децата чуха отварянето на предната врата и се втурнаха към нея. Когато посрещаха Донъл, те очакваха подарък, а когато посрещаха майка си — прегръдка, достатъчно широка, за да обхване и двамата.

— Какво „работите“ пак? — запита Мег, въпреки че знаеше отговора: в хола се просмукваше сладкият аромат на прясно изпечен хляб. Те бяха „помагали“ в кухнята.

— Месихме хляб — заяви гордо Тим. — И тарталети^[5]. Аз ги поръсих с пудра захар. И разреших на Том да я оближе.

Момчетата имаха гладка бяла кожа и почти прозрачни клепачи и ноздри. И двамата бяха пъргави като маймунки, но колената им бяха вечно натъртени. Притежаваха буден ум, бяха упорити и целенасочени — като баща си.

— Облизах я — потвърди Том. Той имаше навика да повтаря всяка дума на брат си.

Момчетата последваха Мег в кухнята. Колко уютно беше тук! На масата, сложена за вечеря на децата, бе поставен супник с грахова супа. Кити, бавачката, режеше хляб. Двете с готвачката сигурно бяха имали свободен следобед: в очите им прескачаха радостни искрици. Видът на тези две здрави, приветливи, работни жени поободри малко Мег.

Попита за близначките.

— Спят — отговори Кити. — Кротки като ангелчета.

— Бих искала да не се налага да излизаме тази вечер — въздъхна Мег, като погледна апетитната гъста супа.

— Да, не е нощ за излизане — съгласи се готвачката.

Стаята на близначките бе неясно осветена от млечната дъга на нощната лампа и тя едва успя да различи бебетата в розовите им креватчета. Наведе се безшумно над тях. Устенцата на Люси бяха леко отворени и на долната ѝ устна още проблясваше капчица мляко. С

изключение на Кити, само Мег знаеше, че двете момиченца не са съвсем еднакви. Тя се застоя над тях няколко минути, вслушана в тихото им дишане. После отиде в спалнята, където Донъл четеше вестник, излегнат на дивана.

Беше взел душ. В гъстите къдри на мократа му коса ясно личаха следите от гребена. Под червения копринен халат беше гол.

— Пазарувала си, но не си купила много неща. — Бе преброил набързо кутиите.

— Почакай, докато видиш сметката. Тогава едва ли ще кажеш, че не е много.

— Никога не съм се оплаквал. Въпреки че цените й стигат до небето. — Той се засмя. — Те обаче й осигуряват по-голяма свобода на действие. А и тя съумява да ги наложи.

Мег съблече палтото си, закачи го в гардероба и затърси дрехи за тази вечер. Чу гласа му зад себе си над потракването на закачалките:

— Никога няма да разбере защо съпругата на Бен трябва да работи. Той печели достатъчно... сумите, които само аз му давам... тя трябва да стои вкъщи и да ражда деца. Само едно дете! И то не е негово!

Мег нахлузи избраната рокля през главата си и отговорът й прозвуча леко заглушено:

— О, колко съм уморена! Мразя да пазарувам. Наистина ли трябва да излизаме тази вечер? Отново чак до града и обратно?

— Единственото, което се иска от теб, е да се преместиш от седалката на колата на стола пред масата. Искане се съвсем малко усилие от твоя страна.

— Тези благотворителни вечери! Ходим на прекалено много от тях.

Донъл обаче им се наслаждаваше. Той търпеливо изслушваше всички досадни речи в очакване на момента, когато от списъка на изтъкнатите известни дарители ще бъде прочетено и неговото име. Тогава ставаше, за да приеме с лек поклон и самоподценяваща се усмивка признанието на дарението му. Естествено той бе наясно, че е толериран там само заради дарените средства, но този факт предизвикваше у него само смях.

— Сложи си диамантените обици — настоя той. — Висящите, не другите.

— Те са прекалено официални. Не е прието да се труфи човек за такива вечери.

— Знам, но не ме интересува кое е прието и кое не. Онази превзета снобка, Мериан, ще бъде там — искам да види обиците.

Изненадана от проявата на такава детинщина, напълно нехарактерна за него, Мег веднага застана в защита на Мериан — не толкова заради нея самата, колкото заради Пол.

— Не си прав. Тя не е сноб. Мериан е само сдържана и нещастна.

— Хайде де! Защо ще е нещастна? Живее повече от охолно.

— Охолството не е всичко на този свят.

— Нима? Опитай живота в бедност и ще заговориш по друг начин.

Мег замълча. Събу чорапите си и огледа малкия синьо-червен възел от тънки вени отстрани на едното коляно. Близначките ѝ го бяха докарали...

— От друга страна — продължи Донъл, — сигурно не е лесно да се живее с Пол.

— С Пол? Всяка жена би дала мило и драго за него!

— Така ли смяташ? Имах пререкание с него тази сутрин. О, да, той е истински джентълмен, но не и повече от мен. И аз знам правилата на тази игра. Играя всички игри. Той ме мрази. Както и аз него.

— Имал си разпрвия с Пол? — Мег бе ужасена.

— Е, не стигнахме до размяна на юмручни удари, но аз отидох при него с предложение — напълно почтено, изгодно предложение. Всеки друг на негово място веднага би скочил! Много е сложно за обясняване — ставаше въпрос за замяна на акции. Синът на Леа щеше да направи цяло състояние! Но Пол го отказа. — Донъл стана и облегна лакти на полицата над камината. — Истински светец! Не иска да има нищо общо с моето предложение, защото ставало въпрос за оръжия и било възможно по този начин да се финансират военни поръчки. Глупости! Няма значение, аз ще постигна своето и без него. Донъл Пауърс ще се справи и без Пол Уърнър. Светец. За какъв се мисли?

— Не смятам, че се мисли за някого.

— Надул се е като празен балон!

— Не е вярно! — извика разгорещено Мег. — Познавам Пол, откакто се помня. Трудно ще откриеш човек така... така уважаван, така...

— Заставаш на негова страна? Не забравяй, че съм ти съпруг!

— Не заставам на ничия страна. Казвам само, че той е уважаван човек.

— А аз не съм, така ли?

— Не съм го казала.

— Но го имаше предвид. Мислиш, че не зная какво мислиш? Чета те като книга, Мег. Прекрасно! Аз продавам алкохол! Пиене! Продавам го на хора, заемащи най-високи постове в тази страна. Превзетите приятелки на майка ти...

— Моля те да оставиш майка ми на мира. — В нея кипеше гняв, но не заради майка ѝ и не дори заради Пол. Тя бе просто разгневена.

Донъл се захили.

— Има за какво да им се смея. Тези почтени женички с техния доставчик на алкохол! Не ме канят на вечеря в домовете си — не че искам да отида, господи, съвсем не, — а съм ги виждал пийнали по клубовете, почтените женички, ха-ха-ха!

— Не виждам нищо смешно — заяви Мег хладно.

Той спря да се смее, наклони глава, присви очи и я изгледа.

— Твоят проблем е, че нямаш чувство за хумор.

— Не отричам. Липсва ми, знам. Забравили са го някъде, когато са ме правили. А твоят проблем е... — И тя го погледна. Той стоеше, облегнат на лакът върху полицата над камината, така безгрижен, така сигурен в себе си. Сигурно е опитал някаква сделка с Пол и бе вбесен от несполуката. — Твоят проблем е, че нещата на всяка цена трябва да се подреждат според твоите виждания. Всичко трябва да става така, както ти го искаш.

Донъл примига и широко разтвори очи, демонстрирайки подигравателно изумление.

— Не вярвам на ушите си. Както аз го искам? Посочи само едно нещо, което си искала някога, а не си го получила! Къща? Ти я избра. Седмица на Бермудските острови? Отидохме. Получаващ всичко, което поискаш — знаеш го много добре.

— Става въпрос за нещата, които не искам — отвърна тя бавно. — А ги получавам.

— О!

— Да, „о“. Знаеш какво имам предвид. Казвала съм ти го достатъчно често.

— Пак говорим за мерките против забременяване. Отново се върнахме там.

Тя вдигна предизвикателно брадичка:

— Да. Мерките против забременяване.

— А аз ти отговарях достатъчно често „не“. — Той пристъпи към нея. — Казах ти, когато се жених за теб, че искам голямо семейство. Няма как да отречеш, че не съм те предупредил.

— Колко голямо? Имаме четири деца и аз ги обожавам, но те са предостатъчно. Колко деца всъщност искаш?

— Толкова много, колкото дойдат.

— Толкова много, колкото господ изпрати? — подигра се тя.

— Щом като искаш да го изразиш така.

— Ти не го вярваш, Донъл. Ти не си религиозен.

— Различните хора вярват в различни неща. Принципи. Един от моите принципи е никакви мерки против забременяване. Само ритъм.

— Ти дори не се придържаш и към него. Обладаваш ме, когато поискаш.

— Да. И ти го харесваш.

— Наистина ли искаш да продължавам да раждам, докато капна?

— Няма да ти се случи. Здрава си като кон. — Той я хвана за раменете. Дланите му, притиснали заоблената плът, горяха. — Не носеха ли точно този вид рокли във „Фоли Бержер“, само че техните бяха черни? Черна дантела, нали? — И тъй като тя отказа да отговори, повтори: — Нали?

— Не си спомням. Остави ме.

— Спомняш си. Спомняш си всичко. Когато се върнахме в хотела, в стаята ни, когато...

— Остави ме на мира! — Гласът ѝ трепереше.

Отдръпна се и бе притисната към долната дъска на леглото. Опитва се да възстанови загубеното равновесие, като се подпря с едната ръка, а с другата, свита в юмрук, удари Донъл в гърдите.

— Силно. Още по-силно. Давай, бори се. Харесва ми, когато се бориш с мен.

Тя едва се сдържаше да не се разплаче.

— Донъл, не, ядосана съм. Не разбираш ли колко съм ядосана?

Той плъзна тънките копринени презрамки надолу по ръцете ѝ и меката свободна рокля падна на пода с лек шепот. С лекота я обърна върху юргана, който лежеше, сгънат в долната част на леглото. Смееше се в рамото ѝ:

— Хайде, Мег, не си ядосана. И за миг дори не можеш да ми се сърдиш.

Тя продължаваше да се гърчи под него:

— Мога, мога...

— Но аз знам какво да правя, нали? — смееше се той.

Глупаво бе да се съпротивлява. Сякаш се опитваше да помръдне настрана скала.

— Моля те, моля, не сега...

— Да, да, точно сега... — Бе престанал да се смее. — Точно сега, точно сега... Това е, малка Мег. Да, малка Мег.

— Хареса ти... — чу го тя да шепне, после усети, че я завива с юргана и го подпъхва нежно под краката и. — Подремни си. Има време. Аз отивам при момчетата.

Но тя бе напълно будна. Той пак бе доказал, че може да върши каквото си поиска с нея. По дяволите! Така беше: можеше и го вършеше. И тя се смръщи от усилие, опитвайки се да се върне към началото, към онзи най-първи ден в дома на Леа... Всички се суетяха около Дан, който седеше в голямото кресло със странични облегалки за главата. Тя стоеше настрана в извивката на рояла и Донъл дойде право при нея. „Не разбрах името ви — бе казал той. — Красив цвят за студен ден. Изглеждате като коледна роза.“ Тогава бе толкова невежа, така наивна — попреминала викторианска девственица. Прекалено невежа, за да знае какво точно иска от него. Но той знаеше...

Той знаеше всичко за нея. Вероятно така и трябваше да бъде. Мъжът водеше, а жената, осигурена от грижите му, го следваше. Когато човек се огледа около себе си, струва му се, че този е нормалният ред на нещата.

„Пет години“ — помисли тя и се върна в стаята си в колежа, видя се, застанала замечтано до прозореца, възряна някъде отвъд измитите от дъжда цветове на затревените площи, небе, дървета и чадъри —

вгледана в едно бъдеще, което в някои отношения се оказва точно такова, каквото го очакваше тогава, но в други — съвсем различно. Възможно ли бе да се предвиди потокът на нещата в човешкия живот?

От долния етаж долетяха гласове. Донъл играеше с момчетата.

Той живееше в две различни плоскости. Никога не говореше за работата си, но тя подразбираше за нея от телефонни разговори, дочути от съседната стая, от отделни думи и дори изречения, когато идваха хора с вестници или съобщения. Тя знаеше кога нещата вървят гладко и кога например е имало засада на пътя и е спрял конвой от камиони. Знаеше, но не говореше за сметките под номера, разкрити в Швейцария. Но огромните суми, лекотата, с която се вливаха в ръцете му, я изумяваха, въпреки че и в къщата на баща си бе привикнала да има най-доброто. И все пак родителите ѝ, особено майка ѝ, бяха обръщали внимание на цените на нещата и си бяха правили внимателно сметката. Никога не бе виждала толкова много пари в джоба на един мъж.

Обзе я чувство на вина. Леглото, в което лежеше, къщата и хората, които я поддържаха, дрехите, които бе купила днес следобед — всичко идваше при нея по начин, за който не ѝ се искаше да мисли.

Започна да търси оправдания. Донъл не нараняваше никого... Вярно, не работеше за благородни каузи като Дан и Хени. Той презираше техния тип хора, „добротворците“, както ги наричаше. „Само празни приказки — изтъкваше той, — удрят по въздуха и не си намират мястото“. Но със своята благотворителност — не само обществената, която му осигуряваше неохотно даден престиж, — а с частните подаръци от щедрия му джоб, не бе ли и той такъв?

Спомни си неочаквано за Пол. Тя не искаше да го загуби.

Чу приближаващите се стъпки на Донъл по коридора. Бързо скочи и щракна лампата над тоалетката. Кутията от „Картие“ с обиците лежеше пред огледалото: беше я извадил от сейфа. „Великолепни са, разкошни като слънчеви искри върху роса“ — помисли тя и ги задържа за миг върху дланта си. Наклони се напред към огледалото и закопча едната. Лицето ѝ бе зачервено и не изглеждаше така изморено, както в огледалото на Леа днес. Ето какво прави сексът с една жена. Закопча и другата обича. Те се залюляха почти до половината на врата ѝ. Бяха сензационни и напълно неподходящи за случая. Но той ѝ беше наредил да бъде с тях.

[1] Група университети от североизточната част на САЩ, които сключват съюз за междууниверситетски спортове; използва се често, за да се опише модата, стандартът, позицията и т.н., характерни за студентите в тези университети. — Б.пр. ↑

[2] Търговска марка за фини английски керамични съдове с бели релефни фигури на цветен фон. — Б.пр. ↑

[3] Еврейски празник, който продължава осем дни и започва на 25-ия ден от третия месец на еврейската година Кислев (прибл. декември). — Б.пр. ↑

[4] Такъв е животът! (фр.). — Б.пр. ↑

[5] Малък кекс за един човек, печен в малки форми като чаша и обикновено поръсван обилно с пудра захар. — Б.пр. ↑

7.

Бащата на Пол почина рано през пролетта на 1929 год. След смъртта на жена си старият Уърнър някак се съсухри и като че ли се смали. Пол се питаше дали родителите му не са били по-силно привързани един към друг, отколкото бе предполагал. Но какво значение имаше това сега? Стигаше и горчивото съжаление, което измъчваше човек при смъртта на близък: съжаление за неща, оставени недонаправени, за думи, изречени в яд, или за премълчани... Винаги е така след загубата на близък човек, няма значение колко хармонични и спокойни са били отношенията с него. Такива мисли кръжаха в главата на Пол в един от онези дни, когато се подреждаха и разпределяха ветите на починалия.

В задния коридор имаше шкаф с две полици, пълни с фотографии. Ето ги тук — цялото семейство в имението на чичо Алфи преди войната. Жените седяха на стъпалата на верандата, а мъжете стояха зад тях. От снимката се хилеше, както обикновено, един по-слаб Алфи. А ето го и баща му в градски костюм, закопчан догоре, и самият Пол в йейлското си спортно сако. Точно пред него седеше Мериан, дошла вероятно по покана на майка му. Изглежда, майка му бе планирала женитбата им още по това време, когато Мериан бе само шестнайсетгодишна.

Повдигна избледнялата снимка към светлината и се вгледа в лицето, което беше забравил, лицето на Мериан в ранната ѝ младост. Тя го гледаше, горда и хладна. Възможно ли бе да предвиди в каква суха, безполова жена ще се превърне един ден, жена, която ще вдига пара за някакво нищожно петънце върху белите си ръкавици?

— Пол, ела да ми помогнеш с тези неща, тежки са — настигна го гласът ѝ сега от някоя от стаите.

Намери я да изпразва гардероба на баща му.

— Всички тези кутии! Трябва просто да извикаме някого... Пол! Защото той бе замрял, вторачен в картина на отсрещната стена. Тя погледна през рамото му.

— Дювал. Ценна е, нали?

— Да, права си.

Акварел: момиченце с огромни очи. То седеше с тетрадка на скута си, захапало замислено върха на молив. Отдолу се мъдреше надпис: „Таблицата за умножение“. Сантиментално заглавие. Сантиментална картина. Но очите... Също като очите, които бе запааметил.

„Така ли изглеждаш сега, Айрис?“

— Пол! Защо си се вторачил така?

— Просто гледам.

— Но си като в шок, сякаш си разпознал някого.

— Питам се защо не съм я виждал по-рано. Татко трябва да я е поставил тук просто да запълни празното пространство между прозорците. — Успя да се засмее. — Сигурно е подарък от някого. Никога не би я купил сам. Родителите ми нямаха усет към изкуството.

— Харесвах родителите ти — въздъхна Мериан. Замълча и тъй като той не отговори, добави с нотка на копнеж в гласа: — Странно... и те ме харесваха.

— Защо странно? — погледна я той. — Защо да не те харесват? Ти си човек, който се харесва.

— Странно, защото ти не ме харесваш, както в началото, а те ме харесваха до края.

Сърцето му се сви. Пак се започваше.

— Не разбирам защо говориш така, Мериан.

— Разбираш. Не смяташ ли, че е крайно време да поговорим?

— За какво? — Съумя да запази спокойствие.

— За нас. Ти не се интересуващ повече от мен.

Опънатият ѝ напред врат внезапно му напомни гъша шия: видението бе патетично и той го прогони засрамен. Устните ѝ трепереха. „Господи, моля те, не допускай да се разплаче. Бедната душа, не допускай да се разплаче.“

— Глупости, скъпа — каза той ласкаво. И повтори: — Не разбирам защо говориш така.

— Защото... не ме търсиш вече в леглото. — Тя извърна лицето си настрана и той забеляза какво унижение ѝ костваха тези думи.

В продължение на няколко секунди не знаеше какво да ѝ отговори. Да, фирмата бе открила филиал в Чикаго и той ходеше там

почти всеки месец. Често попадеше на една или две случайни жени. „Но никога досега не изживях отново екстаза с Илзе“ — помисли си той с тъга. Жените бяха разбрани и страстни, и те търсеха да запълнят някаква празнота в живота си. Съвестта му бе чиста: не отнемаше нищо от Мериан. И все пак не ѝ спестяваше унижението...

— Ти самата не се интересуваш особено много от леглото — отговори най-сетне той, все още ласкаво.

— Но ти трябва да се интересуваш — настоя тя. — При мъжете е различно, знам.

Свещена простота! Разобличаващо я напълно, предизвикващо съжаление невежество! Но сигурно милиони жени са като нея.

— Ела да седнем някъде — подкани я той, като я хвана за ръка. — Стига толкова работа — свършихме достатъчно за днес. — Поведе я към всекидневната. — Искам да запомниш нещо важно — започна той. — Един мъж невинаги се нуждае от това, за което ти си мислиш. Нещата нямат нищо общо с теб, както ти си въобразяваш. Не забравяй, че работя много и старея.

Старее! А още няма четирийсет години! Ако не ѝ липсваше нужната чувствителност, ако само можеше да усети, да разбере силата на копнежа в него, щеше да схване нелепостта на тази забележка. Старее, о, боже!

Тя се усмихна слабо.

— Вероятно съм прекалено чувствителна. Сигурно е така. Чета разни книги... Толкова много се пише по този въпрос. Може би съм неврастеничка, понякога ми се струва, че наистина съм такава. Смяташ ли ме за неврастеничка, Пол?

— Смятам, че не трябва да мислиш толкова много за себе си. — Той потупа ръката ѝ. — Ти си щастлив човек. Водиш пълноценен живот. — Изхвърляше една след друга думи без значение. Все едно че наливаше успокоителен сироп. — Ами благотворителната ти дейност, имаш толкова много приятели.

— Но ти дори не ги харесваш.

Сети се, че му напомня за неприятната разправия преди известно време — една от много малкото действително гневни разправии, които някога са имали. Както обикновено, тя бе настояла да отидат във Флорида за един месец, този път с група приятели, а той бе отказал. Приятелите бяха приятни хора, но не и такива, с които той би желал да

прекара месец. Ще играят на карти по цял ден и както обикновено, ще го категоризират като определено неконтрактен, тъй като той ще бъде безучастен към заниманието им. Последва ядна кавга, в гнева си й каза някои неща, за които после съжеляваше. Беше й заявил, че нейните приятели са скучни и го отегчават, че не може да понася студентите им, без признаци на живот лица. Спомняше си ясно точно какво й бе казал.

— Харесвам някои от тях, много от тях — поправи грешката си той сега. — Но не това е същността на проблема. И аз, и ти имаме пълното право да харесваме, когото поискаме. Няма никаква нужда да спорим по този въпрос.

— На Палм Бийч, близо до океана, има една малка къща, която ми се иска да купя. Мога да си го разреша — промени внезапно темата Мериан.

— Каза „аз“. Нямах ли предвид „ние“?

— Ти не обичаш да ходиш там.

— Какво от това? Защо да не купя къщата за теб?

— Наистина ли ще го направиш?

— Ще ти купувам всичко, което искаш, Мериан.

— Ти наистина си много добър, Пол. — В очите й имаше влага.

— Няма да имаш нищо против да живея там сама?

— Не. Предполагам, че ще намирам време да ти идвам на гости през зимата от време на време.

Тя замълча. Тишината забръмча в мъртвата стая с метнати върху креслата чаршафи и събрания вече прах по масите. После неочаквано го запита:

— Нещастен ли си, Пол? Понякога ми се струва, не знам защо, че не си щастлив.

— Разбира се, че не съм нещастен — побърза да я увери той. — Аз съм човек с късмет. Смятам, че и двамата сме късметлии.

— Но нещата така се обърнаха... Когато е на шестнайсет или двайсет и една години, човек очаква едно, а после става съвсем друго...

— Да, така е — отвърна той, без да се отказва от бодряшкия тон. — Но понякога се получава нещо дори много по-добро.

Тя се опитваше да отговори на усмивката му. И в неясната светлина на следобеда той видя за секунда лицето й под булото на младоженка — и лицето й на болничното легло след онази ужасна

операция... Помисли си: „Ти страда и аз искам да бъда внимателен към теб — и ще бъда. Но между нас няма нищо общо...“

Той обгърна с ръка раменете ѝ и я целуна по бузата.

— Хайде, скъпа. Достатъчно се блъскахме тук за днес. Да заключим и да се прибираме.

По-късно същата вечер той пушеше лулата си, вторачил невиждащ поглед в прозрачното облаче дим, което бързо изчезваше. Бе загърбил още един тъжен ден, изминал в подреждане на бащините вещи и в разговор с Мериан. Но онази картина...

Айрис. Рядко име — но красиво. Зачуди се кое бе накарало Анна да го избере. То навяваше мисли за висока стройна жена, облечена в лилаво, с царствена стойка и тъмна права коса.

Айрис.

Легна си и видя името да се носи във въздуха над него. Не знаеше нищо за нея: бе спазил обещанието си и бе стоял настрана. Но тя бе негова. Негова! Нима нямаше никакви права?

Обръщаше се в широкото легло, кракът му неволно докосна този на Мериан. Потънала сега в спокоен сън, тя не усещаше горещата буря и смут в него.

„Няма да издържа тази мъка още един ден. Трябва да се обадя, по дяволите последствията!“

Изчака до девет и половина сутринта — час, когато се предполага с основание, че един мъж вече е тръгнал на работа. Пое дъх, опитвайки се да успокои бесния танц на сърцето си, и вдигна слушалката.

— Номерът, моля — прозвуча гласът на телефонистката.

Чу звъна на телефона. Опита се да си представи стаята, в която звъни. Може би е в коридора. Апартаментите в Уест Сайд са обикновено с големи квадратни фойета, големи като стая. Много хора държат телефона си там. На масата сигурно има лампа и през плисетата на копринения абажур се просмуква светлина с розов нюанс. На поличка под масата вероятно се намира телефонният указател, а по пода са разхвърляни ориенталски килимчета, по които токчетата на една жена ще стъпват безшумно... Тя сигурно е в библиотеката — Анна и страстта ѝ към книгите! Вероятно вече е запълнила всички лавици.

Или може би в телефонната слушалка ще звънне детски глас? Всичко това прелетя през главата на Пол за онези няколко секунди пауза, преди отсреща да вдигнат слушалката.

— Ало? — Беше нейният глас.

Гърлото му се сви и устните му безпомощно затрепериха.

— Ало? Кой е? — В гласа ѝ прозвуча нетърпение.

— Анна — прошепна най-сетне той.

— О!

— Трябва да говоря с теб.

— О — зашепна и тя, — ти ми обеща. Какво би станало, ако някой друг бе вдигнал слушалката? Ти обеща.

— Знам. Съжалявам. Няма да го правя повече. Но този път трябваше.

— Защо? — Сега в гласа ѝ напрегнато звънна тревога. — Случило ли се е нещо? Болен ли си?

— Не. Но съм много, страшно много разстроен... Анна, искам да видя детето.

— О, господи! Чуваш ли се какво говориш?

— Анна, тя е вече на девет години, а аз дори не я познавам. — Насилваше се да говори много спокойно, логично и убедително. — Не знам нищичко за нея... Не е честно, Анна. Жестоко е.

Чу въздишката ѝ по телефона.

— Сърцето ми плаче за теб... Но нима е възможно да бъде другояче?

— В един различен свят, в който всички хора могат да си разрешават да бъдат почтени един спрямо друг, ние щяхме да обявим истината. И аз щях да изискам собствената си дъщеря и да я осигуря.

— Скъпи мой, такъв свят не съществува! Освен в приказките може би. Какъв е смисълът да говорим за него сега?

— Ние вече бяхме в този свят, Анна. Не ти ли се струва, че всичко, свързано с мен и теб, винаги е било невъзможно — някак нереално. Сякаш има някакъв заговор срещу нас.

— Това не е разумно — упрекна го тя нежно.

— По дяволите разума! Слушай, искам да се срещна с Айрис. Искам да говоря с нея. Ти ми го дължиш и аз ще настоявам. Няма да се откажа.

— Пол! Луд ли си? Нима искаш да унищожиш детето? Какво ще й кажем — какво ще си помисли тя?

— Как, действително ли смяташ, че искам да нараня, когото и да било от вас двете? Не мога да повярвам, че мислиш така! Моля само за случайна среща. Тя нима да знае кой съм аз.

— Но ще каже на баща си. Тя му казва всичко, включително и какво е обядвала. А ти знаеш, че той винаги е имал неясни подозрения за теб и мен. Не е нужно да го повтарям пак, нали?

— Чуй ме, ще се срещнем напълно случайно и ти ще можеш да разкажеш съвсем открито всичко вкъщи. Възможно ли с някой да има възражения срещу една случайна среща? Следващата събота заведи Айрис на обяд в сладкарницата на Шрафт или някъде другаде. Никога ли не го правиш?

— Не особено често.

— Но би могла да го направиш поне веднъж, нали? — настояваше той.

— Да, вероятно... — отстъпи тя страхливо.

— Чудесно. Когато влезете, аз ще бъда вече там. Ще се приближа до вас, ще те поздравя, силно изненадан от срещата, и ще настоя да ми разрешиш да ви поканя на обяд. От теб не се изисква нищо, всичко ще изглежда напълно естествено и открито.

Тя замълча.

Той заповтаря отчаяно:

— Ще изглежда напълно невинно! И Айрис ще може да разкаже всичко вкъщи точно както е било. Прекалено много ли е да моля за един час само? Моля се да ми дадеш шанс дъщеря ми да бъде нещо повече за мен от име и лице от овехтяла снимка. Моля те, Анна. Моля те.

— О, господи! — притрепери гласът й в слушалката. — Колко трудно само ще ми бъде да седя на една маса с вас двамата... — Гласът й заглъхна и се проточи дълга пауза.

— Ало? — не издържа той. — Там ли си?

— Тук съм, Пол. Тук съм... Добре, ще го направя. Но само веднъж. Разбирам, че съм длъжна да го направя.

Сърцето му лудо биеше. Сигурно и нейното — под грациозната и външна сдържаност.

— Айрис — представи тя детето, после му обясни: — Господин Уърнър е стар приятел. Познавам го отдавна, преди ти да се родиш.

Момиченцето го гледаше втренчено. То имаше дребно, изострено сериозно личице, някак възрастно, не особено хубаво, с изключение на очите — тъмни и впечатляващо големи. Той се усмихна и получи в награда боязлива усмивка. Нещо го задърпа отвътре, нещо в това детско личице пред него — нещо познато: широки скули, ясна трапчинка на брадичката... А и тези стряскащи, огромни очи... Също като онези на картината в стаята на баща му. Също като очите на майка му. Той гледаше в лицето на майка си!

Беше с палтенце от вълнен плат с кадифена яка — така обикновено се обличаха децата в Лондон. Палтото на Анна бе виолетово и изглеждаше топло и меко като кашмир. Беше с кожена шапка и на ушите ѝ проблясваха златни обици. Съпругът ѝ, изглежда, се възползваше максимално от раздвижването в строителния бранш. Не искаше да мисли за него.

Намериха маса и съблякоха палтата си. Анна бе с рокля в пастелнорозово. Тя свали шапката си, оправдавайки се с топлината в салона, и в очите му заискриха безброй преливащи се нюанси на махагоновочервено. Бе се надявал, бе очаквал да зърне отново косата ѝ с този невероятен, разкошен цвят. Сега тя не бе така дълга, както той си я спомняше: извиваше се леко точно под бузите — но бе както преди гъста.

— Нарушаваш старо правило — възкликна той: все някой трябваше да започне разговора. — Червенокосите не би трябвало да се обличат в розово, нали?

— Напротив, трябва. Казаха ми го в Париж, където Джоузеф ми купи розова вечерна рокля.

Отново Джоузеф.

Но се налагаше да поддържат някакъв диалог. Не, те вече не строят къщи от типа на онези до западната част на Сентръл Парк, имам предвид онези красиви стари къщи от кафяв камък. Да, изборите бяха напрегнати с кандидат за президент католик. Да, политическите развития в Германия — много лошо, нали? Братовчедът на Пол бе

писал за националсоциалистите, които се измъкнаха все по-напред и по-напред с всяка година...

Усещаше болезнено отлитащите минути. Беше наясно, че няма да има друга възможност да седне с дъщеря си на една маса. И колко дълго с възможно да се яде сандвич и чаша сладолед? Докато говореше за незначителни неща, усещаше, че Айрис го наблюдава с големите си очи и попива всяка дума. Тя няма да забрави нищо. Трябва да внимава да не се подхлъзне, без да иска.

— Познавате ли баща ми, господин Уърнър? — атакува го детето внезапно.

— Струва ми се, че съм го виждал веднъж — отвърна Пол спокойно. — Много отдавна.

Работникът с таке, който слизаше по стълбите откъм задния вход, входа за прислугата. Анна смутено ги бе представила един на друг. Такего бе леко килнато встрани.

Пол отпи продължителна глътка вода, а Анна зарови пръсти безцелно из чантата си. Бяха изчерпали незначителните теми.

— Разкажи ми нещо за училището — осмели се той и добави глупаво: — Имам малък братовчед, малко по-голям от теб. Той обича да ми споделя училищните си проблеми, пита ме например какви свободно избираеми предмети да предпочете.

Малкото момиче сви леко рамене:

— Аз нямам проблеми, освен с математиката. Татко ми помага. Той никога не е бил в колеж, но може да смята всичко наум.

— Никой от нас, хората, не е съвършен по всичко, така че на твоето място не бих се безпокоил за математиката. — Още една безсмислена забележка. А така много му се искаше да каже: „Разреши ми да те погледам — да те гледам втренчено, да опозная и запаметя чертите ти една по една. Разреши ми да те попитам дали някога си много нещастна и защо... Кажи ми какво искаш да вършиш, когато пораснеш... Кажи ми има ли нещо, което много ти се иска и ми разреши да ти го дам... Разреши ми да се разкрия пред теб, да ти кажа кой съм...“

Анна дойде на себе си и се притече на помощ:

— Айрис е много добра ученичка и свири много хубаво на пиано. Тя е много трудолюбива и дисциплинирана. Някой ден може да

я чуеш на концертния подиум. — Погледна я с майчинска обич и гордост.

— Не, мамо, ти не разбираш — откликна Айрис нетърпеливо. — Аз никога няма да стана чак толкова добра. Непрекъснато ви го повтарям, но вие двамата с татко едно си знаете. Глупаво е.

„Какво остро малко езиче, когато я предизвикат — помисли Пол. — Много добре. Трябва да умее да се брани.“

— Откъде знаеш, че няма да бъдеш достатъчно добра, Айрис?

— Просто знам — усещам го. Вероятно ще стана обикновена учителка по пиано.

— Това тревожи ли те?

Тя пак сви леко раменца.

— Е, всеки би предпочел да се прочуе, но аз знам, че нямам такива възможности и чисто и просто не го мисля.

Каква забележителна разсъдливост за едно деветгодишно дете!

— Добре го каза — продължи Пол. — За хората не е лесно да се погледнат отстрани и да се оценят правилно. Да си призная, самият аз не съм сигурен дали вече съм го сторил.

Айрис се засмя и разкри скобите, с които бяха стегнати зъбите ѝ. Ще стане интересна личност. Макар и неясно, тя напомни на Пол за Мег на тази възраст, независимо от липсата на каквато и да било физическа прилика между несръчната Мег с нейните големи ръце и крака и крехката деликатност на Айрис. Но ги свързваше същата странна смесица от детинска боязън и неочаквана за възрастта им задълбоченост на възприятията.

Когато излапа и последния остатък от сладоледа си, Айрис отиде в тоалетната.

— Колко е мила! — възкликна Пол веднага щом детето се отдалечи достатъчно, за да не може да ги чуе.

— Тя не се възприема така. Убедена е, че е много обикновена.

— Трябва да направиш нещо, не може да я оставиш да мисли така за себе си.

— Опитваме се да я убедим, че не е права. Но трябва да се съгласиш, че не е красавица.

— Тя ще се превърне в изящна млада дама.

— Прекалено сериозна е.

— Има ли много приятелчета? Разкажи ми всичко, преди да дойде, моля те, побързай. Здрава ли е? Изглежда бледа.

— Здрава е. Нервен тип дете, но е съвършено здрава. Колкото до бледността — е, и твоите бузи не са много розови, нали?

Той се засмя.

— О, Анна, това е най-чудесното нещо, въпреки всичко! Наше дете... Кажи ми, обича ли те много? Не всяко момиченце има майка като теб.

— Нямам големи проблеми с нея. Но тя е по-привързана към Джоузеф. Той я боготвори. Твърди, че тя е „сърцето на сърцето му“...

Разбира се. Бащи и дъщери. Така е. Пол. Бащи и дъщери.

— Понякога се питам дали моите чувства достигат някак до нея. — Гласът ѝ неволно трепна. — Защото когато я гледам... о, опитвам се да отхвърля миналото и да се държа така, като че ли тя е...

— Негова и твоя — довърши Пол.

— Да, опитвам се... Но сега, когато ви видях заедно... Ще ми бъде още по-трудно.

— Разбери ме, Анна, трябваше да го направя. Ти си винаги в мислите ми, Анна, винаги. Не разбираш, ли? Скъпа моя, любима...

Едва улови отговора ѝ:

— Грешка беше...

— Ти си с мен ден и нощ. Аз имам очи и мисъл и сърце само за теб...

Тя седеше пред него с наведена глава и спуснати клепачи: миглите ѝ почти докосваха бузите. Бе забравил колко гъсти бяха, бе забравил златистия им отблясък. Спомняше си обаче едва забележимата издутина на носа ѝ, която я дразнеше. Веднъж тя го бе накарала да прокара пръст по носа ѝ, за да я усети. Спомни си още как вървяха един ден заедно през зимата и колко остро страдаше заради тънкото ѝ палтенце от евтина сива вълна, в което зъзнеше. Искаше болезнено силно да ѝ даде нещата, от които тя имаше такава голяма нужда, но не смееше. Тогава я обличаше наум в кадифе и обсипваше пръстите ѝ с диаманти. Сега забеляза, че тя наистина има великолепен пръстен — голям диамант, инкрустиран в изумруд. Подарък от мъжа, с когото дели леглото си и който се наслаждава на тялото ѝ, бяло като мляко...

Колко малко знаеше сега за нея!

— Как бързо отлитат годините! — въздъхна той. — Времето се върти, не спира. Дълги ли ти се сториха или кратки годините?

— И едното, и другото... в зависимост от това как се чувствам.

— Мисля за теб като за моя съпруга, моя истинска съпруга, майката на детето ми! Ти трябваше да бъдеш истински с мен — през всичките тези години...

— Скъпи Пол, недей... Късно е.

Безнадеждност притисна сърцето му. Ръцете му, стиснати в юмруци с побелели кокалчета, лежаха върху масата.

— Така ли ще бъде с нас завинаги?

Когато повдигна лицето си към него, якичката ѝ се разкопча и в оголената ѝ шия застана молба за пощада:

— Моля те, Пол, не ме карай да плача... За бога, не ме измъчвай...

— Добре, извини ме...

— Ти обеща... не утежнявай допълнително нещата.

И те замълчаха, седнали един срещу друг: едно малко островче мрачна тишина сред море от тракане на чинии и брътвеж.

— Ето те и теб, Айрис. Готова ли си? Господин Уърнър трябва да се връща на работа. — Гласът на Анна преливаше от весело безгрижие. — Трябва да разкажем на татко ти колко хубаво сме прекарвали...

„Как го прави? — зачуди се той. — Лъжи, лъжи... Тя живее с една голяма лъжа и е весела и доволна или е длъжна да се прави на такава... Откъде ли черпи тази издръжливост и смелост?“

Стиснаха ръце. Благодариха си един на друг — обикновена учтива размяна на благодарности. И той ги проследи с поглед, докато се отдалечаваха: високата грациозна жена и момиченцето, което скоро ще достигне майка си. Гледа след тях, докато тълпата по улицата не ги погълна... жената и малкото момиче, които обичаше, които бяха част от него, докато и тримата стъпват по тази земя...

Върна се в канцеларията и затвори вратата зад себе си. Бе събота, но госпожица Бригс довършваше нещо. Купища документи на бюрото очакваха подписа му. Прочете ги прилежно, без да вникне в съдържанието им, и се отказа. Отпусна се в креслото, вторачи се невидящо в празното пространство и потъна в мислите си.

И така — срещата, която искаше, се осъществи и само господ знаеше дали някога щеше да ги види пак. Живееха от другата страна на парка, само на кратък птичи полет от неговия дом. И той разбираше, че ще трябва да приеме тяхното болезнено присъствие — едновременно толкова близко и така далечно! — като най-обикновен факт от човешкия живот.

Всъщност като дълг, пожизнен дълг с вечно неизплатима лихва... Той не се беше оженил за нея и тук лежеше същността на злото. Ще плаща с паметта си, със сърцето и душата си. Върху живота му бе фиксирано специфично задължение, срещу което бе излишно да се бори, защото никога нямаше да успее да го изчисти.

Госпожица Бригс почука на вратата.

— Съжалявам, че ви безпокоя, но ви търсят спешно от Лондон.

— Включете ме.

Акции и бонове, облигации с осигурена лихва и заеми, злато... В общата сума на нещата от човешкия живот всичко това струваше малко повече от купчина прах.

Той вдигна слушалката.

Върна се вкъщи доста късно. Преднамерено не бързаше: бе ред на Мериан да посреща приятелките си за игра на карти, а той нямаше никакво желание да се среща с тях. Слезе от метрото и извървя остатъка от пътя през парка. Хрумна му, че ако не беше Сентръл Парк, едва ли щеше да издържи в този град. От колко напрежения само се бе разтоварвал, колко тревожни мисли се бе опитвал да успокои, минавайки през този парк — благословен да с!

Децата все още пускаха лодки и обикаляха наоколо на кънките си с две колелца. Момиченце тикаше количка с кукла и ѝ пееше. Той се спря за миг, съсредоточи се и се опита да си спомни гласа на Айрис, но звукът се бе стопил в нищото. Толкова дълго бе копнял за син! Когато се разхождаше с Ханк, понякога дори си бе въобразявал, че внукът на Дан с неговото момче. А сега му се струваше, че няма нищо, сравнимо с радостта да имаш дъщеря, да ѝ купуваш роклички и книжки с картинки, да я водиш в Европа, когато порасне, или на запад, отвъд Скалистите планини...

Масите за игра на карти бяха прибрани, жените си бяха отишли.

— Къде беше цял следобед? — запита го Мериан.

— Имах среща в канцеларията си с клиент.

— Срамота е! Защо не те оставят на мира поне в събота следобед? — Устните на Мериан бяха свити в познатия израз на мъченическо търпение. — Работиш прекалено много. Банката и благотворителната дейност изядат цялото ти време. Почти не те виждам вкъщи.

— Но аз харесвам работата си.

— Надявах се да бъдеш тук, за да поздравиш приятелките ми.

— Сигурен съм, че не съм им липсвал, Мериан.

— Но липсваше на мен. Обеща да се върнеш рано вкъщи.

Тя беше в едно от своите особени настроения. Все пак трябваше да признае, че те я обземаха рядко. Вероятно пак и се обажда синюзитът.

— Боли ли те глава? — запита той ласкаво.

— Да. И освен това ми се спи. Ти стана толкова рано! Събуди ме и не можах след това да заспя.

— Съжалявам. Опитах се да не вдигам шум.

— Би ли имал нещо против — не го приемай погрешно, Пол, — но от известно време си мисля, че ще бъде по-добре, ако преминем на отделни легла... Какво ще кажеш? Разбираш ли, събуждаш ме не защото си шумен, а защото усещам, когато ставаш от леглото. Ще имаш ли нещо против?

Можеше спокойно да отговори: „Защо да имам нещо против?“ Но каза само:

— Както желаяш, стига ти да се чувстваш по-добре.

— Искаш да кажеш, че изобщо не те е грижа къде ще спиш?

— В гласа ѝ прозвучаха сълзи.

— Мериан, искам само ти да си добре.

— Друг мъж би изразил разочарование, би заявил поне, че жена му иска да избяга от леглото му...

— Ако бях изразил разочарование, как щеше да постъпиш?

— Щях да се откажа от тази идея.

— Но не би ли било глупаво, след като това ще ти осигури по-добра почивка през нощта? — Тя не отговори и той продължи, като се стараеше да бъде спокоен и казаното да звучи логично: — Мериан, каквото и да бъде моят отговор, ти винаги ще бъдеш недоволна.

Тя стана и отиде до прозореца. Нещо кипеше в нея. Може би очакваше той да прояви ревност, да изиграе оная чудна близост между

двама души, която хората наричат от векове „любов“. Веднъж, за един много кратък период от време, му се бе сторило, че този дар небесен не ги бе отминал. Спомни си онова лято преди години, когато бяха млади и баща му го бе пратил в Европа по работа. Беше ѝ писал и от Лондон, и от Париж: тя му липсваше, искаше му се да е с него... Още не бяха женени.

И в живота му още не се бе появила Анна...

Мериан се обърна внезапно.

— Ако можеше да ме обичаш поне малко! — простена тя.

— Но аз те обичам, Мериан. Защо говориш така? Обичам те.

Да, той наистина я обичаше посвоему. Готов бе да направи всичко за нея, да я пази и издържа, както би правил за всяка жена от семейството, за Хени или за Мег, за майка си.

Тя смръщи вежди и на лицето ѝ застина болезнено изражение. Въртеше нервно с пръсти халката си.

— Понякога чувствам... мисля, че съм безполезна. Безполезна ли съм. Пол?

Тази унизителна молба, изречена от Мериан, бе особено потискаща, защото влизаше в прекалено силно противоречие с патрицианската надменност на лицето ѝ. Една от грешките на природата.

— Откъде е дошла тази мисъл в главата ти? — отвърна той.

— Само защото сме бездетни, някоя глупава жена, изглежда, ти е втълпила да смяташ, че няма друг смисъл в живота. Така ли е?

Тя сведе поглед.

— В известен смисъл може би.

— Каква безгранична глупост! Нима една жена не е нещо повече от плодовита утроба?

Тя му се усмихна слабо.

— Ти си пълноценна гражданка на този град. Когато се замисля за нещата, които вършиш за църковната община! Безполезна! Ще се опълча срещу всеки, който се осмели да твърди подобно нещо. Не смей — заплаши я той с шеговито възмущение, — не смей да говориш така за себе си, ясно ли е?

Лицето ѝ малко се поразведри. Мериан стоеше пред него: жена с приятен външен вид, безупречна и в поведението, и в облеклото си, дори и когато е само по бельо. Добра жена с добри намерения. Обзе го

пронизваща жал, защото не можеше да ѝ даде повече, отколкото ѝ беше дал, защото бе сторил зло, като се бе оженил за нея. Но и ако не бе сторил това, пак щеше да ѝ причини зло. Въртеше се в затворен кръг.

— Знаеш ли — наруши настъпилата тишина той, — тази вечер и двамата се държим много глупаво. И то само защото ти поиска да спим в отделни легла и аз се съгласих.

— Може би си прав — кимна тя, но в гласа ѝ прозвуча съмнение. — Изглежда, понякога правя от мухата слон, нали?

— Всички го вършим. Не сме ли поканени някъде на вечеря?

— У Фоксови. Поканили са само няколко души.

— Прекрасно. — Чуваше някак отстрани колко приветливо звучи собственият му глас. — Винаги отивам у тях с удоволствие. — И добави: — Надявам се, че ще сервират рано. Не ядох достатъчно на обяд.

— Ще ти приготвя сандвич, за да издържиш. — Усмихна му се почти весело. — Съжалявам. Това жестоко главоболие — то е виновно...

„Бием се с вятъра, ето какво вършим от време на време. Всъщност никой от нас няма сериозно оплакване срещу другия“ — помисли си Пол. Те бяха такава прилична, цивилизована двойка! Предстои им приятна вечеря с приятели, ще поговорят за тях на връщане — и ще си легнат...

Утре е нов ден.

8.

Днес беше хубав ден. Чудесно бе да бъдеш с Бен в новия просторен пакард. След обяда ще спрат да хапнат по мелба някъде край пътя и ще завършат деня с късна бейзболна среща. След дългата зима в училище Ханк посрещаше с радост и празнично настроение първата свободна слънчева седмица от лятната ваканция.

Наближаваше обяд, когато пресичаха реката откъм Ню Джърси.

— Гладен ли си? — запита Бен.

— А ти как мислиш?

Бен се засмя.

— Не трябваше да питам. Ти си като бъчва без дъно.

Вярно беше. Колкото повече растеше, толкова по-ненаситен ставаше.

— Растеш като бурен. — Бен го погледна одобрително. — На тринайсет години си висок колкото мен. Ще станеш като дядо си Дан.

Ханк чуваше тази забележка поне пет пъти на седмица.

— Къде ще ядем?

— В ресторанта на Тони. Какво ще кажеш?

— Прекрасно. — Устата му вече се пълнеше със слюнка и вкуса на кюфтета, миди с ароматни подправки или спагети карбонара^[1] и най-малко два десерта.

Ресторантът на Тони се намирал срещу съдебната палата и в него се предлагаше най-добрата храна. Тук се събираха, сключваха сделки и уреждаха различни въпроси адвокати и съдии, бляскави политици с диамантени пръстени и профсъюзни шефове.

Всъщност ресторантът не принадлежеше на мургавия весел Тони, а на Донъл Пауърс. Ханк знаеше това, но внимаваше да не го споменава.

Бяха подранили. Покритите с чисти бели покривки маси бяха подредени и готови за обичайните клиенти. Върху тях бяха поставени кошнички с хляб и чинии с настъргано сухо италианско сирене в

средата. При всяко отваряне на кухненската врата до тях долиташе миризмата на чесън. Бен поздрави Тони и избра маса в дъното.

— Като начало донеси ни голяма чиния с антипасти^[2]. Какво ще поръчаш днес, Ханк?

— Спагети, сос с миди и кока.

— Две коки — допълни Бен.

Уиски и вино се сервираха за шефовете през нощта в задната стая, не сега, посред бял ден, пред очите на всички минувачи по улицата точно пред съда!

Сосът с миди беше много вкусен. Двамата се хранеха без много приказки. Спираха да дъвчат само докато топяха хубавия хляб в соса. Бен намигна на Ханк:

— Без жени сме, слава богу, така че не е нужно да разговаряме. Можем да си разрешим лукса само да ядем.

Ханк се разсмя. Двамата вечно си правеха шеги с майка му, като се хващаха на бас, че тя няма да издържи, без да говори, и пет минути. Понякога Леа печелеше басовете, но беше видно какви големи усилия ѝ костваха тези победи.

— Ще имаш ли нещо против да дойдеш за минута? — махна с ръка Тони на Бен. — Извинявай, Ханк, частен разговор. Бизнес.

Бен взе чинията си и седна през две маси. Двамата мъже говореха тихо с гръб към Ханк, но от време на време до него долиташе някоя и друга фраза: „... запечатано миналата седмица... не, не може да се докаже кой, но момчетата предполагат... да, така е, загубихме два дни... прокурорът...“

Не се бе случило нещо необикновено. Ханк бе дочувал подобни разговори и преди, а във вестниците четеше за тях всеки ден. Всеки знаеше, че понякога ставаха и провали. Някой пропускаше да плати на някого и властта затваряше ресторанта или клуба — най-често само за един-два дни.

Ханк не беше шокиран. Сухият режим беше фарс. Дори дядо Дан, чието уважение към законите бе почти фанатично, говореше, че той не може да трае вечно, че не е грях да пийнеш чашка или две — въпреки че той самият не пиеше нито капка, — че вместо да затварят ресторанти, по-добре би било властите да тръгнат да затварят фабрики, в които лошо платени мъже бяха експлоатирани като роби.

Разговорът на Тони и Бен продължи прекалено дълго. Ресторантът започна да се пълни, някои мъже отиваха при Бен, а той все още говореше. Ханк седеше на масата, чакаше го и скучаеше. От нямане какво да прави поръча втори десерт. Сигурен беше, че никъде в света няма да се намерят подобни сладкиши с кокосов крем. Поръча и трето парче и макар преял, продължаваше да вдига бавно вилицата: не му минаваше и през ум да остави трошичка върху чинията си! В захарницата на масата се зарови муха. Докато следеше напразните й усилия да се освободи, Ханк отново чу гласа на Бен.

— Разтревожен съм малко. Не много, но...

Ханк предположи, че става въпрос за данъка общ доход — не на Бен, а на Донъл. Не бе сигурен кога точно бе дочул, но си спомняше откъслечи от разговори през последните седмици: нещо за Отдела за държавните приходи, за отиване на съд и за Бен, който бе счетоводителят на Донъл.

После се задави. Последната хапка сладкиш залепна някъде в дъното на гърлото му и отказа да слезе надолу. Стомахът му се преобърна и студена пот изби на челото му. Той скочи и се втурна към мъжката тоалетна, последван от трясъка на преобърнатите столове на пътя му.

Бен се появи зад него, докато той все още повръщаше в тоалетната. Той придържаше опънатата му напред глава и в тоалетната се изливаше обядът му: каша от сос с миди, месо и сладкиш с кокосов крем. Беше истинска мъка. Коленете му трепереха и се подгъваха. Когато свърши, облегна се разтреперан на вратата. Краката му бяха като гумени.

— Хей! — извика Бен. — Колко изяде, за бога? Изхвърли храна колкото за един кон!

— Не знам. Три парчета сладкиш — измънка Ханк. — Догади ми се изведнъж.

— Нищо чудно. Хайде, изплакни устата си. Ще трябва да легнеш някъде. Позелениял си.

На вратата се появи Тони.

— Какво става? Болен ли е?

— Само е преял. Виж какво, Тони, ще изтичам до съда за няколко минути. Ще му разрешиш ли да полежи малко в канцеларията

ти? Докато се върна, той ще дойде на себе си — няма начин да не му олекне, след като повърна всичко.

— Разбира се. Ела тук, Ханк.

Ханк влизаше в канцеларията за пръв път. Само я бе зървал, когато тежката стоманена врата се отваряше, за да пропусне някого навътре или навън. Сега, докато вървеше след Тони, мъчейки се да потисне пристъпите на гадене, той получи неясно впечатление за студено помещение с бетонни стени и под, огромно старо бюро, каса и няколко дървени кухненски стола. В дъното на стаята висеше завеса. Тони я дръпна настрана и откри походно легло със сгънато одеяло, прилежно поставено на долния край.

— Легни тук, синко — подкани го Тони, покри го грижливо с одеялото и дръпна завесата.

Одеялото беше дебело и топло и Ханк скоро престана да трепери. Лежеше напълно неподвижно, усещаше как топлината постепенно прониква в тялото му. Срещу него, високо горе — почти до тавана, имаше два малки прозореца, зарешетени с дебели железни пръчки. Почти като в килия — като се изключи завесата, която отделяше сумрачното малко пространство от другата част на стаята. „Защо ли са зарешетени прозорците?“ Сега, когато стомахът му бе облекчен, Ханк се поотпусна и се засрами от станалото преди малко. Беше благодарен, че поне бе успял да запази дрехите си чисти. Иначе трябваше да се връща вкъщи, за да ги смени. О, не, Бен просто щеше да пресече улицата и да му купи нови... приспа му се... клепачите му натежаха...

Когато отвори очи, иззад завесата се носеха гласове. Единият бе на Тони.

— ... Детето спи. Стана му лошо. А и да не спи, няма да разбере за какво говорим. Дете.

— Добре. Щом казваш...

Намеси се трети глас:

— Както ти казвам, Големият бос е разтревожен.

— Толкова ли е сериозно? — В гласа на Тони прозвуча изненада.

— Да. Защо се чудиш?

— Не знаех...

Настъпи дълга пауза. По бетоновия под изскърца стол и по гръбнака на Ханк притичаха тръпки. Някой запали клечка кибрит.

— Бен го безпокои.

— Шегуваш се. Защо Бен?

— Да. Връчена му е призовка.

— Е, и? — Отново Тони. — Какво от това?

— Я не се прави на смотаняк! — Раздразнен глас. — Той няма да се справи, ето какво!

— Бен се справя с всичко. Защо, мислиш, го държи Големият бос? Защо го глези като бебе?

— Защото го бива с цифрите, това е всичко. Запаметява ги. Но е възможно да се изплаши, когато го изправят в съда. Не е сигурен.

Ханк едва се сдържа да не изрази гласно възмущението си. Бен да се уплаши? За какво дрънкат тия? Бен не се страхува от никого! Но замълча. Ще ги разгневи много, ако разберат, че не спи.

— Каква е програмата му днес? — запита един от мъжете.

— Обикновената обиколка в сряда — отговори Тони. — Сега е в съда и ще се върне всяка минута. Тази сутрин ли видяхте Големия бос?

— Какво ти влиза в работата? — намеси се бързо третият мъж. — За какво ти е да знаеш?

— О, нищо, нищо — заизвинява се Тони. — Просто попитах...

— Не питай. Гледай си спагетите и си дръж устата затворена.

— Разбира се, разбира се...

Заскърцаха столове. Отиваха си.

— Отключи вратата. Ще се видим пак.

Вратата се затвори с приглушен тъп звук и ключалката изщрака.

Ханк затвори очи. „За какво става въпрос? — питаше се той. — Всички тия приказки за Големия бос. Какъв голям бос?...“

Когато някой дръпна завесата, пръстените ѝ изтракаха шумно и му дадоха повод да се престори, че току-що се събужда. Отвори очи, прозя се широко и се протегна.

— Изглежда, съм заспал — усмихна се той на Тони.

— Прекрасно. По-добре ли си сега?

— Съвсем добре, благодаря. Но беше ужасно...

— Е, следващия път не прекалявай с десерта.

Бен влизаше в момента.

— Ханк! Добре си, нали? Слава богу, не изглеждаш вече бледозелен. Ще телефонирам и тръгваме. Навън е чудесен ден. — Бен седна на бюрото, за да използва телефона. Шапката му бе отблъсната

назад и разкриваше челото му, покрито с капчици пот. Ханк забелязваше такива неща. Той бе наблюдателно дете.

— Донъл? Пак прегледах всички счетоводни документи... Не знам още... Да, наистина, малко съм обезпокоен. Защо не? Е, естествено... Човекът на правителството не е глупак...

Бен замълча и заслуша. Гласът от другия край на проводника достигаше до Ханк като пропукващите звуци на електростатичните смущения по радиото. Потокът от думи се изливаше доста дълго. Най-сетне спря и Бен отново взе думата.

— Но аз те предупредих, Донъл. Смятам, че се изразих достатъчно ясно. Чисто и просто не желая повече да работя в този бизнес. Съвсем просто е. Нямам нищо против теб, за бога! Знаеш го много добре... Държеше се добре, ценя високо всичко, което стори за мен, знаеш и това! Какво? Какво?... Донъл, не приемам, че го казваш сериозно!

Из стаята пак се понесоха пропукващите звуци на статично електричество. Колкото и да бяха неразбираеми изречените думи, Ханк долови гневната им ярост.

— Да, вярно е, харесвам парите. — Бен несъзнателно стискаше бюрото със свободната си ръка — кокалчетата му бяха побелели. — Никога не съм го отричал, нали? Но аз съм професионалист. Имам две степени и желая да вложа уменията си в по-големи неща, да се проявя и в друга област. Какво лошо има в това просто желание? Не е и трудно да се разбере... Какво? Какво каза?...

От телефонната слушалка се понесе свирепото грачене. Бен неволно изправи гръбнак и захвърли гневно шапката си на пода.

— Слушай, Донъл. Не съм заслужил такова отношение. Дадох ти най-доброто, на което бях способен! Бяхме честни и почтени един спрямо друг и ти го знаеш. Нямах основания да ми говориш по този начин. За бога, нямам ли право да напусна, когато реша? Да стиснем ръце, да се разделим като приятели и да поема по пътя си? Господи, Донъл, прояви разум... Да... Да, казах вече, ще бъда с теб, докато се изчистят нещата. Колко пъти трябва да ти го повтарям? Нима наистина мислиш, че ще те изоставя точно когато си в криза? Чуй ме — и господ да ми е свидетел! — ще те изкарам от тази история и ще ти дам най-доброто, на което съм способен, както винаги досега. Но когато всичко

приключи, ще се оттегля. Ще го направя и нищо няма да промени решението ми.

Гласът, който заговори от другия край, сега бе по-спокоен. Бен започна да кима със слушалка до ухото, сякаш одобряваше нещо.

— Да, защо не? — заяви той. Бръчката между веждите му се бе изгладила. — Тук има вече разум. Нека да не разваляме добрите си отношения само защото искам да тръгна по мой собствен път. Разбира се, Донъл. Е, сега се чувствам по-добре. Днес? Първо ще се отбия в „Ейкорт“. После ще прескоча до „Рейнбоу Ин“ да прегледам набързо счетоводните тефтери... О, ще имам време. Движението нататък е по-спокойно. Едва ли ще ми отнеме повече от трийсетина минути. В „Рейнбоу“ няма никой в средата на следобеда. Добре. Всичко хубаво, Донъл.

— Карахте ли се? — запита Ханк.

— Е, нещо подобно. Но той се успокои. Не се безпокой, дете. Изглеждаш разтревожен.

— Досега не съм ви чувал да се карате. Наистина ли няма да работиш повече за него?

— Да, стига ми толкова. Време е за промяна. Необходима промяна. Добра за всички нас. Хайде. Ханк.

Скъпата кола бръмчеше равномерно, докато се носеше по магистралата. Ханк следеше по навик ръцете на Бен върху кормилото: лек натиск, слабо завъртане — и стрелката затрептяваше на около шейсет километра в час. Той беше запаметил вече начина на превключване на скоростите и когато в далечината се замержелееше хълм, знаеше предварително как Бен ще премине на втора предавка с крак върху амбреажа. Само след пет години и той ще има шофьорска книжка. Гореше от нетърпение да хване кормилото!

Ханк беше ходил в „Ейкорт“. Представляваше обикновено ресторантче с под, покрит със стърготини, специализирано в пържоли и бифтеци. На втория етаж имаше стая, където нощно време зад спуснатите щори се играеше на комар.

— Хората обичат да играят на комар — беше му обяснил Бен. — Аз лично не обичам, не е в природата ми. Надявам се, че същото важи и за теб. Не, не съм прав. Не се надявам, сигурен съм, че никога няма да посегнеш към комара. При твоя произход, а и образованието, което получаваш... Но докато толкова много хора харесват и комара, и

алкохола, защо тези две човешки страсти да не се превръщат в пари? Поне така стоят нещата засега.

Бен спря колата.

— Само ще прескоча да взема някои документи. Чакай ме тук.

След минута или две той се появи отново с главната счетоводна книга под мишница.

— Това е работата ми за през нощта. Понякога предпочитам да я върша у дома: вкъщи е много по-удобно. Е, хайде да потегляме! Напред към полята, горите и езерата! Великолепен ден за такава разходка.

Прав беше. Почти нямаше коли и те хвърчаха на воля по пустия път. Всичко наоколо бе така тихо и спокойно! Малките бели къщи, пръснати тук-там, изглеждаха като заспали. По предните им веранди се люлееха празни люлки. Ханк предположи, че всички стопани са на работа из полето. Вероятно садят нещо — какво друго биха могли да правят по това време на годината? Малкото, което знаеше за фермите, беше научил в имението на чичо Алфи.

— Почти минаваме край имението на чичо Алфи, нали?

— Вярно, не е далеч оттук. Бихме могли да прескочим до Лоръл Лил, но тогава няма да пристигнем навреме за мача довечера.

— Баща ми умря в къщата на чичо Алфи, нали? — Ханк знаеше много добре, че баща му беше умрял там, но нещо го подтикна да заговори на тази тема...

— Правилно — отговори Бен.

— Познаваше ли баща ми добре?

— Познавах го много слабо.

— Беше ли там, когато той умря?

— Да. — Бен отлепи ръка от кормилото и я постави ласкаво върху ръката на Ханк. — Защо искаш да говорим за мъртвите? Погледни само какъв чудесен ден е днес! Мисли за хубави неща.

— Така казва и дядо.

— И е прав. Дан има много положителен поглед върху живота, въпреки че невинаги сме на едно и също мнение.

— Знам. Но защо?

— Е, понякога мисля, че той приема нещата прекалено сериозно.

— Имаш предвид, когато ме заведе на „Краят на пътя“?

— Да, и това също. Смятам, че си още прекалено малък, за да гледаш окопи и смърт.

Но Бен не бе прав. Не беше чак толкова малък. После бе мислил много за ужасяващата и безсмислена жестокост и беше решил, каквото и да стане, никога да не воюва. А когато порасне, да прави всичко възможно, за да спира хората да си вършат такива страшни неща едни на други.

— Не прекара ли по-приятно, когато гледахме Дъглас Феърбанкс в „Багдадският крадец“?

— И този филм ми хареса. Но, Бен, двата филма не са сравняеми, нали?

Бен го погледна и се усмихна.

— Чудесен си, Ханк! Радвам се, че си мое дете, дори и да приличаш на дядо си. Не, за теб поне не се тревожа. Напълно съм спокоен.

„За теб поне не се тревожа.“ Значи действително има други тревоги, въпреки че не си признава.

Познатата вертикална бръчка между веждите му пак се бе появила, като че ли сред безгрижния разговор внезапно си бе припомнил нещо много неприятно.

Замълчаха. Известно време Ханк се колеба дали да му каже или не. Накрая реши.

— Когато лежах на онова легло в канцеларията на Тони — започна той, — те мислех, че съм заспал и говориха за теб. Казаха, че си разтревожен или изплашен, или нещо подобно.

— Кой го каза? — Бен беше стреснат.

— Някакви мъже. Говореха с Тони. Казаха, че ще се уплашиш, когато се изправиш пред съда. Много ме ядосаха.

Бен като че ли се замисли. После запита Ханк дали не си спомня още нещо.

Ханк поклати глава:

— Не... Но те нямаха право да говорят такива неща за теб.

— Е, понякога хората не се чуват какво говорят... дрънкат, без да влагат някакво значение. Имаш ли представа кои бяха?

— Бях зад завесата.

— Разбира се. А и да ги беше видял, нямаше да знаеш кои са. — Бен прехапа устна и пак се смръщи, няколко успоредни линии

прерязаха челото му. — Чуй ме, синко. Винаги съм ти се доверявал. А и ти си достатъчно голям, за да разбираш много неща. А ако не си достатъчно голям днес, все някой ден ще пораснеш. Искам да ми обещаеш да не говориш на никого за нещата, които чу днес.

— За онези мъже?

— За тях, а и за моя разговор с Донъл. Тези неща не засягат никого. Мога да ти вярвам, нали?

Тържествеността на момента изпълни Ханк с гордост: той се почувства внезапно пораснал.

— Разбира се, че можеш да ми вярваш, Бен.

— Прекрасно! Хайде сега да го забравим. От училище ти дадоха дълъг списък с книги за четене през лятната ваканция, нали?

— Даа, доста дълъг...

— Така е в частните училища! Радвам се, че успях да се наложа. С твоите бележки от това училище ще влезеш без каквито и да било проблеми, в който поискаш от университетите на Айви Лигата. Все още ли искаш да станеш доктор?

Ханк кимна.

— Или ще стана учен: физика може би или електроинженерство.

— Ето ти на! Пак дядо ти у теб... Почти стигнахме.

Бяха в район на богати имения. Пътят им с две платна се виеше между стени от рязан камък, дебел жив плет от лигуструм^[3] и варосани огради. Дълги, покрити със синкав чакъл алеи водеха към красиви къщи, построени на върха на възвишение или сред ливади и конюшни. Слънцето сипеше благодатните си лъчи върху коне и млечни крави, които мирно пасяха заедно.

Бен неволно изсвири.

— Какви имения, а?

Пътят им пресичаше магистрала и близо до кръстопътя, сред съвършена ливада и великолепно подредени цветни лехи, се издигаше дълга ниска къща с веранди и жълти сенници на райета. Встрани от алеята бе поставена малка табелка с надпис „Рейнбоу Ин“. По нищо друго не си личеше, че тази къща не е имение на някой богат човек.

Този път и двамата слязоха от колата и влязоха вътре.

— Една леденостудена кола ще успокои стомаха ти и ще ти се отрази добре — предложи Бен.

— Сега стомахът ми е добре — отвърна Ханк.

В големия коридор цареше сумрак. След яркия дневен блясък навън очите изискваха няколко минути поне, за да се нагодят към него и тогава човек виждаше ясно пода, покрит с полиран паркет, огледалата, ореховата стълба, която водеше към казиното на втория етаж, както и залите за хранене от двете страни на коридора. Широко разтворените двойни врати разкриваха букетите върху масите, картините по стените, облечените в кадифе облегалки на столовете.

Отнякъде се появи мъж в смокинг и забърза към тях. Нямаше други посетители.

— Господин Маркърс! Добър ден! Радвам се да ви видя! Не съм ви виждал отдавна, млади господине — съжалявам, забравих името ви.

— Ханк, Андре. Как са нещата?

Андре целуна върховете на събраните си пръсти. Този мъж беше много различен от Тони, който имаше навика да се разхожда из ресторанта си по риза.

— Превъзходно, господин Маркърс, най-добрият месец, който сме имали досега. Три пъти миналата седмица в казиното идваха щатски губернатори — искам да кажа, от три различни щата. Можете ли да си представите? Както и нашият редовен посетител... Говори се, че ще става сенатор — кой знае?

— Вършиш добра работа, Андре. Най-добрата храна, превъзходни забавления — какво повече може да иска човек?

— Нищо повече, господин Маркърс — освен доброкачествен алкохол. Забравихте да го споменете.

— Е, приемам го за разбиращо се от само себе си. Имате достатъчно на склад, нали?

— В добра форма сме. Предполагам, че ще искате да отидете в канцеларията отзад?

— Да, само за малко.

По алеята зарева кола. Тя разпръска чакъл и спря с ужасяващо изскърцване на спирачките пред отворената врата. Бен се обърна, присвивайки очи от светлината, нахлуваща отвън.

— Гледай само какъв начин на... — започна той.

От колата изскочиха двама мъже и изтичаха нагоре по плитките външни стъпала към Бен, чийто силует бе ясно очертан от колоните от двете страни на вратата. Застанал близо до стълбата за горния етаж, Ханк любопитно източи вратле, за да ги види. Стори му се, че и

дватамата бяха с вързани кърпи пред лицата. Но после не бе много сигурен дали наистина бяха с кърпи или това си го бе въобразил: всичко стана така бързо... Но той си спомняше ясно и никога нямаше да забрави ужасяващия трясък на пистолетите... Веднага го разпозна, въпреки че никога преди не го бе чувал. Страшният вик на Бен почти се сля с него и Ханк го видя да пада назад и да се гърчи на пода. Видя мъжете да тичат обратно по стъпалата, чу затръшването на вратите на колата, съскането на изхвърления изпод гумите чакъл, писъка на гумите, рева на колата и... край.

Настъпи тишина. Ханк не се помръдна, беше се вцепенил. А после по стъпалата надолу затичаха хора... други се втурнаха към тях от някакви други стъпала и от кухнята... по излъскания под затрополяха бързи стъпки... мъж с шапка на готвач запищя истерично. Андре коленичи до Бен с наведена глава и лице в дланите си. Като че ли стотици хора започнаха да говорят едновременно:

— О, мили боже! Надупчен на решето...

— Вижте... вижте стената зад него!

— Исусе Христе!...

— Полицията!...

— Не го докосвайте!...

Ханк пристъпи към Бен, не усещаше нищо, защото не бе възможно всичко това да е станало. Не, не е станало.

Някой се опита да го издърпа:

— Ела тук, синко. Не гледай.

— Детето му...

Очите на Бен с проблясващи весели искрици под червеникавокестеняви вежди бяха широко отворени. И устата му беше отворена с дръпнати в агония устни назад — виждаха се зъбите и венците му. Устата на мъртво животно, на лисицата, която бе умряла от някаква болест в имението на чичо Алфи. Той беше мъртъв. Бен беше мъртъв. Разбира се. Какво друго значи цялата тая кръв, разплискана по новото му ленено сако и папийонката на точки. Ръцете му лежаха, разперени върху пода, с длани нагоре.

„Но само преди минута ми казваше да изпия една кола, за да успокоя стомаха ми...“

„Защо?“

„Как така?“

И после чу собствения си рев, чу собствения си ужасен рев и викове... Ревеше и викаше и не спираше, независимо от хората, които се втурнаха към него, независимо от студената вода, нежни думи и ръце... Не можеше да спре. Пред очите му се въртяха червени кръгове, пръсна се въртящо се огнено колело... Накараха го да седне и говореха, говореха, говореха... Но той не разбираше думите им.

После, след доста дълго време — не знаеше колко дълго — той започна постепенно да различава отново нещата. Видя униформа, не турскосиня полицейска униформа, а сива, с цвета на праха. До слуха му достигна мъжки глас:

— Ние сме от щатската полиция, синко. Ще се погрижим за теб. Хайде да излезем вън на въздух. Нека тръгнем насам.

Мъжът обгърна треперещите раменца на Ханк и го поведе към страничния изход. Бен сигурно все още лежеше там и ако бяха тръгнали към главния изход, трябваше да стъпят върху него...

Мъжът накара момчето да седне на някакъв стол: един от онези декоративни железни столове близо до маса под чадър. При тях дойдоха и седнаха още двама полицаи.

— Трябва да телефонираме на някого — обади се първият мъж. — Майка ти...

— Не! — извика Ханк. — Не на мама! Не може просто да й позвъните и да й кажете...

— На кого друг тогава? Ще ни насочиш ли към някого?

— Чичо Алфи живее тук наблизо. Вероятно на не повече от двайсет — двайсет и пет километра. Казва се Алфред де Ривера. Номерът е в телефонния указател, не си спомням...

— Стига ни и това. Джо, обади се по телефона. Аз ще остана тук със... как се казваш, синко?

— Ханк.

— Ти си смело момче, Ханк. Ще стоя с теб, докато дойде чичо ти. Ако ти се плаче, не задържай сълзите си: плачи. Така ще ти олекне.

Но той беше вече изридал потреса и ужаса си. Сълзите в очите му не искаха да се излеят... те стояха там като смръзнати ледени стъкълца и го заслепяваха... Той седеше вцепенено, вторачил поглед в две сиви птички, които подскачаха по тревата. Вятърът като че ли бе замрял в дърветата и горещият, неподвижен следобеден въздух ги обгръщаше в лепкавата си пелена. Не трепваха нито клоните, нито

дори листата. Сякаш животът си беше отишъл от деня — от света, дълбоко наранен и отчужден. Той стоя така, докато след дълго, много дълго време чу звука на познат глас и видя Алфи, облян в пот и зачервен, да тича през мъртвия свят, за да го поеме в ръцете си...

Погребението се превърна в обществено събитие. На тротоара извън помещението за погребения се блъскаше малка тълпа, вратове се източваха, за да не се изгърве изнасянето на ковчега, да се преброят точно сълзите на вдовицата, да се събере достатъчно материал, за да се спекулира със смъртта, както обикновено. Пресата бе осигурила сравнително добра публичност на случая под заглавие: „Подозирано гангстерско убийство в Ню Джърси“.

Пол погледна струпаните цветя и си помисли с отврата, че те са достатъчно за погребението на един гангстер. Неприличното им изобилие изиска отделна кола непосредствено зад катафалката. Пол се спря за миг, без да изпуска ръката на Ханк. Проблясваха светкавици на фотокамери и той беше сигурен, че наоколо има достатъчно детективи и ченгета, внимателно оглеждащи насъбраната тълпа.

Очевидно същата мисъл бе хрумнала и на Донъл.

— Истински позор. Сплетници — мърмореше той през зъби зад Пол. — Пресата е виновна. Превърна в мистерия напълно ясен случай.

Някои водещи на вестникарски колони бяха изразили предположението, че Бен Маркърс е бил „разчистен от пътя“, за да не изпусне нещо като свидетел на предстоящото дело за неизплащане на данъка общ доход.

— Напълно ясен случай? — повтори Пол.

— Но разбира се! Прост обир на касиер. Смятали са, че носи пари. Което всъщност често правеше.

— Те не го ограбват. Те избягват — уточни Пол.

— Загубили са присъствие на духа, когато са разбрали, че не е сам. Толкова е просто.

Пол бе насочен към една от колите, преди да успее да отговори. Семейството беше решило, че е по-добре Ханк да отиде до гробищата с него и Мериан, вместо с Дан, Хени и Леа: страхуваха се, че Леа няма да издържи... Тя плака истерично целия вчерашен ден, а момчето бе видяло вече прекалено много...

Черната процесия се вклини в натовареното движение към Ийст Ривър. Тя премина край мрачните апартаменти на Лонг Айлънд и разпръснати тук-там складове, фабрики, мрежата от улички сред сиви, еднакви сгради и гробища... Всичко изнемогваше от задуха под небе без блясък. Зноен вятър вкарваше прах и сажди през отворените прозорци на колата. Пътуваха, потънали в мълчание, но Пол не изпускаше Ханк от погледа си.

Момчето все още трогваше сърцето му. Някъде по средата между утрешния мъж и вчерашното дете, Ханк изглеждаше днес мъж в сивите си панталони, тъмносиньо сако и добре излъскани обувки, както и с мъха над горната си устна. Но същевременно бе дете със скобите на зъбите и милата искреност на усмивката си. Той можеше да трогне всяко чувствително сърце.

Главата му беше наведена, сякаш се молеше. Бедното дете, може би наистина се моли.

Всички бяха в шоково състояние, но за Пол допълнителният ужас идваше от невъзможността да сподели с някого ужасните си догадки. Сам той дори се съпротивляваше на мисълта, която упорито го водеше по правите пътеки на логиката към страшното подозрение... Питаше се дали някой друг от семейството се измъчва от същите зловещи предположения.

Възможно ли бе Донъл да бе заповядал да се извърши това убийство, за да се измъкне от капан? Първият въпрос беше: „Способен ли е да го направи?“ Да, разбира се. Би било проява на наивитет да се мисли другояче. Около него имаше достатъчно гангстери, цяла йерархия — като се започне от шофьорите на камиони на най-долното стъпало и се стигне до специализираните адвокати на най-горното. Едно телефонно обаждане, една дума само и почти всичко се извършва напълно извън погледа на спусналия заповедта. Той никога не би измърсил ръцете си с директно насилие! Вторият въпрос беше: „Би ли го направил?“ Към Донъл Пауърс с лекота прилягаха прилагателните хитър, агресивен, целенасочен, безскрупулен и циничен. Но „способен на убийство“? И Пол го видя у дома му как реже печеното начело на масата, а до него седи изисканата благовъзпитана съпруга — която той си бе избрал пак целенасочено, когато много повече му отиваше да си потърси съвсем друг тип човек — и любимото, непрекъснато увеличаващо се семейство. Можеше ли наистина този човек да изпрати

доверен съдружник на смърт? Такива бяха тайните мисли, които минаваха през главата на Пол по пътя към гробищата.

„Дупката в земята — мислеше Пол — придава истинска реалност на смъртта.“ Молитвите, музиката и хвалебствените слова бяха само празна показност. Но когато ковчегът се смъкне в разтворената паст на земята, лъсва жестокият гол факт: човекът си отива завинаги. Няма го. Никога няма да се върне...

— О, господи! О, боже! — плачеше Леа.

Подадоха ѝ цветете, за да го хвърли в гроба, но тя ридаше, забила лице в рамото на Дан. Наложиха се Емили да хвърли цветето, а Алфи неловко потупваше Леа по гърба със сгърчено лице, сякаш и той бе на ръба на сълзите.

— О, господи! О, но защо, защо? — стенеше Леа отново и отново, докато накрая внимателно я отведе настрана.

А Ханк стоеше, побелял и неподвижен, без да плаче. И Пол не пусна ръката му нито докато бяха край гроба, нито докато вървяха към колата. Държеше я здраво, обгърнатата в топлата му длан през целия път до вкъщи.

Къщата се изпълни с хора. Всеки носеше цветя и кошници с храна. Всички бяха наобиколили Леа, която се бе поуспокоила. Донъл Пауърс кимна на Пол и го отведе в коридора.

— Искам да знаеш, че утре ще преведа голяма сума на Леа. Пари в брой, които им принадлежат по право. Сто хиляди.

Ако бе очаквал някаква реакция от Пол, трябва да е останал разочарован.

— Казвам ти го, защото ми е известно, че ти се грижиш за личните ѝ инвестиции. Искам да си информиран за тези пари — в случай че тя е прекалено разстроена, за да знае какво да направи с тях.

— Съмнявам се дали Леа ще бъде някога толкова разстроена, че да не знае какво да прави с парите на разположение.

Донъл го изгледа със странно изражение в очите.

— Става въпрос за пари в брой. Аз самият ликвидирам всичко, с изключение на много подобрени ценни книжа. Пазарът е пред провал в близките няколко дни, както знаеш добре.

— Да, така е — отговори Пол.

— Реших просто да го спомена. Моят тъст отказва да се вслушва в думите ми. Глупак. Предупредих го при последната от не особено

честите ни срещи, но той смята личните си преценки за непогрешими.

Пол не бе в настроение да дискутира бизнеса на когото и да било точно сега. Подозираше, че и Донъл хич не го е грижа какво ще стане с тъста му, но води този разговор с единствената цел да поизглади отношенията между тях. Той не искаше открита вражда. Важното беше да се запази благоприлична фасада.

„Презирам този човек“ — мислеше Пол. Но си спомни за Мег и се насили да бъде учтив.

— Е, тъжен ден беше днешният — приключи разговора Донъл. — Ние всички ще трябва да се опитаме да направим каквото можем за Ханк.

— Да, разбира се.

И двамата се разделиха. Донъл и Мег потеглиха за Ню Джърси, гостите си тръгнаха и Ханк бе изпратен в стаята си. Хени се тревожеше за Дан и искаше да го отведе къщи. Емили дърпаше Алфи, който още не желаше да се отдели от Леа и непрекъснато повтаряше:

— Всичко, което е по силите ми, Леа, всичко... ти знаеш къде съм. Ще ти се обадя на всяка цена утре сутринта...

Леа се обърна към Мериан и Пол:

— Постойте още малко, моля ви...

Мериан запротестира:

— Изтощена си, Леа. По-добре ще бъде да си легнеш и да заспиш.

„Всъщност Мериан е емоционално изтощена и иска да спи“ — помисли си Пол.

— Разбира се, Леа, ще останем, щом като искаш да говориш с някого — отвърна той.

Леа седеше на дивана, подпряла брадичка на длани те си.

— Той беше добър човек. Благодарна съм на бога, че всичко е свършило бързо. Не е страдал. Мисля, че вината отчасти е моя. Трябваше да го накарам да се раздели с Донъл.

Сърцето на Пол подскочи и заседна в гърлото му. Нима искаше да каже, че смята...

— Огромните суми, които носеше... Винаги съм се безпокояла...

„Не, не е онова, за което аз мисля.“ Сърцето на Пол се успокои.

— А и тази контрабанда на алкохол с толкова много съперничаещи групировки — може някой да е решил, че са му отнели

търговията с „Рейнбоу Ин“. Кой знае?

Очевидно и през ум не й минаваше другата възможност. Макар и обиграна в много други отношения, тя явно знаеше твърде малко за бизнеса на Бен и начините, по които той се управляваше.

— Трябва да призная, че Донъл се отнасяше добре с Бен. Дори стана така, че Донъл се превърна в най-добрия клиент на Бен. Напоследък — продължаваше Леа тъжно — той като че ли беше единственият му клиент. Създаваше му толкова много работа. О, но Бен бе толкова блестящо умен! Донъл често е казвал, че не му плаща и цент напразно.

„Умен, но не достатъчно...“ Вместо да си изгради независима, открита за всички очи практика, той се бе намесил в криминален бизнес извън закона. И за миг горещ гняв към мъртвеца разтърси Пол.

Думите се лееха една след друга от устата на Леа, нижеха се в изречения и се стапяха в тишината на стаята, оставяйки горчив привкус в душите им.

— Нямате представа какъв широк обхват интереси има Донъл. Говоря за законните инвестиции. Заводи за стомана в Средния запад, строеж на сгради за канцеларии в Чикаго и Бъфало... Закупили дори фабрика за алкохол — готови са за отмяната на забраната върху производството и продажбата на алкохол... Ето защо Бен пътуваше толкова много...

По устните й пробяга едва забележима усмивка. „Бедната Леа — помисли Пол съчувствено. — По-добре за нея е да се гордее с Бен, отколкото да се срамува от него...“ После се сети: „Идеите на Бен, да... Сигурно Бен е насочил Донъл към изкупуване на компанията, която осигурява основната част от дохода на Ханк.“ И гневът му едва не го задуши.

Мериан направи нов опит за измъкване:

— Леа, уморена си, имаш голяма нужда от почивка.

— Сигурно си права. — Леката усмивка, която играеше по устните и, се промени и се изпълни с тъга. — Ще имам нужда от всичките си сили, нали? Безпокоя се за Ханк. Той обичаше много Бен, а и Бен бе такъв добър баща! Ханк ще има нужда от мъж, който да го насочва, а Дан е прекалено болен и прекалено възрастен, за да успее да направи нещо много за момчето. Ще поемеш ли тази грижа, Пол? Ще

поемеш ли сина ми? Той се нуждае от някого, на когото да може да се довери и който ще му помогне да преодолее мъката.

— Знаеш, че ще го направя. Като за мой син...

Мериан стана. Отвори джобния си бележник и го затвори с гневно прещракване. Трагедията и напрежението през последните няколко дни ѝ се отразяваха зле. Тя бе от онези хора, които изживяват всяко страдание като свое собствено: когато четеше книга, обикновено прескачане страниците с прекалено сурово описание на скръб или ужас, а когато беше на кино, затваряше очи пред трагичните сцени.

Пол побърза да приключи:

— Трябва да го отведеш за известно време от града. Малка екскурзия ще му помогне много. Ще имате на разположение достатъчно време да поговорите.

— Прав си, Пол, но за него е по-добре да бъде тъкмо с теб точно сега...

— Ще се опитам да го направя.

Леа протегна ръка.

— Винаги си бил толкова мил към нас, Пол. Мил и мъдър.

„Да — мислеше той, докато слизаше по стълбите, — какъв мил мъдрец съм само! Безпомощен като дете пред собствените си проблеми...“

Лятото неусетно премина в есен. Преди първия училищен ден Пол и Ханк се отправиха към Бостън Поуст Роуд на път за Нова Англия.

— Къде отиваме? — запита Ханк.

— Не знам. Ще вървим на север и ще видим какво ще се случи.

За разлика от Бен, Пол изглеждаше много висок зад волана. Ханк се опита да не гледа кормилото, за да не вижда ръцете на Бен в ръкавици за кормуване от свинска кожа... Опитваше се да не си спомня колко внимателно изтъркваше Бен капака на любимата кола с гюдерия...

През първите дни след смъртта на Бен, Ханк не знаеше какво да очаква. Беше се страхувал, че всичко ще се промени: вероятно ще се наложи да напуснат къщата и ще трябва да смени училището си, ще

изгуби приятелчетата си и дори може би ще се наложи да се откажат и от кучето... Струваше му се, че всичко около него ще се срути.

Но когато траурният период изтече и той остана за пръв път сам с майка си, тя му обясни какво им предстои да направят.

— Аз ще работя, както досега, а ти ще ходиш на училище. Ще останем в тази къща. Да, около теб ще има празнота — няма да имаш любящ баща, но все още имаш дядо си и Пол, особено Пол.

Ханк се бе поуспокоил и сега се наслаждаваше на чувството за сигурност в колата на Пол. Късно следобед достигнаха границата с Масачузетс, където купиха сладолед и индиански мокасина, обсипани с пришити мъниста. После продължиха до някакъв хан, в който решиха да нощуват.

Приключил рано с вечерята си, Пат седеше, облегнат назад, и се усмихваше ласкаво на Ханк, който още не бе свършил.

— Ти си като бъчва без дъно — засмя се накрая той.

И Ханк веднага се видя пак в ресторанта на Тони с Бен... Когато се съвзе, разбра, че винаги ще си спомня този злощастен следобед, щом дочуе тези думи или пред него се постави порция спагети...

Пол говореше много — нещо необичайно за него. Разсъждаваше за тениса, за ангината на дядо Дан, какъв чужд език трябва да избере в училище: немски или френски. „Сигурно си мисли, че така ми помага. Може би е чел някоя от онези книги с наблюдения върху детската психология, които е накупила мама. «Пубертетът е... юношите са много уязвими... леко раними... Период на много промени...»“ И тъй нататък.

Ханк се усмихна: какви глупави книги! Но после реши, че те може и да имат основание. Имаше чувството, че това лято бе пораснал внезапно с няколко години.

Сред потока от думи Пол неочаквано каза нещо, което го стресна и привлече вниманието му:

— Вероятно понякога си ужасно сърдит на Бен.

Ханк бе шокиран.

— Гневът е естествена човешка реакция, Ханк — продължи Пол. — Дори когато хората умрат спокойно от болест или старост, ние се гневим... защото ни изоставят... А в случая с Бен е още по-тежко, защото никой не разбра какво точно стана. Знаем само, че убийството му е свързано по някакъв начин с работата, която вършеше. Така че

имаме известно основание да го обвиним донякъде... Признавам, че го обвинявам — понякога.

Ханк мълчеше.

— Но нека да не съдим — нямаме това право. Нека да помним доброто у него...

Настъпи тишина и Пол смени темата:

— Колкото по-дълбоко на север отидем, толкова по-бързо ще се сблъскаме с есента. Ню Хемпшир ще ни посрещне, посипан с червеното й злато.

Ханк беше благодарен за смяната на темата. Защото в главата му постепенно се оформяше мисъл, която се страхуваше да произнесе на глас...

На четвъртата сутрин се приближиха до границата с Канада. Отседнаха в старомоден хотел с люлеещи се столове на дългата веранда. Никой обаче не седеше там, а когато слязоха за закуска, и салонът за хранене беше пуст. Сезонът бе отминал.

В камината танцуваха пламъчета и излъчваха приятна топлина. Отвъд прозореца до масата им се издигаше огромен клен, праметнал златна есенна премяна. Ханк ядеше бавно, без да откъсва очи от прозореца. Топлото злато на дървото пред него го изпълваше с противоречиви чувства: тиха радост и непонятна тъга...

— Много си мълчалив — наруши странното очарование Пол. — Надявам се, че ти е било приятно да бъдеш тук с мен.

„Е, не чак особено приятно, но не беше лошо.“

— Хубаво беше — отвърна той. — Радвам се, че дойдохме.

— Бързо растеш, Ханк. Много се източи нагоре, откакто... — Пол смутено замълча.

„Хайде, говори — заподканя се Ханк. — Колкото по-дълго го задържаш у себе си, толкова повече ще расте и ще те превзема отвътре...“

Той вдигна още една вилица с хапка към устата си: печелеше време, за да подбере думите, но те се заизливаха навън, пробиха гънката бариера на съпротивата.

— Смятам, че Бен умря, защото Донъл го искаше — изтърси внезапно той.

— Така ли мислиш? Защо? — Пол говореше спокойно, но Ханк забеляза, че е шокиран.

— Бях заспал в задната стая в ресторанта на Тони. Искам да кажа, бях полузаспал, когато там влязоха някакви мъже и заговориха за някого, който се страхувал, че Бен може да не издържи в съда. Не ги виждах, но от начина, по който говореха, съм сигурен, че бяха истински гангстери — като онези от филмите. Единият каза, че Бен не е глупак и няма да проговори, другите се съгласиха, но заявиха, че може да се уплаши и да направи някой гаф.

— Това не доказва нищо. Делото не стигна до съд. Донъл плати глоба и се стигна до споразумение.

— И това не доказва нищо, Пол. Ти още не си чул останалото — отговори Ханк и сам се изненада от начина си на изразяване. Изведнъж се почувства много пораснал и умен.

Пол се наведе напред, забил в него поглед, сякаш искаше да разучи лицето му.

— Разкажи го тогава.

На Ханк неочаквано му се прииска да оттегли думите си назад. В края на краищата бе обещал на Бен никога да не го казва. Но бе прекалено тежко да задържа всичко вътре в себе си.

— Бен и Донъл имаха страхотна разправия по телефона. Бен заяви, че напуска.

Пол отпи глътка от чашата с вода.

— Бен каза ли защо?

— Да, каза, че иска да бъде професионалист и че желае промяна. Но заяви, че няма да го напусне, преди Донъл да разреши неприятностите си. Донъл обаче бе направо бесен. Чувах го как крещи по телефона.

— И какво стана после?

— Бен като че ли го поуспокои и разговорът завърши, когато Бен му каза по кое време ще бъде в „Рейнбоу Ин“.

Пол все още се взираше втренчено в лицето на Ханк.

— И после какво?

— После поехме с колата към „Рейнбоу Ин“. Бен бе разстроен и обезпокоен. Преструваше се, че не е, но аз разбирах, че го прави заради мен. Накара ме да обещаая, че никога и на никого няма да кажа за случилото се — нито за разговора между мъжете, нито за спора му с Донъл. О, Пол! Не трябваше да го споменавам, докато съм жив, а ето че наруших обещанието си! Ужасен съм, нали?

Пол докосна ръката му.

— Не — отговори той. — Понякога всеки човек внезапно се изправя пред някаква загадка или проблем, с които не е в състояние да се справи сам. — Замълча и погледна през прозореца, където златистите листа на клена искряха под ярките лъчи на сутрешното слънце. После се обърна към Ханк и заяви със сериозен тон: — Но не трябва да го казваш на никой друг, Ханк. НИКОГА.

— Няма, Пол. Чувствам се по-добре сега, когато и ти го знаеш. Няма причина да се страхуваш, че ще го кажа и на някой друг.

— Защото може да бъде много...

— Опасно?

— Нека да изберем думата „неприятно“. Отправяш доста сериозно обвинение, Ханк.

Ханк кимна.

— Разбирам. Но е трудно за доказване. Косвени улики и прочие.

— Четеш криминални романи, така ли?

Ханк не отговори. Той погледна Пол сериозно и напрегнато:

— Искам да те попитам нещо. Настоявам да ми отговориш откровено. Помислил ли си някога, дори и за минутка, че Донъл има някаква връзка със смъртта... със случилото се?

Пол пое дълбоко дъх. „Печели време — помисли Ханк. — Въпросът не му харесва.“

Накрая Пол заговори:

— Повече от минута, Ханк. Мислех дори прекалено много и прекалено дълго за тази възможност. Да, вярвам, че има връзка. И в полицията са на същото мнение.

— Къде тогава е справедливостта? — извика възмутено Ханк. — Защо нищо не се прави?

Пол въздъхна.

— Сигурно един ден с уплаха ще разбереш колко несъвършено управляват света възрастните. Как да ти обясня? Въртят се колелца в колела, власт зад властта — говоря напълно сериозно, не е игра на думи. Освен това, както сам ти казваш, липсват сериозни доказателства. А доказателството е по-силно от знанието. Ти може да ЗНАЕШ, без да си в състояние да го ДОКАЖЕШ. Разбираш ли ме?

Болката, стегнала гърлото на Ханк, го гореше като жарава. Той преглътна с мъка.

— Никога повече няма да пристъпя прага му! Никога!

— Но ще трябва, бедни ми Ханк. Ще бъдеш канен за рождените дни на децата и много вероятно за Деня на благодарността^[4] тази година. Ще трябва да отидеш.

— Ще откажа. Защо да не откажа?

— И ще причиниш мъка на Мег? И ще накараш майка си да се замисли по-дълбоко върху някои неща и да се подлуди, когато сама стигне до истината? Послушай ме, опитай се да го забравиш и върви напред. И без това не си в състояние да направиш нищо. Чуваш ли ме, Ханк? — Пол бе снижил гласа си почти до шепот. — Направи го и заради себе си, послушай ме. Гневът ще те разяде отвътре. Прегърни само спомена за Бен: помни, че те е обичал — и забрави останалото.

— Може би си прав.

— Да разбирам ли, че приемаш съвета ми?

— Добре, Пол, ще го направя.

Пол пак докосна със скрита ласка ръката му.

— Сигурен съм, че мога да ти вярвам. Ти порасна много това лято... Искаш ли да идваш с мен в синагогата в съботните утрини? Там би могъл да чуеш някои неща, които ще ти помогнат да се ориентираш по отношение на хората, ще научиш много за доброто и злото...

Ханк се замисли. „Мама никога не ходи в синагогата, защото събота е само още един работен ден в бутика. Бен беше безразличен. Дядо Дан е атеист, нарича се «светски еврей»... Но къде е Бен сега? А дядо Дан има лошия навик непрекъснато да дава наставления. Остава Пол... Той може да играе тенис и да се шегува. Може да бъде и сериозен, без да ти чете досадна лекция.“ Е, ако Пол препоръчва синагогата, Ханк ще го послуша.

— Няма да е лошо — отвърна той. После си спомни за нещо. — Мама казва, че войната е променила отношението на хората към злото. Сега вече почти никой не се шокира от... от едно убийство, както е било по-рано. И ти ли си на същото мнение, Пол?

— Да, за съжаление. — Пол замислено поклати глава. После се усмихна. — Хайде да говорим за нещо друго! Да спрем ли в антикварния магазин да купим малък подарък за майка ти?

Излязоха и веднага се потопиха в ярката свежа сутрин. Над нападалите по тревата ябълки прелитаха пчели. Слънчевите лъчи още пареха, но на сянка човек вече усещаше хлад.

— На път за вкъщи ще купим малко ябълки — обяви Пол и обгърна с ръка крехките рамене на Ханк.

А той помисли: „Винаги ще си спомням тази сутрин... Пол ще умре — след много, много години той ще бъде мъртъв, а аз все още ще помня нещата, които си казахме през лятото на 1929 година. Ще помня златното сияние на клена, ябълките по тревата и топлината на ръката му, обгърнала раменете ми...“

[1] Специален сос, който се смесва веднага след приготвяне с изпържени в малко мазнина бекон и лук, настъргано сухо италианско сирене, чер пипер и бъркани яйца. — Б.пр. ↑

[2] Предястие, представляващо комбинация от солена риба, мариновани зеленчуци, месо, сирене и маслини. — Б.пр. ↑

[3] Храсти или дървета от семейството на маслината със синьо-черни плодчета и бели цветове, обикновено отглеждани за жив плет. — Б.пр. ↑

[4] Официален празник в САЩ в памет на първите колонизатори; празнува се всяка година в последния четвъртък от ноември. — Б.пр. ↑

9.

Мег вървеше към бутика на Леа, все още несигурна дали наистина иска да отиде там, или дали изобщо иска да се среща и да говори с когото и да било. Тази сутрин бе тръгнала за Ню Йорк със същите неясни намерения. По някое време реши да се отбие при Хени само за да се сгрее на топлината, запомнена от детството. Но Хени не бе вкъщи. Мег пое към музея на Пето авеню, поколеба се пред долното стъпало и продължи да върви. Бе дошла в града без колата: не бе в настроение да понася присъствието на шофьора или на когото и да било друго.

Тръгна към долната част на града. В следобедната светлина пред очите ѝ блестяха високи кули. Хората бръмчаха и се суетяха като мравки във всяка една от тях — било то хотели, канцеларии или магазини. Купуваха и продаваха неща, правеха неща, говореха по телефони. Когато се замисляше за всички тези толкова заети хора, Мег се чувстваше изолирана. Все едно че бе в някоя чужда страна, вслушана в разговори, които не разбираше. Чувството ѝ бе познато до болка: неприятно усещане, предизвикващо гадене и желание да го загърби.

Обзе я слабост. Отпусна се бързо на пейка, разделяща Пето авеню от парка, и облегна гръб на стената. Знаеше, че коренът на слабостта бе в главата ѝ: последното бебе бе вече на седем месеца и тя бе възстановила физическата си сила.

Зловещата мисъл, която се оформи в главата ѝ като едва забележимо семенце след убийството на Бен, бе пуснала корени и бе избуяла. Беше се опитала да я изкорени, но тя пак бе порасла... Ставаше въпрос за неясното усещане, че Донъл знае прекалено много за смъртта на Бен... Какъв ужас! Мъжът, с когото делеше леглото си, от когото бе заченала децата си и който бе отговорен за възпитанието им... Не, не беше възможно...

Внезапен порив на вятър подгони ръждивочервени листа по тротоара. Прекалено хладно бе да седи на открито. Освен това

самотната ѝ фигура привличаше нежелано внимание: кой седи така сам и следи с невиждащ поглед преминаващите насам-натам автобуси? Тя стана рязко и почти веднага се сблъска с някаква жена, която вървеше в противоположна посока. Засрича извинение и срещна озадачения ѝ поглед. Защо озадачен? Има ли нещо не в ред около нея, което да привлича погледите на другите?

Новата бавачка, онази, която дойде да гледа бебето Агнес, я бе погледнала точно по същия начин тази сутрин. Да, така беше: погледна я някак странно, укоряващо, когато изтича да вземе бебето от нея. Близнаците я дърпаха за роклята: търсеха вниманието ѝ, а тя държеше бебето, опитваше се да балансира между тях — и точно в този момент у нея се надигна червената, заслепяваща вълна на гнева и тя ги беше отблъснала с викове — да, сигурна беше, че бе крещяла: „Махайте се! Махайте се! Ако не спрете веднага, не знам какво ще направя!“ И те се бяха разревали от уплаха. Бебето не закъсня да се присъедини към тях, а тя бе притиснала лице към него и бе плакала на глас във вратлето му, докато бавачката не се втурна към нея... Неприятна жена. Трябва да я уволни.

Мег продължи да мести механично крака, потънала в неприятните си мисли. „... Всъщност не искам да се срещам с Леа, но не искам и да се връщам вкъщи... Може би все пак ще отида до Леа... А може и да не отида.“

На витрината на бутика бе изложена рокля от искрящо златно ламе. Хармонизиращата по цвят пелерина бе обшита със самурова кожа. Ако Донъл я види, веднага ще я накара да я купи. Рокля, която ще фокусира вниманието на всички веднага щом собственичката ѝ се появи на някой прием. Донъл обичаше този вид отнемаща дъха поява. А тя я мразеше.

На входа я посрещна продавачка с подканваща усмивка.

— Възхищавате се на ламето, мадам? Модерна дължина — до средата на прасеца. Току — що въведена в Париж от френските моделиери.

Леа ѝ се притече на помощ.

— Мег! Толкова се радвам! — И бързо добави. — Случило ли се е нещо?

Тръпка на тревога притича през младата жена.

— Защо? Странна ли изглеждам?

— Не, не... Просто помислих... Обядвала ли си?

— Бях заета. Дойдох пеша дотук.

— Влез в тази пробна. Ще ти предложи чаша чай и сладкиши. Не е кой знае какъв обяд, но е по-добре от нищо.

Мег се отпусна на стола. Леа бе наблюдателен човек: достатъчно беше само да я погледне, за да разбере, че нещо не е в ред. В светлината, разпръсната в три посоки от тройните огледала, Мег видя бледо, напрегнато лице и прегърбено на стола тяло — стойка на възрастна жена. Опита се да се поизправи.

— Как е бебето? — запита любезно Леа.

— Добре. Вече седи.

— Паметта ми обикновено е добра, но сега не мога да си спомня името ѝ.

— Агнес.

— Вярно. Сетих се, че започва с „А“, но не виждам децата ти достатъчно често, а те са толкова много... Човек се обърква. — Докато говореше, Леа безгрижно люлееше крака. Обувките с деколте в два цветни нюанса пасваха съвършено на бежовия ѝ костюм от „Шанел“ и златните ѝ огърлици. — Но обещавам да запамеля имената на всичките ти деца. Слушай: Люси, Лорета, Агнес, Томи и Тими.

„Аз крещях на Люси и Лорета тази сутрин. Бедните малки изплашени невинни душици! Само как им крещях...“ Сълзи изпълниха очите ѝ.

Леа се обърна настрана. През сивата пелена на сълзите си Мег забеляза, че тя продължава да люлее елегантен крак, обвит в лъскава коприна.

Леа продължаваше любезно:

— Какво голямо семейство: пет деца за пет години! Господ да ги благослови и тъй нататък.

Мег избърса очите си.

— Да, права си — едва прошепна тя.

— Мег, ти не искаш повече бебета. — В гласа на Леа звънна твърда нотка. — Самоунищожаваш се. Нервите ти са напълно разбити.

Мег постави чашата на близката масичка.

— Но не разбирам защо. Заобиколена съм от прислуга, няма нужда да помръдна и пръст. Срамувам се. Онези бедни жени в апартаменти без топла вода, жените, лишени от всичко и оставени

сами на себе си... Как съумяват да отгледат куп деца? Нима имам основания за оплаквания?

— Защо смяташ, че и бедните жени, за които говориш, не се превръщат в развалини и не разбиват нервите си? Някои издържат, други — не. Погледни се само — допълни Леа почти грубо. — Погледни се в огледалото. Колко време ще издържиш още по твоя преценка? Ще родиш ли още пет през следващите пет години?

— Не знам... Просто не знам.

— Какво става с теб? Защо нямаш силата да му се противопоставиш?

— Опитвам се. Но ти го познаваш, не е човек, на когото някой може да се противопостави... — В ушите ѝ звънна умората, безнадеждността и в същото време глупостта на думите ѝ.

— Говориш глупости, Мег — веднага отреагира Леа. — Съжалявам, но длъжна съм да ти го кажа, не си дете: голям човек си, а и това засяга ТВОЕТО тяло. Освен това при Донъл не става въпрос и за нарушаване на религиозни разбирания. Ако си спомняш, каза ми го ти точно тук, в тази стая.

— Знам.

— Тогава каква е причината?

— Вероятно приумица.

— Приумица! Не, скъпа моя, става въпрос за власт. Желание да се налага над теб. И удоволствието му е още по-голямо, защото знае, че успява да те принуди да вършиш нещо, което не искаш. Прекършва волята ти и те подчинява напълно на своята. Не казвам, че не се радва искрено на всички деца. Има достатъчно пари да ги отгледа по определен начин и да се перчи с тях. Някои хора наистина обичат къщата им да е пълна с деца — особено когато не се налага те да ги износват и те да ги раждат!

Мег мълчеше и мислеше: „Бих искала да съм като Леа. Колко е силна! И като си помисля, че съпругът ѝ умря трагично само преди една година! Сигурно човек трябва да бъде роден такъв. Всички умни, модерни жени, които работят тук, изглеждат така, като че ли се справят успешно с всичко и с всеки. Изглеждат някак извисени над другите, недосегаеми. Вероятно наистина са такива.“

— Мег, кажи ми... — Леа я гледаше с любопитство. — Ти сигурно страшно негодуваш срещу него. Нали?

Какъв пряк въпрос. Само жена като Леа може да го зададе така спокойно или да отговори без трепване, ако някой я запита.

— Понякога — отговори Мег тихо.

— Но когато си в леглото му, вероятно...

Мег се изчерви. Другата жена сякаш бе проникнала като рентгенов лъч в главата ѝ и се бе добрала до тайните кътчета на мозъка ѝ.

— Не ми отговаряй, разбирам. Не искам да те смуцавам. Всъщност ти ми отговори.

— Не изцяло — поклати глава Мег. — Има и други неща. Бизнесът му.

Сега лицето на Леа се стегна и се затвори — като внезапно затръшната врата. В следващия миг тя леко се пооткрехна.

— Колкото до бизнеса му... Въздържам се от коментар. Прекалено е сложен и извън моите възможности за ориентиране.

Какво ли мисли Леа за Донъл и Бен? Какво ли е мислила за отношенията им преди смъртта на Бен? Знаеше, че тя никога няма да ѝ каже. Заради същността на „бизнеса“ и ореола на тайнственост около него...

— Мег, настоявам да помислиш сериозно върху съвета ми от миналата година. Среци си с доктор и си осигури диафрагма. Ако не го направиш, си пълна глупачка. Нищо друго не мога да сторя за теб — строго завърши тя.

— Той няма ли да разбере?

— Сигурна съм. — Леа говореше търпеливо като на малко дете. — Спомняш ли си какво ти казах за доктора, който идваше тук с жена си? Тя почина миналия месец, колко тъжно! Дойде тук с двете си момичета да откаже поръчката ѝ за палто. Ако се решиш, ще те приеме още днес. Ще намери няколко минути за теб, ако аз го помоля.

— Специалистите не определят среща в същия ден — възрази Мег, разтреперана от напрежение и нерешителност.

— Но той ще го направи. Много любезен човек е. Не му взех нито цент за палтото, въпреки че бе готово. Смешно, знаеш ли кой го купи? Мериан Уърнър! — Леа стана. — Мег, съгласи се да му позвъня веднага. Може да имаш късмет и да те приеме още сега.

Колко бърза беше тази Леа! Мег се опита да спечели още време:

— Не е ли странно, че непрекъснато раждам бебета, а бедната Мериан...

Леа се спря на прага.

— Имаш право да я наричаш „бедната Мериан“ — знам какво имаш предвид. Но би могла да погледнеш и от другата страна. Тя има съпруг за милиони и смятам, че дори не осъзнава невероятния си късмет. — В очите ѝ присвяткаха искрици. — Признавам, че и при най-слабия знак от негова страна веднага ще скоча и няма да се посвения да му го кажа!

— Наистина ли ще му кажеш?

— О, не, глупавичката ми. И ще ти отреже главата, ако го споменеш на някого. Но пак повтарям: ако направи само едно леко пристъпване към мен, аз ще скоча веднага — без да ме е грижа дали е женен или не! Ето ти истината за моето отношение към него. Е, отивам да се обадя по телефона.

„Не смятам, че Пол ще го направи...“ — помисли Мег. В същото време обаче си даваше сметка, че е наистина прекалено наивна и старомодна за млада жена през 1929 год., когато прелюбодееянето бе станало модерно. Достатъчно бе да се четат романите и се следят новините, за да се разбере, че е така.

— Докторът ще те чака в три часа. Казах му, че си доста отчаяна. Той е много мил човек и няма защо да се притесняваш от него. Кажи му всичко. Не се страхувай, Мег. Ето адреса му. — Гласът на Леа я изпрати до вратата. — Вече дори изглеждаш по-добре, след като взе решение. Този костюм ти е хубав, но трябва да смениш чантата си. Ще изглеждаш много добре е чанта от кожа на алигатор с цвят на мед...

Когато Мег слезе от влака на местната гара след пиковите часове и наплива на хора, връщащи се от работа, бе вече доста късно. Краткият есенен ден се бе изнизал неусетно. Малката гара беше ярко осветена и докато чакаше да се появи някое такси, тя усети как я обзема спокойствие. Във въздуха се носеше позната миризма на изгорени листа, успокоителна есенна миризма, напомняща далечните детски години. Поизправи се, за да вдиша повече въздух, да напълни и дробовете си с приятния му специфичен аромат. Следобедното приключение не се оказа чак толкова лошо. Докторът бе изключително

мил. Независимо от младостта му, държеше се с нея почти бащински. Не се наложи да му обяснява кой знае колко и беше безкрайно благодарна. Иначе би избухнала в плач и евентуалната нужда от обяснение щеше да засили чувството на унижение. Само в един момент бе на косъм от неприятни разяснения: докторът я бе попитал дали да говори със съпруга ѝ. Тя беше метнала ръце нагоре с такъв ужас, че той веднага побърза да я успокои.

— Не се безпокойте, госпожо Пауърс, няма да получавате нищо по пощата, дори и ежегодното напомняне за преглед. Вие ще решавате кога да идвате. Така го искате, нали?

Сега се опитваше да си спомни какво друго ѝ бе казал. Че жената е отговорна пред себе си и е длъжна да пази здравето си, иначе няма да е полезна на никого, най-малко на себе си. Човек не трябва да се страхува от признанието, че силите му са изчерпани...

— Всеки от нас познава чувството на пълно изтощение, отчаянието на хванато в капан животно — говореше лекарят. — Не се опитвайте да го надвиете сама. Протегнете ръка за помощ. — И в погледа му тя разчете състрадание и разбиране.

Без много приказки той беше установил, че жената срещу него е на границата на пълното рухване. Мег веднага усети, че пред нея седи мъж, който истински харесва жените, уважава ги като личности. Докато някои мъже харесваха жените само в леглото...

Появи се такси. Приятните квартални улички бяха празни: семействата се бяха прибрали вкъщи за обичайната вечеря. Едва сега Мег осъзна колко е закъсняла и пак я обхвана паниката от тази сутрин. Необичайното ѝ закъснение ще предизвика въпроси. Тя смело я потисна: „Дръж се като голяма жена, Мег, не си дете, хванато с буркан сладко в ръце!“ Стисна чантата си, издута от кутията, която съдържаше и вина, и страх, но и облекчение.

Донъл се появи в предния коридор, преди още да бе успяла да затвори външната врата.

— Какво, по дяволите, ти става? Мислех вече какво ли не — че си катастрофирала и един куп други неприятни неща. Вечерята беше готова преди цял час! Разтревожи цялата къща.

Нормалната реакция: безпокойство, гняв и облекчение.

— Съжалявам. Забавих се в града, докато взема такси до влака, и същото се повтори тук.

— Но защo с влак? Защо не с колата?

— Не ми се искаше да пътувам с колата днес.

— Не ти се е искало? Странни приказки — как да ги разбирам?

— Дай ми възможност да отида до горния етаж да се преоблека.

После ще вечеряме и ще говорим.

— Вече съм вечерял. Уморих се от чакане. Как смееш да се отнасяш към прислугата по този начин? Прави са да искат да приключат с работния си ден, вместо да висят с часове в кухнята.

— Не съм молила никого да виси в кухнята. Ще си направя сандвич. А и не съм кой знае колко гладна.

Той я последва. Чуваше тежкия тропот на стъпките му, въпреки че стъпваше по килима.

— Виж какво — каза ѝ той, затваряйки вратата на спалнята зад себе си. — Така нещата няма да вървят. Искам да знам какво не е наред в тази къща. Имаш кола и шофьор на разположение, а тичаш в Ню Йорк като — като не знам какво! Защо? Къде беше?

Мег пое дълбоко дъх.

— Отидох при Хени и се отбих при Леа, пазарувах малко...

— Питам те, защo не взе колата?

— Искях да бъда сама.

— Налудничава идея! Какво криеш? Плакала си тази сутрин.

— Не съм. Кой ти каза такова нещо?

— Тими.

— Не е вярно, Донъл — възрази тя.

— Добре тогава... Хелга каза.

Естествено. Прислугата винаги предпочиташе господаря на къщата пред господарката — особено когато господарят беше Донъл!

— Когато закъсна и аз се разтревожих, тя ми разказа за случилото се сутринта. Не се опитвай да лъжеш, Мег. Болна ли си? Какво криеш?

Стояха изправени един срещу друг, пръстите на краката им почти се докосваха. Не бе съблякла палтото си и все още стискаше чантата в ръце. Тъй като той не бе много по-висок от нея, очите им бяха почти на едно ниво. Как бе възможно очите на един човек да изразяват толкова заплаха чрез черния си блясък, когато са всъщност само очни лещи? Но тя съумя да събере сили да издържи вторачения им взор.

— Не съм сигурна дали е възможно да се каже точно „болна“. Бях затормозена, блокирала... Имах чувството, че ще се пръсна, че няма да имам сили да го понеса повече...

— Да понесеш? Да понесеш какво? Тежкият си живот?

— О, добре!... Защо си такъв фанатик по отношение на децата? Какво значение има бройката им за теб? Когато — ти сам го призна — не си религиозен човек. Защо? Кажи ми. Опитвах се и се опитвам да разбера.

— Няма защо да се опитваш да разбереш. Такъв съм и такъв ще остана. Много по-издигнати жени от теб, от някои от най-изтъкнатите семейства на нацията, с радост раждат деца.

— Превъзходно! Чудесно за тях, но не и за мен!

Замълчаха, застанали почти плътно един срещу друг. Мег размаза сълзите с opakото на ръката си. „Ако не се погрижите за себе си, няма да бъдете полезна за никой друг“ — звучеше в главата ѝ гласът на лекаря.

Донъл отиде до вратата и провери дали е заключена.

— Не искам децата ми да влязат и да видят майка си в този вид.

— И аз не искам да ме виждат в това състояние. Не разбираш ли, че точно това е същността на въпроса? Ако не живееш в непрекъснато напрежение и тревога, че всяка година ще раждам като животно!

— Ти си истеричка — заяви той. — Я се погледни.

Мег се обърна към огледалото. Лицето ѝ беше покрито с грозни петна. От нея се очакваше да бъде хрисима, очарователна и винаги спокойна и тиха, когато най-много от всичко ѝ се искаше да бъде откровена и почтена спрямо себе си и другите — но какво значение имаха нейните желания? Нямаше изход от каменната стена, която я бе притиснала. Единственият изход кротуваше в чантата ѝ и тя ще прибегне до него. Кой се безпокои за нещата, които не знае? Освен това-онова другото, страшното нещо, потиснато в най-скритата ниша на мозъка и, сега се раздвижи и понечи да се излее навън...

— Съжалявам, ако съм се държала странно — започна тя.

— Държиш се странно.

— Тревожа се, Донъл. Нападат ме мисли като мъгла, която се вдига за малко само за да се върне пак обратно... Опитвам се да ги прогоня...

— Мисли! Мъгла! За какво говориш?

— Понякога мисля... мисля за начина, по който бе убит Бен и... Той впи жестоки пръсти в раменете ѝ.

— Какво искаш да кажеш? Какво значи „начина, по който бе убит Бен“?

— Знаеш колко много се писа по вестниците, че убийството е свързано с предстоящото му явяване пред съда. Знам, че постепенно всичко отмира, но човек не може да не се замисли...

— И така жена ми лежи в леглото на съпруга си и в главата ѝ се мотаят тайни мисли! Тя смята, че съпругът ѝ е наредил да убият човек! Дяволите да ме вземат, ако някога съм чувал подобно нещо! — Пръстите му се впи ваха болезнено в раменете ѝ.

— Донъл! Не съм казала, че ти си го наредил! Но не можех да не мисля за някои от мъжете, които идват тук. Те изглеждат напълно способни на ужасяващи неща! Жестоки хора... Нима не усещаш какво би могло да се случи? Не те ли е достатъчно грижа, за да обърнеш внимание? Как да бъда спокойна?... Не съм казала, че си ти! — И тя се разрида.

— Кой ти внуши тази идея? Кой беше? Леа, тая хитра лисица? Или братовчед ти Пол, висшият жрец на морала? Кой?

— Никой, кълна се...

— Това е най-възмутителното нещо, което някога съм чувал! — разкрещя се той. — Жена да обвинява съпруга си. Двамата с Бен никога не сме си разменили остра дума! Ние работехме като едно цяло и щяхме да продължим да работим така и през следващите петдесет години, а ти — ти имаш нахалството да предполагаш, че...

— Донъл, съжалявам, ако е прозвучало така, наистина не исках...

— Или някой, свързан с мен...

— Донъл, не исках да кажа...

Мег усети как силите ѝ я напускат — изтичат през ръцете и краката ѝ в сухата земя и изчезват... Отпусна се отчаяно върху леглото.

Той бе престанал да вика и гласът му сега трепереше от обида.

— Моята собствена жена... Никакво уважение към мен... — Замълча и се втрени не толкова в нея, колкото някъде в пространството между тях. — Аз няма да го забравя лесно — завърши той.

Тя се запита кое ли чувство преобладава у него: скръбта или гневът. Той се обърна рязко и напусна стаята, като затръшна вратата зад себе си.

Бе казала прекалено много. Може би обвинението, че не е взел достатъчно предпазни мерки за защита на Бен, не беше честно... Беше объркана. Все пак един проблем поне — най-належащият! — бе разрешен. Малкото гумено чудо ще я направи свободна жена. И тя стана, за да го скрие.

После поседя малко, зашеметена и вцепенена. Не бе съвсем сигурна дали бе загубила или спечелила...

Седмиците минаваха сред хладна учтивост помежду им. Боязливите опити на Мег за сдобряване бяха отхвърлени. Тя се вглеждаше в лицето на съпруга си, търсеше прошка, но не я намираше.

Беше ясно, че той не желае допълнителни спорове, но тя имаше усещането, че са непрекъснато на ръба на разправията. Мег се носеше из къщата с помирително изражение и говореше с поне една октава по-високо от нормалния си тон.

— Донъл — осмели се тя веднъж, — докога ще се държиш така?

— Какво? Какво правя?

— Донъл, моля те. Лицето ти е като изсечено от камък...

Той се захили престорено.

— Така по-добре ли е? Това ли искаш?

Тя наведе глава и въздъхна.

— Няма значение. Не искам нищо...

Какъв сложен характер! Вероятно по-добре щеше да се чувства с някой обикновен човек, тих, спокоен мъж, може би учител...

И все пак го обичаше — въпреки всичко...

Нощно време лежеше до него, вслушана в равномерното му дишане. Нищо не го изваждаше от равновесие. Не, не е вярно. Бе го наранила с подозренията си — последното, което бе желала да стори. Болеше я от насъбрана, неизразена нежност към него...

Веднъж протегна предпазливо ръка, докосна гърба му, но той веднага се отдръпна. Бе я отблъснал дори в съня си — ако наистина

спеше. Колко време щеше да издържи така, отдалечен и хладен? Наложеното наказание превишаваше многократно простъпката ѝ спрямо него. Толкова ли страшно бе казаното от нея? Не би следвало да е толкова наранен от думите ѝ. Споделила бе само нещо, което я тревожеше от известно време: мисълта, че по някакъв начин той би могъл да защити Бен. Ако разсъжденията ѝ бяха погрешни, той можеше лесно да ги коригира с няколко думи. Глупава мисъл може би. Да, разбира се, всъщност той ѝ го бе обяснил. Глупава, но не и подла. Би трябвало да ѝ прости. Познаваше го добре, знаеше колко твърд беше, така че е напълно вероятно да не ѝ прости. И все пак тя го обичаше...

Нощ след нощ Мег лежеше с широко разтворени очи, вторачени невидящо в сивия таван над нея. Часовникът на стълбищната площадка отбелязваше поредния час. А тя лежеше все така неподвижно в очакване на зората. Една сутрин се събуди след кратка дрямка с взето в полусънно състояние решение. Ще го напусне. Ще му покаже, че няма да приема подобно отношение.

В ушите ѝ звучеше гласът на Леа: „Не бъди глупачка. Не може да живееш по този начин.“

„Праваси, Леа, няма значение дали го обичам или не — няма значение колко ще боли...“

В обърканата ѝ глава постепенно се оформи план. В имението на родителите ѝ, Лоръл Хил, има достатъчно място — поне на първо време. После: дрехи, бебешката количка, велосипеди, играчки, училище, нов зъболекар и лекар... Един ден Донъл ще се върне и ще установи, че са си отишли. Тя ще му покаже. Той ще съжалява...

Но ще са необходими около седмица или две да задейства нещата. Тя внимателно се вгледа в календара на бюрото си. Да, към средата на ноември, преди Деня на благодарността.

В Америка нещо ставаше. Нещо кипеше и шумеше подмолно през дългата броеница златисти есенни дни, докато едни шиеха костюми за Деня на Все светии^[1], а магазините бяха претърпкани с купувачки, които оглеждаха новите дълги поли, току — що пристигнали от Париж... докато момчетата играеха футбол по игрищата на гимназиите, а за Деня на благодарността се угояваха

гъски... докато край широките улици на Манхатън се издигаха кулите на новите небостъргачи...

Не всички усещаха студа, който лъхаше от надигащата се заплашителна сянка. Пол Уърнър беше един от малкото, които я виждаха ясно. Няколко икономисти се бяха опитали да предупредят за идващата криза, но писанията им бяха отхвърлени като бълнувания на неподдаващи се на разум паникьори. Когато основните показатели на борсата, които летяха нагоре, внезапно паднаха през септември, беше заявено, че няма причина за паника. Това бе заявено смело и бодро от онези, които бяха вложили цялата си собственост в акции. Последваха още няколко покачвания и падания. Брокерите, които бяха заели пари, започнаха да си ги искат обратно. А когато те не се оказаха налице, не оставаше нищо друго, освен да се пристъпи към разпродажба.

Постепенно се оформяше зловещото лице на дебнещата катастрофа...

Дъното бе достигнато на двайсет и девети октомври. Уолстрийт се сгромоляса, изпаднал в шок. Някои скочиха от прозорците на трийсетия етаж, други се прибраха вкъщи зашеметени и отчаяни, трети се втурнаха да обикалят приятели, роднини и познати да се молят за заеми или за отсрочка...

Такива бяха златните есенни дни на 1929 година.

Камината в канцеларията на Пол Уърнър бе странен анахронизъм на една улица с издигащи се в небесата стоманени кули. Днес в нея горяха дърва и изпълваха помещението със специфичния си аромат и приятната си топлина. Пол гледаше разсеяно недовършения строеж на отсрещната страна на улицата. Питаше се колко ли от помещенията след довършването в него ще бъдат наети. Та толкова много търговци и посредници бяха фалирали! През първите седмици след катастрофата, която той сравняваше наум с изригването на вулкан, цените бяха спаднали рязко. Апартаментът, за който той бе платил петдесет хиляди долара, сега нямаше да струва и половината от тази цена, ако го обявеше за продан. За късмет, нямаше подобна нужда. Той беше закупен и напълно изплатен. „Никакви ипотекы“ — бе го учил баща му и досега го чуваше да разказва със стържещия си старчески глас как бе издържал през паниката на 93-а година, когато много по-богати от него хора бяха фалирали. Пол му беше благодарен за уроците

по предпазливост. Бе съумял да защити и себе си, и онези, за които отговаряше — особено Ханк Рот.

Със задълбочаването на кризата и замирането на бизнеса големият град постепенно се превърна в сива, безлична каменна грамада — с изключение само на тънък лъскав слой на върха. Веднъж Пол мина край мъж в балтон от английски щрайхгарен плат, познат от един от клубовете, в които членуваше. Мъжът продаваше ябълки върху поднос на ъгъла между Брод и Уолстрийт. За да му спести унижението, Пол премина на другата страна на улицата. Навсякъде бяха накачени табели: „Дава се под наем“, „Бизнесът с прекратен“, „Фалит“. Хиляди строители бяха фалирали и още толкова щяха да ги последват, докато се излезе от кризата. „Дали съпругът на Анна не е един от тях?“

Пол теглеше все по-често и по-често от собствените си пари. Даде крупни суми на Хени за апартамент в долната част на града и на жена си за нейната агенция за осиновяване. Направи стабилно дарение на клиниката за слепи, основана от баща му. И колкото повече даваше, толкова повече се безпокоеше за Анна и Айрис. Но бе безсилен. Бе обещал никога повече да не ги търси.

Тези мисли минаваха през главата му, докато си внушаваше, че изучава някакви документи. Наложил се неохотно да се върне отново в канцеларията, за да се сблъска с изкривеното от мъка лице на Алфи.

— Разбираш ли — започна той, — бях пресметнал всичко до последния долар. Цените на пазара се дигаха — смятах да разпродам изгодно до Коледа и да посрещна с получените пари падежа на ипотеките си. Щях да ги изчистя напълно или поне една голяма част от тях. Винаги си бил против тежки ипотeki, знам. — Гласът му се изви безпомощно и заглъхна.

Краищата на всички линии на лицето му бяха отпуснати надолу. Веждите над потъналите в очните ябълки очи наподобяваха обърнатата латинска буква U. Устата му бе изпъкнала полуокръжност, а от ноздрите до ъглите на устата му се спускаха две гънки, достатъчно дълбоки, за да скрият върха на нокът.

— Всички се опитват да сграбчат парите ти веднага щом стигнат до теб — мънкаше Алфи. — Отказват да почакаат и половин час след падежа на плащането. След толкова много години, с моята безупречна репутация човек има основание да се надява, че срокът за кредита ми

може да бъде удължен, докато сложа в ред нещата си. Причината не е във факта, че недвижимият имот е загубил стойността си. Моите имоти са първокласни и ти го знаеш, Пол. Никога не съм купувал боклуци. — Избърса влажното си чело. — Мили боже! Навън е истинска джунгла! Джунгла с бродещи диви зверове!

Да, така беше. И винаги е било така. Хората искаха и своите пари, и твоите — ако успееш да ги докопат. И Пол забелязваше проблясването на вълчи очи в неясния сумрак преди падане на пълния мрак. Дишайки тежко в нетърпеливо очакване, те чакаха мига да се втурнат срещу теб, да те разкъсат и да задоволят глада си...

— Аз не съм чак толкова богат човек, Алфи — отговори той е въздишка, много внимателно. — Дал съм вече сто хиляди. Не съм в състояние да направя нищо повече, просто не мога. — Поколеба се малко. — Не си ли мислил да говориш със зет си?

Алфи изстена.

— Това ще ме убие. Все едно да си пъкна главата в газова печка.

Замълчаха. Пол мислеше колко жестоко бе за един човек като Алфи, постигнал толкова много без ничия помощ отникъде, сега да бъде захвърлен обратно там, откъдето бе започнал. От друга страна, Алфи беше предупреден, сам Пол му бе обърнал внимание, че цените на акциите са фалшиви. И все пак човек не можеше да го съди твърде сурово — почти никой не се бе вслушал в предупрежденията...

Алфи се изправи с мъка. Изчезнала беше познатата весела напереност. Той махна с ръка въображаеми пращинки от шапката си и се отправи трوماво към вратата.

— Пол, тежко ми е, но разбирам позицията ти. Все пак струваше си да опитам.

Пол го изпрати до вратата.

— Алфи, ако измисля нещо... Ще се опитам да говоря с някой от кредиторите ти... да ти откупя малко време. Ще направя всичко по силите ми.

Празни думи.

Алфи постави два пръста до шапката си: сетил се бе за стария си поздрав.

— Благодаря, Пол. Знам, че ще го направиш. Поздрави Мериан.

Родителите ѝ не седяха, както обикновено, на стъпалата на верандата. „Вероятно са ме чакали цяла сутрин“ — помисли си Мег и спря малката си кола. Не бе дошла с голямата кола и шофьора — не беше я ползвала от разправията с Донъл. А и трябваше ли да се перчи пред тях с богатство при тези обстоятелства?

— Влизай. Обядът е сложен на масата — подкани я Емили.

Стори ѝ се за миг, че майка ѝ вероятно е плакала: въобрази си може би, че забелязва следи от сълзи на лицето ѝ. Но бързо се поправи: в характера на Емили бе да посреща катастрофите с достойнство и гордо вдигната глава — също като Мария Антоанета. Но баща ѝ изглеждаше ужасно.

Взеха си салати от бюфета. Емили наля чая и тримата седнаха на масата. Денят бе навъсено мрачен, тъмносив и майка ѝ запали свещи. Ако се изключи изразът на лицето на баща ѝ, нещата бяха постарому: добре изгладени ленени подложки за чиниите и салфетки, чаши „Уотърфорд“^[2], тежки сребърни свещници...

По някое време Алфи постави вилицата на масата и заяви рязко:

— По всичко изглежда, че ще трябва да се откажем от Лоръл Хил.

— О, не, татко! — възкликна Мег. И добави импулсивно: — Имам толкова много бижута, които дори не харесвам. Ще ги продам и ще ти дам парите. — Беше смятала да остави диамантената огърлица, изумрудената гривна и всички пръстени в чекмеджето на тоалетната маса на Донъл, придружени с презрително писмо.

Баща ѝ бе силно трогнат.

— Скъпа Мег, благодаря ти, но тези пари едва ли биха стигнали... Ти не знаеш колко е голямо разорението ми. — И той се сви отчаяно на стола си.

— Тревожиш се излишно с такива приказки — намеси се Емили. — Трябва да хапнеш нещо. Няма да допусна да се изоставяш така.

„Плаче му се — помисли Мег, — но ти няма да му разрешиш. Аз бих му разрешила...“

Емили винаги се стремеше да бъде бодра и да не се поддава на скръбта. Някъде от детството ѝ изпълзя спомен: Емили превързва с нежни движения нараненото ѝ коляно, мърморейки: „Хайде, хайде, изобщо не те боли!“ Намеренията ѝ бяха добри. Но коляното я болеше...

Мег привърши с обяда. Независимо от всичко, тя бе гладна. Взе още една порция и се заслуша в местните клюки на Емили — нелепите ѝ опити да се избегне тревогата, която разяждаше мозъците им, бяха повече от трогателни.

През целия обяд Мег усещаше болезнено мълчанието на баща си. Напуснали го бяха бодростта и приказливостта, които бяха израз на самочувствието му на господар на този дом. Все още го виждаше да се приближава по алеята след ден, прекаран в града, със сутрешната синя метличина в петлицата на сакото си. Всеки ден откъсваше по една, преди да тръгне за града. Често се връщаше с пакет под мишница: шоколади или книга за малкия му „книжен червей“. Все още го виждаше такъв.

След обяда отидоха във всекидневната. Кучетата ги последваха и заеха обичайните си места от двете страни на креслото на Алфи. Взрени в него, те сякаш усещаха душевния му смут. Емили извади ръкоделието си. „Избродирала е купища възглавнички, трудът на почти цял живот — мислеше Мег. — Тези безбройни пискюли за звънци и покривчици за столчета за крака!...“ И неочаквано бе обзета от горещо съчувствие към почтената, спретната тесногръда жена, прекарала целия си живот в границите на определен стандарт: единствения, който бе познала и който можеше да си представи. Никога не се бе грижила сама за дом. „Както и аз“ — мислеше Мег. Ако нещата наистина бяха толкова зле и Емили загуби всичко, как ще се справи? Бе вече прекалено възрастна, за да започне да се учи отсега. Не бе кой знае каква трагедия, ако човек се замисли за всички онези отчаяни и отхвърлени души в света... Но нещата бяха относителни и за родителите ѝ икономическата криза се бе превърнала в лична трагедия.

Вчера Донъл бе подхвърлил една от редките си забележки към нея в последно време:

— Надявам се, че баща ти издържа успешно на бурята.

А тя бе отговорила с достойнство, надявайки се, че той не знае нищо. Беше помислила, докато отговаряше, че ще се наложи изцяло да преработи плановете си: от демонстративното връщане на бижутата до наемането на малък фургон за нея, децата и багажа им. Бе повече от ясно, че в този момент не може да се изръси изневиделица в Лоръл Хил — ако се приеме, че изобщо ще има Лоръл Хил за тях и в бъдеще... „Къде тогава?“ — питаше се тя, изправена в предния

коридор пред Донъл, който я гледаше с характерното си в последно време язвително изражение. „Къде тогава?“ — питаше се тя и сега.

Майка ѝ говореше неспирно:

— Уоринърсови ще прекарат зимата тук. Дали са под наем апартамента си в Ню Йорк, за да намалят разходите. Много разумно от тяхна страна. — Тонът ѝ бе равномерен и незаинтересован — в пълно противоречие с нервните ѝ пръсти, които се движеха припряно, както винаги. „Татко не ѝ ли е обяснил истинския размер на загубите си? — питаше се Мег, вторачена в тези бързи пръсти. — Сигурно не. Напълно типично за него с това отбягване на страшната истина, гърча, отлагането...“

— Погледни листата върху терасата — оплакваше се Емили. — Освободихме Джим и, изглежда, никой друг не го е грижа и не му се похваща метла да ги измете. Вероятно ще трябва да го направя сама. Мразя мъртвите сухи листа.

Мег погледна през френските прозорци. Листата на терасата шушнеха и се разпръскваха при всеки порив на вятъра. След първия есенен дъжд ще се превърнат в гниеща тъмнокафява рогозка. Столовете и масите от ковано желязо още не бяха прибрани и стърчаха, самотни и изоставени, пред къщата. И пред очите на Мег се заниза върволица от ярки, знойни лета, видя изстуден чай в кана върху масата, жени в пъстри следобедни рокли, отпуснали грациозно тела по столовете, и кучета, заспали в сянката. Усети уюта и сигурността, безопасността на онзи свят...

Колко много обичаше Алфи всичко, свързано с Лоръл Хил! Ставаше в пет часа сутринта през зимата и шофираше по замръзналите пътища до „нашето място“, както обичаше да казва, само за да се поразходи наоколо и да провери как неговите дървета, белите акации и брезите, се справят със студа. С каква детинска невинност се перчеше с ягодите си, които бяха „най-големите“, и с кравите от породата Джърси, чисто мляко бе най-маслодайно! Но за Алфи всичко негово бе най-доброто: дъщеря му, внуците му — всичко! Представи си живо какво ще означава за баща ѝ загубата на този дом! Да премине през портите му за последен път! Това ще го убие или ще пречупи духа му, което беше едно и също.

— Ще се кача горе да подремна — обяви внезапно Емили и прибра ръкоделието в чантата си. — Нямате нищо против, нали?

Никой от тях нямаше нещо против.

— Ще изляза само да пусна кучетата навън — раздвижи се Алфи. — Ще се върна след минута, Мег. Ще трябва да поизчакам младата кучка. Напоследък свикна да тича надолу по пътя...

Той стоеше с гръб към нея с отчаяно отпусната на гърди глава, почти заровен до глезените в мъртви листа.

— Положението е наистина много лошо, Мег — беше й обяснил Пол. — Другия месец трябва да плати още четири ипотечи. Работил е прекалено много с пирамидално натрупване на ипотечи. Опитвам се да използвам връзките си, за да му спечеля малко време, но дори и да успея — а по-вероятно е да не мога, — каква ще бъде ползата? Трябва да се плащат такси, а следващите плащания заплашително се надигат на хоризонта...

Пирамидално натрупване на ипотечи. Да, напълно в стила му. „Не от алчност и лакомия — мислеше Мег, — а просто защото той по принцип бе безгрижен по отношение на парите и никога не знаеше колко пари фактически има.“ Не умееше да ги задържа, те се стопяваха така бързо, както и идваха. Всичко беше наред, докато течаха в равномерен поток към ръцете му по време на разцвета през войната и в годините след нея. Простата му любов към лукса бе толкова различна от тази на Донъл, който непрекъснато искаше да има все повече и повече, много над нуждите на всеки човек. Донъл обичаше парите заради властта, която му даваха. А Алфи, бедният Алфи, също като дете в магазин с играчки, просто държеше на своите няколко удоволствия, едно, от които беше правото да бъде наричан „джентълмен с имение в провинцията“, което не костваше чак толкова много в сравнение с разходите на другите.

Той се върна и седна. Едно от кучетата скочи в скута му и едва не го събори.

— Искам да те помоля нещо, Мег — започна Алфи, без да я погледне, почти боязливо, като почесваше механично кучето зад ушите.

— Да, татко?

— Не ми е лесно да те моля. За никой родител не е лесно да моли детето си за услуга. Би трябвало да бъде обратното...

„Ще ме моли да говоря с Донъл за заем.“ Разтърси я студено подръпване. Мъжът, от когото бе очаквала подслон и утеха, сега

очакваше спасение от нея.

— Казвай, татко — подкани го тя.

— Мислех... Пол го предложи всъщност... би ли помолила Донъл за помощ?

„Каква помощ? Пол ми каза откровено, че той е извън обсега на каквато и да било помощ, че е потънал до шия в дългове.“

— Мога да предложа добри гаранции, стойностни имоти. Тази къща тук, онази на Лексингтън авеню, двете къщи на Уест Енд авеню — всички те са на много добри места.

Мег преглътна с труд.

— Защо сам не го попиташ, татко? Ще бъде много по-добре, ако ти говориш с него.

— А ти не можеш ли? — Очите му я молеха.

За всяко човешко същество има една непреодолима граница, която не бе възможно да прекрачи. Тялото ѝ неволно се стегна, усети как се свиват дори мускулите на челото ѝ.

— Ти сам трябва да го направиш, татко.

— Разбираш ли, ние двамата с него... никога не се сближихме. Не знам защо ти го казвам, ти го знаеш. — Алфи се изсмя сухо. — И все пак... В края на краищата си негова жена.

„О, господи!“ — мислеше Мег.

— Съгласи се с мен, че не мога да опиша собствеността ти така, както ти ще го направиш, нали? Не знам нищо за тези къщи. Помисли, има ли начин да избегнеш изобщо разговор с него? Смятам, че е по-добре сам да поемеш нещата от самото начало.

Настъпи дълга пауза.

— Сигурно си права, Мег — призна с въздишка Алфи. — Да, разбира се, права си, но нямаш представа какво ще ми коства този разговор и колко го мразя...

— Знам, татко. Повярвай ми, знам. И нямам думи да изразя колко много съжалявам, че ти се налага да го проведеш...

„Наистина нямам думи! Ако само знаеше! Остава ми само да се надявам, че Донъл няма да ти откаже прекалено хладно. О, няма съмнение, че той ще бъде учтив, но неговата учтивост може да бъде твърда и студена като лед...“

— По кое време е най-удобно да дойда? Не искам да се натрапвам в неудобно време...

„Той е ужасен, бедният човек, бедният татко...“ Да, напереният Алфи сега беше ужасен.

— Няма да се натрапваш. Телефоните звънят по всяко време. Той ще те приеме.

— В такъв случай, ако ти нямаш нищо против, ще се стегна и ще позвъня.

Лицето му просветна. Изглежда, бе успял да възстанови част от стария си оптимизъм. Господин Микобър. Вероятно вече усещаше как с чек с тлъста сума в джоба всички проблеми се решават за миг — като с махване на магически жезъл — и яркото слънце заискрява наново.

Докато Донъл го постави на мястото му...

Мег си тръгна с болка в сърцето. То я болеше и за него, и за нея. Устните ѝ неволно се изтеглиха в горчива усмивка. Госпожа Микобър. Дъщеря на баща си.

Тя хранеше бебето на горния етаж, когато чу гласа на баща си. Той се качваше при нея.

— Тук съм — обади му се тя. — В детската.

Бе прекарал в кабинета на Донъл на долния етаж повече от час и Мег се страхуваше от срещата с него.

— Е, Мег — подвикна весело той и се спря на прага. В гърлото му бълбукаше радост и името ѝ излетя навън с възторжен звън. — Е, Мег — повтори и се наведе да целуне първо нея, после бебето, което продължаваше да мляска шумно банановата каша. — Съпругът ти е истински принц. Направи го с такава лекота. Деликатен човек: не ме притеснява за подробности, просто прие думата ми на джентълмен, също като едно време. Сключихме сделката и стиснахме ръце само преди минута.

Мег бе смаяна: не можеше да повярва на ушите си.

— Искаш да кажеш, че ти зае достатъчно, за да покриеш всичко?

— Никакъв заем. Той купи всичко. Седем къщи. Без Лоръл Хил. Задържам Лоръл Хил. Сега ще живеем там през цялата година. Знаеш, че отказът от Лоръл Хил щеше да ме убие, Мег. Кълна се, имам сили да издържа големи загуби, но не и загубата на Лоръл Хил. Тази къща, цялото имение е в кръвта ми. То е като... като нещо живо... — Очите

му се изпълниха със сълзи. — Господи, нямам представа как бих могъл да го напусна...

Донъл се беше съгласил да плати за недвижимите имоти в Ню Йорк точно сумата, платена от Алфи при покупката им. Така Алфи покриваше всичко и дори му оставаше малка сума, тъй като при ликвидация след удовлетворяване на кредиторите от всеки имот оставаше определена чиста стойност. Освен това Донъл се бе съгласил да плаща на Алфи скромна заплата за наглеждане и управляване на имотите. Така че — ако внимават, разбира се, с разходите и живеят тихо и кротко в провинцията — двамата с Емили се измъкнаха от пълния разгром и бяха в безопасност. Благодарение на невероятната щедрост на Донъл Пауърс!

— Не мога да повярвам! Не смеех да се надявам... — Алфи се спря, за да поеме дъх. Погледна я засрамено. — Той беше последният човек в света, за когото искахме да се омъжиш. Съжалявам много. Оказа се достатъчно благороден, за да затвори очи за отрицателното ми отношение към него в началото... — Въздъхна. — Все пак смятам, че поведението ми тогава беше разбираемо. Всички приемахме бизнеса му за скандален. Но когато човек се замисли по-задълбочено, няма как да не признае, че някои от най-богатите семейства в Америка са започнали преди сто години с търговия на роби или с продажба на опиум в Китай. Така е, нали? — Тонът на Алфи бе изпълнен с надежда.

А тя мислеше, че сега вече ще бъде завинаги задължена на Донъл...

— О, знам, че се безпокоиш за бизнеса му, Мег. Никога не си споделяла, горд човек си и аз се радвам за теб, но въпреки всичко знам. Разреш ми да ти кажа нещо — Наведе се към нея, като че ли й съобщаваше голяма тайна: — Чуй ме, с Хувър^[3] е свършено. На следващите избори ще спечелят демократите, законът за сухия режим ще отпадне и Донъл ще изплува на повърхността. Или ще остане в бизнеса със спиртни напитки, или ще започне нещо друго — според желанието си. Донъл е направо за завиждане. — Лицето на Алфи придоби замечтано изражение. — Така че няма защо да се тревожиш, Мег.

Тя не отговори, сложи настрана купичката с кашата от банан и взе тази с млечната каша.

— Донъл ми каза... нямаш нищо против откровеността ми пред теб, нали, Мег... в края на краищата никой не го боли повече за теб от мен. Та Донъл ми каза, че напоследък имате търкания. Не ми обясни защо и аз...

„... искаш да знаеш и очакваш да ти кажа“ — помисли гневно Мег.

Алфи я изчака безрезултатно и продължи:

— Знам, не е моя работа, но не смятам, че е нещо сериозно. Една семейна двойка не може да няма дребни спречквания от време на време. И ние с майка ти сме си разменяли разни думи, но — тук той махна с ръка към бялото бебешко легло, към дантелените завеси и розовите стени — какво повече е възможно да иска една жена? — Протегна пръст на бебето и то обви пръстчета около него, вторачило големи очи в дядо си. — И какво семейство само създадохте! Пет деца, едно от друго по-хубави! И двамата с майка ти искахме да имаме повече деца, но нямахме късмет... Извинявай, ще ми разрешиш ли да използвам телефона? Искам да се обадя на майка ти. Бедничката, опитва се да държи фронта, но знам, че вътрешно умира. Няма да ми повярва. — Той се изправи. — Сам аз още не мога да повярвам напълно. О, Мег, чувствам се като спасен удавник.

Разбира се, налагаше се да благодари на Донъл. И след като баща ѝ си отиде, тя влезе в кабинета му, но се спря на прага. Завари го седнал зад бюрото си.

— Днес направи изключително много за баща ми. За него беше истинско чудо. Благодаря ти.

Той се завъртя на стола си. Очите му заискриха.

— Просто склучих добра сделка. Направих го с радост. Той не е лош човек, понякога е малко глуповат, но не забравям, че се е изкачил нагоре със собствени усилия като мен. Не искам да го видя захвърлен обратно там, откъдето е тръгнал.

— Знам — сковано отвърна тя — и оценявам жеста ти. Наистина. Много повече, отколкото съм в състояние да изразя.

Донъл не бе изглеждал така приятелски настроен от седмици.

— Примирие, Мег? — запита той.

— Аз съм миролюбива жена и досега би трябвало да го знаеш.

— Да, знам. Защо не дойдеш да седнеш до мен?

Предложи ѝ стол. Когато тя седна, коленете им се допряха и през нея премина лек трепет. „По-рано, не много отдавна, имаше време, когато в такъв един момент той щеше да се наведе да ме целуне или да ме притегли към себе си...“ — помисли си тя с копнеж.

— Преодолях гнева си — говореше той. — Премислих всичко. Някой — вероятно Леа или Пол, най-вероятно Пол — са ти напълнили главата с куп глупости.

— Не — отговори Мег. — Нито един от тях не е говорил с мен.

— Но какво значение има кой от двамата го е сторил? Ти бе разстроена, а всъщност си само една невинна жертва. Ето какво харесвам най-много у теб. Аз наистина те обичам и ти го знаеш.

Тя се нацупи кокетливо. Съзнаваше, че флиртува със собствения си мъж.

— Напоследък не си го показвал...

— Бях наранен. Истински дълбоко наранен.

— И аз, Донъл... — Очите ѝ бяха изпълнени със сълзи.

— Тогава сега сме квит. Ела тук и ме целуни. — Той се изправи и я притисна силно към себе си. — Ето така. Така е по-добре. По-добре е, нали, Мег?

Чудесно беше отново да бъде в ръцете му. Беше като завръщане в роден дом. И тя се запита, докато устата му притискаше нейната, дали наистина щеше да намери сили в себе си да го напусне, когато моментът настъпи. Защото той винаги я държеше здраво в ръцете си, беше я държал дори когато бе разстроена или изплашена. Дори и тогава...

— Ако не беше почти обяд и къщата не бе пълна с хора, щях да те отнеса до горния етаж... Ти си пак готова за леглото, нали?

Две сълзи се търкулнаха по бузите ѝ. Тя ги избърса и се усмихна:

— Да, прав си.

— Ти винаги си готова. Ето още едно нещо, заради което те обичам. Хайде да вечеряме с децата в китайския ресторант тази вечер. Отдавна не сме излизали всички заедно.

Новината за впечатляващото спасяване на Алфи от Донъл бързо се разпространи в семейството.

— Донъл ще успее, сигурен съм. Все ще настъпи ден, когато тази паника, тази криза ще приключи и тогава ще настъпи неговото време — беше коментарът на Пол.

— Но ще минат години — възрази Леа, — независимо от песничките. — И тя затананика саркастично: — „Господин Хърбърт Хувър заявява, че сега е моментът за купуване...“

— Точно така. Сега е време да се купува — ако има с какво.

— Ще минат години — повтори Леа.

— Няма значение. Един ден всичко ще приключи и тогава Донъл ще бъде богат собственик на недвижими имоти. Никога не го подценявайте.

[1] Религиозен празник, празнуван вечерта на 31-и октомври с маскарад и добронамерени шеги. — Б.пр. ↑

[2] Град в Южна Ирландия, пристанище на Атлантическия океан, известен с порцелана си. — Б.пр. ↑

[3] Хърбърт Кларк Хувър (1874–1964), 31-и президент на САЩ в периода от 1929 до 1933 г. — Б.пр. ↑

10.

Пол отдавна беше придобил навика да разговаря от време на време с равина на еврейската общност, към която се числеше. Този навик бе наследил от баща си, който бе лидер на общността.

Възрастният човек бе изморен. „На същата възраст бе и когато ни ожени“ — помисли си несвързано Пол в една от паузите.

— Как са нещата около теб? Мериан е добре и щастлива, надявам се?

Пол отговори с очакваната усмивка.

— Всичко е наред, благодаря.

Зачуди се дали любезният старец ще се смае, ако узнае истината. Най-вероятно не — бе живял достатъчно дълго, за да разбере, че нещата са рядко такива, каквито изглеждат на повърхността.

— Да — продължи равинът. — Във времена като нашите трябва да пазим по-усърдно любовта и спокойствието вкъщи. Домът е единственото място, което предлага някакъв подслон от бурите. — Той запали лула, духна пламъчето на кибрита и продължи оттам, откъдето бяха спрели. — Онзи негодник в Германия пълни лагерите с невинни. Това е истинска лудост.

— Организирана лудост. Вчера спрях пред едно кино заради новините и видях нацистки парад с факли. Хиляди маршируваха, а други стотици хиляди викаха окуражително отстрани като дрогирани с някакъв наркотик, превръщащ разумните човешки същества в немислещи диваци.

— Ти имаш немски роднини. Поддържаш ли връзки с тях?

— Братовчед ми, Господ да го благослови, е един образован глупак. От години пише, че Хитлер няма да стигне доникъде. А сега, когато, независимо от прогнозите му, Хитлер стигна донякъде, пише, че сведенията са преувеличени, че арестуват главно комунисти и разни размирници, които заслужено изолират от обществото.

— Възможно ли е да няма предвид точно написаното? То да е някакъв вид прикритие?

— Не разбирам.

— Показвам ти копие на телеграма от еврейската общност в Берлин. Те протестират и настояват еврейските организации да престанат да клеветят немското правителство с „лъжливи информации“ и да прекратят бойкота на немските стоки. Като че ли нанасяме незаслужена вреда на Германия и немските граждани, които случайно са евреи.

— Пак не разбирам смисъла, а вие?

— Да, звучи странно. Очевидно им е било казано, че ще бъде по-добре за тях, ако се постараят да прекратят усилията ни да помогнем оттук.

— Карат ни да се чудим каква е най-добрата позиция, която трябва да заемем.

— Понякога си мисля, че нашите усилия са без каквото и да било значение. Бъдещето е черно и колкото по-скоро се измъкнат оттам, толкова по-добре за тях.

— Но къде да отидат? Кой ще ги приеме?

Пак замълчаха. По улицата под тях премина камион с мегафони и изригна предизборни лозунги.

— Ако някой е там, на място — наруши Пол мълчанието след минута, — ще насъбере повече информация и впечатления за един час, отколкото чрез писма и телеграми.

Равинът се вгледа втренчено в него.

— Наистина ли мислиш това, което и аз мисля?

— Може би. Не съм сигурен.

— Ти имаше ужасно преживяване там преди години.

— Още по-сериозна причина да отида сега.

— Не знам какво да кажа, Пол. Ти си изтъкнат член на нашата общност и няма да се изненадам, ако те имат цяло досие за теб. Не смятам, че едно твое евентуално отиване в Германия е безопасно.

И Пол изведнъж се озова отново на оная улица с Йоахим. Джазовата музика пак загърмя в ушите му, тълпи от хора тичаха: мъже със сурови лица и обезумели жени, които внушаваха по-силен страх дори от мъжете... Стори му се, че вижда цветя в ръцете им. А после загърмяха пушките и двамата с Йоахим бяха хванати като в капан в онази тясна уличка...

— А може и да не е така — отговори той. — Всъщност тези дни съм изключително зает с алеята за коли към болницата. Живеем в тежки времена. Хората не са в състояние да спазят поетите ангажименти, а новото крило трябва да бъде завършено. Засега нямам минутка свободно време.

Но цяла нощ бе неспокоен. Гледаше дълго време сенките по тавана, умът му прескачаше от деня, когато бе срещнал Айрис, към онази сутрин, когато тя бе зачената... Мисълта му се носеше из миналото, като поспираше за миг тук и там — също като стар скитник, събиращ разноцветни хартийки по паркова алея. В един миг беше в къщата на Алфи: там бе прекарал толкова много слънчеви лета с Мериан, която сега лежеше в безпомощна невинност на другото легло. Пред очите му се очертаваше ясно всеки ъгъл от имението на Алфи, тенискортът и басейнът... пътеката през кедровата гора, където беше целунал Мериан за пръв път и бе подпечатал с целувката си брачния им договор...

А когато най-сетне заспа, връхлетя го кошмар. Видя се на зъболекарски стол и настояваше пред зъболекаря да извади всичките му зъби. Но това не бе възможно. „Защо?“ — плачеше той в съня си. А после се озова в къщата на Леа и бе оглушен от писъците на Ханк: кучето му бе прегазено и виеше в агония на улицата, още живо... Събуди се с облекчение.

Виждаше часовника в спалнята, без да е нужно да вдига глава. Беше само шест часът, но въпреки че му се искаше да стане, полежа още малко в леглото от страх да не събуди Мериан. И докато лежеше, вторачил поглед в тавана, в главата му се оформи неочаквана мисъл. Отначало тя го изненада, но постепенно придоби твърди и точни очертания... След около час тя се дооформи като ясно и просто решение: ще купи къща извън града.

Без съмнение идеята се бе зародила от яркия нощен спомен за имението на Алфи. „Но какво значение има защо вземам такова решение? — мислеше той. — Трябва да имам нещо за себе си, една играчка за възрастен, ако човек държи решението му да бъде назовано така. Ще бъде някъде на Лонг Айлънд, близо до брега. Ще си купя

платноходка и ще науча Ханк да я управлява. В горещините ще изкарвам Хени и Дан от задущия им апартамент в града...”

Да, трябва да има нещо за себе си, колкото и банално да изглежда то. Не бе достатъчно само да печели пари, да работи за еврейската общност, да се среща с приятели...

„Трябва да имам нещо за себе си“ — повтори той.

Когато градът се събуди напълно и от улицата под тях се понесоха познатите звуци на точиларя на ножове и продавача на стари дрехи, Пол бе готов с плановете за осъществяване на идеята си.

Намери усамотена стара къща на Лонг Айленд, недалеч от брега. Не беше голяма: къща, тип Кейп Код^[1], нуждаеща се от голям ремонт. В покупката влизаха още двацетина декара изкривени от ветровете недорасли борове, покрити с острица поляни, скала с широк отвесен склон и дюни, най-близкият съсед на този полуостров беше фарът, викториански тип кула с червеникавокафява резба под стрехите. До него бе възможно да се стигне по песъчлив път, успореден на брега. Светлината му щеше да бъде утеха през някоя черна като катран нощ по време на лятна буря.

Посредникът на агенцията за продаване на недвижими имоти, силно възрадан от бързото решение на Пол, излезе навън и го остави сам, за да не му даде възможност да се откаже. Пол обиколи малките празни стаи и изкачи стръмното стълбище до две малки спални съвсем под покрива. „Обикновени варосани стени“ — мислеше той. И видя пред леглата парцалени черджета, върху които човек можеше да стъпи сутрин рано без страх, че ще му е студено на краката. Прозорци без пердета, за да се вижда спокойно малкият искрящ плаж, а в другата посока — самотният дъб, сега розовочервен като старо „Бордо“ в бутилка. Без каквито и да било украси, освен няколко картини, рисувани от неуките художници на първите заселници — от типа на онези, които бе видял миналата седмица: възрастен американец от онова време в скована поза и с ръка върху глобуса. Може би ще успее да намери някъде картина на дете, тъмнокосо момиченце с котенце в ръце.

Когато се върна вкъщи и разказа на Мериан за къщата, единственият ѝ коментар беше:

— От обясненията ти разбирам, че е страхотно далеч в ужасяващо самотно място. — А когато той не отрече нито едно от тези възражения, тя добави: — Е, твоя работа. Ти прояви щедрост към мен с къщата във Флорида, честно е на свой ред и ти да купиш нещо за себе си.

Хени, спестовна както винаги, бе предпазлива:

— Не беше ли по-добре да се посъветваш преди покупката с Алфи? В края на краищата той работи цял живот с недвижими имоти.

— Не. Дори и да е безперспективно влагане на средства, не ме е грижа. Искам тази къща — искам точно нея.

Веднага след приключване на сделката ги покани на пикник, за да отпразнуват новата придобивка. Беше слънчев, ветровит ноемврийски ден.

— На брега ще бъде непоносимо студено, ще замръзнем — запротестира Мериан.

Той не очакваше от нея да дойде. Но настоя: знаеше, че тя очаква това.

— Нима не искаш поне да я видиш?

— Нали вече я видях!

Преди няколко седмици бяха ходили с колата дотам. Тя не бе очарована като него, но прояви достатъчно любезност, за да обяви къщата „много сладка“. Бе повече от ясно, че няма никакво намерение да прекарва много време в нея.

— Е, добре тогава. Ще взема Хени, Дан и може би Ханк. Предполагам, че ще се радват да излязат извън града поне за един ден.

— Нямам нищо против, стига да се върнеш навреме за вечеря.

Тръгна рано. Имаше нова кола, рено, която — според Ханк — изглеждаше, като че ли някой ѝ бе сплескал носа. Но новата кола винаги създава празнично чувство и Пол погледна с повишено настроение обещаващото яркосиньо небе. Леа — странно защо не бе споменал, че и тя идва — донесе претъпкана кошница за пикник заедно с дакела, Щрудел Втори. На дванайсет години вече, той все още изглеждаше добре и следваше господарката си по петите. Качиха се на колата и се отправиха към Лонг Айлънд. Леа и Ханк пяха песни, Хени и Дан просто се наслаждаваха на рядкото удоволствие от пътуването извън града. И никой не се оплакваше от нищо.

Дан направи единствената забележка, която би могла да се определи като оплакване.

Пол беше посочил голяма къща, обградена с поляни и оранжерии.

— Принадлежи на мой клиент. Прилича на средно голям Версайски дворец.

— Оранжерии? — заломоти веднага Дан. — За какво?

Пол обясни, че голямата къща се нуждае всеки ден от свежи цветя и не се изненада на възклицанието на Дан:

— Отвратителна демонстрация на богатство! Неморално е!

„Социалист до края!“ — засмя се в себе си Пол.

— Почти пристигнахме — обяви той. Колата подскочаше надолу по отклонението от главния път. — Предупредих ви, че къщата не е в модерен район. И е без оранжерии, Дан.

— Чудесно — обади се Хени.

Той изтегли колата зад къщата. Всички се измъкнаха навън, последваха го до плажа и застанаха мълчаливо един до друг, очаровани от искрящата безбрежност на морето. Нямаше вълни: беше абсолютно тихо, морската шир лежеше, неподвижна и пуста, в краката им — само далеч, почти до линията на хоризонта, се белееше самотно платно.

Пол наруши мълчанието:

— Тук е възможно само да се търсят миди и да се лови риба. Нищо не е променено през последните двеста години... А сега да ви покажа къщата и после ще хапнем на открито, нали?

Беше очаквал одобрението на Хени и Дан главно заради простотата ѝ и липсата на каквито и да било претенции и в нея самата, и в околността. Но коментарът на Леа го изненада:

— Не зная какви са плановете ти, Пол. Но ако тази къща беше моя, само щях да я почистя. Не бих поставила дори пердета на прозорците на горния стаж. Няма кой да гледа в стаите тук, а аз ще искам да гледам света навън.

— Искам да построя малък док и подслон за лодка — обясни той. — Ще те науча да управляваш платноходка, Ханк. Моторните лодки са нищо пред една платноходка. Когато е под платното ѝ, човек наистина се слива с морето.

Леа разопакова кошницата, която се оказа разточително снабдена с подходящи за случая салфетки и покривка, чаши и прибори.

— Донесла съм „râté“, днес се чувствам францужойка — и френски хляб. Пипнете го, още е топъл! Три различни вида сирене: имате избор! А в термоса ще намерите супа.

Тя пъргаво и сръчно извади храната от кошницата и върху покривката се появиха изкусно подредени печено пиле, малки наденички, плодове и кекс.

— О, ако бяхме във Франция, щяхме да имаме и вино! Дори и ти би могъл да пийнеш няколко глътки, разредени с вода, Ханк! Но след като сме тук, ние, големите, ще прием кафе, а ти — плодов коктейл.

„Какво удоволствие е само да я гледа човек — помисли, без да иска, Пол, — не е уморена, няма главоболие, яде с апетит: погледни само как изяжда пилешкото до кокала, как изпива портокаловия сок до дъно...“

Когато приключиха с обяда, Хени предложи да помогне при почистването, но Леа не ѝ разреши:

— Не, не. Ханк и Дан искат да се разходят към фара. Тръгвай с тях — имаш нужда от движение на чист въздух.

Тя постави цигара в лакираното си дълго черно цигаре и с въздишка се отпусна назад.

— Прекрасно е тук. — Върху кафявата си пола бе метнала топла вълнена пелерина с винен цвят. Беше се възстановила от скръбта и ужаса, отново бе онази добре позната Леа. — Искам да ти благодаря за добрината ти към Ханк. Отделяш толкова време за него. А това е от голямо значение и за мен.

— Удоволствие е за мен да ви бъда полезен. А и не е трудно.

— Но ти посвещаваш много време на Ханк: водиш го по природонаучни музеи, помагаш му по химия — все неща, за които аз нямам никаква представа.

— И аз самият знам много малко, повярвай ми. Ханк знае много повече от мен. Той ми разказва за развитието на праисторическия мозък, а аз го слушам. Имам предчувствие, че ще стане лекар. Във всеки случай нещата постепенно се нормализират и за двама ви — завърши Пол.

— Да — отговори тя. — Изборът беше или да се приспособя и се нормализирам, или да подлудея. Трябваше да приема истината. — Сякаш се изповядваше. — Бен бе виновен, толкова виновен, колкото Донъл, политиците и всички онези, които забогатяват от едно и също

гърне. Така че неговият край можеше да бъде предвиден. Той бе вписан в неговото начало.

— И края на Донъл, според твоята логика...

— Кой знае? — Тя замълча за миг, вгледана в тънката ивица пушек, която се източваше от цигарето ѝ. — Но в момента грижата ми е Мег.

— Не я виждам често и искрено съжалявам. Срещаме се само на семейни празници, например на годишнината от сватбата на Алфи и Емили.

— И аз не я виждам особено често, въпреки че те упорито ни канят да използваме басейна им или да прекарваме неделите с тях. Но Ханк ужасно мрази да ходи там. Не ми е ясно защо. Ти знаеш ли нещо?

— Не — отвърна Пат.

— Виж какво, Пол, и двамата бяха в гаден, рисков бизнес, но аз нямам право да обвинявам Донъл само защото няколко гангстера се опитаха да ограбят съпруга ми и го застреляха. Права ли съм?

— Права си — потвърди Пол.

— Аз лично прекарвам чудесно, когато се СЛУЧИ да им гостуваме. Мег сега е много по-добре, отколкото беше, а децата им са очарователни.

В желанието си да смени темата Пол запитва:

— Скоро не е раждала. Не е ли време за друго бебе?

Леа направи гримаса:

— Няма да има друго. И тази е причината да е в такова добро настроение. Накарах я да си сложи диафрагма.

— Как, ти го направи? Ти?

— Да, аз. Тя се разпадаше на части. А той искаше девет деца и повече! Представи си само: да насилваш жена против волята ѝ! Изпратих я на лекар — зад гърба на Донъл, разбира се. — И Леа се засмя самодоволно.

Пол си помисли, напълно несвързано: „Представи си Мериан да говори на мъж за диафрагми!“ Но много от жените днес говорят свободно така, както само мъжете си разрешаваха преди войната. Сега всеки говореше за секс. Жените пиеха, използваха червило и руж — а преди войната само проститутките го вършеха! Погледна неволно ноктите на Леа, които имаха същия яркорозов цвят като устните ѝ, цвят, който много ѝ отиваше.

Другите се върнаха от кратката си разходка.

— Беше малко далечко за Дан — докладва Хени. — Може би не трябваше да върви по пясъка. Измори се, въпреки че Ханк му помагаше.

— Време е да се прибираме — обади се Леа.

— Кой ще тича с мен до края на алеята и обратно до колата? — запита Ханк.

Майка му веднага прие предизвикателството. Хени и Дан седнаха в колата, Пол я завъртя и тримата проследиха с усмивка надбягването между момчето и жената със старото куче, което вярно се носеше отзад. Вятърът вдигна полата на Леа и разкри за миг силните ѝ бедра. „Твърда плът — помисли Пол. — Но сигурно е приятно мека на онези места...“

Какво му става? Сякаш е пролет, сезон, оправдаващ грешни помисли у един мъж... Тогава земята е сочна, сякаш затаила дъх в очакване, мъзгата кипи и се надига, а въздухът гали приятно кожата след студа на продължителната суха зима. Но сега бе точно началото на такава зима, а той имаше пролетни реакции, и то в присъствието на Леа.

Те се бяха обърнали и сега тичаха към колата. Момчето беше съвсем малко по-напред от майка си, която тичаше бързо с развята пищна коса и пелерина зад нея. Когато наближи колата, тя изпусна чантата си, наведе се да я вземе и той зърна гънка златна верижка между гърдите ѝ с обемист златен медальон с капаче. Видяното го озадачи и остана у него и след като запали колата и потеглиха към града.

След малко се сети защо реагира така на медальона: Анна имаше такъв. Не, нямаше нещо необичайно в него, но Анна наистина бе носила такъв под жабото на блузата си. Беше така объркващо, достатъчно объркващо, за да му се завие свят... Как е възможно някакъв дребен предмет, носен от жена, с която няма нищо общо, да го връща с такава сила към Анна?

Когато няколко месеца по-късно Пол влезе в канцеларията си, забеляза, че както обикновено, бюрото му бе претрупано с поща. Госпожица Бригс поставяше личната кореспонденция върху бележника му. Въпреки че писмата на Йоахим с чуждестранна марка никога не

бяха отбелязвани с „Лично“, тя знаеше, че те са такива. Йоахим все още се държеше като щраус.

От моя гледна точка нещата са дори в по-добро състояние, отколкото някога са били. Вярно е, че антиеврейската пропаганда продължава, но икономически тук се радваме на истински просперитет. Бизнесът процъфтява така неудържимо, че според мен еврейският проблем ще отмре по естествен път. Когато в джобовете задрънкат пари, хората са щастливи и нямат желание да мразят.

В края на писмото, сигурно без знанието на Йоахим, Елизабет бе надраскала набързо малък послепис:

Искам да се махнем оттук. Ужасно съм изплашена, въпреки мнението на Йоахим.

Той чуваше ясно гласа на Елизабет, сякаш тя шепнеше отчаяно двете изречения в ушите му, теглейки го за ръкава.

Той стана и отиде до прозореца. Сипеше се ситна пелена от дребен дъжд. Покривите на колите, пълзящи под него, блестяха като мокри гърбове на бръмбари. Вятърът гонеше по тротоарите ивици сърма от захвърлени коледни дръвчета, останки от последните празненства по канцелариите от миналата година. В такъв ден е добре да се стои вътре на топло и да се свърши куп работа, тъй като липсваше изкушението за излизане. Но Пол бе много неспокоен. Даде си сметка, че бе работил без почивка от лятото. Винаги е бил толкова зает... и за какво? Със сигурност не за да осигури богатство за семейството, което нямаше. Дори нямаше право да купи плочка шоколад за единственото си дете...

Върна се на бюрото и прегледа още няколко документа: предложение за покупка на машиностроителна фабрика в Илинойс. Изглеждаше изгодно, нещо рядко в тези все още мършави години,

независимо от Ню Дийл^[2]. Ако Алфи имаше пари да инвестира, тази фабрика може да се окаже изгодна за него. „Фондовете на Ханк процъфтяват в Хитлерова Германия — мислеше Пол с отврата — благодарение на манипулациите на Донъл Пауърс.“

Неспокойствието му растеше. Накрая се превърна във властно желание, което го притегли безмилостно. Нещо, което му се бе случвало само веднъж: когато се роди мъртвото му бебе. Шокът и травмата тогава бяха отстъпили, когато се качи на кораба и отплува от американския бряг.

После си спомни разговора с равина преди месеци. Хвана слушалката на телефона.

— Отивам в Европа, равине — обяви той. — В Германия. Имаш ли някакви поръчки? Искаш ли да се срещна с някого?

Старческият глас пропука в телефонната слушалка.

— Нямах намерение да влизаш в Германия, нали?

— Напротив, отивам точно в Германия. Няма страшно, ще бъда в безопасност.

— Не съм толкова сигурен. — Гласът бе изпълнен със съмнение.

— Вече съм взел решение.

— Добре тогава. Ще подготвя няколко писма и бележки. Кога смяташ да тръгнеш?

Още не беше решил. Подробностите се оформиха, докато говореше с равина.

— Веднага щом осигуря билет за парахода. Не вярвам да имам затруднения по това време на годината. Първо ще отида до Англия. Спомняш ли си какво ми каза за положението в Палестина? Имам клиенти в Англия. Важни политически личности. Парите говорят, равине. Дори и да не се интересуват ни най-малко от евентуална подкрепа на бежанци за Палестина, парите ще ги накарат да променят становището си.

— За нещастие така е. Ще те чакам да дойдеш да поговорим. Всяка сутрин тази седмица ще бъда на твое разположение.

— Искам мнението ти за Балфорската декларация^[3]. Знам теорията, разбира се, родна земя за евреите и тъй нататък, но ще имам нужда от факти и цифри. Примерно какви доводи да представя, както и куп информация, която знам, че имаш подръка.

— Ще ти дам най-доброто на разположение. Пол?

— Да, равин?

— Господ да те благослови.

Той позвъни на госпожица Бригс.

— Ще направите ли справка за следващия курс на „Нормандия“?
Ще пътувам до Англия.

— Билет за един човек ли искате, господин Уърнър?

— Да. Трябва да се срещна с братята Морхауз в Лондон. — И добави, като си даваше сметка колко глупаво постъпва, като дава обяснения на секретарката си: — Госпожа Уърнър ще отива във Флорида.

— Ако има места за друг кораб, който тръгва по-рано от „Нормандия“, да запазя ли едно?

— Не, ще изчакам „Нормандия“.

„Нормандия“ плуваше само от година и бе фантастичен кораб — поне така бе чул. Несравнимо беше да е на такъв кораб в бурно море. Нямахше намерение да се откаже от малко приятно вълнение, докато се мъчи да реши нерешимото.

Когато ѝ се обади по телефона по-късно, Мериан естествено започна с оплакванията си:

— Защо винаги се налага да ходиш посред зима в Европа?

— Невинаги. Само за втори път.

Въздишката ѝ достигна до него.

— Е, щом като трябва. Бизнесът си е бизнес, предполагам...

— Така е, скъпа. Освен това ти тръгваш за Флорида другата седмица, така че има ли значение дали ще бъда тук или в Европа?

— Прав си. Докато си в Лондон, ще те моля да купиш някоя и друга чаша за нашия сервиз от „Ройъл Краун Дарби“. Това непохватно момиче счупи още една чаша миналата седмица.

— Добре.

— Освен това си купи няколко пуловера. Тези, които имаш, са износени и светнали на ръкавите.

„Светнали на ръкавите?“ За момент не разбра какво има предвид.

— Да, да. Нещо друго?

— О, ще трябва да помисля. Ще направя списък.

„Да, списък, разбира се. И той ще бъде километричен.“ Няма значение: важното е, че тръгва.

Чувството за предстоящо приключение го изпълни с радостно очакване, което го изненада. Само преди няколко дни нямаше да повярва, че още е способен на подобни изживявания. Не бе осъзнал колко е бил потиснат.

Когато таксито го остави заедно с чантите му на кея, корабът се изправи срещу него като планина. Той влезе в ехтящата, подобна на пещера сграда и се нареди на опашка с билета и паспорта си. Беше мъгливо, влажно и студено. От улицата се носеше бибикане на автомобилни клаксони, мъже си подвикваха един на друг и влачеха след себе си куфари на колелца, шумна жена, вероятно филмова звезда с лаещ пудел под мишница, си проби нагло път до началото на опашката и пререди куп хора, между тях и Пол, но не успя да го нервира. Той бе в такова хубаво настроение...

Липсваше огромната тълпа с планини от багаж, характерна за топлия сезон на отпуските. По това време хората пътуваха предимно по работа като него самия и за тях времето не беше пречка. Но по всяка вероятност имаше и такива, решили се на бурно прекосяване на океана към смразяващата зима на Европа. Той даде свобода на фантазията си, представи си, че тези люде са се впуснали към нови любовни завоевания от другата страна на океана — или може би бягат от болката на раздялата с любимото същество тук? Възможно е да бягат и от обвинения в злоупотреби или някое друго престъпление. Романтични фантазии! Но те го забавляваха.

Реши да обиколи кораба. Беше много различен от другите, които познаваше доста добре. Този имаше огромни свободни пространства и широки, удобни стълби, осигуряваше добър изглед към хоризонта и създаваше впечатление, че човек се намира в палат. Салонът за хранене блестеше като Версайския дворец: таванът бе стъклен и той забеляза, че този зимен следобед колоните бяха осветени отвътре. Кристалите на полилеите пречупваха светлината и сипеха дъжд от искри.

Предпочете да запази малка маса за двама, тъй като не желаше да попадне сред куп непознати. Този път смяташе да се отпусне и да наблюдава нещата, без да взема участие в тях.

Пол продължи разходката си. Мина край спортната зала и басейна със синя мозайка, видя и зимната градина, потънала и разкошна зеленина, тропически оазис с цъфтящи цветя и цвърчащи

австралийски зелени папагалчета в огромни клетки. Поразен от този разточителен разкош, той поклати смаяно глава.

Корабът изсвири протяжния си предупредителен сигнал на раздяла. Този специфичен звук винаги го вълнуваше, караше го да настръхва. „Дори и да пътувам за стотен път — мислеше Пол, — той пак ме кара да изтръпвам...“

Върна се обратно на палубата. Студът беше свиреп. Вятърът проникваше през дебелия му балтон, но той искаше да види потеглянето на кораба, искаше да проследи как малките влекачи изтеглят огромния кораб до средата на реката, откъдето той вече можеше да поеме и сам надолу по течението, после ще мине край Статуята на свободата и ще се насочи към открито море. Около краката на статуята имаше запалени светлини и той ѝ отдаде чест. Корабът набираше скорост. Машините му пулсираха като огромно туптящо сърце. Той едва виждаше чайките, които щяха да ги следват, докато преминат през пролива между горната и долната част на нийоркския залив, разделящ островите Стейтън Айлънд и Лонг Айлънд.

На кърмата нямаше никой, освен мъж с две момчета, които вероятно пътуваха за пръв път с презокеански параход. Те напомниха на Пол неговото собствено първо пътуване и възторженото чувство, изпълнило го тогава: струваше му се, че потегля към луната...

Но най-сетне се обърна, забърза срещу вятъра и едва не се сблъска с жена, която вървеше към входа. Отдръпна се, за да ѝ даде път, извини се — и срещна развеселения поглед на Леа!

Тя избухна в смях.

— Когато ми съобщи, че ще бъдеш на борда, не ти казах нито дума: реших, че моето присъствие ще бъде още една приятна изненада. Но — тя докосна ръката му — не се чувствай ни най-малко задължен към мен, моля те. Става въпрос за чисто съвпадение и ако си планирал самотно пътуване, не се безпокой. Аз лесно мога да си намеря компания.

— Не се и съмнявам — отвърна Пол.

И двамата се разсмяха. „Знам, че лъже — и тя го знае. Направила го е нарочно...“ — мислеше той.

— Изглеждаш поразително красива — заяви Пол.

Тя бе облечена в черно палто от персийска агнешка кожа с яка от сребърна лисица и шапка от гладко кадифе в цвят електрик. Бе глупава

малка шапка, но много модерна в момента.

— Не, знам, че съм смешно облечена. Но няколко приятелки ме поканиха на прощален обяд в Уолдорф^[4], за да ми пожелаят щастливо плаване. Нямах време да се прибера вкъщи, за да се преоблека. Имам подходящо палто за параход, а и всички нужни за едно пътуване неща в кабината ми.

Разбира се, че ще има тъкмо нужните неща!

— Хайде да не стоим на вятъра и да се стоплим с по едно питие — предложи той.

Последва я в топлите дебри на парахода. Сети се, че само преди няколко минути бе предвкушал удоволствието от дълго, спокойно пътуване на самотен наблюдател, следящ с интерес останалите пътници. Тогава щеше да се вбеси, ако някой му бе казал, че съвсем скоро ще му се натрапи друг човек. А сега неочаквано бе обхванат от радостна тръпка... Но първо ще изпият по едно питие.

— Нека да го наречем „питие за запознаване“ — предложи той, когато се настаниха в уютна ниша. — Да си представим, че току-що съм те заговорил на улицата и сега се опознаваме.

— Не стана ли точно обратното?

Леа се отпусна назад с въздишка на удоволствие. Беше в обикновена черна вълнена рокля с великолепна огърлица от гравирани тюркоаз и съответен чифт гривни. Стойността на бижутата ѝ беше достатъчно висока, за да накара Пол да реши, че Бен ѝ бе оставил много повече, отколкото той бе смятал. За миг споменът го върна обратно към момичето, наричано от майка му с добро чувство „малкото бездомниче на Хени“. Но тя никога не бе изглеждала такава, нито се бе държала по съответния начин.

— Какво да бъде? — запита той, когато стюардът на бара се приближи до тях. — Дамско дайкири или предпочиташ Мартини.

— Нито едното, нито другото. Предпочитам кампари и сода.

Пол повдигна вежди:

— Ставаш европейка, така ли?

— Защо не? Намирам се на европейски параход и съм на път към Европа.

— Какво те води нататък по това време на годината?

— Покупки. Нямам навика да посещавам големите ревюта през сезона. Поддържам връзки с дребни дизайнери, които шият по поръчка

за специалните ми клиентки. Работата ми е много лична. Моите клиентки не желаят копията на създаденото от големите дизайнери. Осигурявам строга индивидуалност на всяка поръчка и този начин на поведение си плаща добре. Едва ли бих могла да имам повече работа.

— Дори и по време на криза.

— Винаги има достатъчно богати хора, които са недосегаеми от кризата. Ти го знаеш по-добре от мен. — Леа се засмя. — А онези, които не са чак толкова богати, пак настояват да купуват скъпи дрехи, тъй като те са реклама за съпрузите им. В края на краищата ще се съгласиш с мен, че най-добрият начин да се печелят пари е да демонстрираш, че вече ги имаш. Ханк смята, че съм отблъскващо лекомислена, когато разсъждавам така. Според него с ужасно да се притеснявам за линията на подгъва или височината на талията, когато има хора без палта.

— Разсъждава като Хени и Дан.

— Винаги е бил такъв, нали? Моят син е олицетворение на противоречието. Приятелите и политическите му разбирания са повече от либерални, но разбиранията му за морала не излизат от ограниченията на средната класа. В това отношение е почти пуритан.

— Ханк расте и си създава свой собствен живот — отвърна Пол. — И точно така трябва да бъде. Но признавам, че ми липсват годините, през които той имаше нужда от мен.

— Той те обожава, Пол.

През първите, изпълнени с черна болка дни след смъртта на Бен момчето се бе превърнало в кълбо от противоречиви чувства и мисли. А после постепенно ги бе разрешило, като осъди и отхвърли всичко, особено парите: те бяха свързани със спомените за Бен. Тревожеше го фактът, че няма парични проблеми, че посещава частно училище, когато толкова много други момчета и момичета не можеха да продължат образованието си, безпокоеше се, че няма да има нужда да се бори за стипендия за Йейл, нито се налагаше да работи като сервитьор, за да следва... „Ако беше възможно, момчето би поело върху себе си всички страдания в света“ — помисли Пол.

— Ханк ще стане много добър лекар — заяви той. — Ще се гордееш с него.

— За пръв път изпитвам съжаление, че не родих поне още едно дете. То можеше да бъде дъщеря. Едно момиче би могло да бъде

истинска утеха.

— Вероятно — отговори Пол и завъртя чашата си, вторачен в розовата течност.

— Замислен си. Сигурно и в твоите очи съм лекомислена жена, която отива в чужбина, за да купува разни „боклучета“, както твърди Хени. Ти като Хени и Ханк ли си или си като мен? — Наклони се към него, подпряла брадичка на дланите си и вгледана без чувство на неудобство в очите му.

— Аз съм някъде по средата. Смятам, че човек трябва да помага според силите си на другите, но без да забравя себе си и личното право на наслада от живота.

Очите ѝ потъмняха.

— Хени ми каза защо отиваш. Каква е целта на пътуването ти.

Той автоматично опипа плика във вътрешния джоб на сакото си. В него се намираше чекът, който щеше да използва по лично усмотрение в Англия или Германия — или и в двете страни.

— Ще се опитам да направя нещо — въздъхна той. — Само господ знае какво точно ще постигна.

— Наистина ли е толкова ужасно, колкото се говори?

— Страхувам се, че е дори по-лошо...

И двамата замълчаха. Гласовете от съседните маси се врязаха остро в мълчанието им. Млада двойка говореше на френски, а четирима американци разискваха плановете си.

— За няколко дни ще приключа с покупките си в Париж. Бързаме за Германия. Брус твърди, че там сега е направо чудесно: чисто и подредено, а хората се държат много приятелски.

Пол и Леа се спогледаха. Мълчаливо допиха питиетата си, взрени замислено в тъмнината зад прозорците.

Нямаше съмнение, че са в открито море. Параходът скърцаше и се накланяше ту на едната, ту на другата страна.

— Говори се, че „Нормандия“ вибрира прекалено много — забеляза Пол. — Това е лошо за страдащите от морска болест. Ти от тях ли си?

— Все още не. Но пресичам океана само за трети път.

— Взел съм хапчета, но не знам доколко са ефикасни. Едва ли са по-добри от сандвичите с пилешко или стридите. Някои препоръчват шампанско.

— Събуди апетита ми с тези приказки. Струва ми се, че умирам от глад. — Леа се обърна към минаващ край тях стюард и запита на френски: — A quelle heure est le dîner, s'il vous plait?^[5] — Изслуша отговора му и се обърна с победоносно изражение към Пол: — Как ти се струва? Вземам уроци по френски.

— Имаш добър слух. Акцентът ти е съвършен. — Спомни си, че докато Леа работеше с първата си работодателка — ирландка, бе придобила възхитителен мелодичен акцент. Умна майmunка!

— Разпространявам, че съм го научила от гувернантката си, не съм ли страхотна?

— Такава си — съгласи се Пол. — Хайде да се преобличаме за вечеря.

Сигурни бяха, че ги очаква превъзходна вечеря. Пол реши да се поотпусне и увеличи чашите шампанско. Беше в подходящо настроение.

— О, натъпках се докрай! — обяви Леа. В очите ѝ подскачаха радостни искрици.

Бяха започнали с „Помпадур с нар“ — смес от чер хайвер, кисел крем и зърна нар — и бяха преминали на салата и печено говеждо. След плодовете и различните видове сирена дойде ред на чиния, пълна със сладки от захарен памук и плодове, посипани със захар.

— Не мога да изям нито хапка повече — заяви тя и опита още една поръсена със захар ягода. Закиска се. — Не е ли чудесно?

— Смятам за чудесен факта, че още не си развалила линията си.

— Надявам се, не мислиш, че винаги ям толкова много, нали? О, огледай се, Пол. Разкошно е! Не ти ли харесва? А тази вечер никой не е облечен подходящо за обстановката. Почакай до втората вечер и ще видиш мъжете със смокинги и бели връзки. Да не говорим за роклите! Обзалагам се, че гледката ще бъде замайваща!

Пол потопи поглед в искрящия блясък на огледалата и цветята. Махна с ръка към великолепната стълба.

— Французите имат усет към тези неща. Всяка жена, слизаща по тази стълба, ще се чувства като кралица.

— И е длъжна да се облече като такава: всички погледи ще бъдат насочени към нея! Прекрасно е. Обичам да се обличам царствено.

Пол не сдържа усмивката си.

— Не се променяш. Младежкият ти ентузиазъм е все още жив. Не се променяш дори и външно.

— О, не — променям се. Не забравяй, че съм на трийсет и седем.

— Не ти личи.

— Връщаме се много-много назад, Пол, нали? Спомням си като вчера деня, когато Хени и Дан ме доведоха във вашата къща. Беше за неделен обяд и леля Хени ми бе купила нова рокля. Ъ, тя трябваше да ми купи цял гардероб! Нямах почти нищичко. Бях силно впечатлена и — изплашена. Не знаех как да се държа на маса, какво да правя с онези различни вилици до чинията ми!

— Майка ми обичаше среброто. Надявам се, че тогава съм се държал добре с теб.

— Ти винаги си бил добър към мен. — Тя вдигна чашата с кафе и се вгледа в него. — Да. Когато човек се замисли върху хилядите неща, които ни се случиха оттогава... влюбванията... женитбите...

Точно в този момент не му се мислеше за това.

— Разкажи ми повече за бизнеса си — смени темата той.

И характерният за нея ентузиазъм отново заискри:

— Продавачите на едро ме съветват да открия бутик и във Флорида, да назнача управител и да отивам там за месец или два всяка зима. Но на мен като че ли не ми се иска да го правя. Не знам дори къде да го открия: на Палм Бийч или в Маями. — Засмя се. — Зависи дали ще заложа на евреите или на другите. Там разделянето е пълно.

— А къде не е?

— Прав си: къде не е? Ню Йорк е разделен — евреите са струпани в Уест Сайд, с изключение на няколко семейства с високо самочувствие като нашето. — Погледна го с хитра усмивка. — Нещо повече: и самите евреи са разделени. Тези от Гранд Конкорс са сякаш на друга планета в сравнение с онези, които живеят на Уест Сайд авеню. А кънтри клубовете? Показателни са названията, които им се лепват: този е старомоден и скучен, онзи е модерен... Забелязала съм, че точно хората, които осъждат старите клубове, са готови да дадат зеницата на очите си, за да се намърдат в тях! Разбира се, не ти откривам Америка, нали?

— О, да, знам как стоят нещата.

— Непрекъснато слушам разговори на тази тема. Жените клюкарстват, когато пазаруват, както и когато са при фризьорката си. Каква глупост е всичко това, особено когато човек вземе предвид истинското положение на нещата, както обича да казва Ханк. — Тя неочаквано се смръщи и запита остро: — Кажи ми, накъде смяташ, че отиваме?

— Вероятно към война.

— Господи, не! Не още една. Пак проклетите немци. Ясно е, че те са същността на проблема.

— Не всички, не обобщавай. Тревожа се и за Франция. И там положението е много сериозно. Хората са загубили доверие в правителството си.

— Когато бях там преди две години, всички се оплакваха от данъците.

— Вместо да плащат данъци, богатите изнасят капиталите си в чужбина. Точно сега в моята банка участват множество френски инвеститори.

— Изнудват собственото си правителство, нали? Все едно че заявяват: увеличавайте таксите — ние ще продължаваме да изпращаме всичките си пари извън страната!

— Точно така. Ако някой ден ти омръзне твоят бизнес, може би ще успеем да те вместим в банковото дело — подразни я Пол. — О, стига с тези сериозни теми. Искаш ли да излезем да подишаме морски въздух на палубата?

— Прекрасно. Ще изтичам да взема палтото си.

— Между другото къде е кабината ти?

— На палуба А.

— И моята е там. Ще се срещнем до асансьора след две минути.

Тя се появи с широко палто и шал от шотландски кариран плат.

— Ще отидем на палубата, от която се спускат спасителните лодки. Ще ти се стори, че почти ще достигнеш звездите.

Океанът дишаше тежко, издигаше се, всмукваше се надолу, но носът на парахода равномерно сечеше вълните му. Между движещите се облаци тук-там проблясваше ивица сребро, тънка и извита като ятаган. Тя се отразяваше за миг в тъмната вода и изчезваше, погълната от вълните. Стояха до перилата, вгледани в бурното припляскване на вълните под тях.

— Човек има чувството, че е участник в опасно приключение — прошепна Леа. — Като гледам тази безбрежност от свирепи вълни под нас...

— Параходът е стабилен като скала — увери я Пол и в същото време си спомни за „Лузитания“.

— Какво е онова там горе? — запита Леа.

— Клетките за кучета. Ако искаш, сутринта ще отидем да ги разгледаш отблизо.

— Фреди ми разказа как сте докарали Щрудел вкъщи онова лято, когато двамата сте били заедно в Европа.

Тя определено избягваше да споменава Фреди. Никой не го споменаваше. Пол отговори изненадано:

— Да, той се безпокоеше много за кученцето. Ходеше до клетките половин дузина пъти на ден.

— Фреди беше човек с нежна душа.

— Да. Обичах го. Нямах нищо против, че говорим за него?

— Защо да имам? Миналото е минало. Бен също е минало: изминаха седем години... Признавам, че не мисля много за него. А Фреди е в още по-далечното минало. Понякога имам чувството, че съм го познавала в някакъв минал живот. Единствено Ханк напомня за него, а той е толкова различен, че човек трудно ги свързва един с друг. — Два облака внезапно се разделиха и по лицето на Леа се плисна среброто на лунната светлина и заискри в разнежените ѝ очи. — Пол... Често се питам дали съм ти благодарила достатъчно за бащинското ти отношение към него.

— Благодарих ми почти непрекъснато, а не е нужно.

— Толкова си добър към него... Имаш огромно значение за него, знаеш го. Извинявай, ставам сантиментална. Изглежда, прекалила съм малко с пиенето.

— Всичко е наред. И аз пих повечко тази вечер. Да слезем ли долу за последна чаша преди лягане, след като веднъж вече сме започнати?

— Имам шампанско в кабината си. Защо да даваме излишни пари?

— Практично момиче! Чудесно, ще прием от твоето шампанско.

В кабината на Леа, огледален образ на тази на Пол, като се изключи цветовото оформление, леглото вече бе подготвено за нощта.

Върху него лежаха нощница и роба, а до него — чехли. На масичката под кръглото прозорче бе поставена висока ваза с рози и кутия шоколадови бонбони в познатата лилава тенекиена кутия от магазините на „Сакс“ на Пето авеню.

Леа улови погледа му:

— Почти два килограма шоколадови бонбони и две дузини рози!

Приятен жест, нали?

— Наистина приятен! Кой е обожателят?

— Бил Шърмън. Адвокат. Много мил човек. Шампанското е от Мег.

— Както винаги, внимателна и грижовна. Виждала ли си я напоследък?

— О, да, тя купува дрехи с купища! Донъл го иска, не тя. Обажда се по телефона и диктува дълъг списък на дрехите, от които тя се нуждае — според него. Главно вечерни рокли и палта от най-скъпите. Този човек трябва да е направен от банкноти! Най-новата му страст са недвижимите имоти: сигурно вече притежава поне четвърт от Ню Йорк, Чикаго и господ знае къде какво още е наградил.

Пол неволно се смръщи. От спомените му внезапно се измъкна и изплува на повърхността сблъсъкът с Донъл по немските инвестиции. Прииска му се да го сподели с Леа, но се въздържа: а ако случайно тя изпуснеше нещо пред Дан? После заяви:

— Дължим му доста все пак, нали? Навремето спаси Дан, а после подаде ръка и на Алфи... А това не са малки услуги, съгласи се.

— Прав си. — Леа се замисли. — Струва ми се, че Мег му е доста благодарна. Жестът към баща ѝ и диафрагмата — но най-вече диафрагмата! — смазват колелцата между тях.

„А страстта? Защо я изпускаш?“ — помисли си Пол. Някога Леа бе говорила за „увлечението“ на Мег, но едно увлечение е нещо временно. Докато страстната привързаност един към друг може да трае цял живот. Не очакваше Леа да разбере разликата, въпреки че сигурно ще се съгласи, за да избегне спора. Не допускаше нито за миг тя да се запали някога така безумно по някого, както се случи с Мег — и с него: и сега бе толкова влюбен в Анна, колкото в началото...

Леа прекоси кабината.

— Почерпи се от шоколадите на моя обожател. Те вървят добре с шампанското.

— Да, действително. Разкажи ми за него.

— Казах ти вече. Много е добър, умен, на върха на кариерата си като юрист и иска да се оженим. Или по-точно казано, би се оженил, ако му подам ръка.

— Защо не го направиш?

— Трета женитба? Няма ли да ми създаде образ на жена, която взема бързи решения, без много да му мисли? А ти знаеш, че не съм такава. Искаш ли още една чаша? Аз не желая повече. Вие ми се свят и изгарям в тази вълнена рокля. Ще имаш ли нещо против да я съблека?

— Ни най-малко. Ще обърна гръб.

— Няма нужда. Комбинезонът ми е достатъчно приличен, за да бъде използван като вечерна рокля, ако беше по-дълъг. Ръчно ушит и истинска дантела, френското бельо е несравнимо. Погледни само.

Той я погледна. Стори му се, че тя се състои само от извивки: гърдите ѝ се издигаха като две бели полукълба над дантелата, бедрата ѝ изпъкваха, добре подчертани от тънкия ѝ кръст. Леа стоеше неподвижно пред него и следеше как погледът му се плъзга нагоре, надолу и обратно, за да се потопи накрая в искрящите ѝ, леко подигравателни очи.

Леа не беше красавица, но бе силна и жизнена жена, кипяща от енергия. Вероятно умее да стопли сърцето и тялото на един мъж. Зачуди се как ли е живяла след смъртта на Бен. Едва ли се е срещала с мъже. Жените не пътуват всеки две или три седмици до други градове, а дори и да го вършат, едва ли намират там мъже, очаквателно разтворили обятия за тях. Най-вероятно е тези дълги години да са минали в напразно очакване — и незадоволена жажда...

Приближи се до нея и постави ръце на раменете ѝ. Параходът се залюля и те се олюляха в ритъма му. Леа се засмя и възстанови равновесието си, като обви ръце около врата му. Дланите ѝ почти го изгориха...

После смехът ѝ замря и тя притегли лицето му към своето, към пълната ѝ, готова за целувка уста... и той я притисна към себе си сред замайващия кръговрат на сигурното знание какво предстои да стане, преплетено с изненадата, че ще стане точно с Леа, тук, в този момент. „Защо Леа? А защо Илзе?“ — помисли той в краткия проблясък на секундата. И преживяното с Илзе беше внезапна буря. Не бе мислил за нея от месеци, дори години.

Но сега откликваше на нуждата на Леа и на своята собствена — на фона на личната си изненада. Виждаше се някак отстрани, виждаше как и двамата бързат към леглото... Някой от тях загаси светлината и корабът ги залюля. Силата на изгарящия ги огън запрепуска все по-нагоре и по-нагоре и нищо не бе в състояние да го загаси.

Пресякоха океана трудно. Параходът сякаш потъваше в бездни, за да се издигне веднага в следващия миг и по коридорите се налагаше да се държат за въжета. Няколко пъти салонът за хранене бе почти празен. Но Пол и Леа редовно заемаха местата си на малката маса за двама: не пропускаха дори чая и кекса в пет часа в малкия салон, нито бульона в единайсет сутринта. Седяха на палубата за разходки един до друг, увити в одеяла, четяха или просто се наслаждаваха на сиво-зеленото мрачно море.

С крайчеца на очите си той я наблюдаваше незабелязано, докато тя седеше до него, взряна в неясната черта на хоризонта. Знаеше, че бе прекалено аналитичен и се обвиняваше за неспособността да приема с проста радост неочакваните дарове на съдбата... болеше го, че не умее да приема подарък, без да търси мотивите зад него, или да развали радостната изненада със заравяне в мисли за евентуалните съдещи последствия. Но продължаваше да анализира чувствата си. Преобладаваше благодарността за тези няколко нощи, които го бяха дарили с неизпитано от много дълго време удоволствие. Познаваха се от — колко много години? И изведнъж, като гръм от ясно небе... Той се засмя вътрешно, внезапно изпълнен с нежност.

Леа беше смело, добросърдечно създание. Способна бе да смъкне ризата от гърба си, ако потрябва. Питаше се какви ли са очакванията ѝ сега. „Едва ли разчита тези няколко нощи да означават нещо постоянно... и все пак... кой знае?“

— За какво мислиш? — запита тя.

— За нищо особено — стреснато излъга той. — Опитвам се да откроя линията на срещата между небето и водата, но облаците ми пречат.

— Не е вярно. Ти ме гледаше.

— Е, да, поглеждам те от време на време. Приятно е да те гледа човек. Не съм ли ти казвал досега, че харесвам този костюм от

шотландско каре? Всъщност харесвам всичките ти дрехи.

— Не ти ли харесвам повече без дрехи?

— Трябва ли да ти го казвам?

Тя отхвърли одеялото настрана и седна изправено на шезлонга.

— Вих могла лесно да се влюбя в теб, Пол.

Той постави нежно ръка върху нейната и напразно потърси подходящ отговор на това простичко изречение.

Тя усети колебанието му.

— Не е нужно да отговаряш. Не те питам за нищо. Само ми кажи дали и за теб близостта между нас тук е толкова прекрасно изживяване?

— Много съм щастлив, скъпа Леа. Не разбираш ли с колко много радост и щастие ме дари?

— Да — кимна тя. — От векове не съм те виждала да се смееш така често.

— Права си.

— Разбира се, вероятно вече знаеш, че планирах всичко.

— Подозирах — засмя се той. — Но... — Искаше да избегне „беше ли влюбена“ и го смени със: — От дълго време ли го обмисляше?

— Трудно е да се каже. От известно време нещо се оформяше, нещо пълзеше нагоре у мен... През тези години те виждах по-често, ти се сближи много с Ханк. Виждах и други неща... — Замълча.

— Като например?

— Честно казано, двамата с Мериан не сте особено блажена двойка. Предполагам — не, сигурна съм — никога не бих помислила за теб по този начин, ако виждах, че си щастлив с жена си.

Той усети как устните му се стягат. Някаква дълбока задръжка, дължаща се на гордост или на лоялност — или най-вероятно на комбинация от двете чувства — не му разрешаваше да говори за Мериан.

Леа усети внезапната промяна в настроението му и запита бързо:

— Обидих ли те? Съжалявам. Уважавам Мериан. Всички я уважават. Вие сте почтена двойка. Не мога обаче да не забелязвам някои неща, дребни, но многозначителни... Познавам ви прекалено дълго, за да се преструвам.

— Нека да говорим за нещо друго — предложи той сухо. — Ти си прекалено наблюдателна.

Тя се вгледа с търсещ поглед в лицето му.

— Да. Но съм и достатъчно проникателна, за да знам къде и кога да спра. Надявам се, че не ми се сърдиш.

Тя го гледаше така умолително, че той се смили над нея. В края на краищата тя бе забелязала само истината и я бе изразила. Той се изправи и я вдигна на крака.

— Хайде да повървим малко. Пет пъти обиколка на палубата са равни на повече от километър и половина. Съгласна ли си да навъртим три километра?

Прекрасно беше да има здрава жена до себе си. Влагата не дразнеше синусите ѝ, вятърът — достатъчно силен, за да ги издуха от палубата, ако не внимават! — не ѝ отнемаше дъха, нито я изпълваше с тревоги за прическата ѝ. Не страдаше от морска болест, нито се изморяваше от каквото и да било! Включваха се в игрите на горната палуба и плуваха в тюркоазеносиния басейн. Разгледаха всеки магазин в парахода, ходеха на кино...

И Пол усещаше, че където и да отиде, другите ги забелязваха, отделяха ги от тълпата, следяха ги с погледи. Всички се вторачиха в тях, когато Леа се появи на горното стъпало на онази великолепна стълба към салона за хранене. Харесваше му да хваща двойното им отражение в огледалните стени: той самият, висок и строен в смокинга си, а тя — истински зашеметяваща в кремаво оцветения сатен или в черната си рокля, обточена с хермелин. Тя все още носеше диамантения си венчален пръстен, както и осемкаратовия пръстен на другата ръка. Вероятно всички мислеха, че са семейна двойка. А понеже се държаха очебийно настрана от другите, нищо чудно да смятат, че са още в медения си месец. Имаха късмет: на борда нямаше нито един техен познат.

А той бе смятал да прекара в почивка шест еднообразни самотни дни на море! Едва ли някога времето му е било така запълнено, така наситено с неочаквани удоволствия — тя съумя да го зарази със собствената си енергия и възторг от всичко. Пол не си спомняше кога бе танцувал с такава наслада, плъзгайки се в унисон с люлеенето на кораба, обгърнат от сладкия аромат на парфюма ѝ.

Но понякога... само понякога сред танца го прерязваше като със стрела внезапна болка... Болката на спомена за Анна. „Ако Леа беше на мястото на Анна, не би робувала на съвестта... би дошла при мен дори и да е само за един ден или една нощ... би намерила начин. Би ми съобщила веднага за детето ни. Страхът не би я задържал, не би я огънал“ — мислеше той.

После се сърдеше на себе си и се мъреше строго: „Остави миналото на миналото. Гледай напред.“

Времето летеше като птица. Когато на капитанската маса се появиха шапките от хартия и свирките, настроението се промени. Някои се втурнаха да прибират багажа си, за да бъдат първи на опашката пред гишето на домакин касиера сутринта, за да обменят валута. Пол реши да слезе в Саутхемптън. Леа трябваше да прекоси канала и да слезе на Хавърското пристанище.

— Искам да сме заедно поне още една седмица — въздъхна тя. — А ти?

— И аз. Но ако продължа да се чувствам все по-млад и по-млад с всеки изминат ден, след седмица вероятно ще се озова в първоначалното училище!

— Благодаря ти, Пол. Ти ме дари с голяма радост и щастие.

Той дочу с тревога предателското потрепване на гласа ѝ и се постара да запази игривия си тон.

— Двамата се ощастливихме взаимно — не е ли тази целта на живота? Да приемем станалото между нас като неочакван дар от боговете. Нека да им благодарим и да се обърнем към идващите дни. Разумно е, нали?

— Напълно разумно. Направо съвършено — реагира тя веднага.

— Когато отидеш в хотела, смени резервацията за моята стая за стая на твоя етаж. Ще пристигна на първи. Приятно прекарване дотогава.

— Ще го направя. Нима е възможно да не се прекара приятно в Париж? Но, Пол, моля те, внимавай в Германия. Ти си много необходим... Ханк има нужда от теб.

„Умно момиче. Не «аз имам нужда от теб», а «Ханк има нужда от теб». Умно момиче.“

— Ще внимавам — обеща той.

[1] Правоъгълна къща на един етаж или на етаж и половина с остър покрив. — Б.пр. ↑

[2] Икономическите и политически принципи, приети от президента Франклин Рузвелт през трийсетте години с цел подкрепа на икономическото възстановяване и социалното обезпечаване. — Б.пр. ↑

[3] Декларация на Британското правителство (17-и ноември 1917 г.) в подкрепа на идеята за създаване в Палестина на еврейски „национален дом“. — Б.пр. ↑

[4] Става въпрос за ресторанта към Уолдорф — Астория хотел в Ню Йорк. — Б.пр. ↑

[5] В колко часа е вечерята, моля? (фр.). — Б.пр. ↑

11.

Извън приказния свят на парахода, Пол се озова пак в лишената от илюзии реалност. Срещна се с лидери на еврейската общност в Англия, мрачни джентълмени в рязък контраст с красивите гостни в Белгрейвия^[1] или с величествената къща в провинцията, почти изцяло построена от дърво. Те бяха многообразна група хора — също както и в Америка. Единственото изключение беше, че в тази страна някои от тях имаха титли. Другите бяха синове на емигранти. Всички бяха неспокойни и изпълнени със страх, докато му съобщаваха един през друг лошите новини.

Почти четвърт от евреите в Германия бяха лишени от средства за препитание и бяха принудени да се хранят в кухни за бедняци, поддържани главно от Американ Джойнт Дистрибушън Комити^[2] и от Сентръл Джуиш Фънд^[3] в Англия. Още докато подаваше чека с огромна сума, който беше упълномощен да донесе, Пол усети, че тя бе нищожно малка пред отчайващия размер на новите страдания на сънародниците си. „Дали има сума, която да покрие нуждите им?“ — запита се той.

Британското правителство силно ограничаваше броя на евреите, на които се разрешаваше да се преселят в Палестина, независимо от Декларацията на Балфор. Твърд контрол оказваха силни индустриални и финансови групировки, които не желяеха да засегнат интересите на арабите. Отношението на горните класи в Англия към преследванията в Германия се движеше в диапазона от пълно безразличие до одобрение — болезнен шок за Пол, който обичаше Англия. След като посети Германия, самият Лойд Джордж^[4] беше похвалил Хитлер като смел човек, съумял да спаси рухващата икономика на страната си и да въведе ред.

Предадоха му списък на хора, с които трябваше да се срещне в Германия: лидери на религиозни общности, равини, бизнес лидери. Подготви се за тръгване. Няколкото лични бизнес срещи, които трябваше да проведе в Лондонското Сити, му се сториха незначителни

пред страхотиите в Германия. Когато се качи на ферибота и хвърли последен поглед върху позлатените от студеното зимно слънце покриви, той почувства, че макар и разочароваща, Англия бе изпъстрена с цветя поляна в сравнение е плесенясалата затворническа килия, в която се бе превърнала Германия.

Във влака за Берлин той едва изхранваше оживените разговори между американци и англичани, които отиваха в Германия като туристи. Съсредоточен в себе си, разпозна специфичното усещане, което изпитва всеки, тръгнал на погребение на близък човек. Стомахът му се беше свил на топка, в гърлото му сякаш бе заседнала буца. Седеше на мястото си, изолиран от другите, потънал в тежки мисли.

Взе такси на голямата централна железопътна гара и даде на шофьора адреса на Йоахим. Беше късен следобед. Улиците гъмжаха от купувачи и превозни средства. Принудителното пълзене на таксито даде възможност на Пол да се оглежда внимателно и да разчита надписите по магазините. На фона на масовите венцехваления реалността му се стори доста мрачна. По витрините на магазините и временните огради около строежи бяха разлепени плакати: „НЕ КУПУВАЙТЕ ОТ ЕВРЕИТЕ!“ Погледът му навсякъде се сблъскваше с кафяворизците, които се мотаеха с наперено самодоволство поединично или на групи. На пръв поглед всички му се сториха прекалено високи. После помисли: „Каква нелепица! Те не са по-високи от мен. Страхът ми ги прави такива...“

И Пол неволно пипна американския паспорт във вътрешния джоб на самото си, където той кротуваше в компанията на чекове и списъци. Имаше странното чувство, че в джоба си носи пистолет за самозащита. И все пак достатъчно осигурен ли бе? Спомни си приказки за чужденци, които падаха мистериозно от прозорци или умираха внезапно, прегазени на улицата...

Таксито навлезе в жилищен район с широки улици, засенчени със стари дървета. Тук всичко говореше с езика на парите. Изглежда, бизнесът на Йоахим наистина процъфтява. Дворът, в който спряха, напомняше много на онзи в Мюнхен е високата порта от ковано желязо и вечнозелените растения в големи каменни саксии.

Вратата се отвори още при първото позвъняване и ръцете на Йоахим радостно го обгърнаха.

— Тринайсет години! — извика той. — Тринайсет години! — В очите му блеснаха сълзи. — Елизабет, къде си? Нашият американец се завърна!

Тя дотича някъде от вътрешните стаи.

— О, колко си лош! Обеща да прекарате с Мериан поне една лятна отпуска с нас! Чакахме ви всяко лято, а сега пак идваш без нея. Хайде, и този път ще ти простим, няма да ти се караме. Влизай. Междувременно станаха толкова много неща, толкова много имаме да си кажем!...

Тя все още бе словоохотлива, все още хубава и руса, но бе напълняла.

— Ето я и нашата Джина. Спомняш ли си Регина?

Тя се бе превърнала в атлетично, жилаво момиче на около петнайсетина години с дълга къдрава коса и лице с ясно оформени черти. На врата си носеше тънка златна верижка със звездата на Давид, която блещукаше на сивия фон на пуловера ѝ.

— Ти беше на две години, когато се срещнахме — обясни ѝ той.

— А ето го и Клаус, Клаус Вилхелм. Виждате се за пръв път.

— Как си, Клаус? Още не беше роден, когато бях тук... ти приличаш много на баща си.

Момчето се усмихна. „Много хубаво от негова страна — помисли Пол. — На неговите години щях да се възмутя на такава тъпа забележка! Но никой не ми бе споменавал подобно нещо, защото аз изобщо не приличах на баща си.“ Той намигна на Клаус и момчето веднага му отговори със същото.

— Вечерята е готова — обяви Елизабет. — Сигурно умираш от глад. Познах, нали?

— Съжалявам, че позакъснях. Причината бе във влака, а и движението от гарата дотук беше невероятно.

— Да, така е. Всеки тук работи и купува. — Гласът на Йоахим гърмеше ентузиазирано. — Аз ще прибера чантите ти. Измий се и се присъедини към нас, когато се приготвиш.

На път към гостната Пол получи бегла представа от новия апартамент на Йоахим. Разпозна Бидермайеровото бюро^[5], пианото „Бехщайн“, мрачната библиотека, папратта и мраморните полици над камините. Всичко беше както преди, но по-голямо, по-приповдигнато и натруфено.

Йоахим се разположи на мястото си начело на дългата маса.

— Седни до мене, Пол. Елизабет е приготвила малък пир. Нещата се промениха. Спомняш ли си инфлацията, когато трябваше да мерим захарта и маслото? Толкова се страхувахме тогава, че няма да успеем да се отсраим пред теб. Не, сега нещата са други. — Той разгъна салфетката и изчака жена си и дъщеря си да донесат чиниите от кухнята. — Както виждаш, нямаме прислуга. Двете ни прислужнички трябваше да напуснат след петнайсетгодишна служба. Ирма дойде при нас още преди да се роди Джина. Представи си само! Но арийски жени нямат право да работят за нас. Правителството се страхува, че ще ги съблазня. Виждаш ли ме в леглото с Ирма, това тромаво, добросърдечно създание! Знаеш ли, тя тръгна с плач, не искаше да ни напуска. Бедната. — Жените поставиха пред Йоахим огромен къс печено месо. Той наточи големия нож и направи първия разрез. — Каква миризма само! Сложили са всички необходими подправки. Подай ми чинията си, Пол. Джина, подай на братовчеда съда със соса. Да, моите две момичета правят всичко точно както трябва. Апартаментът е наистина малко голям за тях и ги изморява. Но тук е толкова хубаво, това е нашият дом! Така че справяме се. Няма защо да търсим друг.

— Още повече — обади се Джина с ясен глас, — когато така и така ще напускаме Германия.

— Е, да, разбира се... освен ако не стане първо военен преврат и Хитлер не бъде изхвърлен — отговори баща ѝ. — А рано или късно тук ще стане военен преврат, хващам се на бас! Старите прусаки от армията до един са против него. Те го презират. — Той подпъхна салфетката си и продължи: — Искаш ли картофени палачинки, Пол? Смятам, че докато човек съумява да се храни добре, не е възможно нещата да са чак толкова зле, колкото изглеждат на пръв поглед.

Пол отговори със спокоен тон:

— Разбрах, че доста от евреите са обеднели. Местните еврейски общности нямат този доход, който са имали, и не могат да посрещнат нуждите. Истина е, нали?

— Да, много евреи банкрутираха. Но главно по-дребни и слаби фирми. Както виждаш, никой не заплашва фирмите, занимаващи се с импорт и експорт в голям мащаб. Те поставиха базата на международната търговия в Германия, а страната имаше нужда точно

от това! Хиляда или петдесет хиляди еврейски фирми като нашата все още работят. Бизнесът ни процъфтява — какво по-важно от този факт? Всичко друго ще отmine като лош сън и ще се забрави. Знам, семейството ми ме смята за глупак. Глупав, но обичен, нали, Liebchen? — Той докосна ръката на жена си. — Имай ми доверие, знам какво върша. — Никой не се обади и Йоахим продължи: — Разбира се, наясно съм, че никога не достигат пари, за да се помогне на хората в нужда. Но кога е имало достатъчно? Вършим каквото можем. Поне знам за себе си, че го правя. Елизабет ще ме подкрепи. Тя знае какво давам.

— Никой никога не е казал, че не си щедър. Йоахим — въздъхна Елизабет. — Мисля, че Пол съвсем нямаше предвид щедростта ти.

— Нося значителна сума от Ню Йорк — обади се Пол. — Ще осигурим още пари от други краища на Америка, както и от Англия. Пред вас ще говоря открито. Събраните суми са за спасяване на човешки живот... ако на някого се наложи да тръгне внезапно оттук. Ще се изразя още по-откровено. Тези пари са предназначени за подкупи, с цел да се стигне до Палестина или някъде на друго място.

Възцари се внезапна тишина. Пламъчетата на свещите потрепнаха и странни сенки заиграха по замрелите лица. Отдалечените ъгли на стаята потънаха в мрак и тя заприлича на пещера, от дълбините, на която сякаш излязоха и заплашително закръжиха зад гърбовете им злокобни създания...

Елизабет заговори първа:

— Колко време ще стоиш тук, Пол?

— Не повече от няколко дни. Идвам само във връзка с еврейските проблеми, нищо частно. След което отивам в Париж — вече по бизнес. — Обърна се към Йоахим със сериозно изражение: — Имам списъци с имена на хора, които трябва да видя на всяка цена. Извинявай, че натрапвам тези въпроси на вечерята, но чувствам, че трябва бързо да се действа. Ще хвърлиш ли поглед на списъка, Йоахим? Познаваш ли някои от тези хора?

Йоахим прегледа набързо списъка.

— Този тук е моят равин. Не е проблем да те заведе при него по всяко време. Живее съвсем наблизко.

— Не бих желал да го тревожа в дома му.

— Няма да бъде нещо необичайно за него — напоследък често го търсят вкъщи. Провеждаме големи събрания по проблеми на общността в частни домове вместо в обществени зали. Човек никога не знае кой ще дойде, ако се обяви събрание в дадена зала.

— Знаеш кой ще дойде, Йоахим — прекъсна го Елизабет. — Гестапо ще дойде, ето кой. Те отиват в синагогите по време на служба, те са на всяка крачка!... Ето как живеем, Пол: в страх и непрекъснато треперене. Нека целият свят научи как живеят евреите в Германия!

Йоахим я прекъсна на свой ред нетърпеливо:

— Светът знае прекалено много и там е цялата беда! Освен това говори прекалено много. Моля те, Пол, не се обиждай, но трябва да ти кажа, че ако твоите хора в Америка и Европа престанат с публичните си изявления и вълнения, ние тук ще бъдем много по-добре. Вие само усилвате пламъците, раздухвате ги като с ковашко духало! Ако ни оставят на мира, ние ще заживеем спокойно.

Елизабет въздъхна шумно. Клаус завъртя очи и се вторачи в тавана. Само Джина се осмели да изрази несъгласие:

— Татко, моите уважения към теб, но как е възможно да говориш така, когато се подготвят да ни гонят дори от училище?

— Джина учи съвременен еврейски език: подготвя се за Палестина — обясни майка ѝ. — Умее да се справя с прането, учи се да шие дрехи, усвоява и някои практически умения на медицинска сестра. Ще съумее да се издържа, за разлика от мен.

— Палестина! — извика Йоахим. — Колко века живеем в Германия? Откакто ни прогониха от Испания през 1492 година, а някои от нас, немските евреи, са се заселили тук векове преди тази дата: хиляди години и повече под властта на Римската империя! Колко по немец може да бъде човек? Да се мисли за емиграция, да се захвърли всичко — говореше разгорещено той — е повече от нелепо! За бога, аз съм член на федералния съюз на еврейските ветерани от войната, награден съм с железен кръст! Да напусна Германия? Да изоставя родината си само защото тя е в лош период? Ах, каква е ползата от тези приказки? Не си дошъл тук да слушаш неприятни спорове! Liebchen, какво става с десерта? С какво ще ни изненадаш?

— Торта със сини сливи — отговори Елизабет и побърза да стане.

Йоахим запали лампата върху бюфета. Навън здрачът се бе сгъстил.

— Много е облачно — отбеляза той. — Ще вали сняг. — Запали още една лампа и ярката светлина разведри тъмните завеси и тежка мебелировка. Върна се на масата и заговори с ясното намерение да облекчи атмосферата: — Жена ми е прекрасен човек, но понякога говори глупости. Палестина, представи си! Какво ще правим там? Ще берем маслини или ще пасем овце? Говори се, че там има само камънаци и пясък. Всички са разстроени и това е напълно разбираемо. Но човек не трябва да се поддава на паника. Без спокойствие сме заникъде... Утре ще те заведе при равина... Ау, каква великолепна торта! А след вечеря ще послушаме музика: Елизабет ще ни посвири. Чудесна нощ за Шопен, как мислиш? Слушаш го — и виждаш пролетен пейзаж, Майорка и синьо море... Да, Елизабет, когато сервираш кафето, ще свириш Шопен — повтори той, като приключи спора, демонстрирайки кой е господарят в къщата.

Къщата на равина, богато мебелирана като дома на Йоахим, беше по-малка и много по-претъпкана с книги. Те покриваха и четирите стени на кабинета от тавана до пода. Побелялата глава на равина едва се виждаше над купчина книги и документи, струпани върху бюрото. „Класически тип равин — помисли Пол, — също като древните равини, още един Маймън^[6] с ястребов профил и блестящи очи.“

— Всички сме изключително трогнати от щедростта ви, хер Уърнър — от щедростта на американската общност и вашия личен принос.

Освен Йоахим и Пол, присъстваха още седем мъже. От поведението им и от облеклото Пол — който имаше нюх за тези неща — успя да ги определи: с изключение на един професор, те всички бяха хора с авторитет, свикнали да бъдат лидери, собственици на фабрики или фирми.

— Дейността на американската общност все още не е достатъчна — каза Пол. — Много от нас все още не осъзнават действителната същност на събитията тук. Смятам, че има хора дори вътре в страната, които все още не я осъзнават. Или просто отказват да си отворят очите пред нея.

Равинът кимна.

— Напълно сте прав, хер Уърнър. Много е сложно наистина. Имаше хора, които се самоубиха, когато нацистите дойдоха на власт, а има и други, които просто като че ли се вцепениха и отказват категорично да преценяват реално нещата около себе си. Нашата история ни учи, че преди избухвания на масови преследвания винаги става така. Такава е човешката природа.

Пол се опитваше да задържи поглед върху вещите в стаята: искаше му се да избегне разтревожените очи на хората до него. Забеляза малък пейзаж, поставен на статив до прозореца. Равинът проследи погледа му.

— Очарователен е, нали? Подарък от моето паство за трийсет и пет годишната ми работа. Днес на художника е забранено да излага картини в галериите. И Менделсон е забранен... Да, те мислят, че ще страдат само евреите. Но вече са арестувани стотици протестантски свещеници. Тези престъпници нямат почит и към християнската религия. Не я ли нарече Ницше проклетие и перверзия? Кланят се само на един бог: ВОЙНАТА. За тях предназначението на жените е да раждат бойци, а на мъжете — да се бият.

— Аз съм на шейсет и пет години — обади се професорът. — Чувал съм подобни проповеди още като студент в Берлинския университет.

— Миналата седмица получих писмо — обърна се равинът към Йоахим. — Ти живееше в Мюнхен и познаваш д-р Илзе Хиршфелд. Арестували са сина ѝ.

— Така ли? Да, познавам я, тя беше лекарката на Елизабет. Пол, спомняш си д-р Хиршфелд, нали? Имахме малка неприятност един ден, когато Пол ни беше на гости.

„Малка неприятност!...“ — помисли Пол.

— Какво точно е станало, равин? — запита той.

— Раздавал е антивоенни памфлети. Спомням си го като изключително интелигентен млад човек. Тя не знае къде е. Отчаяна е.

— Той е млад, заблуден социалист — заяви раздразнено Йоахим. — Винаги е бил такъв. И дъщеря ми Джина е същата. Надявам се само да не се забърка в някоя каша.

Равинът продължи, без да обръща внимание на намесата на Йоахим:

— Марио. Кръстили са го на името на роднина по бащина линия, който отива в Италия след руската революция и приема италианско име. Всъщност Илзе се готвеше да отива в Италия при тези роднини. Но се опитваше да припечели още малко пари, докато научи достатъчно добре италиански. Голяма, мъчителна промяна: чужд език, отново започване от нулата... — Погледна часовника си. — Съжалявам, но имам и друга среща. Не е лесно да се запаметява всичко: списъци, срещи... Внимаваме да не записваме каквото и да било на хартия — обясни той на Пол. — Дори и протоколите на събранията си. Всичко трябва да се запаметява — нещо, доста трудно на моята възраст — добави с тъжна усмивка. — Искам да ви благодаря още веднъж от името на всички. Господ да благослови обратния ви път до Америка. Моля ви, молете се за нас там. Молете се бурята да отmine.

— Той обаче не вярва, че ще отmine — подхвърли Пол на Йоахим, когато излязоха.

— Възможно е.

Падналият нощес сняг скърцаше под краката им. По стълбовете и оградите искряха ледени кристали. Въздухът беше чист и свеж — светът изглеждаше обзет от радостна еуфория под лъчите на зимното слънце. В такава сутрин вътрешният товар сякаш олекваше...

— Ужасна трагедия. Мисля за д-р Хиршфелд — обади се Пол след няколко минути мълчание.

— Прав си. Тя вероятно не знае към кого да се обърне. Няма връзки, емигрантка е и като прибавиш и факта, че е жена...

Пол почти бе забравил как изглежда Илзе, но споменът за споделената топлина в един момент, когато и двамата се нуждаеха от нея, бе все още жив в душата му. И се запита дали тя бе успяла да намери мъжа, когото търсеше. Късметлия е избраният от нея. Мила, земна жена, чудесна в леглото...

— Няма ли начин да ѝ помогнеш? — запита той.

— Не. Някога имах връзки. Но сега човек не е сигурен кой е все още готов да те приеме без страх и кой предпочита да не му се напомня, че някога сте били приятели. Не мога да рискувам. — Йоахим сякаш убеждаваше себе си. — Не мога да рискувам собствения си живот. — Погледна Пол, който вървеше, вторачен право напред, и смени темата: — Съжалявам, че не съм в състояние да те

заведа на концерт или нещо подобно... Не е препоръчително да се появяваме на обществени места, човек не е... — Преглътна с труд, като че ли в гърлото му бе заседнала буца.

Пол спря на средата на тротоара.

— Скъпи Йоахим — започна той много внимателно, — не искам да подновявам снощния спор, но отговори ми честно: в дъното на душата си знаеш, че един ден ще ти се наложи да напуснеш тази страна, нали?

Йоахим отклони погледа си от Пол и замига, заслепен от искрящия сняг.

— Може би. Освен ако нещата се подобрят. Ако не... да, ще трябва да се махнем отгук...

— Стига да не чакаш прекалено дълго...

Към края на седмицата Пол бе приключил с всички ангажименти и бе готов да тръгне за Париж. Измъчваше го болезнен копнеж да се отърси от немския въздух. В Париж ще може да диша спокойно, с пълни гърди.

Но бе мъчително да се раздели с Натансонови.

Страхуваше се да мисли за несигурното им бъдеще в тази страна, виждаше ги, насилствено изхвърлени от света, в който бяха родени и през който сега пътуваше с такси към гарата. Свят на удобни домове, на музеи, паркове и магазини, пълни с хубави вещи. Свят на концерти, библиотеки и училища. Но този свят се рушеше. Един следобед той придружи Елизабет до магазините. В един момент се наложи да спрат на бордюра на тротоара, за да дадат път на кратка процесия от около две дузини мъже на средна възраст, всеки с плакат: „АЗ СЪМ ЕВРЕЙСКА СВИНЯ“. Въздействието от тази гледка върху една обикновена улица в обикновен работен ден беше сюрреалистично. Пол имаше странното усещане, че всяка клетка в тялото му внезапно бясно запулсира. „Най-забележителното нещо — бе помислил той — е, че минувачите обърнаха толкова малко внимание на смразяващата гледка...“

Елизабет сякаш бе разбрала мислите му:

— Тези неща са ежедневие. Свикнахме им.

Запитал я беше какво ще се случи на тези мъже.

— Зависи от много неща. Вероятно ще бъдат отведени в полицията и бити жестоко. Някои ще бъдат измъчвани. Зависи кои са

дежурни и в какво настроение са. Но преди някой да бъде освободен, ако има такъв случай, той е длъжен да подпише изявление, че никой не го е наранил.

— А ако откаже?

— Би било много глупава постъпка — или много благородна и смела... Зависи от кой ъгъл я преценяваш, тъй като следващият етап е лагерът. — Елизабет замълча за миг и добави: — Предполагам, че точно така е станало с Марио Хиршфелд. Той няма да подпише такова изявление, ще умре пръв... Защото е от този тип мъже, които имат способността достатъчно силно да вярват в нещо, за да намерят сили да умрат за него. Разбираш ли ме, братовчедо Пол?

„А, да... с каква страст, с каква готовност тръгват към смъртта най-чудесните млади хора на света...“

— Разбирам — отвърна той тихо.

— Ако имаше повече хора като Марио, нямаше да... — Гласът ѝ заглъхна за миг, после си пое дъх и продължи: — Ах, защо не познавам някоя важна личност? Сред властимащите в нацистката партия има хора, които успяват да измъкнат някои нещастници от лагерите! Невинаги, но ако човек има пари и знае при кого да отиде...

Този беше най-болезненият епизод от седмицата, прекарана в Берлин: една седмица, претоварена с отнемащи дъха, мъчителни преживявания и впечатления. Споменът за този следобед не го оставяше нито за миг. Той беше с него в таксито, докато плащаше на шофьора, докато носеше чантите си и когато се редеше на дългата опашка, за да купи билет за Париж.

Стоеше с чантите в краката си и се преместваше напред с по няколко сантиметра. Заобиколен от обикновената суматоха на гарата, той виждаше съвсем други картини: мъжете с плакатите, съобщаващи, че са ЕВРЕЙСКИ СВИНИ... от главата на Йоахим тече кръв... Илзе Хиршфелд в бяла престилка... Елизабет... В ушите му отекнаха думите ѝ: „Марио никога няма да подпише... Марио ще умре пръв...“

Нещо прещрака в главата му. „Хер фон Медлер, разбира се!“ — помисли Пол. В края на краищата той беше клиент на банката „Уърнър“ от края на миналата война. Тъй като съпругата му беше американка, авоарите на семейството в Съединените щати не бяха замразени като собственост на врага, а понеже фирмата „Уърнър“ ги бе направлявала умело, те бяха нараснали и фон Медлерови

преплуваха спокойно през инфлацията в Германия. „Той ми дължи нещичко“ — мислеше Пол. В същото време си спомни с отвращение срещата с този човек. Тогава фон Медлер бе предрекъл последната война, бе осъдил всички борци за мир като дегенерати, комунисти, жени и евреи. „Не като вас, разбира се, господин Уърнър. Друг тип евреи“.

Но такъв човек сигурно има важни връзки в правителството. „Той ми дължи нещо“ — пак помисли Пол, докато напредваше бавно към билетното гише.

Какъв налудничав импулс! Да се натоварва така за една жена, която не бе срещал тринайсет години! Или за сина ѝ, когото изобщо не познаваше!

Но... „Марио ще умре пръв.“ И Дан — ако беше тук. Светът се движеше напред сантиметър по сантиметър — също като тази опашка! — благодарение на такива хора, ще се опита да спаси един човешки живот. Ето за какво бе дошъл тук.

Най-сетне стигна до билетното гише. Извади портмонето си.
— Един билет първа класа до Мюнхен — каза той.

В тъмната ѝ коса, все още простичко опъната назад в кок, проблясваха вече тук-там посивели нишки. Очите ѝ бяха оброчени в тъмни кръгове... Но иначе Илзе Хиршфелд не бе остаряла. Тя стоеше сега пред него с целия авторитет на бялата си лекарска престилка, втренчила пряк поглед в очите му.

— Но защо, Пол? Защото се любихме?

Той огледа безпомощно стаята, сякаш търсеше някакво ясно обяснение, което да не ѝ прозвучи като унижение. Но стаята, която всъщност бе само обикновен лекарски кабинет с бюро, няколко стола с прави облегалки, дипломи на стената и полица с книги, така и не му помогна.

— Защо ти? — повтори тя. — Защото се погрижих за Йоахим Натансон преди години? Той не се намеси по моя случай, въпреки че е човек с влияние...

— Хората се страхуват, знаеш го. Длъжни са да мислят за семействата си. Но аз съм американски гражданин. Мога да си разреша

поне да опитам. Ако настояваш да знаеш защо искам да го направя...
— Сви рамене. — Не знам. Имам нужда да опитам, това е всичко.

Облаци с цвят на кал висяха в небето зад прозореца. Илзе запали лампата и от сумрака на стаята внезапно изплува лицето на младеж в кожена рамка върху маса в ъгъла. Пол се наведе, за да го разгледа по-добре. В него се възряха замислено големи меланхолични очи и пълни устни с нежна извивка. Типична източна мъжка красота.

Тя проследи погледа му.

— Това е Марио.

— Хайде да започнем работа — предложи той. — Кажете ми първо какво се случи.

— Марио е активист на движението за мир. Предупреждавах го многократно. Обръщах му внимание, че сега не е време за писане на памфлети. Страната е полудяла, човек с напълно безсилен да постигне каквото и да било, глупаво е да се рискува за нищо... Разбира се, той отказа да ме послуша. И една нощ те дойдоха... Беше смразяващо. Представи си само: два часа след полунощ... груби, гневни мъже нахлуват в дома ти... Отведоха го. — Илзе неволно притисна длан към устните си. Съвзе се след миг и продължи: — Сутринта отидох в полицията. Отказаха да ми дадат сведения. Ходих, докато започнаха да ме заплашват... Престанах... Не знам какво да правя...

Изчезва човешко същество, изпарява се, стопява се в пространството... Как е възможно немците да допускат в страната им да се случват такива неща? В Съединените щати, когато онзи човек, Палмър, престъпи границите на приличието и закона, веднага бе смъкнат от високото стъпало, на което се бе изкачил.

Пол с мъка възстанови вътрешното си равновесие.

— Имам сериозна връзка, човек с влияние. Не знам как ще реагира, разбира се. Но ще опитам.

— Опитът ти ще струва пари. Ясно ми е как стават тези неща. — Илзе неволно чупеше ръце в скута си. — А аз ги нямам. Частната ми практика се провали, не се разрешава на арийците да търсят помощта на лекари евреи... Имах ценно колие и чифт гривни, но вече ги продадох...

— Не се безпокои. Това е моя грижа.

Тя замълча за миг, вгледана в свечеряващото се небе. После се обърна към Пол:

— Ако се опитам да ти изразя благодарността си, ще се разплача и само ще те смутя...

— Права си. А и двамата ще се почувстваме зле. Какво има в онзи термос? Кафе? Не искам никаква друга благодарност, освен чаша горещо кафе.

— Веднага. С парче кекс към него.

Когато се върна от кухнята, тя изглеждаше още по-разстроена.

— Искам да ти кажа, че арестуват и чужденци с обвинението, че са помагали на комунисти. Не трябва да ти разрешавам да поемаш този риск.

— Ако сторят нещо толкова глупаво, американският консул ще ме измъкне.

— Възможно е да не успееш да се разпознаеш след двата дни, които ще бъдат нужни, за да те измъкнат...

— Ще поема риска.

Тя го изгледа внимателно.

— Прости ми любопитството. Какво те доведе тук в тези времена?

Когато ѝ разказа за дейността си в Англия и Германия, тя пак го предупреди:

— Сигурно знаят за теб. Те са добре информирани за активните личности във всяка страна, за всеки член на комитети, събиращи пари за еврейската кауза. Четат внимателно еврейската преса на всички езици. Нямах представа колко са стриктни и как следят за всяка подробност. Имат специален клон на тайните служби със седалище тук, в Мюнхен. Не, прекалено опасно е. Не мога да ти го разреша.

— Но аз го искам. Не се опитвай да промениш решението ми.

— Синът ми сигурно вече е мъртъв. Един ден ще позвънят на външната врата и ще ми го върнат в пломбиран ковчег, ще ми забранят да го отворям и ще заявят, че е умрял от сърдечен удар. Ето как ще стане.

Пол никога не бе виждал толкова мъка в човешки очи...

— В такъв случай трябва да се действа още по-бързо.

— Колко си добър... — прошепна тя. — Вие, добрите хора в този свят, сте единствената му надежда. На бакалина е забранено да продава на евреи, но той упорито отделя мляко и яйца за мене. Понякога ми

шепне: „Какво мога да сторя? Бих желал да направя нещо, но се страхувам...“

Пол се изправи, привел рамене под тежкото бреме на неописуема скръб, но същевременно обзет от порив на енергия. Имаше ли някаква суета в това желание да рискува живота си? Но в ушите му звънеше и древната мъдрост: „Ако спасиш един живот, спасяваш целия свят...“ Обзе го силна възбуда.

— Не трябва да губим нито минута. Връщам се в хотела, за да се обадя по телефона и ако имам късмет, ще наема кола.

Вилата на фон Медлер се издигаше до реката, край която Пол се бе разхождал преди години.

Той уреди срещата с лекота, фон Медлер с удоволствие се съгласи да се срещнат: вероятно смяташе, че американският banker носи приятни новини за инвестициите му — всъщност за инвестициите на съпругата му. И все пак сърцето на Пол бе свито на топка. Изчезнала беше част от вчерашната сигурност и изправен пред вилата на Медлер сега, той не знаеше как точно да постъпи.

Отвори му тантуреста жена с ръждива на цвят коса, която силно напомняше дребна червена кокошчица. Тя не носеше униформа и въпреки че не се представи, той я прие за дамата на къщата.

— Хер фон Медлер ви очаква — съобщи тя. — Минете оттук.

Остави го на прага на слънчева стая с потънали в цветове растения и стена от прозорци към широка поляна. Фон Медлер се бе отпуснал в кресло до прозорците и очевидно се наслаждаваше на слънчевата топлина, която струеше през тях. Той не стана, нито протегна ръка, само го поздрави и го покани да седне.

Пол потърси стол и тъй като никой не бе поел палтото и шапката му, ги постави на съседния стол.

— Изглеждате добре, хер фон Медлер — започна той.

Чиста лъжа! Немецът беше напълно оплешивял, затлъстял и същевременно се бе смалил. Блясъкът на три златни зъба се сливаше с този на златната верижка на джобния му часовник, която висеше върху корема му.

— Благодаря, поддържам се във форма. И вие също — но вие сте все още млад.

Пол благодари с усмивка, докато все още търсеше напрегнато правилния начин да изложи молбата си.

— Как намирате нова Германия? — стресна го неочакваният въпрос.

В Пол се вторачиха синьо-зеленикави очи, немигащи и студени като на риба. Двата мъже преплетоха погледи в продължение на няколко секунди, но те решиха проблема на Пол. Трябваше да поеме по пътя на фронталната откровеност. Гърчения от рода на „Между другото, mein Herr, случайно разбрах...“ и тъй нататък само ще създадат допълнително удоволствие на този мъж и ще му дадат възможност да се наслаждава на неговото чувство на неудобство.

Стигнал до този извод. Пол атакува директно:

— Как е възможно да задавате подобен въпрос на един евреин, хер Медлер? Сигурно знаете, че вашата нова Германия ме изпълва само с презрение.

Стори му се, че месестите устни на мъжа пред него трепнаха.

— В такъв случай какво ви доведе тук?

— Много неща. Едно от тях е желанието ми да се срещна с роднините си.

— А! И един от тях има проблеми с властите.

— Грешите — не става въпрос за мой роднина. Но наистина има някой, един младеж, син на приятелка. Тук съм, за да моля за съвет и за помощ.

— Когато телефонирахте, реших, че желаете да говорим за инвестициите ми. Но после се досетих за истинската причина. — Хер Медлер запали пура, но чак след като пръстите му с наслада си поиграха с нея. — Към мен се отправят прекалено много молби от такъв характер — продължи той.

— Недвусмислена информация за нещата, които стават тук.

— Да, ние най-сетне се заехме да почистим дома си от мазата до тавана и да изхвърлим боклука.

Пол усети как мускулите на врата му внезапно се свиха. Лицето му пламна и той неволно се запита дали наистина е толкова червено, колкото чувстваше, че е. Но гласът му прозвуча спокойно и студено:

— Аз съм американски гражданин. Вашето правителство е ваша работа. Вие ще живеете — или ще умрете — с него. Не съм тук да го

коментирам. Ще ми дадете ли възможност да разясня причината, заради която дойдох? Ще бъда кратък.

— Аз съм много ангажиран човек, хер Уърнър. И както вече ви изтъкнах, омръзнаха ми молби от този вид. Те се повтарят с уморително еднообразие. Освен това не съм политик.

— Не е нужно някой да бъде непременно политик, за да има влияние. Политиците са слуги на властните, а вие сте точно такъв.

Немецът всмукна от пурата си и направи гримаса.

— Вие ме ласкаете.

— Ни най-малко. Изтъквам практично истината. Ще ме изслушате ли?

— Да, започвайте.

Пол сби всичко в няколко кратки изречения, фон Медлер бе отпуснал глава със затворени очи върху облегалката на креслото. Докато говореше, Пол разучи с подробности избродираната покривчица върху него: на избелелия зелен фон се сражаваха двойка рицари върху коне. Темата на Лоенгрин, разбира се. Ръчна бродерия, резултат вероятно на усилията на червената кокошчица, която го беше въвела.

— Момчето е безвредно — завърши той. — Може би глупаво, но безвредно. — И добави, просто в случай че зад тази мрачна, лукава маска отсреща все още можеше да се крият останки от способност за състрадание: — Единствен син на вдовица, както вече казах. Доктор Илзе Хиршфелд.

Фон Медлер отвори очи.

— Осмелявам се да предположа, че вдовицата вероятно е много очарователна женичка, нали? Много специална, изключително специална приятелка, нали? Да?

— Хер фон Медлер, вчера я видях за пръв път след тринайсет години.

— В такъв случай вие се нагърбвате с множество неприятни грижи само за да помогнете на един евреин.

— Да поправя престъпна неправда. Има още хиляди хора в тази страна, на които с радост бих помогнал — и не всички са евреи.

— Но ако аз не гледам на станалото по този начин? Защо тогава да помагам? Ще отговорите ли на този въпрос?

Мъжът се наслаждаваше. Събуден беше интересът му, осъзнал беше силата си. Животът и смъртта на човешко същество зависеха от него и този факт бе явно източник на някакво извратено удоволствие.

Пол изправи гръбнак.

— Ще отговоря защо. Просто ми дължите един жест. Баща ми и аз защитихме вашите инвестиции в Америка както по време на последната война, така и по време на кризата. Ние ви служихме добре.

— А сега очаквате разплащане.

— Не става въпрос за разплащане. Ние получихме полагаемите се комисионни. Говоря за жест. Има разлика.

Хер Медлер размаха пурата и посипа шкембето си с пепел.

— Дрънканици! Глупава дребнавост! Говорим за разплащане. Евреите винаги го изискват.

— А вие никога, така ли, хер Медлер?

Настъпи пауза. После немецът се размърда:

— Всъщност ще трябва да платите, за да получите. Връзките ми ще настояват за дела си.

Пулсът на Пол се ускори.

— Готов съм да платя.

— Няма да бъде евтино. Но този факт е без значение за вас, нали? Вие сте богат човек.

— Не съм беден.

— Ще платите в долари. Отечеството се нуждае от чужда валута.

За пръв път от началото на разговора мускулите на Пол се поотпуснаха.

— Няма проблем.

— Ще струва някъде между — правя само груба преценка — десет и петнайсет хиляди долара. Утре ще получите инструкции в хотела си. Или след един ден, но не по-късно.

— Ще чакам, хер Медлер.

На втората сутрин до хотела спря кола. Шофьорът бе нещо средно между работник и представител на долната част на средната класа. Не беше облечен в униформа на шофьор, а в евтин костюм и кепе.

Пол запитва къде отиват.

— Извън града.

— Къде извън града?

— На около три часа път с кола.

Лицето на мъжа се отразяваше в огледалото за обратно виждане: затворено студено лице, непредразполагащо към задаване на въпроси. Пол замълча. Преживя няколко секунди паника: а какво, ако го отвличаха, за да го пребият като наказание за прекалено смелите му отговори на забележките на Медлер? Спомни си, че му каза за презрението си към нова Германия. Не, ставаше въпрос за проста сделка. Доставя се стока, която естествено се заплаща — нищо повече. Петнайсетте хиляди долара в джоба на Пол ще бъдат предадени на някого, който ще се представи като „Дитрих О.“.

Във всеки случай Марио трябва да е жив. Едва ли ще искат плащане за труп, нали? Нали?

Пред очите му се разгъваха живописни пейзажи, макар и оцветени в еднообразните зимни цветове. Изкуствени езера, вили, изведени на паша овце, характерните селски улици... Към обяд шофьорът спря пред ресторант и предложи да му донесе обяд.

— Не съм гладен — отговори Пол, — вие обядвайте, ако искате. Аз ще се поразходя.

Тръгна надолу по главната улица. Намираха се в приятно градче със сандъчета за цветя пред прозорците, сега изпълнени с весела зеленина, през лятото — с разноцветни мушката. На странична улица бе разположен хан, един от онези стари, подканващи ханове, които извикваха в главите представа за огън в камина, гореща супа и пухено легло в стая с нисък таван под стрехите. Спря се да го погледне.

До вратата под люлеещата се табела с името на хана, изработена от ковано желязо, се мъдреше плакат, написан на ръка: „ТУК НЕ СЕ ДОПУСКАТ ЕВРЕИ“. Прочете го отново. Едва сега проумя предложението на шофьора да му донесе обяд и побърза да се върне в колата.

Край нея минаваха хора, съсредоточени върху делничните си грижи. Бояджия с кофа и четки. Домакини с пазарни кошници. Да, абсолютно нормални хора. Пол затвори очи и се престори на заспал, когато шофьорът най-сетне се върна. Почувства, че колата се движи, но не отвори очи, докато не усети, че скоростта ѝ намалява.

Минаваха през отвор на висока каменна стена с няколко реда бодлива тел отгоре. Пол получи бегло впечатление от смразяващ студ, бараки, голи бетонни празни пространства, простиращи се на

неопределено разстояние. Колата спря пред малка сграда, пазена от войници, които веднага удариха пети.

— Чакат ви вътре — информира го шофьорът.

В голяма стая, разделена на отделни кабинки, тракаха пишещи машини, звъняха телефони, а върху бюрата бяха натрупани документи. Стаята имаше вид на канцелария на претрупана с работа застрахователна агенция. Строен млад мъж в черна униформа предаде Пол на друг строен млад мъж също в черна униформа, който седеше зад бюро. Лицето му бе неподвижно като маска на мъртвец и отсъствието на каквото и да било изражение му придаваше нещо нечовешко и внушаваше страх, който се сви като студена буца в гърлото на Пол. Дори явната враждебност беше за предпочитане.

— Дитрих О. — представи се той.

— Пол Уърнър.

— Донесохте ли поисканото?

— Да. — Пол посочи вътрешния джоб на самото си.

Мъжът протегна ръка. Пол се поколеба.

— Марио Хиршфелд?

— Да, ще бъде освободен, когато предадете съдържанието на джоба си.

— И ще го отведе със себе си?

— Съвсем не. Трябва да се извършат някои формалности. Ще бъде изпратен вкъщи утре.

Пол овлажни внезапно изсъхналите си устни. Всичко можеше да се окаже грандиозен трик, пълна измама. Но нямаше как да разбере.

— Може ли да запитам как ще стигне дотам?

— Няма защо да се безпокоите за транспортирането му.

Той все още държеше пред него ръката си. Пол неохотно изтегли дебелата пачка банкноти от джоба си и те се плъзнаха в джоба на черната униформа. Пол разбра, че „разговорът“ е приключил.

— Бих искал да видя Марио Хиршфел — направи още един опит той.

— Невъзможно.

— Нямам намерение да водя дълъг разговор с него. Искам да го видя само да му кажа...

— Не чухте ли думите ми? Невъзможно е.

Дитрих О. вдигна телефона и го загърби.

Не му оставаше нищо друго, освен да се обърне и да се върне в колата.

По пътя към главния изход колата трябваше да спре, за да даде път на колона затворници. Пол ги погледна, отклони изтръпнал погледа си, погледна пак... Бяха облечени в тънки памучни раирани панталони и горница, а Пол усещаше арктическият студ дори през дебелия си балтон. Главите им бяха обръснати и на пръв поглед всички изглеждаха еднакво стари с мъртвешките си голи черепи. Безмълвни, с отпуснати рамене и наведени глави, те се изнизваха между пазачите отпред и отзад като в някой монументален фриз, представящ пречупени, победени хора. Обхвана го паника. Той, свободният човек в топъл балтон, се сви ужасено в дъното на колата.

Спа като упоен през целия обратен път до хотела. Веднага телефонира на Илзе, като внимаваше да не дава излишни надежди: страхуваше се, нямаше сигурност... После си спомни, че не бе слагал в уста нищо от сутринта и си поръча лека вечеря — препечени филийки с яйца — и отново се отпусна в спасителното безпаметство на съня — единствената милостива възможност за бягство, когато реалностите в живота преминават границите на поносимостта...

На следващия ден Илзе го извика по телефона и той се втурна към апартамента ѝ. Тя отвори вратата и се хвърли разплакана към него.

— Щастливи сълзи, надявам се?

— Да. Но какво само са направили с него! Искаш ли да го видиш? Той няма да се събуди часове наред. Искан да му дам малко покой...

Влязоха в спалнята му на пръсти. Стая на младеж с много снимки, книги, тенисракети и грамофон. От прозореца върху леглото на Марио падаше неясна светлина. Пол го погледна и с мъка задържа неволния вик на ужас, който се надигна в гърлото му.

Тъмната глава, която познаваше от снимките, беше обръсната. Върху голия череп имаше грозна рана, оброчена със засъхнала кръв. Устните му бяха подпухнали. Подутата му буза преминаваше от синкавосин в пурпурен и зелен нюанс... Ръката до бузата му беше превързана от дланта до върха на пръстите му: те бяха смазани.

Стояха над него в безмълвен ужас, сгърчени от жал и болка. Когато накрая се погледнаха, очите им бяха пълни със сълзи.

— И зъбите му... — прошепна Илзе. — Всичките му предни зъби са избити... Ще го възстановя ли някога?

Пол я обгърна мълчаливо с ръка и тя отпусна глава на рамото му.

Когато Илзе се отдръпна, Пол си наложи да каже нещо утешително.

— Утре ще бъдете в безопасност в Италия. Заведи го на добър лекар и зъболекар. Починете на слънце, отдъхнете на спокойствие... — От устата му се изнизваха очаквани думи на утеха и окуражаване. Самият той не им вярваше и на половина.

— Трябваше да отидем в Палестина. Беше още дете, когато го искаше. Разказвала съм ти, нали?

— Не се обвинявай. Смятала си, че постъпваш правилно. Освен това англичаните превърнаха Палестина в опасна земя, принудиха хората да отиват там като нелегални. Нямах представа срещу какво сме изправени в разговорите по този въпрос в Лондон. Подписаха Балфорската декларация през 1917 година, но сега са готови веднага да се откажат от обещанието за създаване на еврейски национален дом. И тъй като не могат да го направят, без да предизвикат световното обществено мнение, потопяват стари черупки, пълни с бегълци, или ги интернират в Кипър.

— Знам — въздъхна Илзе. — „Не дразнете арабите. Имаме нужда от нефта им“. Ционист ли си? — запита тя.

— Питаш дали искам да живея в еврейска държава? Не, аз съм американец. Принадлежа на Америка. Но с цялото си сърце съм за създаване на еврейска държава, която да приютява евреите от ужаси като тези тук! — Забеляза умората, изписана на лицето ѝ, и забърза. — Закъснях много. Имаш нужда от сън.

— Няма да мога да заспя. Иска ми се да останеш... Ще останеш ли, Пол?

— Разбира се — щом искаш...

— Никога по-рано не съм изпитвала такова нежелание да оставам сама — заизвинява се Илзе, сякаш напълно разбираемата ѝ реакция бе някаква непростима проява на слабост.

— Но тази вечер е много по-различна от всички други досега...

Те седнаха един срещу друг в малката гостна. Спомни си танца им пред библиотечката — танц, който така естествено и неусетно бе преминал в страстна прегръдка... Запита се колко ли често през изтеклите години тя се бе сещала за споделената взаимна страст. Още тогава Илзе бе признала какво голямо значение за нея имаше този неочакван божи дар. Много, много по-голямо, отколкото за него.

— Говори ли ти се, Илзе, или не?

— Предпочитам да говоря, но в главата ми е такава каша, че не знам откъде да започна.

— Добре, разкажи ми за изминалите години. Не се омъжи...

Тя се усмихна.

— Първият въпрос, който един мъж задава на една жена! Защо не питаш дали съм взела степен по ендокринология?

— Взе ли я?

— Да. Имах и две възможности да се омъжа. Живях известно време с много добър човек и бяхме истински щастливи... докато той не емигрира в Австралия.

— Защо не го последва?

— Заради парите. Трябва да имаш определена сума пари, за да получиш право да емигрираш там. А той нямаше достатъчно за тримата. — Тя вдигна примирено ръце. — А ти? Все още ли си женен?

— Да. Няма причина да не съм. — Пол се вторачи в ноктите на ръцете си.

— А другата? Онази жена, за която ми разказа?

— Същото.

— Никога ли не се срещаш с нея?

— Не. Обещах ѝ да не я търся... Съпругът ѝ е много добър към нея...

Израз на безкрайна нежност премина за миг по лицето ѝ. Пол потопи поглед в очите ѝ, трогнат и изненадан: сред болката на личната си скръб тя намираще сили да помисли и за него.

— Често мислех за теб, Пол, много често...

Нямаше как да заяви същото, защото щеше да бъде лъжа. Беше се сещал за нея само бегло. По същия начин сигурно щеше да си спомня и за седмицата, прекарана с Леа на парахода, както и бъдещите общи дни, които ги очакваха в Париж. Прелитащ спомен за минало

щастие... Нито една жена не бе дори докоснала онази тайнствена дълбочина, където все още живееше и царуваше Анна...

— Надявам се от сърце, че един ден ще срещнеш жена, която ще заеме мястото ѝ — пожела му Илзе.

Внезапно бе обзет от странното чувство, че са изправени един срещу друг с напълно оголени души. Преживяното през последните дни бе смъкнало и захвърлило настрана прикриващите пластове на условностите. Какво значение имат личните тайни или чувството за лично достойнство пред жестоката бруталност и страховития ужас на болката, била тя душевна или физическа? Мощна емоционална вълна отнесе и последните останки от условности и задръжки.

— Не ти казах за детето — прошепна той.

— О...

— Имам дъщеря. Вече е шестнайсетгодишна. — Направи пауза, за да изчисли точно. — Да, през декември е направила шестнайсет години.

— И нея не виждаш, така ли?

— Да. Видях я само веднъж преди много-много време.

Илзе се смръщи и поклати глава.

— Колко е страшна болката ти...

— Да. — В този миг едно младо момиче живееше в Ню Йорк благодарение на него. Разхождаше се, четеше книги, смееше се — надяваше се, че се смее често и от сърце! — благодарение на него. А той нямаше право да ѝ се представи, да я дарява с нещата, които притежаваше в изобилие... И нещо още по-важно: нямаше право да споделя мислите си с нея, наследените и придобити идеи — и всичко, което бе негово...

— С никого не съм говорил за нея до този момент — призна той. — Сега единственият човек, който знае — с изключение на мен, — си ти...

— Нищо ли не може да се направи?

— Нищо.

Стаята като че ли затрептя, претоварена с човешко страдание и жал, болка и скръб, топло човешко съчувствие, потиснати ридания...

— Извинявай — погледна я виновно Пол. — Върху теб вече се стовари прекалено тежък товар. Нямам право към него да прибавям и моя. Той е толкова незначителен...

— Не, не си прав. Само е различен. — Тя пак го погледна с безкрайна нежност. Погледът ѝ го трогна и засрами: пред тази разбита от болка жена беше допуснал да се отдаде на жалко самосъжаление. Стана и я докосна по рамото.

— Искам да се опиташ да починеш малко. Връщам се в хотела. Ако нещо стане не както трябва — пази боже! — ще ме намериш там.

Тя го хвана за китката.

— Не искаш ли да останеш да спиш тук? Ще останеш ли? — Възможно ли бе в нощ като тази да мисли за... Тя сякаш разчете мислите му. — О, не, нямам предвид това, Пол! Искам само утеха — И му се усмихна със скръбна, умолителна усмивка.

— Добре — съгласи се той. — Да, защо не?

Отпусна се на леглото до нея. Лежаха един до друг, хванати за ръце като деца, и мълчаха. В зловещия мрак на последната нощ преди заплануваното бягство те се вслушваха напрегнато за някакви звуци от съседната стая, където лежеше смазаното тяло на младия човек, отпуснато в изкуствен сън. Брояха с широко отворени очи часовете, които ги отделяха от леките стъпки на идващата зора. Едва призори Илзе оттегли ръката си от неговата и двамата заспаха.

Раздели се с нея, преди Марио да се събуди.

— На картичката ми са посочени адресите на канцеларията ми в Ню Йорк и на хотела ми в Париж, където ще бъда през следващите десет дни... Обади ми се веднага, за да знам дали всичко е минало добре.

Очите ѝ го гледаха почти с благоговение.

— Как да ти благодаря, Пол? Какво да ти кажа?...

Трябваше да прекъсне този емоционален изблик на неизразима благодарност.

— Недей. Не ме карай да се чудя как да ти отговоря... — Целуна я по бузите. — Господ да ви благослови и двамата. — Изтича навън, без да се обръща.

Разписанието на влаковете лежеше върху шкафа за дрехи в хотелската стая. Билетът му за Париж беше за утрешния ден, но перспективата да прекара още една нощ в тази ужасяваща страна го изпълни с отврата. Започна да прибира дрехите си с трескава бързина.

И сред вихъра на тази луда надпревара с времето нещо в него внезапно се пречупи и той загуби контрол над себе си, удавен в мътната вълна на преживяното. Момчето с премазаното тяло... Илзе... Какво ли ги чака в бъдеще? И онези мъже, онези пречупени, пребити мъже в лагера, които едва влачеха премръзналите си измъчени тела... А още по-назад — скептичното разтревожено лице на Елизабет... Той изпусна чифт обувки и отпусна глава върху бюрото. В ушите му виеха писъците и воплите на всички невинно измъчени и избити, трагичната песен на бездънното човешко страдание, древно като земята и небето...

— О, господи... о, божичко... — стенеше той.

След малко стана, довърши опаковането на багажа си и отиде на гарата, където установи, че може да тръгне след час. Прекалено нетърпелив, за да остане в чакалнята, той излезе на платформата и стоя там, докато пред него не спряха със съскане и писък тъмносините спални вагони на международния влак за Париж.

Поръча двойно бренди веднага щом седна. Може би — дай боже! — то ще го приспи... о, да потъне в забрава поне докато пресекат границата... Докосна американския си паспорт и му хрумна, че в този влак сигурно има някои хора, които очакват да пресекат границата с още по-голямо нетърпение от него. Хора, които трепереха пред граничната проверка и я чакаха със свито сърце. Испита налудничавото желание да извади паспорта си и да го целуне...

Влакът потегли. Едва сега — може би благодарение на смекчаващото влияние на брендито — Пол можа да насочи мислите си към Леа и Париж. Те ще бъдат балсам за изтерзаната му душа. Господ му е свидетел, имаше болезнена нужда от тази слънчева връзка с нормалния живот! Смехът на Леа сред аромат на френско вино... картинните галерии... разходките... и любов, прекрасната любов между жадни за взаимност мъж и жена! И свобода! Неповторимата, неописуема сладост на свободата!

Влакът препускаше сред сумрачния студен следобед.

[1] Луксозен жилищен квартал около Белгрейв Скуеър в Уестминстър, Лондон. — Б.пр. ↑

[2] Американски обединен еврейски комитет за разпределение на фондовете. — Б.пр. ↑

[3] Централен еврейски фонд. — Б.пр. ↑

[4] Дейвид Лойд Джордж (1863–1945), британски държавник, премиер от 1916 до 1922 г. — Б.пр. ↑

[5] Бидермайер — стил мебели в Германия от средата на XIX век: тежък, солиден вариант на мебелите, характерни за френската империя. — Б.пр. ↑

[6] Моузис Бен Маймън (1135–1204), равин, лекар и философ в Египет. — Б.пр. ↑

12.

— Как успя да го постигнеш? — запита Пол.

Стаята му беше до нейната и вратата между двете стаи беше отключена.

— Много лесно. Дадох бакшиш на камериерката, преди да слезем на вечеря. — С черна нощница, прозрачна като воал от лунна светлина, Леа решише косата си пред тоалетката. Срещна погледа му в огледалото и щастлива усмивка озари лицето ѝ. — Честно казано, много ме изненада, когато се появи днес! Не съм запланувала нищо до следващата седмица. Имам билети за концерт, балет, а за днес съм уредила кола за цял ден. Защо да не обядваме извън Париж? Но останалите дни от седмицата са празни.

— Какво значение има? О, хайде, стига толкова, косата ти е достатъчно красива.

— Не е!... Трябва да я подстрижа.

Той потърка буза о косата и.

— Като атлаз е — прошепна, обърна я към себе си. — Хайде, загаси светлината.

— Хвърли поне един поглед навън. Представи си само, намираме се на площад „Конкорд“!

— Гледката е великолепна, но моля те, не ме подлудявай...

Тя го погледна със сериозно изражение.

— Пол, не съм от този тип жени и ти го знаеш. Но станалото между нас е толкова прекрасно... такъв вълшебен дар! Иска ми се някак да го разтегля във времето. Все още не мога да повярвам.

— Повярвай, Леа! Искаш да те отнеса до леглото, така ли?

Той я вдигна на ръце и я положи нежно на леглото, сякаш затаило дъх в очакване. Бавно нави нагоре мекия черен облак на копринената ѝ нощница: над стройните ѝ глезени, над силните ѝ бедра и тънкия кръст, над закръглените рамене — „... Рамене от времето на Едуард...“ — помисли той.

И постоя така за миг, вгледан в голото ѝ тяло.

— За какво мислиш, Пол?

— Искаш точен отговор?

— Да.

— „Колко е зряла и сочна...“ Ти си като плод, събирал слънце цяло лято.

Тя се усмихна.

— Вземи го тогава. Вземи каквото ти сърце пожелае...

Едва на третия ден се почувства истински добре и сърцето му се отпусна. Тогава дойде и първата пощенска картичка от Илзе:

В безопасност сме тук с приятели. Марио започва да се съвзема. Ще поддържам връзка. Бог да те благослови.

На вечеря той показва картичката на Леа. Беше ѝ разказал историята, без, разбира се, подробности за личните отношения между него и Илзе. Имаше чувството, че тя няма да ги посрещне добре, въпреки че Илзе би реагирала по друг начин, ако беше на нейното място в този момент.

— Случай, достоен за празненство! — възкликна Пол. — Dom Régignon, и то много!

Пръстите ѝ с червен маникюр обгърнаха чашата и тя отпи замислено.

— Беше истински ад, нали?

— В Германия ли? Да. Непоносимо болезнено за безпомощен свидетел на бавното ѝ, но сигурно плъзгане надолу към ужасите, които предстоят...

— Пол, откакто те помня, носиш на раменете си бремето на чужди тревоги и страдания. Още откакто се омъжих за Фреди... Дан, който е два пъти по-възрастен от теб, а сега и тази Илзе, синът ми — всички те търсим за помощ и утеха... Не се натоварвай и с трагедията на цяла Европа. Няма да ти останат сили за теб самия.

— Не виждам нещата по този начин.

— Може би не. Но чуй ме: настоявам да не мислиш за нищо друго, освен за удоволствието от общия ни престой тук. Искам да отпуснеш това твое сърце поне за малко.

Той се разсмя.

— Трябва ли да разбирам, че не съм бил достатъчно разпуснат последните три нощи?

— Не се шегувам. Сексът е физическа нужда и разтоварване. Той няма нищо общо с чувството за вътрешна лекота и безгрижие.

— Чудесно — заяви той весело. — Отсега нататък ще се постарая да се освободя от всички грижи! Трябва да се срещна с двама добри клиенти, американци, които живеят в Париж. Макар и по работа, срещите ми ще бъдат приятни, знам. А остатъкът от времето ми ще бъде посветен изцяло на теб — когато не си заета с оглеждане на рокли, разбира се.

La ville lumière! Градът ги приемаше с усмивка в обятията си. Тук дори полицаите бяха вежливи и внимателни. Понякога се събуждаха рано и отиваха да пият кафе. Продавачите на цветя под сенниците подреждаха разкошни букети от къдравии рози и момини сълзи. След кръглите козуначени кифли или кроасани те отиваха в Люксембургската градина, сядаха на железните, боядисани в зелено столове и наблюдаваха игрите на децата около фонтана Медичи. Един следобед разгледаха старите хотели на Place des Vosges през прозрачна снежна пелена от дребен сняг, а после вървяха пеша до Ile de la Cité, за да се възхитят отново на огромните розови прозорци на Notre-Dame. Вечеряха в La Tour d'Argent, гледаха балет в Opéra, обходиха кабаретата по Монмартър и се разхождаха, хванати за ръце, в късните вечерни часове.

Пол разреши на Леа да го въведе в света на модата. Винаги бе смятал, че е глупаво и повърхностно да се прави сериозен бизнес от обличането на човешкото тяло с парче плат, но вроденото му любопитство, благодарение на което бе изучил функцията на карбуратора и на флейтата, го поведе сега и след Леа в света на нейния бизнес. Принуди се да признае, че част от обвиването с плат действително може да се разглежда като вид изкуство. Той седеше на малък златист стол в замъглен от пушек салон, докато Шанел^[1], в пуловер и пола, с проблясващи златни верижки и с панделка в косата, следеше представянето на моделите си върху малка сцена.

— Искам да ти подаря нещо оригинално — заяви той после на Леа по време на обяда. — Какво ще кажеш за жълтия костюм на Шанел?

Леа поклати глава.

— Не, не.

— Защо не? Ти едва не падна от стола си, когато го видя.

— Не, Пол. Не искам нищо. — Гласът ѝ бе много сериозен.

Той замълча за миг и реши да говори направо:

— Може би смяташ, че желанието ми да ти подаря нещо е свързано с отношенията между нас. Считаш, че се опитвам да ти платя или нещо друго, еднакво грозно.

Тя замълча.

— Имаш ли представа колко много грешиш? — продължи Пол. — Ако беше така, едва ли бих могъл да се разплатя за радостта, с която ме дари.

— Не, Пол, моля те. Искам отношенията ни да не се свързват с ВЕЩИ, независимо от това, което току-що каза. Разбираш ме, нали?

Той разбра, че, изглежда, навлиза много по-навътре, отколкото бе смятал. Вероятно дори по-надълбоко, отколкото тя дори бе си представяла. Във въздуха между тях затрепка лека тревога и той се съсредоточи върху кифлата с масло.

— Но все пак много мило от твоя страна. — Челото ѝ се сбърчи за миг, но почти веднага се изглади, като че ли някой прокара ласкава длан по него. — Модният бизнес е истинско шоу, вид театър, нали? Ланвен сервира шампанско, а на откриването на Мат Руф свири оркестър и гостите идват, облечени във вечерно облекло. — Тя с лекота съумя да се отдалечи от коварните подвижни пясъци на прекалено личния разговор.

Положението се усложни още повече през следващата седмица. Какво ще стане, когато се приберат в Ню Йорк? Между тях се спускаха толкова много бариери във връзка с общото семейство, със сина ѝ и всички роднини... Ако се разбере за връзката им... Да не говорим за Мериан.

Последния следобед Леа се впусна да купува подаръци за многобройните си приятели. Беше щедър човек и обичаше да прави подаръци.

— Ще се срещнем за вечеря — предложи Пол. — Никога не съм бил в Болонския лес, а днес е чудесен ден за тази цел.

Беше един от онези февруарски следобеди, когато разкъсани останки от мъгла прелитаха през върховете на дърветата, а от долните клони се стичаха студени капчици. Във влажния въздух измамно се

долавяше многообещаващият дъх на пролетта. Пътеката около езерото бе пуста и тишината се нарушаваше само от тихите въздишки на ланшни листа. Замрялата тишина навяваше неясна, но странно приятна тъга. „Сякаш слушам реквием“ — мислеше той и у него се раздвижи още неясен спомен. Нещо се надигна от най-отдалечения ъгъл на мозъка му, нещо се силеше да изплува на повърхността... Какво беше то?

Споменът изплува внезапно и той видя Хъдсън Ривър, зимно мрачна и черна. Във въздуха танцуваха големи снежинки. Те потъваха бавно в тъмната вода, прилепваха се към миглите на Анна... Изкачиха обратно хълма. В някаква къща близо до върха му свиреше струнен квартет и през затворените прозорци се изливаше прекрасна музика, която щедро посрещаше и изпращаше случайните минувачи. „Шуберт“ — позна той и те стояха там, изслушвайки я докрай. След това се отдалечиха — ръка в ръка, потънали в благоговейно мълчание.

Далечно минало... Тогава пътят пред него бе отворен, но той не тръгна по него. Сега стоеше самотен на друг континент и следеше механично флотилията патици, които обиколиха езерото и се върнаха обратно. Гледаше ги с невиждащи очи и мислеше: „Анна, Айрис...“

Внезапен буен пристъп на северния вятър го върна в реалността. Все още беше меланхолична зима и краткият зимен ден си отиваше. Не биваше да идва тук сам. Трябва да побърза да намери Леа, жизнената, весела, вливаща увереност Леа!

И той се обърна, затича се...

Фоайето бе приветливо място, сякаш главното му предназначение беше да разпръсква такива потискащи настроения. Приятна розова светлина и удобен фотьойл посрещнаха Пол в един от ъглите. От тази удобна позиция той наблюдаваше незабелязано оживеното движение на луксозно облечени жени, отвратителни или очарователни, бизнесмени от чужбина или Франция и търпеливи, интелигентни пудели с нашийници от изкуствени диаманти. Поръча си аперитив и отпиваше бавно и с удоволствие от приятния огън на алкохола, наслаждаваше се на топлината му.

Погледна часовника си. Имаше още около час до вечеря. Поръча втора чаша и се загледа в слаба блондинка с огромна изумрудена

висулка. „Шест карата най-малко.“ Зачуди се дали знае колко много разваля лицето ѝ недоволството, изписано на него. Над рамото ѝ зърна неочаквано Донъл Пауърс и секунда по-късно и Донъл го забеляза. Нямахше начин да избегне срещата. Донъл се приближи към него в компанията на някакъв непознат.

— Каква изненада!... Светът е малък, нали? По работа или за удоволствие?

— Работа — отвърна Пол.

— Господин Уърнър, моєю Коро. Няма роднински връзки с художника.

Французинът се поклони.

— За съжаление.

Последва неловко мълчание — частичка от секундата. Ако бяха сами. Пол щеше да заяви откровено и ясно: „Хайде да не играем фалшиви роли. Няма защо да сядаме един до друг, ние се презираме, нали?“ Дразнеше го фактът, че не можеше да провери на практика дали наистина щеше да изговори тези думи.

— Господин Уърнър е братовчед на съпругата ми.

Французинът повдигна учтиво вежда.

— Значи това е приятно съвпадение и за двамата. — Той изчакваше да бъде поканен да седне.

— Седнете, моля — покани ги учтиво Пол.

— Тук рядко се срещат американци през зимата, господин Уърнър.

— За мен Париж е красив по всяко време на годината — отговори Пол.

Междувременно Донъл беше поръчал пиене и сега пак се обърна към Пол:

— Отдавна ли си тук?

— От две седмици. Дойдох от Германия.

— О? И аз. Какво е мнението ти?

— Още не мога да се отърся от преживения ужас там. Сякаш си с маймуна на гърба...

— Като американец вие гледате на нещата под друг ъгъл. Ние, европейците, разбира се, имаме по-ясен поглед върху нещата: по-близо сме — заяви Коро.

По израза на лицето му забележката изглеждаше критична, но гласът му звучеше успокоително. Пол се зачуди какво иска да каже и го попита.

— Искам да кажа — обясни Коро, — че силният лидер може да бъде много ефективен. Вие, американците, още не сте схванали тази проста истина. А е нужно само да погледнете Германия и Италия и да отдадете нужното уважение на реда и просперитета там. А в тази страна само спорим, без да вършим нищо, достойно за уважение. Колкото пъти се обърнем, толкова пъти се появява ново правителство — отвратително!

— Искате да кажете, че желанието ви е да унищожите Третата република? — запита Пол.

Коро сви рамене.

— Аз? Аз не искам да унищожавам нищо. Нека просто да приемем, че няма да се разплача, ако тя почине скоростижно.

Пол не отговори. Погледът му неволно се отпрати към свободния стол, върху който лежеше дипломатическа чанта от крокодилска кожа и чифт ефектни и скъпи ръкавици. Странно, тези вещи го вбесиха, а сам той притежаваше почти същите. Вдигна поглед и изгледа двамата мъже един след друг.

— Мосю Коро е човек с опит — поясни Донъл. — Той притежава един от най-големите машиностроителни заводи в страната. Основан от дядо му — добави с уважение.

Коро се обърна към Пол:

— Казахте, че и вие сте в бизнеса, правилно ли съм разбрал?

— Грешка. Аз съм banker.

— А, в такъв случай сте практичен човек. Хора като нас смазват колелата на света. Не трябва да допускаме Леон Блум^[2] да хвърля пясък върху тях. Републиката ще падне заради хора като него. — Бузите му почервеняха, той рязко тракна чашата си върху масата. — По-голямата част от тях са мошеници и корумпирани типове.

— Забележката ви не се отнася до Блум, нали? — атакува Пол.

Стори му се, че забеляза как Донъл побутна с коляно другия мъж. Разбира се, Блум първо е евреин и едва след това демократ, учен или каквото и да било друго.

— Е, не... — отстъпи Коро. Вероятно разбрал побутването правилно. — Но хората не го искат — добави той.

„Защо споря с този непознат? — запита се Пол. — Нелепо е.“
Двама непознати, запознали се преди десетина минути, без вероятност да се срещнат отново някога, захранваха контролирания си цивилизован гняв на фона на замайващо с красотата си ветрило от червени и бели гладиоли сред приятните звуци на пианото от съседния салон. В положението имаше нещо сюрреалистично. Но независимо от предупрежденията на разума, той продължи:

— Прочетох във вашите вестници за Action Française. Същите млади главорези, с които се започна в Германия и Италия. Както и същият метод — изстъпления и побоища по улиците.

Коро напълни шепа с орехови ядки и шумно ги схруска.

— Те са само деца и не ме безпокоят ни най-малко. Не ме тревожат и немските момчета.

Пол продължи:

— Немските момчета сигурно ще ви безпокоят, когато замаршируват по парижките улици.

— Глупости. Няма да има война. Ние имаме линията Мажино, най-силната защита на планетата.

— Но е на погрешно място, приятелю. Немците ще ви нападнат през Белгия, както сториха и през 1914 година.

Диалогът спокойно можеше да се оприличи на тенис мач: двамата прехвърляха топката напред-назад, а Донъл следеше движението и, като въртеше глава ту към единия, ту към другия, за да не я изпусне от погледа си.

— Бил съм в Германия много-много пъти, господин Уърнър, и отговорно ви заявявам тук, че немците не искат повече война от нас. Имам връзки на високи постове в правителството и промишлеността. Господин Пауърс ми е свидетел. Попитайте го. — Коро довърши питието си и стана. — Ще закъснея за срещата си. Донъл, ще се видим утре сутринта, нали? Радвам се, че се срещнахме — обърна се той към Пол, поклони се официално, прибра вещите си и ги остави сами.

— Отблъскващ човек е този твой приятел — забеляза Пол.

— Не ми е приятел, а удобна връзка от значение за мисията ми — поясни Донъл и замълча, давайки му възможност да го запита що за мисия е неговата. Тъй като Пол не зададе очаквания въпрос, той продължи: — Тук съм по полуофициална, частично правителствена поръчка във връзка с жилищното строителство. Дойдох на мои

разноски, за да придобия представа как се правят тези неща в Европа и особено в Германия. И знаеш ли, дори и в тази област немците доста са изпреварили и Англия, и Франция.

— Както ще потвърди и твоят мосю Коро. Побутна го, нали?

— И така избегнах създаване на излишно напрежение.

— Той ми напомня лешояд, забил нокти и кървав клюн в полуразложен труп. Той и немците дебелеят взаимно от трупа на Франция.

— Французите и немците сега се разбират много добре — опроверга го Донъл. — Инвестират усилено през границата. Французите инвестират в немското машиностроене, а немците купуват френски издателски къщи. Почти невъзможно е да обядваш на важен адрес тук, без да се сблъскаш с немци: индустриалци, писатели или други интелектуалци! При това не какви да е, а истински големи имена.

„Интелектуалци. Важни адреси“. Пред очите на Пол проблесна картината на погребението на Бен, тълпата мъже с лица като изсечени от камък под изпитателните погледи на хората от ФБР. Донъл наистина се изкачи много. И по всичко изглежда, ще продължи възхода си.

— С радост ще се прибера у дома — говореше Донъл. — Мъчно ми е за децата.

Той му подаде снимка. На поляна пред разцъфнал рододендрон стояха пет деца и лабрадорска порода ловджийско куче.

— Отдавна не си ги виждал. Ще повярваш ли, че Тими ме настигна по височина, а е само на дванайсет години? Томи върви по пътя му, силен е като футболен играч. — Донъл взе обратно снимката и се вгледа разнежено в нея. — Искаше ми се да имам повече синове... Не, момичетата не ме разочароват. Погледни Люси. Ще стане красавицата на семейството с тази разкошна къдрава коса. Чудя се откъде взе тези къдрици. — Мекият смях и разнеженият поглед го превърнаха в друг, непознат за Пол човек. — Повтарям непрекъснато на децата си — особено на момчетата, — че те могат да станат каквито поискат. „Вие можете да правите всичко... Животът е едно състезание от началото до края: не разрешавайте на никого да ви надмине. Вие ще бъдете най-добрите“. — Ето човека, когото Пол познаваше така добре. „Ако аз имах синове — помисли той, — какво щях да им говоря?“ Беше напълно сигурен в едно: никога нямаше да разговаря с тях по

този начин. Докато връщаше снимката в портфейла си, Донъл продължаваше да говори с известно задоволство, сякаш двамата с Пол бяха най-добри приятели. — Уреждам и някои лични въпроси тук, между тях и компанията на Ханк. Виждаш ли си цифрите напоследък?

— Да, разбира се.

— Е, какво ще кажеш? Качват се светкавично, нали?

Пол кимна мрачно.

— Бизнесът в Германия направо процъфтява. — Донъл се огледа предпазливо и понижи тон: — Срещата ми с теб тук е повече от изненадваща. Смятах да те потърся веднага щом се върна.

Пол застана нащрек.

— Така ли? За какво?

— Вероятно се сещаш, че става въпрос за „Фин Вебер“ или по-точно казано — бащината компания на „Фин Вебер“, „NW Electricische Gesellschaft“. На път е да се осъществи сливане с една от най-големите електрохимически компании в Германия, което ще означава предлагане на нови акции. Страхотно нещо, шанс да се спечелят милиони — МИЛИОНИ, буквално казано! — от всеки, който може да се добере до долния лимит. — Донъл се поколеба. — Има само една малка засечка: човек трябва да притежава солиден пакет от двайсет и пет хиляди акции, за да наддава. — Настъпи напрегната тишина. Пол беше предвидил накъде бие Донъл още след първите му думи и вече се опитваше да постави под контрол надигания се у него гняв. Съзнаваше, че мъжът пред него се опитва да се ориентира по изражението на лицето му и нарочно проследи с поглед причудливата игра на светлината върху сребърна кана за кафе. — Проблемът е там, че аз не притежавам тези акции. Знаеш, че мога много лесно да ги закупя и осигуря, но има и още едно допълнително изискване: трябва да ги притежавам от първи януари тази година.

Пол насочи погледа си към Донъл.

— Разбирам, че това условие те изолира.

— Е, не съвсем. Има начин последното изискване да се заобиколи. Например напълно възможно е да комбинираме акциите на Ханк с моите и да ги представим като един пакет. Възможно е да образуваме холдингова корпорация с единствената цел да покрием тази инвестиция. Дотолкова, доколкото се простират информацията на немците, такава корпорация вече съществува. Едва ли ще се втурнат да

проверяват датата на регистрацията ѝ в Ню Йорк. По дяволите, аз дори говорих вече с тях по въпроса и те са напълно задоволени от получената информация. Имат нужда само от няколко документа.

Пол мълча цяла минута пак с поглед върху сребърната кана за кафе, наслаждавайки се на гърча на другия.

— Разбира се, наясно си, че няма да се съглася — заяви той накрая.

Донъл се изправи на стола.

— Как така?

— Вече ти отговорих достатъчно недвусмислено веднъж, когато ми отправи същата молба, нали?

— Слушай, Пол. Спомни си, че си banker и бъди разумен. Отнасям се с разбиране към евентуалните ти съмнения тогава, но след като вече сам виждаш печалбите и се увери в правотата ми, логично е да се отнесеш с по-голямо доверие към моята прозорливост в бизнеса.

— Никога не съм се съмнявал в нея.

— Какво тогава?

Пол го изгледа втренчено.

— Наистина ли искаш да знаеш?

— Искаш да кажеш, че още пееш старата песен на Дан?

Пол кимна.

— Точно така. При това я пея толкова високо, колкото мога.

Лицето на Донъл почервения.

— Ти си трето поколение banker. Само не ми казвай, че си стигнал дотук, правейки се на светец.

— Ние винаги се стремяхме да бъдем честни.

— Не искам от теб нищо нечестно.

— Всъщност искаш от Ханк чрез мен да има общ бизнес с международни престъпници.

Донъл се изсмя.

— Извинявай, но говориш като старовремски проповедник.

Имаше толкова много неща, които Пол можеше да хвърли срещу демонстративното презрение на този мъж. В главата му бързо се завъртяха думи с експлозивна сила, искаше му се да ги метне като граната пред това нагло ухилено лице! Внезапно видя пред очите си с неочаквана и от самия него сила скупчени мъже с изсечени като с брадва лица в заключени задни стаи... Заговорничеха, решаваха кой да

живее и кой да умре... И после Бен с двайсет куршума в гърдите, превърнат на кървава каша... Но се бе заклел пред Ханк и пред себе си никога да не говори за това убийство.

— Съжалявам — спря да се смее Донъл. — Не исках да те обидя. За момент просто ми се стори много смешно. Кой ще повярва, че някой може да откаже милиони долари? И аз самият не мога да повярвам.

— Налага ти се да го направиш — заяви сухо Пол.

— Не. Почакай. Страхуваш се от евентуална война, не искаш да помагаш на врага. Добре, съгласен съм с тебе дотук. Но тези хора в Германия работят върху нещо, което ще бъде полезно и в мирно време и ще намери добро приложение в промишлеността. Не съм учен, но разбирам достатъчно, за да знам, че Германия произвежда мозъци, някои от най-великите учени в света...

Пол го прекъсна:

— Няма да помагам на нацистите нито в мир, нито във война — заяви твърдо той. Думите му прозвучаха сковано и превзето.

Червенината по бузите на Донъл се сгъсти.

— Но ти лишаваш Ханк от участие в изгоден бизнес! Какъв попечител си ти?!

— Честен, надявам се. Не искам Ханк да притежава тези пари. Стига и това, че вече получава някои от тях чрез „Фин Вебер“.

Донъл блъсна стола назад, като че ли да избегне какъвто и да било случаен контакт с коленете на Пол.

— Аз лично желая тези пари за децата си. Вземам мерки никога да не им се налага да пробиват път като баща си!

И пред очите на Пол пак закръжиха с учудваща яснота картини като на филмова лента: огромна къща, редица скъпи европейски коли в гаража, разкошни градини, фенери в дърветата и музика на поляната, диамантена огърлица на невинната шия на Мег...

— За бога, колко още искаш?

— Толкова много, колкото мога да докопам. Парите никога не са достатъчно много. Ако имаше дете, щеше да разбереш за какво говоря. А може и да не разбереш. За мен ти оставаш скрита картина. Работил съм с хиляди мъже, но проклет да съм, ако някога... — Спря на средата на изречението.

Пол се обърна, за да проследи погледа му. На входа стоеше Леа, отрупана с пакети. Тя оглеждаше фойето, търсеше го.

— О, ето къде си! Преди малко звъних в стаята... — звънна ясният ѝ глас и веднага замря, щом забеляза Донъл.

— Какво неочаквано удоволствие! — възкликна Донъл, докато ставаше на крака заедно с Пол. Гласът му бе възбуден и поне с един тон по-висок. — Нямах представа, че двамата сте заедно в Париж.

— Не сме заедно. Реших да пътувам в последната минута. Пол не знаеше, че съм тук. — Хладният тон обаче бе в противоречие със стреснатия израз на лицето ѝ. — Извинете ме. Трябва да занеса тези пакети в стаята си — добави тя бързо.

Двамата мъже останаха прави и Донъл забеляза:

— Не е красавица, но е апетитно парче, тази Леа... — Пол не отговори. — Възхищавам се на вкуса ти.

— Наясно ли си за какво говориш? — запита Пол с безцветен глас. — Защото аз със сигурност не разбирам.

— О, я стига! Не съм вчерашен. И двамата не успяхте да ме подведете. Но какво значение има? Какво ме е грижа? — Донъл погледна часовника си. — Отивам на вечеря. В случай че размислиш и решиш да ми се обадиш, отседнал съм в „George Cinque“.

— Няма да променя решението си. Утре тръгвам за къщи.

— О! Приятно пътуване заедно с Леа — подхвърли той, преди да го остави сам.

— Защо си толкова разстроен? — запита по-късно Леа. — Наистина ли смяташ, че ще позвъни на Мериан веднага щом се прибере?

— Не, не. Притеснен съм заради нещата, които той говореше, той и онзи французин. — Пол седеше на шезлонга срещу огледалото и когато забеляза унилото си отражение, се опита да изправи рамене. — Тъкмо бях започнал да се възстановявам благодарение на теб.

— Ако Донъл е тук, ще се нареди между най-богатите хора в света — каза замислено Леа. — Не смяташ ли, че вече е натрупал достатъчно? Той, Бергман, Росели и другите трябва да са поделили поне петдесет милиона преди анулирането на закона за сухия режим.

— Смятам, че той не иска вече само пари. Изглежда, стреми се към престиж и власт. Имам предчувствие, че ще опита нещо в голямата политика.

— Когато поиска, Донъл може да бъде и доста груб. Знаеш ли, по едно време Мег едва не го остави.

— За пръв път чувам. Защо не го е сторила?

— Заради неприятностите на Алфи. Тя имаше навика да идва при мен и да споделя някои неща, но от известно време престана... — Леа внимателно очерта устните си с четчица и запълни очертанятията. — Как щеше да го разтърси само, ако го беше напуснала заедно с децата. Ако не виждам Ханк, не знам как бих живяла. Да не виждаш собственото си дете — трябва да е ужасяващо.

— Да — съгласи се Пол.

Леа го погледна втренчено.

— Наистина изглеждаш много зле. О, по дяволите Донъл и всички други! Хайде да отиваме на вечеря. А после — филм с Чарли Чаплин с текст на френски. Чудесен начин за прекарване на последната ни вечер тук. Какво ще кажеш? Права ли съм?

Обратното пътуване към Ню Йорк се оказа доста тежко. Големите океански вълни блъскаха безжалостно парахода и заливаха палубите под зловещия рев на сирената, която не замлъкна почти през целия път.

Последната вечер намериха на масата си огромен букет от рози. Стюардът на парахода ги уведоми, че за десерт е поръчано суфле „Гранд Маринър“ за десет души, тъй като очевидно дарителят е смятал, че госпожа Маркърс ще седи на голяма маса.

— О, всичко е наред! — възкликна Леа. — Ще изядем колкото можем, а останалото ще оставим на ваше разположение. — Тя отвори плика и прочете картичката на глас: „Добре дошла вкъщи. С обич, Бил“. — Страшно мил човек, нали?

— Очевидно.

— Той е само добър приятел, Пол. А аз имам нужда от приятели.

— Не мога да повярвам! — Пол напразно се опита да потисне тънката жилчица обида, прокраднала се у него.

— Наистина имам нужда от приятели, Пол. — Леа постави вилницата си на масата и се наклони напред. — Синът ми скоро ще ме напусне. — В гласа ѝ звънна напрежение. — Сигурно ще отиде да учи медицина. Спомняш си колко обичаше да се вози с екипа на колата за

бърза помощ миналото лято. Отсега нататък той сам ще гради живота си. Щастлива съм, защото успях да му помогна според възможностите си — с твоята безценна помощ, Пол! Той израсна чудесен човек, подобър от мен. Всичко с него е наред и аз съм истински щастлива, но вече чувствам първия хладен полъх на самотата и знам, че той ще се засилва все повече и повече. Имам нужда от всички хора, които пресичат случайно жизнената ми пътечка и проявяват желание да се задържат около мен... Имам нужда от приятели. Не става въпрос за сексуален партньор — говореше Леа, вгледана напрегнато в очите на Пол. — Винаги мога да намеря такъв. Но сексът сам по себе си не е достатъчен. Напротив, има опасност той дори да усили чувството за самота, а тя е... нямам нито думи, нито сили да я опиша...

— Недей.

Моментът бе прекъснат от отваряне на бутилка вино. Пол вкуси от предложената чаша и го одобри. Пожелаха си наздраве, възхитиха се на суфлето, танцуваха, спаха заедно и много внимаваха да не докоснат пак някоя деликатна тема.

На сутринта обаче, вече във фоайето с паспорт в ръка за проверка от имиграционните служби, Пол се питаше какво може да очаква Леа. Мериан прекарваше по три месеца във Флорида всяка зима и женитбата им постепенно се изпразваше от съдържание. И все пак тя все още се държеше. В края на краищата те имаха общ дом и се появяваха като семейна двойка на всички покани за приеми и вечери навън. Може би Леа просто се надяваше да продължат тази внезапна връзка? В такъв случай те трябваше да бъдат много внимателни: не трябваше в никакъв случай да бъде унижавана Мериан. „Всъщност не е кой знае колко трудно да вземаме нужните предпазни мерки — разсъждаваше той, — а Леа е чудесна...“

— Обратно в реалния свят — стресна го гласът ѝ. — Погледни! Носът на парахода е почти на улицата! С малко по-силно въображение можеш да чуеш клаксоните на такситата! Ню Йорк! Истинска лудница... но го обичам...

Валеше студен дъжд, но Леа бе подготвена и за него с модерния си английски дъждобран. Чантата ѝ бе праметната през рамо, а в ръцете си носеше куфарче за бижута от свинска кожа.

— Изглеждаш като трансатлантически пътник, който непрекъснато пресича океана в тази или онази посока — пошегува се

Пол.

— Не аз, а ти си такъв. Надявам се все пак, че ще се задържиш по-дълго от тази страна на океана.

— Ще се постарая. Опитвам се — той понижи тон — да събера пари, за да измъкна младите от Германия на някое безопасно за тях място. Ако успея, веднага ще се върна обратно. Ще дойдеш ли с мен? — запита той директно.

— Знаеш, че ще го направя. Където и да е. По всяко време, Пол.

[1] Габриел Шанел (наричана Коко), 1883–1971, френска модна дизайнерка и производителка на световноизвестни парфюми. — Б.пр.

↑

[2] Леон Блум (1872–1950), френски социалист и държавник. — Б.пр. ↑

13.

— Трябва да се държим настрана от сегашните събития в Европа — обичаше да повтаря Дан при всяка среща с Пол — или ще се озовем сред още една от кървавите им бъркотии. Казах го и миналия път, повтарям го и сега.

— Дори и след всичко, видно от Пол? — запита Хени, която бе изслушала с ужас разказа на Пол.

— Това са действително неопишимо ужасяващи неща — съгласи се Дан. — Но има и други начини да ги спрем. Защо трябва да прибъгваме към най-ужасния: войната?

Разбира се, той беше прав за наличието на други начини. Но никой не предприемаше нищо.

През изминалата година и повече за Пол се оказа почти невъзможно да убеди хората в Америка не само да възприемат, но дори да изслушат разказа му за това, което беше видял и което знаеше. Необяснимата им съпротива го изнервяше и вбесяваше. Но и политиците, които бяха длъжни да знаят повече от него и съответно да реагират, проявяваха същата тъпотия. В Англия вятър отвяваше предупрежденията на Уинстън Чърчил, гласът му беше глас в пустиня, Франция все още бе объркано кълбо от безредие и бъркотия, а от Италия гърмяха бомбастичните заплахи на наперения, надут имитатор. В Америка грозните, високопарни речи на отец Коклин се носеха несмуцаемо по ефира. Припяваше му по-умереният глас на Линдберг^[1], който уверяваше американците, че Хитлер не иска война, но дори и да я иска, нищо не е възможно да се направи, защото той е непобедим...

Замъгляването на реалността се довършваше успешно от либералното ляво крило, което заставаше на същата позиция. Младите интелектуалци приемаха масово Оксфордската клетва: „Този дом няма да загине нито за цар, нито за държава...“ — в никаква война, поради каквато и да било причина, никога!

И Ханк се бе закълел с гордост.

— Не смятай, че искам друга война — каза му Пол. — Видял съм достатъчно от разрухата на войната.

— Но се държиш така, като че ли я смяташ за неизбежна — обвини го Ханк.

— Да, със съжаление признавам, че наистина я смятам за неизбежна. Достатъчно е да се проследи обективно развоят на нещата. Убеден съм, че вашата Оксфордска клетва и другите пацифистки изявления само окуражават врага.

— Ганди и пасивна съпротива — ето от какво имаме нужда! — заяви Ханк. — Всички младежи да изпълнят затворите! Просто да седнат и да не се помръднат!

— Ганди — упорстваше Пол — не се противопоставя на Хитлер. Каквото и да мислиш за Англия, не забравяй, че тя не е фашистка Германия. — И добави: — Дори Айнщайн, пацифист през целия си живот, промени възгледите си заради събитията в Германия.

— В такъв случай нека той да воюва!

Пол се изтощаваше от напълно напразни спорове, които не водеха доникъде. Понякога улавяше подозрителния поглед на Ханк: той го гледаше така, сякаш искаше да направи дисекция на противен непознат. „Отчуждаваме се“ — помисли Пол с тъга. Момчето, което някога се отнасяше едва ли не с благоговение към всяко негово мнение, се бе превърнало в младеж, натъпкан от петите до главата с чувство за собствено достойнство.

Но тези развития не бяха ли част от естествения ход на живота?

Пишещата машина във външната канцелария престана да трака и оповести края на работния ден. Той протегна ръка да телефонира вкъщи. Мериан спеше, когато тръгна на работа тази сутрин: не бе попитал дали ще вечерят заедно. Обикновено във вторник тя ходеше при своя овдовяла братовчедка в Рай. Мериан бе създавала свой собствен живот, дамски свят, в който жените се посещаваха взаимно, обличаха се една за друга и поддържаха хубави домове със същата причина — одобрение от другите членки на кръжеца. По-възрастните обикновено бяха вдовици. „И някои от младите вероятно скоро ще имат същата съдба“ — мислеше той, докато се вслушваше в звъна на телефона на другия край. Зачуди се колко ли семейни двойки живеят като тях — в братско разбирателство, със сухи целувки по бузите...

— Ало? — прозвуча в ухото му приятният глас на Мериан.

— Обаждам се от канцеларията. Как прекара деня?

— Прекрасно. Събрахме две хиляди долара на разпродажба на вехтории. Изморена съм, но иначе се чувствам отлично — струваше си усилията.

— Няма ли да ходиш при братовчедката Нели?

— Не успях да отида заради разпродажбата. Надявам се да не се сърдиш, ако изпусна вечерята. Някой трябва да опакова непродадените вещи.

— Чудесно. И аз имам много работа. Ще вечерям тук някъде.

— Не го прави. Казах на Емма да ти приготви бифтек и любимия ти картофен пудинг.

Тя все още продължаваше да кръжи около него като квачка, все още не пропускаше да го подразни с прекалените си грижи.

— Кажи на Емма да не си прави труда. Така ще бъда освободен от задължението да бързам за вкъщи. Ще закъснееш ли?

— Много е вероятно да се прибера около полунощ.

— По това време трудно ще намериш такси. Ще дойда да те взема.

— Не, няма нужда. Колата на Рена Маршал ще ни разкара по домовете, не се безпокой.

— Добре. Ще се видим по-късно.

Представи си я вкъщи: пие чаша чай с бисквита или две, подрежда прическата си, пудри бузи, за да прикрие луничките, които ненавиждаше (навремето — много, много отдавна — той ги намираше по детски трогателни), после ще извади чисти бели ръкавици от чекмеджето и ще забърза по мисията си. Добра жена. „Но и аз съм добър мъж — помисли той. — Няма защо да скромнича и в мислите си. Да, ние и двамата сме добри хора... и всеки от нас поотделно и заедно дава на света едно голямо нищо. Или почти нищо...“

Излезе малко след пет и веднага го обгърна влажният пролетен въздух. На запад небето беше обагрено в нежно розово — то преливаше в бледолилаво, а над главите рязко преминаваше в синьо-зелено. Какво небе, какви багри само! Изолира се вътрешно от характерното за пиковите часове суетене по улицата и замря, потънат в съзерцанието на чудните цветове. На човек му се искаше да съхрани неповторимата красота на мига. Нещо, което бяха направили големите художници Търнър^[2] и неговите сякаш потънали в цветна мъгла

залези, Ел Греко^[3] и неговите сякаш агресивни, разкъсани от буря облаци... „О, не ставай смешен! Ти си само banker“ — помисли си Пол и се надсмя на себе си.

Възстанови доброто си настроение до голяма степен благодарение и на внезапното решение как да прекара тази неочаквана свободна вечер. Обикновено не се колебаеше — стига само Леа да нямаше друг ангажимент, което не се случваше често. Ще вечерят заедно. Обилна вечеря, защото — за разлика от Мериан — Леа обичаше да се храни добре. А по-късно ще се качат в спалнята ѝ, ще изключат телефона и ще превъртят ключа на вратата...

Стаята беше всъщност будоар и Пол знаеше, че ще се чувства потиснат, ако се налагаше да спи в нея всяка нощ. Но за кратките им любовни часове тя бе съвършена. В светлината на лампата мебелите искряха като скъпоценни камъни на фона на кремавите стени. В будоара имаше два шкафа стил Луи XVI от палисандрово дърво с излъскани инкрустации и покрита с мраморни плочки горна част. Шезлонгът беше тапициран в тон с мекия нюанс на синия килим; върху него бяха нахвърляни възглавнички в стара дантела. Между прозорците висеше балетната сцена на Дега, подарък от Бен по настояване на Пол за рождения ден на Леа преди години. Леглото беше с балдахин и завеси: беше като стая вътре в стая със стени и таван от коприна. Ще стоят там до някой приемлив час (обикновено единайсет часа), а когато заглъхнат последните удари на часовника, Пол ще стане, ще се облече и ще се прибере вкъщи. „Много удачно подреждане на нещата и за мен, и за Леа — мислеше той сега. — Тоест — поправи се — много е удобно за мен: надявам се, че е така и за нея.“ Тя никога не бе заявявала обратното след онова кратко оплакване на парахода от самота.

Не се чуваше и нищо повече за Бил Шърмън, с изключение на някое и друго изречение за дъщерите му, които навлизаха във възраст, даваща им право да носят рокли за големи дами и често да пазаруват в бутика на Леа с баща си.

— Много мили момичета — повтаряше Леа. — Съвсем не са разглезени, въпреки че той е много щедър с тях.

Пол любопитства:

— Не ти ли носи вече рози?

— Когато отплувам следващия път за Европа, сигурна съм, че ще ми донесе. Разточителен е, а и може да си го разреши.

Пол знаеше, че тя нарочно се изразява неясно: от една страна, искаше да му даде да разбере, че и друг мъж я желае, от друга — да подчертае, че той е на първо място в предпочитанията ѝ. „Привилегия на жената“ — помисли той и не попита повече.

Вратата отвори прислужница и той фамилиарно се отправи към библиотеката на горния стаж, където Леа имаше навика да чете преди вечеря. Искаше да я изненада, но изненаданият беше той: Ханк седеше там с майка си. Още щом зърна Пол, той веднага скочи на крака. Бързата му реакция, изправената стойка и протегнатата ръка напомниха на Пол времето, когато го учеше как да се държи като джентълмен.

Ханк стисна ръката му, искрено зарадван от внезапната среща.

— Радвам се, че те виждам. Мама не спомена, че ще дойдеш.

— Реших да дам възможност на Пол да те изненада — бързо се намеси Леа.

— Къде е братовчедката Мериан?

— Ангажирана е с разпродажба с благотворителна цел и майка ти бе любезна да ми предложи вечеря, за да не съм сам на масата тази вечер. А ти — защо не си във Филадельфия, зает с дисекция на труп или нещо подобно?

— Върнах се снощи, за да си уредя час при зъболекаря — отговори кратко Ханк.

— Получил е първият кариес в живота си и е много разстроен. Искане му се да бъде модел на физическо съвършенство — поясни с обич Леа.

— Не е много далеч от него — отвърна Пол.

— Защо не останеш поне да вечеряш с нас? Не се застояваш и за миг, все бързаш! — оплака се Леа.

— Следващия път, мамо. Обещах да се срещна с приятел близо до Пен Стейшън и да пътуваме заедно до Филадельфия.

— Хубаво, скъпи, тръгвай. Не забравяй да ми се обадиш през седмицата.

— Никога не забравям.

— Знам. Много си мил в това отношение.

Когато Ханк излезе, Леа повтори:

— Той е наистина много внимателен. Имам голям късмет с него.
— Върху поднос близо до креслото й имаше бутилка шери и няколко кристални чаши със столче. Тя стана и наля вино в две от тях. — Особено тази вечер. Няма нищо по-хубаво от неочакваните удоволствия.

Пол се усмихна.

— Наздраве.

— Знаеш ли, Дан ще стане на шейсет и девет години през ноември. Иска ми се да организирам прием — голям, истински прием! — тук, у дома. Ще се облечем празнично, ще има музика — ще стане истинско празненство.

— Дали ще се зарадва?

— Защо не? Във всеки случай обича добрата храна и отлежалото вино.

— Но тълпата, необходимостта да се облече празнично...
Познаваш Дан.

— Никога не е имал истинско празненство. Крайно време е да изживее едно след шейсет и девет години.

— Защо не изчакаш още една година, когато стане на седемдесет? Начало на ново десетилетие!

— Защото — отвърна Леа — догодина той просто може да не е вече с нас...

— О, Леа, той живее вече петнайсет години с това негово сърце.

— Дори и да е така, чувствам, че трябва да го направя сега. Ще бъде в края на месеца, около Деня на благодарността. Ще говоря с Хени.

Направо пръскаше искри от ентузиазъм! Тя обичаше да показва къщата, среброто, бродираните ленени покривки — красиви придобивки, резултат на личния й труд. Големият разклонен свещник ще бъде украсен с лилии; борови шишарки във всяка камина ще ароматизират въздуха; на горния стаж ще пеят цигулки... Пол видя ясно празнично осветената къща.

Чувствителна, както винаги, към всяка промяна в изражението му, Леа веднага го запита:

— За какво мислиш сега?

— За нищо съществено. Хрумна ми една фраза: „Градина на множество наслади“. Твоята къща — уточни той и му бе приятно, че я

зарадва с думите си.

Но всъщност мислеше за нещо напълно определено. Имаше доста време до ноември, а той вече се виждаше на една маса с Донъл Пауърс и в него се просмука хлад. Не беше го виждал от онази гневна среща в Париж. Оттогава ядът на Донъл вероятно вече е преминал в ярост заедно с разрастването на „NW Electricische Gesellschaft“ и загубата на печалба от милиони, която Пол му бе отказал.

Запита се до каква степен Мег е осведомена за случилото се. Без съмнение Донъл ѝ е предложил някаква история. От време на време той я срещаше при Хени и Дан през неделните следобеди, когато Мег им отиваше на гости с децата. Тя се държеше мило, както винаги, но никога не споменаваше за друга среща и може би така беше най-добре.

Той постави чашата на масичката и се вторачи за момент през познатата стая на Леа. Виждаше ясно Мег като девойка, изправена в извивката на рояла...

„... Стреснатите ѝ очи, обърнати към саркастичното, красиво лице на Донъл Пауърс... А между тях тече ясният, почти осезаем ток на сексуалното притегляне — като внезапен порив на гъст, горещ тропически вятър...“

Нелепо бе да изпитва вина — не, не вина. Може би „съжаление“ е по-точната дума. Съжаление, че не бе успял да спре тази женитба тогава в Бостън, когато Алфи го бе помолил да говори с нея. Знаеше колко убедителен можеше да бъде. Умееше да налага своето виждане в спор, зад който стояха милиони долари! Събра огромна сума за бегълците и за друга благотворителна дейност. Успя да измъкне и сина на Илзе от нацисткия концлагер. Защо тогава не съумя да разубеди едно младо момиче, за да го спаси от една напълно неподходяща женитба?

Защото допусна любовният възторг на Мег да го подведе и да го лиши от силата на практичното логично мислене. Защото се бе разнежил романтично пред искрящата млада любов на бедното момиче.

И все пак семейството им като че ли процъфтяваше. Щастлива майка, заобиколена от жизнерадостни деца. Но защо не се радваше заради нея? Да, той знаеше прекалено много за Донъл. Струваше му се странно, че другият човек, който също знаеше, бе Ханк. Запита се дали истината за смъртта на Бен не преследва така натрапчиво и него? По

силата на някакво мълчаливо споразумение между тях те никога не говориха отново на тази тема. А и каква би била ползата?

Леа неочаквано запали клечка кибрит и рязкото изсъскване го стресна. Дългите ѝ нокти се събраха около малкия бял цилиндър на цигарата. Тя с наслада вдишваше дима, притворила очи, сякаш изпитваше почти чувствено удоволствие.

— Между другото ще имаш ли нещо против да поканя и Бил Шърмън на приема? Знам, че поводът е чисто семеен, но Бил се чувства почти като член на семейството... Той дори ме покани на абитуриентското тържество на дъщерите си! Нямах нищо против, нали?

— Не, разбира се.

— По-голямата му дъщеря специализира детска психология и вероятно с лекота ще се сближи с децата на Мег — продължаваше Леа.
— Да поканя Шърмънови, така ли? — повтори тя.

— Но разбира се, разбира се — отвърна той, едновременно развеселен и трогнат от доста необичайното усилие на Леа да предизвика ревност у него.

Здрачаваше се и тя светна лампите. Добре подбрани и умело разположени, те не прогониха тъмнината, а сякаш нежно я обгърнаха. Меката им светлина позлати стария ориенталски килим. Пол се отпусна. Усети се като в собствен дом и ѝ го каза.

— Чудесна стая. Разкошна къща.

— Да, с изключение на спалнята. Моята стая. Знам, че не я одобряваш — подразни го закачливо Леа.

— Тя е... много женствена — запреплита език той.

Леа се разсмя.

— Не е нужно да проявяваш такт. Знам, че е претрупана. Не е в хармония с останалата част на къщата.

— Да, права си. Обикновено имаш много точно чувство за мярка. Винаги съм се възхищавал на вкуса ти.

— Знам го. В спалнята наруших собствените си правила. Подчиних се на инстинкта си. Направо казано, изкуших се да постъпя безразсъдно. Добре ли се изразих?

Той я гледаше с удоволствие. Тя се стремеше да бъде литературно образована главно от стремеж към самоусъвършенстване, което беше похвално и за което Леа бе вложила забележителни усилия.

Знаеше също, че се опитва съвсем ненужно да му прави добро впечатление. Сега седеше срещу него, отпусната удобно в коженото кресло. Ослепителнобяла яка на плисенса обгръщаше врата ѝ, а меката тъмносиня материя на полата обвиваше тялото ѝ и се стичаше към пода. Допадаше му тази нова мода, докато модата от двайсетте години, създадена предимно за жени с малък бюст и фигура на девойка, никога не бе подходдала на Леа. За разлика от Мериан...

— Хайде да вечеряме — подкани го Леа, — а после ще се качим в претрупаната ми спалня...

Лежаха един до друг на леглото под балдахина и стените от коприна на цветя в ленива отмала. Той запали цигара и вдъхна с удоволствие аромата ѝ. Леа никога не протестираше срещу миризмата на тютюна, както Мериан. Нейните патетични молби го караха да се чувства виновен.

Леа се измъкна гола от леглото, облече синя атлазена нощница в тон с преобладаващия нюанс в синьо на стаята и пак се намести под завивките. Потупа го игриво по бузата, върна го към реалността:

— За какво мислиш?

— За нищо особено.

— О, хайде, забелязах гримасата ти. — Пръстите ѝ ласкаво изгладиха двойните линии между веждите му. — Хайде, Пол!

— Добре. Спомних си, че Мериан не ми разрешава да пуша.

— Непрекъснато мислиш за нея — или почти непрекъснато — нали?

— Е, да, естествено.

Леа мълча толкова дълго, че той се обърна и се повдигна на лакът, за да я види по-добре. Тъмните ѝ очи бяха разтревожени.

— Защото се чувстваш ужасно виновен заради нас? — запита тя.

Нуждаеше се от време, за да уточни наистина ли е така. Как да отговори? „Вина“ е тежка дума, потискаща и мрачна. Това удивително сливане на две тела, пламъкът, пулсиращ в кръвта му като огнено вино или слънчев топлик — нима бе възможно да нанася вреда някому? И все пак...

— Не обичам лъжите — отвърна най-сетне той.

— Както и аз.

Знаеше, че Леа говори истината. Тя не бе от онези жени, които намират някакво извратено удоволствие в сексуалното си превъзходство или превръщат отнемането на чужди съпрузи в самоцел.

— Чувствам се... понякога се чувствам ужасно, когато съм с Мериан. Например, когато се събрахме у вас за Seder^[4]... Или когато дойде в магазина ми... Тя се държи с мене като с приятелка.

„Да, Мериан дори и с мен се държи като вярна и сигурна приятелка...“

— Тя изглежда толкова невинна... След среща с нея се чувствам отвратително. Чувствам се гадно, Пол... И все пак жадувам за срещите ни с теб.

Искаше му се да не говори повече по този въпрос. Нима Леа не усещаше, че разрушава настроението, което сама бе създала?

— Никога не съм го споменавала, но истински се страхувам, че Донъл ще подхвърли нещо за Париж...

Пол поклати глава.

— Не съм го помислил и за миг. Няма да спечели нищо, ако дразни гнездо на оси. Каква лична полза ще извлече? Той мисли за много по-големи неща.

Леа се закикоти.

— Колко точно го каза! Гнездо на оси, разбира се! — Успокои се и го погледна със сериозно изражение. — Хени ще загуби напълно уважението си към мен. Тя ще се опита да прояви разбиране, да разсъждава като съвременна жена и тъй нататък, но аз знам как ще се чувства вътрешно, независимо от приказките ѝ.

— Така е, Хени е човек с изключително строги разбирания за морала.

— Хората, израсли преди войната, виждат нещата много по-различно, нали?

— Невинаги. Какво ще кажеш за Ханк? Как ще реагира?

— Не знам. Той е много праволинеен, но понякога ми се струва, че нищо не е в състояние да го шокира. Ханк е от новото поколение... показва такова прозрение, изпълнен е с такова силно състрадание... Искам да ти разкажа какво се случи снощи. Имах проблем с камината и работникът дойде с момченцето си. След като бяха в мазето, те се качиха горе и поприказвахме в предния коридор. Аз не забелязах нищо, но Ханк много се разстрои заради детето — двамата с него

разговаряхме, след като те си бяха вече заминали. Той искаше да знае защо не съм забелязала, че детето трепери в тънкото си палтенце и колко съм дала на баща му. Отговорих, че съм платила толкова, колкото е поискал. Нито един от двамата ни не е в състояние да поеме всички скърби на света върху раменете си. Той заяви, че е наясно по този въпрос, но нещо го е прерязало, когато бащата и синът излезли във влажната студена нощ със сандъчето за инструменти. Помислил си веднага за самостоятелната стая на горния стаж, която е имал още като дете на същата възраст. Трябваше да видиш лицето му! Беше истински разстроен. Изживяваше всяка своя дума.

— Такъв е по наследство, нали?

— Да, да... Хени и Дан. И майка ми... Е, аз съм различна. Господ ми е свидетел: давам много, но не се гърча безсмислено над чуждите нещастия. Но, мили боже, какво става?

Някой бе затръшнал шумно външната врата два етажа по-долу. А сега същият този някой се изкачваше, подсвирквайки, по стълбите.

— О, не! Ханк! — И Леа скочи от леглото и навлече бързо пеньоара си. — О, господи, какво се е случило, защо не е отпътувал? Моля те, побързай, облечи се! — Хвърли му дрехите. — О, боже, какво ще каже?

— Мамо? — Ханк почука на вратата. — Будна ли си? Забелязах, че в стаята ти свети.

— О, току-що излизам от банята!

— Ще почакам. Срецнах приятеля си Мак и говорихме до толкова късно, че реших да се върна, да преспя тук и да взема първия влак утре сутринта. Ще тръгна, преди да си станала, а искам да ти разкажа нещо смешно, което научих от Мак. Майка му те е срещнала веднъж и...

Гласът заглъхна. Леа издърпа Пол до големия гардероб в най-отдалечения край на стаята.

— Стой тук, докато говоря с него — зашепна тя.

— Леа, не ставай смешна. Аз не мога да се свивам и да се крия по гардероби...

— Моля те. Не искам да те намира тук.

— Преди малко каза, че очакваш от него напълно нормална реакция.

— Говорех общо! Когато става дума за собствената майка, е съвсем друго!

Плисна го гореща вълна срам. „Да ме хванат със смъкнати панталони!“ — помисли той, докато ги намъкваше, закопчаваше ризата, връзваше връзката си. Излезе от гардероба, за да вземе сакото си от облегалката на стола.

Леа пак го задърпа трескаво.

— Връщай се в гардероба. Няма да трае повече от минутка! После ще слезеш на пръсти и — край. Само внимавай да не затръшваш вратата, когато я затваряш.

Никога не се бе виждал в това отвратително състояние на хванат като в капан. И странно — напуши го смях.

— Мамо, добре ли си? — извика Ханк.

— Да, почакай за минутка. — Обърна се към Пол: — Ти само стой в гардероба и той няма да разбере. Къде тръгна?

— Излизам в коридора, както подобава на един мъж.

Леа се разплака: светски независимата съвременна жена сега се хвана с две ръце за него, умоляваше го, настояваше...

— Не го прави. Как ти дава сърце да ме нараняваш?

Той внимателно се освободи от нея.

— Хайде, Леа. Той ще уважи много повече честността. В края на краищата никой от нас тримата не с дете.

С тези думи Пол отключи вратата и застана лице в лице с изумения Ханк.

— Тъкмо тръгвам, Ханк — заяви той приятелски, с бодър тон. — Ще ви оставя да поговорите.

Ханк погледна над рамото му към шезлонга, където майка му се бе сгърчила в синия си копринен пеньоар.

През следващите няколко секунди никой не проговори.

— Очаква ли се от мен да кажа „Не разбирам“? — наруши напрегнатото мълчание Ханк. — Така ли протича диалогът в такива случаи?

— Съжалявам за случилото се, Ханк — обади се Пол, съзнавайки, че и тази реплика е част от „диалога в такива случаи“.

— И би трябвало!

Пол пое дълбоко дъх. „Би трябвало!“ Толкова за свободното мислене! Изпусна продължителна въздишка.

— Майка ти е много разстроена. Смятам, че трябва да поговориш с нея.

— Предпочитам първо да говоря с теб.

— Както искаш. Да слезем долу.

Застанаха под полилея в предния коридор. Черните гневни очи на Ханк бяха очертани с тъмни сенки и лицето му напомняше маска на бухал. Позата му бе заплашителна, като че ли всеки момент бе готов да пусне юмруците си в действие.

— Откога идваш тук така? — гръмна ядно гласът му.

Пол отговори строго:

— Ако майка ти желае да ти изясни нещата с подробности, тя ще го стори. Колкото до моя живот и навици — не съм длъжен да ти давам отчет.

Усети гневна нотка на отбрана в гласа си. Да бъде съден и разпитван от някого, наполовина по-млад от него!

— Вие ме ограбихте — заяви Ханк. — И двамата ми отнехте нещо, което и да искате, вече не можете да върнете.

— Ограбихме те от какво? — Сърцето на Пол лудо биеше.

— От уважението, от илюзиите ми!

— Не разбирам за какви илюзии говориш.

Лъжеше. Знаеше много добре какво има предвид Ханк. Не бе нужно да бъде психолог, за да знае, че майката трябваше да остане „недосегаема“. А колкото до образа на бащата, който той така грижливо бе отглеждал... то той сигурно се бе пръснал на хиляди парченца! На хиляди парченца за секунда.

— Ти си семеен!

— Не бъди дете, Ханк. Къде си живял досега?

— Смяташ, че съм дете, така ли?

— Точно сега се държиш детински. Но съм уверен, че ще се държиш по друг начин, когато обмислиш нещата.

— Лесно ти е да говориш. Тя е моя майка!

— Да, но забравяш, че е вдовица вече десет години. Трябва да живее като монахиня, така ли?

— Тогава дай й възможност да намери някого да се омъжи, не това!

— „Това“, както ти го нарече, не вреди на никого, нали?

— Откъде да знам? Какво ще стане, ако дядо и баба научат?

— Не е необходимо да научават.

— А твоята... а братовчедката Мериан? — Черните му очи го укоряваха. — Ти... ти винаги си означавал толкова много за мен!

„В края на краищата той е наистина все още момче — мислеше Пол, — независимо от медицинския факултет и повърхностното лустро на Ню Йорк.“ Той постави ръка върху тази на Ханк.

— Хора, истински добри хора — започна Пол — могат да бъдат подведени да вършат неща, които не са задължително идеални. Неща, които, ако имаха възможност за избор, не биха вършили. Би трябвало да го знаеш.

Устните на Ханк потрепериха.

— За Бен ли ми припомняш? Не е нужно. Помня го добре. И двете му половини...

— Болезнено е, когато идолите рухват. Грешката е, че ги създаваме.

— Но ти за мен бе символ на всичко добро, всичко положително. С изключение на последната година, когато се промени. Всичките ти приказки за готовност за война, политическите ти разбирания... Не можехме да разговаряме повече... а сега и това.

— Това... Кажете ми, нима е грешно да бъдеш щастлив от време на време? Нима в твоите очи простичкото човешко щастие е нещо толкова лошо?

Ханк не отговори веднага.

— Не искам майка ми да страда — отвърна той накрая.

— Аз не съм й причинил страдание и никога няма да й причиня.

— Трябва да се ожениш за нея!

— Както знаеш, има усложнения.

— Отстрани ги.

Пряката атака на младостта!

— Ще видим — можа да отговори само Пол.

— Никога ли не сте обсъждали този въпрос?

— Не.

— Но това е налудничаво!

— Не всеки се стреми към женитба. А и тя невинаги е правилният изход.

— Как можеш да разбереш какво иска другият, ако не разговаряте по този въпрос?

— Вероятно ще говорим и на тази тема. Знам, че сега ще изтичаш при майка си. Не допускай да ти се извинява. Тя няма причина да го върши.

Канеше се да подаде ръка, но усети по лицето на Ханк, че той още не бе готов за този приятелски жест.

— Тръгвам си — обяви той. — Ще си отворя вратата сам.

Пролетната нощ се оказа студена: напомни му, че Манхатън беше остров между ветровете на две реки.

Бе заявил на Ханк, че връзката му с Леа не причинява болка никому. Това бе истината: те просто установиха отношения, които се оказаха приемливи и за двамата. Поне за него бяха такива, а тя никога не бе възразила. Така че отношенията им бяха безпроблемни — като въртене на добре смазано колело. Също като отношенията му с Мариан. Но ако Мариан разбере... Нямахше представа дали го подозира в нещо нередно. Тя никога не задаваше въпроси: за нея подобен разговор щеше да бъде „сцена“, а вулгарността на сцените я ужасяваше и нарушаваше разбиранията ѝ за изтънченост. Възможно беше и да се страхува от истината, която по всяка вероятност щеше да се оголи при подобен разговор, философията ѝ бе проста: докато не облечеш с думи дадено нещо, то не съществува.

Като се замисли човек, не бе недопустимо и Леа да избягва истината по характерния за нея начин. „Вероятно не е редно да се върви по път, който води заникъде — помисли той. — Но задължително ли е непременно да се стига някъде? Защо просто да не се застои човек там, където е, и да се наслади на момента?“ От друга страна, човек е длъжен да се движи, да има някаква перспектива. Животът му се бе разгъвал в определена посока, бе низ от грижливо обмислени планове — в бизнеса, в благотворителната му дейност, както и в политиката...

Стремежът на жените към сигурност беше известна истина. Естествено беше за една жена да иска доказателства, че е обичана. Естествено беше и да настоява за доказателство за трайността на тези отношения. Възмутеният син веднага бе поставил пръст в раната: „Ти трябва да се ожениш за нея!“

Веселата, възторжена Леа! Тя бе от малкото хора на тази земя, които познаваха радостта от живота. Нейният дом ще трепти от смях и песен. Любов? Е, да — но там, където има мир и смях. Нима това не е

вид любов или дори самата любов? Опита се да си спомни времето, когато знаеше без сянка от съмнение какво точно бе любовта. Но усилието го раздразни и измъчи — той не успя да възстанови познатото чувство от миналото, погребано в момента под горчивия, болезнен гняв.

„Реших да те изхвърля от мислите си, Анна. И теб, и Айрис. Вън — вън от мен! Ти не поиска да ме приемеш и аз те изхвърлям...“

В такъв случай може би трябва да се ожени за Леа. Той ѝ го дължеше. Чест ѝ прави, че досега не бе предявила никакви изисквания към него. Официалното им събиране може да се окаже най-доброто нещо и за двамата. Сигурен беше, че ще ѝ стане добър съпруг — много по-добър от бедния, измъчен Фреди и нещастния, объркан Бен.

Пристигна до блока с луксозни апартаменти и спря за миг. Прозорецът на спалнята светеше: Мериан четеше в самотното си легло. Веднага предвиди с най-малки подробности как ще протекат следващите няколко минути.

— Вкъщи ли си вече, Пол? Вечеря ли добре? — щеше да го пресрещне гласът ѝ. И без да изчака отговор от него, щеше да продължи: — Капнала съм от умора. Беше изключителен успех, но смятам утре да поспя до късно. Лека нощ. Спи добре.

Как щеше да осъществи той предстоящия развод? Преди всичко трябваше да разговаря с Мериан. Вероятно няма да е чак толкова тежко, колкото изглеждаше на пръв поглед. Разводът в тези дни не бе толкова скандално събитие, както в годините преди последната война. Е, да, Мериан ще плаче, ще иска да го задържи. Но тя не го обича толкова много, че да не се прибере във Флорида без него.

Той ще остане около нея като приятел и съветник през целия ѝ живот. Няма да я изостави на произвола на съдбата. Ще ѝ купи похубава къща във Флорида, ще направи всичко, за да се чувства добре. И постепенно тя ще приеме развода и ще нормализира живота си. Няма да ѝ е леко, но ще се справи.

„Няма причина за бързане“ — реши той, докато асансьорът пълзеше към петия етаж. През зимата, когато се развлича с многобройните си роднини и приятели във Флорида, той ще я посети там и ще я убеди, че и за двамата е напълно възможно да останат любезни и лоялни един към друг, ако признаят официално съществуващото вече разделяне между тях. Да, ето какво ще направи.

Нямаше нужда да споделя решението си с Леа, докато всичко между тях не се разчисти.

През коридора долетя ясен глас:

— Ти ли си, Пол? Вечеря ли добре?

[1] Чарлс Огъстъс (1902–1974), американски авиатор, провел първия самостоятелен полет без спиране от Ню Йорк до Париж (1927). — Б.пр. ↑

[2] Джоузеф Малърд Уилям Търнър (1775–1851), английски художник. — Б.пр. ↑

[3] Истинското име на художника с Доменикос Теотокопулус (около 1541–1614), живял в Италия (1560–1575) и Испания, роден в Гърция. — Б.пр. ↑

[4] Еврейска религиозна дума. Тържество в памет на масовото излизане на евреите от Египет; обикновено се отбелязва вкъщи с четене на разкази за това събитие в навечерието на първия ден от еврейската пасха (някои ортодоксални евреи извън Израел го празнуват и в навечерието на втория ден). — Б.пр. ↑

14.

Лятото изтече, както обикновено, доста приятно. Пол и Мериан отидоха с още три двойки в оня хан край езерото в Мейн, където десет лета поред прекарваха по традиция по три седмици активна почивка — в плуване, риболов, разходки с платноходка. Пол на няколко пъти усети странно угризение, когато си представяше как им казва, че е за последен път с тях. Върнаха се през септември и той прекара с Леа две меки златисти септемврийски съботи във вила на Лонг Айлънд. Мериан много удобно предпочете да посещава курса по голф, открит в техния клуб. Искаше му се да заведе някой път и Ханк там, искаше да се опита да възроди старата му привързаност към него и — „Да, признай си!“ — старото възхищение, изпълнено е уважение. Но Ханк работи цяло лято в болницата във Филадельфия, а когато се връщаше къщи, явно беше, че взема извънредни мерки да не се срещне с Пол.

— Ханк ще го преодолее. Имахме няколко приятни спокойни разговора — уверяваше го Леа.

Не му се вярваше: тя бе наясно колко го боли и знаеше какво точно му се иска да чуе. Би желал да научи нещо повече за техните „приятни, спокойни разговори“, но разбираше, че тя няма желание да навлиза в подробности.

Без съмнение бе убедила сина си да прояви търпение, беше му казала вероятно, че ако той, Пол, не е подбутван и подтикван, сам ще направи решителната стъпка. И колко права беше наистина! Надяваше се, че до края на зимата всичко ще приключи. Как копнееше за мир и спокойствие около себе си! Никога не го бе имал. Може би сега вече най-сетне ще достигне това възделено вътрешно спокойствие и яснота на целите. Вътрешната хармония ще му помогне да живее по-лесно сред хаоса на външния свят.

Мислите му бяха насочвани периодично към този хаос от писмата на Илзе. След две години сравнително спокоен живот, когато Марио се бе повъзстановил, а тя бе овладяла езика и бе извоювала място за себе си сред персонала на малка болница, преследванията пак

ги бяха застигнали. Притисната от Хитлер, Италия бе тръгнала по същия път. На докторите евреи се забраняваше да лекуват пациенти християни. Накъде да тръгне? Палестина беше практически затворена за евреите, а да се надява на полската квота за емигриране в Съединените щати беше повече от безсмислено: щяха да минат години, преди да се реши нейният проблем. Видя я пред себе си за миг — срещна ясният ѝ откровен поглед, чу звънкия ѝ смях, усети отчаянието ѝ...

Бавно, но сигурно светът се накланяше към непрогледната тъмнина на бездънна пропаст.

Една вечер на Медисън Скуеър Гардън се случи нещо странно. Пол беше отишъл да чуе радикалния ционист Жаботински от Палестина. Приятели с определено антиционистки разбирания ги бяха поканили с Мериан да чуят оратора „от любопитство“. Мериан беше приела поканата неохотно — всъщност бе отстъпила под натиска на Пол.

— Не разбирам защо искаш да го чуеш — протестираше тя. — Твоите разбирания не съвпадат с техните.

— Именно затова. Длъжен съм да чуя доводите му.

Огромната зала бе препълнена. Пол внимателно и трезво огледа насъбраните хора. Разликата между консервативните ционисти като съдия Брандис^[1], които вярваха във възможността политическото убеждаване и разумни аргументи да принудят Англия да реши почтено проблема в Палестина, и радикалните ционисти, според които единственият изход бе създаване на еврейска армия в Палестина, отваряше вратите към ужасяващ бъдещ конфликт. Пол мълчеше, изпълнен с тревога, докато Мериан и другата двойка оживено разговаряха по някое от дежурните дребнотемия.

Вниманието му неочаквано бе привлечено от момиче, което седеше отпред. Вгледа се напрегнато в него. Не можеше да повярва на очите си. Пулсът му се ускори.

„Не, невъзможно е — тук, сред хилядите струпани в залата хора! И все пак защо не?...“ Напрегна слух, опитвайки се да чуе някоя дума. Момичето говореше с мек, приятен глас на приятелката си, нейна връстница.

— Не смятам, че в насилието е отговорът на проблемите. Да, чрез насилие може да се постигне бърз резултат, но в него е заложено семето на бъдещи трагедии. То винаги поражда озлобление и желание за мъст — завърши уверено.

После, сякаш усетила напрегнатия поглед на Пол, тя се обърна за миг с изражение на изненада и пак насочи вниманието си към момичето до нея.

„Да — помисли той, — ето го характерния дълъг нос и удължената брадичка... — Сега виждаше лицето ѝ в три четвърти профил. — Тя е. Да попитам ли под някакъв претекст? Не, идиотско е.“

— Сигурно си права, Айрис — достигна до него гласът на другото момиче.

По-късно не можеше да се сети дали бе планирал следващата си стъпка. Той просто се наведе напред и я докосна леко по рамото.

— Госпожице, извинявайте.

Тя се обърна с широко отворени, изненадани очи. Очите на майка му, както и цялото ѝ лице...

— Струва ми се, че сме се срещали — заговори той с бясно препускащо сърце в гърдите. — Беше много отдавна наистина: тогава бяхте още малка ученичка. Казвам се Пол Уърнър... Срещнахме се случайно в един ресторант и обядвахме заедно.

В големите ѝ очи проблесна искрата на спомена.

— Да, сещам се. Колко е странно, че пак се срещаме случайно! — Тя почти изцяло се обърна към него. — Приятелката ми, Мили Кон.

— Съпругата ми. Господин и госпожа Берг — реагира съответно Пол.

Бергови и Мериан кимнаха разсеяно, продължиха разговора си.

Той заговори бързо: страхуваше се Айрис да не му обърне гръб:

— Последователка ли сте на Жаботински?

— Аз? О, не, за бога! Той е прекалено краен за мен. Поне така смятам. Вкъщи всички се възхищаваме на Вайцман^[2]. Дойдох тук само от любопитство.

— И аз. Би било много лошо за него, ако всички от събраните тук са дошли само от любопитство.

Мили се засмя.

— Той е интересен човек — отговори Айрис. — Татко е прочел някъде, че е израснал в Италия и възприел голяма част от идеите на

италианските борци за независимост.

— Да, и аз го прочетох — отвърна Пол.

В разговора се намеси Мили и му даде възможност за минута или две да огледа Айрис. Да, интелигентно изражение, в момента леко смръщено в напрегнато внимание. Не приличаше напълно и на майка му, в която имаше нещо царствено: тя гледаше на света със спокойно достойнство, докато в очите на Айрис, прикрити от тежки клепачи и гъсти мигли, имаше нещо трогателно и умоляващо. Тази молба бе така открита и ясна, че нямаше начин да се сбърка с каквото и да било друго. И колко сериозно само възприема нещата, а е само на деветнайсет години! Едва сега разбра какво искаше да каже Анна тогава. Роклята ѝ с неопределен цвят беше със строга кройка: бялата ѝ якичка беше затворена плътно около врата почти като на монахиня. Очевидно не бе наследила вкуса на майка си, защото дори когато нямаше никакви средства, Анна притежаваше естествен усет и вроден стил: умение да връзва коланче или цветно шалче около врата и да създава определена атмосфера около себе си.

Беше объркан. Положението бе странно, но не уникално — проблемът със скритото бащинство съществува вероятно от началото на света! „Но за мен е уникално — мислеше той с горчива подигравка към себе си, — за мен, за когото се предполага, че съм образец на съвършенство.“ Представи си, че отваря уста сега, в тази минута, и заявява на Мериан: „Виждаш ли тази девойка? Тя ми е дъщеря.“

Зави му се свят. Светлините над главата му бяха болезнено, непоносимо ярки. Искаше да излезе, да се прибере вкъщи и да легне в затъмнена стая. Какво го интересуват Жаботински, Палестина, Англия, Германия или светът като цяло? А в същото време му се искаше да удължи момента, да предизвика момичето да говори, да изпълни очите и ушите си с вида ѝ, със звука на гласа ѝ...

— Разбира се, той иска да принуди англичаните да се откажат от Палестина — говореше Айрис. — И как да не се съгласиш с него? Тяхното поведение в момента е такава крещяща жестокост! Защо не разрешават на тези отчаяни, измъчени хора да потърсят подслон на сигурно място? Когато Хитлер присъедини Австрия, майка ми загуби брат си и цялото му семейство.

— И аз имам роднини в Германия — обади се Пол. — Не толкова близки, Йоахим ми е само далечен братовчед, но съм много привързан

към него и семейството му. Много се безпокоя за тях...

— Как да обясниш свят като този на децата? — извика Айрис. — Работя с четвъртокласници. Някои от тях четат вестници, всички слушат радио. Толкова е тежко! Опитвам се да направя най-доброто, на което съм способна.

„Да, сигурен съм, че го вършиш и винаги ще го вършиш: то е написано на челото ти“ — мислеше Пол.

В този момент всички се смълчаха. Жаботински излезе на подиума и тълпата скочи на крака и крещя възторжено, докато не започна да говори.

По-късно Пол не можеше да повтори нито дума от тази реч. Той бе изпяло във властта на тъмнокосата глава пред себе си. На врата си Айрис носеше тънка златна верижка, а когато вдигна ръка, забеляза на пръста ѝ пръстен — спомен от випуска ѝ. Тя слушаше оратора съсредоточено. Пол виждаше повдигането и спадането на гърдите ѝ, когато се обръщаше настрана. Неговата плът дишаше отделно от него — чрез нея...

Когато речта свърши и гръмнаха аплодисменти и поздравления, Мериан забърза:

— Хайде да се измъкнем преди тълпата.

Айрис се обърна.

— Сбогом — усмихна им се учтиво тя.

Пол облече палтото си, без да бърза.

— Какво ще кажеш за речта му? — запита той.

— По-голяма част от хората я приемат много възторжено — отговори Мериан със съмнение в гласа. — И е наистина вълнуващо, нали? Еврейска военна бригада? Но Вайцман и Брандис са против тези идеи и аз ще остана с тях. Те със сигурност знаят и разбират нещата по-добре от мене.

— Права си.

Мериан и Бергови вече се придвижваха към пътеката между столовете.

— Пол, идваш ли? Ако не побързаш, ще попаднем сред тълпата надолу по стълбите.

— Беше ми приятно да разговарям с вас — каза Айрис, тъй като Пол продължаваше да се върти близо до нея. Стори му се, че тя е като че ли леко озадачена от вниманието му, но вероятно си въобразяваше.

Във всеки случай няма начин да не спомене вкъщи за срещата им. За миг я видя да говори с Анна.

— И на мен ми беше приятно — отвърна той.

Последва Мериан надолу по стълбите, придвижваше се едва-едва през тълпата и му се струваше, че никога няма да излязат на улицата, никога повече няма да поеме глътка чист въздух... Имаше чувството, че нарастващият натиск в главата му ще експлодира и той ще се разпадне на части.

Когато се разделиха с Бергови, които живееха близо до Уошингтън Скуеър, Мериан заяви със сериозен тон:

— Стори ми се, че никога няма да приключиш разговора си с онова момиче. Коя беше тя всъщност?

— Срегнах я случайно преди години с родителите й — отговори Пол, изпълнен с презрение към току-що изречената лъжа.

— Кой са те?

— Просто клиенти. — Не успя да задуши безполезния въпрос: — Как ти се видя?

— Не знам. Не е забележима личност. Изненадана съм, че я помниш така добре.

— Знаеш, че съм добър физиономист. Едно от постиженията ми, скъпа моя.

На следващия ден частният му телефон в канцеларията иззвъня.

— Днес следобед се случи нещо — започна Леа.

Разстроен от снощи, в слепите му очи веднага запулсира тревожно напрежение.

— Какво? Какво е станало?

— Нищо лошо. Но се налага да говоря с теб.

Облекчен, той се насили да прикрие състоянието си с весела нотка в гласа:

— Чудесно! Няма да ме затрудниш ни най-малко.

— Ще имаш ли възможност да дойдеш още тази вечер?

— О, не. Двамата с Мериан сме канени на вечеря. От хора, които едва познаваме, по дяволите. Какво ще кажеш за утре?

— Ще можеш ли да се отбиеш вкъщи, когато напуснеш работа? Няма да ти отнема много време.

Намери я в библиотеката пред камината. Пепелникът до нея бе почти пълен с угарки: очевидно бе седяла така доста дълго време, без

да чете или да слуша музика, както обичаше да прави след работа. Бе подгънала крак под себе си, с едната ръка се бе хванала за страничната облегалка на креслото. Дори облачетата дим, които се източваха от цигарата ѝ, изглеждаха странно развълнувани...

— Бил Шърмън ми направи предложение — посрещна го тя още от вратата. — Чакал бил достатъчно дълго. Прекалено дълго. — Очертаваше се емоционална криза, а снощната още не бе отшумяла! — Той настоява за конкретен отговор.

— Разбирам го и не го обвинявам — отвърна Пол и помисли: „Опитвам се да се измъкна... Не знам как... какво да кажа?“

— Искан да му отговоря тази вечер.

— Тази вечер? — повтори безцелно Пол.

Леа загаси цигарата си и го погледна в очите. Нямахше как да отклони поглед.

— Всичко е ясно, но все пак... още тази вечер... — запелтечи той.

— Пол, чуй ме. Нямам намерение да те предизвиквам или да ти поставям ултиматуми. Поне не по начина, който ти вероятно очакваш. — Напрегнатият ѝ глас подрезгавя. Тя пое дъх и заговори бързо, без пауза между думите, за да потърси най-подходящата. Сигурно няколко пъти е репетирала наум изреченията, които сега се изливаха от нея: — И все пак в известен смисъл вероятно нещо подобно. Ти ще постъпиш така, както рошиш. Тогава и аз, от своя страна, ще знам как да отговоря на предложението на Бил. Не се плаши, няма да се разрева на рамото ти. Тази типична женска реакция ми е съвсем чужда и ти го знаеш. Познаваш ме достатъчно дълго и добре.

— Права си — потвърди той, без да знае какво още да добави.

— Имам вече две големи рани тук. — И тя постави ръка с проблясващия диамантен пръстен на Бен върху сърцето си. — Първо Фреди, после Бен... Смъртта на Бен ме проряза... Още една рана и няма да издържа. — Изсмя се със странен кратък смях, в който трепна бързо потиснато ридание. — Лош късмет, нали? Винаги си го казвал. Винаги си се възхищавал на твърдостта ми. О, Фреди обичаше жените, той просто не можеше да се откаже от тях. Бедното момче! Но откъде да зная? Беше толкова мил, толкова приятно бе да си около него... Беше джентълмен. През онези дни силно и лесно се впечатлявах от джентълмени. Допускам, че все още се впечатлявам. — Тя седеше на

обичайното място на Фреди и Пол внезапно го видя, загърнат с карирано шотландско одеяло, което скриваше най-ужасяващата му рана: празното пространство там, където трябваше да бъдат краката му... — После се появи Бен, който беше мъжествен и ме обичаше, но имаше слаб характер, избра опасни другари. Той не умееше да се съпротивлява на фалшивия блясък на парите. Ти знаеш всичко. Няма смисъл да ти говоря за известни неща.

— Да, действително — измънка той безпомощно.

— Нито има нужда да изтъквам чувствата си към теб.

Докато Леа говореше, той се бе обърнал към камината. Малки златисти пламъчета подскачаха, гонеха се примамливо, изкушаваха го да изключи всички минали и настоящи проблеми, да се отпусне и просто да седи пред тях, без да мисли за нищо, вгледан и очарован от веселата им игра. „Как се отговаря на подобна смела откровеност?“

— Ти си прекрасен човек, Леа — намери той най-сетне някакви думи. — Не познавам много хора като теб... — Говореше истината, но тази негова истина не бе на място в този момент и той го знаеше още докато говореше.

Тя не обърна внимание на думите му и продължи:

— Имам нужда от стабилен човек, от един добър и свободен човек, цялостно добър, свободен човек, на когото да мога да се опаням и сега, и когато остарее... или ако се разболея, или погрознея... — „Леа болна или стара? Глупости! Тя ще изглежда зашеметяващо и на осемдесет години: стройна жена с великолепна бяла коса и диамантена огърлица по врата...“ — ... от някого, който ще ми даде всичко онова, което и аз съм готова да дам. Сърце и душа, нали така казват, Пол?

— Да — отговори той и гърлото му се сви.

— Даде ли ми ги, Пол? Даде ли ми сърцето и душата си?

Той не отговори.

— Щастливо време прекарахме заедно... Поне за мен беше щастливо.

— И за мен — бързо отвърна той.

— Какво ще правим, Пол? — И очите й — искрящи, големи очи, пак се впиха в неговите. Хени винаги я бе наричала „маймунче“ и внезапният спомен му причини остра болка.

— Леа, ти току-що каза „свободен човек“, свободен от ангажименти, нали? Но аз не съм такъв.

— Можеш да се разведеш. Можеш.

— Не е толкова лесно...

Леа заговори по-спокойно:

— Страхуваш се да не нараниш прекалено много Мериан? Не смятам, че ще стане точно така. Като имам предвид споделеното от теб и видяното от мен през тези дълги години... Истински съм убедена, че ако мислиш така, грешиш.

Той мълчаливо изплака в себе си: „Не мога да се позная! Защо езикът ми е като вързан, защо не мога да кажа нито дума?“

— Слушай, Пол. Усещам нещо от доста дълго време. Никога не съм го споделяла с теб. Имам чувството, че беше между нас още от първия път там, на „Нормандия“, когато всичко беше толкова хубаво. Но дори тогава усещах, че нещо липсва. Като че ли ти всъщност не беше там — или поне част от теб не беше... Като че ли се нуждаеше от някой друг, не от мен...

— Ти беше и си най-желаната... — започна той.

— Не, не, още не съм свършила. Искам да ти задам един въпрос. Ако имаше една жена, която да означава много за теб — страшно много! — жена, с която трябва да бъдеш — ТРЯБВА! — би ли могъл, ще направиш ли всичко необходимо, за да не я загубиш? Искам да кажа, ще уредиш ли нещата с Мериан?

Докато наблюдаваше как се гърчи пред него, докато гледаше изпъкналите сини вени на врата и улавяше сълзите в гласа ѝ, Пол мислеше отчаяно: „Щях да го сторя тази зима, скъпа Леа. Но вчера срещнах Айрис.“ И му се прииска да сподели тайната си с нея, но не знаеше как да започне.

Тя го изчака да ѝ отговори и когато последва само мълчание, повтори:

— Би ли поискал тогава развод от Мериан?

Той събра сили. Принципното приличие изискваше от него истината.

— Да — прошепна толкова тихо, че Леа се наклони напред, за да го чуе. — Да.

— А! Тогава или до теб няма жена, от която да се нуждаеш чак толкова много, или... — тя го изгледа пронизително, — ... или има

някоя, но нещата са толкова безнадеждни, че ти няма как да се свържеш с нея. Кое от двете, Пол?

Очите му се навлажниха. Каква нелепа реакция за възрастен човек!

— Ти отговори с мълчанието си — добави бързо Леа. — Има някоя друга. Истината, Пол, моля те. Трябва да я зная. Не ме измъчвай. Той я погледна, без да се опитва да скрие сълзите в очите си.

— Да, Леа...

Тя стана, издърпа рязко завесите. Стоеше там с отпуснати рамене, стиснала с все сила коприната. После се обърна и прошепна:

— Често съм го мислила. Тя е жена с късмет, която и да е...

— Не. Не нося късмет на никоя жена.

— Не говори така, Пол. В тези отношения жената има решителната дума. Ти не ме насили — аз сама дойдох при теб. Сигурна съм, че не си насилвил и нея.

— Не, не съм. Не го направих — допълни той с горчивина и помисли: „А трябваше.“

Леа все още стоеше с гръб към прозореца, обрамчена от сгъстяващата се сивота на падащата нощ навън. Изправи рамене с усилие, сякаш върху нея се бе стоварила внезапно тежка секира и с един удар бе прерязала нещо жизненоважно вътре в нея. Вгледаха се един в друг: тя — с незададени въпроси в очите, той — с жал към нея, но същевременно с молба за разбиране и пощада към него самия.

Разбираше, че ѝ дължи обяснение: дължеше ѝ пълната истина.

— Жената — започна той, — тя... Влюбихме се, когато бях сгоден за Мериан... Дълга история... Вероятно всяка любовна история е такава — особено когато се намесят конфликтите на съвестта и вечно търсещата душа. Но ще се опитам да я разкажа накратко. Всеки от нас се задоми за някой друг. Когато се върнах след войната, срещнахме се веднъж и — имаме дете. Сега е деветнайсетгодишна. Айрис. Айрис Фридман. — Думите му се изливаха една след друга, застъпваха се. — Не Айрис Уърнър. Никога не е носила името ми... Вчера я видях за втори път в живота си. — Прокара ръка през влажното си чело. — Мислех, наистина мислех, че ти и аз — че мога да... Би било толкова хубаво и за двама ни... Но снощи разбрах неочаквано, че не съм готов... Объркан съм. Като вцепенен съм... — Замълча, но тъй като Леа не реагира, завърши: — Тази е историята. Това е всичко.

— Сигурно има още нещо...

— Не. С изключение на факта, че никой не знае за Айрис, дъщеря ми, и никой не трябва да узнае.

— Благодаря ти за доверието.

— Ако не мога да се доверя и на теб, Леа, то това за мен би било краят на света.

— Каж ми, тя... майката...

— Анна.

— Тя... Анна... все още ли те обича?

Отговори без колебание:

— Да. — Бяха минали години от онзи ден в ресторанта, но той знаеше, че чувствата ѝ към него не се бяха променили и нямаше да се променят, както нямаше да се променят и неговите към нея.

— Но ти никога не си мислил върху възможността да напуснеш Мериан заради нея?

— Тя няма... не може... да напусне съпруга си. Въпрос на съвест, както казах...

Леа седна и отпусна назад глава със затворени очи върху облегалката на креслото. Пол не смееше да я погледне. Часовникът върху бюрото отбеляза мелодично часа и кратката мелодия остави зад себе си слабо ехо, преди да се възстанови равномерно тиктакане.

— Толкова е тъжно! — извика внезапно Леа. — Толкова безкрайно тъжно... Не го заслужаващ, Пол.

Отначало не разбра какво искаше да каже, но после прочете в очите ѝ, че тя има предвид не себе си, а него. Самата тя представляваше отворена, кървяща рана, а намираще достатъчно великодушие у себе си, за да сподели и неговата болка. Пол беше трогнат до сълзи.

— О, боже! Съжалявам, Леа. Съжалявам. Наистина ли съм толкова жесток, колкото се чувствам?

Тя стана и се приближи до него.

— У теб няма нито капчица жестокост. Бяхме изключително щастливи. — Дари го с тъжна усмивка.

— Как бих желал да не слагам кръст на това щастие! — въздъхна той.

„Вчера само бях наясно какво искам да правя... Но днес всичко ми изглежда толкова объркано... Не виждам ясна пътека пред себе

си... Искам само да бъда оставен на мира“ — мислеше отчаяно Пол.

— Времето ще отмие всичко — и двамата го знаем. Поне Бил Шърмън ще получи искания отговор. Ще го получи още тази вечер.

Пол изстена вътрешно.

— Обичаш ли го поне малко, Леа?

Тя се позамисли.

— Не и по начина, по който ти обичаш Анна. Не достатъчно силно, за да се откажа от всичко заради него. Съвсем не. Но съм много, много привързана към него. Той е добрият човек, от когото имам нужда, както казах... и ме обича много. Изчака ме толкова време. Може би не беше особено умно от негова страна...

— Но няма да съжалява.

— О, да, прав си. Ще се постарая никога да не съжалява. Ще му стана чудесна съпруга и майка на дъщерите му. Всъщност не съм ги оставила без внимание през тези месеци и те много ме харесват.

— И Ханк ще се радва.

— Да, отново ще стана почтена съпруга, нали? Но напълно сериозно казано, той много харесва Бил. Всички го харесват.

Пол се опита да събере сили. По-разумно беше да се върнат към обичайни практични теми, вместо да разбиват безсмислено сърцата си.

— Кога ще бъде сватбата и къде ще живеете?

— Бил я иска колкото е възможно по-скоро. Ще живеем тук. Той има хубав апартамент, но харесва къщата, а и аз искам да остана в нея.

— Радвам се. Искам да те виждам в мислите си в тази къща. Ти я обичаш толкова много, че тя се е превърнала в част от теб. — Той вдигна ръката ѝ към устните си и я целуна.

Тя погледна часовника си.

— Часът е седем. Едва ти остава време да се прибереш, облечеш и отидеш на приема.

— Господ ми е свидетел колко много не ми се отива там... Не знам какво всъщност ми се прави. Чувствам се като изпразнен съд...

— Тази вечер не бе лесно и за двама ни. Но аз поне ще бъда щастлива в известно отношение, Пол. Наистина ще бъда щастлива. Защото знам къде отивам и съм благодарна. Бих желала да имам основание да ти кажа същото...

— Благодаря ти, скъпа Леа, благодаря ти — отговори той простиичко.

Стана, но не му се тръгваше, не му се излизаше от живота ѝ.

— Сигурен ли си, че не ти се иска да поговорим още?

Да се доверява! Да говори за Анна и Айрис, за изминалите години, белязани с пресушаващ сърцето копнеж! Виждаше жалост и доброжелателство на лицето на Леа, но под тях прозираше и любопитство. То го отблъсна и му помогна да се посъвземе.

— Не — отвърна бързо, — какъв е смисълът?

Тя кимна.

— Само още едно нещо, преди да тръгнеш: не се тревожи за мен. Нито се измъчвай с чувство за вина, моля те. Искам да се усмихваш на сватбата ми. Ще дойдеш, нали? Обещавах ли?

Той я целуна бързо по челото.

— Обещавам. Ще дойда на сватбата ти и ще се усмихвам.

„Затворих още една страница от живота си...“ — мислеше Пол, докато вървеше към къщи. Сред сивата коприна на небето висеше пълна, величествена луна. Върти се, върти се... и ето, превръща се в полумесец, тънка сребърна ивичка с ширина на нокът. После постепенно се изпълва и среброто ѝ заблестява пак с пълна сила от тъмното кадифено небе, притегля с магнетична сила морските вълни... приливи и отливи... отливи и приливи... Също като настроенията на хората. Може би...

Леа се омъжи един следобед в същата библиотека на горния стаж.

Полицата над камината бе отрупана с кървавочервени рози и букети от красиви цветя с нежни розови цветове. Завесите на прозорците бяха дръпнати и дъждът, който биеше по тях, усилваше уютата на стаята. Между прозорците се намираше розова *chippah*^[3], жест към религиозния консерватизъм на семейството на младоженеца. Гостите, свързани в по-голямата си част с реформистките течения, намираха този стар обичай много очарователен.

Леа бе облечена в костюм от пурпурен атлаз с жакет, избродиран със сребърен конец. „Chinoiserie^[4] — промърмори някаква жена до Пол. — Тя има истински усет към тези неща, нали?“ На дясната ръка на Леа искреше диамантеният пръстен на Бен. Черни перли и диаманти хвърляха меки отблясъци от лявата и ръка и ушите ѝ.

Младоженецът бе проявил голяма щедрост. Когато Ханк предаде майка си на новия ѝ съпруг, Пол помисли: „Знам какво се върти в главата ти, Ханк. Освен майка ти, само ние двамата тук знаем истината.“ Младежът все още не говореше на Пол и той отново се обърна мълчаливо към него: „Ще пораснеш след време, Ханк. За твоя голяма скръб ще разбереш, че нещата от живота никога не са само черни или само бели.“

И пак помисли: „Само ние двамата тук споделяме тайната на трети човек...“

Младоженецът счупи стъклена чаша с пета и прегърна невестата си сред ръкопляскания. Той беше спокоен по природа човек, изглеждаше искрен и мил. Тип мъж, край когото всяка жена ще се чувства сигурна и добре защитена. Бил създаваше впечатление на човек, който може да се справи с всички възможни житейски изпитания. Беше представителен, добре облечен мъж с приятни черти. Пол усети едва доловим пристъп на ревност.

Появиха се келнери и поднесоха шампанско. Забръмчаха разговори, примесени с характерния звук на шумни целувки и звън на чаши, вдигнаха се тостове. Ханк изглеждаше истински доволен. А момичетата на Шърмън целунаха баща си и Леа с откровена радост. Добросърдечна и практична, Леа ще направи чудеса за тях. Сигурно ще съумее да ги направлява смело край подводните рифове на живота с разумни съвети.

— Хубаво семейство, нали? — забеляза Дан, като се приближи до Пол заедно с Хени. — Жалко, че не го стори по-рано.

— Да, наистина — съгласи се Пол.

— Съжالياвам, че Мериан не е тук — намеси се Хени. — Толкова приятна сватба в интимен кръг от приятели и роднини...

— Поканата дойде внезапно, а Мериан вече бе решила да посети леля си в Калифорния. Ако човек се откаже от резервация за влака, възможно е и да няма шанса да направи друга — заобяснява Пол, но без да добави какво голямо облекчение за него бе отсъствието на жена му точно на тази „приятна“ сватба.

Към тях се присъедини и Алфи.

— Нагоре и все нагоре! Такава е нашата Леа! — Той ликуваше, както подобаваше на добрия стар Алфи. „Не е ли чудно колко много

повдига духа на човека малко възстановено благосъстояние?“ — помисли Пол.

— Как е Мег?

— Прекрасно! Съжالياва, че се оказа невъзможно да присъства, но всичко стана много внезапно, а те вече бяха запланували тази екскурзия с лодка до Нова Скотия^[5] с децата.

— Сигурно ще прекарат чудесно. — Отсъствието на Донъл също донесе облекчение за Пол, въпреки че с радост би се срещнал с Мег.

По някое време всички се отправиха към гостната. Там свиреше малък оркестър, събран около пианото, а килимите бяха дръпнати към стените. Навсякъде имаше рози. Между дългите прозорци към фасадата на къщата бе закачен неговият сватбен подарък.

Картината бе истинско съкровище. Беше я купил от галерията на Петдесет и седма улица, където тя бе изложена на витрината. Приблужи се към нея, за да я разгледа добре още веднъж. Тя бе неговото сбогуване с Леа, спомен за нещо прекрасно и радостно, но краткотрайно... Представляваше парижка улица, искряща под белия вихър на сребърен сняг.

Леа се приближи до него и докосна рамото му.

— Възхищаваш се на собствения си подарък? Не трябваше да го правиш. Пол, но е чудесен и аз... и ние двамата се влюбихме в него. И Бил разбира малко от изкуство.

Младоженецът се присъедини към тях и веднага реагира на забележката:

— Бил не знае почти нищо за изкуството, но само слепият няма да оцени красотата на тази картина! Благодарим ти, Пол.

— Пожелавам ви да ѝ се наслаждавате сто години!

Бил обгърна Леа с ръка.

— Сто години няма да ми стигнат... — И добави: — Слушал съм много за тебе, Пол. Не само от Леа, но и от Хени и Дан. Надявам се, че ще се опознаем в бъдеще по-добре. — И протегна открит длан към него.

— Аз също — отвърна Пол и стисна ръката му, разкъсван от противоречиви чувства. Харесваше го и му се искаше да е чист пред него.

— Искам да опозная по-добре и чичо Дан — продължи Бил. — Прекарах две вечери с него и страшно много го харесвам, въпреки че

— той се усмихна — не съм съгласен напълно с възгледите му.

— И аз не се съгласявам изцяло с тях — засмя се Пол, — но съм много привързан към него.

— Леа ме предупреди, че ще организираме прием за рождения му ден. Приятно ще бъде пак да стоплим дома си по такъв хубав повод. Ще дойдеш, нали? Надявам се, че и съпругата ти ще се върне дотогава.

— Да, ще дойдем и двамата. Няма да пропуснем приема на Дан.

— Чудесно! Съжалявам, трябва да ви изоставя и да пообиколя и другите гости — виждам роднини, с които още не съм говорил.

Леа го проследи с поглед. Тя сияеше, очите ѝ искряха. После трепна, сякаш внезапно се сети за нещо.

— Пол, искам да говориш с Ханк. Ханк, ела тук. Чуйте ме сега и двамата. Искам да ви кажа нещо много важно. Днес съм истински щастлива. — Изчака и двамата да я погледнат. Да, наистина изглеждаше спокойна и щастлива — както щеше вероятно да бъде и ако беше останала с Пол. — Искам и двамата да ми повярвате — продължи тя. — Искам да се обичате и уважавате, както преди. Дължите ми го.

— Никога не съм преставал да те обичам, Ханк — въздъхна Пол.

Ханк прие подадената му ръка. Но очите му бягаха настрана, а устните му не се разтвориха в усмивка.

— Прекрасно! Така е по-добре! — възкликна Леа, без да забележи изражението на сина си. — Хайде сега да танцуваме! — И се отправи към дансинга с новия си съпруг.

Пол постоя още малко, погледа танцуващите двойки, които се въртяха с празнично настроение пред него. Оркестърът свиреше нещо болезнено познато, мелодия, която докосваше с нежните си тонове някакъв полузабравен спомен...

*... Попитаха с невяра
за моята любов...
Питаха ме,
сякаш съм дете:
„Откъде разбра,
че истинска е тя?“
Отвърнах:*

*„Скрита жар
и ясен зов
кой ще отрече?“*

Върху него внезапно се спусна сивият облак на бездънна самота...

„Не, така не може — почти простена той на глас, застанал пред пъстрия, искрящ кръговъртеж на танцуващите двойки. — Не, не може така!“

И като хвана ръката на жената до себе си, приятна дама с посивели къдрици, поведе я в такта на танца, доволен и сам учуден от постъпката си.

[1] Луис Дембиц Брандис (1856–1941), американски юрист, асоцииран съдия във Върховния съд в периода от 1916 до 1939 г. — Б.пр. ↑

[2] Хаим Вайцман (1874–1952) израелски химик и ционистки лидер, роден в Русия; първият президент на Израел (1848–1952). — Б.пр. ↑

[3] Балдахин, под който застават невестата и младоженецът, докато равинът чете молитвата. — Б.пр. ↑

[4] Специфичен стил за украсяване на мебели, платове, керамика и прочие, базиран върху китайски мотиви. — Б.пр. ↑

[5] Провинция в Югоизточна Канада, състояща се от полуостров в Атлантическия океан и остров Кейп Бретон. — Б.пр. ↑

15.

Рано вечерта на 10-и ноември Пол отиде в библиотеката след вечеря и пусна радиото. Изслуша новините и в първия момент не можа да повярва на ушите си.

Немският звяр, който от дълго време заплашваше, ръмжеше страховито и нетърпеливо разтърсваше клетката си, най-сетне се бе развихрил на свобода. С оголени зъби и окървавени нокти, той се бе понесъл по градове и села, нагоре и надолу по затъмнени улици... шибаше, сечеше, ломеше: изпълваше нощта с ужас и опустошение... „Нощта на девети ноември, докато всички ние сме спали спокойно в леглата си...“ — мислеше разтреперано Пол.

— „Спонтанно!“ Да, сигурно спонтанно! — извика неволно той. Викът му бе толкова силен, че Мериан дотича в библиотеката.

— Какво има? Какво е станало?

— Слушай...

... Съобщава се, че са разрушени хиляди еврейски магазини и къщи. Небето е било осветено от пламъците на горящите синагоги... По посипаните със счупени стъкла улици са вилнели крадци, натоварени с плячка... Арестувани са били хиляди евреи... Още не се знае колко са убитите...

„Погледни: те идват — вълна след вълна, както ги видя още преди да дойдат на власт...“ В гърдите на Пол се надигаше ридание...

... Само в Берлин по Курфюрщендам...

Гласът на говорителя заглъхна, радиото запука. „... Слушай, слушай... Чуваш ли трясъка на счупени стъкла? Вместо тази спокойна, приятно осветена стая високо над Сентръл Парк, виждаш ли постлан с плочи двор... Йоахим... По стълбите тропат ботуши, юмруци тряскат по вратата...“

— Какво ли е станало е братовчедите ти? — прошепна Мериан.

— Не знам. Утре сутринта ще изпратя телеграма.

— Но те са изтъкнати хора, нали? Сигурно имат някакво влияние...

— Не знам.

— Бизнесът му процъфтява, както казваш. Не е възможно да не познава хора, които да застанат до него и семейството му и да го защитят.

— Може би.

— Не вярвам да има чак толкова глупав човек, който да стои там при наличие на истинска заплаха...

Гласът на говорителя преодоля пукота и пак изпълни стаята:

... Съобщава се, че някои от най-изтъкнатите еврейски индустриалци са в затвора. Според непотвърдени слухове издадени са заповеди да се издирят и арестуват всички богати евреи...

Пол удари юмрук в дланта си.

— Всемогъщи боже! Предупредих го! Молих го да се махне оттам!

Изправи се. Пердетата още не бяха дръпнати и през откритите прозорци нахлуваше вечерният блясък на града и примигващите светлини на колите, потеглили към ресторантите и театрите. И в Германия сега имаше ресторанти и театри, изпълнени без съмнение докрай дори точно тази вечер... И хората там безгрижно се смееха и пиеха — и може би дори приветстваха варварството, разиграващо се по улиците навън...

— Тази нощ сигурно няма да мигнеш — обади се Мериан.

— Ще наглася будилника за пет часа и ще сляза рано до центъра, за да изпратя телеграма. Следобед ще стигне до тях.

— Може и да не е чак толкова лошо, колкото звучи.

Тя искаше само да го успокои, разбира се. „Не — мислеше той, — не е толкова лошо, колкото звучи: по-лошо е! Когато се узнае цялата истина — а е възможно тя да не се узнае с години, — но когато лъсне озъбеният ѝ ужас и ги разтърсят отдавна заглъхнали окървавени писъци, всички ще разберат колко много, безкрайно много по-лошо е било в действителност...“

Изпрати две телеграми: до домашния и служебния адрес на Йоахим. Не получи отговор на нито една от тях. На втория ден телеграфира отново — резултатът бе същият. После телефонира на един от сенаторите на района във Вашингтон и запита дали телеграмите се предават по предназначение. „Да, връзките функционират нормално“. „В такъв случай господин сенаторът би ли бил така любезен да позвъни на посолството в Берлин и да се опита да разбере какво точно става — ако е възможно, разбира се...“

Стопиха се още два дни. На третия ден следобед Пол разбра, че посолството е било затрупано от молби на обезумели и отчаяни роднини и не е в състояние да отговори. Немските власти всъщност отказвали да дават каквито и да било обяснения.

Той върна телефона на място и известно време седя като вцепенен, вторачил невиждащ поглед в пространството. От него внезапно изплува и се понесе към тавана лицето на Марио, синът на Илзе... Лице, родено в кървав кошмар, пребито, премазано... То се стопи и пред очите му се залюля лицето на Джина, дъщерята на Йоахим. Лице, издаващо силен и упорит характер под корона от разкошна къдрава коса... В него се взряха очи, изпълнени с няма молба. „Седемнайсетгодишна е сега — изчисли той. — Веднъж да сложат ръце върху нея онези варвари... Нима ще ѝ спестят нещо?“...

След миг му хрумна една идея: ще телефонира на хер фон Медлер. Все още е възможно да има на разположение достатъчно капитал, за да изтегли за още една услуга. Даде поръчка за междуконтинентален разговор и зачака, затаил дъх.

— Имате връзка с Германия — прозвуча в ушите му гласът на операторката.

— Хер Уърнър! В Ню Йорк ли сте? — изляя в слушалката хер Медлер.

— Да. Знам, че сте зает човек и преминавам направо към целта. Питам се дали ще ми разрешите да ви помоля за една услуга.

— Разбира се, но се съмнявам дали ще съм в състояние да направя нещо.

— Още не сте чули за какво става въпрос, хер Медлер.

— Искам да кажа, че ако става въпрос за това, за което мисля, нищо не мога да направя.

У Пол бавно се всмука болезнено разочарование и сякаш жално погълна жизнените му сили.

— Миналия път помогнахте много... — продължи той предпазливо, превъзможвайки отчаянието си.

— Преди две години. Сега нещата са съвсем други. Много различни.

— Напълно сигурен ли сте, че наистина не сте в състояние да помогнете? Този път е нещо много лично. Става въпрос за близък човек.

— Съжалявам, хер Уърнър.

— Не е ли възможно да направите поне една справка? В пълно неведение съм. Не получавам отговор на опитите ми за връзка...

— В такъв случай отговорът е повече от ясен.

— Но ако поне запитате... Не искам нищо повече.

Лаенето по телефона се омекоти:

— Хер Уърнър, не е възможно да прескоча определени граници. Разбирате ме, нали?

„Какво иска да каже: че и той се страхува? Дори и той, човекът с благородническото «фон» пред името си — човекът с влияние? Или с някогашно влияние...“

— Съжалявам, хер Уърнър.

— И аз съжалявам. Наистина ли няма какво друго да предложите? Някой, който би могъл...

— Нищо и никой.

Йоахим, педантичният джентълмен с Железния кръст — пребит и поставен на колене...

— Всичко хубаво, хер Уърнър. Auf Wiedersehen.

„Auf Wiedersehen? Докато се срещнем пак? Ние никога повече няма да се срещнем, хер фон Медлер.“

— Сбогом — отговори Пол.

Върна слушалката на вилката. Сърцето му лудо биеше. „Йоахим, глупак такъв! Отказваше да видиш истината, когато тя ти се хилеше озверено право в лицето! Йоахим, ако си мъртъв, ако са те убили заедно с бедната Елизабет и децата ти, надявам се от все сърце, че смъртта ви е била бърза и милостива. Надявам се, че не сте страдали много...“

Върху бюрото му бяха струпани, както винаги, купища документи. Той прочете няколко страници от писмо, предлагащо споразумение за пускане на облигации в обръщение. По някое време се усети, че чете механично, без да вниква в съдържанието на прочетеното, въпреки че самият той го бе диктувал. Накрая блъсна настрана всички документи и позвъни на госпожица Бригс.

— Спирам работа за днес. А и работното време почти изтече.

Вкъщи завари приятелките на Мериан — току-що бяха приключили обичайната игра на бридж в четвъртък. Сивият сумрак на есенния ден беше прогонен от електрическото осветление. Стаята се къпеше в мека розова светлина и аромат на цветя, шоколад и скъпи парфюми.

Неочакваната поява на Пол разтревожи Мериан.

— Защо се връщаш толкова рано? Да не си болен?

— Днес просто не ми се работеше.

Жена му реши, че се налага да обясни странния отговор.
МЪЖЕТЕ СА ДЛЪЖНИ ДА РАБОТЯТ.

— Пол не е на себе си, откакто съобщиха ужасните новини от Германия. Пол, приемаш всичко прекалено навътре.

— Не всичко — отговори той, като потисна с усилие раздражението си от баналната й забележка.

Една от жените се намеси:

— Но да, ужасно е! Как е възможно правителството там да разрешава на обезумели хулигани да безчинстват така?

— Немското правителство не разрешава: то им нарежда да го вършат — отвърна Пол.

— Сигурен ли сте? — Въпросът зададе трета или четвърта братовчедка на Мериан, жена с неприятен властен маниер. — Джордж твърди, че трябва да преценяваме внимателно тези съобщения. Пресата преувеличава. Естествено, нали тези вестници трябва да се продават!

— Снимките не преувеличават. Съобщенията от равнините — също.

— Но... — в гласа ѝ пропълзя съмнение — дори и да е така, Джордж смята, че ние, евреите в тази страна, трябва да внимаваме много да не вдигаме прекалено голям шум. Ако е истина, че не сме в състояние да ги спрем, само ще привлечем вниманието към себе си и ще предизвикаме общественото мнение тук срещу нас. Така мисли Джордж и аз съм съгласна с него.

Пол им обърна гръб. Закачи палтото си в опразнения шкаф и се отдалечи надолу по коридора. Нямаше намерение да се изтощава допълнително в безсмислени спорове с магарета.

— Магарета! — повтори той на глас, когато Мериан влезе в библиотеката.

— Не беше много учтив преди малко — укори го тя.

— Знам.

— Не е характерно за тебе, Пол.

— Не съм на себе си.

— Толкова много ли обичаш Йоахим?

— Не става въпрос само за Йоахим. „Нито само за Илзе“ — мислеше той с отчаяние и болка.

Как да ѝ обясни? Между двата прозореца се намираше огромен глобус. Европа бе оцветена в зелено: мек, приглушен нюанс на зеления цвят. Европа, това прекрасно малко разклонение на Азиатския континент... Като кораб — като „Титаник“! — тя се спускаше в черните дебри на нощта под нея. Пол го завъртя механично. Родителите му имаха приятели, загинали на „Титаник“ — също като семейство Щраусови, чиято история се бе превърнала в легенда: „... Аз преживях цял един живот със съпруга си и ще умра с него...“ Или нещо подобно. Родителите му познаваха и жена, спасила се по чудо. Спомни си как бе слушал разказа ѝ, вкаменен от ужас, живите описания на спасителната лодка и ярко осветения потъващ кораб в облак от далечна музика, носеща се над студената черна вода до последния момент... Жената притежаваше рядката дарба на добър разказвач и той бе изпълнен със страхопочитание. Сега черната вода пак се надигаше... и китните села, здравецът в сандъчетата под прозорците, Парижката опера, лозята по хълмовете, окъпани в златото на слънцето, каменните дантели на катедралите и безценните древни

синагоги, децата, играещи между цветните лехи на парковете...
всичко, всичко ще потъне в черната паст на бездната...

16.

Идеята за семейно тържество бе чудесна и Дан беше трогнат от вниманието. „Мъдър ход от страна на Леа — мислеше трезво Пол, — правилно е решила да не го отлага повече.“ Веселото оживление на Дан не бе го заблудило: беше забелязал тъмните синкави сенки около устата му. Цветът на лицето му бе цвят на сърдечноболен човек. Всички го забелязваха и всички с радост се отдадоха на тържеството тази вечер — вероятно само с едно изключение. Донъл Пауърс без съмнение беше отегчен от демонстрацията на преливаща от обич атмосфера към човек без значение за него.

Леа беше надминала себе си. Бе подновила тапетите на салона за хранене: китайският им модел — пълзящи цветове на нежни стъбла, издигащи се към тавана — привличаше погледите с приятното съчетание на сребрист и прасковен цвят. По средата на масата бяха подредени малки сребърни кръгли вази с кораловочервени рози. В центъра ѝ бе поставена ваза с широко гърло, в която между същите рози бяха пръснати бледокафяви, току-що разпъпили се орхидеи.

Старите къщи като тази бяха създадени за пищни тържества — и за големи старомодни семейства. В тях имаше стаи за овдовелите баби или дори за неомъжена братовчедка, която на вид обикновено се мотаеше наоколо под претекста, че помага или контролира домакинството, но фактически живееше със семейството, защото нямаше къде другаде да отиде. Навремето подобни отговорности бяха поемани като разбиращи се от само себе си, но сега вече тези отношения бяха отмрели, погълнати от Голямата война, както толкова много други неща... Вечеря като тази в подобна обстановка беше случайна останка, сантиментално напомняне за онова, което е било. Пол изпитваше някакво странно удовлетворение и радост, че точно Леа — която нямаше личен спомен от детството си за традиции от този вид — полагаше усилия да ги продължи с толкова много очарование. Сърцето му се стопляше, като я гледаше начело на масата, подкрепяна от очевидната привързаност и гордост на съпруга ѝ.

Животът на Пол бе изпъстрен с множество подобни ритуални вечери като тази. Стените на претрупаната с мебели по викториански стая за хранене на родителите му помнеха безброй важни за семейството събития. Нима някога щеше да забрави вечерята, когато баща му обяви годеща между него и Мериан... Анна сервираше и той пак видя как подносът трепери в ръцете ѝ... Усети и задушавания аромат на цветята, пред погледа му заплува спокойното, гордо изражение на Мериан. Тогава тя бе с лятна синя рокля и перлени обици... Виждаше всичко така ясно, като че ли се бе случило вчера.

Пол погледна Мериан, която Леа бе поставила тактично на масата на почтено място до Дан, далеч от себе си. Жена му седеше там, нищо неподозираща, и говореше с Алфи и Емили. Той едва ги чуваше. Както обикновено, Алфи разискваше различни диети: горкият, той вечно отслабваше... А Мериан с еднаква упоритост се придържаше към тази или онази здравословна диета: например счукана пшеница или сок от червени боровинки... Тя изглеждаше добре. Тази вечер запазената ѝ фигура бе подчертана от простата трънка кройка на есенно червената коприна на роклята ѝ.

— Много е хубава, нали? — реагира тя веднага на похвалата му. — Не е учтиво да отида на приема на Леа, без да облека някоя от нейните рокли. Но те са така ужасяващо скъпи! Чудя се как все още си разрешавам да ги купувам.

„Как си разрешавала!“ Усмихна се вътрешно на тази забележка: внезапните ѝ изблици на пестеливост винаги го забавляваха. Но все пак не трябваше да забравя, че и даренията ѝ бяха еднакво разточителни.

Мег също беше красиво облечена благодарение на Леа, но бижутата ѝ бяха от Донъл и по отношение на тях нямаше и следа от пестеливост. Колие от изумрудни, инкрустирани в диамантени пръстени, се спускаше до V-образното деколте на роклята ѝ. На ръцете ѝ проблясваха и чифт хармониращи с колието гривни. Наистина царствено изложение. Мег съумяваше да поднесе искрящия блясък по себе си сравнително добре и все пак Пол усещаше нещо озадачаващо, нещо нелепо в обсипаната със скъпи бижута жена. Паметта му упорито извикваше от миналото сериозното ъгловато момиче с дебел пуловер и проста вълнена пола...

Децата ѝ бяха подредени в редичка, която завършваше с баща им на другия край на масата. Донъл изтъкваше момчетата си с нескрита гордост. Енергични, красиви и русокоси, характерен американски тип, те го заслужаваха. В момента говореха оживено на футболни теми и Ханк се бе присъединил към тях. Пол бе играл като нападател навремето и все още следеше мачовете с интерес. С удоволствие би взел участие в разговора, но Ханк упорито го избягваше цяла вечер, така че нямаше друг избор, освен да насочи вниманието си към Мег. Тя разговаряше с домакина за дъщерите си.

— Момичетата стават по-дисциплинирани в добри частни училища — настояваше Бил Шърмън.

— Люси и Лорета са в различни класове. Според съвременната наука близнаците трябва да се разделят — поясняваше Мег.

Близначките — тъмнокоси хубави момичета — се закикотиха. Приличаха много на баща си. Любопитно наистина: как е възможно момичета само на единайсет години да демонстрират пред света характерното за Донъл Пауърс саркастично изражение? Но и двете го правеха с голяма доза предизвикателство. След няколко години само Мег сигурно ще има сериозни проблеми с тях.

Пет деца. Пол ги преброи механично. Беше изпуснал петото, а то бе точно срещу него. „Агнес“ — спомни си той името ѝ. Тя беше най-малката: тихо създание, много различна от другите, както се твърдеше.

Пол я заговори:

— Здравей, Агнес.

Тя кимна учтиво и се извърна. Ясно, не ѝ се разговаряше. Но след миг само разбра, че и тя като него се вслушва в разговорите на другите. Докато всички останали бяха заети само със себе си, тя мълчаливо ги оглеждаше и претегляше... Безмълвното ѝ, почти незабележимо присъствие би могло да подведе някой да я възприеме като бездушна и апатична. Но играещите ѝ очи и усмивчицата, трепваща от време на време по устните ѝ, показваха колко погрешна е една такава преценка. „Тя изглежда някак... романтична“ — реши Пол, след като напразно потърси по-подходяща дума и не намери такава. Детето го трогваше. Като че ли бе самотна, тя сякаш следеше всичко някак отвън, притиснала носле към студеното стъкло на прозореца. Тази странна за едно дете изолираност му напомни за Айрис...

Беше все още погълнат от тези размишления, когато гласът на Леа прозвуча ясно:

— Израснах под сянката на разказите за погрома... Слушах ги почти непрекъснато... Родена съм в Ню Йорк, но понякога имах измамното впечатление, че съм ги преживяла. Родителите ми идват тук след убийството на дядо ми, застрелян в погрома... Трийсет и пет долара са им били нужни, за да пресекат океана. А тази сума е била почти цялото им богатство!

О, господи, какво беше предизвикало този разговор?

— Пътували са ужасно тежко — скапали са се от морска болест... Банална история за пътниците от трета класа. Всички сте я чували.

— Аз не съм — обади се Емили, — но не я разказвай, ако не искаш.

— Едва ли би желала да чуеш останалото.

— Но то трябва да е много по-щастливо. Искам да кажа, след като са пристигнали в Америка...

„Скъпата вечна бодрячка Емили! — помисли Пол. — Сигурно е забравила за онези мизерни кооперации с жилища под наем, за смъртния бич на жълтата гостенка, туберкулозата, за мъчителния край на родителите на Леа... Ако не беше забравила, нима щеше да зададе този безкрайно нетактичен въпрос?“

Леа само сви рамене.

— Няма кой знае какво за разказване... Но факт е, че ни предстои да станем свидетели на същото в стотици пъти по-голям мащаб.

Пак Германия. Сигурно така е започнал и разговорът. Нещо неминуемо през тези дни, тема, която нямаше как да се избегне. А му се искаше да я забравят поне тази вечер...

— О, не! — възкликна Емили. — Не е възможно да избият толкова много хора, нали?

— Моят равин го смята за напълно възможно — вмъкна се Бил Шърмън.

„И е нрав“ — помисли Пол с горчивина.

— Но — не се отказваше Емили — ти си спомняш — о, не, не е възможно да си спомняш, прекалено млада си — пропагандата, с която

ни бомбардираха през цялата война: за жестокостите на немците в Белгия. Накрая се оказа, че всичко било лъжа. Чиста лъжа!

„Къде съм чувал това?“ — запита се Пол.

— Не съм ли права, Алфи? — продължаваше Емили. — Спомням си, че и Дан говореше същото за вестника на Хърст^[1] по време на Испанско-американската война.

За негова чест Алфи промърмори:

— Това е друго нещо.

— Не съм. — Твърдият тон на Донъл привлече вниманието на всички. — Вестниците изопачават нещата. Журналистите са с леви убеждения, по-голямата част от тях са комунисти. Погледнете Франция! Дадоха властта на социалиста Блум и всичко отиде по дяволите.

— Какво? — извика Дан. — Комунисти? Блум? Защото им осигури четирийсетчасова седмица и две седмици платена отпуска? И направи образованието задължително до четиринайсетгодишна възраст? За теб това е комунизъм, така ли?

— Не можеш да отречеш, че работническото движение във Франция е под силното влияние на комунистите — не отстъпи Донъл.

Пол трябваше да се намеси пряко волята си:

— Нямах да има толкова много озлобени работници, ако те имаха някаква социална осигуровка и ако всички богати плащаха редовно данъците си.

— Харесва ти да плащаш данъци, така ли? — запита го Донъл. От очите му лъхаше хлад.

Пол не отговори на предизвикателството. Как, по дяволите, попаднаха на тази тема? Отрязва парче авокадо... Искаше само да се навечеря спокойно.

Но Донъл продължаваше да го предизвиква:

— Никога няма да ме убедиш, че и Блум не е войнолюбец!

Всички обърнаха глави към Пол и той трябваше да отговори.

— Блум предвиди опасността. Жалко е, че никой друг не го направи и дори не я усети, когато Хитлер окупира Рейнската област и се подигра със света.

— Налагаше се да му разрешат да го направи. Не ти ли е ясно, че мъжете в наборна възраст във Франция са на половината — и дори по-малко! — от връстниците си в Германия? Положението е безизходно.

Ханк побърза да се намеси в атаката срещу него:

— Войната никога не предлага изход, въпреки че някои хора, които би трябвало да знаят по-добре, може и да не се съгласят с мен.

— Ти разбираш нещата — прие с удоволствие неочакваната подкрепа Донъл. — Не те обвинявам. Ще се наложи да воюваш, ако се стигне до война.

Присъедини се и Дан:

— Може и да съм прекалено възрастен, за да воювам, но и аз съм твърдо против всички подготовки, за които се говори тук от някои хора.

„От мен“ — помисли Пол.

— През целия си живот двамата с Хени бяхме активни — не агресивни! — пацифисти. Ще ме извините за противоречието.

— Тогава продължавайте в същия дух — поде Донъл. — Оставете Германия на мира. Нека Хитлер да се справи с Русия вместо нас. А после ще се научим да живеем с него.

Пол постави вилицата си на масата. По дяволите джентълменският самоконтрол! Долу ръкавиците!

— Да живеем с него? И със случилото се в Германия тази седмица и със случващото се по улиците им дори тази минута, докато ние седим тук?

— Всичко е силно преувеличено. Прекарал съм много време в Германия и ми разреши да ти кажа, че улиците им са в пълен ред. Там се извършват много по-малко престъпления, отколкото при нас.

— Аз също съм бил там и не съм съгласен с теб.

Всички други разговори бяха прекратени и през масата прелитаха само острите реплики на двамата мъже. Мег нервничеше и напразно се опитваше да хване погледа на Донъл. Леа и Бил се спогледаха и очевидно се разбраха, защото Леа с преднамерено повишен тон призова към внимание:

— Готови ли са всички? Ред е на тортата. Бил, загаси, моля те, светлината.

„Бедни стари Дан — мислеше Пол. — Колко гняв се изля на твоя рожден ден!“

Внесоха тортата в осветената със свещи стая. Всички се изправиха на крака и запяха „Щастлив рожден ден“, като че ли нищо не се бе случило. Дан си пожела нещо. Какво ли си пожелава един

почти седемдесетгодишен човек? Вероятно още няколко години живот...

Пак светнаха лампите и пред очите им заискри разкошната торта: истинско чудо сред отразяващ светлината захарен памук. Напълниха чашите с шампанско. Леа вдигна първия тост:

— За Дан, бащата на всички нас!

После стана Дан:

— За всички тук с благодарност и обич... А на света около нас пожелавам най-големия подарък — мир.

Пол не се стърпя и добави:

— За справедлив мир и за унищожаване на тираните в Германия.

— В никакъв случай! — реагира веднага Дан.

— Всички отиваме на война, така ли? — запита Донъл. — В такъв случай препоръчвам да обърнете внимание на събитията във Вашингтон. — В гласа му гърмеше ярост. — Засега става въпрос само за подмолни течения, но мога да ви го заявя отсега: те подготвят голяма помощ за едно голямо нищо! Хитлер ще смаже Англия само за една нощ, стига да реши!

— Прав си! — обади се Ханк.

Пол поклати глава.

— Седя тук и те слушам, Дан, и тебе, Ханк. — Той кимна към Донъл, без да произнесе името му. — Всички непоколебимо заставаме в защита на мира и срещу каквато и да било военна подготовка, но поради напълно различни причини. Не осъзнавате ли какви странни партньори сте? Вие, Дан и Ханк, поне вие двамата сте хора на добрата воля. Не разбирате ли, че понякога войните трябва да се водят — колкото и да са ужасяващи! Или поне е задължително да сме готови за тях просто за да оцелеем?

— Изненадвам се, че го чувам точно от теб — заяви Донъл, като преднамерено подчерта „теб“.

— Защо?

— Смятах, че ще застанеш до Дан и Ханк. Всеизвестно е, че евреите не обичат да се бият, нали? — Той огледа присъстващите. — Уверявам ви, не искам да обидя никого. Говоря за ваша характерна черта. Може дори да го приемете като комплимент.

Най-изненадващо в настъпилата тишина прозвуча тъничко гласче:

— Говориш като отец Коклин, татко. Трябва да престанеш да го слушаш.

Всички около масата стреснато поеха дъх. На лицата им се изписа невяра — с изключение на лицето на Донъл, което силно почервения.

В гласа на Мег потрепери нещо средно между укор и извинение:

— Агнес! Баща ти никога не слуша Коклин!

— Слуша го — отговори спокойно детето. — Слуша го непрекъснато. Но просто не желае ти да разбереш.

Пол усети проблясък на просветление. Странното малко момиче не бе отговорило на очакванията на баща си и сега хвърляше ръкавицата в лицето му. Към внезапното разбиране на поведението на детето се прибави и естествена симпатия. Пол погледна ласкаво момиченцето, преди да се обърне към опонента си.

— Не мога да кажа дали евреите „обичат“ да се бият или не — започна той предпазливо. — Смятам, че мнозина от нас не обичат, но когато се налага, ние го вършим не по-зле от всеки друг. — Той нервно смачка салфетката и я постави до чинията си. — Аз бях в окопите през 1917 година. Бил — също. Хени и Дан загубиха сина си, както знаете. Разбирам добре какво друго имаш наум, Донъл Пауърс! Смяташ, че причината за предстоящата война в Европа са евреите. Помисли пак. Вярно е, първите пострадали ще бъдем ние. Върху нас ще се стоварят неописуеми страдания, но смяташ ли наистина, че ако нямаше евреи, навсякъде щеше да царува мир и благоденствие? Съвсем не! Ще бъдат разрушени и християнските ценности, вашият морал, семейства и домове... Тези манияци ще унищожат милиони и светът ще бъде изцяло променен. — Гневът му го задушаваше, но той трябваше да довърши: — Твоята философия е съвсем проста: по дяволите всичко! По дяволите помощта за Англия. Стига да продължи търговията с Германия. Много е изгодна, нали?

— Не съм съгласен с всички политически преценки на Пол — обади се неочаквано Ханк, — но той е прав по този въпрос. Трябва да обявим ембарго и да спрем търговията с Германия. Само така ще ги поставим на колене и ще им върнем разума. Тази е истинската алтернатива на войната.

— Ембарго? На Германия? — Донъл го погледна с насмешливо повдигнати вежди. — Странна забележка от човек, който трупа

богатство точно от Германия.

— Не те разбирам. Какво искаш да кажеш? — изненада се Ханк.

— Говоря за печалбите ти. Сега имаш четири пъти повече пари. Как, не знаеш ли? Пол не ти ли е казал?

— За какво говориш? — Ханк местеше настоятелно поглед от Донъл към Пол.

— Говоря за акциите ти.

— Какви акции?

— На компанията, която първа закупи патента на дядо ти! Не знаеш ли, че тя беше погълната от немски монопол и продава в Германия от години! Сам извърших сделката. Изненадан съм, че дори не ти е било съобщено. — И Донъл хвърли победоносен поглед към Пол.

— За какво говорите? — извика Дан. — Моите патенти? Моите изобретения? За какво става въпрос? Пол, знаеше ли това?

Пол отвори уста, затвори я, после отново я отвори.

— Да, знаех. Но не можех да го спра. Аз съм само попечител, знаеш го. Имам правото да инвестирам прихода, но не и основната част на акциите. — Обърна се към Ханк: — Такива са клаузите на бащиното ти завещание.

— Би могъл поне да ни го съобщиш! — извика Дан побеснял. Той беше изпаднал почти в истерия.

— Не исках да поема отговорността за нова сърдечна атака. Никой нищо не можеше да направи, с изключение на Ханк, а за тази цел той трябваше да има навършени двацет и една години.

— Защо не ми каза досега? На двацет и една години съм от цяла година! — Ханк беше също вбесен.

— Може би трябваше да го сторя — призна Пол. — Откровено казано, не се досетих. Ние не се виждаме особено често напоследък. — Той трепереше. — Не е тук мястото за такива разговори. Скандално е по отношение на Леа и Бил. Имам канцелария. Готов съм да се срещна там по всяко време с всеки един от вас. — Съзнаваше, че трябва да спре дотук, но не успя. — А ти, Донъл, защо постъпи днес така, когато знаеше добре колко много ще нараниш Дан, този добър човек? — Гласът му потреперя. — Но какво може да се очаква от човек, който спокойно приема зверски убийства на невинни и добри хора...

— За нещастие несправедливостта управлява света — отвърна Донъл. — Такъв е законът на живота. Понякога добрите трябва да страдат заедно с лошите. Съжалявам, ако съм причинил болка на Дан. Не съм го искал.

Лицето на Донъл беше все още болезнено зачервено. А Мег нервно опипваше с трепещи ръце огърлицата, прехвърляше безцелно вилицата, местеше чашата си... Мериан се обърна с ужасено изражение към Пол. Той се изправи. Сърцето му биеше толкова силно, че едва поемаше дъх. За пръв път в своя живот, ръководен изключително от добри маниери, му предстоеше да наруши правилата за добро поведение. Но все някога се стига до „пръв път“...

Поклони се на Леа и Бил:

— Моля за извинение. Длъжен съм да прекратя този спор. По-разумно е да изляза.

— Той си го търсеше — заяви Бил Шърмън.

— Същото може да се каже и за мен — призна Пол. Беше се успокоил през изтеклия час и се разкайваше за загубата на самоконтрол.

— Отдавнашен враг, нали?

— Леа ли ти каза?

— Не. Не е трудно човек сам да стигне до този извод.

Пол се усмихна. Шърмън бе достигнал завидно ниво в юридическата професия — нещо невъзможно без наличие на добра наблюдателност.

— Трябваше да замълча. Но начинът, по който Дан разбра за акциите, истински ме тревожи. Честна дума, смятах да оправя нещата с Ханк и Дан нямаше да разбере нищо. — Той въздъхна тежко. — Сега ударът е нанесен и нещата са непоправими.

— Не си прав. Дан е емоционален, но разумен човек. Дай му няколко дни да преодолее шока си и говори с него. Той ще разбере. Сигурен съм, че ще разбере, Пол.

За щастие къщата имаше толкова много стаи и коридори, че Донъл и Пол не се сблъскаха, след като станаха от масата. Жените се бяха сплотили в общо желание да разведрят атмосферата. Мег седна на пианото, Хени и близначките на Мег пееха, а Мериан даваше вид, че е

погълната от разговора с Емили. „Може би нещата не са чак толкова зле, колкото изглеждат“ — опитваше се да се успокои Пол. Всичко с добре, когато свършва добре.

Но в общата бъркотия на раздялата с домакините той и Мериан се озоваха лице в лице с Донъл, Мег и децата пред гардероба с палтата на долния стаж. Докато съпругът ѝ държеше палтото от самурова кожа, Мег гледаше с молба в очите Пол, не се сдържа и отчаяно запита въздуха:

— Защо винаги трябва да става така? Събрахме се да празнуваме...

Мъжете мълчаха.

— Няма ли някой от вас да каже нещо? — замоли се тя.

— Съжалявам, Мег — отговори Пол. — Нещата излязоха от контрол.

— Ти прекали — реагира остро Донъл. — Приемаш прекалено сериозно политиката. Винаги си го правил.

Наглостта му пак възпламени гнева на Пол. Но той се помъчи да се сдържи.

— Не беше нужно да разкриваш на Дан истината за акциите. Ето какво е непростимо за мен.

— Аха! Говорим за прошка! Свещената прошка! — озъби се Донъл.

„Но никога от твоя страна — мислеше Пол. — Ти ще запълниш двата си метра, изпълнен с омраза към мен. Никога няма да ми простиш за милионите, изгубени поради моето несъгласие тогава в Париж.“ Но замълча.

Донъл се държеше така, като че ли бе стиснал края на въже, което не можеше — или не искаше — да пусне.

— Светостта върви с имиджа ти на човек, който върши само добрини, то се знае!

Мег го задърпа за ръкава:

— Донъл, моля те... Тими, Том, момичета, излизайте... отивайте в колата...

Донъл рязко издърпа ръката си.

— Ти живееш с илюзията, че си по-добър от всеки друг! Написано е на челото ти!

Искаше да продължи спора, да води война с него... „Държи да задълбочи разрива между нас“ — осъзна Пол с изненада.

— Във всеки случай съм по-добър от теб — отвърна той студено.

— Пол, за бога — зашепна Мериан до него. Тя механично затваряше и отваряше по навик чантата си: клик... клик... — Искам да се прибираме...

— Да, веднага. — Пол внезапно усети уплахата ѝ. Тръгна към полуотворената врата.

Донъл го спря:

— Секунда само. Какво искаш да кажеш с това „по-добър от теб“?

— Какво мислиш, че искам да кажа?

— Кажи го ти, ненадминати господине!

— Много добре. Искам да кажа, че си фашист — а това е в пълна хармония с останалия ти начин на живот.

— Моят начин на живот? И го казваш ти, който седиш на една маса с жена си на единия край и с любовницата си — пардон, бившата си любовница — на другия? Как смееш да говориш за моя начин на живот?

Над нетърпимия бумтеж на внезапно заудрялия в главата му тъпан Пол дочу жена си да поема стреснато дъх.

— О, ти, долен... — започна той.

Донъл го прекъсна:

— Вие от висшите класи! Измъкваш се в Париж с любовницата си, живеете там в разкош, а оставяш жена си вкъщи сама! Когато се умориш от дамата на сърцето си, омъжваш я набързо и отвеждаш нищо неподозиращата си жена да вечеря с младоженците! Погледнете се, вие от висшите класи!

Мериан се разплака. Пол чу риданията, нямаше сили да я погледне. Мег стоеше до тях, покрила лицето си с ръце. Двата мъже бяха изправени един срещу друг под кристалния полилей в напрегнати, заплашителни пози. Пол знаеше, че ако имаше оръжие подръка, разправията щеше да завърши с убийство. Ето как стават тези неща, ето как се случват дори и с хора, които се считат за цивилизовани. Обхвана го ярост и той отхвърли и последните останки от контрола над себе си.

— Няма да е лошо наистина всичко да излезе наяве. Може и да съм сгрешил и нарушил някои правила, но поне върху съвестта ми не тежи убийство на човек.

— О! — възкликна стреснато Мег.

Все по-засилващата се вълна на гнева го залюля на гребена си.

— Имаше прекалено много скрити... грозни подозрения. — Пол вдигна пръст пред лицето на Донъл. — В деня на убийството на Бен си му направил бесен скандал!

— Ти си загубил проклетия си акъл!

— О, не, не съм! Бен те е предупредил, че те напуска, заявил е, че се оттегля. Не е твоя работа откъде знам — важното е, че го знам! Тази кавга никога не бе спомената при разследването, нали?

Мег скочи на крака:

— Моля те, Пол. Не мога да издържам повече. Погледни Мериан. Спрете и двамата!

Донъл повтори:

— Загубил си проклетия си акъл!

— Достатъчно съм на себе си, за да съм сигурен, че знаеш много повече за смъртта на Бен, отколкото признаваш!

Мег притисна длани към слепоочията си.

— О, господи, не мога да повярвам на ушите си! — Обърна се рязко към Пол: — Погледни Мериан. Не е ли крайно време да я отведеш вкъщи? Погледни я! — Мег почти крещеше.

Мериан стоеше неподвижно под ярката безмилостна светлина на лампата, сякаш внезапно превърната в парче лед. От вторачените ѝ, невиждащи очи надолу по вкаменените ѝ бузи се стичаше неспирен поток безмълвни сълзи. Стреснат, Пол я хвана за ръката.

— Добре ли си? Почакай пред входа, ще потърся такси...

Нещо сякаш експлодира у Мериан, тя го отблъсна невъздържано, хукна към вратата. Пол изтича след нея.

— Почакай! Мериан! — Изпревари я, опита се да я хване за ръцете, но тя го отблъсна.

— Махай се от мен, не ме докосвай!

Викът ѝ отекна по пустата улица, вик на силна болка... Пол неволно се стегна от ужас. „Какво смята да прави? Да се хвърли под бързодвижеща се кола?“ Постара се да остане плътно до нея, докато тя

тичаше в официалните си обувки, потракването на високите ѝ токчета по тротоара отекуваше като удари с чук в сърцето му.

Спря се едва пред последната пресечка пред тяхната улица. Пол задържа дъха си: тя като че ли обмисляше накъде да тръгне. За секунда му се стори, че се кани да потъне в нощната пустота на парка, за да направи — какво?... А той какво ще направи? В лицето го блъсна спираща дъха картина на полицейски и болнични коли, от безкрайни потоци въпроси и отговори: „Да, сър, тя изгуби изцяло контрол над себе си, защото аз...“

Но тя зави по тяхната улица. Влязоха заедно в сградата и в асансьора. Едва сега Пол се овладя достатъчно, за да се замисли как следва да се справи с положението — облекчението, че все пак стигнаха благополучно до къщи, проясни главата му. Нямаше много време за обмисляне на проблема.

— Влез тук! Искам да говоря с теб! — Безцветното лице на Мериан сега беше бледозелено и смъртнобледо, но очите ѝ бяха сухи.

Той я последва в библиотеката. Тя затвори вратата зад себе си — за да не чуят прислужничките — и го зашлеви така силно, че очите му се напълниха със сълзи.

— Ти, копеле! Ти, гадно, мръсно копеле!

За пръв път я чуваше да произнася такива думи. Стоеше неподвижно пред нея, разреши ѝ да го удари и по другата буза. Имаше право да беснее.

— Няма ли какво да кажеш?

— Да. Ще направя всичко, зависещо от мен, за да излекувам болката, която изпита тази вечер.

— Казаното от него е истина, нали?

— Да, като факт, но не и тълкуването му.

— Тълкуване! Калта няма да стане шоколад, ако я наречеш по друг начин. Блудницата е блудница, дори и да се казва Леа.

Той не отговори. Нека да се облекчи с ругатни и тежки думи. Когато се съвземе, ще се опита да ѝ обясни. Но как ще обясни необяснимото? Звучната песен на споделен смях от сърце — и самотата... — възторжената радост от секса, прелитащите и преплитащи се сенки на настроенията, притеглящата сила на другия, внезапната нужда да бъдеш истински с някого...

Тя изискваше отговор.

— Наясно ли си как ме срамиш, как принизяваш женитбата ни, като допускаш да сядам на масата ѝ и да седя там — бедна, невинна душа, — докато тя, тази мръсница, ми се надсмива? Вие и двамата ми се надсмивате, нали?

— Не, не. Тя... ние... Никой не ти се подиграва, Мериан. Чуй ме, опитай се да ме изслушаш. Стана съвсем случайно. Не си чак такова дете, знаеш как стават такива неща и как отминават, като че ли никога не са били... Не казвам, че съм прав, но много неща в този свят не са такива, каквито трябва да бъдат...

— Никога няма да вляза в тази къща отново, чуваш ли ме?

— Не си длъжна да влизаш — отвърна Пол.

— Как се случи? Пътувахте с един и същ параход?

— Едва ли искаш наистина да знаеш всички подробности, Мериан. Говорим за нещо, отдавна приключило. Тя е омъжена, ние двамата сме семейство...

— Не разчитай да останеш дълго време женен за мен. Попитай те — в един и същ параход ли бяхте?

— Да — въздъхна Пол. — „Нормандия“. Не знаех, че ще бъде на парахода.

— Какво значение има дали си знаел или не? И така, връзката ви започна на парахода? В коя кабина, нейната или твоята?

— Мериан... Водим безцелен разговор. Самоизмъчваш се безсмислено. Всичко между нас е свършено, казах ти вече.

— Попитай: в твоята кабина или в нейната?

— Добре. В нейната.

— И спяхте заедно и в Париж? Да, естествено. Защо наистина задавам тези смешни въпроси? А после сте продължили и тук... Колко дълго?

Наранената съпруга винаги държи да знае подробности — и същевременно се страхува от тях. Пол я разбираше.

— Не дълго. Сега е омъжена щастливо, както сама виждаш.

— Кой скъса? Ти или тя?

— Аз — всъщност разделихме се по взаимно решение. Повтарям — взаимно.

— Лъжеш.

— Не лъжа.

— Тя, разбира се, беше по-добра в леглото от мене. Изглежда точно този тип. Сигурно е вършила неща, които...

— Мериан, моля те. Причиняваш си излишна болка.

— Искам да знам. Ако не ми кажеш, ще я извикам по телефона. Ще говоря със съпруга ѝ.

Пристъпи към телефона. Пол я сграбчи.

— Не ставай за смях. Нищо няма да постигнеш с подобно поведение. — Задушен от отчаяние, опита се да апелира към усета за приличие у жена си. — Само се принизяваш като...

— Как те мразя само! — изкрещя тя. — Мразя те, мразя те!

По червената коприна на роклята ѝ закапаха сълзи и оставяха тъмни мокри следи. С рязко дръпване тя скъса ръкава.

— Тази рокля... нейна е. Тя я е докосвала. Ще изхвърля всичко, до което са се допирали ръцете ѝ. — И разкъса с разтрепераните си ръце стенещата коприна от врата до кръста си. — Ще се освободя и от теб... О, как те мразя! — изкрещя отново. И като впи пръсти в развяващите се парчета от роклята си, излезе с препъване и се отправи по коридора към стаята си.

Трясъкът на вратата отекна болезнено в ушите на Пол. Звукът бе бременен с влудяваща болка, в него имаше нещо заплашително и крайно — като в пиеса от Ибсен. Вратата се затръшва и ехото от трясъка постепенно замира... „Какво след това?“ Въпросът сякаш увисва в пространството в очакване на отговор. Той се приближи към прозореца и се загледа в нощта навън. Какво друго да гледа? Къде другаде да отиде? Не и в леглото си.

Стоя дълго там, вторачен в пустата самота на нощта. В блока нямаше повече от два или три светнали прозореца. Настръхна от студ. В главата му пулсираше болка. Не трябваше да казва онова за Бен. Беше обещал на Ханк да не го прави и бе сдържал обещанието си досега. Загуби контрол над себе си — как само го бе предизвиквал този мъж цяла вечер! — и бе успокоил гнева си, но не бе постигнал нищо друго. Цялата работа се превърна в абсолютна катастрофа. Катастрофа. И какво ще прави сега с Мериан?

През него внезапно премина тревога с бързината и заслепяващата мощ на светкавица. Усети тишината като внезапен воденичен камък, легнал на плещите му. Сети се за шкафчето с

лекарствата. Кой знае какво ще... Спусна се с все сила по смълчания коридор към стаята ѝ.

Тя лежеше на леглото все още в разкъсаната рокля. На пода, близо до кошчето за боклук, имаше купчина дрехи: вълнен костюм, общит с кожа от норка, рокля от гладко черно кадифе, бяло лятно палто и куп други дрехи — всичко, закупено от Леа. Имаше нещо патетично в начина, по който бяха захвърлени тези красиви и напълно невинни дрехи, смачкани и отритнати — сякаш се питаха озадачено каква е вината им. Той ги вдигна и ги постави внимателно на близкия стол.

После се приближи до леглото и се вгледа в проснатото тяло на жена си. И тя сякаш бе смачкана като захвърлена на пода рокля. Коленете ѝ бяха изтеглени нагоре, косата ѝ бе нападала в пълен безпорядък върху лицето ѝ, в ръката си стискаше мокра кърпичка. Ридаеше и тялото ѝ се тресеше в мъчителни, задавящи, задушаваци спазми.

Стоя дълго време, изправен над нея. Беше наясно, че от него се очаква да изпитва съжаление, но не го изпитваше. Невъзможно беше да съжالياва за естествената радост на тялото, която бе познал с Леа. Още по-малко възможно беше да свърже тази отрицателна емоция с решението си да я напусне. Сега стоеше до леглото на Мериан и изпитваше само жал — повече за Мериан, отколкото за Леа, която умееше да се справя повече или по-малко с живота. Протегна ръка и докосна ласкаво главата ѝ.

Тя го погледна с разплакани очи.

— Защо го направи? Защо, Пол? Сигурно от омраза към мен, затова.

Да я мрази?! Тя нищо не разбираше, нищичко!

— О, скъпа моя! — въздъхна той. — Случилото се няма нищо общо с чувствата ми към теб. Беше благоприятен случай в благоприятно време. Повикът на плътта, ако искаш да го наричаш така. Не сърцето.

„Не я лъжа, говоря моята истина“ — мислеше той, защото имаше предвид чистия дух и сърце, които винаги бяха принадлежали само на Анна.

— Не изпитвам вече гняв — шепнеше Мериан. — Имах желание да ви убия... А сега ядът ми изчезна, изтече някъде... и се превърнах в

парцал, в едно нищо...

— О, Мериан... — Пол разбираше, че под гордата фасада се крие неочаквано за страничния наблюдател чувство на малоценност. Бездетна неврастеничка, фригидна жена, тя се плъзгаше по повърхността на живота и вероятно подсъзнателно го съзнаваше. „Не е виновна“ — повтаряше той на себе си и продължаваше да гали косите ѝ.

— Аз съм нищо — повтаряше Мериан. — Нищо...

— Защо говориш така за себе си? Ти си мило, добро, ценно човешко същество. Защо забравяш приятелките си? Те са толкова много — и те обичат! Хората ти се възхищават. — Направи пауза и добави: — Освен това си хубава жена...

Тя избърса очите си.

— Не знам. Наистина ли мислиш така?

— Разбира се. — Опита се да вмъкне и шеговита нотка: — Познаваш добре слабостта ми към изкуството. Нима смяташ, че бих се оженил за тебе, ако не те харесвах?

На устните ѝ трепна усмивка.

— Но ако е така, ти ме объркваш. Защо Леа? Тя не е красавица... — И докато той се мъчеше да измисли отговор, тя го подаде сама: — Просто секс. Животинската природа на мъжа.

— А, да.

— Понякога ми е трудно да помня, че ти си различен. Сексът означава много повече за теб, отколкото за една жена.

Тя все още продължаваше да се самозаблуждава.

— Радвам се, че виждаш нещата така — отвърна той ласкаво. — Смяташ ли, че ако си го напомняш, ще съумеем да оставим зад себе си случилото се някой ден?

— Ще се опитам. — Тя седна на леглото и забеляза изражението си в огледалото отсреща. — Изглеждам ужасно. Унищожих роклята си, а тя бе съвсем нова...

— Няма значение. Купи си друга утре.

— Но не от Леа! Никога повече няма да я срещам, никога повече няма да говоря с нея — кълна се!

— Разбирам. Така ще бъде най-добре за всички.

— А ти?

— Всичко е свършено, казах ти.

Тя стисна неочаквано ръката му.

— Пол... ако пак се случи нещо такова... ще ме изоставиш ли?

— Нищо няма да се случи пак.

— Не, не... може и да се случи. Ти си мъж... О, ако ме оставиш някога, няма да го понеса, Пол! Толкова отдавна сме заедно... Цял един живот: от момента, в който престанах да бъда дете...

„Ти си все още дете“ — мислеше той. И гърлото му пак се сви от болка.

— Дори когато съм във Флорида, знам, че си тук и съм спокойна. Нямах да отивам — няма да ходя, ако предпочиташ да стоя тук!

— Всичко е наред, Мериан. Искам да прекарваш времето си според твоя вкус и желания.

— Какво ще правя без теб? Не ме напускай, Пол. Обещай ми, че няма да го направиш. Никога. Каж ми го! — Подутите ѝ от плач очи, петната по бузите ѝ събуждаха остра жал.

— Няма да те напусна — заяви той.

— Никога? Каквото и да се случи?

— Каквото и да се случи. Но нищо няма да се случи, казах ти вече. А сега измий лицето си, успокой се и се опитай да поспиш. И двамата имаме голяма нужда от сън.

Мериан тръгна послушно към банята, но се сети нещо и се обърна:

— Вярно ли е онова, което каза за Донъл и Бен? За ужасната разправия между тях в деня на убийството?

— Напълно вярно.

— Ще ми кажеш ли как разбра?

— Не. Не трябваше да го казвам. Беше напълно безцелно, а и бях дал дума да я запазя за себе си.

— В такъв случай ти наистина смяташ, че Донъл...

— А ти какво мислиш? — парира я Пол.

— Смятам, че отговорът е „да“. Случило се е точно така, както писаха във вестниците.

— По-добре го забрави, Мериан... все едно че не си го чула.

— Разбира се. Но колко ужасно е за Мег! Какво ли ще направи?

— Нямам представа...

Бурни, невинаги свързани мисли кръжаха в главата на Пол и го държаха дълго време буден. Бен, Донъл, Леа, Мериан и Мег се

появяваха и изчезваха, завъртени в бесен танц. А после, между смута от изминалата седмица и тази напрегната, изпълнена с болка вечер изкристализира странна фантазия: съпругът на Анна умира и тя се връща при него. Какво ще стори той тогава с Мериан? Фантазия, която само усложни още повече нещата... Разкъсваше го непоносима болка.

Мег не пророни нито дума по целия път към къщи. Усещаше, че Донъл стиска зъби само заради присъствието на децата. Тя бе така разтърсена от случилото се, че действително усещаше остра болка в гърдите си. Катастрофа! Отново и отново преживяваше скандала тази вечер от ужасния миг, в който Пол напусна масата.

В първия момент всички шокирано замълчаха, а после заговориха едновременно. В гласовете им звънеше леко истерична нотка, докато бърбеха за Фред Астер^[2] и „Полет за Рио“ или за предвидената ретроспективна изложба на Пикасо в Музея за модерно изкуство. Но Мег мълчеше с пламнало лице и наведени очи. Внимаваше да не срещне погледа на някого от присъстващите — страхуваше се от издайническата сила на очите си.

А после — избухването пред гардероба с палтата... За пръв път ставаше свидетел на такава гола, ясна, ужасяваща омраза у Донъл! Омраза към Пол. И защо? Заради информацията, до която се бе добрал...

Заслепяващите бели светлини в Линкълн Тънъл очертаха отчаяно сплетените ръце в скута ѝ. Донъл, седнал до нея на задната седалка на лимузината, бе вторачил немигащ взор напред със стиснати устни със смъкнати надолу ъгли. Беше все още бесен: покрай другото, вероятно и на Агнес. Детето бе разкрило неща, които Мег не трябваше да знае. Дори и в брак с пълна сексуална хармония имаше неща, които се криеха в сенките. Не вършеше ли и тя същото?

И докато колата бръмчеше през тунела, пред нея внезапно оживя с всички подробности онзи следобед, когато седеше на пейката до музея на Пето авеню, сгърчена от паника и отчаяние. После се отправи към бутика на Леа. Тогава Леа ѝ протегна ръка: изпрати я на доктор и я спаси от сигурно подлудяване. Върна ѝ способността да бъде пак щастлива с Донъл. И дори и да е истина казаното от Донъл за Леа и

Пол, техните отношения не бяха нейна работа. И двамата бяха спечелили обичта ѝ, и двамата бяха хубави, добри хора!

Донъл наруши мълчанието си едва в спалнята им:

— Как само се изложи превзетият ти братовчед!

Без да отговаря, Мег методично продължи да се съблича: закачи дрехите си в гардероба, прибра тежката огърлица в кутията за бижута.

— Винаги си го смятала едва ли не за светец, нали? Можех да ти го кажа много отдавна, ако не бях джентълмен.

— Нямахте да те слушам, както отказвам да те слушам и сега.

— Не се интересуващ и от Леа, така ли?

— Не. Тя ми е приятелка.

— Опитваш се да ми противоречиш тази вечер, така ли?

— Просто не желая да слушам за хора, които харесвам, или за някого, когото обичам, както обичам Пол.

— Твое право е да го обичаш или не, но тази вечер той се показва като пълен глупак. Каква моралистична лекция изнесе на вечерята!

— Все някой трябваше да те спре! Ти фактически защитаваше Хитлер! Не разбираш ли колко обидно за всички бе поведението ти? — Гърлото ѝ бе стегнато, гласът ѝ — напрегнат от силата на чувствата ѝ. — Държеше се шокиращо. Когато там сега измъчват невинни хора! Как можа да кажеш, че добрите трябвало да страдат заради лошите? Кой е добър? Еврейските милионери или еврейските социалисти? Може би продавачите на риба по улиците или оперните певици? Евреите, спечелили Нобелови награди, които пълнят университетите? О, трябваше да се чуеш отстриани какви ги говореше! А когато Агнес разкри, че слушаш отец Коклин...

— Слушала ли си го някога? Не знаеш нищо за него. Разреши ми да ти кажа, че в думите му има изключително здрава логика.

Мег се вторачи стреснато в съпруга си. Той изглеждаше непроменен, като всяка вечер преди лягане. Как бе възможно?

Парещо възмущение се надигна у нея, задуши я.

— Няма да бъде зле твоят кумир да се опита да разбере, че нещата няма да спрат с евреите. Както каза Пол, те само ще бъдат първите и ще страдат най-много, но скоро ще ги последват и другите!

— Какво те превърна в толкова правоверна еврейка така внезапно?

— Не става въпрос за мен, аз съм нищо. Говорим за границите на човешкото приличие!

— И то след толкова години опити от страна на баща ти да забрави, че с евреин!

Нямаше основания да отрече обвинението. Бедният татко. Бедният Алфи! И тя помисли за клуба в провинцията, който още отказваше да го приеме за член, въпреки че им бе разрешил да яздят конете си по неговите земи. Един след друг през главата ѝ запрелитаха и други спомени: класът по танци, където бяха отказали да я приемат. Тогава малката Мег се бе направила, че не разбира истинската причина за този отказ. Спомни си и за настоящето обяснение на Алфи, че не я приемат само защото класът е вече пълен...

— Това се отнася и за майка ти — продължаваше Донъл. — Повярвай ми, тя чувства още по-болезнено спънките — така ясно, както вижда носа на лицето ти, да използвам любимия израз на баща ти.

И тук беше прав. Бе наблюдателно дете и знаеше, че казаното е истина. Независимо от многократните клетви на майка си в пълна толерантност, още от малка Мег знаеше, че тя съжالياва много само за едно: мъжът, в когото се бе влюбила, се беше оказал евреин. Да, Донъл беше прав. Той виждаше и усещаше всичко. То се знае: не би стигнал до сегашното си положение, ако беше глупак.

— Не желая да говоря и за родителите си — отвърна тя сковано.

— Изглежда, не искаш да говорим за нищо, така ли?

— Точно така. Не желая.

Не беше истина. Искаше да говори, да говори за Бен, но се страхуваше. Бен се носеше из стаята, изпълваше пространството между тях. Призрак, отново изровен от гроба, измъкнат внезапно на светло от думите на Пол. Знаеше, че няма спасение: преди да се зазори, те ще се сблъскат с темата за Бен и ще трябва да я разрешат. Сега всеки от тях само чакаше другият да започне пръв.

Донъл измъкна цигара от джоба на робата си, запали я, отметна назад глава и всмукна жадно.

— Но ако родителите ти предпочитат да държат еврейските проблеми настрана, не ги обвинявам ни най-малко. Защо да си навличат излишни неприятности? Харесвам и двамата, казано най-откровено, въпреки че не ме приеха добре в началото. Но те са

безвредни хорица и през изминалите години се държаха добре с мен. Господ ми е свидетел, че се отнесох към тях много по-добре, отколкото предполагаше обикновеното възпитание.

Какво иска? Не можеше да откъсне поглед от него. Тъмнокос, безгрижен, грациозен, той изчакваше. А тя стоеше пред него като хипнотизирана — все още бе младото момиче в метличеносиния костюм, което бе тръгнало да се омъжва за този мъж онази далечна пролет — момичето, което се бе обърнало към него като слънчоглед към слънце и се бе хвърлило в обятията му с такава радост и желание!

— Не е ли така? — запита той.

Тя трепна.

— Какво да е така?

— Отнесох се добре към тях. Към родителите ти.

— Да, разбира се. Ти прояви неопишуема щедрост. Благодарила съм ти многократно, нали?

— Отнасям се доста добре и с теб. — Той се огледа демонстративно. В нишата на прозореца бяха подредени саксии със сочни зелени растения, които се стичаха като зелена река към розовия килим. Порцеланови лампи върху ноцните шкафчета, натрупани с книги. Върху скрина — снимките на децата им в сребърни рамки. Мег беше обзавела тази стая според вкуса си и тя изглеждаше като стая от стара Вирджиния: от нея лъхаше достойнството и атмосферата на осемнайсети век.

— Да, в тази къща се живее добре. Няма никакви причини за безпокойство и напрежение.

Изражението му я изплаши. В него имаше нещо прекалено целенасочено.

— Какво искаш да кажеш? — запита тя. — Не те разбирам.

— Искам да кажа, че сега съм почтен човек. Не се занимавам вече с търговия на алкохол. Така че когато някои хора те запитат какво работи съпругът ти, не се налага да избягваш отговора, както бе направила веднъж. Спокойно ще отговорят: „Управлява инвестициите си“.

Имаше странното усещане, че ѝ се подиграва: като че ли още от самото начало почтеността никога не бе представлявала интерес за него.

— Освен това приятно е да не чувстваш дишането на държавните копои във врата си.

— Защо говориш тези неща, Донъл?

Той се приближи до нея и хвана ръцете ѝ. Лъхна я силният мирис на одеколона му.

— Казвам ги, за да избия налудничавите идеи от главата ти и да ги задържа настрана.

— Какви налудничави идеи?

— Не играй на котка и мишка с мен, Мег. Познавам те достатъчно добре. Отново се впрегна за Бен.

— Да — отвърна тя спокойно. — Искам да знам истината за смъртта на Бен.

— Говорихме вече на тази тема, Мег. Едва не се разделихме, ако си спомняш, докато най-сетне дойде на себе си. Не го опитвай пак. Предупреждавам те.

— Тогава не знаех казаното тази вечер.

— От Пол Уърнър?

— Той няма да лъже.

— За разлика от мен, така ли?

— Ти би прикрил истината. Ти я криеш. Играеш си на котка и мишка с мен, както сам каза.

— Проклетата да си, Мег! Смяташ, че собственият ти съпруг е убиец, така ли?

— Убедена съм, че знаеш много повече, отколкото каза. — Страхът ѝ растеше, но заедно с него растеше и дързостта ѝ, колкото и парадоксално да изглеждаше. — Ти затвори очи пред смъртта на Бен, затваряш ги и сега пред страдалците в Европа, не те е грижа за никого и за нищо друго, освен за трупане на богатства...

Отблъсна я с такава сила, че ако не се бе хванала за колоната на леглото, щеше да падне на пода. Кутията за бижута върху тоалетката ѝ още беше отворена. Той зарови ръце в нея и пристъпи към жена си с пълни шепи.

— Погледни какво съм ти дал — аз, човекът, когото не го е грижа за нищо! Погледни само! Диамантени обици, рубинени гривни, гръцко злато, бисери от Бирма...

Малък гумен предмет се изхлу от шепите му и падна върху леглото. Мег протегна бързо ръка, за да го скрие, но Донъл бе по-бърз.

— Какво, по дяволите, е това?

Тя вдигна поглед и срещна изненадата в очите му. Нямахше какво да каже.

— Използваш го, така ли? Ето защо не роди след Агнес! Ти го направи — осмели се да го направиш?

Тя кимна. Вместо да заблъска лудо в гърдите ѝ, сърцето ѝ като че забави ритъма си. „Странно защо“ — прелетя през главата ѝ в този дълъг миг.

— О, дяволите да те вземат, Мег! Кой ти даде този акъл? Онази лисица Леа, обзалагам се десет на едно. Опитваш се да хитруваш, така ли? Събличай се. Махай тази дрипа!

— Не — прошепна тя и затегна колана на халата си.

— Не ме карай да повтарям: махай я!

Ужас я обзе: сякаш бе в една стая с напълно непознат мъж!

— Какво ще правиш?

Той се изсмя. Устата му само имитира звука на смеха, защото устните му едва се разтвориха, мрачни и заплашителни.

— Мислиш, че ще те бия? Съвсем не. Само ще ти покажа кой заповядва в тази къща и кой ще заповядва отсега нататък. Отсега нататък ще става само това, което аз реша! Ясно ли е, Мег?

Той разтвори насила ръцете ѝ и смъкна робата на пода.

— Донъл, престани. Играеш роля. Не го искаш в действителност. Искаш само...

— Ти ли ще ми кажеш какво искам?

Той я хвърли на леглото. Изкривеното му лице, бясната сила на гнева, неудобството в болезнено извития ѝ гръб я изпълниха с неизпитван досега ужас.

— Донъл, не го прави... Не... Недей...

— Напротив. Ще го направя, и то веднага. Или се подчини, или ще те принудя. Казах ти вече, че ще го правим, както аз го искам.

Тя се опита да се бори, удряше го с юмруци, но той ги хвана, закова я на леглото и разкъса нощницата ѝ. Мег чу писъка на коприната и собствените си приглушени ридания. Иначе борбата беше безмълвна и така трябваше да бъде: коридорът извън вратата им бе заобиколен от стаи, в които спяха децата им. Тя нямаше шанс да спечели. Студени сълзи се плъзгаха по бузите ѝ. Ридаше беззвучно, захапала кокалчетата на свитата си в юмрук ръка.

Колко срамно! И грозно! Акт на презрение... И за пръв път, когато този мъж влезе в нея, тя не почувства нищо друго, освен мъчителен ужас...

Когато най-сетне я освободи от тежестта на тялото си, тя зарови лице във възглавницата и заплака на глас.

— Тази вечер ще те оставя да спиш сама. Утре отивам във Вашингтон за два дни, но когато се върна, ти сама ще захвърлиш онова нещо и ще заживеем, както сме живели досега. Ще ти хареса. — Потупа я по рамото. — Наплачи се. Ще се почувстваш по-добре. — И той тихо затвори вратата зад себе си.

Стори ѝ се, че се задушава — толкова силно отвращение изпитваше към себе си. Когато престана да ридае, Мег се обърна на гръб и се вторачи неவிждащо в тавана. От време на време по улицата преминаваше кола. Чуваше ясно свистенето на гумите и внезапното прошумоляване на мъртвите листа, завъртени от вихъра зад колата. По тавана преминаваха за миг светлини и отново се възцаряваше тъмнина. Тя се унесе, но бързо се събуди разтреперана и пак преживя с нова сила позора си. В нея се надигна гняв и стегна гърлото ѝ: гняв и към него, и към собствената си безпомощност... Заслепяваше я яд дори от факта, че се бе родила жена. Не, не можеше да понесе този позор.

Стаята просветля. Тя продължаваше да лежи неподвижно: страхуваше се да не я чуе и да се върне. После си спомни, че той заминава рано сутринта за Вашингтон и въздъхна с облекчение. Подпря се на лакът и погледна часовника на нощното шкафче. Беше почти осем — бе пропуснала обичайното време за ставане и децата сигурно са закусили без нея. Изправи се пред огледалото и бе смаяна от вида си. Бузите ѝ бяха на петна, а подпухналите ѝ очи бяха зачервени и оброчени с тъмни кръгове. Ако вземе малко лед отдолу... но прислужниците ще я видят. Чу затръшването на предната врата и приглушените гласове на децата на път към училище. Сигурно са им казали да пазят тишина, за да не събудят майка си. Някой почука леко на вратата.

— Госпожо Пауърс?

— Джени, добре съм, благодаря. Изглежда, настинала съм нещо, инфекция или кой знае какво. Носът и очите ми са подути.

— Да ви донеса ли нещо? Кафе?

— Не, благодаря. Ще стана след минутка. Ще поизляза да се поразходя. Вероятно имам нужда точно от чист въздух.

След душа се наплиска със студена вода и малко се поободри. С умел грим и шапка, поставена така, че да засенчва лицето ѝ, може би ще прикрие следите от тази ужасна нощ. Нямаше търпение да излезе: стените на къщата сякаш се затваряха около нея, притискаха я. Дори неволно размаха ръце, опитвайки се да ги отблъсне...

Навън дишането ѝ се успокои. От север се носеше студена вълна — човек я усещаше в костите си. И птиците я усещаха. Няколко врабчета и една чинка се свиваха с настръхнали пера, върховете на жълтите хризантеми по стъпалата към входните врати на къщите бяха изгорени от сланата. Тя поглеждаше горните етажи на всяка къща, край която минаваше, взираше се с безмълвен въпрос в немите им прозорци. Какво ли ставаше в спалните на другите хора?

Разстоянието до центъра на селото бе около три километра. Там имаше поща, магазин за картички, а срещу гарата — и чайна. Купи няколко коледни картички и постоя навън, питайки се какво още да направи. Профуча влак. За миг ѝ се прииска да бе в него с книга в ръка, да седне до прозореца, вгледана в бързо сменящия се пейзаж навън. Просто да тръгне за някъде, без да мисли за никого и за нищо. Какъв разкош, какво спокойствие! По някое време ще отиде във вагон-ресторанта... там винаги предлагаха чудесна храна... Гореща супа, топла малка франзела...

Усети глад и тръгна към чайната. Беше единайсет и половина, подходящо време за хапване. Салонът беше почти празен, с изключение на една жена с куфар до стола ѝ: вероятно външен човек, в очакване на следващия влак. Мег седна и поръча салата и чай. Бе придобила навика да пие чай благодарение на Донъл. Какво още бе получила от него? Пет деца и касичка кутия, пълна със скъпи бижута, които рядко носеше.

Тя седеше на масата, дъвчеше бавно и мислеше за децата си. Двете момчета имаха нужда от баща си. Енергични и активни, те вече бяха напуснали нейната сфера на влияние. Близначките бяха определено момичета на Донъл, остроумни и с бързи реакции. Те ѝ напомняха за Леа: вероятно ще се справят с живота също като нея. Вече знаеха как да се обличат, какво да кажат... Знаеха и какво искат.

И те се бяха отдалечили по техен специфичен начин от майка си. Само Агнес, най-малката, беше друга. Дребничка и слаба, тя се държеше с две ръце за нея — вероятно повече от нужда, отколкото от обич. Някак не на място в едно семейство от атлети, бледичка и неспособна за участие в състезания, тя винаги ще бъде гледана с презрение от силните, искрящи от радостна енергия бързоноги деца. Колко ясно прозираше Мег в детската ѝ самота! Такива деца се отдаваха на съчиняване на меланхолични поеми, посветени на звездите или на страданията на бедните...

Въздъхна, вторачена в чинията си. Беше свършила със салатата, но не ѝ се връщаше вкъщи и си поръча още една чаша чай с десерт. Постара се да го яде колкото е възможно по-бавно. Притесняваше се, че няма какво да разглежда и съжали, че не си купи някакво списание. Когато и да вдигнеш очи от чинията, погледът ѝ попадеше на жената с куфара. Тя бе сменила стола си поради някаква причина и сега седеше точно срещу нея. Говореше с пълна уста на келнерката: ядеше като катеричка само с предни зъби, натъпкваше хапките в празното пространство от вътрешната страна на бузите си, вземаше друга хапка и говореше, говореше... Бузата ѝ се надуваше все повече и повече. „Кога ще преглътне сдъвканата храна?“ — питаше се Мег и продължаваше да я гледа като хипнотизирана.

В гърлото ѝ се надигаше вик: „Храните се отвратително!“ С мъка се сдържаше: съзнаваше, че изпуска контрола над себе си. Стана, плати сметката си и тръгна бързо, почти с тичане към къщи. Заобиколи живия плет и на алеята я посрещна малка проблясаща кола със смъкнат покрив: колата на Пол!

Той седеше в библиотеката и четеше „Таймс“.

— Какво правиш тук? — запита тя.

Интонацията ѝ му подсказа подтекста на въпроса.

— Защо рискувам още една среща със съпруга ти? Защото не се страхувам от него. Но не се разочаровах, когато разбрах, че не е тук. — Погледна я с усмивка.

Тя седна и прокара ръка през разпиляната си от вятъра коса.

— Изглеждам ужасно. Не мога да повярвам, че си тук точно когато имам такава голяма нужда от теб. Как разбра?

— Не знам как, но реших, че е възможно да се нуждаеш от помощ. Снощи всички изживяхме истински шок.

Светлината падаше директно върху лицето ѝ, но забравила в този миг гордостта си, тя се обърна към него и го запита без излишни увъртания:

— Как беше у вас след разкритието?

Пол ѝ отговори със същата прямота:

— Болезнено и тъжно. Ще трябва да отделям повече внимание на бедната Мериан.

Гласът му бе мек, но и решителен. Ето, възможно е човек да бъде едновременно и мек, и решителен! Усети надигащата се вълна на сълзите, стана и отиде безцелно до другия край на стаята. Когато се овладя, обърна се и се извини:

— Бих желала да не съм толкова слаба...

— Така ли се чувстваш? Слаба?

— Честно казано, не знам. Понякога ми се струва, че с кураж човек може да върви напред, да се бори и да промени нещата около себе си. А понякога ми се струва, че куражът е твърдостта, с която се държиш и понасяш отреденото ти от съдбата в името на някаква повъзвишена цел от нещата, които се случват на теб самия. Коя е истината?

— Странно — въздъхна Пол, — много често съм си задавал подобни въпроси във връзка с теб. Не е възможно да нямаш съмнения и вътрешни конфликти. Въпроси без отговор. Ако бях на твое място, щях да ги задавам непрекъснато.

Мег беше изненадана.

— Но аз бях наистина много щастлива.

— Нищо никога не е чисто черно или чисто бяло, нали? — Той пак въздъхна. — Но все още смятам, че трябваше да проявя повече твърдост в онзи ден, когато се срещнахме в Бостън.

— Страхувам се, че нямаше да постигнеш много.

— Така смята и Леа. Може би сега е моментът да се реванширам за пропуснатото тогава.

— Как?

— Като ти предложи помощта, от която имаш нужда. Освен ако греша и ти нямаш нужда от нея.

Принизяващият ужас на изминалата нощ я обгърна със зловонното си дихание. „... Ще го правим, както аз го искам...“ Още деца... А тя бе само на трийсет и четири години!

— Имам нужда от помощ — прошепна Мег.
— Искаш ли да ми разкажеш нещо?
— Не сега... Не мога... — Неволно бе повишила тон. — Не мога да го понеса...
— Да говориш за случилото се?
— И да живея с него.
— В такъв случай време е да го промениш...
— Смяташ ли наистина, че мога да напусна този дом — или че трябва да го напусна?
Пол я погледна.
— Скъпа Мег, смятам, че ще сториш най-доброто за Мег...
Време е. Досега винаги си се стремила да създаваш удоволствие на някой друг, с едно-единствено изключение — женитбата ти. И какъв парадокс: точно тогава трябваше да се вслушаш в съветите на родителите ти! Но човек дължи нещичко и на себе си.
— Толкова неща трябва да се вземат предвид! Училището на децата...
— Много деца сменят училища. Ще се справят.
— Те обичат баща си, наистина го обичат. Всички до един — с изключение на Агнес.
— Те ще се срещат с него. Ханк загуби баща си, единствения баща, когото познаваше, и пак живее.
Неизговореното изпълни пространството между тях: смъртта на Бен. Мег потрепери и си наложи да срещне погледа на Пол.
— С впечатление съм, че искреното ти желание е да приключиш с живота си тук.
— Да... да, прав си. Но къде ще отида?
— Засега се върни в имението, в Лоръл Хил. Там има достатъчно място за всички.
— Не е ли детинско да тичам обратно при родителите си?
— Мег, чуй ме. Няма нищо лошо в нуждата от морална подкрепа. Всички имаме нужда от нея от време на време. Всеки един от нас! Дори и най-силните, на които се облягат другите...
И той отново отправи поглед към есенния пейзаж навън. Тя се вгледа заедно с него в есенния сумрак.
— Светът изглежда толкова огромен и заплашителен...
Пол бързо се обърна към нея:

— Права си — той е наистина огромен и заплашителен. Но крайно време е да си извоюваш място под слънцето в него. Мег, чуй ме. Остани известно време в Лоръл Хил — временно, само докато решиш каква ще бъде следващата ти стъпка. Смятам, че трябва да помислиш за работа или за добиване на квалификация.

— С пет деца, Пол?

— Защо не? Ще бъдеш все още млада и активна жена, когато всяко от тях потегли по пътя си. Какво ще правиш тогава? Да, длъжна си да сториш нещо с живота си.

— Донъл ще бъде поразен. Сигурна съм: той не допуска дори за миг, че имам куража да го напусна.

— Но ти го имаш, нали?

Тя се огледа замаяно. Погледът ѝ попадна на радиото в ъгъла, скъпа изработка, украсена с резба, която пръскаше в къщата яростта и омразата на отец Коклин. На бюрото се намираше телефонът — посредникът, който приемаше или изпращаше жестоко съобщение или заповед за смърт на добър човек...

— Да — прошепна тя, — независимо от всичко смятам, че имам куража да го сторя...

Пол бе истински щастлив, че бе отишъл при Мег, че се бе подчинил на силното инстинктивно желание, което го отведе в дома ѝ тази сутрин. Беше очевидно, че е имало някаква разтърсваща криза. Не бе сигурен, само се надяваше, че тя ще съумее да я преодолее.

„Разкрития“ бе нарекла тя внезапното ужасяващо измъкване наяве на тайни, които трябваше да останат дълбоко покрити. И докато се промъкваше с колата по оживените улици на път към къщи, за да отведе Мериан на вечеря и на театър след това, той разсъждаваше върху любопитния резултат от снощното земетресение. Едното разкритие бе отрязало завинаги и най-малката възможност да сложи край на брака си, другото стори точно обратното за Мег...

Няколко дни по-късно Ханк се върна от Филадельфия с по-ранен влак.

— Не спя, откакто чух Донъл Пауърс — започна той. — Искам да се разгранича от тази мръсотия, и то веднага.

Пол позвъни за госпожица Бригс.

— Моля, донесете папката за господин Хенри Рот.

Ще се държи толкова формално и сковано, колкото Ханк, който бе отказал за втори път на поканата му да седне.

— Няма да стоя дълго тук.

„Колко млад е още!“ — помисли Пол.

— За съжаление процедурата ще продължи по-дълго, отколкото смяташ. Има неща за обясняване.

— Не желая никакви обяснения. Искам да разпродам акциите си, това е всичко.

— Грещиш. Остава открит въпросът за инвестирането на постъпленията.

— Постъпленията? Дайте ги на някоя благотворителна организация. Ще посоча точно на коя. Движението за мир например.

Пол повдигна вежди:

— Не искаш да кажеш, че наистина ще раздадеш всичко?

— Точно това искам да кажа.

— Ти си богат човек, Ханк. Искаш ли да знаеш колко си богат?

— Аз не струвам нищо, докато не се освободя от всичко. Пари от оръжия. Не искам да имам нищо общо с тях.

В лицето на сърдития младеж Пол виждаше поразеното, внезапно лишено от илюзиите на детството момче на погребението на Бен, както и посипаното с лунички пухкаво детско личице с първата бейзболна шапка на глава...

— Съветвам те първо да говориш с Дан. Уверен съм, че няма да одобри решението ти.

— Откъде знаеш какво мисли дядо ми? Вие живеете на две различни планети.

— Говорих с Дан вчера. Не сме чак толкова различни, колкото си мислиш. — Ханк вдигна въпросително вежди и Пол продължи: — Преминах през същия вид морален конфликт, добре известен на Дан, когато първият му патент беше продаден на Военното министерство точно преди последната война. Истина е, че той не запази нито цент за себе си, но прехвърли всичко на сина си, баща ти... Този беше началният капитал, от който ти черпеше досега.

— Правилно. Нямам син или някого друг, на когото да ги прехвърля, с изключение на неизвестните бедни. Мога да направя същото, каквото той е направил, и да живея като него.

— Ти никога не си живял в апартамент без асансьор. Купуваш книги, яздиш кон... Тези удоволствия струват пари. Дори решението ти да раздадеш парите си с форма на удоволствие за теб, без значение дали ще го признаеш или не. Ти нямаш представа какво точно значи да бъдеш беден. Ще ти бъде много по-трудно, отколкото мислиш.

— Хени и Дан живеят в апартамент без асансьор и изглеждат доволни.

— Те са много особени хора, Ханк.

— А аз не съм, така ли?

— В този момент не мога да кажа дали и ти ще бъдеш като тях. Твърде рано е.

— Аз мога. Кой ме познава по-добре от мен самия?

— Да познаеш себе си е най-труднопостижимото нещо в света.

Ханк не отговори.

— Ти имаш пари за Медицинския факултет. Откъде ще платиш таксите, цялостната си издръжка?

— И момчетата от бедни семейства учат медицина. Те работват издръжката си.

— Изключително тежко. Би трябвало да го знаеш досега. Разреши ми да кажа, че постъпваш детински. — Нетърпението на Пол нарастваше. — Не си говорил с майка си, нали?

Ханк се изчерви.

— Както би трябвало да знаеш, между майка ми и мен няма пълно разбирателство по всички въпроси.

Пол се опита да не обръща внимание на подигравателния му тон.

— Майка ти е много практична жена. Тя си проби сама път в живота — нещо, с което много малко жени могат да се похвалят.

— След като точно този е пътят, желан от нея...

— Все още ли си така сърдит, Ханк?

— Случайно обичам майка си, но ние сме различни хора. Вещите имат огромно значение за нея — и никакво за мен.

— А ако един ден имаш дете, което да държи по същия начин на вещите?

„Нима и аз съм бил толкова непоколебим — мислеше Пол, — толкова сигурен в позицията си, когато съм бил на двайсет и една години?“ Знаеше, че никога не е бил такъв и изпита и тъга, и възхита, независимо от липсата на търпение към младия човек пред него.

— Любопитно — започна той. — Подритвате и си подавате един на друг това богатство като горещ картоф. Дядо ти го предаде на баща ти, баща ти го остави на майка ти, майка ти го прехвърли на теб...

— Никога не се е тревожила по този въпрос. Както каза току-що, тя може да се грижи за себе си.

— Тя е още млада. Представи си, че Бил се разболеел или катастрофира? А после и тя се разболеел и се наложи да прекрати работата си? Вдовица само с един син — няма ли ти да бъдеш този, към когото тя ще се обърне за подкрепа?

Ханк стисна устни. Отрицанието му се спусна като плътна стена между тях. „Той ме презира!“ — помисли Пол. Събра сили и продължи:

— Установявал съм многократно, че точно хора, отворени към нуждите и тревогите на света, игнорират по най-жесток начин въпиещите нужди пред собствената си врата.

— Какво се опитваш да кажеш? Предпочитам нещата да се изразяват ясно, точно и разбрано.

— Също като мен. Ето какво предлагам: разделяш пазарната цена на парите под попечителство. Дан десет процента за поддръжка на добрите си каузи и раздели останалото на две. Прехвърли половината на майка си и запази другата половина, за да платиш образованието си и да имаш бели пари за черни дни. И по-късно можеш да раздадеш парите си, ако все още гледаш на въпроса по този начин.

Ханк мълчеше. „Упорита луда глава! От типа, който скача в басейна, без да погледне дали в него има вода.“ Пол зачака търпеливо решението му.

— Тя много обича къщата — промърмори той накрая.

— А ти не.

— Не е моят тип дом.

Пол отново зачака.

— Тя дори ми предложи да я закупи от мен.

— Това би трябвало да ти подсказже нещо, нали? — Когато Ханк не отговори, вторачил поглед през прозореца, Пол повтори: — Винаги можеш да раздадеш парите си.

Ханк му хвърли бърз поглед.

— Сигурен съм. Особено след войната, която чука на вратите ни. Мога да разчитам на хора като теб да доунищожат този нещастен свят.

„Ако има смелостта да ме удари с юмрук в лицето — мислеше Пол, — ще го направи...“

— Добре. Пригответи документите — заяви най-сетне Ханк. — Прехвърли на майка ми къщата и всичко, което по твоя преценка трябва да остане на нея.

— Аз не подготвям документи. Адвокатите го правят. Ще се свържа с господин Пиърс и ще му съобщя за решението ти.

— Това е всичко за днес, така ли?

— Да.

„Чудесно е човек да се измъкне от тази канцелария, където царуват парите — мислеше Ханк, докато вървеше по улицата към метрото. — Умно наистина! Оставих всичко на Пол. Не беше кой знае колко трудно да разчета мислите му: «Упорита луда глава» — така мислеше за мен, обзалагам се! Смята, че е успял да ме подлъже, както се подлъгва дете да глътне лекарството си! Но трябва да призная, че беше прав за къщата. Начинът, по който я обикаля в неделя сутрин, докато полива цветята си, а и колко време отделя само за онези дреболийки по полиците... Сигурно е държал посвоему на нея, за да защитава така интересите ѝ. Но защо, по дяволите, не се ожени за нея? Едва ли държи много на жена си. Какво става, майка ми не е ли достатъчно добра за него?“

Метрото се носеше към горната част на града. Искеше да престане да мисли за Пол. Нещата, които нямаше как да промени, не трябваше да се превръщат в кървяща язва. „Гледай напред към собствения си живот и бъдеще. Концентрирай се върху решението си да станеш доктор! — заповяда си той. — Погледни онова момиче в ъгъла със затворените очи. Едва ли е на повече от деветнайсет. Толкова е слаба, а и тези тъмни кръгове под очите. След години ще се гърчи от

жестока мигрена. И друг път съм виждал хора като нея. Вероятно ще си въобразява, че не е добре със сърцето.“

И Ханк продължи да изследва непознатата, като че ли тя бе пример от учебник. „Сигурно работи в някой голям супермаркет, вероятно в магазина с намалени цени в безистена, не е облечена достатъчно модерно, за да работи по горните етажи. Такава като нея никога няма да бъде приета на работа при майка ми...“

Иска ми се хора като това момиче или тези, с които се разминавам по улиците, да не ме натъжават толкова лесно. Каква разлика между моята улица, спокойна и тиха, с ветрилообразни прозорци над вратите и зелени храсти в големи саксии, от една страна, и тесните, отблъскващи, гъмжащи от хора улички, които виждах през лятото от колата за бърза помощ! Спомням си апартамента над бара на Десето авеню... апартамента, от който Донъл Пауърс е тръгнал да завладява света. Бен ми го показа преди години. Донъл обичаше с гордост да изтъква откъде се е издигнал, онова възплъщение на злото... Но след време престана да говори на тази тема.“

Когато слезе на Лексингтън авеню, момичето все още спеше. На изхода на метрото седеше безкрак просяк. Всички минаваха бързо край него: за тях той беше само част от градския пейзаж. Ханк зарови в джоба си за монета и я пусна в протегнатата му ръка, като внимаваше да не я докосва. После се засрами и му се искаше да се върне и да му каже нещо, да го погледне по човешки. Но какво можеше да му каже? И освен това щеше да закъснее за влака за Филадельфия.

„Съжалявам хората — мислеше той — и знам истинския смисъл на думата «братство». Но понякога съм концентриран само в себе си негодник, мисля само за моите проблеми и планове. Сред първенците на класа. Нобелова награда за медицина. И тъй нататък.“

[1] Уилям Рандолф Хърст (1863–1951), американски издател на вестници и списания. — Б.пр. ↑

[2] Фредерик Остерлиц Астер (1899–1987), американски танцьор, хореографи филмов актьор. — Б.пр. ↑

17.

— Ти си проклета глупачка! — изсъска Донъл. — Нямах никакъв шанс в съда! Взе децата ми и напусна дома ни!...

Бяха в кабинета на Алфи в задната част на къщата: малка стая с нисък таван и само един прозорец. Донъл седеше кротко и говореше тихо, но създаваше впечатление, че запълва цялата стая. Мег се принуди да му обърне гръб, за да поеме дъх. Сега беше с лице към прозореца и овощната градина, сред която вятърът завихряше дребен сняг.

— Имах причина — заяви тя, без да го погледне. — Постъпката ти... — Споменът за онази нощ, унижението, чувството на безпомощност, на нищожност... лишаването от елементарната свобода да разполага със собственото си тяло... Стори й се, че ще се задуши.

— Причина! Кой ще ти обърне внимание? Ти си ми съпруга! Имам всички права над тебе! Причина, представи си! Смешно е.

— Ще настъпят времена, когато няма да бъде смешно. Когато брачният документ няма да дава право на мъжа да изнасилва жена си.

— „Изнасилва!“ „Ще дойде време!“... Сигурно! Предполагам, че ще дойде време, когато ще се разхождаме дори по Луната! Не, откажи се, Мег. Нямах никакъв шанс в едно дело за развод. Нямах нито едно валидно оплакване срещу мен. Получавала си всичко, което си искала.

— Никога не съм искала дори деветдесет процента от нещата, които сипеше върху мен.

— Празни приказки! Ти напусна леглото и къщата ми. Ето какво има значение.

— Няма да се върна. — Спореха по този начин вече почти два часа и тя беше изтощена. Но вероятно собственото й усещане за лична крехкост в сравнение с бликащата му енергия й вля допълнителна сила. — Няма да се върна, разбери. Няма сила в света, която да ме принуди да променя решението си.

Донъл стана и се изправи над нея. Гледаше я с озадачено любопитство, сякаш я виждаше за пръв път.

— Щом ме мразиш чак толкова...

— Не те мразя, Донъл.

„Да мразиш някого означава да желаеш смъртта му“ — мислеше тя. А тя желаше само да живее далече от него. Нека да преуспява и в бъдеще. За нея той беше чужденец. Всичко, свързано с него, внезапно ѝ стана чуждо: и слуховете за престъпленията му, и политическите му разбирания, и ненаситният му апетит за пари...

— Винаги си била странна... някак различна... — Очите му я разглеждаха с нов интерес.

— Заради което всъщност ме избра. Защото бях различна от жените от твоето обкръжение.

Той се приближи до прозореца и се взря в момчетата, които се биеха със снежни топки между дърветата в овощната градина.

— Кои са тези момчета, с които играят децата ни?

— Техни съученици.

— Трябваше да се досетя. Кои са те? Какви са?

Този път тя го разбра.

— Един от тях е син на министър, другите са деца от селото. Бащата на Джими коси ливадите през лятото и помага за това-онова през зимата. Анджело е дете на италиански имигранти. Бащата е бръснар.

Бузите на Донъл потръпнаха гневно.

— Изкара ги от първокласно частно училище и ги стовари в ничия земя, за да играят със синове на бръснари!

— За бога, ти самият си ходил на училище в кухнята на ада, според собствените ти думи! Какво всъщност искаш да кажеш?

Донъл удари с юмрук в дланта си.

— Нима допускаш за миг, че искам децата ми да се върнат там, откъдето съм тръгнал аз, за да повторят изминатия вече от мен път? Не! Искам те да поемат щафетата от мен и да продължат пътя ми, когато вече няма да ме има! Кое то няма да стане скоро, разбира се. Искам синовете ми да се състезават с най-добрите и да побеждават, да бъдат на върха! Нима не знаеш, че нещата в този свят се решават от кастата и класата? Най-добрите училища, връзките — всичко се прехвърля по-късно в света на бизнеса и оттам — в правителството. Не, няма да ги оставя тук. И това е последната ми дума. — Снобизмът му я отврати. Но в думите му имаше някаква доза истина. Тя самата бе

получила най-доброто възможно образование. — Слушай, Мег. Слушай ме внимателно, докато пак изброявам какво можем да направим оттук нататък. Пред нас има два възможни изхода. Развеждаме се тихо и прилично. Аз не искам развод, ти го искаш и ти започна всичко. Но ако искаш твърде много, ще се боря. Тогава ще се разведем по възможно най-мръснишкия начин и аз ще спечеля. Направи избора си. Последното или приличен компромис?

— Какъв точно?

— Искам да запазя бащинските си права над децата. Тими и Том да отидат веднага в прилично училище. Те са на дванайсет и тринайсет години, време е. Момичетата са още малки, нека да останат засега тук. Ще ти осигуря подходяща издръжка. — Устните му се изкривиха в саркастична усмивка. — Няма да има обаче хермелинова наметка и шофьор.

— Никога не съм искала нито едното, нито другото. Забравил ли си? Хермелиновата наметка беше против принципите ми. Мразя измъчването на нещастни създания в капани само за да мога аз или други като мен да се увиват в кожата им.

— Добре направих, че запазих тази къща за баща ти — продължи Донъл, без да обръща внимание на отговора ѝ. — Достатъчно голяма е, за да ви побере всички. Освен ако решиш да се преместиш обратно с момичетата в нашата къща — аз ще изляза разбира се. Вече търся апартамент на Пето авеню в Ню Йорк.

— Ние ще останем тук — заяви тя. — Израсла съм тук. — И в нея отекна странно ехо. „Израсла съм тук...“ Думи, навяващи тъга, но и странен покой.

— Сигурна ли си, че не искаш къщата?

Мег поклати глава. Онази претрупана къща в богато предградие — НЕГОВАТА КЪЩА, НЕГОВИЯ ИЗБОР! — не. Освен това той ще се чувства свободен да идва, когато поиска, ще се качва по стълбите, ще влиза в спалнята... Нямаше вяра, че на този свят има закон, който да го държи настрана. Ще прави това, което иска. Както винаги.

— Апартаментът ще бъде достатъчно голям, предвид нуждите на всички деца. Ще бъда честен по отношение на децата. Нямам намерение да те лишавам от тях, нито пък аз ще се съглася на каквато и да било изолация.

„Те ще бъдат повече негови, отколкото мои — мислеше тя. — Повече от ясно е още отсега. Дори напълно непознати го забелязват. Единственото изключение е Агнес. Не е нещо ново за него. Вече е разочарован от нея, въпреки че не признава. Вижда прекалено много от мен в нея...“

Някой почука на вратата.

— О, извинявайте — наруши мълчанието Емили. — Реших, че сте приключили досега и ще хапнете нещо. Какво ще кажеш за ранна вечеря, преди да тръгнеш, Донъл?

— Благодаря, мамо. Много мило от твоя страна, но не съм гладен.

„Мамо“, казано целенасочено и подчертано. А Емили е така унижително любезна... Разбира се, след като единственият ѝ приход е заплатата, която Донъл плаща на татко срещу управлението на недвижимите му имоти! Кризата още не е отминала. Колко ли милиона са безработните? И няма да отmine, преди да започне новата война...“

Донъл вдигна балтона, който беше метнал небрежно на един от столовете.

— Споразумяхме ли се, Мег? Ако е така, няма защо да стоя повече тук.

— Да.

Емили въпросително погледна единия, после другия.

— Ще се развеждаме, мамо — заобяснява Донъл. — Спряхме се на тъй наречения „приятелски“ развод. Но ти и татко нямате причина за безпокойство. Той ще запази работата си.

— Благодаря, Донъл. Винаги си бил много внимателен.

— Ще поговоря с децата, преди да тръгна.

— Те играят навън. — Емили забърза след него. — Много съжалявам, че нещата се обърнаха така, Донъл.

— Така се завъртя зарът. Човек не може винаги да печели. Довиждане, Мег. Ще се обаждам.

Двете жени го проследиха с поглед през половината прозорец на двете крила на вратата. Видяха как момичетата, които се пързяха с шейна по алеята за коли, зарязаха всичко и се втурнаха към баща си. Закатериха се по него с радостни викове и писъци.

— Погледни само как са се впили в него! Не искат да го пуснат — обади се Емили. Забележката беше косвено обвинение. Мег с лекота

разчете мислите ѝ: „Жената принадлежи на съпруга си и задачата ѝ е да пази целостта на семейството. Не ми говори за личните ви проблеми. Те са между вас двамата. Една умна жена намира изход от всички проблеми. Никой не може да бъде толкова щедър, колкото беше той.“

„Разбира се, всички сте добре дошли тук, скъпа — беше ѝ казала тя. — Все ще се справим някак. — Бе плакала и бе прегърнала Мег със съчувствие и жал. Но беше объркана и изпълнена със съмнение. — Доста смущаващо все пак... Искам да кажа... напусна го така внезапно... Излезе от дома му и — край... Хората ще има да се чудят.“

„Аз самата се чудя — мислеше Мег сега. — Изминах толкова дълъг път от момента, когато го видях, облегнат на полицата над камината в къщата на Леа... Толкова вода изтече от този миг, когато го пожелах... Искях го повече от всичко друго на света... исках да ме обича... Какъв дълъг път изминах оттогава досега... Дали е възможно и той да усеща същата тъга?“

— Погледни ги! — възкликна Емили.

Момичетата се опитваха да го теглят с шейната. Мег се обърна настрана.

— Ще отида да помогна на Елзи в кухнята.

Елзи беше възрастна жена, последната от прислугата им. Не беше честно да се стоварят още шест души в къщата и да се очаква от нея да върши всичко сама.

Вечеряха, измиха и прибраха посудата, децата се качиха по спалните си на горния етаж. И пак, както всяка вечер в последно време, от четирите ъгли на стаята се надигнаха въпроси, изпълниха я, изтласкаха въздуха от нея... Премълчани, но ясно видими в стиснатите устни на Емили въпроси... И в тревожните погледи на Алфи иззад вестника, въпреки трогателните му опити да ги прикрие.

Часовникът в коридора, едно от антикварните открития на Емили, звучно отброи девет удара. Няколко минути по-късно от горния етаж се понесе шум от наливане на вода: Емили пълнеше ваната си.

Тази вечер Алфи най-сетне се реши да я погледне право в очите.

— Майка ти е много разтревожена. Безпокои се за бъдещето ти.

— Тя смята, че трябва да се върна при Донъл.

Алфи не го отрече.

— Мег, признай, че не каза почти нищо, нали? А между съпруг и съпруга... — запелтечи той и накрая млъкна. — Надявам се, че единствената причина не е онази грозна случка на приема на Леа, нали?

— Разбира се, че не е. Но тя го разкри достатъчно, нали?

Кучетата, които спяха в краката на Алфи, внезапно скочиха и се впуснаха към задната част на къщата. Той стана, за да ги върне.

— Миещи мечки. Има едно семейство в овощната градина. Всяка вечер им изнасям остатъци от вечерята. — Погледна часовника си. — Девет и половина. Тази вечер са подранили. Обикновено не идват преди десет.

На стената, до която бе застанал, имаше глава на елен: младо животно с красиви рога. Разбира се, беше я купил: човек, който храни семейство миещи мечки, борави с пушка толкова, колкото със Страдивариус. Но искаше да даде вид, че участва активно в популярните спортове на провинциалните джентълмени. Което естествено не беше истина, както и неохотното му ходене на църква с Емили.

Кучешкият вой прекъсна потока на мисълта му. Той се приближи до Мег и я погали по косата.

— Радвам се, че си тук, Меги. Е, да, съжалявам за тревогите ти, но се радвам, че си тук. Къщата бе така самотна... Сега пак е пълна с деца: пет малки и моето собствено голямо дете! — Целуна я по челото. — Никога не забравяй, че вратите на този дом са винаги отворени за теб.

Когато я остави сама, тя закрачи безцелно из стаята в търсене на някакво занимание. На една от масите лежеше разтворен голям албум — вероятно от баща ѝ. Емили не бе сантиментална жена и не се поддаваше на носталгия по миналото: то не представляваше интерес за нея. „Но аз съм като татко“ — помисли Мег и сложи албума на скута си.

В него бяха подредени много стари снимки. Ето ги на предната веранда, седнали на плетени столове под готическите завъртулки на покрива. Роклите на жените с малки, изплетени на една кука копчета без илици, вероятно бяха от бял лен или фина тъкан за носни кърпички: цветовете бяха много избелели. А мъжете се перчеха с къси голф панталони, плетени чорапи с ромбовиден модел и двуредни

спортни сака. Вероятно е било неделя, а Алфи обичаше да спазва традициите...

Ето ги на вечеря... Тежка вечеря с много нишесте и захар, мазнина и сладки картофи с богати сосове... Сладоледът, разбит сутринта на кухненските стъпала, сега се издигаше с формата на купол или бомбе върху всяко парче сладкиш...

Мег обръщаше бавно страниците. Ето го и първото ѝ пони. А тук е и Доти, крава от породата Джърси. Сети се, че тя спечели втора награда на районния панаир. А това са Пол и Мериан преди женитбата им: Пол почти не се е променил, но тя бе станала неузнаваема! Ето и котката, която роди дванайсет котенца и Мег ги бе хранила с пипетка: всички оживяха!

Пожълтелите снимки излъчваха усещане за лято и августовска мараня. Прекрасното любимо лято!

Десет звънки удара отбелязаха часа. Мег затвори албума, облече палтото си и излезе. Побелялата земя отразяваше бледата лунна светлина. По пътеката към оборите се бе натрупал сняг и тя внимателно стъпваше в следите, оставени от баща ѝ. Всяка стъпка се съпровождаше от тихичко проскърцване.

След първата размяна на поздрави с Донъл този следобед баща ѝ се бе оттеглил дискретно към оборите. Всъщност той имаше навика да извършва ежедневни проверки, сякаш бе възможно за една нощ покривът да протече или подовете да загният. Знаеше защо той ходи там. Отиваше, за да си спомни конете за езда пред яслите и онова великолепно стадо крави от породата Джърси: всяка в своята преграда, заета с насипаното пред нея зърно... Оборите бяха отдавна празни, но Алфи упорито ги обхождаше с поредното обещание пред себе си, че един ден ще възроди този топъл кипящ живот. Глупави, безпочвени мечти, но те я изпълваха с нежност.

Мег изкачи хълма. Оголените дървета ѝ помогнаха да види изкуственото езеро, сега потънало в тъмна остра трева. Тук, все още обвита в облака на блажената невинност на петнайсетте си години, за пръв път бе осъзнала силата на сексуалното привличане между мъжа и жената: бе попаднала на Леа и Бен, притиснати в страстна прегръдка...

Всичко отмина, всичко се стопи в мъглата на изживените вече дни. Бен е мъртъв, а Леа — омъжена за човек, така различен от него,

както са различни нощта и денят. Нима някой би могъл да предскаже тези развития тогава?

Човешкият живот е низ от промени, бърза река — никой не може да я задържи или спре.

Алфи бе от онези хора, които непрекъснато се връщаха към миналото и копнееха да го изживеят отново. „Татко иска да стана пак дете: най-голямото между собствените ми деца. Да му принадлежа, както принадлежах по един напълно различен, ужасяващ начин на Донъл. Единствената разлика е, че татко ми предлага и обич. Тук ще бъда в безопасност, също като момиченцето на стъпалата на предната веранда от старата снимка...“

Мег стоя дълго време, облегната на дънера на една от брезите в търсене на отговор, на изход за себе си. Облаци погълнаха луната и тя тръгна обратно към къщата, без да го е намерила.

18.

Хиляда деветстотин трийсет и девета година забърза с шеметното темпо на препускащите едно след друго събития. Само преди месеци Пол бе наблюдавал връщането от Германия на господин Чембърлейн — черен щъркел с размахан черен чадър — с лозунга „Мир за нашето време“. Беше чел и речта на Чърчил пред Камарата на общините: „Претърпяхме пълно поражение... всички страни на Средна Европа... ще бъдат въвлечени в мощната система на нацистката политика една след друга... И не мислете нито за миг, че това ще бъде краят... То ще отбележи само началото.“

Мирът се отдалечаваше с всеки изминат ден. Бе направена първата фактическа крачка към надвисващата война и Пол бе подложен на страхотен натиск от нуждата за бързо вземане на решения, придружени е действия. Изтичаха последните мирни дни и с тях — последните шансове за бягство от врящия котел, в който предстоеше да се превърне Европа. Беше твърде късно за братовчедите му, не бе способен да помогне и на единствените други хора, които познаваше лично. Писмо от Илзе му нанесе още един жесток удар: двамата с Марио бяха станали граждани на Италия едва миналата година, но сега гражданството им бе анулирано и ги гонеха от страната! Илзе пишеше, че минават в нелегалност, докато открият страна, която би ги приютила.

Криене... шепнене зад затворени врати и спуснати пердета, вечен гърч и бяг от опасност към опасност — подгонено животно! Гордата жена със силен характер в бялата лекарска престилка... Жизнерадостната жена, която с лекота въртеше кормилото от завой на завой по стръмния планински път, огласяйки го със смеха си... Как така? Трябва да има някакъв изход за нея!

Оказа се, че няма такъв... „Квотата за поляци е изпълнена за години напред“ — каза му Хени. Тя бе започнала работа като доброволка в помощ на бегълците. Със същото се бяха ангажирали и много други великодушни жени, между които бе и Мериан.

През пролетта нацистите унищожиха храбрата чехословашка република и Чембърлейн трябваше да признае, че Хитлер е излъгал и че Мюнхенското споразумение не струва повече от измамния блясък на фалшива монета. През пролетта руснаците изритаха министъра си на външните работи Литвинов — защото беше защитник на мира и освен това евреин! А през август най-големите врагове — Сталин и Хитлер — обявиха съюза си и смаяха света!

Хитлер нападна Полша на първи септември.^[1] „Това е само първата му стъпка — мислеше Пол, — преди да измами Русия и да прескочи полската граница.“ Два дни по-късно Франция и Англия обявиха война на Германия, а „Атиния“ бе потопена край брега на Ирландия, недалеч от лобното място на „Лузитания“ преди много години. И въпреки че ставаше отдавна предсказваното от него, той изпитваше странно усещане за нереалност...

Войната и особено нацистко руският пакт погубиха Дан Рот. Поне така твърдеше Хени след трагичното събитие. Разбира се, Дан никога не е бил комунист, но — както множество заблудени либерали — беше поддържал тезата от необходимостта да се даде честен шанс на руския експеримент. Когато новината за съюза между Германия и Съветския съюз бе потвърдена, той загуби ума и дума. А когато избухна и войната, независимо от многократните му заклинания, че: „Никога няма, не, не е възможно да избухне!“, той се затвори в себе си.

От няколко години Дан работеше в лабораторията си върху идея за прибор за електронно сканиране. Надяваше се, че с него ще облекчи диагностиката на някои болести. Напоследък живееше с приповдигнатото настроение на изследовател, който се приближава до ценни резултати. А сега седеше с часове пред работния щанд с лице, скрито в дланите. Как бе възможно да направят такова нещо? В такъв случай тяхната дума не означава нищо... всички онези помпозни приказки за човечност и равенство се оказаха празни думи, лишени от съдържание...

По-късно Пол се питаше какво тайнствено подреждане на звездите го бе отвело при Дан тъкмо в онази тиха есенна вечер. Докато шофираше край Хъдсън, той забеляза огромните параходи, заварени сред океана при обявяването на войната, сега завързани за кея в очакване на допълнителни нареждания от собствениците. Между тях

бяха любимият му „Куин Мери“, а близо до него се намираше и гордият корпус на „Нормандия“.

За миг при него пак се върна онзи сумрачен зимен следобед, когато тръгна с „Нормандия“ за Франция и Германия... В ушите му пак заплака траурният зов на сирената, а на вратата се появи лицето на Леа с познатата закачлива усмивка...

Оттогава бяха изминали само три години, но така пренаситени със събития, че биха могли да бъдат и век. Сега войната заплашваше всичко, което превръщаше света в дом: предчувствието за лято, дори сладостта на изкуството, но преди всичко любовта между хората... Вкъщи кризата бе отшумяла и двамата с Мериан се върнаха към предишната си вота и еднообразие. Само от време на време Пол улавяше тъга и напрежение в погледа на жена си и отговаряше веднага с успокоителна усмивка, дума или жест. Вътрешно чувстваше страха ѝ: „Не ме напускай, Пол!...“

Тази вечер усещаше с особена сила самотата, изпитваше жестока нужда от човешка топлина, разбиране и съпричастност. Леа бе вече недосегаема за него, Ханк все още го избягваше, а Мег се криеше в дълбоката провинция, опитвайки се да събере сили за нов живот. После се досети за Хени и Дан и си помисли колко хубаво би било да ги заведе на вечеря. Дан сигурно все още бе в лабораторията си.

Там бе непоносимо задушно. Прозорците бяха отворени, но през тях нахлуваше неочаквано горещ за сезона въздух.

— Не е добре да стоиш на такава горещина — заувещава го Пол. — Слушай, ще ти дам ключа за вилата ми на острова, ще осигуря и кола да те закара дотам. Защо двамата с Хени да не прекарате на чист въздух две седмици поне?

Дан поклати глава.

— Не искам да зарязвам работата си точно сега, когато съм на прага на истинско откритие.

— Идеите ти няма да изчезнат след две седмици.

— Не мога да се откажа от цели две седмици работа на моите години, Пол.

— Хубаво, нека да не е две седмици, нека да е една събота и неделя само — настояваше Пол. — Знам, че Алфи ви е поканил да му гостувате един-два дни.

— Хайде да поговорим по този въпрос по-късно. Но ще вечерям с удоволствие с теб.

— Само отлагаш нещата — въздъхна Пол, — но хайде да тръгваме.

Дан се изправи с усилие. Взе сакото си, затвори външната врата и точно обръщаше ключа в ключалката, когато падна.

Лежа три дни в кома. Пол и Хени седяха до болничното му легло и чакаха. Почти не разговаряха, всеки бе зает със собствените си мисли.

— Естествен, мил и нежен — чуваше я той да шепти понякога.

За една нощ две дълбоки бръчки прорязаха бузите ѝ, но очите ѝ останаха сухи. Тя почти не ги снемаше от Дан.

„Да, права си: той е всичко това“ — би могъл да каже Пол и мислено добави към трите думи още: горд, смел, щедър, непрактичен, избухлив — и мисловният портрет на Дан бе завършен.

И като че ли Хени разчете мислите му, защото след миг добави:

— Никога няма да разберем какво раждаше главата му през последно време... То никога няма да види бял свят...

Защото и двамата знаеха, че Дан приключва земния си път.

Тя погали ръцете му. Същите тези ръце, които някога са опознавали тялото ѝ... Веднъж тя кротко отпусна глава до рамото на съпруга си. Колко ли нощи са лежали така!

Предложиха им храна, но тя отказа, като продължаваше със сухи очи и съсредоточено да следи едва забележимото дишане на Дан.

Пол настоя да я отведе вкъщи да отдъхне, но Хени го погледна само за миг с тези разширени сухи очи и поклати глава.

— Искам да запамята всичко, всичко! — почти извика страстно тя. — Не разбираш ли? Няма да го видя повече... Нима не разбираш?

Ханк дойде да види дядо си. Стоя няколко минути, взрян в неподвижно проснатата фигура на леглото. Дан някак неочаквано се бе смалил и свил като зародиш в утроба.

— По дяволите! Дявол да ги вземе всички до един! Те отнеха силата на ума ти, за да го използват в гадните си войни... за да сеят насилствена смърт!... Войните, които ти мразеше — извика той.

„Дан от главата до петите, както винаги“ — помисли неволно Пол. Виждаше спомените, който кръжаха сега в главата на Ханк. Малко момче пред пианото: Дан ласкаво поставя пръстчетата му върху

черно-белите клавиши... Искаше му се да прегърне източената фигура до него, но разривът между тях все още не бе преодолян, студеният поглед на Ханк го отблъскваше и държеше настрана.

После го връхлетяха и собствените му спомени: кухничката в апартамента в бедната част на града, където бе разговарял като ученик с Дан по общочовешки теми, за които вкъщи рядко се отваряше дума. Дан го слушаше внимателно и с интерес, като че ли беше личност със забележими виждания по всички въпроси. „Той ми помогна да порасна“ — мислеше Пол.

Така стояха те около смъртното легло на Дан и чакаха... Вечерта на третия ден докторът настоя Хени да се прибере вкъщи да отдъхне поне малко. Когато Дан издъхна. Пол беше сам.

Колко различна беше смъртта от начина, по който я представят в романите! По техните страници умирацията лежи с достойнство и се сбогува със света и близките си с простишки, но разкъсващи сърцето думи, преди в пълно съзнание да поеме последния си дъх. А всъщност човек просто се изплъзваше незабележимо в непознатите пространства извън света на живите... без каквато и да било драстична граница между двата свята... Само измерването на пулса посочваше разделителната черта между „тук“ и „там“. Отива си човекът безмълвно и без усмивка, стопява се в нищото, самият той сведен до нищо. Без да иска, човек се бунтува вътрешно: Как е възможно? Само преди няколко дни той бе огромен като планина! Къде отива натрупаното знание? Изчезва в небитието, стопява се... „Бих желал да имам сигурната вяра на някои хора в съществуването на друг, прекрасен живот след смъртта, живот, в който нищо скъпо на сърцето не се губи и в който се живее блажено в някаква огромна синя вечност...“

В малкия дом на Хени дойдоха много хора: ортодоксални евреи с дълги черни палта и къдрици отстриани, атеисти, профсъюзни лидери, работници, учители и бивши ученици...

Дойде дори Донъл Пауърс. „За щастие — помисли с благодарност към слепия случай Пол — не се срещнахме.“ Пак се сети за времето, когато Донъл освободи Дан от затвора. Знаеше, че става дребнав, но бе сигурен, че никога няма да преодолее раздражението, свързано с този спомен.

Мег Пауърс взе решение през седмицата на траур за Дан. Един ден при нея се завърна с нова сила отдавнашна идея, която се бе появявала бегло от време на време, преди веднага да бе отблъсквана. Беше я отхвърляла като глупава и недостойна за обмисляне. Но тя упорито се връщате отново и отново.

Защо да не се върне в университета и специализира ветеринарна медицина? „Смешно е — укоряваше се тя. — Защо смешно? Тук няма нищо смешно. Аз съм на трийсет и пет години, с двама сина и три дъщери... Как да не е смешно? Но какво общо има между тези две напълно различни неща? Знаеш, че го искаш и сама се досети за тази възможност. Така е. Напълно вярно...“

И тя си спомни многобройните, отдавна забравени създания: зайци, безстопанствени котки, птички със счупени крилца, за които се бе грижила в самотното си детство. Минута по-късно се скара на себе си: „Чиста сантиментална глупост! Откъде съм сигурна, че ще имам способността и упоритостта да издържа?“

Но се виждаше да го върши. Нима трябваше да се остави да вегетира, докато децата ѝ растат и всяко поеме пътя си, в очакване на месечния чек на Донъл?

Отиде да разговаря с него. За пръв път влизаше в офиса му — в миналото той дори нямаше офис! — и се чувстваше повече от неловко. Той я погледна намръщено иззад трите телефона на лъскавото си бюро.

— Останах с впечатление, че сме стигнали до взаимно задоволително финансово споразумение.

— Така е. Но има нещо, което желая да добавя. Напоследък обмислях някои неща и реших, че мога да...

— Предупреждавам те да бъдеш кратка. Току-що се върнах от съболезнователно посещение при леля ти и вече съм закъснял за важна среща.

— Само няколко изречения, Донъл. Бих желала да ми дадеш — да ми заемеш — още малко пари в продължение на няколко години. Ще ти ги върна.

— За какво?

— Искам да се върна в университета, а обучението е скъпо.

Донъл повдигна вежди:

— Вече беше в университет. Завършила си.

— Знам. Става въпрос за нещо друго. Искам да придобия определена професия. — Поколеба се. Той бе готов да ѝ се подиграе: повдигнати вежди, иронично потръпване на устните му — до болка познати признаци! Но пое дъх и продължи: — Искам да стана ветеринарна лекарка. Ще ми са нужни четири години.

— Какво! — Изненадата му бе последвана от саркастичен смях. — Да не си полудяла — кой ти пъкна тая налудничава идея в главата?

Беше се подготвила за тази реакция.

— Обичам животните и винаги у мен е съществувало неясно желание да върша нещо, свързано с тях... Знам, че точно това е нещото, което бих желала да върша в живота си. Осъзнавах невъзможността му и го потисках. Но сега мисля, че трябва да го осъществя.

— Направо е абсурдно! Какво ще кажат родителите ти?

— Естествено мама ще заяви, че е много необичайно за една жена, а татко ще иска да остана вкъщи — отвърна тя честно.

— И ще бъдат прави. Напълно съм съгласен с тях.

— Преди никога не зачиташе тяхното мнение.

— Винаги има един момент, когато започваш да вършиш нещо за пръв път.

— Явих се на интервю в университета на Пенсилвания. Те бяха много внимателни, дадох ми кураж и смятам, че ще ме приемат.

— Не си губиш времето, нали?

— Не. Писах до моя университет за препис от документите ми. Бях силна студентка.

— Защо не избиеш тези глупости от главата си? Достатъчно ангажименти имаш като майка.

— Мога да съчетая и двете неща. Ще се справя. Погледни Леа! Работата не ѝ попречи да отгледа Ханк.

— Тази жена! Тя ли е най-добрият пример, който успя да ми изръсиш? Не, изобщо не искам да я гледам: нито нея, нито когото и да било друг във връзка с глупавите ти идеи.

Мег го погледна втренчено. Нищо не можеше да го помръдне, щом като веднъж вземе отрицателно решение. Той я погледна студено.

— Тази сутрин съм много зает. Време е да приключим с този разговор.

— Отказваш да ми помогнеш, така ли? Нека да приемем, че идеята ми е смешна и глупава. Това си остава за моя сметка, нали? Но щом веднъж започна, ще продължа докрай и ще ти изплатя заема с лихвите. Защо не приемеш, че правя просто предложение за вид бизнес и нищо повече?

— Отговорът е „не“, Мег. А сега те моля да ме освободиш от присъствието си и да ме оставиш да работя. Ако държиш да говорим за нещо разумно, ще те изслушам най-търпеливо.

Сумата, която му искаше, бе повече от нищожна за него — по-малка от цената на една от гривните, които ѝ купуваше. Той стана, за да я изпрати до вратата, но тя мина бързо край него, разтреперана от гняв.

— Благодаря ти за нулевия резултат от разговора ни. Ще се обърна към братовчедата Пол.

— Направи го — подхвърли Донъл зад гърба ѝ.

Целия следобед на същия ден Мег прекара с Пол на малката покрита веранда пред дома на Хени. Може би се задържаха там, защото слънчевите лъчи бяха затоплили камъка и развеселили скромната уличка: жени клюкарстваха на групички, деца на ролкови кънки прелитаха край тях, от ъгъла се носеше мелодичният зов на звънеца на уличен продавач на сладолед... Свят, различен от техния — светът на Дан.

— И така, Мег, скъпа — изрече Пол след успокоителна и за двамата пауза, — не се безпокой за парите. Обади се от колко се нуждаеш за такса в университета и за наема на малък апартамент във Филаделфия. Ханк е там и съм сигурен, че ще ти помогне да намериш най-подходящия за теб.

— Пол, този път ще сложа живота си в ред, ще видиш!

— Разбира се, че ще го направиш. На път си вече да го сториш. И рано или късно ще срещнеш и друг мъж — истинския...

— Мъж! Кой ще обърне внимание на жена с пет деца?

— Защо не? Ти си все още хубава, Мег.

„Ако не ми беше братовчед, щях да се влюбя в него“ — мислеше Мег. Зачуди се за него и Леа — не успяваше никак да ги види заедно. Но и никога не бе приемала, че той принадлежи на Мериан. Как се събират по двойки мъжете и жените? Каква с тази тайнствена сила, която ги хвърля — понякога съвсем неподходящо — един към друг?

Всички бяха против брака ѝ с Донъл, смятаха, че нямат нищо общо помежду си, а те бяха преживели щастливо заедно толкова много години... И вероятно още щяха да бъдат семейство, ако истината не бе излязла наяве. Колко е странно всичко — животът, отношенията между хората...

— Забележителна двойка, Хени и Дан — прошепна тя. — Толкова много си приличаха! Човек мислеше за тях като за една личност.

— Защото бяха една личност.

— Любов за цял живот...

— Любов за цял живот — повтори Пол.

Нещо в гласа му, неволно трепване може би, я накара да се обърне и да го изгледа внимателно. Той бе отправил замислен поглед към улицата, но тя чувстваше, че в този момент вижда нещо съвсем друго...

„Питам се...“ — помисли си тя и се спря. Нямахте смисъл да се впуска в безцелни предположения. А и ставаше късно.

— Пол, как да ти благодаря?

— Като се справяш добре, друго не искам — отговори той бързо.

— Ще ти се издължа веднага щом започна да печеля. С лихвата.

— О, да, разбира се. Най-високият процент плюс още един — засмя се той и я целуна.

Мег беше приета във факултета по ветеринарна медицина. Премести се заедно с трите момичета в малък спретнат апартамент близо до университета, обзаведе го с простичките мебели, които закупи, пренесе книгите си, както и някои допълнителни мебели, които ѝ дадоха Емили и Алфи, въпреки че бяха сериозно шокирани от новото развитие на нещата. Резултатът беше жизнерадостен, но толкова скромно, че Люси и Лорета бяха ужасени. Агнес, за която бе определена малката северна спалня, предназначена някога за прислужницата, се настани без оплаквания и веднага сложи триножника си до прозореца.

Тими и Том заминаха за училището си, където незабавно създадоха футболен отбор и не изненадаха никого с ентузиазирани

си писма до вкъщи: ентузиазмът винаги е бил най-характерната особеност на братята.

Донъл купи апартамента на Пето авеню, за който бе говорил, хубав голям апартамент недалеч от Плаза хотел. Мег никога не го видя, но децата го описаха с подробности, независимо от липсата на интерес от нейна страна. Люси и Лорета бяха истински впечатлени. Вече дванайсетгодишни, те бяха много по-добре информирани за модните насоки, стилове и цени, отколкото майка им някога е била, и естествено сега демонстрираха много по-силен интерес към тези неща от нея.

— Трябва да видиш спалнята ми — докладваше възторжено Лорета. — Прозорците ѝ са обърнати към парка. Декораторът на татко е препоръчал художник и на една от стените има стенопис: алея в градина, слизаща надолу към изкуствено езеро с два лебеда в него. Истински разкош!

След седмица, прекарана в Ню Йорк, двете близначки се върнаха с нови бели кожени палта. Донъл ги бе завел на две модни ревюта на Бродуей и на вечеря в „Уолдорф“. Личеше си, че изгарят от нетърпение да отидат отново в Ню Йорк.

Агнес, която бе останала вкъщи с простуда, също трябваше да ги придружи при второто им гостуване в Ню Йорк.

— Но аз не искам кожено палто — чу я случайно Мег. — Толкова е жестоко! И мама мисли така, а и Ханк.

— Ханк е смотаняк — отсече Лорета.

Ханк, сега трета година студент, бе поел върху себе си грижата за Мег. Уреди с портиера извършването на малките ремонти в апартамента. Съветваше я преди всеки тест и я хвалеше, когато тя се справяше добре — а тя се справяше учудващо добре за своите години. Очевидно беше, че разполага с доста свободно време, защото — за разлика от по-голяма част от приятелите си — той още не се бе влюбил и отношенията му с момичетата имаха случаен характер.

Майка му обаче бе решила и бе успяла да се влюби до уши в новия си съпруг, които ѝ отговаряше със същото. И двамата живееха трескав, ангажиран живот. Шърмън притежаваше една от най-големите и богати юридически кантори в града, а Леа бе разширила бутика си: сега той обхващаше три етажа и се нареждаше сред първите имена в бранша в Ню Йорк. Добре познати, всеки в съответния кръг, в който се

движеше, Шърмънови бяха канени навсякъде. Добросърдечни и с широки пръсти, те правеха щедри дарения и човек можеше да ги види на всеки благотворителен бал.

Хени говореше с благоговение за размера на личните дарения на Леа за бежанските комитети. Но уважението ѝ се примесваше с известна нотка на ирония, когато се сещаше за предишното поколение евреи, потомци на немски емигранти, които помагаша, окайваха и се отнасяха със снизхождение към бедните руски евреи. А сега презирани бедни руснаци като Леа, вече забогатели, разтваряха с готовност портмонета за новата вълна немски евреи, които на свой ред бягаха от жестоки преследвания.

Пол се отнасяше със спокойно задоволство към личното щастие на Леа и успехите ѝ в изборния от нея бизнес, защото този беше животът, към който тя се стремеше. Беше работила усърдно и сега заслужаваше радостите му. Понякога се питаше какъв ли обрат щеше да настъпи с нейния и неговия живот, ако не бе случайната среща с Айрис онази вечер. Дали щеше да издържи на молбите на Мериан или щеше да се разведе? „Едва ли“ — мислеше той сега, след като бе прозрял и разбрал напълно предизвикващата жал крехка уязвимост на жена си.

Леа никога не запита защо не вижда и не чува нищо за Мериан. Вероятно бе прекалено заета с искрящите фойерверки на новия си живот, за да обръща внимание на този факт и да се засяга. Рядко чуваше новини и за Пол. Когато той се появи сам на годежа на една от дъщерите на Шърмън, тя прие неясното му извинение за отсъствието на Мериан без коментари. Много вероятно бе дори да почувства облекчение, ако бе наясно, че Мериан знае...

Колкото до Пол, той не беше напълно сигурен чие присъствие го смущава повече: това на Леа или на съпруга ѝ. Разбираше, че има много мъже, които не биха се чувствали ни най-малко неудобно и които биха се присмели на извънредната му чувствителност. Но той беше изграден така и не можеше да се промени.

[1] На 17.09.1939 г. и СССР напада Полша и завзема половината ѝ територия. — Б.пр. ↑

19.

Отмина сравнително спокойна зима. Хората я нарекоха „Време на фалшивата война“, тъй като не бе изстрелян нито един изстрел и нищо не се случи. Само река Рейн делеше французите от немците. Двете армии бяха толкова близо, че всяка спокойно следеше обичайните ежедневни занимания на другата.

На противоположната страна на океана се извършваше подготовка за война в голям мащаб. Най-сетне се видя краят на кризата и — както и през миналата война — пазарът на ценни книжа процъфтяваше. „Отвратителни военни печалби“ — би казал Дан. О, ако беше жив, щеше да има богат материал за коментирание! В края на годината Пол превърна в пари печалбите от акциите, даде цялата сума за благотворителни цели и се успокои. Хрумна му, че Донъл Пауърс вероятно трупа още едно богатство и се усети двойно чист.

После, в месеца на кестеновия цъфтеж в Париж, немците нанесоха изненадващ удар. Танковете и бомбардировачите им преминаха границите, които се бяха заклели да не престъпват. Белгия и Холандия бяха прегазени за часове, англичаните спасиха живота си с бягство от Дюнкерк и по новините в киносалоните в Ню Йорк се появиха картини на тълпи от бежанци.

Пол седеше в канцеларията си и четеше „Ню Йорк Таймс“. „... Всички пазари са жестоко засегнати от възможния бърз край на войната — крещяха срещу него черни заглавия, — вълна от спекулативни разпродажби... ако сегашната светкавична война пак премине в стационарна... фактът ще рефлектира в ново търговско оживление...“

Пусна ядосано вестника на бюрото си. След миг обаче пак го вдигна и продължи да чете: „Нещо повече, съвсем не е сигурно, че дори в случай на пълно ревизиране на представите за тази война перспективите на американския бизнес ще бъдат сериозно засегнати...“

Гневът му се смени с дълбока тъга. Перспективите на американския бизнес! Нито дума за мъртвите... Бизнесът и перспективите за развитие преди всичко!

Отмина и лятото. Прекрасно лято — ако човек намираще сили да стои настрана от отчайващите нощни новини по радиото. В Лондон под развалините на бомбардираните къщи умираха по шестстотин души на ден. Бе улучена дори сградата на Парламента. Немските подводници кръстосваха като настървени акули и дори заплашваха морските пътища по Атлантическия океан. Германия нахлу в Русия. Президентът Рузвелт обяви извънредно положение.

Във Вашингтон всички знаеха, че много скоро страната ще се намеси във войната. Промислени магнати и правителството заработиха по общи планове за усилено производство на танкове, самолети, стомана, въглища, камиони и вагони. Тази трескава дейност бе добре позната на Пол. Преживените мирни години отлетяха в миналото и пак се върнаха годините на войната. Когато му предложиха да отиде във Вашингтон на полуседмична доброволна служба, за да помогне при разработка на проектни методи за финансирането на това огромно усилие, той не се поколеба нито за миг.

На път за столицата един неделен следобед през декември Пол се отби в апартамента на Мег във Филаделфия. Той изглеждаше още по-претъпкан, отколкото в началото. Бяха се натрупали допълнителни вещи: книги, велосипеди и ски за зимните ваканции, които децата прекарваха с Донъл в Колорадо. Семейството се бе увеличило със стара английска овчарска кучка. Огромно добродушно животно, тя лежеше със седемте си новородени кученца на легло между печката и хладилника. Ако някой искаше да прояви деликатност, щеше да заяви, че апартаментът е неподреден, а ако реши да бъде напълно честен, щеше да каже, че е истинска бъркотия.

„Но — помисли Пол, като се огледа развеселен — без съмнение щастлива бъркотия.“ Както обикновено, близначките бяха излезли, Агнес рисувахе в стаята си, а Мег миеше пода на кухнята.

Погледна го с усмивка.

— Знам какво мислиш. Смяташ ме за немарлива. Е, Донъл не е наоколо да контролира и аз мога да си разреша лукса да бъда вярна на

себе си.

— Как си? Всъщност няма защо да питам, изглеждаш чудесно.

— Прав си. Имам много добри оценки и обичам тази работа, Пол. Този път не сгреших!

— Радвам се. Не те ли измъчва самотата? — запита той, без да добави „млада жена като тебе без мъж...“

Тя разбра подтекста на въпроса му.

— Може би да — ако не съм толкова страхотно заета. Честно казано, нямам време да се озърна.

— Ще стигнеш до финала, без да усетиш.

— Да, нямам търпение да завърша, да се устрои някъде в провинцията и да започна да печеля пари. — Засмя се. — Надявам се, че няма да искаш да ти се разплатя много бързо.

— Точно в този момент искам само да хапна нещо. Каквото имаш на разположение. Не съм претенциозен.

— Сандвичи с пилешко. Изтегли онази масичка до прозореца. Обикновено се храним там.

Докато подреждаше тежките дебели чинии и алуминиевите прибори, Пол си спомни с лека усмивка за претрупаното датско сребро на Донъл. От полицата зад гърба му върху масата между чиниите скочи едър котарак и едва не улучи рамото му. Влезе Агнес с изцапана с бои работна дреха и зелено петно на брадичката. После той често си спомняше ясно този момент: дори възклицанието на детето:

— О, братовчеде Пол! Не те чух да влизаш. — И добави: — Дойдох да помогна на мама за сандвичите.

„Всичко се е променило — помисли той. — Не само Мег, а и Агнес.“

Протегна механично ръка и завъртя копчето на малкото портативно радио върху полицата. С другата си ръка държеше голяма керамична чаша с кафе и едва не я изтърва, когато стаята се изпълни с гласа на говорителя.

Японците бяха нападнали Пърл Харбър. Всичко беше унищожено, катастрофата бе пълна. Гласът на говорителя бе развълнуван, почти истеричен, думите се изливаха бързо една през друга, почти се застъпваха... Мег и Агнес дотичаха от кухнята.

Тримата стояха на крака като вкаменени минута може би, вторачени в лицата си. Мег първа наруши мълчанието:

— Тим е само на шестнайсет години, слава богу...

— Започва се — промълви Пол. Нищо друго не успя да изцеди в този миг от вцепенения си мозък.

И моментът, и обхваналото го чувство бяха съвсем различни от представите му за вероятното начало на войната. Видя се в идващите години между много хора, които говорят едновременно къде са били и какво са правили в момента, когато ги е застигнала новината за Пърл Харбър. Новината, която още веднъж щеше да промени всеки индивид по хиляди непредсказуеми начини...

„Седях на масата — ще обяснява той — и братовчедка ми изтича от кухнята с кученце в едната ръка и лист маруля в другата...“

Късно през зимата Ханк Рот се присъедини към армията с чин първи лейтенант. Семейството се събра да го изпрати в къщата на Леа. С характерната за нея твърдост тя даваше вид, че се отнася практически към случая: дълг на страната бе тази история да се приключи колкото е възможно по-бързо и всеки човек да прояви разум и да не натоварва себе си и другите с излишни сцени. Но Пол знаеше, че тя не може да не мисли за бащата на Ханк, тръгнал за армията така възторжено в онези години. Сега бе ред на сина...

Алфи беше единственият жизнерадостен човек на това печално събиране. Той беше започнал работа по жилищен проект за самолетен завод и беше в добро настроение.

— Партньорът ми няма представа от строителство, но затова пък е богат. Той дава парите, аз върша работата, така че балансът е запазен. Не е лошо, нали? Трябва да съобщя на Донъл, че напускам.

Странно беше, но на човек му ставаше някак драго, като го чуваше да се хвали по стария начин.

Хени се безпокоеше:

— Смяташ ли, че ще го изпратят скоро на континента? Толкова много се говори за тези подводници...

— Каква ирония наистина — отговори Пол. — Точно изобретението на Дан, имам предвид оригиналната му разработка, обезопасява сега пътуването по море. Всеки плавателен съд е снабден с радар. Всички детектори са базирани на неговата работа.

Искаше му се наистина да бъде толкова сигурен, колкото звучаха бодряшките му обяснения. Следеше с поглед Ханк и сърцето му се свиваше от болка. В униформа Ханк изглеждаше някак по-възрастен и по-едър. Той минаваше от човек на човек, вземаше си довиждане.

— Е, Пол — спря се той и до него. — Винаги си твърдял, че участието ни във войната е неизбежно. — Момчето (Пол предполагаше, че винаги ще мисли за Ханк като за момче) го гледаше почти с обвинение в очите.

Пол едва намери сили да промълви:

— Внимавай, грижи се за себе си.

Стиснаха си ръце и Ханк се обърна. Чуха го да слиза по стълбите и сред внезапната тишина болезнено отекна звукът на външната врата.

Животът се промени по-бързо, отколкото бяха очакванията и на най-смелите фантазори. Въведе се дажбен режим на месото, бензина, обувките и захарта. Жените се научиха да носят груби памучни чорапи. Мериан подготвяше превръзки за нуждите на Червения кръст. Леа председателстваше благотворителни модни ревюта с филмови звезди като манекенки: събираха се средства за военните бонове. Ханк бе прехвърлен в Европа и пристигна здрав и читав в Англия. Тревожното напрежение у Пол растеше с всеки изминал ден. Месеците се навързваха един след друг и той се умори само да снове като совалка напред-назад между Ню Йорк и Вашингтон, за да седи в някакъв комитет и да прехвърля цифри. И тази дейност беше от значение, но бе прекалено отдалечена от центъра на събитията и не го задоволяваше.

После президентът назначи гражданска комисия, която да придружава войските веднага щом дебаркират на континента. Тяхното задължение бе да наблюдават и докладват за ефективността на подкрепата по въздуха. Перспективата бе примамлива. Първо и преди всичко се откриваше възможност да бъде почти на предна линия. За Пол не бе трудно да влезе в състава на комисията.

Мериан бе ужасена и цяла седмица измина в жалостиви оплаквания.

— Вече достатъчно си рискувал живота си през онази война!

— Този път няма да бъда в окопите. Нищо няма да ми се случи.

— Откъде знаеш? Всичко може да се случи. — Устните ѝ трепереха.

— Трябва да отида — убеждаваше я той търпеливо.

— Защо? Заради братовчедите ти, нали?

„Да — мислеше той, — да! И заради Илзе, и заради Марио...“

— Винаги си се чувствал задължен към тях... А е повече от сигурно, че те отдавна са мъртви.

— Още повече.

— Прекаляваш, Пол. Винаги си го правил.

— Мериан, защо не се примириш с факта, че съм просто такъв човек? Би следвало да си свикнала досега.

— О — въздъхна тя, — свикнах само с безсилието да променям решенията ти.

— Понякога успяваш, Мериан. Много по-често, отколкото можеш да си представиш. Но не и този път.

Нямаше логично обяснение защо трябва да тръгне. Всяко обяснение щеше да прозвучи детински, като че ли има погрешно разбиране за героизма или изпълнява желание, родено само от скуката. Истината беше много по-дълбока: той страстно желаше да свърши нещо истинско, да не остане до края страничен зрител на световната катастрофа.

Нареди багажа си, силно развълнуван: дрехи за лошо време, нова камера, листи за писане и бинокли.

Докато вървеше нагоре по Медисън авеню, се досети, че не с далеч от бутика на Леа. Мислеше да ѝ телефонира, но сега реши да отиде лично. В офиса си тя му показва бодро писмо от Ханк, написано с явното намерение да поддържа духа на майка си. Поговориха за Хени и после Леа се спря на повода за срещата им.

— Предполагам, че всички те питат защо го вършиш. Но не и аз.

— Благодаря — засмя се Пол. — Оценявам решението ти по достойнство.

— Няма да питам. Ще ти кажа защо. — Тя насочи острия връх на молива си към него през малкото си бюро. — Бягаш, Пол Уърнър. Не, не гледай, като че ли в следващия миг ще ме застреляш. Знам, че постъпката ти не е лишена от истинска цел и искрено желание да свършиш нещо добро. Разбирам, че си тръгнал към нещо важно за теб. Но същевременно ти бягаш от нещо или по-точно казано — от някого.

Искаш ли да поговорим? — Бе поставила пръст право в разтворената рана, за която дори не му се искаше да мисли. Разтърси го остра болка. — Не, не искаш. Смяташ, че си пъхам носа в чужди работи и си прав... Но аз те познавам доста добре, Пол. — Тя стана и постави ръка на рамото му. — Ти държиш да запазиш личните си тайни настрана от света. Добре, няма да кажа нито дума повече. С едно изключение само. Знам, че мислиш за дъщеря си и за... за нея. Колко години още ще живееш така?

Той не отговори.

— Погледни се! Би могъл да имаш света в краката си. Кога най-сетне ще намериш някого, когото да обичаш?

— Как ти откриваш този някой? — Пол чу ясно подигравката в гласа си. — Любовта не се крие зад кран на чешма...

— Ти ме откри, Пол, нали? Но просто ме изтърва, не ме задържа — не пожела...

Той се изправи и я прегърна.

— Не ме разбирай погрешно, аз съм съпруга на Бил и го обичам.

— Няма. — Целуна я нежно по главата. Странно — мислеше той, спомняйки си леглото ѝ под копринения балдахин на цветя и онази хотелска стая в Париж, където само видът ѝ го бе възпламенявал. Страстта се бе стопила като лятно облаче... останала бе само нежността.

— Съжалявам, Пол. Не трябваше да говоря така. Просто се страхувам, че може и да не се върнеш...

— Ще се върна — увери я той, — ще изиграя номер на всички, които си мислят, че няма да се върна.

„Куин Елизабет“ се полюшваше леко със затъмнени амбразури. Пресече изровения кей към мостчето, спря се да даде път на дълга колона пехотинци: младежи, почти момчета. Те се изнизаха пред него, огънати под тежестта на раниците си — напускаха страната, чакаше ги опасно и неизвестно бъдеще. Премина мостчето след тях.

Машините завибрираха и без свирки и сирени огромният параход потегли мълчаливо надолу по реката, понесъл товара си от млади хора към огъня на войната...

20.

2-и юни 1944 г.

Защо аз, Ханк Рот, започнах този дневник, защо го поддържам? Записвам неща, които вероятно няма да искам някой да прочете, когато се върна вкъщи. Накрая сигурно ще го захвърля. Пол винаги повтаря, че не иска да си спомня за неговата война и е повече от сигурно, че и аз няма да искам да си спомням за тази. Може би просто имам нужда да запълня с нещо това мъчително изчакване — единственото, което вършим тук. Чувства се обаче, че дебаркирането приближава.

Опитвам се да си представя как ще пресечем канала. Тук нещата са наистина ужасяващи — особено в Лондон. Едва ли някога ще съумея да опиша нощта, в която срещнах онова момиче... нощта на нападението на ятото от хиляда самолета... Тогава изтичахме до навеса в градината ѝ (или двора, както го наричаме ние, американците) и престояхме там със запушени уши часове наред. Страховити трясъци — сякаш товарен влак преминаваше през всекидневната. Държахме се мълчаливо за ръце, прекалено ужасени, за да разговаряме. Беше мило момиче. Едва бях започнал да я опознавам... Изпълзяхме навън, когато всичко затихна. Не бяха улучили нейната къща, но съседната бе унищожена и спасителен отряд подреждаше трупове на тротоара...

Възможно ли е да е още по-зле във Франция?

10-и юни 1944 г.

Вече сме тук. Шести беше денят, който ще влезе в историята като деня на битката при Аломатокс^[1], за която баба ми така обичаше да разказва.

Докато пресичахме канала, много войници бяха поразени от морска болест и голяма част от тях загинаха. Но дори и да бяха на себе си, едва ли щяха да се спасят от картечния огън, който бълваха хълмовете около плажната ивица. Много дори не стигнаха до нея, бяха простреляни още докато газеха водата към брега...

Но аз стигнах до него незасегнат. Сега съм в някакво селце, където разпънахме палатка. Чист късмет. Засега...

16-и юни 1944 г.

На път сме към Шербург, който все още е далеч от Париж. Срегнах първите немци: много млади момчета, някои едва навършили петнайсет години, всички изплашени до смърт. Жалка картина. Бедните деца.

Всички трябва да видят как се взривяват танкове и хора се премазват до кървава каша... Всички трябва да усетят вонята и да видят овъглените стволове на дърветата... мъртвите стени на къщите... конските трупове по пътищата...

О, благодарен съм на бога, че съм лекар и не се налага да убивам! Спомням си, Пол каза веднъж за измамната сигурност, с която обикновено живее човек: сигурност, че не може да убива... А в един момент с изненада открива, че го върши, и то добре, когато се наложи! Може да е прав. Радвам се, че никога няма да имам възможността да разкривам подобни страшни истини за себе си...

2-и юли 1944 г.

През последните две седмици нямах време да драсна дори един ред. Придвижваме се бавно напред всеки ден. Организираме низ от болници с по триста или четиристотин легла в тила на нашите войски: придвижваме се заедно с тях и веднага разпъваме палатките си. Господ да ни е на помощ, имаме нужда от всяко легло!

Винаги когато изпращаме войници в дълбокия тил за ампутация, се опитвам да надникна в мислите им. Бедни младежи, проснати безпомощно на носилките с ужасното знание за предстоящото им осакатяване за цял живот... Не бе възможно да не го знаят... И мисля за татко...

От нас се очаква да работим на смени по дванайсет часа: много дълги смени, особено като се вземе предвид какво вършим през тези часове... Няма база за сравнение със смените в цивилна болница! Има толкова много ранени, че често ми се налага да работя цяло денонощие без минутка сън... Какви невероятни ресурси трябва да има човешкият

организъм! Често съм се питал как е възможно да се държа на крака и да запазя мисълта си ясна след часове безсъние и страхотно натоварване. Изглежда, и тук важи правилото на Пол: „Когато трябва — вършиш го.“

Увеличи се и броят на пленниците, някои от тях висши нацистки офицери, есесовци и други. Много се различават от бедните деца, редовите войници. Продължават да бъдат невероятно нагли и да говорят за победа. Признавам, че ги мразя. Мразя ги с изненадваща дори за мен сила! Отнасяме се добре с тях, разбира се: преливаме им кръв, даваме им антибиотици, полагаме всички нужни грижи — но след нашите хора!

10-и юли 1944 г.

Мисля много за Пол. Тази нощ дори го сънувах. Бяхме в някаква кола и отивахме в Ню Хемпшир след убийството на Бен. Пол бе мил и внимателен, както винаги, знаеше точно какво и колко да каже, беше много деликатен... Събудих се и се замислих за нещата, които ни отдалечиха след толкова много години на близост: години, в които плувахме заедно, играехме тенис и купихме първия ми костюм...

Бях побеснял срещу него заради майка ми! И все пак моя работа ли беше да го съдя? Той ми отрече подобно право. Нито той, нито тя някога са ме осъждали за моите действия... Животът и нещата тук, на които съм свидетел, сякаш ме накараха да мисля по нов начин... Или може би дори още преди да тръгна, бях вече започнал да възприемам света по друг начин. Спомням си споровете за войната и презрението на Пол към Оксфордската клетва. Нахвърлях се срещу него тогава, но всъщност много рано разбрах, че е прав.

Съжалявам, че не му го казах в деня на изпращането ми. Но когато човек се държи студено към някой друг толкова дълго, не е лесно да протегнеш ръка — да прекрачиш пропастта... Също като писмо, останало без отговор: отлагаш го ден след ден, докато разбираш, че си закъснял прекалено и го захвърляш...

29-и юли 1944 г.

Продължаваме бавно да се придвижваме напред. Сега виждаме много малко немски самолети. Носи се слух, че не им достига гориво. Питам се дали е истина. Важното е, че се приближаваме към Париж.

„Куин Елизабет“, прекалено бърз параход за конвой, пресичаше Атлантическия океан на зигзаг. Този път пресичането на океана бе много различно: на палубата имаше петнайсет хиляди души. Пол очакваше да живее в непрекъснато напрежение пред евентуално торпилиране, но бе неочаквано и за самия себе си спокоен: разхождаше се, четеше, а понякога играеше на дама.

Лондон беше почти непознаваем: полускрит зад торби с пясък, изровен от бомбени ями и пълен с чужди униформи. На вечеря с английски приятели в затъмнена стая той чу за пръв път за новия вид въздушна заплаха: безпилотни самолети, пълни с експлозиви. Ето го предвестника на бъдещето — също както самотният биплан, появил се през миналата война, бе предвестник на смъртта, която се сипеше от небето през сегашната война. Перспективата бе толкова страховита, че той предпочете да не споделя разсъжденията си с никого.

Направи няколко безуспешни опита да намери Ханк, чиято военна част се намиреше някъде на юг и без съмнение се подготвяше за дебаркирането на континента. Една вечер той престоля с часове на Шейкспиър Клиф близо до Дувър и проследи връщането от Германия на вълни от американски бомбардировачи, които веднага бяха замествани от вълна след вълна английски бомбардировачи. Разбра, че Големият ден приближава, че всъщност се намират в навечерието на дебаркирането.

Оказа се прав. Седмица след като съюзниците под командата на Айзенхауер стъпиха на Нормандския бряг, Пол и групата от наблюдатели, към която принадлежеше, пресякоха канала. Тогава още не знаеше, че фактически следва Ханк по петите през Шербург към Париж.

Нямаше никакви съмнения за огромното значение на въздушните сили. Пол правеше обширни записки, задаваше въпроси и се подготвяше за подробните наблюдения, които му предстоеше да извършва, докато следваше армията при настъплението ѝ през континента. Към технически изпитаните точни доклади, написани

набързо със стегнат, сбит почерк, той често прибавяше личните си емоционални наблюдения, които, разбира се, щеше да заличи, преди да ги връчи.

Пишеше за неща, които искаше да запамети, настроения, чувства... описваше емоционалната атмосфера на събитията, както и отделни случки. Писа за Втора френска бронирана дивизия, която — отново на родна земя! — мина триумфално край кордони от разплакани, възторжени хора от села и градове на път за Париж... Описа вълнообразните поля на Нормандия, наливащата златно зърно пшеница и порозовяващите ябълки... Писа със страх за Париж, спомняйки си Ротердам и Варшава, обезкървена и превърната на пепел...

Една августовска вечер опънаха палатки в изоставена овощна градина. Сутринта Пол бе събуден от внезапно раздвижване и шум. Оказа се, че човек от Съпротивата бе успял да премине през немската фронтова линия със съобщение за Айзенхауер. Беше дошъл да се моли за Париж. Убедени от Патън^[2], съюзниците смятаха да минат край френската столица на път за Германия. Отчаяният вестоносец им съобщи, че в Париж вече е избухнало въстание и французите стрелят по немските войски и барикадират улиците. Целият град, този каменен шедьовър на изкуството, бе на прага на разрушението...

Денят мина в очакване на решение от щаба: Патън се противеше — искаше да спести бензин за танковете си. Пол мислеше за Париж и мълчаливо се молеше. Към следобеда на следващия ден най-сетне пристигна нареждане от хората на Айзенхауер: той бе решил да спаси най-красивия град в света. Войските се обърнаха на север и влязоха в града на втория ден, след като смазаха последните опити за съпротива от страна на немците.

Пол вървеше пеша. Можеше да скочи във всяко военно возило, но искаше да върви. Най-сетне бе разбрал къде е военната част на Ханк.

Градът лежеше под хладната синя коприна на небето. Лек ветрец подръпваше плътните сенници по булевардите. Тук-там имаше признаци на нормален живот: деца пускаха лодчици в изкуственото

езеро в Тюйлери, мъже клечаха по брега на Сена край въдиците си. Немските надписи бяха унищожени, а барикадите — разчистени.

Все още не бе дошъл на себе си от чудото на изминалия вече ден — а и едва ли някога щеше да се съвземе! Нима бе възможно да забрави неописуемия възторг, с който парижани посрещнаха американската армия! Цветя, знамена, радостни викове и сълзи на фона на биещи камбани — ароматът и песента на величествения пир на свободата!

Беше присъствал на суматохата пред хотела, където генерал фон Колтиц беше пленен пред сложената за обяд маса. Видя го да излиза с вдигнати ръце и стана свидетел на отвеждането на редиците пленени немски офицери. И си спомни за наперчените младоци в кафяви ризи в оня далечен ден, когато ги видя за пръв път... в ушите му пак закръка гласът на фон Медлер, разискващ облагородителната сила на войната... отново се върна на празнично подредената маса на Леа и наглата усмивка на Донъл от срещуположния ѝ край... внезапната тишина... насочените към него погледи... Застанал на парижкия тротоар, той неволно стисна ръце в юмруци в джобовете си, докато паметта му методично разгъваше един след друг спомените му...

Не всичко беше само вино и рози. На отделни места продължаваха да се водят ожесточени престрелки, немците още държаха части от града, добре въоръжени с гранати и куршуми срещу бронирани коли. Беше видял убит немец, проснат сред улицата: обикновен войник, много млад... Спря се за миг над него, вгледа се в лицето му, но то не му проговори. Кой знае — може би беше отричал режима, за който бе принуден да се сражава. Но дори и да беше негов поддръжник, не бе ли редно човек да изпита жал? Толкова млад и така заблуден! Младите се манипулират толкова лесно — стига достатъчно рано да впиеш отровно жило в тях! Пол потръпна и продължи пътя си.

Пристигна пред командния пост в ранния следобед и едва не се сблъска с Ханк, който излизаше.

— Откакто ми писаха, че си тръгнал насам, почти непрекъснато мисля за тебе, Пол. Истинско чудо е, че се срещнахме!

— Не съвсем. Открих адреса ти и те следвам с около два дни закъснение от доста дълго време. В пълна безопасност — добави той тъжно. — Около мен няма нищо героично.

— Но е имало през миналата война — успокои го Ханк. Двамата замълчаха, неловко изправени един срещу друг под слънчевите лъчи. После Ханк добави: — Бях много суров към тебе, Пол. Съжалявам.

— Е, не чак толкова много — побърза да отговори Пол, но вътрешно бе разлюлян от силата на чувствата, които внезапно се запреплитаха и завъртяха в бесен хоровод. — Ти винаги си имал добри маниери.

— Не съм особено сигурен. А в мислите си бях дори още по-жесток към теб.

— Е... — пое дъх Пол.

— Не, остави ме да довърша. Длъжен съм и към двама ни да заявя, че ти се оказа прав в много отношения. Не изключвам и случая с майка ми... — завърши той.

Пол отклони поглед от смутеното изчервено лице на младия човек. Но не успя да постави под контрол бушуващите у него чувства. Те преляха и той импулсивно прегърна Ханк.

— Всичко е наред, Ханк, всичко е наред.

Моментът отмина и двамата се разсмяха.

— По дяволите! — извика Ханк. — Изглеждаш чудесно! Как си? Как са другите вкъщи?

— Всички бяха добре, когато ги чух и видях за последен път. Прекарват времето си в очакване на писмата ти. Майка ти е много заета с работата си, Мег завърши, а Хени си е все същата.

— Какви са плановете ти по-нататък?

— Изглежда, ще ви следваме до Германия. Бих желал да имаш малко повече свободно време, за да поседим и поговорим някъде за час поне...

— Разполагам с остатъка от деня, имам разрешение.

— Какъв късмет! Ще вечеряме заедно. Ще ти напиша адреса на хотела, където сме отседнали. Не е много далеч оттук. Ще можеш ли да дойдеш към шест часа?

— Естествено. Забравил съм вкуса на истинската храна... До шест!

Парижани обсипваха с подаръци всеки срещнат в американска униформа: някаква жена даде на Ханк торбичка праскови. Той стоеше

на тротоара, поемаше слънчевата светлина, която се сипеше върху него, и ядеше една от тях, леко наведен напред, за да не се накапе от сладкия ѝ сок. В другата ръка държеше писмо от майка си, което бе взел от пощата след срещата с Пол. Четеше го за трети пъти и у него кипеше невероятно щастие... Взе още една праскова и я ухапа, наслаждавайки се на празничното чувство на вътрешна хармония и лекота.

Край него мина девойка на колело.

— Хей! — извика му тя. — Тези праскови са като златни топки. Всичките ли ще изядеш?

— Не, разбира се! Взemi една. Взemi всички останали.

— О, ти говориш френски? За пръв път срещам американец, който говори френски!

— Учих го в училище — обясни той. В онова скъпо частно училище, срещу което възразяваше навремето Дан. — Къде отиваш? — запита я, за да избегне неловката пауза.

— Вкъщи. Искаш ли да дойдеш с мен?

Бе облечена в чиста памучна рокля на цветчета. Вятърът развяваше дългата ѝ гъста руса коса.

— Прекрасно — отвърна той. — Защо не?

— Сядай тогава отзад. Още не мога да повярвам, че войната свърши.

— Не и за мен. Аз отивам в Берлин, а дотам има още много път.

— Колко съм глупава! Съжалявам... Как се казваш?

— Хенри. Наричат ме Ханк.

— Ханк. Звучи някак смешно. А аз съм Антоанет. Наричат ме Тони.

— Измори ли се? Нека аз да карам.

— Не. Свикнала съм. Предполагам, че се чудиш защо попитах за прасковите. За нас плодовете са истинско събитие. За да ги наберем, трябва да въртим педалите до някое село. Когато те видях да ядеш така сладко, устата ми се напълни със слюнки...

Носеха се през спокоен район по мрежа от широки улици сред дървета и елегантни къщи, които излъчваха характерния финес на архитектурните стилове от миналото. Те бяха романтично стари с високи прозорци и сандъчета за цветя пред тях.

— Намираме се близо до Болонския лес. Там е чудесно за разходка... Слизаме тук.

Той последва момичето, изкачи след нея предните стъпала и влезе в хладния коридор с широка, покрита с килим стълба. Минаха край стаи е много огледала, мраморни камини и покрити с дамаска стени, качваха се все по-нагоре и нагоре, докато най-сетне тя се спря пред някаква врата, отключи я и двамата влязоха в малка таванска стая, чиста и бедно мебелирана. В нея имаше само легло е добре опънато одеяло върху него, маса, няколко стола, кухненски бюфет и електрическа скара.

— Тук живея — обясни тя. — Изглеждаш озадачен.

— А, не... — започна той.

— О, признай: помисли, че цялата къща е моя, нали?

— Не знаех, аз...

Тя се засмя.

— Този квартал е един от най-богатите в Париж. Имай предвид, че едва ли някъде другаде има повече немци и френски колаборационисти, отколкото в него. Тук съм, защото съпругът на собственичката беше в Лондон с Де Гол, тя имаше нужда от пари и беше принудена да дава стаи под наем. Тази е била стаята на прислужницата.

— Много хубава стая.

— А ти си много мил човек. Искаш ли малко вино?

— Да, благодаря.

— Към него ще ти предложи хляб и сирене.

Ханк се сети, че в джоба си има един портокал и й го даде.

Тя го помириша с удоволствие.

— Какъв аромат! Не съм яла портокал от четири години! — Залови се да го бели. Имаше красиви пръсти без пръстен — следователно не беше семейна. — Интересува те тази снимка? Годеникът ми. Пленник в Германия. — Ханк замълча: какво можеше да каже? — О, господи, как ги мразя само! — извика внезапно тя и в стаята отекна леко дрезгавият й глас. — Кой знае какво му правят... А и тук беше истински ужас! Когато хващаха някого след полунощ тук — в родния му град! — в много случаи го застрелваха на място. Живяхме почти без газ, без електричество. Горяхме вестници, за да се стоплим! И бяхме така страшно, уничително гладни... Отглеждахме

кокошки по покривите си с надеждата за някое яйце от време на време, а колаборационистите се хранеха в най-добрите ресторанти. Мразя ги почти колкото мразя и немците... — Ханк се вслушваше в мелодията на думите, без да ги разбира напълно, запленил от странния ѝ глас, размекнат от следобедната топлина. Бе обзет от усещане за нереалност: какво неразбираемо подреждане на звездите го отпрати в този момент в тази страна — в този град — в тази стая?... — ... Чувахме писъците от сградата на Гестапо... Авеню Фош... Налагаше се да минавам край него на път за работа. Ужас. Нещастниците, които влачеха там... Депортираха ги в Германия от товарната гара близо до складовете. В началото бяха само евреи, а след това — който им падне...

— Аз съм евреин — обади се Ханк.

— А аз съм католичка. Какво от това? Всички се молим на бога. — Тя кимна към снимката. — Моля се за него всеки божи ден. Можеш ли да си представиш: ако не беше тази снимка, щях да забравя как изглежда. Не съм го виждала от пет години.

— Пет години... — повтори Ханк и я погледна съчувствено.

— Да... И му бях вярна... Но толкова много време...

„Млада е, вероятно около двайсет и три годишна“ — предположи Ханк. Тя седна на леглото и се облегна на ослепителнобелите възглавници. В очите ѝ разчете странна смесица от чистота и откровено желание. И той можеше да каже същото: откакто напусна Лондон, бе живял седмица след седмица само сред смразяващата сърцето миризма на кръв и смърт.

Ханк се усмихна и се премести на леглото. Роклята ѝ бе с копчета и кукички отпред по цялата ѝ дължина. Четири ръце бързо освободиха копчетата и тя се плъзна на пода, последваха я двете късчета коприна, чифт дървени обувки изтропаха до леглото... Докато се отпуснаше върху свежото моминско тяло и влизаше в нея, му се стори, че улавя сладкия аромат на праскови, зелена трева и лято... Всичко стана простичко и естествено — и приключи бързо.

Когато се изправи, той проследи с удоволствие грациозните ѝ движения, докато връзваше косата си с панделка.

— Имаш ли си момиче в Америка? — запита тя.

— Не.

— Ако имаше, щеше ли да страдаш, ако тя направи, каквото аз току-що направих?

Странен въпрос! И Ханк помисли за майка си и Пол.

— Не — отговори откровено той. — Всичко бе естествено и много хубаво.

— Прав си. Защото аз обичам Андре и станалото между нас няма нищо общо с чувствата ми към него. Поглеждаш часовника си. Трябва да тръгваш, така ли?

— Да, имам среща в шест часа.

— Спомняш ли си как дойдохме дотук?

— Няма страшно. Аз се ориентирам добре.

— Тръгвай тогава.

Големият град беше много тих. Цветът на небето на запад му напомни нежния розов нюанс на мидена черупка, а над главата му се простираше леко замъглена лятна синева. Докато вървеше към центъра на града, Ханк минаваше от време на време край изгорени останки от танк, обърнат немски джип с разкъсано знамение с пречупен кръст, подигравателно проснато над капака...

Той вървеше между нормални хора без оръжие по нормални улици и у него бавно проникваше онова прекрасно чувство на пълна хармония със света, светли пламъчета заиграха, стоплиха сърцето му... Крачеше, изпълнен със сладостта, която му дари момичето, с радостта от предстоящата среща с Пол, с омаята от младия живот, който пулсираше в него... Неволно затананика.

Когато чу изстрела, погледна слисано нагоре, без да успее да реагира...

Вторият изстрел го блъсна в гърдите с такава сила, че Ханк инстинктивно вкопчи ръце в раната си...

„О, не!... — мислеше той. — Не може да бъде... точно когато... когато всичко беше така хубаво... Аз... Хенри... — Червените букви на името му горяха очите му. — Не, аз... аз... имам толкова много да...“ И падна.

А Пол, който стоеше извън защитеното с торби пясък фоайе на хотела и го чакаше, случайно погледна нагоре и забеляза снайпериста зад парапета. Видя и Ханк, който вървеше, без да осъзнава опасността, скочи и без грижа за личната си безопасност, се втурна към него, крещейки. Усети огъня на болката в рамото си, но продължи да тича...

да тича към мястото, където лежеше Ханк... Когато видя смъртта, свлече се на колене пред мъртвото тяло на младия човек и зариде...

На 29-и август френската армия начело с Де Гол мина триумфално по парижките улици. В тържествения парад се включиха и американците. Без да обръщат внимание на снайперистите, които все още се спотайваха из града, войниците от Двайсет и осма пехотна дивизия маршируваха бодро под искрящата слънчева светлина между гордо развети знамена и много цветя.

Пол стоеше сред радостните хора на тротоара. Болката в превързаното му рамо бледнееше пред мъката в сърцето му... Момчетата отиваха към Германия без Ханк Рот...

— Но аз ще остана с тях — каза той на глас.

Лекарят настояваше да се върне вкъщи, но той отказа. Не беше готов. Не знаеше дали някога ще усети готовност за връщане... Ще остане тук до края и след него дори...

Трагичната новина завари Шърмънови на вечеря. Хени също беше с тях и тримата седяха на масата и говореха за незначителни неща, когато звънецът иззвъня. Прислужницата се върна от входната врата с разтревожено лице:

— Телеграма. Трябва да се подпише някой от семейството.

Бил Шърмън веднага се изправи. По-късно жените твърдяха, че още в тази минута били разбрали за какво става въпрос, а не от бавните, колебливи стъпки на Бил нагоре по стълбите минута по-късно, нито от израза на внезапно посивялото му лице.

Той на няколко пъти отвори уста, без да намери сили да промълви и дума пред втренчените в него въпросителни погледи на Леа, Хени и младата прислужница.

Леа скочи и издърпа телеграмата от ръката му. Бил успя да я подхване в мига, в който коленете ѝ се подгънаха и тя се засвлича към пода с нечовешки вик на ужас и болка...

— Не е истина, не го вярвам, не го вярвам!... — крещеше тя.

— О, боже мили, божичко!... Не, бог няма да разреши да се случи... Господи, защо допусна това да стане, защо, Господи, защо,

защо?... Не е вярно, казвам ви, не е, не е, не е!...

— Ханк — промълви Хени.

— Неее! — викаше Леа. — Не го вярвай, Хени, лъжа е, лъжа, лъжа, лъжааа!...

— Истина е — пак прошепна Хени. — Истина е. Очаквах го. Също като баща си... Войните ни отнемат мъжете... Да, да...

— И покри лицето си с ръце.

Ужасената млада прислужница зави отчаяно:

— О, господин Шърмън, какво ще правим сега, какво?

Стресната от писъците на Леа, от кухнята дотича и готвачката.

— О, господин Ханк... — зариде и тя, — давах му сладкиши след училище... О, господин Ханк...

— Трябва да извикаме лекар — дойде на себе си Бил. — Жена ми има нужда от помощ... И Хени. — Защото Хени продължаваше да стои безмълвна като каменна статуя, покрила с длани лицето си. — Ще телефонира ли някоя от вас на лекаря?

Страховитите крясъци на Леа смразяваха и улицата...

— Искам да умра! Остави ме да умра, чуваш ли! Остави ме на мираааа! — крещеше тя, риташе и се гърчеше в ръцете му, когато Бил я грабна и я понесе към леглото.

Лекарят ѝ даде голяма доза успокоително и слезе с Бил на долния стаж, където Хени стоеше кротко, отпуснала глава. Бил се приближи до нея и хвана ръката ѝ.

— Не съм искал да те пренебрегвам, но трябваше да се погрижа за Леа. Скъпа Хени, животът не се отнесе добре към тебе през последните няколко години...

— Както и към няколко милиона други... — отвърна тя.

— Никога ли не плачеш? — запита я той тихо.

— Не мога да плача. Не знам защо.

— Ще ви дам приспивателно — обади се лекарят.

— Ще останеш да спиш тук — намеси се Бил. — В стаята през коридора. Така ще можеш да ме повикаш, ако се наложи...

На излизане лекарят погледна Бил със сериозно изражение:

— Колко различно реагират хората на една и съща трагична вест! Възможно е да изглежда странно, но Леа ще я преживее по-леко...

— Тя е по-млада.

— Нямам предвид възрастта. Тя изхвърля ужаса вън от себе си... Не го допуска да остане вътре в нея...

Двамата мъже постояха за момент на прага, вгледани в улицата, където една възрастна двойка разхождаше голям бял пудел, а две момиченца в карирани роклички подскачаха на въже. А от другата страна на океана убиваха човешки същества... Каква лудост!

— Без погребение дори... колкото и фалшива утеха да предлага то... — прошепна Бил. Пълните му със сълзи очи проблясваха в падащия здрач.

— Погребението с утеха — възрази лекарят. — Молитвите, музиката, цветята, приятелите... Разбира се, ще я придружим на религиозните служби в петък вечерта или в събота сутринта.

— Да, разбира се.

— Тя ще може да вземе участие в тях. Утре сутринта ще се посъвземе.

Бил стисна ръката му.

— Благодаря за всичко. Ще се грижа добре за нея. И за Хени — добави той. — Бедната душа...

— Познавам те добре и съм сигурен, че наистина ще се грижиш добре и за двете. Лека нощ, Бил.

[1] Индианско название на селище, край което Лий се предава на Грант (09.04.1865 г.) и с тази победа приключва Гражданската война в САЩ. Сега на мястото на битката с изграден национален исторически парк. — Б.пр. ↑

[2] Джордж Смит Патън (1885–1945), американски генерал. — Б.пр. ↑

21.

Пол се завърна вкъщи след повече от година и половина от края на войната. Бе останал да работи като доброволец по разпределение на помощите в опустошените райони на Северна Франция. Последната гледка, която отнесе от Европа, се оказаха развалините на Хавърското пристанище преди отстъплението немците бяха взривили в беса си доковете и железопътните линии. И все пак сред развалините блещукаше надежда и много патриотична гордост: Америка бе подала мощно рамо по време на войната, а сега помагаше и на мира!

Самата Америка цъфтеше. Хората сякаш имаха нужда от всичко: коли, къщи, обувки. Парите циркулираха със скоростта на кръвта в артериите на бегач на дълги разстояния.

Мериан бе сменила къщата си в Палм Бийч за по-голяма, която демонстрираше изобилие от фонтани, испански керемиди и красиви палми. „Сезонът се удължава — обясни тя, — много от приятелите ни придобиха навика да престояват по-дълго във Флорида през годините на войната, когато Ривиерата бе недостъпна за тях.“

Въпреки че се бе подготвила да го посрещне както подобава, той усети вътрешното ѝ напрежение. Беше остаряла видимо. Лицето ѝ бе прорязано от бръчки, в очите ѝ имаше страдание. „Ще ме изоставиш ли пак? — питаха те. — Да се осланям ли на теб?“

Пол отговори косвено на незададените въпроси.

— Хубаво е да се върне човек вкъщи... — Огледа се и усети топлото „Добре дошъл“, което се излъчваше сякаш от всички неодушевени предмети в стаята: от кристалния кон на Йоахим, от книгите и снимките на родителите му в резбовани орехови рамки... — Подновила си рамките! — забеляза той.

— Харесват ли ти?

— Красиви са, Мериан. Поддържала си всичко много добре.

— Наистина ли се радваш, че си пак у дома?

— Разбира се! Радвам се, че съм тук и че ще остана тук.

Доволна усмивка трепна на устните ѝ. След миг тя се обади тихо:

— Преживя ужасна трагедия... Имам предвид Ханк.

— Да.

— Изпратих писмено съболезнование на Леа, когато разбрах...

— Много хубаво от твоя страна.

— Не съм променила решението си да не я виждам. Но бях истински тъжна. Той беше такава мило момче...

— Да... Беше...

— Беше почти като твой син, почти като твое собствено дете...

Над червените цветя на масата се спусна сивият облак на тъгата.

— От утре ще започна да обикалям роднини и приятели — побърза да промени темата той. — Да се разбере, че съм се върнал.

Страхуваше се от срещата с Леа. Писмото, с което ѝ бе разказал за смъртта на Ханк, беше болезнено изпитание за него. Предполагаше, че тя ще иска да ѝ повтори още веднъж всичко и у него пак ще запулсира вече позагълхналата болка. Сцената на смъртта бе почернила безсънните му нощи и изпълваше с ужас сънищата му. Той все още се опитваше да се освободи от болезнената ѝ хватка. С известно облекчение поотложи срещата с Леа, като се отби в новия офис на Алфи.

Там всичко напомняше миналото. Офисът на Алфи бе доста по-малък от онзи, който той държеше през апогея на двайсетте години, но беше на престижно място и имаше добро разположение на деветнайсетия етаж е изглед към двете реки. Дрехите и позата на Алфи говореха красноречиво за възстановяването на стария просперитет. Пол напълно искрено му каза, че изглежда прекрасно.

— И се чувствам отлично — добави Алфи с широка усмивка. — Тайната е в работата. Тя те поддържа млад и ти дава самочувствие... Смъртта на Ханк бе ужасна, нали?

— Да — отвърна Пол.

— Тук стана истинска катастрофа, когато разбрахме. Не знам кой бе по-зле: Леа или Хени. Повтори се 1917 година и трагичната история с Фреди... — Алфи изгледа внимателно Пол. — Заради това ли остана там по-дълго?

— В известен смисъл може би да. Трябва да посетя Леа днес, знам, а не ми се отива...

— Не се безпокой. Тя се съвзе. Нужни й бяха шест месеца, за да дойде на себе си, но сега е пак във форма, свежа като маргаритка! Разшири бизнеса си с още един етаж и закупи сградата. Пусна на пазара собствен вид парфюм с голяма рекламна кампания. Никога нищо не е в състояние да сломи за дълго Леа, нали?

Пол се съгласи с него.

— Вероятно нямаш новини от Мег. Тя ще се омъжва.

— Сериозно?! Не ми е писала нищо.

— Стана внезапно. Миналата седмица, докато си се връщал с парахода. Ако изчакаш няколко минути, ще се срещнеш с годениците. Той се казва Лари, Лорънс Бейтс. Днес са по магазините — ще купуват пръстен. — Алфи сияеше. — Хубав човек, уверявам те. Всички го харесват, дори децата на Мег. Ветеринарен лекар. Отделих им малко земя от Лоръл Хил за кабинет.

Когато двамата влязоха в офиса на Алфи, топла, радостна вълна обзе Пол. До края на едночасовия разговор неочакваната радост бе заменена със сигурно задоволство и одобрение.

Лари Бейтс бе едър силен мъж с румено открито английско лице и естествени обноски. Накратко казано, бе огледалният мъжки образ на Мег, която, облечена пак в любимия си пуловер и пола, с разпиляна от вятъра коса, внезапно се бе превърнала отново в девойчето, което упорито надничаше от спомените на Пол. Като че ли след всички тези години тя бе захвърлила настрана насилствено наложената маска и пак бе разкрила пред любопитните очи на света истинската си същност.

В новото положение се съдържаше и жилчица ирония: ето го най-сетне съпруга, който ще може да въведе Мег в клуба, за който така страстно копнееше Алфи! Но беше повече от сигурно, че Лари Бейтс не се интересува от каквито и да било клубове. Той бе роден във ферма от Средния запад и тя все още бе съществена част от него, въпреки че бе станал лекар.

— Вие ще бъдете много щастливи — каза им Пол на сбогуване.
— Знам го, виждам го в бъдещето ви.

А Мег бе отвърнала спонтанно:

— Нямахте да се случи, никога нямаше да се срещнем, ако не беше ти!

Думите й сияеха с топла светлина у него, докато слизаше по стълбите. Но след няколко стъпки, вече на улицата, пламъкът им

започна да замира и се заобажда нещо, подобно на болка, събудено още сутринта и засилено сред наситената с радост и щастие атмосфера около Мег. После се досети, че след като приключеше болезнената среща с Леа, нямаше какво друго да върши, нито имаше къде да отиде... Беше решил да се върне в канцеларията си не по-рано от следващия понеделник. Но дори и още да закъснееше, какво от това? Неговите партньори се бяха справили чудесно през последните години и сами. Никой нямаше нужда от него. За разлика от Мег, която с право се бе обърнала с нова надежда към идващите години, в неговото сърце виеше вятърът на самотата.

Спря се пред витрина на книжарница и се взря в пъстрите корици на изложените книги, без да ги вижда. „Завист — мислеше той. — Признай: истината е, че завиждаш и се чувстваш до болка празен отвътре...“

И така, той щеше да се върне в канцеларията си, щеше да възобнови благотворителната си дейност и оредяващата редица случайни жени... Каква мрачна перспектива!

Отново тръгна към магазина на Леа. Най-доброто, което можеше да направи в случая, бе да побърза да отхвърли това мъчително задължение зад гърба си. Може би Алфи ще се окаже прав, може би разговорът с Леа няма да бъде толкова тежък...

Изпратиха го към офиса ѝ веднага щом се представи. Пол пресече серия от салони в приглушено гълъбовосиво или замъглено розово. В тях на подходящи интервали стояха кукли манекени в нормален ръст, облечени в тафта, брокат или ирландски щрайхгарен вълнен плат. Намери я зад куп документи върху китайско лакирано бюро в малка стая с приятни цветни тапети.

Тя скочи с радостен вик и го прегърна импулсивно.

— Не вярвам на очите си! Цял век измина, откакто се видяхме за последен път! Как е рамото ти? Защо не писа? Трябваше да чуем от приятелите ти, че си бил ранен!

— Дреболия, не заслужава внимание. — За да я вижда по-добре, той я задържа на известно разстояние от себе си. Не се бе променила, като се изключи фината мрежа от бръчици край очите. — Но ти... Много се тревожеш за теб...

Очите ѝ се напълниха със сълзи.

— Добре съм и едва ли някога ще бъда по-добре. Бил ме измъкна от ямата... Той помогна и на Хени... Чудесен е, Пол, истински принц... — Леа се върна на стола си, опря брадичка на сплетени пръсти. — Знаеш ли — продължи тя тихо, — женитбата ми с Бил бе най-доброто нещо, което ми се случи в живота.

Пол усети завист и засрамено побърза да отговори учтиво:

— Радвам се за теб, Леа. Радвам се и за Мег. Преди малко се разделих с нея.

— Да, не е ли прекрасно? Лари е истинско чудо след Донъл!

— А с него какво стана? Знаеш ли нещо?

— Процъфтява, разбира се! Успя да изтегли парите си от Германия точно навреме.

— Доколкото си спомням, той винаги твърдеше, че Хитлер е непобедим.

— Донъл е непобедим. Кой знае дали няма да го направят посланик някъде. И все пак Хени настоява да не забравяме какво направи за Дан...

— Добра душа е Хени. Все още се чувствам засегнат от факта, че той успя там, където аз се провалих.

— Никой не е по-добър от тебе, Пол. Разбираш ли някога в пълния смисъл на думата какво правиш за другите?

— О — измънка той, смутен от похвалата, — ние всички се опитваме да направим каквото можем.

— Получихме писмо... — Гласът на Леа спадна почти до шепот. Тя събра сили и започна отново: — Получихме писмо от някакъв капитан, случаен свидетел на... на смъртта на Ханк... Той писа, че си изтичал към него, за да го прикриеш... опитал си се да поемеш куршума в себе си...

Тя замълча и му се стори, че очаква някакъв отговор.

— Обичах го — каза той простичко.

— Мериан ми изпрати писмени съболезнования, но изобщо не сме се срещали. Вероятно е разбрала нещо...

— Може би.

— Веднъж Мег направи някакъв намек, но не пожела да каже нищо повече. Виждам, че и ти се въздържаш.

— Какъв е смисълът? — запита той.

Пак се възцари тишина. „Бяхме толкова дълго далече един от друг — мислеше той. — Никой от нас не иска да прелиства календара на изгубеното време. Аз поне не искам“ Но гласно каза:

— Виждам, че бюрото ти е претрупано с документи. Не желая да те откъсвам от работата ти.

— Няма причина да бързаш. Освен това те чакам, за да ти съобщя и още нещо. — Разтревожени бръчки набраздиха челото ѝ. — Нещо, което съм длъжна да ти кажа.

— Нищо лошо, надявам се?

— Според мен не е. Но ти вероятно ще се натъжиш... Не зная.

— Е?

— Добре, ще започна от началото. Изпълних поръчка за женитбата на младо момиче, изработихме цяла зестра... То се жени за беглец, доктор от Виена. Един ден случайно заговорихме за ужасите в Европа и аз споменах, че братовчед ми, Пол Уърнър, е спасил някои хора в Германия. Момичето те познаваше...

Нещо подскочи в гърдите на Пол и сякаш се притаи в очакване.

— Защо не попиташ за името на момичето?

— Добре, ще попитам. Как се казва?

— Айрис Фридман.

Усети как само за миг ярка червенина обля лицето му и се стече по врата. Засрича думи без значение:

— Какво съвпадение...

— Не съвсем. Ние сме най-известната модна къща, специализирана в изработката на булчински рокли и други дрехи за младоженки. Всяка бъдеща съпруга, която може да си позволи цените ни, идва при нас.

Сърцето му лудо биеше. Сега е на двайсет и седем години... Доста дълго е чакала. По-голямата част от мъжете сигурно не са я забелязвали. Прекалено сериозна и боязлива е. Спомни си очите ѝ, красивите, изпълнени с разбиране и съпричастност интелигентни очи...

— Тя... щастлива ли е?

— О, да, толкова бе развълнувана. И много влюбена според мен. Баща ѝ я облече великолепно, не пожали пари. — Леа го гледаше с любопитен, откровен поглед. — Видях и майката. Впечатляваща жена. Много изискана.

— Говори ли за мен?

— Не с нея. Разговорът за теб беше с Айрис.

— Какво ти каза Айрис?

— Не много. Била те срещнала два пъти, ти си познавал родителите ѝ или някога си ги познавал — нищо съществено. — Леа постави ръка върху неговата. — Не исках да ти причиня болка, не исках да ти напомням... Но реших, че може би ще ти бъде приятно да чуеш нещо за нея. Тя е прекрасен млад човек. Пол. Не е хубавица, но е фина млада жена, съвсем различна от всички мои клиентки.

— Да, различна е. Спомням си. — Вторачи се неவிждащо в черешовочервените нокти, които лежаха върху ръката му.

— Пол... Аз все още не съм загубила навика си да говоря, когато не ме питат. Все още ли гониш вятъра, Пол? Все още ли тичаш след призрак, който никога няма да придобие плът и кръв?

— Не разбирам за какво говориш — излъга той.

— Аз съм последният човек в света, който би желал да те нарани след всичко, което си направил и каквото си бил за мен... Но веднъж вече ти казах, че се изхабяваш напразно и сега повтарям същото. Чуваш ли ме?

— Да...

— Добре тогава. Скъпи мой, исках те от все сърце! Но ти ми обърна гръб, аз дадох ръката си на Бил и съм щастлива с него. Мег се държеше с две ръце за онзи негодник много време след като в дъното на душата си бе разбрала, че трябва да го напусне. Но ето, сега я топли любовта на някой, сякаш създаден точно за нея! Пол, искам да те попитам ти кога ще започнеш да живееш?

— Аз живея.

— Празни приказки, Пол. Ти и Мериан...

Пол извика рязко:

— Не мога да я напусна, Леа...

— Някой да е казал сега подобно нещо? Има и други начини...

Разсърди ми се, виждам.

Пол преглътна с труд.

— Всичко е наред. Не се сърдя.

— Прости ми.

— Всичко е наред, казах вече.

— Искаш ли да ти разкажа нещо повече за Айрис?

Той искаше — и не искаше...

— Сватбата ще бъде на дванайсети юни в четири и половина в синагогата Темпъл Израел.

— Надявам се — прошепна той, — че животът ще бъде помилостив към нея, отколкото към... — Замълча, без да довърши изречението си.

— Отколкото към майка ѝ или към теб.

Пол внезапно се досети за нещо:

— А къде поставяш себе си? Не се оплакваш, но имаш достатъчно причини.

— Какъв е смисълът, както ти казваш? Между другото Хени позвъни и те очаква. Не я разочаровай.

Пол стана.

— Тръгвам. Нека да не се отчуждаваме, Леа. Хайде да се срещаме от време на време, макар и за малко.

— Разбира се, защо не? Предай на Хени моите поздрави и обич.

Хени бе отслабнала и побеляла, но все още енергична. Тя продължаваше да работи за бежанците, които се бяха увеличили многократно след войната.

— Проклети да са старците, които започват войните! — извика тя. Погледът ѝ бе отправен към снимката на Ханк. Възторженото му пламенно лице ги гледаше, обрамчено в широка сребърна рамка, вероятно подарък от Леа и без съмнение най-скъпата вещ в гостната на Хени.

Тишината на тъгата изпълни стаята, докато тя не я наруши с преднамерено бодър глас:

— Никога повече няма да има война. Този път светът получи добър урок. Организацията на обединените нации ще бъде здрав щит, а и Русия иска мир точно толкова, колкото го искаме и ние. Този път ще съумеем да го запазим!

„Руснаците сключиха пакт с Хитлер, когато решиха, че той отговаря на интересите им“ — помисли Пол, но замълча.

— Пред моите и твоите очи минаха много неща от времето, когато ти четях приказките на Братя Грим — продължи замислено тя. Нещо в тона ѝ, ехо от миналото може би, защото тя седеше на същия

стар диван, а нозете ѝ бяха отпуснати върху същия изтърган килим под него, го върна с нова сила към разговора с Лени преди женитбата му. Тогава той бе дошъл при нея, разкъсан от болката за Анна, за да я моли за съвет. Тя му го бе дала, но той не се бе вслушал в него. Стаята неочаквано се смали, стените сякаш се приближиха една към друга и го притиснаха. Отчаяно му се прииска да стане, да се раздвижи, да погълне чист въздух...

— Изходът е да се ангажираш максимално — въздъхна Хени. — Непрекъснато идват нови вълни оцелели. Всяка вечер се прибирам вкъщи напълно изтощена, но това е най-доброто лекарство за мен.

Оцелелите. Но не Йоахим и Елизабет... Нито Илзе и Марио...

— Откъде идват? — запита той.

— Отвсякъде. Били са струпани в концлагерите в Полша от всички ъгълчета на Европа: от Германия, Италия, Гърция — отвсякъде.

— Кои са оцелели?

— Късметлиите, ако може човек да ги нарече така. Неколцина млади мъже, използвани като роби в железодобивните мини, бурмички на немската военна машина, съумели да запазят живота си. Неколцина механици или доктори, използвани по един или друг начин. Не са много.

— Спомняш си лекарката, за която ти разказах, нали? Жената от Италия и синът ѝ...

— Когото спаси от концлагера в Германия?

— Питам се дали е възможно да е все още жива...

По стар навик Хени вдигна импулсивно ръце:

— Всичко е възможно, Пол! Но не е много вероятно. Напиши ми името ѝ и в понеделник ще проверя дали има някаква следа от нея.

Хени се обади в късния понеделнишки следобед след един дълъг ден за Пол — ден на връщане в банковия свят и приспособяване към него. Тя говореше бързо и развълнувано по телефона, гласът ѝ прекъсваше от време на време, сякаш не ѝ достигаше дъх.

— Пол! Прегледах папка след папка и накрая стигнах до списъците на настанените извън Ню Йорк и — о, господи, още не мога да повярвам! — открих я, Пол, открих я! Същото име, лекарка, депортирана от Италия в Аушвиц! Твоята Илзе е, сигурна съм!

Той стисна слисано слушалката.

— Тя е тук? В Съединените щати?

— Да. От цяла година. Първо я изпращат в Минеаполис за обучение, сега е пак в Ню Йорк.

— А Марио?

— За него няма нищо.

— Имаш ли ѝ адреса?

— И адреса, и телефонния ѝ номер! Работи в някаква клиника в долната част на града.

Той постави разтреперано слушалката върху вилката. Насъбра механично документите, които лежах на бюрото му, и ги остави настрана. Каква чиста случайност — шест милиона умъртвени мъченически, а Илзе е още жива! И спомените за техните няколко кратки дни изплуваха на повърхността и се завъртяха в пъстър хоровод... Пак го облъхна вятърът от планинските гори и щедрата топлина на старата кахлена печка в ъгъла... Кой знае? Ако не бяха родени на различни континенти, може би Илзе щеше да се окаже жената, създадена за него... Каква чиста случайност е всичко!

Пое дъх и отново вдигна телефона. Пак го изпълни оня смразяващ страх, който го бе измъчвал преди срещата с Леа. Пак се връщаше назад, пак се канеше да разлисти календара на изгубеното време...

Когато каза името си, на другия край на телефона настъпи мълчание.

— О! — прошепна тя накрая. — Мислех, че си мъртъв.

— Защо? Какво те накара да смяташ, че...

— Когато дойдох тук миналата година, позвъних веднага в офиса ти. Отговориха ми, че си в армията и още не си се върнал. А това можеше да означава само едно...

— Не, не. Останах в Европа, защото... защото реших, че ще бъда полезен и... защото още не ми се връщаше тук. Но нека да не говорим за мен. Искам да чуя какво стана с теб.

— Как да започна? От лагера ни пое някакъв комитет... Изчистиха ни, обезпаразитиха ни и ни дадоха дрехи. После ни помогнаха с документите и номерът ми най-сетне бе включен в квотата за Съединените щати. След толкова много и така ужасяващи години те стигнаха най-сетне до моя номер... Каква ирония, нали?

Изпълнен със страх от отговора ѝ, той все пак запита:

— А Марио?

— Мъртъв е. Хвърлиха ни в различни влакове... Не го видях повече...

Безнадеждната простота на тези думи бе по-ужасна от поток сълзи... В ушите на Пол заехтя безжалостното: „Марио е мъртъв. Мъртъв. Мъртъв...“

— Илзе — наруши той настъпилото мълчание, — искам да се срещнем. Кога? Къде?

— Утре следобед излизам рано от работа. Ще ти бъде ли възможно да дойдеш за чаша кафе? Живея в малък апартамент в Уошингтън Хайтс.

Усети надигане на вълна у него, претоварена с тъга — и очакване...

— Ще дойда. В четири часа.

Пол мина край редица от магазини, пералня, месарница, бръснарница, шивачница, всички с апартаменти над тях. Изкачи стъпалата на мрачни стълби и позвъни. Сигурно го беше очаквала, защото отвори веднага вратата.

— Ти си. Наистина си ти... — почти изплака тя и го прегърна.

Той я задържа за миг или два в здрава прегръдка, мъчеше се да я успокои, галеше косите ѝ. Когато Илзе отстъпи назад, в очите ѝ блестяха сълзи.

— Ти си единственото човешко същество, останало от света, който познавах! Единственото!

— Нямах никакъв познат от Европа? Толкова много пришълци живеят в този квартал!

— Но нито един познат. Пак започвам напълно от нулата... — Тя избърса очите си. — Край — няма да се разстройваме повече. Имам кафе, снощи приготвих и кекс с канела... Ще се върна само след минутка.

Той разгледа стаята, докато тя се бавеше в малката кухничка. Бедна, с лошо съчетание на мебели втора употреба, но с усещане за уют, излъчващо се от саксиите със свежи зелени растения и редиците

от книги по полиците. През този кратък период от време тя бе започнала вече да събира книги...

Илзе влезе с добре подреден поднос.

— Докато наливах кафето, изпитах странно чувство. Спомних си втората ни среща. И тогава дойда за чаша кафе в дома ми и пак огледа стаята така, както го направи и сега, а после запита нещо за снимката на Марио... Знаеш ли, аз нямам дори и снимка от него... Само съхраненото тук. — И тя докосна челото си.

Какво да отговори? Младите хора... Всички смели млади мъже... Томове ще бъдат написани за тези години, по никой никога няма да стигне до истината за тях и за ужаса, в който бяха изгорели...

— Нямам думи да те утеша — промълви той.

— Понякога се опитвам да си внуша, че е по-добре така — по-добре, иначе щеше да живее мизерния живот на инвалид... Те го съсипаха в онзи лагер още първия път... Смятам, че са му направили нещо с главата... искам да кажа, нещо във физически аспект... Той никога не се възстанови напълно, не бе способен да се грижи за себе си...

Всеки десет години обикновен живот бяха равни на хиляда нейни... По улицата отдолу издрънча шумно пожарна кола, бързи детски стъпки затрополяха по стълбите, върнаха го към настоящето.

— Изглеждаш много добре, независимо от всичко.

Но имаше промени: сякаш нещо бе прибавено към лицето ѝ, нещо по-меко, някаква несигурност... Липсваше самоувереността, която се излъчваше от нея в миналото. „Страданието — мислеше той. — То смирява и пречиства...“

— Как са нещата около теб сега, Пол? — запита тя.

— Същите.

— Жена ти?

— Същото. — И неочаквано и за самия себе си, бързо добави: — Не мога да сложа край на женитбата си. Тя има нужда от мен. Обича ме по свой начин.

— Да, ние обичаме хората, с които взаимно не си подхождаме...

Нещо го подтикваше да говори, да сподели неща, които не бе казвал на никого досега.

— Тя е слаб човек... и физически, и психически... Има толкова много заболявания... синусит, мигрена... не е добре с нервите.

— Тя не е виновна. Повярвай ми, хора като нея ни най-малко не се наслаждават на болестите си и привилегированото положение, в което те ги поставят.

— Говориш като лекар.

— Да, аз съм лекар. Не, каквото и да направиш, ти няма да я разсипеш, не си го въобразявай. И да искаш, не можеш да ѝ причиниш по-голямо зло от злото, което вече си ѝ сторил, като си се оженил за нея без любов.

— Знам.

— Има достатъчно страдания в света — защо трябва да причиняваме още?

— Права си.

— О, Пол! Толкова много мислих за теб! В състояние съм да те разпитвам за всичко с часове! Какво стана с другата жена, Анна? Сърдиш ли се, че те питам?

— Не. Но няма какво да ти кажа. Нищо не се е променило...

— Съжалявам — прошепна съчувствено тя. Отговорът ѝ беше неясен. — Ще се срещаме ли? — продължи Илзе.

— Разбира се!

— Винаги когато си свободен. Не искам да ти създавам неприятности...

— Няма такава опасност. И аз, и Мериан излизаме и се връщаме, когато поискаме. Повече или по-малко, всеки живее в собствения си свят. Ще ти се обадя след ден или два.

Беше сияещ юнски следобед. Латернаджия въртеше неаполитанска песен, хората купуваха разноцветни мушката в саксии, улични продавачи на сладолед озвучаваха допълнително улиците със звънциите си. „Общо взето, великолепен ден за сватба“ — помисли Пол, когато зави и край последния ъгъл преди храма.

— Сигурна ли си, че искаш да дойдеш? — бе запитал той Илзе за трети пореден път.

— Разбира се!

Но все пак не беше напълно уверен. Сега я погледна с одобрение. Беше красива в перленосивата коприна на роклята си и с жълтата шапка на цветя. Бе опънала косата си назад в кок и бе открила чело: то

бе започнало да възвръща характерното си ведро спокойствие. Тъмните ѝ очи, леко удължени по ориенталски, искряха весело.

Беше ѝ препоръчал магазините на Леа.

— Но аз нямам нужда от нищо — запротестира тя отначало. — Нося бяла престилка пет дни и половина на седмица. — А когато я отведе при Леа, почти изпадна в шок. — Това място не е за мен. Тези неща сигурно струват цяло състояние...

— Остави това на мен — успокой я той. — Собственичката ми е роднина.

Леа не се нуждаеше от дълги обяснения. Запозната с историята на Илзе, тя вече бе решила да я осигури с всичко нужно на изгодни цени, проявявайки характерната си щедрост.

— Тя е жена първо качество — обяви Леа по телефона по-късно. — Харесвам я, Пол, истински я харесвам!

Пол се съгласи, развеселен. „Качество“! Мериан би заявила, че човек винаги разграничава хората от горната класа, особено тези с европейско образование.

— Колко ли време ще стоят вътре? — Той нетърпеливо погледна часовника си.

Илзе постави пръсти на китката му.

— Пулсът ти е полудял. Но има защо...

Той нямаше намерение да присъства на церемонията дори и като зрител, въпреки че нищо не му пречеше да се промъкне незабелязано. Не искаше в никакъв случай да рискува: трябваше ли да тревожи с присъствието си Анна или Айрис в този ден? Просто ще стои на тротоара, докато младоженците заминат с лимузината, която вече ги очакваше пред храма.

Вратите на квадратната каменна сграда, пред която стояха, сега бяха плътно затворени. Той си представи сцената вътре: младата жена и мъж пред Кивота на завета^[1], в ушите му прозвучаха красивите древни думи, чу стона на пръснатото под крака на младоженеца стъкло, видя повдигнатия воал и целувката...

Той беше изключен от най-щастливия ден в живота на дъщеря си. Разбираше ясно, че каквото и да се случеше, отношенията между него и дъщеря му никога нямаше да се изяснят. Баща ѝ беше мъжът, който я бе отгледал и който днес я бе отвел до олтара...

Илзе отдръпна ръката си и изтегленият нагоре ръкав откри синкави цифри, щампосани върху бялата ѝ кожа. И Пол наведе засрамено глава. Ето една жена, която наистина бе загубила дете, и то по възможно най-мъчителния и жесток начин. Как смее да се валя в самосъжаление в нейно присъствие?

Минута по-късно вратите се отвориха и на улицата се плисна вълна от тържествена музика и младоженката се появи под ръка със строен младеж във фрак. Пол почти не му обърна внимание — той нямаше значение за него. Айрис се смееше и в гласа ѝ сякаш пееха сребърни звънчета. Вятърът вдигна воала ѝ, праметна го назад, тя подхвана разкошната, богато набрана пола на роклята си, влезе в дългата черна кола — и те заминаха...

„Господ да те благослови, Айрис! Дай боже да живееш в мир и любов, докато нозете ти стъпват по тази земя...“ — шепнеше той безмълвно.

Тълпата от любопитни сега се смесваше с излизачите от храма и Пол тръгна с тях: искаше да види Анна.

А, ето, ето я! Тя гледаше след колата, която бе отнесла Айрис. Пак бе облечена в розово, а в блестящата ѝ коса имаше вплетени цветя. Изглеждаше смайващо млада, почти колкото дъщеря си.

Пол премести неволно погледа си към мъжа, който стоеше до нея, обхванал кръста ѝ с ръка. Двамата се усмихваха един на друг. И въпреки разстоянието, Пол забеляза тяхната радост. „За пръв път ги виждам заедно“ — помисли си несвързано, но паметта му веднага го поправи: не, за втори. Беше много отдавна, когато Мериан още не бе забременяла, а Анна вече е била, въпреки че тогава той още не знаеше. Да, в онези мигове той седеше в колата си и гледаше след мъжа и жената, които вървяха бавно към бедняшката си къща, където живееха, преди да забогатеят. Как бе треперил тогава, как бе замирало сърцето му! Знаеше, че не е способен да посегне на домашния уют на този човек, не бе толкова жесток... дори и ако Анна беше поискала... което тя никога така и не стори...

Трябваше да я остави на мира — истински на мира! — оттогава. Господ му беше свидетел, имаше искреното желание да го направи...

Сега мъжът и жената говореха нещо. Неговата глава бе леко наклонена над нейната, позата му демонстрираше пред света изключителните му права над нея. Двамата имаха общ живот, обща

история... Какво право имаше той да се намесва между тях дори и само в мисли, изпълнени с копнеж и тъга?

И в този миг нещо се случи в главата на Пол, в сърцето му, нещо, което просветна с огъня на болката и бързо отстъпи място на неопишуемо облекчение. Да, да. Тя беше първата му любов и ще остане вероятно единствена и неповторима. Но светът и животът разстилат пред нозете му пъстър избор... И трябваше ли той да чака повече?

— Това е Анна, нали? — прошепна Илзе и възкликна в отговор на мълчаливото му кимване: — Очарователна е, Пол! Истински очарователна!

Той проследи с поглед как Анна и съпругът ѝ се качват в колата си и изчезват...

— Сега — изрече Пол.

— Какво сега? — изненада се Илзе.

— О, ще се разходим, после ще вечеряме заедно, ако не искаш да вършиш нещо друго или нямаш среща с някого.

— Пол, знаеш, че имам само тебе тук и искам всичко, което и ти желаеш...

„Кога ще започнеш най-сетне да живееш?“ — шепнеше в ушите му гласът на Леа.

„Сега — повтори той на себе си. — Крайно време е...“

И те тръгнаха, хванати за ръце, под лъчите на клонящото към залез лятно слънце. Вървяха по обикновена, много оживена и много шумна улица, но тя неочаквано им се стори невероятно красива с пулсиращия по нея живот...

[1] Затворено пространство в храм, където се съхраняват старите ръкописи на еврейската религиозна литература, вкл. Талмуда. — Б.пр.

↑

Издание:

Автор: Белва Плейн

Заглавие: Платно на живота

Преводач: Благовеста Дончева

Година на превод: 1996

Език, от който е преведено: английски

Издание: първо

Издател: Издателска къща „Хермес“

Град на издателя: Пловдив

Година на издаване: 1996

Тип: роман

Националност: американска

Печатница: „Абагар“ ЕООД — Велико Търново

Главен редактор: Виктория Петрова

Редактор: Димо Райков

Коректор: Ева Енгилиян

ISBN: 954-459-320-9

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/10526>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.